Bundel - Raadsvergadering van 25 april 2023

1 Opening en vaststellen agenda

2 Rondvraag
Raadsleden kunnen tot uiterlijk de maandag voorafgaand aan de raadsvergadering voor 12.00 uur korte en duidelijke vragen stellen aan het college van burgemeester en wethouders. Indien er geen vragen zijn vervalt de rondvraag.
- Rondvraag PvdA Rode beuk Joodse begraafplaats Dieren
- Rondvraag D66 klimaat- en circulariteitsbeleid
- Rondvraag VVD biodiversiteitsplan

2.a BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

3 Woonwagenbeleid 2023-2028 Gemeente Rheden (23.21)
- Raadsvoorstel Woonwagenbeleid Rheden (23.21)
- Raadsbesluit Woonwagenbeleid (23.21)
- Woonwagenbeleid 2023 gemeente Rheden (23.21)
- Alinea planschade risicoparagraaf.docx

4 Instellen vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester (23.25)
- 2325V Raadsvoorstel instellen vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester (23.25).docx
- 2325B Raadsbesluit Vertrouwenscommissie
- Bijlage 1 Provincie Gelderland - Herbenoeming burgemeester C.F. van Eert.pdf
- Bijlage 2 Verordening Vertrouwenscommissie.pdf
- Bijlage 3 was wordt overzicht wijziging verordening.docx

4.a Naamgeving weg voor nieuw aan te leggen hofje achter het perceel Oversteeg 45 in De Steeg (23.20)
- Raadsvoorstel Naamgeving weg voor nieuw aan te leggen hofje achter het perceel Oversteeg 45 in De Steeg (23.20)
- Raadsbesluit Naamgeving (23.20)
- Tekening Situatie 1 tm 6 met straatnaam (23.20)
- Advies Oudheidkundige Kring Rheden-Rozendaal (23.20)

4.b Motie vreemd aan de orde 'Van Oud naar Nieuw 2.0

4.c HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

5 Vaststellen bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 (23.22)
- Raadsvoorstel Bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 in Rheden (23.22).docx
- Raadsbesluit Bestemmingsplan Rheden 2016 (23.22)
- Bijlage Nota van wijzigingen bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 (23.22).pdf
- Toelichting en regels Rheden 2016 locatie tussen Smidsweg 26 en 28 NL.IMRO.0275.BPRH03-VA01 (23.22).pdf
- Toelichting Bijlage 1_Bodemonderzoek (23.22).pdf
- Toelichting Bijlage 2 Watertoets (23.22).pdf
- Toelichting Bijlage 3 Quickscan flora en fauna (23.22).pdf
- Regels Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis (23.22).pdf
- Regels Bijlage 2_Parkeernormen (23.22).pdf
- Verbeelding Rheden 2016 Smidsweg tussen 26 en 28 vastgesteld 25 april 2023 (23.22).pdf

6 VERVALLEN Naamgeving weg voor nieuw aan te leggen hofje achter het perceel Oversteeg 45 in De Steeg (23.20)

7 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 28 maart
De raad wordt gevraagd de besluitenlijst vast te stellen.
- Besluitenlijst_Raadsvergadering_28_maart_2023.docx

8 Ingekomen brieven
Onderstaand de verzamellijst van ingekomen brieven van de afgelopen maand met een voorstel ter afhandeling. De raad wordt gevraagd deze afhandelvoorstellen vast te stellen.
- Brievenlijst raad 25 april 2023.docx

9 Stukken ter kennisname
Onderstaand de stukken van het college van burgemeester en wethouders aan de raad. De raad wordt gevraagd kennis te nemen van deze stukken.

9.a Raadsinformatiebrief Perspectiefbrief Connectie 2024
- CV Raadsinformatiebrief Perspectiefbrief Connectie 2024 20230308.docx
- Raadsinformatiefbrief Perspectief 2024 20230321.pdf
- Perspectiefbrief 2024 De Connectie -definitief-.pdf
- 5.2 Bestuursopdracht - beknopte eindrapportage 20221010.pdf

9.b Raadsinformatiebrief 'We gaan bouwen!'

B_en_W besluit Raadsinformatiebrief We gaan bouwen!.docx
Raadsmemo - We gaan bouwen! Maart 2023.pdf
Factsheet project gemeentehuis Q1 2023.pdf

9.c IJssel District, Ontwikkelplan, vrijgeven voor afstemming omgeving
B en W IBabs_wijz nav besluit 210323_v2_wijz doorgevoerd.docx
3553_BK_Ontwikkelplan_IJssel District_v5_hr_compressed.pdf
Uitnodigingsbrief Inloopavond Ontwikkelplan 3 april 2023.pdf

9.d Raadsinformatiebrief het Klooster De Steeg
B&W voorstel raadsinformatiebrief vm. Klooster De Steeg.docx
Raadsinformatiebrief over beëindiging huurovereenkomst.pdf

9.e Intentieverklaring Regiodeal De Beemd
BW voorstel Regiodeal verduurzaming bedrijventerrein De Beemd.docx
Intentieverklaring Regiodeal bijlage bij collegevoorstel.docx

9.f Ontwerp-verkeersbesluit tijdelijke afsluiting spooroverweg Lentsesteeg Rheden
B&W-voorstel Ontwerp-verkeersbesluit tijdelijke afsluiting spooroverweg Lentsesteeg Rheden.docx
Bijlage I - Raadsvoorstel Maatregelenpakket verkeersveiligheid spoorwegovergangen (2015).pdf
Bijlage II - Ontwerp-verkeersbesluit tijdelijke afsluiting spoor Lentesteeg Rheden.pdf

9.g Regioarrangement, Vitaal Landelijk Gebied Gelderland, Groen-blauw raamwerk
GMR Raadsinformatiebrief Rheden regioarrangement 28 maart 2023 v2 RdR.docx

9.h Uitkomsten cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugdhulp over het jaar 2021
BW - ceo over 2021 Wmo en jeugdhulp - 0.1.docx
Memo CEO Wmo en Jeugdhulp over jaar 2021 (002).docx
21298_Rheden_Jeugd 2022.pdf
21298_Rheden_Wmo 2022.pdf

9.i Raadsinformatiebrief terugkoppeling ondersteunende maatregelen energie-armoede
20230228 B&W voorstel raadsinformatiebrief.docx
20230215 Raadsinformatiebrief schriftelijke terugkoppeling energiearmoede voortgang_aangepast.docx

9.j Stand van zaken aanpak energiearmoede en beantwoording motie Fixbrigade
BW voorstel raadsbrief motie Fixbrigade.docx
Raadsinformatiebrief schriftelijke beantwoording Motie fixbrigade.pdf

9.k Definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau GMR RES
230403 Collegevoorstel RES planMER defintief NRD.docx
Definitief NRD - Advies Commissie m.e.r. - NRD PlanMER RES GMR.pdf
Definitief NRD - Concept-NRD PlanMER RES.pdf
Definitief NRD - Nota Beantwoording Zienswijzen NRD PlanMER RES GMR.pdf
Definitief NRD - Nota Wijzigingen NRD.pdf
bijlage 2 230411 Raadsinformatiebrief NRD planMER RES def2.pdf

10 Sluiting

Rondvraagpunt raad 25 april 2023 - Willem Heesen, PvdA

Voorzitter. Natuur laat ons leven! Mensen zijn gebaat bij zoveel mogelijk natuur en groen in de buurt. Dat begint bij koesteren van wat je hebt. Als PvdA hechten we hier grote waarde aan. Dat is het grote verhaal. Specifiek: hier is niet groen, maar rood de letterlijke aanleiding. Een kleur die ons ook past.

Ons bereikte het bericht over de kap van de rode beuk bij de Joodse begraafplaats in Dieren. Omwonenden zien de kap die plaatsvindt vanwege religieuze overwegingen niet zitten en hebben bezwaren ingediend en een voorlopige voorziening aangevraagd. We hebben contact met omwonenden en het NIK gehad. De vergunning voor 'wijziging aan een monument' is goedgekeurd, mede omdat de gemeente als mede-eigenaar akkoord is gegaan: hoe zit dit precies? Misschien is dit volgens de letter van de huidige regels correct, maar dit schuurt met de letterlijke groene ambities van de gemeente.

Het bomenbeleid van onze gemeente is gebaseerd op twee beschermde lijsten van totaal ca 8200 bomen. Staat een boom hier niet op, dan is de kap eenvoudig. Deze lijst wordt eens in de 4/5 jaar aangevuld; wel regelmatig, maar niet écht met regelmaat.

In de RIB van 29 november 2022 over de 3-30-300 motie zegt het college: 'We kappen in principe geen gezonde bomen en bomen die in hun laatste levensfase zijn, begeleiden we zolang als (veilig) mogelijk.' Juist vanwege de waarde van bomen. Dat spreekt aan!

- Een vraag: Hoe ziet het college de groene biodiverse ambities die we hebben in relatie tot het bestaande bomen-beschermingsbeleid?

- Zou bijvoorbeeld het proactief vaker vragen om de bomenlijst aan te vullen een optie zijn om meer bij de tijd te komen? Of zijn bredere weigeringsgronden voor een vergunning een optie? Graag reactie.

Twee weken voor het definitief worden van de vergunning stond de motorzaag klaar. Een omwonende zag dit: ze is tegen de boom aan gaan zitten en heeft handhaving gebeld. De kappers kozen het hazenpad.

Een ingediend bezwaarschrift tegen de vergunning voor de kap is niet voldoende om de vergunning nog niet uit te mogen voeren. Dat klopt voor ons moreel gezien niet. Als de bezwaren gegrond worden verklaard, kan er al zijn gekapt. Dat is het paard achter de wagen spannen, een soort schijn-participatie. De gedane zaak van de kap van een 150 jaar oude boom, neemt geen keer. Een voorlopige voorziening is de juiste stap, maar kost ook moeite, tijd en geld. Daarom de volgende vraag:

- Hoe ziet het college deze procedurele mogelijkheden voor de kap van een boom, ondanks dat er nog bezwaarschriften open staan?

- Is het college het met mij eens dat moreel gezien eigenlijk pas kan worden overgegaan tot kap, wanneer de bezwaren zijn behandeld?

Dank, Voorzitter.

Rondvraag klimaat- en circulariteitsbeleid, Ties Kuijpers D66

Aanleiding
Ruim een maand geleden verscheen een nieuw, alarmerend rapport van het IPCC over de klimaatverandering. En twee weken geleden, op 12 april, was het de Nederlandse Earth Overshoot Day: de dag in het jaar waarop wij de aarde al voor het hele jaar 2023 hebben uitgeput met onze consumptie.

Vraag 1
In 2021 heeft het college een Monitor Klimaataanpak gepresenteerd aan de gemeenteraad. Er is beloofd dat deze monitor in 2022 herhaald zou worden. Wij hebben deze monitor niet gezien. Is het college nog steeds van plan om deze monitor jaarlijks te laten opstellen?

Vraag 2
Hoe kijkt het college aan tegen het idee om CO_2-uitstoot binnen de gemeente te gaan begroten zoals we ook met ons geld doen? Namelijk zorgen dat er balans is, in het geval van een CO_2-begroting dus balans tussen uitstoot en vastlegging van CO_2.

Vraag 3
In 2022 heeft de gemeenteraad het Beleidskader Circulaire Economie vastgesteld. Dit beleidskader geeft enkele circulariteitsdoelen voor de gemeente. Hoe vindt monitoring plaats op het behaalde resultaat?

Rondvraag VVD biodiversiteitsplan 25 april 2023

Voorzitter,

Vorig jaar in Juni hebben wij als raad een mooi biodiversiteitsplan vastgesteld wat een begin is om een nog groenere gemeente te worden volgens onze fractie. In dit biodiversiteitsplan hebben we afgesproken dat wij als gemeente het goede voorbeeld gaan geven. Zo gaan we vanaf 2023 ongeveer 50% van de gazons laten uitgroeien naar bloemrijke gazons. Hier gaat dan ook mijn eerste vraag over.

Hoe staat het met de uitvoering van het biodiversiteitsplan? Hierbij doel ik specifiek op het punt om 50% van de gazons uit te laten groeien tot bloemrijke gazons.

Als raad kregen wij een bericht van een bezorgde inwoners en wij hebben als VVD fractie hierover meerdere verhalen gehoord. Deze inwoners vragen zich af hoe het momenteel zit met het groenbeheer (Van gazons en bermen) in Rheden en zij ervaren nog geen veranderingen in het aantal keer en de plekken dat er gemaaid wordt. Wij zien dat het college hier druk mee bezig is in onder andere de besluitenlijst van de college vergadering van 11 april. Maar toch hebben we hier een aantal aanvullende vragen over.

Klopt het beeld van een aantal bezorgde inwoners dat er nog steeds erg veel wordt gemaaid in de gemeente? Denk hierbij bijvoorbeeld aan de bermen van de President Kennedylaan.

Waar en hoe snel kunnen we de komende jaren in de gemeente minder grasmaaiers gaan zien? En hoe worden inwoners hierover op de hoogte gebracht?

Hoe zorgen we ervoor dat op de plekken waar dit veilig kan de focus op biodiversiteit komt en niet op het maaien van het gazon of de berm?

Tot slot wil mijn fractie graag het college nog een optie meegeven om in zijn overwegingen mee te nemen om de biodiversiteit nog meer naar voren te laten komen. Namelijk het Britse No Mow May. Dit is een initiatief waarin wordt opgeroepen om in de maand Mei niet of zo min mogelijk te maaien en om op die manier zo veel mogelijk ruimte te geven voor de natuur. Dit om minder bloemrijke gazons en bermen kwijt te raken, het goed is voor dieren en insecten en er uitlaatstoffen op deze manier onder de grond kunnen worden opgeslagen. Wij als VVD roepen het college en onze inwoners op voor No Mow Way.

Hoe kijkt het college tegenover deze Britse No Mow Way, en is er ruimte dit in Rheden te implementeren.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Gea Hofstede	Leefomgeving	11 Duurzame steden en landschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n) ter inzage
7 februari 2023	4	1

rol raad	soort document
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering	agendapunt
11 april 2023	

raadsvergadering	agendapunt
25 april 2023	

onderwerp
Woonwagenbeleid Rheden.

INHOUD VOORSTEL
Vaststellen van het Woonwagenbeleid 2023 gemeente Rheden.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

De gemeente Rheden wil zorg dragen voor voldoende passende huisvesting voor alle doelgroepen in de gemeente, woonwagenbewoners zijn één van de doelgroepen. In de Woonvisie 2020-2026 is al aangekondigd dat de behoefte aan extra woonwagen-standplaatsen in beeld wordt gebracht en op basis daarvan woonwagenbeleid wordt opgesteld. De startnotitie Woonwagenbeleid is in februari 2022 vastgesteld door de raad. Hierin zijn op basis van het behoefteonderzoek de kaders voor het Woonwagenbeleid meegegeven. In april 2022 is er een bewonersavond georganiseerd, waar meegedacht is over de verschillende thema's binnen het woonwagenbeleid. Er is een bewoners-commissie tot stand gekomen, die meedenkt over de toewijzingsregels van bestaande en nieuwe standplaatsen. En Vivare en Veluwonen zijn intensief betrokken geweest bij het proces om te komen tot nieuw woonwagenbeleid.

2 Wat is de aanleiding?

Door een uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) zijn wij als land en gemeenten verzocht om woonwagenbeleid te maken dat rekening houdt met de mensenrechten. Hiervoor moet vraag en aanbod van woonwagenstandplaatsen in beeld worden gebracht. Als er meer vraag dan aanbod is, moet er beleid komen hoe gemeente en corporaties ervoor gaan zorgen dat er binnen afzienbare tijd voldoende standplaatsen worden gecreëerd.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Huisvestingsweg 2014.
- Woningwet; Beleidskader gemeentelijke woonwagen- en standplaatsenbeleid 2018.
- Bouwbesluit.
- Omgevingswet.
- Woonvisie 2020-2026 ‘Samen wonen in Rheden’.

4 Wat willen wij bereiken?

Met het Woonwagenbeleid willen wij zorg dragen voor:

- Uitbreiding van het aantal standplaatsen passend bij de behoefte, dat betekent 12 extra woonwagenstandplaatsen in de periode 2023-2028.
- Toewijzing standplaatsen passend bij waarborgen woonwagencultuur.
- Woonwagenlocaties waar het prettig wonen is.

5 Wat gaan wij ervoor doen?

Uitbreiding standplaatsen
Samen met Vivare (eventueel later nog met Veluwonen) onderzoeken wij de mogelijkheden voor extra standplaatsen. Dit doen wij in twee stappen:
1 Uitbreiding bestaande woonwagenlocaties (2023).
2 Nieuwe woonwagenlocaties (2024).
Wij gaan 12 extra standplaatsen realiseren, waarvan ca. 6 sociale huurwoonwagens, 4 sociale huur standplaatsen met eigen woonwagen en 2 koopstandplaatsen. Per locatie onderzoeken wij wat passend en haalbaar aanbod is. Wij gaan uit van uitbreiding en nieuwe ontwikkeling op gemeentegrond.

Toewijzing standplaatsen
Samen met de bewonerscommissie van de woonwagenbewoners, Vivare en Veluwonen werken wij aan nieuwe toewijzingsregels. Hierin staan de afkomst en de familiebanden centraal. De bewonerscommissie krijgt een grote rol in het voordragen van een kandidaat aan de betreffende eigenaar (Vivare, Veluwonen, gemeente). Op die manier wordt er recht gedaan aan behoud van de woonwagencultuur binnen de gemeente Rheden.
De toewijzingsregels worden in een later stadium vastgesteld door het college.

Prettig wonen op woonwagenlocaties
Als gemeente, Vivare en Veluwonen zorgen wij voor goed beheer van de huurstandplaatsen. Wij maken inventarisaties en plegen onderhoud. Ook de bewoners nemen hun verantwoordelijkheid en zorgen voor een goede leefomgeving (onderhoud tuin, onderhoud woonwagen etc.). Samen zorgen wij voor een prettige woonomgeving.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
Als gemeente dragen wij bij aan het realiseren van 12 woonwagenstandplaatsen.
Per woonwagen is een budget begroot van € 50.000,00 voor het bouw- en woonrijp maken, een bestemmingsplanwijziging en onderzoeken en planschade.
Voor 12 woonwagenstandplaatsen is dit een investering van 12 x € 50.000,00 = € 600.000,00.
De kosten voor de 2 koopplaatsen worden terugverdiend 2 x € 50.000,00 = € 100.000,00.
Bij de andere 10 huurstandplaatsen wordt de investering niet terugverdiend.
Benodigd budget: € 500.000,00.

De grond geven wij uit in erfpacht, hierdoor kunnen de kosten worden afgeschreven over 25 jaar, dus € 50.000,00 / 25 = € 2.000,00 euro per jaar per woonwagen. Met de realisatie van woonwagens lopen de kosten op tot maximaal 10 x € 2.000,00 = € 20.000,00 per jaar.
Hiervoor zijn in de gemeentebegroting geen middelen gereserveerd. Het benodigde budget voor afschrijvingslasten bedraagt in 2025 € 4.000,00 oplopend naar € 20.000,00 m.i.v. 2029.
Wij stellen voor om in de Kadernota en Programmabegroting 2024 deze investering op te nemen in het Meerjarig Investerings Plan en de bijbehorende jaarlasten te verwerken in het financieel meerjarenperspectief.

Voor de realisatie van nieuwe sociale huurstandplaatsen is medewerking van Vivare essentieel. Vivare heeft nog niet toegezegd de overige kosten te willen/kunnen bekostigen. Wij gaan hierover verder in gesprek met Vivare. Zolang Vivare niet investeert, richten wij ons op de koopstandplaatsen.

Globale planning:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Realisatie standplaatsen	0	2	2	2	2	4

7 Wat zijn de risico's?
Elke gemeente moet Woonwagenbeleid opstellen en het moet nu worden uitgevoerd omdat het mensenrechtelijk kader voor gemeenten en corporaties bindend is.
Het ministerie van BZK inventariseert jaarlijks hoe ver gemeenten zijn met het onderzoek naar vraag en aanbod en het maken van Woonwagenbeleid. Als er te weinig voortgang wordt geboekt komen er mogelijk meer sturende maatregelen.
Voor de uitbreiding van standplaatsen is het van belang dat er zowel vanuit de gemeente als vanuit de woningcorporatie budget komt voor sociale huurstandplaatsen/woonwagens. Anders is realisatie niet haalbaar.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Er is een bewonersavond geweest voor alle woonwagenbewoners uit de gemeente in april 2022. Op deze avond hebben zij meegedacht over het nieuwe beleid. Vervolgens zijn er meerdere bijeenkomsten geweest met de bewonerscommissie van de woonwagen-bewoners over de nieuwe toewijzingsregels. Vivare en Veluwonen zijn vanaf het begin betrokken geweest bij het proces om te komen tot nieuw woonwagenbeleid en onderschrijven dit voorstel.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het Woonwagenbeleid zal na vaststelling integraal deel uitmaken van de Woonvisie 2020-2026. Het beleid zal worden gepubliceerd. En de woonwagenbewoners worden geïnformeerd.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Tegelijkertijd met de evaluatie van de Woonvisie, zal ook evaluatie van het Woonwagenbeleid plaatsvinden.

Velp, 7 maart 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

23.21

gemeente Rheden

Raadsvergadering
25 april 2023

Agendapunt 3
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 maart 2023;

b e s l u i t :

vast te stellen het Woonwagenbeleid Rheden 2023.

Arnhem, 25 april 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Woonwagenbeleid

WOONWAGENBELEID
GEMEENTE RHEDEN
2023

April 2023

gemeente Rheden

Inhoud

1. Aanleiding en kaders woonwagenbeleid 3
2. Achtergrond woonwagenbewoners 4
3. Onderzoek vraag en aanbod woonwagenstandplaatsen 5
4. Beleidsuitgangspunten Woonwagenbeleid 6
5. Ontwikkelen nieuwe woonwagenstandplaatsen 7
6. Toewijzing van standplaatsen 9
7. Beheer woonwagenlocaties....10
8. Uitvoering en vervolg 12

Bijlage 1 Culturele achtergrond groepen woonwagenbewoners 12
Bijlage 2 Verslag bewonersavond woonwagenbeleid....14
Bijlage 3 Financiële analyse sociale huurwoonwagens 16

1. Aanleiding en kaders woonwagenbeleid

Uitspraak Europees Hof voor de Rechten van de Mens

De afgelopen jaren is er geen actief beleid geweest voor woonwagenbewoners in onze gemeente. Door een uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) zijn we als land en gemeenten verzocht woonwagenbeleid te maken dat rekening houdt met de mensenrechten. Dit komt op het volgende neer:

• De overheid heeft een inspanningsverplichting om te voorzien in adequate huisvesting, waarbij rekening wordt gehouden met de (erkende) specifieke wooncultuur van woonwagenbewoners.

• Het is niet geoorloofd om het aantal standplaatsen af te bouwen of niet uit te breiden, terwijl er sprake is van een duidelijke behoefte vanuit de woonwagenbewoners (dit is in strijd met de Algemene Wet Gelijke Behandeling).

• De behoefte aan standplaatsen en woonwagens dient te worden geïnventariseerd. Als hieruit een aantoonbare behoefte naar voren komt, moet het woonwagen- en standplaatsenbeleid zodanig worden vormgegeven dat het voor een woonwagenbewoner binnen afzienbare tijd mogelijk is om voor een standplaats in aanmerking te komen.

De gemeente zorgt voor passend woonwagenbeleid. Dit is ook vastgelegd in het "Beleidskader woonwagen en standplaatsenbeleid" van het ministerie van BZK (2018).

Vastgestelde gemeentelijke kaders

In de Woonvisie 2020-2026 "Samen wonen in Rheden" hebben we al aangegeven onderzoek te gaan doen naar de behoefte aan woonwagenstandplaatsen in onze gemeente. Op basis hiervan gaan we gezamenlijk met bewoners en corporaties woonwagenbeleid maken dat na vaststelling door de gemeenteraad integraal deel zal uitmaken van de Woonvisie.

Op 22 februari 2022 heeft de raad de startnotitie Woonwagenbeleid vastgesteld. Hiermee heeft zij de volgende kaders voor het woonwagenbeleid meegegeven:

- De thema's, die in het woonwagenbeleid aan bod komen zijn: toewijzing van standplaatsen, beheer van woonwagens, standplaatsen en openbare ruimte, het ontwikkelen van nieuwe standplaatsen en de grondposities.
- De cijfers van vraag en aanbod uit het onderzoek van Companen zijn de basis.
- We nemen het belang van familiebanden in de woonwagencultuur als uitgangspunt. Dus we richten ons op familie van de huidige woonwagenbewoners. Dit kunnen inwonende kinderen zijn en inwonende overige familieleden. Maar ook overige belangstellenden, die een binding hebben met Rheden doordat zij als kind op het woonwagenkamp hebben gewoond of dat er familie van hen woont. De familieband staat voorop.
  We richten ons niet op overige belangstellenden zonder binding in Rheden.
- We gaan als gemeente en corporaties aan de slag met extra standplaatsen als uit onderzoek blijkt dat er meer vraag is dan aanbod. Gedurende de jaren monitoren we of er nog genoeg aanbod is aan woonwagenstandplaatsen in de gemeente Rheden en we schalen bij als er behoefte is. Zo dragen we bij aan een woonwagen of standplaats binnen afzienbare tijd.
- De woningnood is groot voor alle doelgroepen. We moeten dus zorgvuldig afwegen welke ruimtelijke mogelijkheden er zijn en waar we voor welke doelgroep het beste kunnen bouwen. We onderzoeken in eerste instantie de mogelijkheden voor uitbreiding van bestaande woonwagenlocaties, waarbij we groepsgrootte en spreiding goed in de gaten houden. In tweede instantie kijken we naar nieuwe woonwagenlocaties. Gemeentelijke grond kan een belangrijke rol spelen bij het realiseren van extra woonwagenstandplaatsen, hierbij gingen we in de startnotitie uit van kostenneutrale ontwikkeling, maar dit blijkt niet reëel gezien de hoge onrendabele top (zie hoofdstuk 5 financiering). Ook Vivare en Veluwonen kunnen als huidige en toekomstige verhuurder een grote rol vervullen.

- Tot nu toe is er in de gemeente Rheden gekozen voor locaties met een klein aantal woonwagenstandplaatsen. Qua leefbaarheid bevalt dit goed. We adviseren dus een evenwichtige spreiding van locaties en een beperkt aantal standplaatsen per locatie.

Met de woonwagenbewoners en vele betrokkenen van Vivare, Veluwonen en Gemeente zijn we aan de slag gegaan om het woonwagenbeleid vorm te geven. In april 2022 was de eerste bewonersavond en vervolgens zijn we in themawerkgroepen verder in gesprek gegaan[1]. Het resultaat ziet u hier voor u.

Eerste bewonersavond april 2022.

2. Achtergrond woonwagenbewoners

Wie behoren er nu tot de doelgroep 'woonwagenbewoners' en welke aspecten zijn van belang voor hun specifieke wooncultuur?

Groepen woonwagenbewoners

De groep woonwagenbewoners in Nederland bestaat uit verschillende subgroepen met ieder zijn eigen gewoonten en achtergrond: Roma, Sinti, reizigers, circus- en kermisfamilies. In bijlage 1 staat een uitgebreide beschrijving van de culturele achtergrond van deze subgroepen. De gedeelde historie en het (voorheen) nomadische bestaan maken dat woonwagenbewoners zich sterk met elkaar verbonden voelen en zich ook tot op zekere hoogte als anders zien dan 'burgers' die in een stenen woning wonen.

Woonwagencultuur

Als het gaat om het beschermen en faciliteren van de woonwagencultuur zijn er drie specifieke aspecten waarmee we rekening moeten houden: woonvorm, familiebanden en trekvrijheid.

Woonvorm

Het EHRM beschouwt de woonwagen als woonvorm als een integraal onderdeel van de (culturele) identiteit van de woonwagenbewoner, omdat het nomadisch bestaan voortleeft in de geest van de woonwagenbewoners. Dat de woonvorm van de meeste woonwagenbewoners niet (altijd meer) mobiel is en de vorm heeft van een 'versteende woonwagen' doet hier niets aan af.

[1] Een verslag van de bewonersavond is te vinden in bijlage 2.

Familiebanden
Het tweede aspect van de culturele identiteit van de woonwagenbewoner betreft de sterke sociale en familieverbanden. Dit uit zich in het gegeven dat woonwagenbewoners, van oudsher, veelal in families bij elkaar op één woonwagenlocatie wonen. Op die manier kan men dagelijks contact met elkaar onderhouden, op elkaars kinderen passen en voor ouderen zorgen als dat nodig is. Daardoor maken woonwagenbewoners niet of nauwelijks gebruik van geïnstitutionaliseerde voorzieningen.

Trekvrijheid
Het derde aspect van de culturele identiteit van de woonwagenbewoner is de trekvrijheid. De trekvrijheid refereert aan het nomadische bestaan van de woonwagenbewoners. Van een rondtrekkend bestaan is onder Nederlandse woonwagenbewoners (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de 'travellers' in Groot-Brittannië) momenteel niet of nauwelijks sprake. Sommige woonwagenbewoners hebben nog wel de wens om rond te trekken.

3. Onderzoek vraag en aanbod woonwagenstandplaatsen

Onderzoek Companen
Om een goed beeld te krijgen of het huidige aanbod van woonwagenstandplaatsen in de gemeente Rheden voldoende is voor de vraag, hebben we Companen gevraagd een onderzoek te doen. Zij hebben het huidige aanbod in beeld gebracht. En zij hebben enquêtes uitgezet bij de 24 hoofdbewoners en inwonenden van woonwagenstandplaatsen in de gemeente Rheden. Ook hebben zij mensen benaderd, waarvan bekend was bij Vivare en gemeente, dat zij op zoek zijn naar een woonwagenstandplaats in onze gemeente (65 pers). In totaal hebben 38 mensen gereageerd.

Het aanbod
Verdeeld over de kernen van de gemeente zijn er 9 locaties met daarop 24 woonwagenstandplaatsen. De meesten zijn in eigendom van Vivare (15), maar ook Veluwonen (2) particulieren (5) en gemeente (2) hebben standplaatsen in eigendom. De woonwagens zijn allemaal eigendom van de bewoners.
Gemiddeld in Nederland is er nu 1,1 standplaats per 1.000 woningen. In de gemeente Rheden is het aandeel ten opzichte van de woningvoorraad gelijk aan dit landelijk gemiddelde. In vergelijking met de provincie Gelderland (1,2 plaats per 1.000 woningen) ligt het aantal standplaatsen in Rheden wat lager.

De vraag
De huidige bewoners van de standplaatsen zijn nog relatief jong en hebben geen verhuisplannen. De verwachting is dat er op korte termijn niet of nauwelijks standplaatsen vrijkomen. Er is wel een aanvullende vraag bij inwonende kinderen en familieleden en overige belangstellenden.

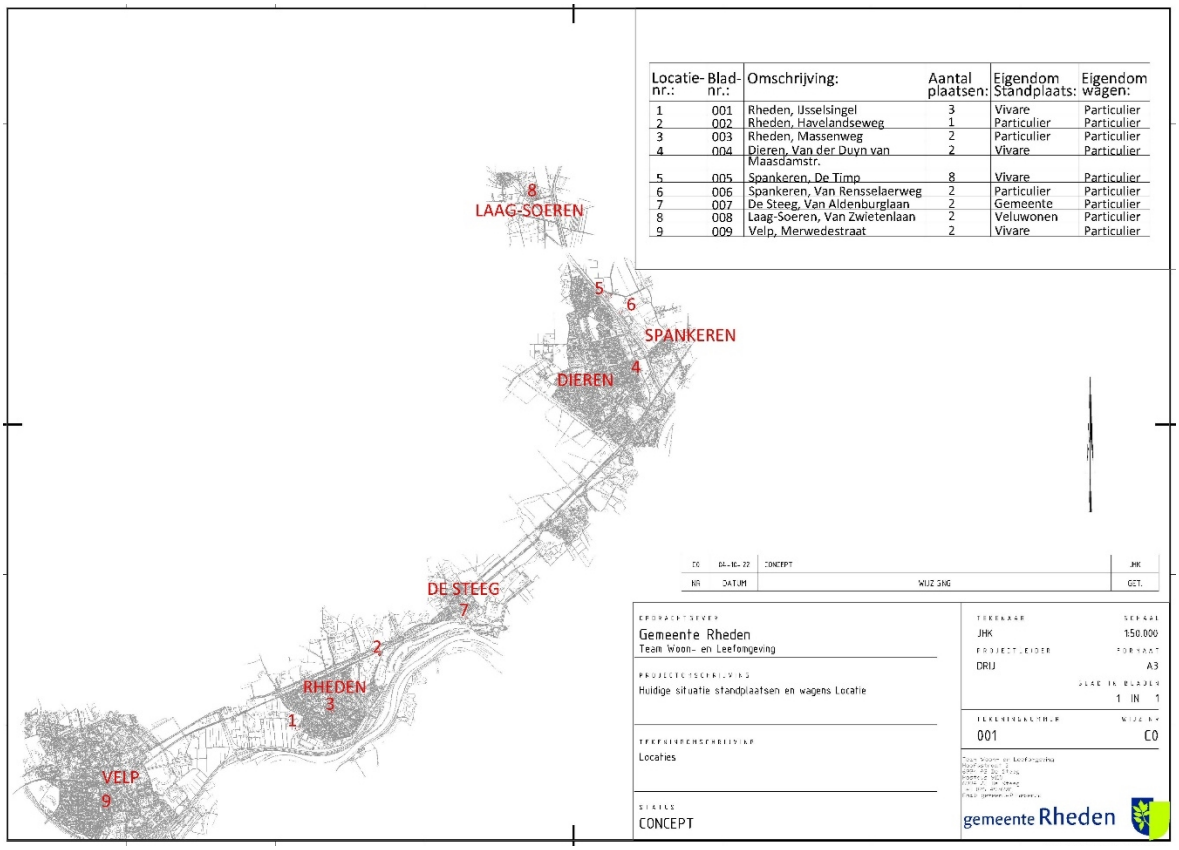
De vraag op korte termijn (<5 jaar) is:

- inwonende kinderen en overige familieleden	4-5
- overige belangstellenden met binding Rheden	7
- overige belangstellenden zonder binding Rheden`	1

Totaal 12-13 extra woonwagenstandplaatsen

Deze vraag kan nog groter worden door inwonende kinderen, die nu nog tussen de 13-18 jaar zijn (2-3 plaatsen).
De vraag op de langere termijn (5-10 jaar) van inwonende kinderen (<13 jaar) is 2-4 plaatsen.

Kijken we naar de landelijke vraag naar woonwagenstandplaatsen, dan wordt dit geschat op meer dan 4.000 extra standplaatsen (Companen 2021). Met het huidige aantal van 8.800 standplaatsen, is dit dus ongeveer anderhalf keer zoveel als er nu zijn. Dit komt overeen met de toename, die in Rheden nodig is.

Locatie-nr.:	Blad-nr.:	Omschrijving:	Aantal plaatsen:	Eigendom Standplaats:	Eigendom wagen:
1	001	Rheden, Ijsselsingel	3	Vivare	Particulier
2	002	Rheden, Havelandseweg	1	Particulier	Particulier
3	003	Rheden, Massenweg	2	Particulier	Particulier
4	004	Dieren, Van der Duyn van Maasdamstr.	2	Vivare	Particulier
5	005	Spankeren, De Timp	8	Vivare	Particulier
6	006	Spankeren, Van Rensselaerweg	2	Particulier	Particulier
7	007	De Steeg, Van Aldenburglaan	2	Gemeente	Particulier
8	008	Laag-Soeren, Van Zwietenlaan	2	Veluwonen	Particulier
9	009	Velp, Merwedestraat	2	Vivare	Particulier

Overzichtskaart woonwagenstandplaatsen gemeente Rheden

4. Beleidsuitgangspunten Woonwagenbeleid

De kern van het woonwagenbeleid van de gemeente Rheden is het waarborgen van de mensenrechten van woonwagenbewoners, behoud van de woonwagencultuur en een woonomgeving, waar het prettig wonen is.

De uitbreidingsopgave in de gemeente Rheden

Naar aanleiding van de uitspraak van het EHRM hebben we vraag en aanbod in beeld gebracht. Hieruit komt een aantoonbare extra behoefte aan standplaatsen naar voren. Deze cijfers vormen het uitgangspunt voor het nieuwe beleid. We richten ons op familie van de huidige woonwagenbewoners. Dit kunnen inwonende kinderen zijn en inwonende overige familieleden. Maar ook overige belangstellenden, die een binding hebben met Rheden doordat zij als kind op het woonwagenkamp hebben gewoond of dat er familie van hen woont. De familieband staat voorop. We richten ons niet op overige belangstellenden zonder binding in Rheden.

Dat betekent dat we samen met Vivare (eventueel later nog met Veluwonen) aan de slag gaan om 12 nieuwe woonwagenstandplaatsen in de gemeente Rheden te realiseren in de periode 2023 - 2028.

Gedurende de jaren monitoren we of er nog genoeg aanbod is aan woonwagenstandplaatsen in de gemeente Rheden en we schalen bij als er behoefte is. Zo dragen we bij aan een woonwagen of standplaats binnen afzienbare tijd.

Toewijzing standplaatsen passend bij waarborgen woonwagencultuur

Het is belangrijk dat bij de toewijzing van standplaatsen rekening wordt gehouden met afkomst en familiebanden. We willen de huidige bewoners daarom een grote rol geven bij de toewijzing van vrijkomende en nieuwe standplaatsen. Een vertegenwoordiging van de bewoners gaat zich verenigen in een bewonerscommissie. Zij zullen samen met Vivare, Veluwonen en Gemeente toewijzingsregels op gaan stellen. Op die manier wordt er recht gedaan aan behoud van de woonwagencultuur binnen de gemeente Rheden.

Prettig wonen op woonwagenlocaties

Als gemeente, Vivare en Veluwonen zorgen we voor goed beheer van de huurstandplaatsen. We maken inventarisaties en plegen onderhoud. Ook de bewoners nemen hun verantwoordelijkheid en zorgen voor een goede leefomgeving (onderhoud tuin, onderhoud woonwagen etc.). Samen zorgen we voor een prettige woonomgeving.

5. Ontwikkelen nieuwe woonwagenstandplaatsen

Prioritering woningbouwlocaties

De woningnood is groot voor alle doelgroepen. We moeten dus zorgvuldig afwegen welke ruimtelijke mogelijkheden er zijn en waar we voor welke doelgroep het beste kunnen bouwen. We onderzoeken de mogelijkheden in twee stappen:

1. Uitbreiding bestaande woonwagenlocaties (2023)
2. Nieuwe woonwagenlocaties (2024)

Tot nu toe is er in de gemeente Rheden gekozen voor locaties met een klein aantal woonwagenstandplaatsen. Qua leefbaarheid en veiligheid bevalt dit goed. We streven dus naar een evenwichtige spreiding van locaties en per locatie maximaal 8 standplaatsen (bij goede onderbouwing uit te breiden naar 10).

Mogelijkheden uitbreiding bestaande woonwagenlocaties

Van de 9 woonwagenlocaties zijn er bij 5 locaties geen mogelijkheden tot uitbreiding. Bij de overige 4 locaties onderzoeken we de mogelijkheden, een paar lijken kansrijk. Als gemeente benutten we deze kansen, voordat we zoeken naar nieuwe locaties. Bij de standplaatsen van Veluwonen zijn geen mogelijkheden voor uitbreiding. In eerste instantie onderzoeken we met Vivare de mogelijkheden voor uitbreiding.

Huur of koop

In onze gemeente zijn nu alleen koopwoonwagens (op huur- of koopgrond). Uit zowel de enquête als de bewonersavond kwam naar voren dat er behoefte is aan zowel koop als huurwoonwagens. We zetten in op toevoeging van ca. 6 huurwoonwagens in de sociale huur. Per locatie onderzoeken we welk aanbod gewenst is en wat haalbaar is. Vivare onderzoekt of er ook huur/koopconstructies mogelijk zijn. De bewoner huurt de woonwagen en/of standplaats eerst, maar door een spaarconstructie wordt de bewoner langzaam eigenaar. Voorwaarde hierbij is dat maatschappelijk geld terugkomt bij de investeerder.

Duurzaamheid

Vanuit de Woonvisie en het Klimaatbeleid hebben we de ambitie dat alle woningen in Rheden in 2040 CO-2 neutraal zijn, maar ook circulair, klimaatbestendig, natuurinclusief en met aandacht voor duurzame mobiliteit. Dit geldt dus ook voor de woonwagens in onze gemeente. We nemen de inwoners en partners mee in onze ambitie om dit waar te maken.

Sociale huur woonwagens

Nieuwe woonwagens moeten voldoen aan de duurzaamheidseisen uit het Bouwbesluit, zoals deze ook bij “gewone” woningen worden gesteld. In het land zijn voorbeelden van nieuwe sociale huurwoonwagens, die gasloos en goed geïsoleerd zijn met zonnepanelen op het dak (Bergen op Zoom en Oss). Hier hangt echter een flink prijskaartje aan, waardoor het alleen tot stand is gekomen doordat corporatie en gemeente beiden fors hebben geïnvesteerd in de onrendabele top.

Particuliere woonwagens

Deze woonwagens moeten ook voldoen aan de eisen uit het Bouwbesluit. Maar bewoners kunnen er ook voor kiezen om een bestaande woonwagen op een standplaats neer te zetten. Woonwagens hoeven dan niet aan de eisen voor nieuwbouw te voldoen, maar aan het rechtens verkregen niveau (Bouwbesluit Artikel 1.15 Verplaatsing). We stimuleren eigenaren wel om hun woonwagen energieneutraal te maken. Er is een aantal mogelijkheden voor subsidies en leningen. Voor meer informatie, advies en ondersteuning kunnen bewoners terecht bij het Energieloket (www.regionaalenergieloket.nl/rheden/subsidies).

Natuurinclusief en klimaatbestendig

Bij de ontwikkeling van nieuwe standplaatsen vragen wij aandacht voor maatregelen waardoor de biodiversiteit vergroot wordt. Om de omgeving klimaatbestendig te krijgen vragen we aandacht voor meer groen, het tegengaan van verstening, zonwering en opvang van regenwater.

Financiering

Sociale huur woonwagens
Een nieuwe huurwoonwagen met een sociale huurprijs brengt een hoge onrendabele top met zich mee. Veel hoger dan de onrendabele top van een reguliere sociale huurwoning. Dit heeft te maken met het grotere grondoppervlak dat nodig is voor een woonwagen en een woonwagen is geen gangbaar product, er is maar één aanbieder. Daarmee worden de kosten veel hoger. Berekeningen laten zien dat de onrendabele top wel 155.000 euro per woonwagen kan zijn (zie bijlage 3). Voor een woningcorporatie is dit te veel om alleen te dragen. Zij kijken daarbij naar gemeenten, provincie en rijk.

Het rijk heeft een subsidieregeling RHA (Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen), deze regeling geldt ook voor woonwagens in de sociale huur. Er kan dit jaar een maximum van 7.000 euro worden verkregen per woonwagen. Maar met een tekort van 155.000 euro is dit een druppel op de gloeiende plaat. Ook is het de vraag of deze subsidieregeling van kracht blijft de komende jaren.

Als gemeente vinden we de kosten ook onevenredig hoog. Toch willen we bijdragen aan de realisatie van zowel woonwagens in de sociale huur als huurstandplaatsen voor particuliere woonwagens. We gaan er vanuit dat de uitbreidingen en nieuwe ontwikkelingen op gemeentegrond plaatsvinden. We zorgen voor het bouw- en woonrijp maken van de toegang en de standplaatsen. En we nemen de kosten voor het wijzigen van het bestemmingsplan, benodigde onderzoeken en planschade voor onze rekening. De grond geven we uit in erfpacht, zodat de kosten kunnen worden afgeschreven over 25 jaar. Met een investering van ca. 50.000 euro per woonwagen, is dat 2.000 euro per jaar per woonwagen. We gaan uit van 6 sociale huurwoonwagens. De gemeente Oss en Brabantwonen hebben soortgelijke afspraken gemaakt om nieuwe woonwagens te kunnen realiseren.

Particuliere woonwagens
Bij de keus voor particuliere woonwagens is er de mogelijkheid om de standplaats te verkopen of te verhuren aan de bewoners. Het is natuurlijk inkomensafhankelijk wat bewoners kunnen financieren. Voor de opgave gaan we uit van 6 particuliere woonwagens, waarbij we per locatie onderzoeken of koop of huur van de standplaats gewenst en haalbaar is. Bij een particuliere woonwagen op een huurstandplaats is tot nu toe altijd een berging/sanitaire unit met gas, water en elektriciteitsaansluitingen geplaatst. Deze berging/sanitaire unit hoort bij het huurgedeelte. Als het sanitair echter in de woonwagen wordt gerealiseerd (en dat komt steeds vaker voor) is het mogelijk om dit weg te laten uit de berging. Voor deze huurstandplaatsen met particuliere woonwagens is er door de beheerkosten en lage inkomsten ook een hoge onrendabele top. De gemeente zal hier dezelfde kosten voor zijn rekening nemen: 4x 50.000 = 200.000 euro voor 4 huurstandplaatsen met particuliere woonwagens.
Als de gemeente de grond verkoopt aan de bewoners, verwachten we geen onrendabele top. We gaan uit van 2 koopstandplaatsen met particuliere woonwagens.

Totaal benodigd budget om 12 woonwagenstandplaatsen te realiseren: 500.000 euro, met afschrijving van de kosten over 25 jaar is het maximaal 20.000 euro per jaar.

6. Toewijzing van standplaatsen

Huidige manier van toewijzen

Op dit moment vindt toewijzing van huurstandplaatsen van Vivare en Veluwonen plaats via Entree. Een vrijkomende standplaats wordt op Entree gezet en iedereen mag reageren. Degene met de langste meettijd krijgt de standplaats toegewezen. Dit heeft in het verleden vaak geleid tot onvrede bij de bewoners van de betreffende woonwagenlocatie. Er werd namelijk geen rekening gehouden met familiebanden en ook "burgers" konden een standplaats krijgen. Ook bij de koopstandplaatsen word geen rekening gehouden met afkomst, zo was er voor de doelgroep zelf nog minder kans op een woonwagenstandplaats. Deze onvrede kwam ook duidelijk naar voren op de eerste bewonersavond.

Nieuwe toewijzingsregels

Omdat afkomst en familiebanden zo'n belangrijk rol spelen in de woonwagencultuur, geven we de huidige bewoners een grote rol bij de toewijzing. Er is een bewonerscommissie in oprichting, waarbij gekeken is naar een evenwichtige afvaardiging van de verschillende woonwagenlocaties. Samen met Vivare en gemeente werken zij aan nieuwe toewijzingsregels. Hierbij wordt gekeken naar toewijzing bij vrijkomende bestaande standplaatsen en toewijzing van nieuwe standplaatsen. Familiebanden en afkomst zijn hierbij de belangrijkste criteria. De bewonerscommissie draagt op basis van de op te stellen regels een kandidaat voor, waarna Vivare/Veluwonen/Gemeente de definitieve toewijzing regelt. De op te stellen nadere regels voor toewijzing woonwagenstandplaatsen zullen door het college worden vastgesteld. De toewijzingsregels vallen onder de Huisvestingsverordening. In Artikel 9 lid 4 van de Huisvestingsverordening is opgenomen: "voor de toewijzing van standplaatsen kunnen burgemeester en wethouders nadere regels stellen".

7. Beheer woonwagenlocaties

Wie is verantwoordelijk voor welk onderhoud en beheer?

Aan de hand van kaartjes met kadastergegevens van alle woonwagenlocaties is onderzocht of er onduidelijkheden zijn qua beheer van groen, opstallen, erfafscheidingen, openbare ruimte etc. Hierbij is gekeken naar de woonwagenstandplaatsen van Vivare, Veluwonen en Gemeente.

Qua kadastergrenzen is er weinig onduidelijkheid. Alleen bij de locatie IJsselsingel loopt er een kadastergrens gedeeltelijk over de openbare weg. Dit wordt meegenomen als er nieuwe ontwikkelingen zijn op deze locatie. Er bleek veel achterstallig onderhoud bij sanitaire units/bergingen. Dit wordt opgenomen in de onderhoudsplannen van de verschillende eigenaren en de komende jaren opgepakt.

De bewoners hebben de verantwoordelijkheid om te zorgen voor goede veiligheid en leefbaarheid op de standplaats. Nu worden zaken als illegale bebouwing, verwaarlozing onderhoud tuin etc. opgemerkt door de wijkbeheerders van Vivare, Veluwonen en de Gemeente. Zij schrijven de bewoners aan, maar als het niet wordt opgelost worden het rechtszaken met hoge juridische kosten tot gevolg. De plichten van de bewoners moeten duidelijk zijn en handhaven is belangrijk. In het bestemmingsplan (straks omgevingsplan) is te zien wat er op de standplaats mogelijk is qua bebouwing. Als je iets wilt wijzigen of toevoegen is er vaak een vergunning nodig (dit geldt voor iedereen). Bij illegale bebouwing wordt afgewogen of hiervoor alsnog een vergunning kan worden verleend en als dat (gemotiveerd) niet het geval is, dan moet de bebouwing verwijderd worden. We hebben ook eisen vastgelegd voor (architectonische) uitstraling in de Welstandsnota. Wanneer een locatie verloederd kan op basis van de excessenregeling handhavend worden opgetreden.

Omdat het beheer van woonwagenlocaties specifieke kennis vraag, denkt Vivare erover om het beheer van woonwagenstandplaatsen uit te besteden. Vivare blijft wel de eigenaar van de standplaatsen. Veluwonen en de gemeente blijven het beheer van hun woonwagenstandplaatsen zelf doen. Er zijn op dit moment geen redenen om het beheer of het eigendom van de standplaatsen over te dragen aan een andere partij.

Verduurzaming, klimaatbestendigheid van woonwagens, sanitaire units en locaties

De woonwagens zijn in de gemeente Rheden allemaal in eigendom van de bewoners, dit betekent dat zij ook verantwoordelijk zijn voor de verduurzaming van hun woonwagen. Bewoners staan open voor verduurzaming. De gemeente heeft hen in het najaar van 2022 allemaal een energiebox gegeven met producten om energie te besparen. Er is een aantal mogelijkheden voor subsidies en leningen. Voor meer informatie, advies en ondersteuning kunnen bewoners terecht bij het Energieloket (www.regionaalenergieloket.nl/rheden/subsidies).

Op de huurstandplaatsen worden de sanitaire units gehuurd door de bewoners, de verduurzaming van deze voorzieningen is dus een verantwoordelijkheid van Vivare, Veluwonen en Gemeente. De mogelijkheden voor verduurzaming worden meegenomen in de Meer Jaren Onderhouds plannen (MJOP).

De huidige woonwagenlocaties zijn vaak stenig. In het kader van klimaatbestendigheid worden locaties vergroend als hier mogelijkheden voor zijn. Bijvoorbeeld door het gebruik van grasstenen of groene daken met zonnepanelen. Ook vragen we aandacht voor maatregelen, die de biodiversiteit verhogen, zoals bijvoorbeeld beplanting, die vlinders en bijen trekt.

Brandveiligheid, ontsluiting en bereikbaarheid

De huidige woonwagenlocaties voldoen allemaal aan de eisen voor brandveiligheid en hebben een goede ontsluiting en bereikbaarheid.
Bij de Timp zijn vanwege brandveiligheid 2 vakken leeg gehouden, nu voldoet de locatie aan de wettelijke eisen. Misschien is er een mogelijkheid om 1 vak terug te brengen. In het kader van ontwikkelen nieuwe standplaatsen is het de wens om dit te onderzoeken.

Veilige en overzichtelijke woonwagenlocaties

Vanuit de bewoners is aangegeven dat ze het prettig vinden om op niet al te grote woonwagenlocaties te wonen. Liever meer kleinere kampjes dan één groot kamp. Ook vanuit beheer en veiligheid hebben kleinere woonwagenlocaties de voorkeur. Bij de indeling en het groenbeheer moet rekening worden gehouden met veiligheid en overzicht. Bij nieuwe locaties heeft het qua veiligheid de voorkeur om te zoeken in bewoond gebied, niet te veel achteraf. We zetten in op maximaal 8 woonwagens per locatie, in uitzonderlijke gevallen met goede onderbouwing kan dit verhoogd worden naar 10 woonwagens. Dit wordt meegenomen bij het opstellen van nieuwe omgevingsplannen.

Communicatie met bewoners

Vanuit de bewoners is er de wens om één aanspreekpunt te hebben bij Gemeente en Vivare. Bij de gemeente is dit de projectleider voor het woonwagenbeleid. Ook in de toekomst is het belangrijk om één aanspreekpunt bij de gemeente te houden. Bij Vivare is het niet mogelijk om één aanspreekpunt te hebben, zij hebben wel intern een systeem waarbij mails/telefoontjes bij de juiste persoon terecht komen. Bewoners kunnen dus naar het algemene nummer bellen of mailen. Bij onderhoudswerkzaamheden of wijzigingen/uitbreiding van woonwagenlocaties worden bewoners altijd betrokken. Bij uitbreiding van woonwagenlocaties worden ook de omwonenden betrokken.

8. Uitvoering en vervolg

Na vaststelling van het Woonwagenbeleid door de gemeenteraad, zal het Woonwagenbeleid integraal deel uitmaken van de Woonvisie 2020-2026.

Om dit beleid tot uitvoering te brengen gaan we in 2023 verder met de volgende actiepunten:

- Samen met Vivare (eventueel later nog met Veluwonen) zoeken we naar locaties voor 12 extra woonwagenstandplaatsen, waarbij we de haalbaarheid onderzoeken van 6 woonwagens in de sociale huur, 4 sociale huurstandplaatsen en 2 koopstandplaatsen. We gaan verder met het onderzoek naar uitbreiding van de huidige woonwagenlocaties. Hiervoor is een gemeentelijke projectleider nodig, budget en inspanning van alle partijen. Concrete plannen worden afgestemd met bewoners en vastgesteld door college/raad.
- Samen met de bewonerscommissie woonwagenbeleid, Vivare en Veluwonen stellen we nadere regels op voor de toewijzing van standplaatsen. Deze toewijzingsregels worden vastgesteld door college.
- Elke eigenaar van standplaatsen onderneemt actie als het gaat om achterstallig onderhoud. Bewoners zorgen ervoor dat hun standplaats veilig en leefbaar is. Indien nodig wordt er gehandhaafd.

Evaluatie van het woonwagenbeleid zal gelijktijdig met de evaluatie van de Woonvisie 2020-2026 plaatsvinden. Bij het maken van de nieuwe Woonvisie is herijking van het woonwagenbeleid mogelijk als dat wenselijk is.

Bijlage 1 Culturele achtergrond groepen woonwagenbewoners

Roma

Roma hebben hun historische banden met het antieke India en oude Azië. Of hier hun werkelijke origine ligt, is echter niet geheel duidelijk. De grootste groepen Roma families in Europa wonen in Roemenië, maar ook in andere delen van Oost- en Zuid-Europa, waar de meesten een vaste woning hebben en waarbij families vaak bij elkaar in dezelfde wijk wonen. Voor de komst van het communisme in Oost-Europa leefden zij vaak semi-nomadisch met tent, vanuit hun vaste woning als thuisbasis. Deze groep Roma families heeft zodoende geen traditie van het leven in een woonwagen. Een deel van deze Oost-Europese Roma zijn naar Nederland gekomen. Medio jaren '70 van de twintigste eeuw kwam er ook een groep stateloze Roma families vanuit Oost-Europa (met name het voormalig Joegoslavië) via Italië naar Nederland om als gastarbeider te werken. Zij kregen een verblijfsvergunning in Nederland, onder de voorwaarde dat zij zich huisvestten in reguliere woningen. Als gemeenten of corporaties bij de toewijzing van een standplaats het afstammingsbeginsel hanteren – een standplaats wordt alleen vergund als de ouders ook al in een woonwagen wonen – komt deze groep daar vaak niet voor in aanmerking. Enkele Nederlandse Roma families hebben van oorsprong wel deze connectie met het woonwagenleven. Zij hebben sinds eind 19e eeuw / begin 20e eeuw in Nederland gereisd en op een woonwagenlocatie gewoond. Dit maakt de positie van Roma binnen het woonwagenbeleid gecompliceerd; een deel van de families kent een geschiedenis waarin van generatie op generatie al in woonwagens werd gewoond. Maar een groot deel van de Roma heeft nooit in een woonwagen gewoond. Wel heeft deze groep de behoefte om in familieverband bij elkaar te wonen.

Sinti

Deze doelgroep kent een eeuwenoude nomadische traditie die (minimaal) terug te herleiden is tot het oude Perzië en Pakistan. Ze noemen zich Sinti of Manouche en hebben sterke eigen tradities die afwijken van de reizigers en/of Roma. Ze zijn in Europa vrijwel altijd verbonden met het reizen in een woonwagen of caravan. Sinti kennen hun eigen taal die alleen onderling wordt gesproken. Sinti hebben (net als Roma) zwaar geleden onder het Naziregime in de Tweede Wereldoorlog.

Reizigers

Een derde categorie zijn de woonwagenbewoners die afstammen van nomadische handelaren, marskramers, ambachtslieden, meestal van oorsprong afkomstig uit Duitsland, België en Frankrijk. Hiertoe worden doorgaans ook de Jenische gerekend; een nomadisch volk uit West-Europa. Voor woonwagenbewoners inclusief Jenische geldt dat zij respectievelijk hun eigen cultuur, gebruiken en taal kunnen hebben. Vanwege dit nomadische bestaan wordt er door deze groep de voorkeur aan gegeven om zichzelf 'reiziger' te noemen. Een deel van de reizigers stamt af van in huizen wonende Nederlanders die haverwege de 19e / begin 20e eeuw om economische redenen in woonwagens zijn gaan leven. Onderling zijn deze verschillende groepen reizigers ook sterk met elkaar geïntegreerd.

Kermis- en circusfamilies

Een specifieke groep onder de woonwagenbewoners vormen de kermis- en circusfamilies. Niet zozeer vanwege hun culturele tradities, wel vanwege hun specifieke woonvoorkeuren binnen het woonwagenleven. Kermisreizigers reizen gedurende het kermisseizoen doorgaans met een ruime caravan, voortgetrokken door een bus of vrachtwagen van plek naar plek. Ook voor hen geldt dat zij al reizende hun beroep uitvoerden (en uitvoeren) en daarom na verloop van tijd een woonwagen als woon- en transportvorm kozen. Buiten het seizoen woont een groot deel van deze doelgroep in een 'reguliere' woonwagen op een standplaats op een vaste woonwagenlocatie ergens in Nederland (vooral in de gemeente Apeldoorn wonen relatief veel kermisexploitanten). Een deel woont buiten het seizoen in een reguliere woning.

Bijlage 2 Verslag bewonersavond woonwagenbeleid

Grote opkomst
Op maandagavond 11 april organiseerden Vivare en gemeente een bewonersavond voor de mensen van de 24 woonwagenstandplaatsen in de gemeente Rheden om te praten over het nieuwe Woonwagenbeleid. Gea Hofstede, wethouder wonen, opende de avond en ruim 20 bewoners namen actief deel aan deze avond. Dit laat wel zien hoe groot de betrokkenheid van de bewoners is bij het beleid dat ook de woontoekomst van henzelf en hun kinderen/familie bepaalt.

Proces Woonwagenbeleid
Geke Blokland, beleidsmedewerker Wonen van de gemeente Rheden, presenteerde de stappen die al zijn gezet om te komen tot nieuw woonwagenbeleid en de stappen die nog moeten worden genomen. Volgens de planning zal het nieuwe woonwagenbeleid in februari 2023 worden vastgesteld door de gemeenteraad.

Uitkomsten onderzoek
Roosje van Leer van Companen presenteerde het onderzoek van vraag en aanbod naar woonwagenstandplaatsen dat in 2021 is uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er 12-13 standplaatsen bij zouden moeten komen in de gemeente Rheden. Er was onduidelijkheid of alle inwonende kinderen waren meegenomen in het onderzoek. Companen heeft dit nagekeken, maar ook van alle inwonende meerderjarige kinderen zijn vragenlijsten binnengekomen.

Gesprekstafels
Vervolgens gingen we aan drie gesprekstafels brainstormen over belangrijke thema's die ook in het woonwagenbeleid terugkomen: de toewijzing van standplaatsen, het beheer van woonwagenlocaties en het ontwikkelen van nieuwe standplaatsen.

Uitkomst gesprekstafel Toewijzing
- Standplaatsen zouden alleen moeten gaan naar familie van huidige woonwagenbewoners, in eerste instantie hun kinderen.
- Eerst kijken binnen de familie van degene die vertrekt.
- Eerst degene die het het hardst nodig heeft (op basis van leeftijd en/ of gezinssamenstelling).
- Op elk kamp dezelfde lijn in toewijzing, geen verschillen per kamp.
- Eventueel een apart nieuw kamp voor kinderen die niet bij hun ouders op het kamp terecht kunnen. De langst wachtende krijgt dan voorrang.
- Ook mensen die al een plek hebben worden benaderd bij een nieuw kamp (sommige bewoners willen verhuizen naar een ander kamp).
- Het is goed om een bewonerscommissie voor toewijzing op te richten. Hierin moeten mensen zitten van verschillende families en locaties, die draagvlak hebben bij de andere bewoners. Een aantal bewoners heeft zich al opgegeven om hierover verder na te denken. Hebt u ook interesse om deel te nemen aan deze commissie dan horen we dat graag.

Uitkomst gesprekstafel Beheer
- Voordat er gewerkt wordt aan nieuwe standplaatsen, zou eerst het achterstallig onderhoud van de bestaande standplaatsen moeten worden aangepakt.
- Punten, die genoemd zijn:
    - Het sanitair, schuren moeten opgeknapt worden en er zijn nog steeds gaskachels.
    - Riolering, graag aansluiten op het gewone riool.
    - De speeltuin in de Timp vernieuwen.
    - De veegwagen komt niet op de kampen, dit doen de bewoners nu zelf.
    - Glasvezel wordt niet in de kampen aangelegd.
- Per kamp het beheer bekijken, prioriteren en aanpakken.
- Een vast aanspreekpunt per kamp.
- Optie van huur/koopconstructie voor standplaatsen en nieuwe woonwagens graag onderzoeken.

Uitkomst gesprekstafel Ontwikkeling nieuwe standplaatsen

- Per locatie zijn de wensen opgehaald:
- IJsselsingel Rheden: uitbreiding is misschien mogelijk, uitbreiding is zeker gewenst. Wens tot kopen van de grond is genoemd.
- Massenweg Rheden: uitbreiding is lastig. Er zijn wel lange vakken, waar misschien ruimte is en de vraag of er niet gestapeld mag worden. Uitbreiding is zeker gewenst (min. 3), het liefst huurvakken, want koop is financieel niet haalbaar. Dit mag ook op een andere plek in het dorp Rheden zijn. Suggestie is de locatie van de oude kinderboerderij aan de Brinkweg.
- Van Rensselaerweg Spankeren: uitbreiding is misschien mogelijk, er zijn meerdere kinderen die op de locatie willen wonen (2-4), wordt gebouwd aan een hele duurzame woonwagen. Grond koop of huur, maar eigen wagen.
- De Timp Spankeren: uitbreiding is lastig. In het verleden zijn er 2 vakken weggehaald, voor de bewoners onduidelijk waarom. *Reactie Vivare: Dit had te maken met de brandveiligheid (brandoverslag) er moest meer ruimte worden gecreëerd. Een uitgebreid rapport is gemaakt en gedeeld met bewoners en gemeente.* Uitbreiding is zeer gewenst, er zijn nu al 5 kinderen >18 jaar, die graag willen blijven wonen. Meeste voorkeur voor koopstandplaats en eigen wagen. Een nieuwe andere locatie is ook een optie. Suggesties: Edyweg Spankeren (groenstrook), weiland tussen De Timp en Broekdijk Spankeren.
- Vd Duyn van Maasdamstraat: uitbreiding is misschien mogelijk (akoestisch onderzoek). Er zijn meerdere kinderen, die op de locatie zouden willen wonen (nu nog < 18 jaar) en inwonende ouder. De vakken mogen huur of koop zijn, maar wel eigen wagen.
- Ook van de andere locaties zullen we nagaan of uitbreiding mogelijk en gewenst is.
- Het verduurzamen van de woonwagen leeft wel bij de bewoners, zij hebben helaas de waardebon voor verduurzaming woning niet gekregen.
- Een hypotheek op een woonwagen krijgen is vaak lastig en een verzekering ook. Interpolis van de Rabobank is wel een mogelijkheid.
- Er is de vrees bij de bewoners dat er bij een geschikte locatie eerder gekozen wordt voor gewone woningbouw en niet voor extra standplaatsen, omdat de woningnood zo hoog is.
- Het zal niet makkelijk worden om nieuwe standplaatsen te ontwikkelen, dit heeft tijd nodig en er zijn veel hobbels te overwinnen, maar we gaan er wel mee aan de slag.

Vervolg

Het is fijn dat de bewoners ons zoveel hebben verteld en meegegeven, dit gebruiken we bij het schrijven van het Woonwagenbeleid. Met de op te richten bewonerscommissie gaan we verder in gesprek over de toewijzing van vrijkomende en nieuwe standplaatsen.

Bijlage 3 Financiële analyse sociale huurwoonwagens

Uitgaven gemeente	Kosten per woonwagen	Toelichting
		Alle getallen zijn indicatief
Inbrengwaarde kavel	€ 10.000	Afhankelijk van boekwaarde op grond
Kosten bouwrijp en woonrijp maken	€ 20.000	Bouwrijp incl. inrichting. Is een richtgetal gebaseerd op totaal van 80.000/4
Participatieproces, bestemmingsplan, onderzoeken	€ 10.000	40.000/4
Planschade	€ 10.000	
Benodigd extra budget gemeente	**€ 50.000**	
Derving grondkosten	€ 20.000	
Ambtelijke kosten	€ 5.000	
Totale Kosten gemeente	**€ 75.000**	

Uitgaven Vivare	Kosten per woonwagen
Kosten Standplaats	
Civieltechnisch (o.a ondergrond woonwagen)	€ 35.000
Nieuwe berging etc.	€ 30.000
Bijkomende kosten	€ 10.000
Totaal	**€ 75.000**
Kosten woonwagen	
Woonwagen	€ 200.000
Bijkomende kosten	€ 25.000
Totaal	**€ 225.000**
Totale kosten	**€ 300.000**
Opbrengstwaarde	**€ 220.000**
Resultaat Vivare	-€ 80.000
Kosten Vivare	**€ 80.000**

De gezamenlijke onrendabele top is volgens de huidige berekening 155.000 euro per sociale huurwoonwagen. De gemeente is bereid ca. de helft van de kosten voor haar rekening te nemen. Vivare heeft nog niet toegezegd de andere helft te willen/kunnen bekostigen. Voor de realisatie van nieuwe sociale huurstandplaatsen is medewerking van Vivare essentieel. We gaan hierover verder in gesprek met Vivare.

Woonwagenbeleid gemeente Rheden 2023

Voorstel aanvulling risicoparagraaf raadsvoorstel met planschade:

7. Wat zijn de risico's?

Elke gemeente moet Woonwagenbeleid opstellen en het moet nu worden uitgevoerd omdat het mensenrechtelijk kader voor gemeenten en corporaties bindend is. Het ministerie van BZK inventariseert jaarlijks hoe ver gemeenten zijn met het onderzoek naar vraag en aanbod en het maken van Woonwagenbeleid. Als er te weinig voortgang wordt geboekt komen er mogelijk meer sturende maatregelen.
Voor de uitbreiding van standplaatsen is het van belang dat er zowel vanuit de gemeente als vanuit de woningcorporatie budget komt voor sociale huurstandplaatsen/woonwagens. Anders is realisatie niet haalbaar.
Voor planschade is een inschatting gemaakt van 10.000 euro per standplaats. De werkelijke kosten kunnen hoger of lager uitvallen. Voor het totale project van 12 nieuwe standplaatsen is de verwachting dat het bedrag voldoende is.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
N.v.t.	3 Bestuur & organisatie	N.v.t.
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage**
N.v.t.		2
rol raad	**soort document**	
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering	**agendapunt**	
raadsvergadering	**agendapunt**	
25 april 2023		

onderwerp
Instellen vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester.

INHOUD VOORSTEL
- De Verordening tot wijziging van de 'Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017' vast te stellen.
- De vertrouwenscommissie voor de herbenoeming van de burgemeester in te stellen en de volgende raadsleden als lid van de commissie te benoemen, zijnde:
  - de heer T. Endeveld;
  - de heer E.P.F.L. Roumen;
  - mevrouw M. Visser;
  - mevrouw M. Noorland;
  - de heer T.K.J. Eskes;
  - de heer C.C.J.M. Weijers;
  - de heer M.T. Kooijmans;
  - de heer H. Witteveen.

- De heer T. Endeveld te benoemen tot voorzitter en mevrouw M. Visser tot plaatsvervangend voorzitter van de vertrouwenscommissie voor de herbenoeming van de burgemeester.
- Wethouder T.A.F.A. Klomberg toe te voegen als adviseur aan de vertrouwenscommissie voor de herbenoeming van de burgemeester.
- De incidentele financiële gevolgen van de werkzaamheden van de commissie te verantwoorden in de tweede bestuursrapportage 2023.
- De Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland van dit besluit in kennis te stellen.

1 Wat is de aanleiding?
Op 11 januari 2024 eindigt de ambtstermijn van de heer C.F. van Eert als burgemeester van de gemeente Rheden. Bij brief (bijlage 1) verzoekt de Commissaris van de Koning (CdK) om over te gaan tot instelling van een vertrouwenscommissie herbenoeming.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Artikel 61, 61a en 61c, 82 en 86 van de Gemeentewet.
Handreiking burgemeesters: Benoeming, herbenoeming, klankbordgesprekken en afscheid d.d. december 2020.

3 Wat willen wij bereiken?

Met dit voorstel wordt voorzien in de samenstelling van de vertrouwenscommissie die de aanbeveling tot herbenoeming van de burgemeester voorbereid.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Specifiek ten aanzien van de beslispunten het volgende:

Ad 1 Wijzigen van de Verordening
Op 6 juli 2017 is door de raad de 'Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017' (bijlage 2) vastgesteld. Deze verordening stelt niet alleen de regels voor een benoemingsprocedure en de klankbordgesprekken over het functioneren van de burgemeester, maar ook de regels voor de herbenoeming van de burgemeester.
De verordening is in gesprek tussen de griffier en het Kabinet van de provincie Gelderland op de actualiteit getoetst. Voorgesteld wordt de verordening op een aantal punten aan te passen. Hierdoor wordt het mogelijk naar alle ontwikkelingen en inspanningen van de burgemeester in de gehele ambtstermijn te kijken, een ommissie hersteld en de archivering van de verslagen van de benoemings-, herbenoemingsprocedure en klankbordgesprekken gewaarborgd (zie ook bijlage 3).

Ad 2 Benoeming leden
Bij de vaststelling van de verordening is er destijds voor gekozen om in de benoeming van de leden van de vertrouwenscommissie en de adviseur bij afzonderlijk besluit te voorzien. Daartoe dient dit voorstel. Het is gebruikelijk dat de commissie bestaat uit de voorzitters van de raadsfracties. De fractievoorzitter van Beter Rheden ziet hiervan af.

Ad 3 Benoeming voorzitter en plaatsvervangend voorzitter
Voorgesteld wordt de heer T. Endeveld te benoemen tot voorzitter en mevrouw M. Visser tot plaatsvervangend voorzitter van de vertrouwenscommissie voor de herbenoeming van de burgemeester.

Ad 4 Benoeming adviseur
Voorts biedt de Gemeentewet de mogelijkheid om een wethouder aan de commissie toe te voegen als adviseur zonder stemrecht. De keuze van de adviseur is ter beoordeling van het college. Zij hebben voorgesteld wethouder T.A.F.A. Klomberg tot adviseur te benoemen.

Ad 5 Werkzaamheden vertrouwenscommissie bij herbenoemingsprocedure
Bij een herbenoemingsprocedure wordt de vraag gesteld of de burgemeester in de uitoefening van het ambt in voldoende mate invulling geeft aan het geldende profiel. Daarnaast wordt gekeken of er mogelijkheden zijn om het functioneren te verbeteren, ook in het licht van veranderde omstandigheden of een veranderd verwachtingspatroon. In de procedure is er ruimte om nieuwe accenten te formuleren zowel door de burgemeester zelf als door de gemeenteraad en mits in gezamenlijkheid overeengekomen.

Het herbenoemingsproces bestaat uit een aantal processtappen. Een belangrijk deel van deze stappen wordt uitgevoerd door de vertrouwenscommissie. Deze commissie faciliteert het verdere proces waarin de gemeenteraad tot een aanbeveling komt. Met bijgaand voorstel legt de gemeenteraad een aantal keuzes vast ten aanzien van de samenstelling van de vertrouwenscommissie die de aanbeveling voorbereidt en de inrichting van het herbenoemingsproces, te weten het beoordelingskader en de informatiebronnen en referenten.

Beoordelingskader, informatiebronnen en referenten
Het is van belang dat de gemeenteraad in de herbenoemingsprocedure kan terugvallen op een goed en geobjectiveerd beoordelingskader. Dat helpt de gemeenteraad om te komen tot een gerechtvaardigd en afgewogen oordeel over het functioneren van de burgemeester in de afgelopen periode. Het beoordelingskader wordt gevormd door[1]:
1 de profielschets, die de basis was voor de selectie van de burgemeester;
2 de wettelijke taken van de burgemeester alsmede de andere aan de burgemeester toebedeelde taken;
3 het verslag van en de afspraken uit de klankbordgesprekken.

De vertrouwenscommissie bereidt het gesprek met de burgemeester voor dat onderdeel uitmaakt van de herbenoemingsprocedure. Voor een herbenoemingsgesprek is het belangrijk om goede informatie in te winnen bij mensen die de burgemeester feitelijk en in volledige taakuitoefening zien functioneren. Voorgesteld wordt hiervoor de volgende referenten te vragen:

- de voorzitter van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
- de directeur van The Economic Board
- de teamchef van de politie district Gelderland-Midden, team IJsselwaarden
- de penningmeester van Ondernemend Rheden De Steeg
- de voorzitter van Buurthuis de Poort
- een of meer collegeleden niet zijnde de adviseur van de vertrouwenscommissie
- de gemeentesecretaris

Op basis van de ingewonnen informatie formuleert de vertrouwenscommissie een conceptoordeel en een conceptverslag. Het conceptverslag vormt input voor het herbenoemingsgesprek dat de vertrouwenscommissie voert met de burgemeester. De vertrouwenscommissie maakt na het herbenoemingsgesprek het Verslag van Bevindingen definitief. Daarmee rondt de vertrouwenscommissie de werkzaamheden af.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Het instellen van een vertrouwenscommissie heeft op zichzelf geen financiële consequenties. De werkzaamheden van de commissie brengen wel incidentele kosten met zich mee. Leden van de vertrouwenscommissie zoals bedoeld in artikel 61 lid 3 Gemeentewet kunnen aanspraak maken op een bruto toelage van € 133,82 per maand (peiljaar 2023) voor de duur van de activiteiten van die commissie. Voorgesteld wordt deze kosten te verantwoorden in de tweede bestuursrapportage 2023.

6 Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Dit voorstel is voorbereid in samenspraak met de leden die het laatste klankbordgesprek hebben gevoerd en betreft de uitvoering van wettelijke voorgeschreven procedures voor herbenoeming van de burgemeester.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Niet van toepassing.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp,

[1] Zie artikel 11, lid 3 'Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017'

C. Knipping,

de griffier.

Bijlage 1: Brief CdK
Bijlage 2: Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017
Bijlage 3: Was-wordt overzicht verordening inclusief motivatie

23.25

gemeente Rheden

Raadsvergadering
25 april 2023

Agendapunt 4
GR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van de griffier;

gelet op de artikelen 61, 61a, 61c, 84, 86, 147 en 149 van de Gemeentewet, alsmede de artikelen 15 en 31 van de Archiefwet 1995 en artikel 9 van het Archiefbesluit 1995;

overwegende dat het gewenst is de wijziging van de Verordening vast te stellen om zo tegemoet te komen aan de actuele situatie en een aantal omissies worden hersteld;

b e s l u i t :

vast te stellen De Verordening tot wijziging van de 'Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017'.

Artikel I Wijziging verordening
De Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017 wordt als volgt gewijzigd:

A
Artikel 11, derde lid, komt te luiden:

De commissie toetst het functioneren van de burgemeester in ieder geval aan de volgende informatiebronnen: de profielschets, de wettelijke taken van de burgemeester alsmede de andere aan de burgemeester toebedeelde taken. Tevens wordt getoetst aan het verslag van en de afspraken uit de klankbordgesprekken.

B
Artikel 11, vijfde lid, komt te luiden:

De burgemeester kan, voorafgaand aan de bespreking in de raad, schriftelijk een zienswijze over het verslag geven. Op dit stuk is de geheimhouding van toepassing.

C
Artikel 15, eerste lid, komt te luiden:
De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure en klankbordgesprekken zorg voor dat op het tijdstip bedoeld in artikel 14 alle archiefbescheiden onverwijld in een verzegelde envelop en gerubriceerd als 'geheim' worden overgebracht naar de op grond van artikel 31 van de Archiefwet door de gemeenteraad aangewezen archiefbewaarplaats.

D
Artikel 15, tweede lid, komt te luiden:
De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure en klankbordgesprekken zorg voor dat van de in het eerste lid bedoelde overbrenging een verklaring van overbrenging als bedoeld in artikel 9 van het Archiefbesluit 1995 wordt opgemaakt. In deze verklaring wordt melding gemaakt van de met toepassing van artikel 15, lid 1 sub a en c, van de Archiefwet 1995 gestelde beperkingen aan de openbaarheid, geldende voor een periode van 75 jaar.

Raadsvergadering
25 april 2023

Agendapunt 4
GR

E
Artikel 15, derde lid, komt te luiden:
De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure en klankbordgesprekken zorg voor dat alle overige bescheiden en alle kopieën van de in dit artikel bedoelde bescheiden onmiddellijk worden vernietigd.

F
Artikel 15, vierde lid, komt te vervallen.

Artikel II Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Arnhem, 25 april 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

23.25

gemeente Rheden

Raadsvergadering
25 april 2023

Agendapunt 4
GR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van de griffier;

gelet op de artikelen 61, 61a, 61c, 84, 86, 147 en 149 van de Gemeentewet, alsmede de artikelen 15 en 31 van de Archiefwet 1995 en artikel 9 van het Archiefbesluit 1995;

b e s l u i t :

- De vertrouwenscommissie voor de herbenoeming van de burgemeester in te stellen en de volgende raadsleden als lid van de commissie te benoemen, zijnde:
  - de heer T. Endeveld;
  - de heer E.P.F.L. Roumen;
  - mevrouw M. Visser;
  - mevrouw M. Noorland;
  - de heer T.K.J. Eskes;
  - de heer C.C.J.M. Weijers;
  - de heer M.T. Kooijmans;
  - de heer H. Witteveen.

- De heer T. Endeveld te benoemen tot voorzitter en mevrouw M. Visser tot plaatsvervangend voorzitter van de vertrouwenscommissie voor de herbenoeming van de burgemeester.
- Wethouder T.A.F.A. Klomberg toe te voegen als adviseur aan de vertrouwenscommissie voor de herbenoeming van de burgemeester.
- De incidentele financiële gevolgen van de werkzaamheden van de commissie te verantwoorden in de tweede bestuursrapportage 2023.
- De Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland van dit besluit in kennis te stellen.

Arnhem, 25 april 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Commissaris van de Koning

Datum
17 februari 2023

Zaaknummer
2017-015196

Onderwerp
Herbenoeming burgemeester

Inlichtingen bij
Marieke de Lange
026 359 86 46
kabinet@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Gemeente Rheden
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 9110
6994 ZJ DE STEEG

gemeente Rheden
Ingekomen d.d.
20 FEB. 2023
Nummer:
Behandelaar:
Kopie aan: Griffie Afg:

Geachte raadsleden,

Zoals bekend eindigt op 11 januari 2024 de ambtstermijn van meneer C.F. van Eert, als burgemeester van uw gemeente. In verband hiermee zal zijn herbenoeming in overweging moeten worden genomen.

Overeenkomstig de procedureregels heb ik onlangs een gesprek gehad met de burgemeester over zijn herbenoeming. De volgende stap is aan de gemeenteraad. Ik verzoek u nu over te gaan tot instelling van een herbenoemingscommissie die de aanbeveling voorbereidt.

Voor het verdere verloop van de procedure verwijs ik graag naar de handreiking burgemeesters van december 2020 en de circulaire benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester d.d. 29 september 2017, beiden te downloaden via wwww.PolitiekeAmbtsdragers.nl.

Als commissaris van de Koning zie ik wettelijk toe op een ordelijk verloop van de procedure tot herbenoeming. Mede vanwege deze verantwoordelijkheid zijn zowel ik als mijn Kabinet gedurende het gehele proces beschikbaar voor signalen en vragen vanuit de vertrouwenscommissie.

Voordat u de aanbeveling opstelt ontvang ik graag samen met mijn kabinetschef de vertrouwenscommissie. Ik stel voor dat mijn Kabinet, op korte termijn, contact opneemt met uw raadsgriffier om dit overleg in te plannen en het herbenoemingsproces verder uit te lijnen.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

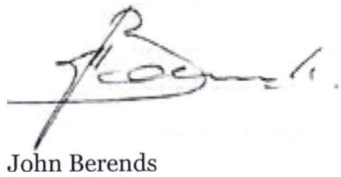
BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

Een afschrift van deze brief wordt gezonden naar burgemeester Van Eert. Mochten er nog vragen zijn over deze procedure dan kunt u contact opnemen met kabinetschef Katinka Oldenburger, telefoonnummer 026 359 90 76 of met beleidsmedewerker burgemeesterszaken Marieke de Lange, telefoonnummer 026 359 86 46.

Met vriendelijke groet,

John Berends
Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland

Commissaris van de Koning

Datum
17 februari 2023

Zaaknummer
2017-015196

Onderwerp
Herbenoeming burgemeester

Inlichtingen bij
Marieke de Lange
026 359 86 46
kabinet@gelderland.nl

Blad
1 van 3

Gemeente Rheden
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 9110
6994 ZJ DE STEEG

Geachte raadsleden,

Zoals bekend eindigt op 11 januari 2024 de ambtstermijn van meneer C.F. van Eert, als burgemeester van uw gemeente. In verband hiermee zal zijn herbenoeming in overweging moeten worden genomen.

Overeenkomstig de procedureregels heb ik onlangs een gesprek gehad met de burgemeester over zijn herbenoeming. De volgende stap is aan de gemeenteraad. Ik verzoek u nu over te gaan tot instelling van een herbenoemingscommissie die de aanbeveling voorbereidt.

Voor het verdere verloop van de procedure verwijs ik graag naar de handreiking burgemeesters van december 2020 en de circulaire benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester d.d. 29 september 2017, beiden te downloaden via wwww.PolitiekeAmbtsdragers.nl.

Als commissaris van de Koning zie ik wettelijk toe op een ordelijk verloop van de procedure tot herbenoeming. Mede vanwege deze verantwoordelijkheid zijn zowel ik als mijn Kabinet gedurende het gehele proces beschikbaar voor signalen en vragen vanuit de vertrouwenscommissie.

Voordat u de aanbeveling opstelt ontvang ik graag samen met mijn kabinetschef de vertrouwenscommissie. Ik stel voor dat mijn Kabinet, op korte termijn, contact opneemt met uw raadsgriffier om dit overleg in te plannen en het herbenoemingsproces verder uit te lijnen.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

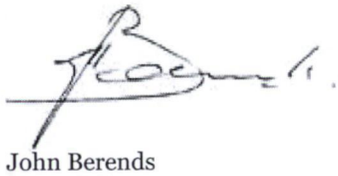
BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

Een afschrift van deze brief wordt gezonden naar burgemeester Van Eert. Mochten er nog vragen zijn over deze procedure dan kunt u contact opnemen met kabinetschef Katinka Oldenburger, telefoonnummer 026 359 90 76 of met beleidsmedewerker burgemeesterszaken Marieke de Lange, telefoonnummer 026 359 86 46.

Met vriendelijke groet,

John Berends
Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland

Kopie:
Gemeente Rheden
– T.a.v. de burgemeester,
meneer C.F. van Eert
Postbus 9110
6994 ZJ DE STEEG

Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017

Geldend van 02-10-2019 t/m heden

Intitulé

Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van de griffie d.d. 2 juni 2017;

gelet op de artikelen 61a, 61c, 84, 86, 147 en 149 van de Gemeentewet, alsmede de artikelen 15 en 31 van de Archiefwet 1995 en artikel 9 van het Archiefbesluit 1995;

gelet op de circulaire Benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 10 juli 2012;

b e s l u i t :

vast te stellen de '**Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017**'

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

de minister: de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;

de commissaris: de Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland;

de burgemeester: de burgemeester van de gemeente Rheden;

de commissie: de commissie, die door de raad belast is met de voorbereiding van de aanbeveling inzake de (her)benoeming van en het voeren van klankbordgesprekken met de burgemeester.

de verordening: Verordening op de vertrouwenscommissie, die aanbeveling op de benoeming en herbenoeming van de burgemeester voorbereidt en de klankbordgesprekken met de burgemeester voert.

Artikel 2 Taak en werkwijze van de commissie

De commissie heeft tot taak:

- de aanbeveling tot benoeming of herbenoeming van de burgemeester voor te bereiden;
- een klankbordgesprek te houden met de burgemeester.

Artikel 3 Samenstelling commissie

1. De commissie bestaat uit de voorzitters van de raadsfracties.

2. Indien de gemeenteraad niet heeft bepaald wie voorzitter en plaatsvervangend voorzitter van de commissie zijn, kiest de commissie deze uit haar midden.

3. De commissie kent geen plaatsvervangende leden. Het lidmaatschap is persoonlijk.

4. De commissie bepaalt haar eigen werkwijze, voor zover in deze verordening daarin niet is voorzien.

Artikel 4 Ambtelijke ondersteuning

1. De griffier is secretaris van de commissie.

2. De plaatsvervangend griffier wordt bij vervulling van de in artikel 2 genoemde taken aangewezen als plaatsvervangend secretaris van de commissie.

3. De gemeentesecretaris wordt als tweede plaatsvervangend secretaris van de commissie aangewezen bij de vervulling van de in artikel 2, lid 1, genoemde taak.

4. De (plaatsvervangend) secretaris draagt zorg voor de ambtelijke ondersteuning van de commissie.

5. De (plaatsvervangend) secretaris is geen lid van de commissie en heeft geen stemrecht.

Artikel 5 Adviseur

1. De gemeenteraad kan één of meer wethouder(s) als adviseur namens het college van burgemeester en wethouders aan de commissie toevoegen voor de taken als bedoeld in artikel 2, lid 1. Plaatsvervanging is niet mogelijk.

2. De keuze van de adviseur is ter beoordeling van het college.

3. De adviseur wordt uitgenodigd voor de vergaderingen van de commissie.

4. De adviseur kan advies uitbrengen tot het moment waarop de commissie haar verslag van bevindingen aanbiedt aan de raad.

5. De adviseur is geen lid van de commissie en heeft geen stemrecht.

Artikel 6 Geheimhouding

1. De vergaderingen van de commissie zijn besloten.

2. Alle stukken van de commissie zijn geheim. Op de stukken wordt daarvan melding gemaakt.

3. De (plaatsvervangend) voorzitter van de commissie wijst bij de benoemingsprocedure in elke vergadering op de geheimhoudingsplicht, die rechtstreeks voortvloeit uit artikel 61c van de Gemeentewet.

4. De commissie legt bij de herbenoemingsprocedure en bij klankbordgesprekken in elke vergadering en elk gesprek, met toepassing van artikel 86 van de Gemeentewet, geheimhouding op over de inhoud van de stukken en het behandelde tijdens de vergadering of het gesprek. De (plaatsvervangend) voorzitter van de commissie ziet erop toe dat hieraan wordt voldaan.

5. De geheimhoudingsplicht brengt onder meer mee dat aan raadsleden, die geen zitting (meer) hebben in de commissie, en aan anderen, behoudens het bepaalde in de artikelen 10, vierde lid, artikel 11, tweede lid, alsmede artikel 12 van deze verordening, geen inzage in, of informatie omtrent de inhoud van de stukken of het behandelde ter vergadering of in het gesprek wordt verstrekt.

6. De commissie en de gemeenteraad kunnen de geheimhouding waartoe de Gemeentewet, respectievelijk de verordening verplicht, niet opheffen.

7. De geheimhouding blijft na ontbinding van de commissie van kracht.

8. Het in dit artikel bepaalde is van overeenkomstige toepassing op de (eerste en tweede plaatsvervangend) secretaris en indien van toepassing op de adviseur(s) van de commissie.

Artikel 7 Vergaderingen

1. De commissie vergadert zo dikwijls als de voorzitter of tenminste drie leden dit noodzakelijk achten.

2. De voorzitter bepaalt dag, uur, en plaats van de vergadering.

3. De voorzitter doet van elke vergadering tenminste vierentwintig uur tevoren aankondiging aan de leden van de commissie, de adviseur(s) en indien het gesprek met hem plaatsvindt, de burgemeester.

4. De commissie vergadert niet als niet ten minste de helft plus één van het aantal leden aanwezig is.

5. De commissie besluit bij de voorbereiding van een aanbeveling bij meerderheid van uitgebrachte stemmen, waarbij elk lid één stem heeft. Bij het staken van de stemmen over de uit te brengen bevindingen, wordt het nemen van een beslissing uitgesteld tot de volgende vergadering. Is uitstel van de beslissing niet mogelijk of staken de stemmen ook in die volgende vergadering, dan worden geen bevindingen van de commissie, maar de verschillende meningen in het verslag opgenomen. De commissie streeft naar unanimiteit. Het gevoelen van de minderheid wordt desgewenst in het verslag tot uitdrukking gebracht.

Artikel 8 Contactpersoon bij benoemings- en herbenoemingsprocedure

1. De voorzitter van de commissie treedt op als contactpersoon naar buiten.

2. Alle stukken die van de commissie uitgaan worden door de voorzitter en de secretaris ondertekend.

3. Alle stukken bestemd voor de commissie worden onder vermelding van ‘persoonlijk en vertrouwelijk’ op de envelop en boven de ingesloten stukken gericht aan de voorzitter en gezonden aan het werkadres van de secretaris van de commissie en aldaar bewaard tot het moment van archivering.

4. Alle stukken die van de commissie uitgaan worden ter inzage gelegd bij de (plaatsvervangend) secretaris en kunnen na afspraak in aanwezigheid van de (plaatsvervangend) secretaris worden ingezien en gelezen. Hiervoor wordt door de raadsleden een handtekening op een bij de stukken behorende lijst geplaatst.

Artikel 9 Bijzondere bepalingen over de benoemingsprocedure

1. De Gemeentewet bepaalt in artikel 61 lid 4 dat de commissie zich slechts door tussenkomst van de Commissaris van de Koning de door haar nodig geachte informatie over de kandidaten verschaft. Elk overleg met derden, schriftelijk of mondeling, is uitgesloten.

2. De commissie bepaalt mede op basis van de door de Commissaris van de Koning geselecteerde kandidaten de te voor een gesprek te ontvangen kandidaten.

3. Bij de beoordeling van de kandidaten laten de leden van de commissie zich leiden door de profielschets, zoals die door de gemeenteraad is vastgesteld.

4. De secretaris nodigt, op verzoek van de commissie, de kandidaten uit voor een gesprek met de commissie. De commissie treft voorzieningen met betrekking tot de wijze waarop de privacy van de sollicitanten wordt beschermd, bijvoorbeeld door de plaats en het tijdstip van de gesprekken zodanig te kiezen dat de vertrouwelijkheid van de gesprekken is gewaarborgd.

5. De commissie kan gebruikmaken van externe deskundige ondersteuning bij de beoordeling van kandidaten t.a.v. persoons- en bestuursstijlkenmerken.

Artikel 10 Bijzondere bepalingen over klankbordgesprekken

1. De commissie houdt minimaal eens per jaar een klankbordgesprek met de burgemeester.

2. Indien de fractievoorzitters dan wel de burgemeester de wens daartoe kenbaar maken, houdt een commissie tussentijds een klankbordgesprek met de burgemeester.

3. In het eerste jaar na benoeming van een nieuwe burgemeester vindt tevens binnen een termijn van drie tot negen maanden een evaluatiegesprek plaats.

4. De commissie maakt vooraf kenbaar aan de burgemeester bij wie zij informatie zal inwinnen over het functioneren van de burgemeester. De commissie en de burgemeester stellen in onderling overleg de agenda voor het klankbordgesprek vast. De commissie en de burgemeester krijgen voorafgaand aan het gesprek de gelegenheid, voor zover van toepassing, het verslag van het vorige klankbordgesprek in te zien.

5. Het gesprek is wederkerig. Zowel het functioneren van de burgemeester als het functioneren van de gemeenteraad zijn onderwerp van gesprek. De commissie toetst het functioneren van de burgemeester in ieder geval aan de profielschets, de wettelijke taken van de burgemeester alsmede de andere aan de burgemeester toebedeelde taken. Tevens wordt getoetst aan het verslag van en de afspraken uit het vorige klankbordgesprek.

6. De klankbordgesprekken worden in ieder geval gevoerd vier weken voorafgaand aan het klankbordgesprek dat de Commissaris van de Koning met de burgemeester heeft.

7. In het laatste klankbordgesprek voor de start van de herbenoemingsprocedure geeft de commissie de burgemeester een indicatie of herbenoeming op dat moment naar verwachting al dan niet op obstakels zal stuiten.

Artikel 11 Bijzondere bepalingen over de herbenoemingsprocedure

1. De commissie kan bij de aanvang van haar werkzaamheden een gesprek hebben met de burgemeester.

2. De commissie formuleert informatiebronnen op basis waarvan zij zich een oordeel vormt over het functioneren van de burgemeester. Deze informatiebronnen worden vooraf kenbaar gemaakt aan de burgemeester, de gemeenteraad en de Commissaris van de Koning.

3. De commissie toetst het functioneren van de burgemeester in ieder geval aan de volgende informatiebronnen: de profielschets, de wettelijke taken van de burgemeester alsmede de andere aan de burgemeester toebedeelde taken. Tevens wordt getoetst aan het verslag van en de afspraken uit de klankbordgesprekken van de afgelopen twee jaar.

4. Voordat de commissie haar verslag van bevindingen aan de gemeenteraad en Commissaris van de Koning zendt, bespreekt de commissie dit verslag met de burgemeester. Van dit gesprek wordt een verslag opgemaakt dat niet openbaar wordt gemaakt.

5. De burgemeester kan, voorafgaand aan de bespreking in de raad, schriftelijk haar zienswijze over het verslag geven. Op dit stuk is de geheimhouding van toepassing.

6. Indien ter zake van het functioneren van de burgemeester in het in lid 4 bedoelde overleg afspraken worden gemaakt tussen de commissie en de burgemeester, worden deze in het verslag aan de gemeenteraad vermeld. De commissie zendt het verslag ook aan de burgemeester.

Artikel 12 Verslag

1. De commissie brengt over haar werkzaamheden ter zake van de voorbereiding van de aanbeveling tot benoeming of herbenoeming verslag uit aan de gemeenteraad en de Commissaris van de Koning door middel van een verslag van bevindingen. Dit schriftelijke en vertrouwelijke verslag bevat tenminste:

   - een weergave van de wijze waarop de commissie haar werkzaamheden heeft verricht;
   - een gemotiveerde weergave van de bevindingen van de commissie;
   - bij benoemingen wordt in het verslag van bevindingen ook de volgorde van plaatsing van de kandidaten op de aanbeveling gemotiveerd;
   - of er sprake is van unanimiteit binnen de commissie;

   en is voorzien van in ieder geval de volgende bijlagen:

   - bij benoemingen: de conceptaanbeveling van twee personen, zo mogelijk in volgorde van voorkeur;
   - bij herbenoemingen: het verslag van het gesprek met de burgemeester over het conceptverslag van bevindingen en de conceptaanbeveling.

2. Van het klankbordgesprek wordt een verslag opgemaakt, dat niet openbaar wordt gemaakt. Het verslag wordt voor raadsleden onder geheimhouding ter inzage gelegd bij de griffier.

3. Een afschrift van het verslag van het klankbordgesprek wordt toegezonden aan de burgemeester en de Commissaris van de Koning.

Artikel 13 Onvoorziene gevallen

In alle gevallen waarin deze verordening dan wel de circulaire niet voorziet, beslist de commissie.

Artikel 14 Ontbinding

1. De commissie blijft in stand zolang zij niet wordt ontbonden.

2. Lopende een procedure tot benoeming is ontbinding van de commissie uitsluitend mogelijk met ingang van de dag volgend op die waarop door de minister van BZK aan de gemeenteraad bekend is gemaakt dat in de vacature is voorzien.

3. Lopende een procedure tot herbenoeming is ontbinding van de commissie uitsluitend mogelijk met ingang van de dag volgende op die waarop door de minister van BZK aan de gemeenteraad bekend is gemaakt dat de burgemeester bij Koninklijk besluit is herbenoemd.

Artikel 15 Archivering

1. De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure zorg voor dat op het tijdstip bedoeld in artikel 14 alle archiefbescheiden onverwijld in een verzegelde envelop en gerubriceerd als ‘geheim’ worden overgebracht naar de op grond van artikel 31 van de Archiefwet door de gemeenteraad aangewezen archiefbewaarplaats.

2. De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure zorg voor dat van de in het eerste lid bedoelde overbrenging een verklaring van overbrenging als bedoeld in artikel 9 van het Archiefbesluit 1995 wordt opgemaakt. In deze verklaring wordt melding gemaakt van de met toepassing van artikel 15, lid 1 sub a en c, van de Archiefwet 1995 gestelde beperkingen aan de openbaarheid, geldende voor een periode van 75 jaar.

3. De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure zorg voor dat alle overige bescheiden en alle kopieën van de in dit artikel bedoelde bescheiden onmiddellijk worden vernietigd.

4. De griffier draagt bij klankbordgesprekken zorg voor een afdoende vertrouwelijke archivering van de stukken, waaronder het afschrift van het vastgestelde verslag. Na het aftreden van de burgemeester worden alle betreffende stukken door de griffier vernietigd.

Artikel 16 Citeertitel en inwerkingtreding

1. Deze verordening kan worden aangehaald als: ‘’Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017’.

2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag na bekendmaking.

Ondertekening

Vastgesteld bij raadsbesluit d.d. 6 juli 2017, nr. 3.
De Steeg, 6 juli 2017
De raad voornoemd,
voorzitter.
griffier.

Ziet u een fout in deze regeling?

Bent u van mening dat de inhoud niet juist is? Neem dan contact op met de organisatie die de regelgeving heeft gepubliceerd. Deze organisatie is namelijk zelf verantwoordelijk voor de inhoud van de regelgeving. De naam van de organisatie ziet u bovenaan de regelgeving. De contactgegevens van de organisatie kunt u hier opzoeken: organisaties.overheid.nl.

Werkt de website of een link niet goed? Stuur dan een e-mail naar regelgeving@overheid.nl

gemeente Rheden

Bijlage 3: Was – wordt overzicht wijzigingen Verordening

In 2017 is door de raad de 'Verordening op de vertrouwenscommissie tot benoeming, klankbordgesprekken en herbenoeming burgemeester gemeente Rheden 2017' vastgesteld. Deze verordening stelt niet alleen de regels voor een benoemingsprocedure en de klankbordgesprekken over het functioneren van de burgemeester, maar ook de regels voor de herbenoeming van de burgemeester. De verordening is in gesprek tussen de griffier en het Kabinet van de provincie Gelderland nogmaals op de actualiteit getoetst. Voorgesteld wordt de verordening op de volgende punten aan te passen:

Artikel	**Was**	**Wordt**
Artikel 11, lid 3	De commissie toetst het functioneren van de burgemeester in ieder geval aan de volgende informatiebronnen: de profielschets, de wettelijke taken van de burgemeester alsmede de andere aan de burgemeester toebedeelde taken. Tevens wordt getoetst aan het verslag van en de afspraken uit de klankbordgesprekken van de afgelopen twee jaar	De commissie toetst het functioneren van de burgemeester in ieder geval aan de volgende informatiebronnen: de profielschets, de wettelijke taken van de burgemeester alsmede de andere aan de burgemeester toebedeelde taken. Tevens wordt getoetst aan het verslag van en de afspraken uit de klankbordgesprekken.
Motivatie	Hiermee wordt voorkomen dat er alleen naar de laatste twee klankbordgesprekken wordt gekeken, maar juist naar alle ontwikkelingen en inspanningen van de burgemeester in de gehele ambtstermijn.	
Artikel 11, lid 5	De burgemeester kan, voorafgaand aan de bespreking in de raad, schriftelijk haar zienswijze over het verslag geven. Op dit stuk is de geheimhouding van toepassing.	De burgemeester kan, voorafgaand aan de bespreking in de raad, schriftelijk een zienswijze over het verslag geven. Op dit stuk is de geheimhouding van toepassing.
Motivatie	Abusievelijk is destijds uitgegaan van een vrouwelijke burgemeester. Op deze wijze wordt dit gecorrigeerd.	
Artikel 15, lid 1	De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure zorg voor dat op het tijdstip bedoeld in artikel 14 alle archiefbescheiden onverwijld in een verzegelde envelop en gerubriceerd als 'geheim' worden overgebracht naar de op grond van artikel 31 van de	De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure en klankbordgesprekken zorg voor dat op het tijdstip bedoeld in artikel 14 alle archiefbescheiden onverwijld in een verzegelde envelop en gerubriceerd als 'geheim' worden overgebracht naar de op grond van artikel 31 van de Archiefwet door de gemeenteraad aangewezen archiefbewaarplaats.

	Archiefwet door de gemeenteraad aangewezen archiefbewaarplaats.	
Artikel 15, lid 2	De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure zorg voor dat van de in het eerste lid bedoelde overbrenging een verklaring van overbrenging als bedoeld in artikel 9 van het Archiefbesluit 1995 wordt opgemaakt. In deze verklaring wordt melding gemaakt van de met toepassing van artikel 15, lid 1 sub a en c, van de Archiefwet 1995 gestelde beperkingen aan de openbaarheid, geldende voor een periode van 75 jaar.	De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure en klankbordgesprekken zorg voor dat van de in het eerste lid bedoelde overbrenging een verklaring van overbrenging als bedoeld in artikel 9 van het Archiefbesluit 1995 wordt opgemaakt. In deze verklaring wordt melding gemaakt van de met toepassing van artikel 15, lid 1 sub a en c, van de Archiefwet 1995 gestelde beperkingen aan de openbaarheid, geldende voor een periode van 75 jaar.
Artikel 15, lid 3	De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure zorg voor dat alle overige bescheiden en alle kopieën van de in dit artikel bedoelde bescheiden onmiddellijk worden vernietigd.	De voorzitter en de secretaris van de commissie dragen er bij de benoemings- en herbenoemingsprocedure en klankbordgesprekken zorg voor dat alle overige bescheiden en alle kopieën van de in dit artikel bedoelde bescheiden onmiddellijk worden vernietigd.
Artikel 15, lid 4	De griffier draagt bij klankbordgesprekken zorg voor een afdoende vertrouwelijke archivering van de stukken, waaronder het afschrift van het vastgestelde verslag. Na het aftreden van de burgemeester worden alle betreffende stukken door de griffier vernietigd.	Lid wordt geschrapt
Motivatie	Met deze aanpassing wordt de archivering van de benoemings-, herbenoemingsprocedure en klankbordgesprekken gelijkgetrokken. Het Kabinet raadt af verslagen van klankbordgesprekken te vernietigen, omdat historie leerzaam kan zijn maar ook belangrijk is. Ook de klankbordgesprekverslagen dienen een volwaardige plek te krijgen in het archief, ze zijn een belangrijk onderdeel in de verschillende processen rondom de burgemeester	

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Carol van Eert	Openbare ruimte	
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage**
28 februari 2023	3	2
rol raad	**soort document**	
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering	**agendapunt**	
11 april 2023		
raadsvergadering	**agendapunt**	
25 april 2023		

onderwerp
Naamgeving weg voor nieuw aan te leggen hofje achter het perceel Oversteeg 45 in De Steeg.

INHOUD VOORSTEL
Aan de raad voorstellen de naam **'Oud Middachtenhof'** toe te kennen aan de nieuw aan te leggen weg voor het hofje achter het perceel Oversteeg 45 in De Steeg, door middel van bijgevoegd ontwerpraadsbesluit.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Namens Landgoed Middachten heeft de projectontwikkelaar een naamvoorstel ('Oud Middachten') ingediend voor de nieuw aan te leggen weg voor het hofje achter het perceel Oversteeg 45 in De Steeg.

2 Wat is de aanleiding?
Voor het terrein achter het perceel Oversteeg 45 in De Steeg is een bouwplan ontwikkeld dat voorziet in het bouwen van 6 woningen. Hiervoor is op 19 september 2022 een omgevingsvergunning verleend. De woningen moeten worden voorzien van een uniek adres, omdat nummering aan de Oversteeg niet mogelijk is en huisnummertoevoeging met a t/m f niet wenselijk is.
Op het perceel Oversteeg 45 staat een boerderij (rijksmonument) met de naam 'Oud Middachten', hierbij past naadloos de naam Oud Middachtenhof voor de 6 woningen achter de bestaande boerderij.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Artikel 6 van de Wet basisregistratie adressen en gebouwen gelezen in samenhang met artikel 2, tweede lid, van de Verordening naamgeving en nummering (adressen) gemeente Rheden.

4 Wat willen wij bereiken?
Het doel straatnaamgeving en huisnummering is het creëren van een uniek adres, waarbij de vindbaarheid en de duidelijkheid van het adres zelf van groot belang zijn.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Indien het niet mogelijk is nieuwe woningen aan de bestaande straat te nummeren is het noodzakelijk daarvoor een (nieuwe) straatnaam te creëren. In eerste instantie wordt gekeken naar de historie van het betreffende perceel/terrein.Op het perceel staat sinds 1908 een boerderij (rijksmonument) met de naam Oud Middachten. Gelet hierop past de naam Oud Middachtenhof perfect bij de historie van de bouwlocatie. De Oudheidkundige Kring Rheden/Rozendaal heeft aangegeven dat de voorgestelde naam 'Oud Middachten' niet zo geschikt is. Zij adviseren in plaats daarvan 'Oud Middachtenhof' te gebruiken. Dat doet recht aan het feit dat het bouwplan als hofje wordt aangelegd op het huisperceel (de hof) van de naastgelegen boerderij met dezelfde naam en de toevoeging van 'hof' aan 'Oud Middachten' voorkomt verwarring voor de bezoekers (w.o. hulpdiensten en post) van de nieuwe woningen.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
De kosten voor het laten produceren en plaatsen van het straatnaambord komen ten laste van het daarvoor beschikbare budget.

7 Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De grondeigenaar (Landgoed Middachten) heeft de nieuwe straatnaam 'Oud Middachten' aangedragen. Het advies van de Oudheidkundige Kring Rheden/Rozendaal om de straatnaam vervolgens aan te vullen met 'Oud Middachtenhof' is teruggelegd aan de grondeigenaar en die heeft laten weten zich hierin te kunnen vinden.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het raadsbesluit wordt onder het kopje 'Bekendmakingen' bekendgemaakt via het elektronische gemeenteblad (te vinden onder https://www.officielebekendmakingen.nl/) en gepubliceerd in de Regiobode. Het raadsbesluit ligt vervolgens 14 dagen ter inzage op het (tijdelijk) gemeentehuis in Velp en in de servicecentra in Velp en Dieren.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp, 28 februari 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

23.20

gemeente Rheden

Raadsvergadering
25 april 2023

Agendapunt 6
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 februari 2023;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet, artikel 6 van de Wet basisregistratie adressen en gebouwen gelezen in samenhang mat artikel 2, tweede lid, van de Verordening naamgeving en nummering (adressen) gemeente Rheden;

b e s l u i t :

1 Aan de op de bij dit besluit behorende tekening aangegeven nieuw aan te leggen weg voor het bouwplan van 6 woningen op de semiopenbare ruimte achter het perceel Oversteeg 45 in De Steeg de naam 'Isabelle Bentinckhof' toe te kennen met als ondertiteling "Isabelle Adrienne gravin van Aldenburg Bentinck 1925-2013 Vrouwe van Middachten";
2 Deze nieuwe naamgeving voor deze (semi)openbare ruimte in werking te laten treden met ingang van de dag na bekendmaking van dit besluit.

Arnhem, 25 april 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Gemeente: Rheden
Adres: Oversteeg
Sectie: T
Nummer: 779

De Steeg - Landgoed Middachten

Projectnummer:

0137

Tekeningnummer:

DO-S01

Project: Middachten

Onderwerp: Situatie W1 t/m W6

Datum:

11-04-2022

Schaal:

1 : 500

Geachte heer Boonstra,

Uw verzoek hebben wij in ons bestuur besproken. Wij zijn van oordeel dat alleen ‘Oud Middachten’ als straatnaam niet zo geschikt is. Wij adviseren in plaats daarvan ‘Hof van Oud Middachten’ of ‘Oud Middachtenhof’ te gebruiken. Dat doet recht aan het feit dat het als een hofje wordt aangelegd op het huisperceel (de hof) van de naastgelegen voormalige boerderij met diezelfde naam en voorkomt door dit onderscheid voor bezoekers verwarring daarmee.

Op deze locatie stond al sinds de middeleeuwen een aanzienlijke boerderij die volgens Valentijn Paquai in het boek ‘Middachten, Huis en heerlijkheid’ sinds 1678 in het leengoed Middachten was opgenomen als de ‘Bouwhof’. De naam ‘Oud Middachten’ voor deze boerderij, die in de loop der eeuwen meermalen zal zijn herbouwd, komt pas later in zwang.

In dit verband zou het wellicht ook overweging verdienen om het hofje verderop aan de Godard van Reedelaan de naam ‘Rentmeestershof’ te geven, omdat dit grenst aan de achtertuin van de voormalige rentmeesterswoning van Middachten.

Met vriendelijke groet,

Wim van den Beukel, penningmeester

Oudheidkundige Kring Rheden-Rozendaal

Van: Cor Boonstra <c.boonstra@rheden.nl>

Onderwerp: straatnaamgeving tbv nieuwbouw 6 woningen op Landgoed Middachten in De Steeg

Datum: 23 januari 2023 om 15:23:14 CET

Aan: "'secretaris@oudheidkundigekring.nl'" <secretaris@oudheidkundigekring.nl>

Beste mevrouw Evers-Bon,

Op het perceel achter het rijksmonument ‘Oud Middachten’ (Oversteeg 45 in De Steeg) worden 6 woningen gebouwd. De woningen zijn bereikbaar door een nieuw aan te leggen weg vanaf de Oversteeg. Om te voorkomen dat de nummering 45 a t/m f zal zijn is een straatnaam nodig en krijgen de woningen een eigen huisnummer.

Namens Landgoed Middachten heeft de ontwikkelaar een voorstel ingediend om de nieuw aan te leggen weg, die naast de boerderij ‘Oud Middachten’ komt te liggen, te benoemen als ‘Oud Middachten’. Uit de bijlagen krijgt u een indruk van de situatie.

Hierbij het verzoek om dit voorstel voor te leggen bij de Oudheidkundige Kring Rheden-Rozendaal voor advisering.

De eerste insteek die wij als gemeente hanteren bij straatnaamgeving is de historie van de locatie waar de te benoemen weg komt te liggen. Omdat de boerderij ‘Oud Middachten’ heet sluit de naam mooi aan op de historie van de locatie.

Indien de Oudheidkundige Kring zich ook kan vinden in de voorgestelde naam is mijn vraag of u ook nog extra informatie heeft over de locatie. Die info kan ik dan weer gebruiken als onderbouwing voor de naam in het raadsvoorstel.

Ik zie uw reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Cor Boonstra | Team Omgevingsrecht en Veiligheid

Gemeente Rheden | vanaf 15 november 2021: President Kennedylaan 104-108, 6883 AX Velp | Postbus 9110, 6994 ZJ De Steeg (tijdelijk gemeentehuis)

Tel (06 25 76 76 79) | email c.boonstra@rheden.nl

Aanwezig: maandag t/m vrijdag (morgen)

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
P. Hofman

Begrotingsprogramma
3 Gebiedsontwikkeling

b en w-vergadering
14 maart 2023

agendapunt
3

bijlage(n) ter inzage
Bestemmingsplan, verbeelding, Nota van wijzigingen

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

informatieavond
11 april 2023

agendapunt

raadsvergadering
25 april 2023

agendapunt

onderwerp
Vaststellen bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 in Rheden.

INHOUD VOORSTEL

1 Vaststellen de Nota van wijzigingen behorende bij het besluit tot vaststelling bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 in Rheden;
2 ongewijzigd vaststellen het bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 in Rheden, conform bijgevoegd ontwerpraadsbesluit;
3 geen exploitatieplan vaststellen.

1 **Waartoe is het voorstel gedaan?**
Het voorzien in een goede ruimtelijke ordening.
Het on**ge**wijzigd vaststellen van het bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 in Rheden en om het realiseren van een woning planologisch mogelijk te maken.

2 Wat is de aanleiding?
De initiatiefnemer heeft het plan om op het perceel, gelegen aan de Smidsweg naast nummer 28, een woning te bouwen. Het geldende bestemmingsplan op deze locatie is 'Rheden 2016, woongebieden', vastgesteld door de gemeenteraad op 28 maart 2017. Hierin heeft het plangebied de bestemming 'Wonen' en 'Tuin'. Tevens geldt er de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 1'. Woningen kunnen alleen worden gebouwd binnen een bouwvlak. De initiatiefnemer is voornemens een deel van het perceel af te splitsen en hier één woning te realiseren. De aanwezige schuur wordt gesloopt. Het perceel heeft reeds een woonbestemming, maar geen bouwvlak. Wel ligt een deel van het bouwvlak van de woningen Smidsweg 28 en Dorpsstraat 60 op het nieuwe woonperceel. Deze staat echter geen extra woning toe, omdat er reeds twee woningen aanwezig zijn. Om een nieuwe woning te kunnen realiseren is een herziening van het bestemmingsplan nodig.

Na het uitvoeren van de onderzoeken is een ontwerpbestemmingsplan opgesteld.
Op 20 december 2022 heeft het college ingestemd met het ontwerpbestemmingsplan.
Het ontwerpbestemmingsplan heeft vervolgens van 22 december 2022 tot en met 1 februari 2023 ter inzage gelegen met de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. Tijdens deze periode zijn geen zienswijzen ingediend. De plantoelichting is geactualiseerd, in het juridische gedeelte worden er geen wijzigingen voorgestaan. Het ontwerpbestemmingsplan kan ter vaststelling worden aangeboden worden aan de gemeenteraad.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Wet ruimtelijke ordening.
- Structuurvisie Rheden.
- Woonvisie.
- Bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden'.

4 Wat willen wij bereiken?
Een bestemmingsplan dat de voorgestane, hierboven beschreven ontwikkeling planologisch mogelijk maakt.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Wij vinden het op een aantal onderdelen gewenst om het bestemmingsplan zoals dat als ontwerp ter inzage heeft gelegen aan te passen. Van de wijzigingen wordt een korte beschrijving en uitleg gegeven in de bijlage bij dit voorstel. Na vaststelling wordt het bekend-gemaakt en ter inzage gelegd conform de Wro.

6 Wat gaat het kosten?
Het bestemmingsplan brengt voor de gemeente geen kosten met zich mee. Het plangebied is geen eigendom van de gemeente en de particuliere eigenaar draagt de kosten van het vervaardigen van het bestemmingsplan, via de leges,en eventuele bijkomende kosten.
De eigenaar vrijwaart de gemeente van eventuele planschade. De ambtelijke inzet wordt gedekt uit de reguliere uren en de leges.

7 Wat zijn de risico's?
Bij de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan zijn geen zienswijzen naar voren gebracht.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Er zijn geen zienswijzen met betrekking tot het ontwerpbestemmingsplan naar voren gebracht. Het betreft een kleine ruimtelijke ontwikkeling.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De terinzagelegging van het vastgestelde bestemmingsplan zal geschieden conform het bepaalde in de Wet ruimtelijke ordening. De indieners van een zienswijze ontvangen daarnaast rechtstreeks bericht.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee.

Velp, 14 maart 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

23.22

gemeente Rheden

Raadsvergadering
25 april 2023

Agendapunt 5
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 maart 2023;

gelet op de bepalingen van de Wet ruimtelijke ordening en de Algemene wet bestuursrecht;

gelet op het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening inzake de doorwerking van nationale belangen en voorts de Omgevingsvergunning Gelderland;

overwegende:

dat het gewenst is het planologisch kader te herzien om een woning realiseren planologisch mogelijk te maken op het perceel locatie Smidsweg tussen 26 en 28 in Rheden;

dat het bestemmingsplan aanvaardbaar is bezien vanuit de Omgevingsverordening Gelderland;

dat het ontwerpbestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28' in Rheden als vervat in de bestandenset NL.IMRO.0275.BPRH03-ON01 met de daarbij behorende stukken alsmede het ontwerpbesluit met ingang van 22 december 2022 gedurende zes weken voor eenieder in digitale en analoge vorm ter inzage heeft gelegen en raadpleegbaar was;

dat binnen die termijn met betrekking tot dit ontwerpbestemmingsplan geen zienswijzen naar voren zijn gebracht;

de plantoelichting is geactualiseerd, in het juridische gedeelte worden er geen wijzigingen voorgestaan;

dat op grond van het Besluit ruimtelijke ordening geen exploitatieplan is opgesteld, omdat voor kostenverhaal een anterieure overeenkomst is gesloten met de initiatiefnemer en er overigens geen te verhalen kosten zijn;

dat bij de vaststelling gebruik is gemaakt van de ondergrond met de bestandsnaam 0_NL.IMRO.0275.BPRH03-VA01.dwg;

b e s l u i t :

a met inachtneming van het hiervoor gesteld langs elektronische weg, en met een volledige verbeelding daarvan op papier, ongewijzigd vast te stellen het bij dit besluit behorende bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 in Rheden', met de daarbij behorende toelichting, als vervat in de bestandenset met de planidentificatie NL.IMRO.0275.BPRH03-VA01;
b de Nota van wijzigingen zoals opgenomen in bijlage I bij dit besluit, vast te stellen;

Raadsvergadering
1 november 2022

gemeente Rheden

Agendapunt 5
DR

c aan te geven dat gebruik is gemaakt van de ondergrond met bestandsnaam o_NL.IMRO.0275.BPRH03-VA01.dgn;
d geen exploitatieplan vast te stellen.

Arnhem, 25 april 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Nr.nr

Raadsvergadering
Datum 25 april 2023

Agendapunt nr
RU
1

Bijlage I Nota van Wijzingen bij raadsbesluit van 25 april 2023 tot vaststelling bestemmingsplan Rheden 2016, woongebieden, locatie Smidsweg tussen 26 en 28 in Rheden

Nr.	Aanleiding	Waar	Hoe
1	Ambtshalve	Toelichting	Op pagina 10 aangegeven datum 1 januari 2023 wordt gewijzigd in anno 2024. En de toelichting is op een paar punten geactualiseerd.
2	Ambtshalve	Toelichting	Een paar verschrijvingen zijn gecorrigeerd.

Rheden 2016, locatie tussen Smidsweg 26 en 28

Inhoudsopgave

Toelichting 5

Hoofdstuk 1 Inleiding 7

1.1 Algemeen 7
1.2 Aanleiding bestemmingsplan 8
1.3 Doelstelling 8
1.4 Ligging plangebied 8
1.5 Geldende bestemmingsplannen 9

Hoofdstuk 2 Gewenste situatie 10

2.1 Huidige situatie en planbeschrijving 10
2.2 Beschrijving bestemmingsplan 11

Hoofdstuk 3 Beleidskaders 13

3.1 Rijk 13
3.2 Provincie 14
3.3 Waterschap 16
3.4 Regio 16
3.5 Gemeente 17

Hoofdstuk 4 Haalbaarheid 20

4.1 Wonen 20
4.2 Bodem 20
4.3 Milieuzonering 21
4.4 Luchtkwaliteit 21
4.5 Geluid 22
4.6 Water 23
4.7 Niet gesprongen explosieven 25
4.8 Externe veiligheid 26
4.9 Natuur en Landschap 29
4.10 Archeologie en Cultuurhistorie 32
4.11 Verkeer en parkeren 33
4.12 Milieueffect rapportage 33

Hoofdstuk 5 Juridische aspecten 36

5.1 Algemeen 36
5.2 Procedure bestemmingsplan 36
5.3 Verbeelding en regels 37
5.4 Reikwijdte bestemmingsplan 40
5.5 Handhaving 40

Hoofdstuk 6 Economische uitvoerbaarheid 41

Hoofdstuk 7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 43

7.1 Inspraak 43
7.2 Vooroverleg 43
7.3 Zienswijzen 44

Bijlagen bij de toelichting 45

Bijlage 1 Bodemonderzoek 47
Bijlage 2 Watertoets 49
Bijlage 3 Quickscan flora en fauna 51

Regels 53

Hoofdstuk 1 Inleidende regels 55

Artikel 1 Begrippen 55
Artikel 2 Wijze van meten 60

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels 61

Artikel 3 Tuin 61
Artikel 4 Wonen 62
Artikel 5 Waarde - Archeologie 1 66

Hoofdstuk 3 Algemene regels 68

Artikel 6 Anti-dubbelregel 68
Artikel 7 Algemene bouwregels 68
Artikel 8 Algemene gebruiksregels 69
Artikel 9 Algemene aanduidingsregels 71
Artikel 10 Algemene afwijkingsregels 72
Artikel 11 Algemene procedureregels 72

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels 73

Artikel 12 Overgangsrecht 73
Artikel 13 Slotregel 74

Bijlagen bij de regels 75

Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis 77
Bijlage 2 Parkeernormen 79

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

Leeswijzer

De toelichting op een bestemmingsplan wordt binnen de gemeente volgens een vast stramien opgebouwd, en wel als volgt.

hoofdstuk	inhoud
1 Inleiding	In de inleiding gaat het onder meer over de aanleiding van het bestemmingsplan
2 Gewenste situatie	Hier wordt het plangebied aan de hand van diverse aspecten de huidige stand van zaken beschreven en een beschrijving van de gewenste situatie gegeven.
3 Beleidskaders	Hier staat binnen welke beleidskaders en regels van het rijk, provincie, waterschap en de gemeente het bestemmingsplan is opgesteld.
4 Haalbaarheid	Hier vindt de toets plaats aan beleid en regelgeving
5 Juridische aspecten	Beschreven staat de procedure die een bestemmingsplan doorloopt, en een toelichting op de regels van het bestemmingsplan
6 Economische uitvoerbaarheid	Toegelicht staat of uitvoering van het bestemmingsplan voor de gemeente haalbaar is
7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	Dit hoofdstuk beschrijft hoe de procedure is verlopen tot de vaststelling van het bestemmingsplan

1.1 Algemeen

In een bestemmingsplan worden de gebruiks- en bouwmogelijkheden van gronden en opstallen vastgelegd. Een bestemmingsplan bestaat uit een digitale verbeelding (de kaart) en regels. Uit het samenspel van de verbeelding en de regels blijkt wat het bestemmingsplan juridisch toelaat.
Door het perceel op te zoeken waarover informatie wordt gewenst, kan worden afgelezen welke bestemming het heeft en wat de mogelijkheden zijn.
Het digitale plan is bij een verschil ten opzichte van de papieren versie leidend.
Een bestemmingsplan gaat vergezeld van een toelichting. De toelichting heeft geen juridische status, echter is deze wel relevant voor de onderbouwing van de gemaakte keuze en de interpretatie van het bestemmingsplan. Gemeenten zijn volgens de Wet ruimtelijke ordening verplicht om voor hun hele grondgebied bestemmingsplannen vast te stellen. Het bestemmingsplan is bindend voor zowel overheid als burgers en bedrijven.

Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet, voorzien op 1 januari 2024, worden vastgestelde bestemmingsplannen van rechtswege (tijdelijk) onderdeel van het omgevingsplan.

1.2 Aanleiding bestemmingsplan

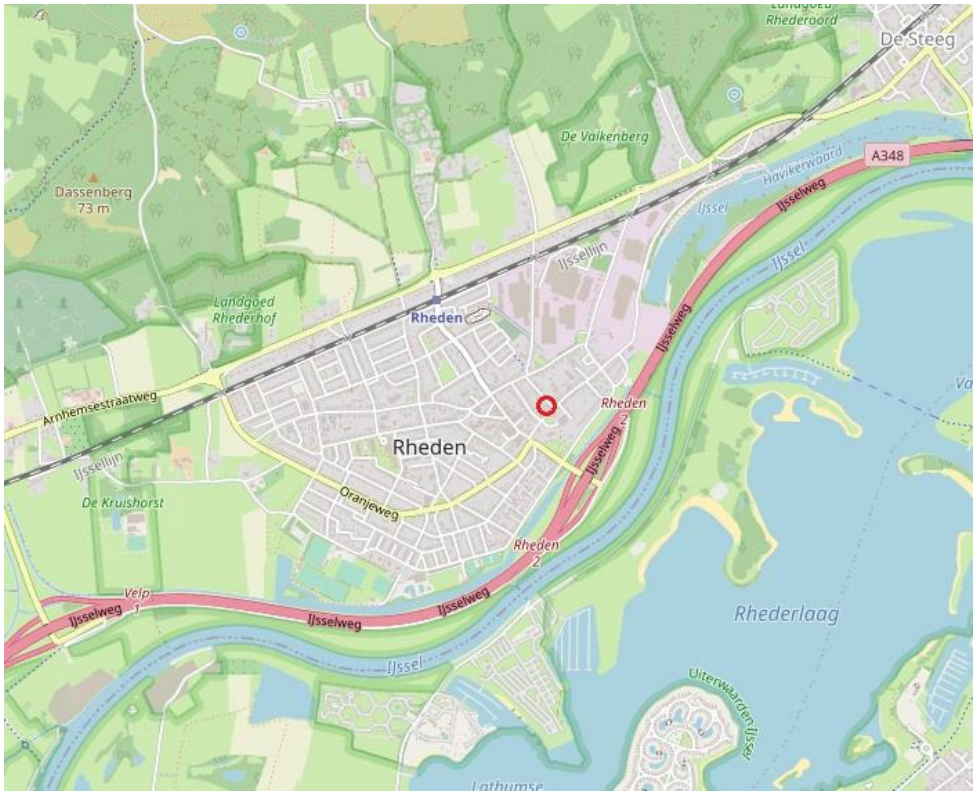
De initiatiefnemer heeft het plan om op het perceel, gelegen aan de Smidsweg naast nummer 28, een woning te bouwen. Voor deze ontwikkeling dient de aanwezig schuur gesloopt te worden. Om dit te kunnen realiseren dient er een herziening van het bestemmingsplan plaats te vinden. In dit document wordt toegelicht en gemotiveerd waarom dat kan volgens de Wet ruimtelijke ordening (Wro).

1.3 Doelstelling

Het bestemmingsplan heeft het doel om voor de beschreven ontwikkeling het juridisch planologische kader te bieden. Met dit bestemmingsplan is aansluiting gezocht bij recent tot stand gekomen bestemmingsplannen binnen de gemeente, om de uniformiteit van bestemmingen en regelgeving te bevorderen. Ook is gebruik gemaakt van de laatste digitale randvoorwaarden.

1.4 Ligging plangebied

Het plangebied ligt aan de Smidsweg naast 28 in de kern van Rheden. Het plangebied is kadastraal bekend als 'Rheden, Sectie C, perceelnummer 906'. De ligging van het plangebied is op onderstaande kaart globaal aangegeven.

Globale ligging plangebied (rood omcirkeld) (bron: openstreetmap.org)

1.5 Geldende bestemmingsplannen

Het geldende bestemmingsplan op deze locatie is 'Rheden 2016, woongebieden', vastgesteld door de gemeenteraad op 28 maart 2017. Hierin heeft het plangebied de bestemming 'Wonen' en 'Tuin'. Tevens geldt er de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 1'.
Woningen kunnen alleen worden gebouwd binnen een bouwvlak. Met aanduidingen zijn het aantal woningen, aantal bouwlagen en de maximum bouwhoogte aangegeven.

Uitsnede geldende bestemmingsplan ter plaatse van het plangebied (blauw kader). Het nieuwe woonperceel is rood omkaderd (bron: ruimtelijke plannen)

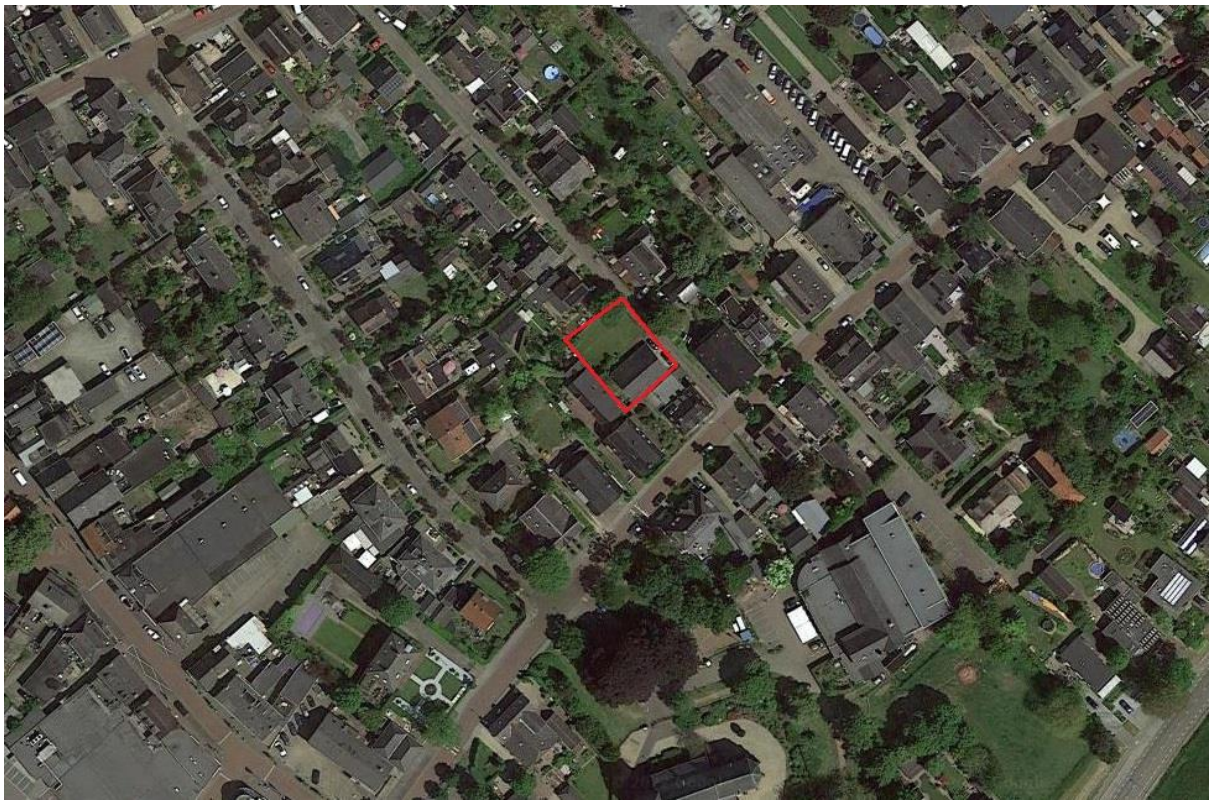
De initiatiefnemer is voornemens een deel van het perceel af te splitsen en hier één woning te realiseren (rood omkaderd op bovenstaande afbeelding). Het perceel heeft reeds een woonbestemming, maar geen bouwvlak.
Wel ligt een deel van het bouwvlak van de woningen Smidsweg 28 en Dorpsstraat 60 op het nieuwe woonperceel. Deze staat echter geen extra woning toe, omdat er reeds twee woningen aanwezig zijn.
Om een nieuwe woning te kunnen realiseren is een herziening van het bestemmingsplan nodig.

Hoofdstuk 2 Gewenste situatie

2.1 Huidige situatie en planbeschrijving

Huidige situatie

Het plangebied is gelegen aan de Smidsweg in het oudere, oostelijke deel van de kern Rheden, nabij het centrum van het dorp. De omgeving bestaat overwegend uit woningen met enkele andere functies, waaronder maatschappelijke en bedrijfsfuncties.
Het perceel is gelegen naast Smidsweg 28. Op de planlocatie staat er in de huidige situatie een schuur, die toebehoort aan de woning aan de Dorpsstraat 60. Het overige deel van het perceel is nu in gebruik als tuin.

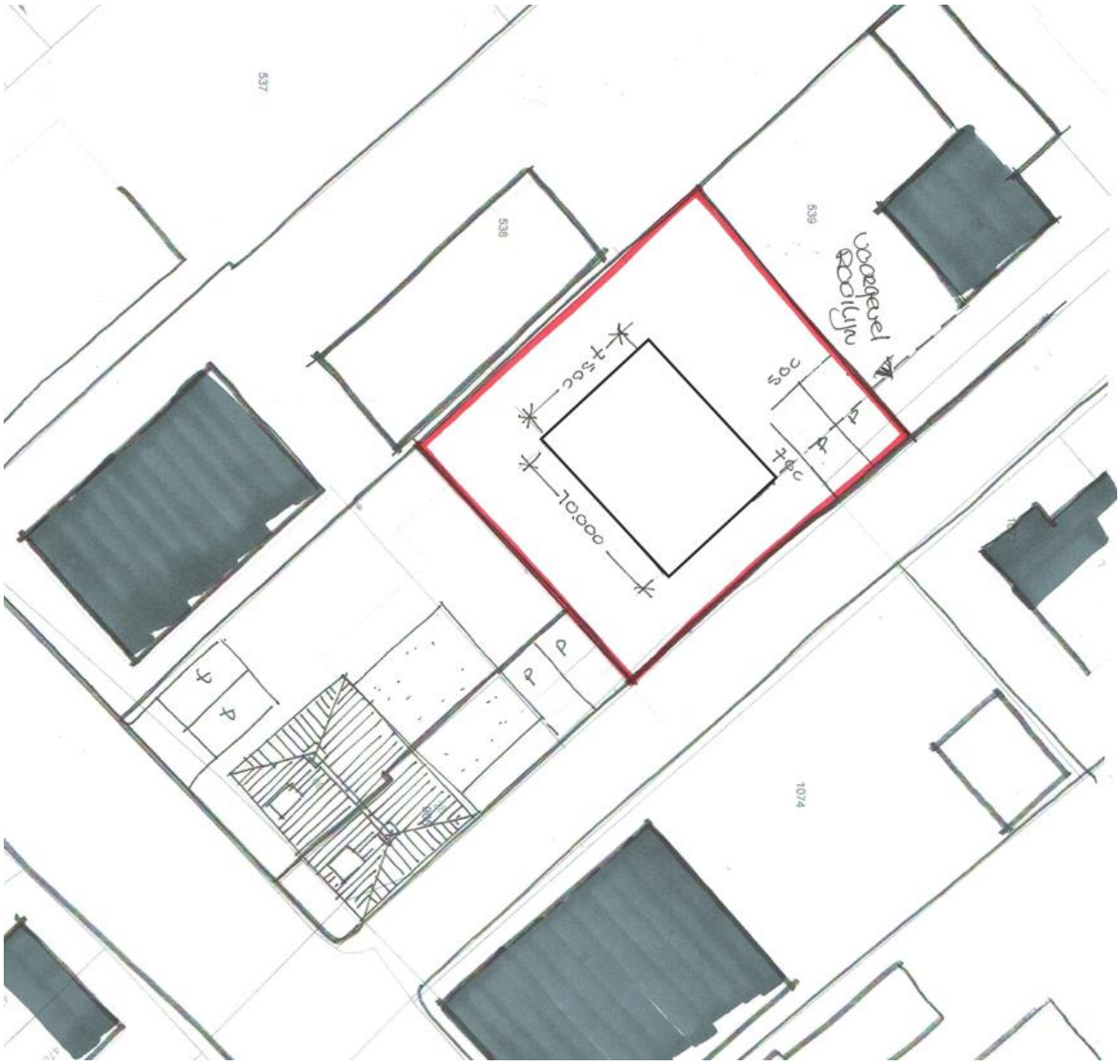

Luchtfoto van het plangebied in de omgeving.

Toekomstige situatie

Het plan is om op het perceel een nieuwe woning te bouwen. Hiervoor wordt de aanwezige schuur gesloopt en het perceel wordt kadastraal gesplitst. Het nieuwe woonperceel heeft een oppervlakte van circa 400 m². Een deel van de gronden wordt in gebruik genomen als tuin bij de bestaande woning Dorpsstraat 60.

De nieuwe woning zal qua maat en schaal aansluiten op de woningen in de omgeving. Het pand wordt gebouwd in één bouwlaag met kap met een nokhoogte van maximaal 9 meter en in dezelfde rooilijn als de andere woningen aan de Smidsweg. Onderstaande afbeelding geeft de toekomstige inrichting weer. Naast de woning worden twee parkeerplaatsen op eigen terrein gerealiseerd.

Situering van de nieuwe woning op het perceel (ontwerp: D&M architecten adviseurs bv)

2.2 Beschrijving bestemmingsplan

2.2.1 Systematiek

Onderhavig bestemmingsplan betreft maatwerk. Ten aanzien van de systematiek is aansluiting gezocht met de nota's: *Nota Standaardplanmethodiek bestemmingsplannen dorpen Rheden 2015; Nota Milieuzonering Rheden 2015; Nota Parkeernormen Rheden 2015.*

De regels van het in werking zijnde bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' dienen als basis voor onderhavig plan. Het aantal woningen; type woningen; bouwhoogtes en regelingen voor bijgebouwen zijn juridisch vastgelegd. Binnen de woonbestemming zijn mogelijkheden voor beroep of bedrijfsactiviteiten aan huis opgenomen. Bij de woningen is een gebied aangegeven waar tuinen gerealiseerd kunnen worden met de bijbehorende regelingen voor erf- en perceelafscheidingen.

Maatvoering
In onderhavig plan wordt gewerkt met bouw- en goothoogtes. Op deze wijze is het schetsontwerp specifiek vastgelegd in het bestemmingsplan, gebaseerd op het schetsontwerp van de woning.

Parkeernormen
Gezien de regelgeving met betrekking tot het vervallen van de stedenbouwkundige bepalingen in de *Bouwverordening*, zijn de parkeernormen thans vastgelegd in het bestemmingsplan. Ook deze zijn bezien op hun actualiteit en vloeien voort uit de *Nota Parkeernormen Rheden 2015*. Binnen de relevante bestemmingen is het gebruik gekoppeld aan parkeernormen. Deze normen, waaraan moet worden voldaan, zijn opgenomen in een bijlage bij de regels.

2.2.2 Toedeling bestemmingen en aanduidingen

In onderstaande paragraaf zijn de bestemmingen uit onderhavig plangebied toegelicht.

Tuin
De bestemming Tuin is toegekend aan de voorzijde van het perceel, het gedeelte waarvoor bebouwing met gebouwen/overkappingen vanwege de ruimtelijke uitstraling aldaar uitdrukkelijk niet gewenst wordt gevonden. Door de bestemming *Tuin* wordt nadrukkelijker in beeld gebracht dat de betreffende gronden vrij van gebouwen dienen te blijven. Opgemerkt wordt dat inherent aan het gebruik als tuin is dat daarin mag worden geparkeerd.

Wonen
De bestemming Wonen is gelegd om ter plaatse een woning met daarbij behorende bijgebouwen te realiseren. Hier is behalve de activiteit wonen, geen andere activiteit toegestaan uitgezonderd een beroep / of bedrijf aan huis. In de begripsbepalingen is aangegeven om welke beroepen het gaat.

Er is een onderscheid gemaakt tussen hoofdgebouwen en bijgebouwen. Het hoofdgebouw is uitsluitend toegestaan binnen het bouwvlak, de bijgebouwen (en overkappingen) mogen daarnaast ook gebouwd worden op de gronden buiten het bouwvlak. Voor de bijgebouwen en overkappingen geldt een maximaal bebouwingspercentage van het bouwperceel en een maximale goot- en bouwhoogte. Onder voorwaarden mogen deze worden gebruikt ten behoeve van de uitoefening van een beroep of een bedrijfsactiviteiten aan huis.

Dubbelbestemming Waarde - Archeologie 1
De dubbelbestemming Waarde - Archeologie 1 is opgenomen ter bescherming van de archeologische waarden in het gebied. Bij het oprichten van bouwwerken groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, moet eerst een onderzoek naar de archeologische waarden worden gedaan.

Hoofdstuk 3 Beleidskaders

In dit hoofdstuk komt vooral het ruimtelijke beleid aan de orde. Bij de beoordeling van de haalbaarheid in Hoofdstuk 4 wordt ingegaan op specifiek beleid.

3.1 Rijk

Kader

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Per januari 2021 is de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) van kracht. De NOVI biedt een langetermijnperspectief op de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland tot 2050. Met de NOVI geeft het kabinet richting aan de grote opgaven die het aanzien van Nederland de komende dertig jaar ingrijpend zullen veranderen. Denk aan het bouwen van nieuwe woningen, ruimte voor opwekking van duurzame energie, aanpassing aan een veranderend klimaat, ontwikkeling van een circulaire economie en omschakeling naar kringlooplandbouw. Alles met zorg voor een gezonde bodem, schoon water, behoud van biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving.

Met de NOVI benoemt het Rijk nationale belangen, geeft het richting op de vier prioriteiten en helpt keuzes maken waar dat moet. Want niet alles kan overal. Deze visie is ontwikkeld in nauwe samenwerking met provincies, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke instellingen en burgers.

De NOVI is vastgesteld op grond van de geldende regelgeving omdat de Omgevingswet nog niet in werking is. De NOVI voldoet tevens aan de eisen die de Omgevingswet stelt aan een omgevingsvisie. Zodra de Omgevingswet in werking is getreden, zal deze omgevingsvisie dan ook gelden als de Nationale Omgevingsvisie in de zin van deze wet.

Met de komst van de NOVI komen meerdere nationale beleidsstukken te vervallen, waaronder de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Strategisch relevante delen van de SVIR en het Barro worden echter opgenomen in de NOVI en blijven daarmee ook na inwerkingtreding van de NOVI gelden. Dit bestemmingsplan zal daarom ook aan dit beleid worden getoetst.

<u>Gebiedsgericht</u>

De NOVI benoemt een aantal aspecten van nationaal ruimtelijk belang. Het betreft de bescherming van de waterveiligheid aan de kust en rond de grote rivieren, bescherming en behoud van de Waddenzee en enkele werelderfgoederen, de uitoefening van defensietaken, het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de ecologische hoofdstructuur), de elektriciteitsvoorziening, de toekomstige uitbreiding van het hoofd(spoor)wegennet en de veiligheid rond rijksvaarwegen.

In het Barro waren regels opgesteld waarmee deze gebiedsbescherming juridisch verankerd is richting lagere overheden. Via het Besluit ruimtelijke ordening en het Besluit omgevingsrecht zijn deze regels aanvullend vastgelegd.

Ladder duurzame verstedelijking

Via de 'ladder voor duurzame verstedelijking' wordt een zorgvuldige afweging en besluitvorming geborgd bij ruimtelijke vraagstukken in stedelijk gebied. Het gebruik van deze ladder is opgenomen in het Bro (artikel 3.1.6 onder 2). De ladder richt zich op nieuwe stedelijke ontwikkelingen. In de toelichting van een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, dient de behoefte aan die ontwikkeling te worden beschreven. Als de ontwikkeling buiten het bestaand stedelijk gebied plaatsvindt, moet bovendien gemotiveerd worden waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien.

Het Bro beschrijft wat een stedelijke ontwikkeling is: "een ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen." Onder 'bestaand stedelijk gebied' wordt het volgende verstaan: "bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur."

Beoordeling

Het plangebied ligt niet in een van de aangewezen gebieden. De geformuleerde nationale belangen zijn niet aan de orde.
Voorliggend bestemmingsplan voorziet in de bouw van één woning. Of er sprake is van een stedelijke ontwikkeling wordt bepaald door de aard en omvang van de ontwikkeling, in relatie tot de omgeving. Voor wonen geldt dat voor woningbouwlocaties vanaf 12 woningen sprake is van een stedelijke ontwikkeling die ladderplichtig is. De voorliggende ontwikkeling is derhalve niet ladderplichtig.

Conclusie

In onderhavig bestemmingsplan zijn geen onderwerpen aan de orde waar strijdigheid zou kunnen zijn met het Rijksbeleid.

3.2 Provincie

Kader

Omgevingsvisie Gaaf Gelderland en Omgevingsverordening Gelderland.
In de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland (december 2018) staan de hoofdlijnen van het provinciale ruimtelijk beleid. Op 24 september 2014 is door Provinciale Staten van Gelderland de Omgevingsverordening Gelderland vastgesteld. Deze is op 1 februari 2022 geactualiseerd op basis van de nieuwe omgevingsvisie. De Omgevingsverordening is een uitwerking van de Omgevingsvisie en stelt regels waaraan bestemmingsplannen moeten voldoen.

De provincie wil de focus leggen op een duurzaam, verbonden en een economisch krachtig Gelderland. Door daarin te investeren wil de provincie werken aan een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland centraal. Om dat te bereiken wordt de focus gelegd op zeven ambities op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, biodiversiteit, bereikbaarheid, vestigingsklimaat en woon- en leefomgeving. Deze ambities worden hieronder kort samengevat:

- Een versnelde energietransitie, gericht op forse vergroting van het aandeel duurzame energie en passend bij de Gelderse kwaliteiten;
- Een op de toekomst toegerust beschermend kwaliteiten;
- Een voortvarend en innovatief circulair beleid;
- Een stimulerend en beschermend beleid voor biodiversiteit;
- Efficiënte, duurzame en innovatieve bereikbaarheid, toegesneden op de veranderende vraag;
- Een duurzaam, dynamisch en toegankelijk economisch vestigingsklimaat, waar voor ondernemers en inwoners een sterke aantrekkingskracht vanuit gaat;
- Een duurzaam en divers woon- en leefklimaat, dat steeds weet te anticiperen op ontwikkelingen.

Woon- en leefklimaat

Voor dit bestemmingsplan is de ambitie voor het woon- en leefklimaat van toepassing. De provincie streeft naar een duurzaam en divers woon- en leefklimaat, dat steeds weet te anticiperen op ontwikkelingen. Zo worden de economische kracht en kwaliteit van leven in Gelderland versterkt, nu en in de toekomst. Om Gelderland voor mensen en bedrijven aantrekkelijk te houden, is de kwaliteit van de leefomgeving van groot belang.

Bovendien draagt een goede kwaliteit van de leefomgeving bij aan gezondheid. Goed bereikbare voorzieningen, aansprekende evenementen, unieke cultuurhistorie, inspirerende culturele voorzieningen, een mooie natuur; het is allemaal van belang. Ook goed wonen hoort daarbij. Gelderland heeft op woongebied een bijzondere positie met uiteenlopende woonkwaliteiten, zowel stedelijke als landelijke. De Gelderse streken hebben ieder hun eigen aard, waar mensen zich thuis en verbonden met elkaar voelen. In de groeiende Gelderse steden komen veel activiteiten samen. Tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in een vitaal platteland, juist als daar krimp plaatsvindt. Om het landschap open, groen en het voorzieningenniveau op peil te houden en leegstand te voorkomen, is bouwen binnen bestaand stedelijk gebied het vertrekpunt. De provincie geeft de voorkeur aan het benutten van bestaande gebouwen en gaat voor concentraties van bebouwing. Pas als er geen andere goede mogelijkheden zijn, kan worden uitgebreid aan de randen van de steden of dorpen.

Omgevingsverordening Gelderland

De verordening voorziet ten opzichte van de Omgevingsvisie niet in nieuw beleid en is daarmee dus beleidsneutraal. De inzet van de verordening als juridisch instrument om de doorwerking van het provinciaal beleid af te dwingen is beperkt tot die onderdelen van het beleid waarvoor de inzet van algemene regels noodzakelijk is om provinciale belangen veilig te stellen of om uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.

Beoordeling

Het voorliggende plan betreft het toevoegen van één woning binnen het bestaand stedelijk gebied. Dit heeft geen raakvlak met de provinciaal beleid. Er zijn geen provinciale belangen, die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening, in het geding.

Conclusie
Het onderhavige plan past binnen het provinciaal beleid.

3.3 Waterschap

Het waterschap heeft de zorg voor de waterkeringen, is verantwoordelijk voor het grond- en oppervlaktewater in het landelijk gebied en in het stedelijk gebied voor het oppervlaktewater. Daarnaast heeft het waterschap als taak het zuiveren van het afvalwater.
In de Keur geeft het waterschap regels ten aanzien van waterkeringen en oppervlaktewateren. In de Legger geeft het waterschap de gewenste staat van de watergangen en waterkeringen aan.

Het plangebied is gelegen binnen het beheergebied van waterschap Rijn en IJssel. In het Waterbeheerprogramma dat gaat over de periode van 2022 tot 2027 geeft het waterschap haar doelen aan, zoals ze deze heeft verwoord in de Watervisie 2030 (uit 2013). Voor het bestemmingsplan is van belang dat nieuwe ontwikkelingen en de benodigde ruimte voor waterbeheer op elkaar worden afgestemd.

Beoordeling
Voor dit plan is de digitale watertoets ingevuld. Het resultaat hiervan is toegevoegd als bijlage 2. Het waterschap heeft een positief advies gegeven op het plan. Paragraaf 4.6 licht de conclusie uit de watertoets toe.

Conclusie
Uit de resultaten van de watertoets blijkt dat er geen waterhuishoudkundige belangen aanwezig zijn. Hiermee is het initiatief passend binnen bestaand beleid van het waterschap.

3.4 Regio

Kader
Woonagenda subregio Arnhem e.o. 2021 t/m 2023
In de subregio Arnhem e.o. werken de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Renkum en Rozendaal op een praktische manier samen aan het thema wonen. Dat doen we op basis van vraagstukken die lokaal spelen en vraagstukken die bovenlokaal belangrijk zijn. Maar uiteraard doen we dat ook met het oog op afspraken met de provincie over afstemming van woningbouwplannen. Samen zoeken we meerwaarde op bovengemeentelijk niveau en informeren en inspireren we elkaar op thema's die er toe doen. Criteria vanuit de subregionale woonagenda zijn als volgt:

- Woningbouwontwikkelingen moeten inspelen op de behoefte, waarbij de Regionale Woningmarktanalyse leidend is;
- Er moet aandacht zijn voor duurzaamheid en levensloopgeschiktheid;
- Hergebruik van bestaand vastgoed;
- Herontwikkeling rotte plekken;
- Versterken verzorgingsstructuur door bijdrage aan een gevarieerde wijkopbouw;

- Vroegtijdige betrokkenheid van inwoners;
- Inbreiding gaat voor uitbreiding, tenzij dit ten koste gaat van de ruimtelijke kwaliteit van de wijk of kern.

Met de woonagenda geven we verdere invulling aan de Groene Metropoolregio en de Woondeal. Daar zijn immers de belangrijkste opgaven en richtingen benoemd.

Toetsing
De criteria uit de subregionale woonagenda zijn geen harde eisen. Er wordt gevraagd om hier zoveel mogelijk aan te voldoen. Daarnaast vindt binnen de subregio afstemming over de plannen plaats voordat deze vastgelegd worden in bestemmingsplannen of overeenkomsten.
Er zijn diverse criteria vanuit de subregionale woonagenda die ook aansluiten op de woonvisie van de gemeente Rheden en de ladder voor duurzame verstedelijking. Inspelen op de behoefte, met name vanuit de regionale woningmarktanalyse, aandacht voor duurzaamheid en levensloopgeschiktheid. Dit zijn standaard onderdelen van de toetsing van de woonvisie en de ladder.

Conclusie
Onderhavig plan maakt de ontwikkeling mogelijk van één woning binnen bestaand stedelijk gebied. Geconcludeerd wordt dat voorgenomen ontwikkeling past binnen eisen van het regionaal woonbeleid.

3.5 Gemeente

3.5.1 Wonen

Kader
In 2020 is de Woonvisie 2020-2026 'Samen wonen in Rheden" vastgesteld. Deze visie laat een toekomstbeeld zien hoe inwoners kunnen wonen en leven in de gemeente. Daarnaast staat er in hoe de gemeente dit wil bereiken.
De woonvisie bestaat uit 3 pijlers met daarbij subdoelen. De pijlers zijn als volgt:

1. Leefbare wijken voor alle inwoners
We zien in Rheden de zorgelijke ontwikkeling dat verschillen tussen sterke en kwetsbare wijken steeds groter worden. In de kwetsbare wijken wonen steeds meer mensen met hele lage inkomens en inwoners voelen zich minder veilig. Omdat wij een gemeente willen zijn waar al onze inwoners prettig kunnen wonen en leven pakken we de segregatie aan. Waar dat nodig is zorgen we voor meer sociaal economische draagkracht van de wijken. Zo ontstaat er een situatie in wijken en buurten waar het Rhedens model voor zorg en ondersteuning, met name op het punt van samenredzaamheid is versterkt.

2. Bestaande woningvoorraad duurzaam en toekomstbestendig
We staan in Nederland voor de grote opgave van de energietransitie. Het verbruik van energie uit fossiele brandstoffen zal drastisch omlaag moeten en we moeten meer duurzame energie gaan opwekken. Ook moeten we onze woningen en wijken aanpassen om weersextremen op te kunnen vangen en de biodiversiteit te vergroten. We willen circulair bouwen stimuleren, net zoals duurzame mobiliteit. Dit vraagt om een integrale

aanpak, waarbij partijen samenwerken en per wijk ook de fysieke en sociale problematiek wordt aangepakt. Dit is een enorme uitdaging, die we samen aan willen gaan. Een toekomstbestendige woningvoorraad betekent ook dat we helpen om de woningvoorraad geschikt te maken voor de groeiende groep ouderen, die zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen blijven wonen.

3. Toevoegen van de juiste kwaliteit woningen.
Er is een groot woningtekort in Nederland. De komende jaren zullen er zo'n 700.000 woningen bij moeten komen. In de regio Arnhem/Nijmegen zijn er de komende 10 jaar 35.000 extra woningen nodig. Wij willen in Rheden graag meebouwen om het tekort terug te dringen.
Voor 2027 wil de gemeente 550 woning realiseren om zo het woningtekort terug te dringen. Er zijn voldoende plannen binnen de dorpen om dit tekort in te lopen. Om ook in de toekomst voldoende plannen hebben om te kunnen voldoen aan de woningvraag is overprogrammering noodzakelijk. Er is dan ook nog ruimte voor nieuwe plannen.

In de Woonvisie zijn kwaliteitscriteria opgesteld voor de nieuwe woningen. Plannen moet voldoen aan de volgende kwaliteitscriteria:

- 70% betaalbaar: sociale huur, middeldure huur en betaalbare koop (NHG grens) (>5 won.). Afwijken van de genoemde 70% is mogelijk indien aangetoond wordt dat een project niet haalbaar blijkt;
- Alle nieuwbouw levensloopgeschikt (bijlage 5 van de woonvisie);
- Splitsen van panden toegestaan als: app.>70m2 (GBO), levensloopgeschikt en min. label B;
- In Velp moeten woningen >70m2 (GBO) zijn, in de overige kernen >60m2 (GBO);
- Panden ombouwen tot kamers is niet toegestaan;
- Project moet passen in het woonprofiel per kern (bijlage 1 van de woonvisie);
- Bij projecten van enige omvang stellen wij het gebruik van een meetinstrument (BREEAM of een vergelijkbaar instrument) om de duurzaamheidsscore inzichtelijk te maken verplicht. In de komende jaren wordt op basis van de eerste ervaringen met meetinstrumenten het gewenste ambitieniveau voor de duurzaamheidsscore bepaald. Tot die tijd is de ondergrens BREAAM: 'very good' (of een vergelijkbare score van een ander meetinstrument).

Toetsing aan gemeentelijk woonbeleid
Dat er een behoefte is blijkt uit het regionale woningmarktonderzoek van Companen uit 2019. Hierin staat benoemd dat er tot 2027 550 woningen extra nodig zijn binnen de gemeente Rheden.
Tevens wordt voldaan aan de Woonvisie 2020-2026. Met de voorgenomen ontwikkeling wordt in bijgedragen aan het realiseren van woningen om het woningtekort tegen te gaan. Tevens zullen de woningen voldoen aan de duurzaamheidseisen en kwaliteitseisen van de gemeente.

Conclusie
Geconcludeerd wordt dat voorgenomen ontwikkeling past binnen eisen van de woonvisie.

3.5.2 Structuurvisie Rheden, mijn dorp van morgen

Kader

Voor het dorp Rheden is de structuurvisie *Rheden, Mijn dorp van Morgen* vastgesteld op 23 september 2014.
De Structuurvisie geeft de koers weer voor het dorp Rheden tot 2030. Ook wordt daarbij aandacht besteed aan de gewenste maatregelen op korte termijn. Doelstelling van de structuurvisie is het in stand houden van de leefbaarheid van het dorp en de omgeving en waar mogelijk het verbeteren daarvan.

Voor de herontwikkeling van vrijkomende locaties geldt dat per locatie een afweging zal worden gemaakt die past bij de ambities van de structuurvisie. De nadruk blijft liggen op grondgebonden woningen. De realisatie van appartementen op locaties waar dit minder passend is, wordt tegengegaan. Verder dienen woningen met zorg te worden aangeboden in wijken en straten die daarvoor geschikt zijn.

Beoordeling

De voorgenomen ontwikkeling voorziet de realisatie van één woning binnen het bestaand stedelijk gebied van Rheden. Hiermee is sprake van inbreiding. Het initiatief past passend binnen de structuurvisie Rheden.

Conclusie

Het voorliggende bestemmingsplan past in het gemeentelijk beleid.

3.5.3 Biodiversiteit

Kader

Op 28 juni 2022 is de gemeentelijke beleidsnota Biodiversiteitsplan 2022-2032 vastgesteld. Het college en de gemeenteraad van de gemeente Rheden hebben besloten om hoog in te zetten op de biodiversiteit. Een ontwikkeling vanuit dit beleid is het behouden en herstellen van de biodiversiteit en het natuurinclusief ontwerpen en inrichten van projecten aan de hand van een puntensysteem.

Beoordeling

Momenteel wordt gewerkt aan het puntensysteem, deze is nog niet gereed. Gelet op de biodiversiteitsambities is het wenselijk het natuurinclusief bouwen en inrichten als uitgangspunt gehanteerd te worden in de uitwerking van de inrichting en ontwikkeling van het project. Het natuurinclusief bouwen en inrichten is niet verbonden met de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. Biodiversiteit is overal om ons heen en op elke schaal kan een bijdrage geleverd worden. In de nieuwbouw kunnen voorzieningen gecreëerd worden voor flora en fauna. Rond de parkeerplaatsen en in de tuinen kunnen maatregelen opgenomen/ uitgewerkt worden die bijdragen aan de biodiversiteit zoals het toepassen van inheemse hagen, natuurlijke beplanting en nestgelegenheid voor flora en fauna. Dit wordt meegegeven aan de initiatiefnemer van het plan.

Conclusie

Het bestemmingsplan is uitvoerbaar ten aanzien van het aspect biodiversiteit.

Hoofdstuk 4 Haalbaarheid

Wanneer een bestemmingsplan wordt vervaardigd, dient dit plan binnen de planperiode uitvoerbaar te zijn. De uitvoerbaarheid wordt mede onderzocht door het te toetsen aan regelgeving, beleid van de gemeente en van andere overheden (zie hoofdstuk 3) en aan de uitkomsten van onderzoeken. In dit hoofdstuk worden de beoogde ontwikkelingen die onderhavig bestemmingsplan bevat, daaraan getoetst. Hier wordt de afweging beschreven die gemaakt is bij het leggen van de toepasselijke bestemmingen. Indien noodzakelijk bij nieuwe ontwikkelingen, wordt ingegaan op het opgestelde rapport.

4.1 Wonen

Kader
In Hoofdstuk 3 is het beleidskader aangegeven waaraan getoetst dient te worden.

Beoordeling
Voorliggend plan voorziet in de realisatie van één woning op een bestaand woonperceel binnen de kern Rheden. Dit past binnen het beleid uit de Woonvisie 2020-2026. Het plan is niet aan te wijzen als een stedelijke ontwikkeling in het kader van de ladder voor duurzame verstedelijking. Volgens jurisprudentie is dat pas aan de orde bij een ontwikkeling van 11 woningen of meer. Een nadere toetsing is daarmee niet nodig.

Conclusie
Voorliggende ontwikkeling voorziet in het toevoegen van één woning aan de woningvoorraad van de kern Rheden. Hiermee past het plan binnen de Woonvisie 2020-2026.

4.2 Bodem

Kader
Daar waar het bestemmingsplan mogelijkheden bieden die uitstijgen boven de standaardmogelijkheden op een locatie die verdacht wordt van de aanwezigheid van een (ernstige) bodemverontreiniging, dient een bodemonderzoek te worden uitgevoerd. Bodemonderzoeken die als onderbouwing dienen voor een bestemmingsplanherziening, mogen niet ouder zijn dan 5 jaar.

Beoordeling
In het kader van voorliggend plan is een verkennend en aanvullend bodemonderzoek uitgevoerd. Het rapport is bijgevoegd als bijlage 1. Bij het verkennend onderzoek werden verhoogde gehalten in de grond onder de bestaande schuur aangetroffen. Gezien de ouderdom van de bebouwing wordt gedacht aan een diffuse historische bodembelasting.

Uit het uitgevoerde aanvullende onderzoek blijkt dat er ter plaatse van twee boringen sprake is van lokale spots van sterke verontreiningen met PAK respectievelijk lood. Deze zijn van beperkte omvang, aangezien bij de boringen rondom en elders op het terrein geen tot ten hoogste lichte verontreinigingen zijn aangetoond. Op grond hiervan wordt geconcludeerd dat er minder dan 25 m3 grond tot boven de interventiewaarde verontreinigd is en er dus geen sprake is van een zogenaamd geval van ernstige bodemverontreiniging in de zin van de Wet bodembescherming en dat er dus geen sprake is van een saneringsnoodzaak. Geconcludeerd wordt dat het terrein vanuit milieuhygiënisch oogpunt geschikt is voor de toekomstige bestemming.

Conclusie
Het plan is uitvoerbaar met betrekking tot het aspect bodem.

4.3 Milieuzonering

Kader
Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door middel van milieuzonering. Onder milieuzonering wordt verstaan het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding, afstand, tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds.

Beoordeling
Het plangebied is gelegen in een gebied dat voornamelijk bestaat uit woningen. Verspreid liggen enkele andere functies. Op circa 15 meter van het plangebied ligt aan de Dorpsstraat een perceel met de bestemming 'Gemengd - 2'. Binnen opgenomen. Binnen deze bestemming zijn functies en bedrijven van ten hoogste milieucategorie 1 toegestaan. Dit zijn functies die in het algemeen goed passen in een woonomgeving. Direct grenzend aan het perceel liggen ook reeds meerdere woonbestemmingen.
Op ruim 40 meter ligt een perceel mt de bestemming 'Bedrijf'. Binnen het vigerende bestemmingsplan 'Rheden 2016, woongebieden' zijn ten hoogste bedrijven toegestaan met milieucategorie 2. Voor dergelijke bedrijven wordt volgens de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' een richtafstand gehanteerd van 30 meter. Daar wordt ruim aan voldaan. Geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een goed woon- en leefklimaat.
Omdat er reeds meerdere woningen op kortere afstand zijn gelegen heeft de bouw van een nieuwe woning geen beperking van de ontwikkelingsmogelijkheden van genoemde functies tot gevolg.

Conclusie
Het plan is uitvoerbaar met betrekking tot het aspect milieuzonering.

4.4 Luchtkwaliteit

Kader
De eisen voor de kwaliteit van de buitenlucht zijn vastgelegd in de *Wet milieubeheer* (*Wm*). Deze wet kent grenswaarden en voor enkele stoffen ook plandrempels. De *Wm* heeft tot doel het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van

luchtverontreiniging, onder andere als gevolg van het verkeer. Indien het uitoefenen van bevoegdheden, zoals het vaststellen van bestemmingsplannen, gevolgen kan hebben voor de luchtkwaliteit, kunnen bestuursorganen die bevoegdheden uitoefenen wanneer aannemelijk is gemaakt dat sprake is van één van onderstaande gevallen (artikel 5.16 *Wm*):

- het bestemmingsplan leidt niet tot het overschrijden van de in de wet genoemde grenswaarden;
- de luchtkwaliteit verbetert per saldo als gevolg van het bestemmingsplan blijft ten minste gelijk;
- het bestemmingsplan draagt niet in betekende mate bij aan de concentratie van een stof waarvoor in de wet grenswaarden zijn opgenomen;
- de ontwikkeling is opgenomen in een vastgesteld programma, zoals het *Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit* (*NSL*)
- Bij ministeriële regeling (de *Regeling niet in betekende mate bijdragen*) zijn categorieën van gevallen aangewezen, waarin (o.a.) het vaststellen van een bestemmingsplan dan wel het verlenen van een omgevingsvergunning voor een projectafwijking in ieder geval niet in betekende mate bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Wanneer een ontwikkeling valt onder de categorieën van gevallen is het niet nodig luchtkwaliteitsonderzoek uit te voeren. Voor onder meer woningbouwlocaties en kantoorlocaties zijn categorieën van gevallen aangewezen.

Beoordeling
De ontwikkeling van één woning valt onder de *AMvB Niet in betekende mate*. Derhalve is onderzoek voor dit aspect niet noodzakelijk.

Conclusie
Het plan is uitvoerbaar met betrekking tot het aspect luchtkwaliteit.

4.5 Geluid

Kader
De *Wet geluidhinder* (*Wgh*) heeft betrekking op nieuwe ontwikkelingen. De wet noemt geluidsbronnen die in de ruimtelijke ordening van belang zijn. Binnen de gemeente zijn dit: wegverkeer, railverkeer en gezoneerde industrieterreinen. Deze bronnen hoeven niet binnen het plangebied te liggen. Nieuwe geprojecteerde geluidgevoelige functies binnen de zone van een bron moeten op het aspect geluidbelasting getoetst worden. Wegen die deel uitmaken van een woonerf of van een 30 km-gebied zijn hiervan uitgezonderd.
De *Wgh* benoemt functies die gevoelig zijn voor geluidsbelasting van deze bronnen. Zo zijn bijvoorbeeld woningen en scholen 'geluidgevoelige bestemmingen'.

De *Wgh* kent voorkeursgrenswaarden waarbinnen een geluidgevoelige bestemming altijd kan worden gerealiseerd. Onder voorwaarden kan een ontheffing van de voorkeursgrenswaarde worden verleend ('hogere waarde'). Maatregelen om de geluidsbelasting aan de gevel terug te dringen moeten dan onvoldoende doeltreffend zijn of overwegende bezwaren ontmoeten van landschappelijke, stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige of financiële aard.

Bij een geluidsbelasting boven de maximale ontheffingswaarde zijn geluidgevoelige bestemmingen niet toegestaan. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt indien er gebruik wordt gemaakt van 'dove gevels'.
De grenswaarden zijn voor wegverkeer 48 dB tot en met 53 dB in buitenstedelijk gebied en in stedelijk gebied van 48 dB tot 63 dB en voor spoorweglawaai 55 dB tot en met 68 dB.
Bij een geluidsbelasting tussen de voorkeursgrenswaarde en de maximale ontheffingswaarde dient akoestisch onderzoek uitsluitsel te geven over de te verwachten geluidsbelasting en de doeltreffendheid van maatregelen om een overschrijding van grenswaarden te voorkomen.
In de op 27 april 2015 vastgestelde *Nota Hogere Waarden Wet geluidhinder Rheden 2015* hebben burgemeester en wethouders vastgelegd hoe zij omgaan met het verlenen van hogere grenswaarden.

Beoordeling
Het plangebied ligt aan de Smidsweg en nabij de Dorpsstraat. Deze wegen hebben ter hoogte van het plangebied een 30 km-regime en zijn daarmee niet onderzoeksplichtig op basis van de Wet geluidhinder. De intensiteiten op deze wegen zijn beperkt en geven geen aanleiding om het woon- en leefklimaat nader te onderzoeken op het aspect geluid. Aangenomen mag worden dat er sprake is van een goed woon- en leefklimaat.

Conclusie
Het plan is uitvoerbaar met betrekking tot het aspect geluid.

4.6 Water

Kader
Water is een belangrijk thema in de ruimtelijke ordening. Door verstandig om te gaan met het water kan verdroging en wateroverlast voorkomen worden en de kwaliteit van het water hoog gehouden worden.
Op Rijksniveau en Europees niveau zijn de laatste jaren veel plannen en wetten gemaakt met betrekking tot water. De belangrijkste hiervan zijn het Waterbeleid voor de 21e eeuw, de Waterwet en het Nationaal Waterplan.

Waterbeleid voor de 21e eeuw
De Commissie Waterbeheer 21e eeuw heeft advies uitgebracht over het toekomstige waterbeleid in Nederland. De adviezen van de commissie staan in het rapport 'Anders omgaan met water, Waterbeleid voor de 21ste eeuw' (WB21). De kern van het rapport WB21 is dat water de ruimte moet krijgen, voordat het die ruimte zelf neemt. In het Waterbeleid voor de 21e eeuw worden twee principes (drietrapsstrategieën) voor duurzaam waterbeheer geïntroduceerd:

- vasthouden, bergen en afvoeren: dit houdt in dat water zoveel mogelijk bovenstrooms wordt vastgehouden in de bodem en in het oppervlaktewater. Indien nodig wordt overtollig water tijdelijk geborgen in bergingsgebieden en pas als vasthouden en bergen niet meer mogelijk is wordt het water afgevoerd.
- schoonhouden, scheiden en zuiveren: hier gaat het erom dat het water zoveel mogelijk schoon wordt gehouden. Vervolgens worden schoon en vuil water zoveel mogelijk gescheiden en als laatste komt het zuiveren van verontreinigd water aan bod.

Waterwet
De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een flinke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten. Een belangrijk gevolg van de Waterwet is dat de aloude vergunningstelsels uit de voorheen afzonderlijke waterbeheerwetten zijn gebundeld. Dit resulteert in één vergunning, de watervergunning.

Nationaal Waterprogramma
Het Nationaal Water Programma (NWP) 2022-2027 is vastgesteld op 18 maart 2022. Het NWP beschrijft de nationale beleids- en beheerdoelen op het gebied van klimaatadaptatie, waterveiligheid, zoetwater en waterverdeling, waterkwaliteit en natuur, scheepvaart en de functies van de rijkswateren. Het Rijk werkt aan schoon, veilig en voldoende water dat klimaatadaptief en toekomstbestendig is. Ook is er aandacht voor de raakvlakken van water met andere sectoren.

Watertoets
De 'watertoets' is een instrument dat waterhuishoudkundige belangen expliciet en op evenwichtige wijze laat meewegen bij het opstellen van ruimtelijke plannen en besluiten. Het is geen technische toets, maar een proces waarbij de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan en de waterbeheerder met elkaar in gesprek gaan voorafgaand aan de vaststelling van het plan. De watertoets bestaat uit twee onderdelen:

- de verplichting aan initiatiefnemers van ruimtelijke plannen om de waterbeheerder vroegtijdig in de planvorming te betrekken, en
- de verplichting aan initiatiefnemers van ruimtelijke plannen om in hun plan verantwoording af te leggen over de manier waarop omgegaan is met de inbreng van de waterbeheerder. Dit laatste gebeurt doorgaans in de waterparagraaf bij het betreffende plan.

Beleid waterschap Rijn en IJssel
Voor dit plan is het beleid van Waterschap Rijn en IJssel niet relevant, omdat het gaat om een klein plan dat niet in de nabijheid van oppervlaktewater ligt.

Gemeentelijk waterbeleid
Bij raadsbesluit van 31 mei 2022 is de "Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden" gewijzigd. De waterbergingseis voor nieuwe bouwwerken en ingrijpende verbouwingen is verhoogd naar 60 mm. Dit heeft te maken met de klimaatontwikkeling waardoor de regenbuien heviger worden. Dit geldt in de gebieden waar het water in de bodem kan en mag zakken (infiltreren). Ten minste 60 mm hemelwater per m2 nieuw verhard oppervlak en nieuw bouwwerk moet op eigen perceel worden verwerkt. Deze verordening is van toepassing op nieuwbouw en ingrijpende verbouwingen met een verhard oppervlak van meer dan 60 m2 (daken + terreinverharding / bestrating). Hiervoor kan de volgende berekening worden gehanteerd:
benodigde waterberging (in m^3) = verhard oppervlak (in m^2) * 0,06 m.

De factor 0,06 m vertegenwoordigt een maatgevende bui van 60 mm per uur. (De waterdoorlatendheid van de bodem ter plaatse van de waterberging moet minimaal 1 meter per dag zijn. Vermijd toepassing van uitlogende bouwmaterialen die in aanraking komen met het afstromende hemelwater en de bodem kunnen verontreinigen.)

Op 20 december 2022 is het Watertakenplan Olburgen 2023-2027 vastgesteld. Met dit WTPO voldoet de gemeente Rheden aan de planverplichting voor de rioleringszorg die rechtstreeks voortkomt uit de Wet milieubeheer. In dit plan heeft de gemeente samen met o.a. de Waterschappen 'Rijn en IJssel' en 'Vallei en Veluwe' het water- en rioleringsbeleid vastgelegd. De strategie bij de inzameling van afvalwater is afgestemd op rijks- en provinciaal beleid. Ook de zorgplicht voor afstromend hemelwater en grondwater, binnen het stedelijke gebied, zijn geborgd in het WTPO.

Beoordeling
Er is sprake van nieuwbouw. Met voorliggend plan wordt een nieuwe woning gebouwd met een footprint van ca. 10 x 7,5 m. Daarnaast zal een deel van het perceel worden voorzien van erfverharding. De bouwlocatie is geschikt voor de verwerking en infiltratie van het hemelwater in de bodem. Indien wordt voldaan aan de eis van 60 mm waterberging is het advies voor dit bouwplan positief. Het waterschap heeft aangegeven positief te adviseren over het plan.

Conclusie
Het aspect water vormt geen belemmering voor het vaststellen van dit bestemmingsplan.

4.7 Niet gesprongen explosieven

Kader
Tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben ook in de gemeente Rheden diverse gevechtshandelingen plaatsgevonden waardoor Conventionele Explosieven in de bodem kunnen zijn achtergebleven. Door werkzaamheden kunnen deze een reëel gevaar opleveren voor betrokken medewerkers en de (directe) omgeving. Bij ontwikkelingen die gepaard gaan met bodemingrepen moet daarom voor de ingreep worden nagegaan of explosieven aanwezig zijn. Op zich raakt dit niet aan de uitvoerbaarheid van een bestemmingsplan, het haakt vooral aan bij het bieden van een veilige werkomgeving en op de veiligheid voor de omgeving bij het werk. Reden om het in dit plan te benoemen is dan ook vooral als invulling van een signaalfunctie.

Aan de hand van informatie uit de Tweede Wereldoorlog en gegevens van ruimingen daarna is een historisch vooronderzoek naar explosieven verricht. De conclusie ervan staat op de Risicokaart Explosieven. De risicokaart geeft een overzicht van de gebieden waar nog explosieven aanwezig kunnen zijn. Dit zijn de verdachte gebieden.

Beoordeling
De onderstaande afbeelding is een uitsnede van de Risicokaart explosieven van de gemeente Rheden.

Uitsnede Risicokaart Explosieven (bron: gemeente Rheden)

Uit bovenstaande afbeelding is op te maken dat er in het plangebied (blauwe cirkel) en omgeving geen verhoogd risico is op aanwezigheid van explosieven.

Conclusie
Het aspect niet gesprongen explosieven vormt geen belemmering voor de vaststelling van onderhavig bestemmingsplan.

4.8 Externe veiligheid

Kader
Externe veiligheid gaat over het beperken van de blootstelling van mensen aan een verhoogd gevaar als gevolg van activiteiten met gevaarlijke stoffen. Denk aan de productie, het behandelen of het transport van gevaarlijke stoffen. De daaraan verbonden risico's moeten aanvaardbaar blijven. Dat kan door voldoende afstand aan te houden tussen deze activiteiten en kwetsbare objecten. Dat zijn woningen, scholen, gezondheidscentra en dagverblijven. Beperkt kwetsbare objecten zijn gebouwen/voorzieningen zoals kantoren, winkels en bedrijven.
Voor transportassen dat wil zeggen verkeerswegen, spoorwegen en vaarwegen, zijn de regels vastgelegd in het *Besluit externe veiligheid transportroutes*, voor buisleidingen in het *Besluit externe veiligheid buisleidingen* (*Bevb*) en voor bedrijven in het *Besluit externe veiligheid inrichtingen* (*Bevi*). Daarnaast wordt in deze paragraaf ook aandacht besteed aan gasdruk regel- en meetstations.

Al die besluiten hanteren dezelfde risico benadering. Daarbij worden twee soorten risico beschouwd. Het gaat in de eerste plaats over de persoonlijke veiligheid van de individuele burger, oftewel het plaatsgebonden risico. De veiligheidszone / plaatsgebonden risico *(PR)* is de berekende kans per jaar dat een persoon overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval bij een risicobron, aangenomen dat hij op die plaats permanent en onbeschermd verblijft. De veiligheidszone wordt gebruikt bij de toetsing of een risicovolle activiteit op een bepaalde plek mag plaatsvinden, en of in de directe omgeving mag worden gebouwd. In de tweede plaats gaat het om het groepsrisico (*GR*). Het *GR* is een maat om de kans weer te geven op een ongeval met een bepaald aantal dodelijke slachtoffers. Tevens wordt het *GR* als maat voor de maatschappelijke ontwrichting beschouwd die kan ontstaan ten gevolge van een ongeval.

Daarnaast kan er bij het vervoer van gevaarlijke stoffen sprake zijn van een plasbrandaandachtsgebied. Dit is het gebied waarin bij het realiseren van kwetsbare objecten rekening gehouden dient te worden met de effecten van een zogenaamde plasbrand. Deze plasbrand kan ontstaan door de ontsteking van uitgestroomde brandbare vloeistof uit een schip of tankwagen. Het plasbrandaandachtsgebied wordt gemeten vanaf de rechterrijstrook in het geval van een weg of de oeverlijn in het geval van een rivier.

Beoordeling

Onderstaande afbeelding toont een uitsnede van de risicokaart ter hoogte van het plangebied.

Uitsnede risicokaart (bron: risicokaart.nl)

Uit bovenstaande kaart is op te maken dat in de omgeving van het plangebied meerdere inrichtingen, leidingen en transportroutes aanwezig zijn.

Transportroutes
Ten noorden van het plangebied loopt een spoor, hierover vindt transport van gevaarlijke stoffen plaats. Het plangebied ligt buiten de 200 meter-zone van de transportroute. Daarom kan volstaan worden met een beperkte verantwoordingsplicht.
Binnen het Basisnet water is de IJssel als zwarte route (frequent transport) aangemerkt. Het invloedsgebied bedraagt 35 meter. Dit is op grote afstand (ca. 540 m) van het plangebied.

Inrichtingen
Op circa 85 meter ten zuidoosten van het plangebied is, bij het zwembad, een opslag van chloor aanwezig. De 10^{-6} risicocontour ligt op het eigen perceel van deze inrichting en vormt geen belemmering voor voorliggend initiatief.

Buisleidingen
Ten noorden van het plangebied, op circa 660 meter, loopt de gastransportleiding N-559-20. De buisleiding heeft een 100%-letaliteitscontour ligt op 50 meter van de leiding, en de 1%-letaliteitscontour ligt op 95 meter. Het plangebied ligt ruim buiten de veiligheidsafstand van de buisleiding.

<u>Verantwoordingsplicht</u>
Op grond van het bovenstaande kan worden volstaan met een beperkte verantwoordingsplicht.

Maatgevende scenario's
De maatgevende scenario´s voor de mogelijkheden voor de bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid waarbij het plangebied binnen het invloedsgebied van brandbare gassen en dat van toxische vloeistoffen/gassen ligt, zijn een wolkbrandexplosie en een toxische wolk. Onderstaand is vanuit deze scenario's ingegaan op de mogelijkheden voor de bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid.

De mogelijkheden tot voorbereiding van bestrijding en beperking van de omvang van een ramp
Bij een calamiteit zal de brandweer zich inzetten om effecten ten gevolge van het incident te beperken of te voorkomen. Deze inzet zal voornamelijk plaatsvinden bij de bron. De brandweer richt zich dan niet direct op het bestrijden van effecten in of nabij het plangebied. Eventuele secundaire branden in het plangebied kunnen met behulp van de primaire bluswatervoorzieningen worden bestreden door de brandweer. De mogelijkheden voor bestrijdbaarheid worden daarom niet verder in beschouwing genomen.

Bereikbaarheid
Het plangebied is bereikbaar via de Smidsweg. Dit is een relatief smalle woonstraat, die in noordelijke richting aansluit op de Veerweg en in zuidelijke richting op de Dorpsstraat. Doordat het plangebied van twee zijden is te benaderen is sprake van een voldoende bereikbaarheid.

De mogelijkheden voor personen om zich in veiligheid te brengen
Bij een calamiteit is het belangrijk dat de aanwezigen in het plangebied worden geïnformeerd hoe te handelen bij een incident. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde waarschuwings- en alarmeringspalen (WAS-palen) of NL-alert. Bij een scenario waarin toxische stoffen vrijkomen, is het advies om te schuilen in een gebouw, waarvan ramen, deuren en ventilatie gesloten kunnen worden. Bij een wolkbrandexplosie scenario is het advies om te vluchten van de risicobron af.

Conclusie
Gelet op het voorgaande wordt het groepsrisico als aanvaardbaar beschouwd. Vanuit het aspect externe veiligheid bestaan geen belemmeringen voor het vaststellen van dit bestemmingsplan.

4.9 Natuur en Landschap

Kader
De bescherming van gebieden is vastgelegd de *Wet Natuurbescherming* en de *Omgevingsverordening Gelderland* (*Gelders Natuurnetwerk*, *Groene ontwikkelingszone*, *Waardevol open gebied*, *Nationaal landschap*). Voor de bescherming van soorten (flora en fauna) geldt de *Wet Natuurbescherming.*

<u>Gebiedsbescherming</u>
Op grond van de *Europese Vogelrichtlijn* en *Habitatrichtlijn* zijn speciale beschermingszones aangewezen. Samen vormen zij *Natura 2000*, een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De bescherming van de *Natura 2000* gebieden is geregeld in de *Wet natuurbescherming*. De *Veluwe* en *Rijntakken* zijn aangewezen als *Natura 2000*-gebieden. Binnen deze gebieden mag de kwaliteit van de natuurlijke habitat en leefgebieden van aanwezige soorten niet verslechteren en mogen er geen storende factoren optreden die een significant negatief effect hebben. Dit geldt niet alleen voor de activiteiten en ingrepen in het gebied zelf, maar ook voor activiteiten en ingrepen daar buiten die invloed kunnen hebben op het gebied.

Gelders Natuurnetwerk (GNN)
Het GNN bestaat uit alle bestaande natuur en een zoekgebied voor nog te realiseren nieuwe natuur. In het GNN geldt: in de basis hier geen nieuwe initiatieven. Er zijn enkele uitzonderingen mogelijk, hiervoor gelden specifieke regels die garanderen dat het GNN in stand blijft.

Groene Ontwikkelingszone (GO)
De GO is een gebied waar partners en partijen worden uitgenodigd om actief 'groen' doelen mee te helpen realiseren. Er is in dit gebied ruimte voor de verdere ontwikkeling van bestaande en bij het gebied behorende bedrijvigheid of bewoning.

Het landelijk *Natuurnetwerk Nederland*, voorheen de *Ecologische Hoofdstructuur (EHS)* is binnen de provincie beschermd. Veel natuurgebieden en voor planten en dieren waardevolle cultuurlandschappen maken onderdeel uit van het *Gelders Natuurnetwerk* en de *Groene Ontwikkelingszone*. Het *Gelders Natuurnetwerk* wordt gevormd door de

bestaande natuurgebieden uit de voormalige *Ecologische Hoofdstructuur*. De gebieden in de *Groene Ontwikkelingszone* zijn waardevol voor de natuur maar hebben daarnaast tevens een andere functie. Veel kleinschalige cultuurlandschappen met landschapselementen zijn aangewezen als *Groene ontwikkelingszone*. Daarnaast worden in de *Omgevingsverordening* beschermd het *Waardevol open gebied* en het *Nationaal landschap*.

Soortenbescherming

Ook de bescherming van soorten is geregeld in de *Wet Natuurbescherming (Wnb)*. Bij nieuwe ontwikkelingen moet onderzocht worden welke gevolgen dit heeft voor de aanwezige beschermde soorten en/of hun leefomgeving. Als een plan (in)direct kan leiden tot de verstoring van een beschermde soort of vernietiging van het leefgebied, een vast rust- of verblijfplaats, kan het project strijdig zijn met de *Wnb*.
De wet kent drie verschillende beschermingsregimes:

- alle van nature in het wild levende vogels: de bescherming is gebaseerd op de bepalingen uit de *Vogelrichtlijn*;
- soorten opgenomen in bijlage IV van de *Habitatrichtlijn*, bijlage I en II van het *Verdrag van Bern* en bijlage II van het *Verdrag van Bonn*: de bescherming is gebaseerd op de bepalingen uit de Habitatrichtlijn;
- andere soorten genoemd in bijlage A van de Wnb: de bescherming van deze soorten, die veelal op de rode lijst staan, is iets minder stringent dan die van de Vogel- en Habitatrichtlijn;

De provincie heeft in de *Omgevingsverordening* aangegeven voor welke algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Beoordeling

Gebiedsbescherming

De planlocatie maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbij gelegen is het Natura 2000-gebied Rijntakken op een afstand van circa 350 meter. Gelet op de aard en omvang van het project (sloop van een schuur en bouw van één woning), het effectbereik en de grote afstand, worden er geen significante nadelige effecten op het Natura 2000-gebied verwacht als gevolg van verstoring door geluid, licht, trillingen etc. Het gebruik van de woning leidt tot een beperkte toename in het aantal verkeersbewegingen, maar dit is zo beperkt in relatie tot de afstand dat dit niet zal leiden tot een toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebied. De woning wordt gasloos gebouwd, waardoor deze geen stikstofuitstoot heeft.

Ten tijde van het opstellen van het ontwerpbestemmingsplan is geen AERIUS-berekening opgesteld vanwege de destijds geldende bouwvrijstelling. Omdat deze door de uitspraak van de Raad van State is vervallen, heeft er voor deze locatie en de werkzaamheden een herbeoordeling op het aspect stikstof voor de bouwfase plaatsgevonden.
Natura 2000-gebied Rijntakken is op ca 350 meter gelegen, maar deze natuur is een stuk minder gevoelig voor (tijdelijke) stikstofuitstoot. N2000-gebied Veluwe is wel zeer gevoelig en daarom maatgevend. De kortste afstand tot Veluwe is circa 800 meter.
Door de relatieve kleinschaligheid van het project (sloop schuur en bouw woning) is een berekening voor de bouwfase niet nodig. Om toch meer zekerheid te creëren is er een proefberekening gemaakt voor de bouwfase met een overschatting van de stikstofemissie.

Het rekenresultaat met de AERIUS-software geeft geen deposities aan hoger dan de norm (0.00 mol stikstof/hectare/jaar). Dit resultaat geeft voldoende zekerheid dat er geen significante effecten zijn als gevolg van stikstofemissie. Verdere acties zijn niet noodzakelijk voor deze locatie.

Ligging plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebied

Het plangebied maakt geen deel uit van een beschermd gebied als het Gelders Natuurnetwerk, Groene Ontwikkelingszone, weidevogelgebied, ganzenrustgebied of een beschermingszone voor natte landnatuur. Ten aanzien van provinciaal aangewezen gebieden geldt dat externe werking geen toetsingskader is.

Ligging plangebied ten opzichte van GO en GNN

Soortenbescherming
Ten behoeve van voorliggende ontwikkeling is een Quickscan flora en fauna uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten. Uit het onderzoek is gebleken dat er geen beschermde soorten zijn te verwachten.
Wel kunnen er tijdens het broedseizoen nesten van algemene broedvogels rond de werkplek voorkomen. Het slopen mag daarom niet worden uitgevoerd tijdens de piek van het broedseizoen (globaal tussen 15 maart en 1 juli), tenzij zeker is dat door de sloopwerkzaamheden geen broedende vogels worden gestoord. De rapportage van het onderzoek is opgenomen in bijlage 3.

Conclusie
Er vindt geen overtreding van de Wet natuurbescherming plaats. Het plan is uitvoerbaar op het aspect ecologie.

4.10 Archeologie en Cultuurhistorie

Archeologie
Kader
Vanaf 2012 geldt de verplichting dat bij de vaststelling van een bestemmingsplan rekening gehouden moet worden met de cultuurhistorische (waaronder de archeologische) waarden in het plangebied. Op 1 juli 2016 is de *Erfgoedwet* in werking getreden die onder andere de *Monumentenwet 1988* vervangt.

Ten aanzien van archeologie blijven belangrijke punten:
- nadruk op 'behoud in situ'; archeologische resten moeten zoveel mogelijk in de bodem zelf bewaard blijven;
- toepassing van het principe dat de verstoorder betaalt. De initiatiefnemer/ projectontwikkelaar betaalt de kosten voor het noodzakelijk archeologisch onderzoek;
- het vergunningenstelsel voor opgravingen is echter vervangen door een certificering stelsel. Alleen conform de bepalingen van de Erfgoedwet gecertificeerde bedrijven en overheidsinstanties mogen opgravingen verrichten. In de wet is voorzien in een overgangsbepaling.

Daarnaast dient in deze toelichting beschreven te worden de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden rekening is gehouden.

Beoordeling
Het plangebied heeft de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 1' ten behoeve van de bescherming van (mogelijk) aanwezige archeologische waarden. Er geldt een onderzoeksplicht indien voorgenomen werkzaamheden (zoals sloop- en bouwwerkzaamheden) een oppervlakte hebben van 100 m² en de verstoring dieper gaat dan 30 cm -mv.
Alhoewel de precieze verstoring op dit moment nog niet duidelijk is, is de kans groot dat de sloop- en bouwwerkzaamheden de ondergrens overschrijden. In dat geval wordt geadviseerd een gecombineerd archeologische bureau- en booronderzoek (karterend) uit te voeren. Op basis van de resultaten wordt bepaald of vervolgonderzoek noodzakelijk is. Bij de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt nader gekeken of het uitvoeren van een archeologisch onderzoek inderdaad nodig is
In voorliggend plan is de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie' overgenomen.

Conclusie
Het plan is uitvoerbaar met betrekking tot archeologie

Cultuurhistorie
Het plangebied ligt in een van de oudere delen van het dorp Rheden (historische kern). In het vigerende bestemmingsplan is langs de Dorpsstraat de aanduiding 'overige zone - stedenbouwkundig waardevol' opgenomen. Kenmerkend is de diversiteit aan bebouwing, vaak vrijstaande panden met parkachtige tuinen. De aanduiding is niet van toepassing op het nieuwe woonperceel gelegen aan de Smidsweg.

De bouw van een vrijstaande woning past binnen de bebouwingsstructuur van de omgeving. Op grond van historische kaarten lijkt de huidige schuur tussen 1956 en 1966 zijn huidige vorm gekregen te hebben. De schuur vertegenwoordigt geen belangrijke cultuurhistorische waarden. Op de bouwhistorische verwachtingskaart is aan de locatie ook geen verwachting toegekend.

Conclusie
Vanuit het aspect cultuurhistorie is er geen belemmering om tot vaststelling van onderhavig plan over te gaan.

4.11 Verkeer en parkeren

Kader
Parkeren
Voor het parkeren vormen de bepalingen uit de *Nota Parkeernormen Rheden 2015* de grondslag. Het beleid is vastgelegd door de gemeenteraad op 26 mei 2015. Voor vrijstaande woningen wordt een norm gehanteerd van 1,6 parkeerplaatsen voor bewoners (dit is inclusief een bezoekersaandeel van 0,4 voor bezoekers).

Beoordeling
Op eigen terrein worden twee parkeerplaatsen gerealiseerd (zie tekening in paragraaf 2.1). Vanwege de beperkte breedte van de Smidsweg wordt geadviseerd om de parkeervakken minimaal 7 meter diep te maken, om het in- en uitrijden te vergemakkelijken.
Als gevolg van de bouw van een woning neemt het aantal verkeersbewegingen beperkt toe. Deze beperkte toename kan worden opgevangen worden door het wegennet.

Conclusie
Het aspect verkeer en parkeren vormt geen belemmering voor het vaststellen van onderhavig bestemmingsplan.

4.12 Milieueffect rapportage

Kader
Bepaalde activiteiten kunnen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Welke activiteiten dat zijn is vastgelegd in het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.). De activiteiten zijn onderverdeeld in:

- activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu (onderdeel C van de bijlage bij Besluit m.e.r.);
- activiteiten ten aanzien waarvan het bevoegd gezag moet beoordelen of zij belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen hebben milieu (onderdeel D van de bijlage bij Besluit m.e.r.).

Aan het merendeel van de activiteiten zijn drempelwaarden gekoppeld:
- Wanneer het bestemmingsplan een activiteit mogelijk maakt die is opgenomen in onderdeel C van de bijlage bij het Besluit m.e.r. en de activiteit de drempelwaarde overschrijdt, geldt een m.e.r.-plicht.
- Wanneer het bestemmingsplan een activiteit mogelijk maakt die is opgenomen in onderdeel D van de bijlage bij het Besluit m.e.r. geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht.

Een m.e.r.-beoordeling is in ieder geval verplicht als de drempelwaarde wordt overschreden. De verplichting geldt (sinds 1 april 2011) ook als de drempelwaarde niet wordt overschreden maar toch niet kan worden uitgesloten dat de activiteit belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu.

Gevolg van dat laatste is dat in een bestemmingsplan voor een activiteit die voorkomt in onderdeel D maar waarbij de omvang onder de drempelwaarde ligt, gemotiveerd moet worden of een m.e.r.-beoordeling nodig is. Deze motivering moet zijn gebaseerd op een toets die qua inhoud aansluit bij de verplichte m.e.r.-beoordeling. Voor deze toets gelden geen vormvereisten en daarom wordt de term vormvrije m.e.r.-beoordeling gehanteerd.

In onderdeel D.11.2 is opgenomen: De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen. De nota van toelichting van het Besluit m.e.r. (Stb. 2011, 102) zegt hierover dat het kan gaan om bouwprojecten als woningen, parkeerterreinen, bioscopen, theaters, sportcentra, kantoorgebouwen e.d. of combinatie daarvan. Wat stedelijke ontwikkeling inhoudt kan van regio tot regio verschillen. Wat van belang bij de vraag of er sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject is of er per saldo aanzienlijke gevolgen voor het milieu kunnen zijn.

In dit bestemmingsplan is er sprake van een herinrichting van een bestaand woongebied waardoor er, zoals ook blijkt uit dit hoofdstuk, per saldo geen aanzienlijke gevolgen voor het milieu zijn.

Beoordeling
Er is geen sprake van een stedelijk ontwikkelingsproject als bedoeld in onderdeel D, categorie 11.2 van de bijlage bij het Besluit m.e.r. Dit betekent dat het Besluit milieueffectrapportage niet van toepassing is. Er geldt geen m.e.r-(beoordelings)plicht en er hoeft geen aanmeldnotitie m.e.r. te worden opgesteld.

In het kader van dit bestemmingsplan zijn de belangrijkste milieuaspecten waaronder bodem, luchtkwaliteit, geluid, externe veiligheid en ecologie in beeld gebracht (zie hoofdstuk 4). Hieruit is niet gebleken dat er sprake is van een ontwikkeling die een forse invloed heeft op het milieu. Belangrijke milieugevolgen kunnen worden uitgesloten. Hetgeen beschreven wordt in dit bestemmingsplan geeft voldoende inzicht op de milieu gevolgen om een gewogen besluit omtrent dit plan te nemen.

Conclusie
Het Besluit milieueffectrapportage is niet van toepassing. Er hoeft geen Aanmeldnotitie m.e.r. te worden opgesteld.

Hoofdstuk 5 Juridische aspecten

5.1 Algemeen

Een bestemmingsplan is een juridisch instrument en bestaat uit een verbeelding en regels en gaat vergezeld van een toelichting. De verbeelding en regels leggen de bouw- en gebruiksmogelijkheden vast van de grond en de opstallen. Het plan is voor iedereen juridisch bindend: burger, bedrijf of overheid.

In de digitale omgeving zijn de bestemming en de daarbij geldende regels reeds gekoppeld. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van een verbeelding op papier. Nadat op de verbeelding de locatie is opgezocht waarover informatie wordt gewenst, kan in de regels worden nagelezen welke mogelijkheden zijn vastgelegd. Uit het samenstel van de verbeelding en de regels blijkt wat wordt toegelaten. De digitale versie is bindend bij een verschil met de papieren versie.

De toelichting is een beschrijving van de keuzes die in het bestemmingsplan zijn gemaakt en vervat de resultaten van het overleg met gemeenten, waterschappen en diensten van de provincie en rijk wiens belangen in het plan in geding zijn.

Per 1 januari 2010 geldt de verplichting dat bestemmingsplannen volgens een landelijke digitale opzet (digitale standaarden) worden opgesteld. De *Wro* geeft voorts een aantal verplichtingen, die bij de totstandkoming van een bestemmingsplan gevolgd moeten worden.

5.2 Procedure bestemmingsplan

De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan met de daarbij behorende stukken en het ontwerpbesluit, moeten worden gepubliceerd waarbij de gelegenheid wordt geboden om zienswijzen in te dienen bij de gemeenteraad. Nadat de gemeenteraad een besluit over de vaststelling van dit bestemmingsplan heeft genomen, ligt het plan wederom ter inzage. Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend, evenals belanghebbenden die niet kunnen worden verweten geen zienswijze te hebben ingediend, kunnen dan in beroep gaan bij de *Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.* Tegen de wijzigingen die bij de vaststelling in het bestemmingsplan zijn aangebracht, kan iedere belanghebbende beroep instellen.
De herziening treedt vervolgens daags na afloop van de tervisielegging in werking als geen beroep is ingesteld.
Is wel beroep ingesteld dan treedt de herziening ook in werking, tenzij naast het indienen van een beroepschrift ook om een voorlopige voorziening is gevraagd. De schorsing van de inwerkingtreding eindigt indien de voorlopige voorziening wordt afgewezen. De procedure eindigt met het besluit van de *Afdeling bestuursrechtspraak* op het beroepschrift.

5.3 Verbeelding en regels

De verbeelding en de planregels vormen tezamen het juridisch bindend deel van het bestemmingsplan. Ze moeten in samenhang worden bezien en toegepast. De wijze waarop een bestemmingsplan vorm krijgt, is vastgelegd in landelijke standaarden.

5.3.1 Verbeelding

Op de verbeelding wordt aangegeven welke bestemmingen de gronden hebben. Dit gebeurt via een bestemmingsvlak. Ter nadere invulling c.q. verbijzondering van deze bestemmingen is de verbeelding voorzien van aanduidingen. Op basis van de aanduidingen worden functies aan de bestemming toegevoegd of verwijderd, of worden aanwijzingen gegeven ten aanzien van aantallen of maatvoeringen. De verbeelding moet worden bezien in samenhang met de regels. Voor de verdere uitleg hiervan wordt verwezen naar onderstaande uitleg onder 5.3.2. Voor de beschrijving van het bestemmingsplan wordt verwezen naar paragraaf 2.2.

5.3.2 Regels

De bestemmingsplanplanregels zijn verdeeld over vier hoofdstukken. Deze worden kort beschreven. Daarna volgt een toelichting op deze regels.

Hoofdstuk 1 Inleidende regels
In dit hoofdstuk worden begrippen verklaard die in de planregels worden gebruikt (artikel 1). Dit gebeurt om een eenduidige uitleg en toepassing van de planregels te waarborgen. Ook is de wijze waarop gemeten moet worden bij het toepassen van de regels bepaald (artikel 2).

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels
In dit tweede hoofdstuk zijn de bepalingen van de bestemmingen opgenomen. Dit gebeurt in alfabetische volgorde. Eerst de bestemmingsregels en vervolgens de dubbelbestemmingen.
Ieder artikel kent een vaste opzet. Eerst wordt het toegestane gebruik geformuleerd in de bestemmingsomschrijving. Vervolgens zijn bouwregels opgenomen. Aansluitend worden de (eventuele) afwijkingsmogelijkheden ten aanzien van het bouwen en het gebruik omschreven. Daarna de specifieke gebruiksregels en de vergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde (aanlegvergunningenstelsel), voor zover dit aan de orde is.

Belangrijk om te vermelden is dat naast de bestemmingsregels ook in andere regels relevante informatie staat die mede gelezen en geïnterpreteerd moeten worden. Alleen zo ontstaat een volledig beeld van hetgeen is geregeld.

Hoofdstuk 3 Algemene regels
In dit hoofdstuk zijn regels opgenomen met een algemeen karakter. Ze gelden dus voor het hele plan. Denk aan de anti-dubbeltelregel en de regels met betrekking tot mogelijke binnenplanse afwijkingen. Een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid is, zoals het woord het al zegt, een mogelijkheid in het bestemmingsplan zelf om af te wijken van de regels uit datzelfde bestemmingsplan. Dit in tegenstelling tot 'buitenplanse' afwijkingsmogelijkheden. De (bestemmings)regels moeten altijd in samenhang met de algemene regels worden gelezen vóórdat op basis van de bestemmingsregels interpretaties worden verricht.

In dit hoofdstuk worden ook regels gegeven over het ondergronds bouwen. Daarbij zal in voorkomende gevallen door middel van een geohydrologisch onderzoek aangetoond moeten worden dat grondwaterstromen niet worden verstoord.
De oppervlakte van een ondergrondse ruimte wordt niet meegeteld indien een maximum is gesteld.

Ten aanzien van de vereiste parkeergelegenheid op het bijbehorende terrein, wordt verwezen naar de bijlage *Parkeernormen* bij onderhavig plan. Wat voldoende is, wordt op basis van deze normen niet alleen bepaald bij de beoordeling van een aanvraag omgevingsvergunning, maar ook bij een wijziging in het gebruik.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels
In het laatste hoofdstuk wordt het overgangsrecht geregeld en wordt bepaald hoe het bestemmingsplan heet (de slotregel).

Toelichting regels
Voor zover relevant worden de regels hierna nog artikelsgewijs nader toegelicht. De voor dit bestemmingsplan relevante bestemmingen en aanduidingen zijn reeds nader toegelicht in paragraaf 2.2.

Begrippen
Voor een goede uitleg van de regels moeten de begripsbepalingen correct worden toegepast. Zij bieden uitsluitsel over de gebruikte termen en zijn doorslaggevend bij de interpretatie van de regels.
Ten aanzien van het begrip 1.13 bijgebouw kan nog worden opgemerkt dat expliciet niet is gekozen voor de term 'bijbehorend bouwwerk' waar in de Wabo van wordt gesproken. Dit vloeit voort uit de keuze om in beginsel geen functieonderscheid voor te schrijven tussen hoofd- en bijgebouw.
Opgemerkt wordt dat een carport onder het begrip overkapping valt.

Wijze van meten
Dit artikel geeft aan hoe dient te worden gemeten. Bij het toepassen van de betreffende regels (zoals opgenomen in de algemene aanduidingsregels van dit plan) dient dus te worden gemeten conform de aangegeven meetmethodiek.

Anti-dubbeltelregel
Deze regel is opgenomen om een ongewenste verdichting van de bebouwing te voorkomen. Deze zou zich kunnen voordoen indien een deel van een bouwperceel dat al bij de berekening van een maximaal bebouwingspercentage was betrokken wederom bij een dergelijke berekening, doch nu ten behoeve van een ander bouwperceel wordt betrokken.

Algemene bouwregels
Voor diverse geringe bouwonderdelen geldt, dat deze bij de toets aan de planregels als zodanig buiten beschouwing worden gelaten. Daarnaast is een regeling voor ondergronds bouwen opgenomen. Hoofdregel is, dat hetgeen bovengronds is toegestaan, ook ondergronds kan worden toegestaan. Daarnaast zijn enkele verbijzonderingen opgenomen. De tekst van de regeling volgt uit het *Bro*.

Algemene gebruiksregels

Voor de redactie van dit artikel is de algemene formulering aangehouden. Deze gaat uit van de gedachte dat het gebruik uitsluitend mag plaatsvinden in overeenstemming met de bestemming. In beginsel is de bestemmingsomschrijving van de betreffende bestemming bepalend.
Verder wordt nog voorzien in een regeling ten aanzien van het parkeren en de parkeernormen. De parkeernormen zijn voor alle bestemmingen van toepassing. Zij zijn als bijlage bij de regels opgenomen en maken als zodanig onderdeel uit van de regels van het voorliggende bestemmingsplan.

Algemene afwijkingsregels

Aan burgemeester en wethouders wordt hier de bevoegdheid gegeven om af te wijken van de bestemmingsregels. Evident is dat niet alle afwijkingsregels op alle bestemmingen van toepassing zijn. Voorts is van belang dat het bestaan van de bevoegdheid niet mag leiden tot een automatisme in het afwijken: conform de Algemene wet bestuursrecht (Awb) moeten burgemeester en wethouders de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen afwegen. Overigens is de bevoegdheid beperkt in die zin dat geen omgevingsvergunning voor afwijken mag worden verleend indien onevenredige afbreuk wordt gedaan aan een aantal met name genoemde belangen.

Algemene procedureregels

Op het stellen van nadere eisen zijn de algemene procedureregels van toepassing. Het is nodig deze in het bestemmingsplan te regelen omdat de *Awb* hierin niet voorziet.

Overgangsrecht

De redactie van dit recht volgt uit het *Bro*. Bij het overgangsrecht wordt onderscheid gemaakt naar bouwwerken en gebruik.
Bij bouwwerken gaat het er om of ze op de peildatum in enigerlei opzicht afwijken van het plan. Doorgaans betreffen die afwijkingen de bouwregels. Ze mogen gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd of na een calamiteit worden herbouwd, mits de bestaande afwijkingen naar hun aard niet worden vergroot. Bij de vraag of de afwijking wordt vergroot kan ook het gebruik relevant zijn. Van de mogelijkheid tot gedeeltelijke vernieuwing of verandering zijn uitgesloten de illegale bouwwerken. Daaronder worden verstaan de bouwwerken die zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning - voor zover vereist - zijn gebouwd in strijd met het toen geldende bestemmingsplan.
Voor een vergroting van de inhoud van een bouwwerk met niet meer dan 5% kan met een omgevingsvergunning eenmalig worden afgeweken. Peildatum voor bouwwerken is het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan.
Ten aanzien van het gebruik is bepaald dat bestaand, met het plan strijdig gebruik mag worden voortgezet. Een uitsluitingsclausule is opgenomen voor gebruik dat al in strijd was met het voorheen geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan. Deze regel laat de wrakingsjurisprudentie onverlet.

5.4 Reikwijdte bestemmingsplan

Om te beoordelen of een ontwikkeling kan worden gerealiseerd, is het soms niet voldoende om alleen af te gaan op de inhoud van het bestemmingsplan. Ook indien het bestemmingsplan een ontwikkeling toestaat, kan het voorkomen dat andere regelgeving of dat gesloten verdragen de daadwerkelijke uitvoering verhinderen of pas na bijvoorbeeld vergunningverlening of onderzoek mogelijk maken.

De kaders die het bestemmingsplan biedt ten aanzien van nieuwe bouwmogelijkheden/bouwplaninitiatieven, bieden geen garantie voor de te verlenen omgevingsvergunning voor het bouwen. Bouwplannen zullen naast de toets aan onderhavig bestemmingsplan tevens worden getoetst aan, en dienen te voldoen aan, zowel het landelijke *Bouwbesluit* als de bouwverordening (vastgesteld door de gemeenteraad). Waarbij de (onafhankelijke) welstandscommissie adviseert of het bouwplan op basis van de *Welstandsnota* zoals die op 30 mei 2017 is vastgesteld door de gemeenteraad, voldoet aan redelijke eisen van welstand. Waarbij echter in dit geval als toetsingskader wordt beoogd een tegelijkertijd met het bestemmingsplan vast te stellen beeldkwaliteitsplan.

5.5 Handhaving

Het bestemmingsplan maakt op een eenvoudige wijze duidelijk wat is toegelaten en is daarmee goed handhaafbaar. Burgemeester en wethouders kunnen bestuursrechtelijk optreden tegen activiteiten die strijdig zijn met het bestemmingsplan. Daartoe is beleid vastgesteld. Daarnaast kan ook via de strafrechtelijke weg worden opgetreden. Een overtreding van de regels is een strafbaar feit waarop de *Wet op de Economische Delicten* van toepassing is.

Hoofdstuk 6 Economische uitvoerbaarheid

Kader

Op grond van het *Besluit ruimtelijke ordening* dient de economische uitvoerbaarheid te worden onderzocht in het kader van het bestemmingsplan. De *Wet ruimtelijke ordening* verplicht de gemeente tot het verhaal van kosten die tot de grondexploitatie behoren op basis van een exploitatieplan.

De gemeente kan hiervan afzien indien:

a. het verhaal van de kosten van de grondexploitatie anderszins is verzekerd, en

b. het bepalen van een tijdvak of fasering niet noodzakelijk is, en

c. het stellen van eisen, regels of een uitwerking van regels aan het bouwrijp maken, de aanleg van nutsvoorzieningen, en het inrichten van de openbare ruimte en woningbouwcategorieën niet noodzakelijk is, of

d. één van de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen van toepassing is, te weten:

    1. het totaal der wettelijk te verhalen exploitatiebijdragen bedraagt minder dan € 10.000,00, of

    2. er geen verhaalbare kosten in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening aan de orde zijn, of

    3. de verhaalbare kosten in de zin van het Besluit ruimtelijke ordening uitsluitend de aansluiting van een bouwperceel op de openbare ruimte of de aansluiting op de nutsvoorzieningen betreffen.

De *Wet ruimtelijke ordening* kent voorts een regeling welke voorziet in een tegemoetkoming in schade indien deze boven het normale maatschappelijke risico uitstijgt. Burgemeester en wethouders hebben ter zake van planschade een verordening vastgesteld.

Beoordeling

De ontwikkelingskosten komen geheel voor rekening van de initiatiefnemer. Hiertoe zal de gemeente voorafgaand aan de planologische procedure met de initiatiefnemer een exploitatieovereenkomst afsluiten. Voor de realisatie van het plan hoeft de gemeente geen investering te doen. De kosten die door de gemeente gemaakt worden voor het voeren van de planologische procedure zijn verrekend in de leges. Eventuele extra gemeentelijke kosten worden gedekt door de exploitatieovereenkomst. Aanpassingen in het openbaar gebied komen in principe voor rekening van de ontwikkelende partij, mits er andere afspraken hieromtrent zijn vastgelegd. Wanneer door de gemeente kosten in het openbaar gebied worden gemaakt of er sprake is van schade in het openbaar gebied, zal de gemeente deze kosten verhalen op de ontwikkelende partij.

Tevens zal een overeenkomst betreffende planschade worden afgesloten. Deze kosten komen eveneens geheel voor rekening van de initiatiefnemer. Op basis van het bovenstaande kan geconcludeerd kan worden dat het plan economisch uitvoerbaar is.

Conclusie
Gelet op het vorenstaande is de economische uitvoerbaarheid verzekerd.

Hoofdstuk 7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

7.1 Inspraak

Kader
De gemeente kent op grond van de *Gemeentewet* een inspraakverordening. Deze verordening verplicht niet tot het geven van inspraak bij de voorbereiding van bestemmingsplannen. Het geven van inspraak valt dus buiten de wettelijke procedure. Indien hiertoe aanleiding bestaat, kan in een voorkomend geval besloten worden om in aanvulling op de wettelijke procedures inspraak te geven.

Beoordeling
De initiatiefnemer heeft het plan, inclusief een schets van het ontwerp van de nieuwe woning, met alle omliggende buren besproken. In eerste instantie waren er een aantal bezwaren. Deze bestonden uit vrees voor overlast tijdens de bouw, schaduwwerking en verminderde privacy.
In overleg is besloten om het voorgenomen ontwerp een kwartslag te draaien en de woning verder naar achteren op het perceel te situeren. De buren hebben aangegeven met dit ontwerp te kunnen instemmen.

Conclusie
Volstaan is met de wettelijke procedure zoals opgenomen in de *Wet ruimtelijke ordening.*

7.2 Vooroverleg

Kader
Op grond van het *Besluit ruimtelijke ordening* wordt vooroverleg gepleegd met de besturen van de betrokken gemeenten, waterschappen en met diensten van provincie en rijk die betrokken zijn bij de zorg voor een goede ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in geding zijn.
Van de kant van de provincie Gelderland en het rijk is bericht in welke gevallen zij vooroverleg nodig vinden.

Beoordeling
Voorliggend plan betreft de realisatie van één woning binnen bestaande stedelijk gebied. Er is geen sprake van provinciaal belang. Het waterschap is middels de digitale watertoets geïnformeerd over het planvoornemen. Van het verder vooroverleg kan daarom worden afgezien.

Conclusie
De vooroverleginstanties hoeven niet verder bij de planontwikkeling te worden betrokken.

7.3 Zienswijzen

Het Besluit ruimtelijke ordening voorziet erin dat, voordat de formele procedure wordt gestart met de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan, kennis wordt gegeven van het voornemen om een bestemmingsplan te vervaardigen. De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan is ingevolge de Wet ruimtelijke ordening op 21 december 2022 bekendgemaakt in de Regiobode, de Staatscourant en in het elektronische Gemeenteblad. Gedurende de termijn van terinzagelegging van donderdag 22 december 2022 tot en met woensdag 1 februari 2023 heeft eenieder de mogelijkheid gehad zienswijzen omtrent het ontwerpbestemmingsplan bij de gemeenteraad naar voren te brengen. In deze periode was het bestemmingsplan via www.ruimtelijkeplannen.nl digitaal te raadplegen. De analoge versie lag ter inzage in het gemeentehuis. Er zijn geen zienswijzen naar voren gebracht. Het bestemmingsplan kan aan de raad worden voorgelegd ter vaststelling. Na vaststelling wordt het bestemmingsplan voor beroep ter visie gelegd.

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 Bodemonderzoek

Bijlage 2 Watertoets

Bijlage 3 Quickscan flora en fauna

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan
het bestemmingsplan Rheden 2016, locatie tussen Smidsweg 26 en 28 met identificatienummer NL.IMRO.0275.BPRH03-VA01 van de gemeente Rheden;

1.2 bestemmingsplan
de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels en de daarbij horende bijlagen;

1.3 aanduiding
een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.4 aanduidingsgrens
de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.5 aanduidingsvlak

een vlak, door aanduidingsgrenzen van andere vlakken gescheiden;

1.6 achtergevel

de gevel van een gebouw, die is gesitueerd tegenover de voorgevel van het betreffende gebouw;

1.7 bebouwing

één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouw zijnde;

1.8 bed and breakfast

het tegen betaling bieden kortstondig toeristisch verblijf en ontbijt aan huis;

1.9 beroep aan huis

een juridisch, administratief, verzorgend, ontwerptechnisch, kunstzinnig, therapeutisch of (para)medisch beroep, alternatieve geneeswijzen daaronder begrepen, of daarmee gelijk te stellen activiteiten die in een woning dan wel (vrijstaand) bijgebouw worden uitgeoefend, inclusief ondergeschikte detailhandel;

1.10 bestaand

zoals legaal aanwezig ten tijde van de terinzagelegging van het ontwerp van het bestemmingsplan;

1.11 bestemmingsgrens

de grens van een bestemmingsvlak.

1.12 bestemmingsvlak

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming.

1.13 bijgebouw

uitbreiding van een hoofdgebouw dan wel functioneel met een zich op hetzelfde perceel bevindend hoofdgebouw verbonden, daar al dan niet tegen aangebouwd gebouw, of ander bouwwerk, met een dak; functionele ondergeschiktheid is niet vereist;

1.14 bouwen

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats;

1.15 bouwgrens

de grens van een bouwvlak.

1.16 bouwlaag

een doorlopend gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of bij benadering gelijke hoogte liggende vloeren is begrensd;

1.17 bouwperceel

een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.18 bouwperceelsgrens

de grens van een bouwperceel;

1.19 bouwvlak

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten;

1.20 bouwwerk

elke constructie van enige omvang van hout, steen metaal of ander materiaal die (in)direct met de grond is verbonden hetzij (in)direct steun vindt in of op de grond en bedoeld om ter plaatse te functioneren;

1.21 bovenbouw

een gedeelte van een hoofdgebouw dat moet passen binnen de contour die ontstaat door:

a. een verticale verlenging van twee zijden van het op de verbeelding aangegeven bouwvlak met 1,20 meter, gerekend vanaf de bovenkant van de onderliggende bouwlaag, gevolgd door een schuin vlak met een binnenhoek van 60 graden, en

b. een verticale verlenging van de overige zijden;

en welke contour slechts mag worden doorbroken door dakkapellen.
(Binnen deze contour kunnen zich mogelijk één of meer bouwlagen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.22 deskundig archeoloog

een door burgemeester en wethouders als zodanig aangewezen regioarcheoloog, bedrijven die onder het overgangsrecht tot 1 juli 2017 een vergunning hebben alsmede bedrijven die zijn gecertificeerde overeenkomstig de bepalingen van de Erfgoedwet;

1.23 diepwortelende beplanting

beplanting met een wortelstelsel dat meer dan 0,5 m onder het maaiveld reikt of dat naar verwachting in de toekomst zal doen;

1.24 gebouw

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.25 hoofdgebouw

een gebouw, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer gebouwen op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkst is;

1.26 huishouden

een alleenstaande dan wel twee of meer personen die een duurzame gemeenschappelijke huishouding voeren waarbij sprake is van continuïteit in samenstelling en onderlinge verbondenheid;

1.27 kamerverhuur

het geheel of gedeeltelijk verhuren van een woning of woongebouw -niet zijnde een ruimte in een vrijstaand bijgebouw- via kameruitgifte, waarbij kamers geen zelfstandige woonruimte vormen door het ontbreken in deze kamers van de al dan niet gedeeltelijke combinatie van een kookgelegenheid, een wasgelegenheid (sanitair en/of witgoedvoorzieningen) en een toilet, en waarbij geen sprake is van voorzieningen voor verzorging en begeleiding;

1.28 kap

een geheel of gedeeltelijke niet horizontale dakconstructie gevormd door ten minste twee schuin hellende dakschilden;

1.29 maaiveld

de bovenkant van het aansluitende afgewerkte terrein dat een bouwwerk omgeeft, met dien verstande dat in geaccidenteerd terrein het gemiddelde van die bovenkanten wordt aangehouden;

1.30 maximum aantal wooneenheden

op de verbeelding weergegeven aanduiding welke bepalend is voor het maximum toegestane aantal woningen;

1.31 nadere eis

een nadere eis als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 onder d van de Wet ruimtelijke ordening;

1.32 nutsvoorziening

een voorziening ten behoeve van de telecommunicatie en de gas-, water- en electriciteitsdistributie alsmede soortgelijke voorzieningen van openbaar nut, waaronder in ieder geval worden begrepen transformatorhuisjes, pompstations, gemalen, telefooncellen en zendmasten;

1.33 onderbouw

een gedeelte van een gebouw dat wordt afgedekt door een vloer waarvan de bovenkant minder dan 1,20 meter boven maaiveld is gelegen (en waarbinnen zich één of meer bouwlagen kunnen bevinden die niet worden meegeteld bij het aantal bouwlagen zoals bedoeld in de artikelen in hoofdstuk 2 van deze regels);

1.34 ondergeschikte dakkapel

dakkapel welke door zijn maatvoering als ondergeschikt deel van een gebouw kan worden aangemerkt, zijnde een dakkapel welke niet breder is dan 50% van de breedte van het betreffende gebouw tot een maximale breedte van 3 m, en met een fronthoogte van niet meer dan 1,75 m gemeten vanaf voet dakkapel tot aan het hoogste punt van de dakkapel;

1.35 ondergeschikte detailhandel

detailhandel die voortvloeit uit een andere ter plaatse toegelaten bedrijfs- of beroepsactiviteit en daarmee een directe relatie heeft bijvoorbeeld omdat de producten ter plaatse worden vervaardigd of gebruikt, waarbij de detailhandel in ruimtelijk, functioneel en inkomensverwervend opzicht duidelijk ondergeschikt is aan de bedrijfs- of beroepsactiviteit die qua aard, omvang en verschijningsvorm overwegend of nagenoeg geheel als zodanig herkenbaar blijft;

1.36 opslag

het opbergen van goederen - inclusief (vloei)stoffen en materialen - met de bedoeling en op een dergelijke wijze, dat men later weer over de goederen kan beschikken;

1.37 overkapping

een bouwwerk, geen gebouw zijnde, dat een overdekte ruimte vormt zonder dan wel met ten hoogste één wand;

1.38 overige bouwwerken

bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.39 seksinrichting

een inrichting, bestaande uit een of meer voor publiek toegankelijke besloten ruimten, waarin bedrijfsmatig of op een daarmee vergelijkbare wijze, seksuele handelingen worden verricht of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden; onder een hiervoor bedoelde inrichting worden in elk geval verstaan: een bordeel, seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater, parenclub en erotische massagesalon, al of niet in combinatie met elkaar;

1.40 standplaats

het vanaf een vaste plaats op een openbare en in de openlucht gelegen plaats te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen of het anderszins aanbieden van goederen en diensten, gebruikmakend van fysieke middelen, zoals een kraam, een wagen of een tafel;

1.41 tuin

deel van een perceel dat vanwege zijn stedenbouwkundige, cultuurhistorische dan wel landschappelijke waarde(n) vrij van gebouwen en overkappingen dient te blijven en dat als zodanig geen deel uitmaakt van het erf bij een woning;

1.42 voorgevel

de naar de weg gekeerde gevel van een gebouw of, indien een perceel met meerdere zijden aan een weg grenst, de als zodanig door burgemeester en wethouders aan te wijzen gevel;

1.43 wijziging

een wijziging als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 onder a van de Wet ruimtelijke ordening.

1.44 woning

een complex van ruimten bedoeld voor de huisvesting van één huishouden, bijzondere woonvormen daaronder begrepen alsmede in combinatie daarmee de verhuur van kamers aan maximaal twee personen welke niet tot het huishouden behoren en welke geen duurzame huishouding voeren, en niet zijnde een woonwagen.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de dakhelling

langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.2 de goothoogte van een bouwwerk

vanaf het maaiveld tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel, tenzij in deze regels anders is bepaald, waarbij de goot ter plaatse van een dakafronding in de zin van een wolfseindendak niet wordt meegerekend en met uitzondering van ondergeschikte dakkapellen;

2.3 de inhoud van een bouwwerk

tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk

vanaf het maaiveld tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, tenzij in deze regels anders is bepaald, met uitzondering van:

- ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;
- ondergeschikte dakkapellen;

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het maaiveld, tenzij in deze regels anders is bepaald;

2.6 het bebouwingspercentage

de in procenten uitgedrukte verhouding van de oppervlakte van de bebouwing in een bouwvlak dan wel aanduidingsvlak tot de oppervlakte van dat bouwvlak dan wel aanduidingsvlak, per bouwperceel;

2.7 het verlengde van de achtergevel van een gebouw

de evenwijdig aan de achtergevel doorgetrokken lijn van de feitelijke achtergevel van een gebouw tot aan de perceelsgrens van het perceel waarop het gebouw is geplaatst.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Tuin

3.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Tuin' aangewezen gronden zijn bestemd voor tuinen.

b. De gronden zijn tevens bestemd voor waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterberging en -infiltratie en rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

3.2 Bouwregels

Op de voor Tuin aangewezen gronden mogen uitsluitend overige bouwwerken worden gebouwd evenwel met uitzondering van overkappingen.

3.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. de bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen;

b. de bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen voor zover gesitueerd op hoekpercelen welke grenzen aan openbaar groen dan wel aan de openbare weg mag niet meer dan 2 m bedragen indien deze zijn geplaatst achter de oorspronkelijke achtergevel van het hoofdgebouw en het verlengde daarvan;

c. Het bepaalde onder b is niet van toepassing op erf- en perceelsafscheidingen ter plaatse van de aanduiding '**overige zone - stedenbouwkundig waardevol**' (zie 9.1 Overige zone - stedenbouwkundig waardevol);

d. de bouwhoogte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen;

e. in overige gevallen mag de bouwhoogte van overige bouwwerken niet meer dan 6 m bedragen;

f. afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

Artikel 4 Wonen

4.1 Bestemmingsomschrijving

a. De voor 'Wonen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

   1. woningen;

   2. een beroep aan huis als genoemd in artikel 1.9 of een bedrijfsactiviteit genoemd in Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis;

   3. kamerverhuur aan meer dan twee personen, met dien verstande dat:

      - kamerverhuur uitsluitend is toegestaan in aanvulling op het gebruik als woning als bedoeld in artikel 1.44;

      - niet meer dan 1% van de woningen in het plan mag worden aangewend voor kamerverhuur;

      - de onderlinge afstand tussen de kamerverhuurpanden niet minder dan 50 m mag bedragen;

   4. kamergewijze verhuur zonder een relatie met het gebruik als woning voor zover legaal bestaand op het tijdstip van de vaststelling van het plan.

b. De gronden zijn tevens bestemd voor parkeer- en groenvoorzieningen, waterhuishoudkundige voorzieningen, voorzieningen voor hemelwaterberging en -infiltratie en rioleringswerken, watergangen en waterpartijen, straatmeubiliair en andere bijbehorende voorzieningen, alsmede voor de ontsluiting van direct aangrenzende percelen.

4.2 Bouwregels

Op de voor 'Wonen' aangewezen gronden mogen gebouwen en overige bouwwerken worden gebouwd.

4.2.1 Hoofdgebouwen

Voor hoofdgebouwen gelden de volgende regels:

a. een hoofdgebouw dient binnen een bouwvlak te worden gebouwd;

b. het aantal woningen per bouwvlak mag niet meer dan 1 bedragen, dan wel het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal wooneenheden**';

c. de bouwhoogte mag niet meer bedragen dan de ter plaatse van de aanduiding '**maximum bouwhoogte (m)**' aangegeven bouwhoogte;

d. een hoofdgebouw mag bestaan uit:

   1. een onderbouw;

   2. maximaal 2 bouwlagen, tenzij ter plaatse van de aanduiding '**maximum aantal bouwlagen**' een ander maximum is aangegeven;

   3. een bovenbouw;

e. afwijkingen in maten en aantallen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan gelden als maximale maat.

4.2.2 Bijgebouwen en overkappingen

Voor bijgebouwen en overkappingen gelden de volgende regels:

a. bijgebouwen en overkappingen mogen binnen en buiten het bouwvlak worden gebouwd;

b. de gezamenlijke oppervlakte van bijgebouwen en overkappingen buiten het bouwvlak mag per bouwperceel niet meer dan 75 m2 bedragen;

c. het bebouwingspercentage van de bijgebouwen en overkappingen buiten het bouwvlak mag per bouwperceel niet meer dan 40 bedragen;

d. de goothoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 3,50 m bedragen;

e. de bouwhoogte van bijgebouwen mag niet meer dan 5 m bedragen;

f. de bouwhoogte van overkappingen mag niet meer dan 3,50 m bedragen;

g. afwijkingen in percentages, maten en afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp mogen:

    1. voor zover het betreft grotere percentages en oppervlaktes gehandhaafd worden waarbij tevens geldt dat het bestaande percentage/de bestaande oppervlakte geldt als maximale maat;

    2. voor zover het betreft overige gevallen, gehandhaafd worden.

4.2.3 Overige bouwwerken

Voor overige bouwwerken gelden de volgende regels:

a. de bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen mag niet meer dan 2 m bedragen;

b. de bouwhoogte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen;

c. in overige gevallen mag de bouwhoogte niet meer dan 6 m bedragen;

d. Afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

4.3 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:

    1. 4.2.2 onder f ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 6 m.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:

    1. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek van het het straat- en bebouwingsbeeld;

    2. geen onevenredige aantasting plaats vindt ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;

3. vermeerdering dan wel vermindering bijdraagt aan een substantiële verbetering van de architectonische dan wel technische situatie dan wel aan de ruimtelijke aansluiting op de belendende percelen.

4.4 Specifieke gebruiksregels

a. Gebruik van ruimten binnen de woning dan wel een (vrijstaand) bijbehorend bouwwerk ten behoeve van de uitoefening van een beroep aan huis of een bedrijfsactiviteit als genoemd in Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis is toegestaan mits:

   1. de activiteit wordt uitgeoefend door in ieder geval de bewoner van de woning, en naast de bewoner is tegelijkertijd niet meer dan 1 persoon werkzaam;

   2. de ruimte(n) waar de activiteiten plaatsvinden niet groter is dan 50 m², gemeten vanaf de binnenzijde van (scheidings)muren;

   3. buiten de ruimte als bedoeld onder 2 geen opslag plaatsvindt en geen beroeps-of bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend, met uitzondering van activiteiten die verband houden met het uitoefenen van een bed and breakfast of van gastouderschap;

   4. de uiterlijke verschijningsvorm van de woning behouden blijft, waarbij reclame uitingen zich beperken tot een onverlichte oppervlakte van niet meer dan 0,50 m2 en deze niet hoger worden aangebracht dan tot 1,5 m boven het maaiveld;

   5. het gebruik geen nadelige gevolgen voor het woon- en leefmilieu heeft;

   6. ten behoeve van de activiteit wordt voldaan aan het gestelde in 8.2;

   7. het gebruik geen nadelige invloed heeft op de normale afwikkeling van het verkeer.

b. Behoudens het gestelde onder a, is het verboden bijgebouwen, gelegen buiten het bouwvlak, anders te gebruiken dan ten dienste van het hoofdgebouw, tenzij het bijgebouw is voorzien van een aanduiding als bedoeld in 4.1 onder b in welk geval het aangeduide gebruik is toegestaan.

4.5 Afwijken van de gebruiksregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:

   1. lid 4.1 onder a sub 2 om een beroep aan huis toe te staan dat naar aard en invloed op de omgeving vergelijkbaar is met de beroepen aan huis zoals genoemd in artikel 1.9 waarbij het gestelde in lid 4.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is;

   2. lid 4.1 onder a sub 2 om bedrijfsactiviteiten toe te staan die niet zijn genoemd in Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis en die naar aard en invloed vergelijkbaar zijn met bedrijfsactiviteiten die wel in de lijst zijn opgenomen, waarbij het gestelde in lid 4.4 onder a sub 1 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing is;

b. De onder a sub 1 en 2 opgenomen bevoegdheid kan niet worden toegepast ten behoeve van activiteiten van zelfstandige kantoren, horecabedrijven en detailhandelsbedrijven.

c. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

   1. het straat- en bebouwingsbeeld;
   2. de milieusituatie;
   3. de verkeersveiligheid;
   4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   5. de sociale veiligheid;
   6. de externe veiligheid.

Artikel 5 Waarde - Archeologie 1

5.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor gronden met een hoge archeologische verwachtingswaarde en voor gronden met een bekende archeologische vindplaats.

5.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden de volgende regels:

a. Behoudens het onder c bepaalde dient, bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bouwwerk groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, de aanvrager een rapport te overleggen, waarin de archeologische waarden van de gronden waarop de aanvraag betrekking heeft naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

b. Indien uit het onder a genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het oprichten van het vergunde bouwwerk zullen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning:

    1. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor de archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;

    2. de verplichting tot het doen van opgravingen;

    3. de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring te laten begeleiden door een deskundig archeoloog;

    4. de verplichting om na beëindiging van de werken en werkzaamheden een verslag uit te brengen waaruit blijkt op welke wijze met de archeologische waarden is omgegaan.

c. Het overleggen van een rapport is niet nodig indien naar het oordeel van burgemeester en wethouders de archeologische waarde van de gronden in andere beschikbare informatie afdoende is vastgesteld. Het onder b bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

5.3 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

a. Ter plaatse van de aangewezen gronden is het verboden om zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders verleende vergunning de volgende werken en werkzaamheden groter dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm, uit te (laten) voeren:

    1. het verlagen van de bodem of het afgraven van gronden;

    2. het ophogen van de gronden met meer dan 100 cm (waarbij het in de aanhef genoemde dieper graven dan 30 cm niet geldt), tenzij die werkzaamheden voortvloeien uit een verleende omgevingsvergunning;

3. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe ook gerekend wordt woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van sleufdrainage, ontginnen, frezen en aanbrengen van heipalen;
4. het aanbrengen van diepwortelende beplanting alsmede het verwijderen van stobben;
5. het graven, verdiepen of verbreden van greppels, sloten, vijvers, beken en andere watergangen;
6. het verlagen van het grondwaterpeil of het veranderen van de samenstelling van het grondwater;
7. het aanbrengen of vervangen van riolering en ondergrondse transport-, energie- of telecommunicatie- of andere leidingen dan de daarmee verband houdende constructies;
8. alle overige werkzaamheden die de archeologische waarden van het terrein kunnen aantasten en die niet worden gerekend tot het normale gebruik;
9. het slopen van ondergrondse gebouwen of een gedeelte daarvan;
10. het afdekken en/of overbouwen van archeologische vindplaatsen.

b. Het onder a opgenomen verbod geldt niet voor werken of werkzaamheden:
   1. welke op het tijdstip waarop het plan van kracht is, in uitvoering zijn, of mogen worden uitgevoerd krachtens een verleende vergunning;
   2. waarvoor op grond van meer specifieke regelgeving vergunning of afwijking noodzakelijk is;
   3. die van geringe omvang zijn dan wel het normale onderhoud betreffen.

c. De vergunning wordt niet verleend:
   1. indien werken of werkzaamheden geen verband houden met het toegestane gebruik in de gegeven bestemming;
   2. indien hierdoor, dan wel door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen, de archeologische waarden van de gronden onevenredig worden of kunnen worden aangetast;
   3. dan nadat een advies is ontvangen van een deskundig archeoloog of een deskundig bureau over het door de aanvrager aan burgemeester en wethouders over te leggen rapport, waarin de archeologische waarden van de gronden naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

d. In afwijking van het bepaalde in c kan de vergunning om zwaarwichtige redenen, voor een deel van de werken of werkzaamheden, alsnog worden verleend onder de voorwaarde dat voorafgaande aan de uitvoering van de vergunning adequaat archeologisch onderzoek plaatsvindt.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 6 Anti-dubbelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 7 Algemene bouwregels

7.1 Algemene regels

a. Gebouwen mogen uitsluitend worden opgericht binnen bouwvlakken, tenzij in deze regels anders is bepaald.

b. Bij het bepaalde ten aanzien van het bouwen binnen een bouwvlak worden buiten beschouwing gelaten:

   1. ondergeschikte bouwdelen als funderingen, plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, dakoverstekken, ventilatiekanalen, schoorstenen, gevel- en kroonlijsten en goten mits het bouwvlak met niet meer dan 0,5 meter wordt overschreden;

   2. erkers, luifels, balkons en brandtrappen voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw, mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden;

   3. entreepartijen op de begane grond, voor zover zij ondergeschikt zijn aan de gevel van het hoofdgebouw mits het bouwvlak met niet meer dan 1,5 meter wordt overschreden.

c. Het bepaalde onder b geldt tevens in situaties waarbij hierdoor een bestemmingsgrens wordt overschreden.

d. Een bouwvlak mag volledig worden bebouwd tenzij daaraan een maximum is gesteld.

e. Bij het bepaalde ten aanzien van de bouwhoogte worden buiten beschouwing gelaten: liftschachten, trappenhuizen, balustrades, balkonhekken en opbouwen voor technische installaties en dergelijke.

7.2 Nutsvoorzieningen

Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels zijn toegestaan gebouwen ten behoeve van (openbare) nutsvoorzieningen met een goothoogte van maximaal 3,5 meter en een bouwhoogte van maximaal 5 meter en maximale oppervlakte van 10 m².

7.3 Ondergronds bouwen

a. Binnen de bestemmingen als gegeven in Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels is het ondergronds bouwen toegestaan, voor zover uit geohydrologisch onderzoek blijkt dat geen negatieve gevolgen optreden voor het grondwatersysteem, voor:

    1. ruimten die een functionele eenheid vormen met en/of dienstbaar zijn aan de toegestane functies, tot een diepte van maximaal 4 meter;

    2. voorzieningen voor het ter plaatse bergen of infiltreren van hemelwater en/of huishoudelijk afvalwater, tot een diepte van maximaal 6 meter.

Artikel 8 Algemene gebruiksregels

8.1 Strijdig gebruik

a. Als strijdig met de bestemming of het plan wordt in ieder geval aangemerkt het (doen of laten) gebruiken van gronden en bouwwerken ten behoeve van:

    1. het opslaan, lozen of storten, al dan niet ten verkoop, van onbruikbare dan wel aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voorwerpen, materialen, stoffen, voer- of vaartuigen of machines;

    2. het (doen of laten) gebruiken van gebouwen ten behoeve van een seksinrichting dan wel ten behoeve van een escortbedrijf;

    3. het gebruiken of het laten gebruiken van gronden ten behoeve van kortstondige, incidentele evenementen, festiviteiten en manifestaties dan wel als markt of standplaats.

b. Gebruik dat afwijkt van het bepaalde onder a sub 3 echter waarvoor ingevolge een wettelijk voorschrift vergunning, ontheffing of vrijstelling is verleend, dan wel waarvoor een vereiste melding is gedaan, mag worden gehandhaafd.

c. Als strijd met de bestemming of het bestemmingsplan wordt niet aangemerkt:

    1. het aanleggen of het laten aanleggen van kabels en leidingen ten behoeve van de drinkwatervoorziening, de riolering, de waterhuishouding, de energievoorziening en de datacommunicatie, met uitzondering van:

        - buisleidingen waarop het Besluit externe veiligheid buisleidingen van toepassing is, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd;

        - hoogspanningsleidingen, tenzij deze in het bestemmingsplan als zodanig zijn bestemd.

8.2 Parkeren

8.2.1 Terreininrichting

Onverminderd het bepaalde in de overige artikelen in deze regels mogen de gronden uitsluitend worden gebruikt overeenkomstig de bestemming indien de betreffende bouwpercelen zodanig zijn ingericht dat voldoende ruimte aanwezig is om zowel het parkeren of stallen van auto's, vrachtauto's en fietsen als ook het eventuele laden en lossen van goederen op het bijbehorende terrein te kunnen afwikkelen. Indien ten behoeve van het stallen of parkeren van auto's in, op of onder een gebouw ruimte wordt aangebracht zoals hierboven is beschreven, moet worden voldaan aan het gestelde in Bijlage 2 Parkeernormen.

8.2.2 Parkeergelegenheid

Onverminderd het bepaalde in de overige artikelen in deze regels, geldt dat in, op of onder een bouwwerk dan wel op of onder het bijbehorende terrein voorzien dient te zijn in voldoende parkeergelegenheid volgens de normen zoals opgenomen in Bijlage 2 Parkeernormen.

8.3 Afwijken van de gebruiksregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

a. het bepaalde in 8.1 lid a onder 3 indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
    1. het straat- en bebouwingsbeeld;
    2. de milieusituatie;
    3. de verkeersveiligheid;
    4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
    5. de sociale veiligheid;
    6. de externe veiligheid.
b. de gestelde parkeernormen voor zover in die afwijkingsmogelijkheid wordt voorzien in Bijlage 2 Parkeernormen.

Artikel 9 Algemene aanduidingsregels

9.1 Overige zone - stedenbouwkundig waardevol

9.1.1 Omschrijving aanduiding

Ter plaatse van de aanduiding '**overige zone - stedenbouwkundig waardevol**' geldt dat die gronden -naast de andere aangewezen bestemming(en)- tevens bestemd zijn voor de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundige karakter van de gronden en van het representatieve straatbeeld. De gronden worden aldus geacht geen deel uit te maken van het erf bij het hoofdgebouw.

9.1.2 Bouwregels

Ten aanzien van het oprichten van bebouwing gelden de volgende regels:

a. de gronden dienen vrij van gebouwen te blijven;

b. de bouwhoogte van erf- en perceelsafscheidingen mag niet meer dan 1 m bedragen;

c. de bouwhoogte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1,50 m bedragen en de breedte van vrijstaande reclame uitingen mag niet meer dan 1 m bedragen;

d. in overige gevallen mag de bouwhoogte van overige bouwwerken niet meer dan 6 m bedragen;

e. afwijkingen in afmetingen zoals die legaal bestaan op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp van dit plan mogen gehandhaafd worden.

9.1.3 Nadere eisen

a. Burgemeester en wethouders kunnen nadere eisen stellen aan de plaats, afmeting en uitvoering (mate van transparantie) van de overige bouwwerken ten behoeve van de instandhouding en bevordering van het open stedenbouwkundige karakter van de gronden en van het respresentatieve straatbeeld.

b. Voor het stellen van een nadere eis geldt de in artikel 11 vermelde voorbereidingsprocedure.

9.1.4 Afwijken van de bouwregels

a. Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 9.1.2 onder b ten behoeve van een vermeerdering van de bouwhoogte tot 2,00 m, voor zover het niet betreft de bestemming 'Tuin'.

b. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend indien:

1. dit noodzakelijk is uit oogpunt van beveiliging;

2. geen onevenredige aantasting plaatsvindt van de stedenbouwkundige karakteristiek en de representativiteit van het straat- en bebouwingsbeeld.

9.1.5 Specifieke gebruiksregels

In geval van strijdigheid van bepalingen gaan de bepalingen van dit artikel voor op de bepalingen die op grond van andere artikelen op de desbetreffende gronden van toepassing zijn.

Artikel 10 Algemene afwijkingsregels

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van:

a. een bestemmingsgrens en toestaan dat het beloop of profiel van wegen of de aansluiting van wegen onderling in geringe mate wordt aangepast, indien de verkeersveiligheid en/of verkeersintensiteit daartoe aanleiding geeft;

b. de bestemmingsbepalingen en toestaan dat een bouwvlak wordt verschoven indien dit noodzakelijk is in verband met de werkelijke toestand van het terrein, of in het belang is van een technisch of ruimtelijk dan wel cultuurhistorisch beter verantwoorde plaatsing van bouwwerken, met dien verstande dat de afwijking maximaal 3 meter mag bedragen en dat de ten hoogst toelaatbare geluidbelasting als bedoeld in de Wet geluidhinder niet wordt overschreden;

c. de bestemmingsbepalingen en toestaan dat geluidwerende voorzieningen worden gerealiseerd tot een hoogte van 3 meter;

d. de bestemmingsbepalingen en toestaan dat schotelantennes worden geplaatst, waarbij aan de zijde van het openbare gebied de afwijking slechts gegeven kan worden voorzover de antenne wordt geplaatst binnen het horizontale en vertikale vlak van een balkon;

e. Een omgevingsvergunning als bedoeld onder a tot en met d kan slechts worden verleend indien geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:

    1. het straat- en bebouwingsbeeld;
    2. de milieusituatie;
    3. de verkeersveiligheid;
    4. de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
    5. de sociale veiligheid;
    6. de externe veiligheid.

Artikel 11 Algemene procedureregels

Voor een besluit tot het stellen van een nadere eis geldt de volgende voorbereidingsprocedure:

a. Het voornemen ligt, met bijhorende stukken, gedurende twee weken ter inzage.

b. De terinzagelegging wordt vooraf bekend gemaakt in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op een andere geschikte wijze.

c. De bekendmaking houdt mededeling in van de bevoegdheid voor belanghebbenden tot het naar voren brengen van zienswijzen gedurende de onder a genoemde termijn.

d. Burgemeester en wethouders delen aan hen die zienswijzen naar voren hebben gebracht de beslissing daaromtrent mede.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 12 Overgangsrecht

12.1 Bouwwerken

12.1.1 Algemeen

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet worden vergroot:

a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;

b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

12.1.2 Afwijken bij omgevingsvergunning

Burgemeester en wethouders kunnen eenmalig in afwijking van het eerste lid een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 5%.

12.1.3 Uitzondering

Het bepaalde onder 12.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

12.2 Gebruik

12.2.1 Algemeen

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

12.2.2 Strijdig gebruik

Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in onder 12.2.1, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

12.2.3 Uitzondering

a. Het bepaalde onder 12.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

12.2.4 Onderbroken gebruik

Indien het gebruik, bedoeld onder 12.2.1 na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

Artikel 13 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:
Regels van het bestemmingsplan 'Rheden 2016, locatie tussen Smidsweg 26 en 28'.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 25 april 2023.

Bijlagen bij de regels

Bijlage 1 Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Bijlage 2 Parkeernormen

Verbeelding

Verkennend bodemonderzoek
Smidsweg 28
Rheden

22-2096-R01AvH

C O L O F O N

Opdrachtgever	W.A. Peppinck en H.E. Peppinck Braakman 't Rikkelder 18 7261 BE Ruurlo
Locatie	Smidsweg 28 te Rheden
Type onderzoek	Verkennend en aanvullend bodemonderzoek NEN 5740
Rapportnummer	22-2096-R01AvH
Datum rapport	20 juni 2022
Auteur	Dhr. A.J. van Houwelingen Projectleider Bodem
Kwaliteitscontrole	Mevr. M. Penders Projectleider Bodem

Inventerra
Nijverheidsweg 34
3341 LJ Hendrik-Ido-Ambacht

(078) 682 24 55
info@inventerra.nl

I N H O U D S O P G A V E

1. INLEIDING 1

2. MILIEUHYGIËNISCH VOORONDERZOEK NEN 5725 2

2.1 Algemeen 2
2.2 Verzamelde informatie vooronderzoek 2
2.3 Hypothese 4

3. OPZET, UITVOERING EN RESULTATEN VERKENNEND BODEMONDERZOEK NEN 5740 5

3.1 Onderzoeksopzet 5
3.2 Uitvoering veldwerk 5
3.3 Uitvoering chemisch-analytisch onderzoek 6

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 8

B I J L A G E N

1. Weergave onderzoekslocatie
   1.1 Omgevingskaart en kadastrale gegevens
   1.2 Situatietekening(en)
   1.3 Foto's
2. Boorprofielen
3. Analysecertificaten
4. Toetsingskader
5. Resultaten vooronderzoek
6. Kwaliteitsaspecten van het onderzoek

1. INLEIDING

In opdracht van W.A. Peppinck en H.E. Peppinck Braakman heeft Inventerra in de periode april tot juni 2022 een verkennend en aanvullend bodemonderzoek conform de NEN 5740 verricht op de locatie aan de Smidsweg 28 te Rheden.

De aanleiding voor het bodemonderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van een woning. Het doel is het vaststellen van de huidige bodemkwaliteit en of deze bodemkwaliteit geen belemmering vormt voor het huidige en toekomstige gebruik.

Onderhavig onderzoek is uitgevoerd conform de werkwijze volgens de NEN 5725:2017 (Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek) en de NEN 5740 (Strategie voor het uitvoeren van een verkennend bodemonderzoek).

Kwaliteit
Inventerra is door Normec Certification gecertificeerd voor de BRL SIKB 2000, protocol 2001, 2002 en 2018 (certificaatnummer EC-SIK-20241) en de BRL SIKB 6000, protocol 6001 en 6002 (certificaatnummer EC-SIK-60009) en is tevens door TÜV Nederland gecertificeerd voor de algemene kwaliteitsnorm NEN-EN-ISO 9001.

De genoemde beoordelingsrichtlijn BRL SIKB 2000 is onderdeel van een certificatiesysteem voor het gehele proces van veldwerk bij milieuhygiënisch onderzoek, inclusief alle secundaire processen, dat begint bij de acceptatie van het veldwerk en dat eindigt bij de overdracht van veldgegevens en monsters, inclusief de daarbij horende veldwerkrapportage, aan de opdrachtgever.

Op dit bodemonderzoek zijn de volgende protocollen, behorende bij de BRL SIKB 2000, van toepassing:
☒ 2001 – Plaatsen van handboringen en peilbuizen, maken van boorbeschrijvingen, nemen van grondmonsters en waterpassen.
☒ 2002 – Het nemen van watermonsters.
☐ 2018 – Locatie-inspectie en monsterneming van asbest in bodem.

De beoordelingsrichtlijn BRL SIKB 2000 is niet van toepassing op:
- de processen vóór het veldwerk, zoals vraagstelling, gegevens verzamelen en onderzoeksvoorstel;
- de processen ná het veldwerk, zoals laboratoriumanalyses, interpretatie van analyse- en veldwerkresultaten en advies;
- veldwerk anders dan middels de technieken boringen, steken en graven van sleuven, inclusief alle veldwerk dat volgt op deze technieken zoals plaatsen van peilbuizen of bemonsteren van peilbuizen;
- de monsterneming in het kader van het Besluit bodemkwaliteit.

Inventerra verklaart hierbij geen organisatorische, financiële of juridische binding te hebben met de opdrachtgever en/of de onderhavige onderzoekslocatie en verklaart daarmee te voldoen aan de vereisten zoals gesteld in Kwalibo (Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer).

2. MILIEUHYGIËNISCH VOORONDERZOEK NEN 5725

2.1 Algemeen

Om inzicht te krijgen over de mogelijke aanwezigheid van verontreinigingen wordt relevante informatie over de onderzoekslocatie en eventueel de beïnvloeding vanuit de directe omgeving verzameld, geanalyseerd en geïnterpreteerd. De te verzamelen informatie is afhankelijk van de aanleiding en het doel van het vooronderzoek. De aanleiding voor het navolgend beschreven vooronderzoek is het opstellen van een hypothese over de bodemkwaliteit ten behoeve van het uit te voeren bodemonderzoek (aanleiding A uit de NEN 5725:2017).

Ten behoeve hiervan dient in ieder geval informatie te worden verzameld over:
- Bodemopbouw en geohydrologie, inclusief informatie over de verwachte aan- of afwezigheid van antropogene lagen in de bodem;
- Verwachting t.a.v. de bodemkwaliteit op basis van de bodemkwaliteitskaart, reeds uitgevoerde bodemonderzoeken en of mogelijk sprake kan zijn van een geval van ernstige bodemverontreiniging;
- Gebruik en beïnvloeding van de locatie, verdachte situaties, asbest, activiteiten en/of ongewone voorvallen, op basis van het voormalige en huidige gebruik.

Voor het verzamelen van de benodigde informatie kunnen meerdere informatiebronnen worden geraadpleegd, zoals:
- Informatie/interview(s) eigenaar en/of opdrachtgever
- Archieven gemeente, omgevingsdienst en/of provincie
- Online bronnen zoals bodemloket.nl en topotijdreis.nl
- Bodemkwaliteitskaarten
- Topografische kaarten
- Geohydrologische kaarten

Verder dient een terreinverkenning te worden uitgevoerd. Deze kan eventueel meteen voorafgaand aan de uitvoering van het veldwerk worden uitgevoerd.

Vermeld dient te worden dat de verantwoordelijkheid voor de resultaten van onderhavig onderzoek wordt beperkt tot de aan deze resultaten ten grondslag liggende en op het moment van onderzoek ter beschikking staande gegevens, alsmede de bij de terreininspectie(s) ter plaatse van de onderzoekslocatie geconstateerde situatie.

2.2 Verzamelde informatie vooronderzoek

In de navolgende tabel is de tijdens het vooronderzoek verzamelde relevante informatie weergegeven.

Tabel 1 Overzicht verzamelde informatie vooronderzoek

Gegevens onderzoekslocatie	
Adres	Smidsweg 28 te Rheden
Kadaster	Rheden, sectie C, nr. 906 (ged.)
XY-coördinaten	X: 199.650 Y: 446.607
Begrenzing onderzoekslocatie	De begrenzing van de onderzoekslocatie is weergegeven in bijlage 1. De oppervlakte van de onderzoekslocatie bedraagt circa 530 m².
Huidig gebruik	Schuur, gazon en enige tegelbestrating
Toekomstig gebruik	Gepland is de nieuwbouw van een woning.
Omgeving	De locatie wordt omringd door woningen met tuin. Noordoostelijk bevindt zich de openbare weg.

Vervolg tabel 1 Overzicht verzamelde informatie vooronderzoek

Overige informatie vooronderzoek	
Informatie eigenaar / opdrachtgever	Geen bijzonderheden
Terreinverkenning	• Op de locatie is een oude schuur aanwezig met een tegelvloer. Hierin staan een auto en een aanhanger geparkeerd. Rondom is sprake van gazon en plaatselijk tegelbestrating. • Bij de terreininspectie is aandacht besteed aan het voorkomen van verdachte punten, zoals brandplaatsen, terreinophogingen of verzakkingen, aanwezigheid van puin op de bodem en de aanwezigheid van asbestverdachte bouw- en/of verhardingsmaterialen. Voornoemde aspecten zijn niet waargenomen. Ook is gelet op de aanwezigheid van invasieve exoten zoals de 'Japanse Duizendknoop'. Deze zijn op de onderzoekslocatie niet waargenomen.
Kaartmateriaal	• BAG-viewer: De schuur dateert uit 1880. • Topotijdreis: Al vanaf begin 20e eeuw is op de locatie bebouwing zichtbaar. Voor zover te herleiden zijn er geen kassen, boomgaarden of sloten aanwezig geweest op de onderzoekslocatie.
Gemeente Rheden	• Op of grenzend aan de locatie zijn geen ondergrondse brandstoftank(s) bekend. • Over de locatie en de aan de locatie grenzende percelen is geen bodemrelevante informatie bekend. • In de omgeving zijn enkele bodemonderzoeken uitgevoerd. De grond is overwegend licht verontreinigd met enkele zware metalen en PAK. Op één plaats (afstand > 25 meter) is de grond sterk verontreinigd met nikkel en matig verontreinigd met koper. • Op basis van luchtfoto-interpretatie zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van opstallen met asbestverdachte dakbedekking op de locatie. • Op de risicokaart explosieven ligt de locatie in een gebied dat niet verdacht is in verband met de mogelijke aanwezigheid van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog.
Bodemkwaliteitskaart	De locatie ligt in een bodemkwaliteitszone waarvan: • de gemiddelde kwaliteit van de bovengrond voldoet aan de Maximale waarde Wonen en; • de gemiddelde kwaliteit van de ondergrond voldoet aan de Achtergrondwaarde. Met bovengrond wordt de bovenste meter bedoeld en met de ondergrond de bodemlaag van 1 tot 2 meter beneden maaiveld.
Bodemloket.nl	Geen aanvullende informatie
Geohydrologie (DinoLoket en Grondwaterkaarten TNO)	Watervoerend pakket, bestaande uit zandige afzettingen van de Formaties van Boxtel en Kreftenheye: dikte circa 15 meter Hieronder bevindt zich een complexe eenheid van gestuwde afzettingen: dikte ca. 30 meter Het maaiveld ter plaatse bevindt zich op ca. 15 m+NAP. De grondwaterstand ter plaatse bevindt zich mogelijk op een diepte van meer dan 5 m-mv. Dit is op basis van literatuurgegevens echter niet eenduidig vast te stellen.

In bijlage 1 zijn de kadastrale informatie, foto's, gemaakt tijdens de terreininspectie, en de situatietekening bijgevoegd. In bijlage 5 zijn relevante gegevens van het vooronderzoek opgenomen.

2.3 Hypothese

Ten behoeve van het opstellen van de onderzoekshypothese(s) dienen de volgende onderzoeksvragen te worden beantwoord:

Wat is de afbakening van de onderzoekslocatie?
De begrenzing van de onderzoekslocatie is weergegeven op de situatietekening in bijlage 1.

Is sprake van bodemvreemde lagen en waar bevinden deze zich?
Er is op grond van het vooronderzoek geen aanleiding om te verwachten dat sprake is van bodemvreemde lagen.

Is de bodem asbestverdacht?
Omdat op grond van het vooronderzoek geen bodemvreemde lagen worden verwacht, is de bodem vooralsnog onverdacht voor asbest.

Welke kwaliteitsklasse is toegekend aan de bodem in de bodemkwaliteitskaart en welke lagen zijn daarbij te onderscheiden?
De locatie ligt in een bodemkwaliteitszone waarvan:

- de gemiddelde kwaliteit van de bovengrond voldoet aan de Maximale waarde Wonen en;
- de gemiddelde kwaliteit van de ondergrond voldoet aan de Achtergrondwaarde.

Is er sprake van beïnvloeding vanuit de omgeving van de bodemkwaliteit of de kwaliteit van het grondwater?
Er wordt niet verwacht dat eventuele activiteiten op de omliggende percelen de bodemkwaliteit op het onderzoeksterrein negatief hebben beïnvloed.

Is de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem afdoende bekend of is bodemonderzoek noodzakelijk?
Er is op de locatie nog geen bodemonderzoek uitgevoerd; derhalve is de uitvoering van bodemonderzoek nodig.

Wordt op de locatie of een deel daarvan (een geval van ernstige) bodemverontreiniging vermoed?
Op grond van de verzamelde informatie wordt niet verwacht dat sprake is van een bodemverontreiniging op de locatie.

Is er sprake van potentiële bronnen van bodemverontreiniging, waar liggen ze en wat zijn verdachte parameters?
Ter plaatse van de onderzoekslocatie zijn geen potentiële bronnen van bodemverontreiniging bekend.

Welke hypothese en strategie zijn van toepassing bij de uitvoering van bodemonderzoek?
Voor wat betreft de algemene bodemkwaliteit wordt er vanuit gegaan dat sprake is van een onverdachte locatie en is de onderzoeksstrategie voor een 'onverdachte niet-lijnvormige locatie' (ONV-NL, NEN 5740) van toepassing.

3. OPZET, UITVOERING EN RESULTATEN VERKENNEND BODEMONDERZOEK NEN 5740

3.1 Onderzoeksopzet

Op basis van de in het vorige hoofdstuk geformuleerde hypothese en onderzoeksstrategie is de minimaal benodigde onderzoeksinspanning bepaald. In onderstaande tabel is aangegeven welke werkzaamheden en analyses volgens de NEN 5740 worden verricht.

Tabel 2 Veldwerkzaamheden en analyses

Locatie	Strategie	Veldwerk		Analyses		
		boringen	peilbuizen	bg	og	gw
Opp. 530 m²	ONV-NL	4x 0,5 m-mv 1x 2,0 m-mv 1x 5,0 m-mv	-*	1x NENG	1x NENG	-*

Verklaring tabel:
m-mv: meter-maaiveld bg: bovengrond og: ondergrond gw: grondwater

* : omdat het grondwater zich bevindt op een diepte van meer dan 5 m-mv kan grondwateronderzoek achterwege blijven
NENG : standaard pakket grond (droge stofgehalte, organisch stof- en lutumgehalte, 9 zware metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK 10 VROM), polychloorbifenylen (PCB), minerale olie)
NENW : standaard pakket grondwater (9 zware metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), vluchtige aromatische koolwaterstoffen (benzeen, tolueen, ethylbenzeen, xylenen, naftaleen en styreen), vluchtige gehalogeneerde koolwaterstoffen (VOCl, 11 stuks), minerale olie)

Het onderzoek naar de aanwezigheid van asbest in en op de bodem beperkt zich tot het doen van waarnemingen tijdens de terreininspectie en tijdens het boren. Dit asbestonderzoek is indicatief. Specifiek onderzoek naar de aanwezigheid van asbest in grond en/of puin, conform de NEN 5707/5897, maakt geen onderdeel uit van dit bodemonderzoek.

Omdat bij het verkennend onderzoek een matige verontreiniging met PAK en een sterke verontreiniging met lood werden aangetoond in het mengmonster van de bovengrond, zijn de individuele monsters aansluitend separaat geanalyseerd op deze stoffen (uitsplitsing). Vervolgens zijn aanvullende boringen en analyses uitgevoerd om de horizontale en verticale omvang van de verontreiniging in kaart te brengen.

3.2 Uitvoering veldwerk

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd conform BRL SIKB 2000 en de daarbij horende protocollen 2001 en 2002. De uitvoerend veldmedewerker, dhr. P. van Achterberg, is in dit kader geregistreerd bij Rijkswaterstaat Leefomgeving.

Op 7 april 2022 zijn ten behoeve van het verkennend bodemonderzoek in totaal 6 boringen (boringen 101 t/m 106) geplaatst, in diepte variërend van 1,0 – 5,0 m-mv. Ten behoeve van het aanvullend onderzoek zijn op 2 juni 2022 in totaal 10 boringen (boringen 201 t/m 210) geplaatst tot een diepte van 1 m-mv.

De situering van de boringen en enkele overzichtsfoto’s zijn weergegeven in bijlage 1.2 en 1.3.

Het omhoog gebrachte bodemmateriaal is ter plaatse zintuiglijk beoordeeld, de vrijgekomen grond is geclassificeerd en bodemvreemde elementen en waarneembare afwijkingen (zoals kleur, geur, bijmengingen, verontreinigingen) zijn beschreven in boorprofielen, welke in bijlage 2 zijn bijgevoegd. Bij iedere boring zijn monsters genomen van de te onderscheiden bodemlagen.

De bodem op de locatie bestaat tot de maximale boordiepte geheel uit grindhoudend zand. Er zijn geen zintuiglijke waarnemingen gedaan, die kunnen duiden op de aanwezigheid van bodemverontreiniging. Er is tot de geboorde diepte van 5 m-mv geen grondwater aangetroffen.

In en op de bodem is geen asbestverdacht (plaat)materiaal waargenomen; onder asbestverdacht (plaat)materiaal wordt materiaal verstaan dat op basis van voorkennis en/of een visuele beoordeling een hoeveelheid asbest zou kunnen bevatten.

Tijdens de uitvoering van de veldwerkzaamheden zijn geen kritieke afwijkingen van de proceseisen opgetreden.

3.3 Uitvoering chemisch-analytisch onderzoek

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de geanalyseerde grondmonsters en de uitgevoerde analyses. De analyseresultaten zijn getoetst aan het vigerende bodembeleid en zijn eveneens weergegeven in de tabel. Daarbij zijn alleen de parameters vermeld die verhoogd zijn ten opzichte van de achtergrondwaarde(n). De analysecertificaten zijn bijgevoegd in bijlage 3. In bijlage 4 is het wettelijk toetsingskader beschreven en is de uitgebreide toetsing van de analyseresultaten bijgevoegd.

Tabel 3 Overzicht grondmonsters en analyseresultaten

Grond	Boring met traject (m-mv)	Analyse	Toelichting	> AW	> T	> I
MM1	101 (0,10 - 0,50) 102 (0,10 - 0,50) 103 (0,08 - 0,15) 104 (0,00 - 0,50) 105 (0,00 - 0,50) 106 (0,00 - 0,50)	NENG	Zandige bovengrond	PCB (som 7) (-) Minerale olie (0,03) Zink (0,08) Kwik (-)	PAK (0,67)	Lood (2,57)
MM2	101 (0,50 - 1,00) 101 (1,00 - 1,50) 101 (1,50 - 2,00) 106 (0,50 - 1,00) 106 (1,00 - 1,50) 106 (1,50 - 2,00)	NENG	Zandige ondergrond	Lood (0,25) PAK (0,1)	-	-
101-1	101 (0,10 - 0,50)	Pb+PAK	Uitsplitsing MM1	-	Lood (0,68)	PAK (1,27)
102-1	102 (0,10 - 0,50)	Pb+PAK	Uitsplitsing MM1	-	PAK (0,75)	Lood (1,46)
103-1	103 (0,08 - 0,15)	Pb+PAK	Uitsplitsing MM1	Lood (0,39) PAK (0,05)	-	-
104-1	104 (0,00 - 0,50)	Pb+PAK	Uitsplitsing MM1	Lood (0,11)	-	-
105-1	105 (0,00 - 0,50)	Pb+PAK	Uitsplitsing MM1	Lood (0,26) PAK (0,05)	-	-
106-1	106 (0,00 - 0,50)	Pb+PAK	Uitsplitsing MM1	Lood (0,47) PAK (0,03)	-	-
201-2	201 (0,15 - 0,50)	Pb+PAK	Horizontale afperking	Lood (0,06) PAK (0,01)	-	-
202-2	202 (0,15 - 0,50)	Pb+PAK	Horizontale afperking	Lood (0,05)	-	-
204-2	204 (0,15 - 0,50)	Pb+PAK	Horizontale afperking	-	-	-
205-2	205 (0,15 - 0,50)	Pb+PAK	Horizontale afperking	Lood (0,02) PAK (0,47)	-	-
206-2	206 (0,15 - 0,50)	Pb+PAK	Horizontale afperking	Lood (0,29) PAK (0,04)	-	-
207-1	207 (0,10 - 0,50)	Pb+PAK	Horizontale afperking	Lood (0,03) PAK (0,05)	-	-
208-1	208 (0,10 - 0,50)	Pb+PAK	Horizontale afperking	-	-	-
209-1	209 (0,10 - 0,50)	Pb+PAK	Horizontale afperking	-	-	-

Verklaring tabel:
Pb : lood
NENG : 9 zware metalen, PAK, PCB, minerale olie, droge stofgehalte, organisch stof- en lutumgehalte
NENW : 9 zware metalen, vluchtige aromatische en gehalogeneerde koolwaterstoffen, minerale olie
> AW : overschrijding achtergrondwaarde(n)
> T : overschrijding voormalige tussenwaarde(n)
> I : overschrijding interventiewaarde(n)
- : geen overschrijding
(getal) : verontreinigingsfactor t.o.v. de interventiewaarde (interventiewaarde is factor 1)
(-) : verontreinigingsfactor is kleiner dan 0,01

<u>Opmerking</u>
Op een analysecertificaat is een overschrijding van de conserveringstermijn voor een parameter vastgesteld. Een overschrijding van de conserveringstermijn is een kritische afwijking op de BRL, omdat hierdoor de betrouwbaarheid van de resultaten mogelijk beïnvloed is. Het betreft het volgende analysecertificaat:
Certificaat 2022067114: conserveringstermijn Extractie PAK/PCB voor alle monsters.

De oorzaak voor de overschrijding van de conserveringstermijn ligt in het feit dat het aanvullende analyses betreft in vervolg op de eerste analysefase. Hierdoor zijn de aanvullende analyses met het oog op de conserveringstermijn te laat in behandeling genomen. Omdat de monsters tijdens het veldwerk, het transport en bij het laboratorium onder strenge condities gekoeld en opgeslagen zijn, wordt een eventuele beïnvloeding van de monsters en daarmee de analyseresultaten minimaal geacht.

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In opdracht van W.A. Peppinck en H.E. Peppinck Braakman heeft Inventerra in de periode april tot juni 2022 een verkennend en aanvullend bodemonderzoek conform de NEN 5740 verricht op de locatie aan de Smidsweg 28 te Rheden. Op de onderzoekslocatie, met een oppervlakte van circa 530 m^2, is een schuur aanwezig, die gesloopt gaat worden. Het terrein rondom is in gebruik als gazon en er ligt enige tegelbestrating.

De aanleiding voor het bodemonderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van een woning. Het doel is het vaststellen van de huidige bodemkwaliteit en of deze bodemkwaliteit geen belemmering vormt voor het huidige en toekomstige gebruik.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek is een hypothese opgesteld met betrekking tot een mogelijke verontreinigingssituatie in de bodem, namelijk onverdacht voor bodemverontreiniging.

Uit de resultaten van het verkennend en aanvullend bodemonderzoek wordt het volgende geconcludeerd:

- In het onderzochte mengmonster van de bovengrond (MM1) zijn een sterke verontreiniging met lood, een matige verontreiniging met PAK en lichte verontreinigingen met PCB, minerale olie, zink en kwik aangetoond.
- In de ondergrond zijn lichte verontreinigingen met lood en PAK vastgesteld.
- Na separate analyses bleek dat de bovengrond bij de boringen 101 en 102 (in de schuur) matig tot sterk verontreinigd is met lood en PAK. Bij de overige boringen was sprake van lichte verontreinigingen.
- Bij het aanvullend onderzoek zijn in de onderzochte monsters voor de horizontale afperking geen verontreinigingen tot ten hoogste een lichte verontreiniging met lood en PAK aangetoond.

Op basis van het uitgevoerde bodemonderzoek dient de hypothese 'onverdacht voor verontreiniging' verworpen te worden, vanwege de aangetoonde verhoogde gehalten in de grond. Voor de aangetoonde verontreinigingen is geen eenduidige oorzaak aan te geven. Gezien de ouderdom van de bebouwing word er vanuit gegaan dat sprake is van een diffuse historisch bodembelasting.

Uit het uitgevoerde aanvullend onderzoek blijkt dat er ter plaatse van de boringen 101 en 102 sprake is van lokale "spots" van sterke verontreinigingen met PAK respectievelijk lood van beperkte omvang, aangezien bij de boringen rondom en elders op het terrein geen tot ten hoogste lichte verontreinigingen zijn aangetoond. Op grond hiervan wordt geconcludeerd dat er minder dan 25 m^3 grond tot boven de interventiewaarde verontreinigd is en er dus geen sprake is van een "zogenaamd geval van ernstige bodemverontreiniging" in de zin van de Wet bodembescherming en dat er dus geen sprake is van een saneringsnoodzaak.

Vanuit milieuhygiënisch oogpunt is het terrein naar onze mening geschikt voor de huidige en de toekomstige bestemming.

De Wet bodembescherming maakt onderscheid tussen historische gevallen van verontreiniging die vóór 1 januari 1987 ontstaan zijn en nieuwe gevallen van verontreiniging die ná 1 januari 1987 (voor asbest geldt 1 januari 1993) ontstaan zijn. Bij historische gevallen van verontreiniging mag bij de sanering rekening gehouden worden met de functie die de bodem ter plaatse heeft (functiegericht saneren). Voor nieuwe gevallen van verontreiniging (dus ontstaan ná 1 januari 1987/1993) geldt de saneringsregeling Wet bodembescherming niet; voor deze gevallen is het zorgplichtartikel 13 Wbb van toepassing. Dit houdt in dat ongeacht de mate van bodemverontreiniging maatregelen moeten worden getroffen om de verontreiniging en de gevolgen daarvan te beperken en zoveel als mogelijk ongedaan te maken. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat de aangetoonde verontreiniging met lood en PAK een historisch geval van verontreiniging betreft.

Dit onderzoek is onder Kwalibo (een onderdeel van het Besluit bodemkwaliteit) uitgevoerd. Het betreft echter géén partijkeuring. Bij afvoer van grond of verhardingsmaterialen van de locatie kan er sprake zijn van beperkingen in de hergebruiksmogelijkheden en/of van verwerkingskosten. Vrijkomende sterk verontreinigde grond is in geen geval herbruikbaar en dient te worden afgevoerd naar een erkend verwerker. Ook kan door derden, ongeacht de resultaten van dit bodemonderzoek, een keuring van de af te voeren partij verlangd worden en/of een onderzoek naar PFAS. Bij graafwerkzaamheden in de grond dient rekening gehouden te worden met eventueel te treffen veiligheidsmaatregelen conform de CROW-publicatie 400. Voor verdere informatie hierover kunt u zich tot Inventerra wenden.

Het bodemonderzoek heeft over het algemeen een geldigheid van 2 tot 5 jaar.

B I J L A G E N

Bijlage 1 **Weergave onderzoekslocatie**

Bijlage 1.1 **Omgevingskaart en kadastrale gegevens**
Bijlage 1.2 **Situatietekening(en)**
Bijlage 1.3 **Foto's**

Bijlage 2 **Boorprofielen**

Bijlage 3 **Analysecertificaten**

Bijlage 4 **Toetsingskader en toetsingswaarden**

Bijlage 5 **Resultaten vooronderzoek**

Bijlage 6 **Kwaliteitsaspecten van het onderzoek**

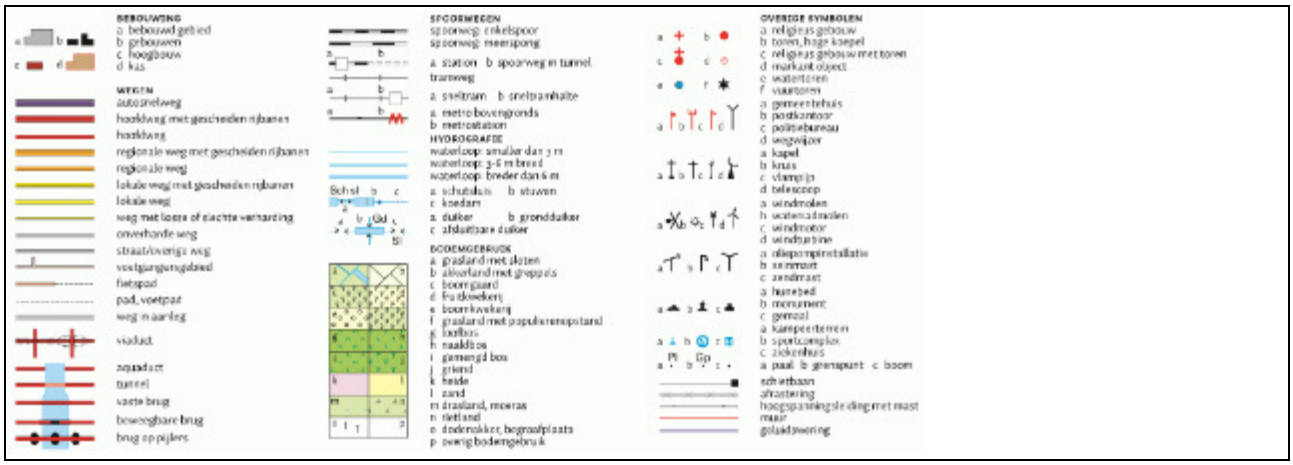
Bijlage 1 Weergave onderzoekslocatie

Bijlage 1.1 Omgevingskaart en kadastrale gegevens

Omgevingskaart

Deze kaart is noordgericht.
O Hier bevindt zich de onderzoekslocatie.

Deze kaart is noordgericht

12345 Perceelnummer

25 Huisnummer

Vastgestelde kadastrale grens

Voorlopige kadastrale grens

Administratieve kadastrale grens

Bebouwing

Voor een eensluidend uittreksel, geleverd op 4 april 2022
De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

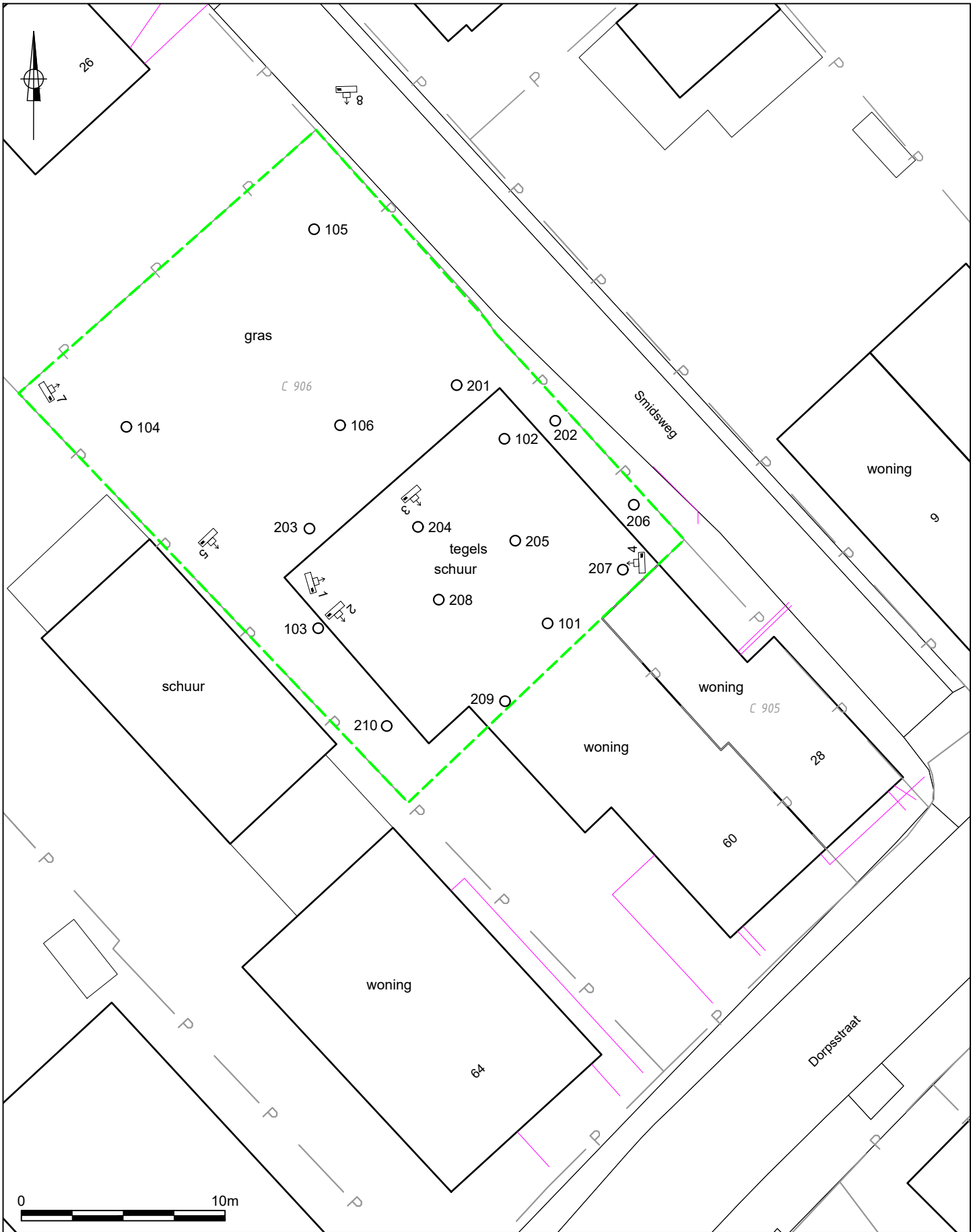
Schaal 1: 500

Kadastrale gemeente	Rheden
Sectie	C
Perceel	906

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend.
De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankenrecht.

kadaster

Bijlage 1.2 Situatietekening(en)

LEGENDA

- geplaatste boring
- grens onderzoekslocatie
- contour bestaande bebouwing
- tracé kabels en leidingen
- perceelgrens
- 906 perceelnummer
- fotostandpunt

TITEL
Positie boringen en peilbuis

PROJECT
Verkennend bodemonderzoek
Smidsweg 28 te Rheden

PROJECTNR. 22-2096

DATUM 17-06-2022
SCHAAL 1:250
FORMAAT A4
BIJLAGE 1.2

INVENTERRA

Let op: door scannen en kopiëren kan de schaal veranderen!

Bijlage 1.3 Foto’s

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 6

Foto 7

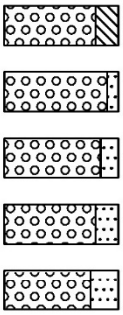
Foto 8

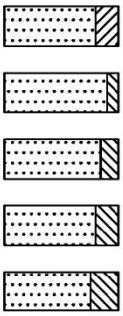
Bijlage 2 Boorprofielen

Legenda (conform NEN 5104)

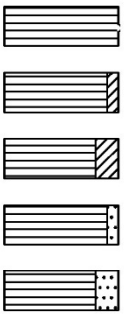
grind

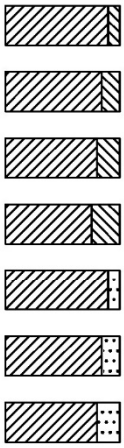
zand

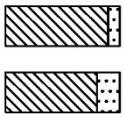
veen

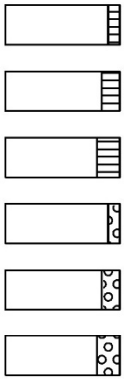
klei

leem

overige toevoegingen

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

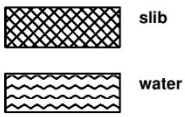
- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

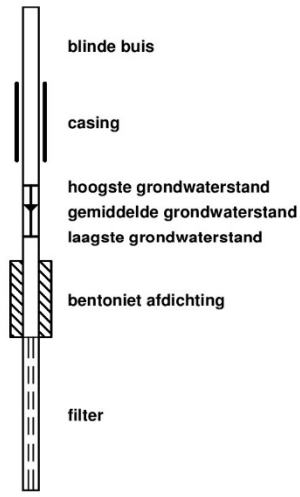

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

peilbuis

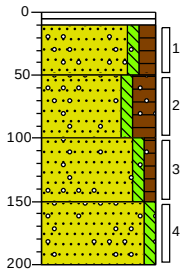
Voor de mate van bijmenging met bijzondere bestanddelen worden de volgende gradaties en percentages gehanteerd:

- Sporen <1%
- Zwak <5%
- Matig 5 – 15%
- Sterk 15 – 50%
- Uiterst 50 – 80%
- Volledig >80%

Projectnummer: 22-2096
Projectnaam: Rheden

Boring: 101

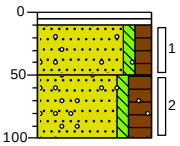
Datum plaatsing: 7-4-2022
Boormeester: Peter Achterberg

0 tegel
-10 Stootijzer, Tegel/baksteen
-50 Zand, matig fijn, zwak siltig, matig humeus, matig grindhoudend, neutraalbruin, Edelmanboor
-100 Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, matig grindhoudend, donkerbruin, Edelmanboor
-150 Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, matig grindhoudend, lichtbruin, Edelmanboor
-200 Zand, matig grof, zwak siltig, sterk grindhoudend, licht geelbruin, Edelmanboor

Boring: 102

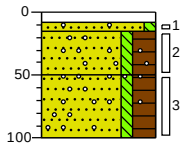
Datum plaatsing: 7-4-2022
Boormeester: Peter Achterberg

0 tegel
-10 Stootijzer, Tegel/baksteen
-50 Zand, matig fijn, zwak siltig, matig humeus, matig grindhoudend, neutraalbruin, Edelmanboor
-100 Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, matig grindhoudend, donkerbruin, Edelmanboor

Boring: 103

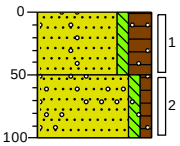
Datum plaatsing: 7-4-2022
Boormeester: Peter Achterberg

0 klinker
-15 Zand, matig grof, zwak siltig, matig grindhoudend, licht geelbruin, Edelmanboor
-50 Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, zwak grindhoudend, donkerbruin, Edelmanboor
-100 Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, matig grindhoudend, neutraalbruin, Edelmanboor

Boring: 104

Datum plaatsing: 7-4-2022
Boormeester: Peter Achterberg

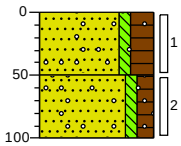

0 gras
Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, zwak grindhoudend, donkerbruin, Edelmanboor
-50
Zand, matig grof, zwak siltig, zwak humeus, sterk grindhoudend, neutraalbruin, Edelmanboor
-100

Projectnummer: 22-2096
Projectnaam: Rheden

Boring: 105

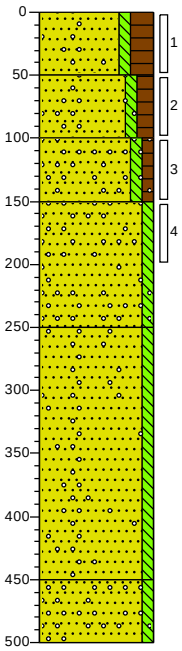
Datum plaatsing: 7-4-2022
Boormeester: Peter Achterberg

0	gras
-50	Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, zwak grindhoudend, donkerbruin, Edelmanboor
-100	Zand, matig fijn, zwak siltig, matig humeus, matig grindhoudend, neutraalbruin, Edelmanboor

Boring: 106

Datum plaatsing: 7-4-2022
Boormeester: Peter Achterberg

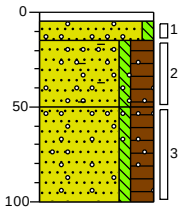

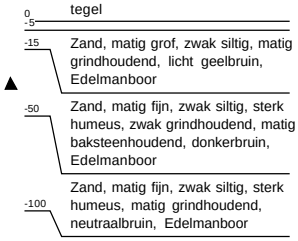
0	tuin
-50	Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk humeus, zwak grindhoudend, donkerbruin, Edelmanboor
-100	Zand, matig fijn, zwak siltig, matig humeus, zwak grindhoudend, neutraalbruin, Edelmanboor
-150	Zand, matig grof, zwak siltig, zwak humeus, matig grindhoudend, neutraal geelbruin, Edelmanboor
-250	Zand, matig grof, zwak siltig, sterk grindhoudend, licht geelbruin, Edelmanboor
-450	Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindhoudend, licht geelbeige, Edelmanboor
-500	Zand, matig fijn, zwak siltig, sterk grindhoudend, licht grijsbeige, Edelmanboor

Projectnummer: 22-2096
Projectnaam: Rheden

Boring: 201

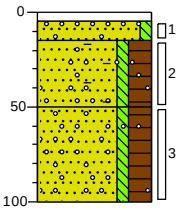
Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

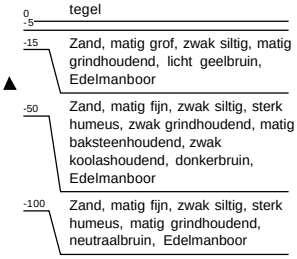

Boring: 202

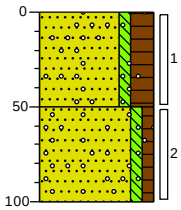
Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

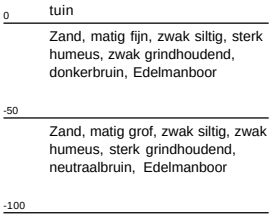

Boring: 203

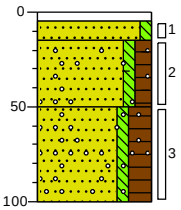
Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

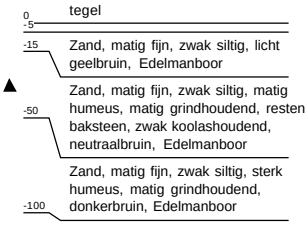

Boring: 204

Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

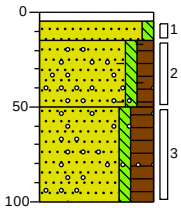

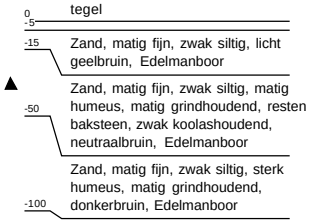

Projectnummer: 22-2096
Projectnaam: Rheden

Boring: 205

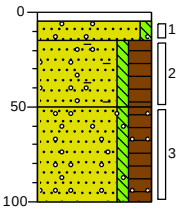
Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

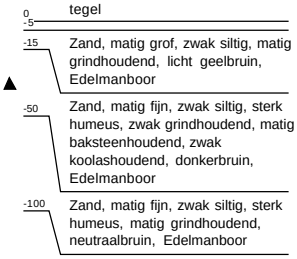

Boring: 206

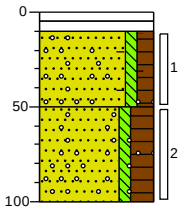
Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

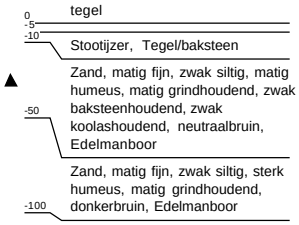

Boring: 207

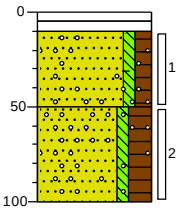
Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

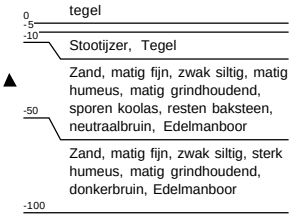

Boring: 208

Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

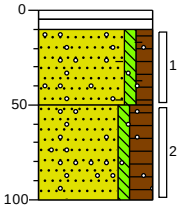

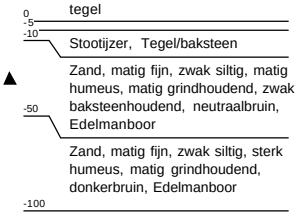

Projectnummer: 22-2096
Projectnaam: Rheden

Boring: 209

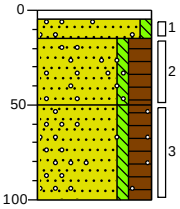
Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

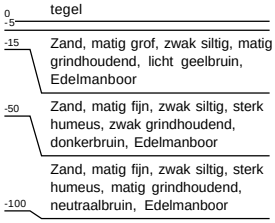

Boring: 210

Datum plaatsing: 2-6-2022
Boormeester: Peter Achterberg

Bijlage 3 Analysecertificaten

Inventerra Milieuadviesbureau
T.a.v. Arjo van Houwelingen
Nijverheidsweg 34
3341 LJ HENDRIK-IDO-AMBACHT

Analysecertificaat

Datum: 15-Apr-2022

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2022057282/1
Uw project/verslagnummer	22-2096
Uw projectnaam	Rheden
Uw ordernummer	
Uw datum aanlevering monster(s)	07-Apr-2022

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	22-2096	Certificaatnummer/Versie	2022057282/1
Uw projectnaam	Rheden	Startdatum analyse	07-Apr-2022
Uw ordernummer		Datum einde analyse	15-Apr-2022
Uw monsternemer	Peter Achterberg	Rapportagedatum	15-Apr-2022/17:15
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	1/2

	Analyse	Eenheid	1	2
	Voorbehandeling			
	Verkleinen kaakbreker			Uitgevoerd
	Cryogeen malen		Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses			
S	Droge stof	% (m/m)	86.6	89.9
S	Organische stof	% (m/m) ds	2.4	1.1
	Gloeirest	% (m/m) ds	97	99
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	3.8	2.8
	Metalen			
S	Barium (Ba)	mg/kg ds	62	31
S	Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0.20	<0.20
S	Kobalt (Co)	mg/kg ds	4.5	<3.0
S	Koper (Cu)	mg/kg ds	19	6.8
S	Kwik (Hg)	mg/kg ds	0.14	0.069
S	Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5	<1.5
S	Nikkel (Ni)	mg/kg ds	8.7	5.4
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	850	110
S	Zink (Zn)	mg/kg ds	87	30
	Minerale olie			
	Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0	<3.0
	Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	5.8	<5.0
	Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	33	7.3
	Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	29	<11
	Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	9.1	<5.0
	Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0	<6.0
S	Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	79	<35
	Chromatogram olie (GC)		Zie bijl.	
	Polychloorbifenylen, PCB			
S	PCB 28	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 52	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	MM1 (0-50)	Grond (AS3000)	12685279
2	MM2 (50-200)	Grond (AS3000)	12685280

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	22-2096	Certificaatnummer/Versie	2022057282/1
Uw projectnaam	Rheden	Startdatum analyse	07-Apr-2022
Uw ordernummer		Datum einde analyse	15-Apr-2022
Uw monsternemer	Peter Achterberg	Rapportagedatum	15-Apr-2022/17:15
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	2/2

	Analyse	Eenheid	1	2
S	PCB 101	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 118	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 138	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB 153	mg/kg ds	0.0010 [1)]	<0.0010
S	PCB 180	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S	PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0052	0.0049 [2)]
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
S	Naftaleen	mg/kg ds	0.11	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	6.4	1.1
S	Anthraceen	mg/kg ds	3.1	0.89
S	Fluorantheen	mg/kg ds	7.1	1.3
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	2.6	0.48
S	Chryseen	mg/kg ds	2.0	0.39
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0.96	0.19
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	2.4	0.44
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	1.4	0.26
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	1.2	0.22
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	27	5.3

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	MM1 (0-50)	Grond (AS3000)	12685279
2	MM2 (50-200)	Grond (AS3000)	12685280

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2022057282/1

Monster nr.	Uw monsteromschrijving				
Barcode	Boornr	Van	Tot	Uw datum monstername	Monsteromsch./Monstername ID
12685279	MM1 (0-50)				
0539402442	101	10	50	07-Apr-2022	1
0539402418	102	10	50	07-Apr-2022	1
0539402432	103	8	15	07-Apr-2022	1
0539402437	104	0	50	07-Apr-2022	1
0539402421	105	0	50	07-Apr-2022	1
0539402426	106	0	50	07-Apr-2022	1
12685280	MM2 (50-200)				
0539402431	106	50	100	07-Apr-2022	2
0539402415	106	100	150	07-Apr-2022	3
0539402417	106	150	200	07-Apr-2022	4
0539402445	101	50	100	07-Apr-2022	2
0539402446	101	100	150	07-Apr-2022	3
0539402438	101	150	200	07-Apr-2022	4

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2022057282/1

Opmerking 1)
PCB 153 kan positief beïnvloed worden door PCB 132.

Opmerking 2)
De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2022057282/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Malen kaakbreker (1kg)	W0101	Voorbehandeling	NEN-EN 16179
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	pb 3010-2 en NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	pb 3010-3 en NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	pb 3010-4 en NEN 5753
Metalen			
Barium (Ba)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Minerale olie			
Minerale Olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	pb 3010-7 en NEN-EN-ISO 16703
Chromatogram MO (GC)	W0202	GC-FID	NEN-EN-ISO 16703
Polychloorbifenylen, PCB			
PCB (7)	W0271	GC-MS	pb 3010-8 en NEN 6980
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie april 2022.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

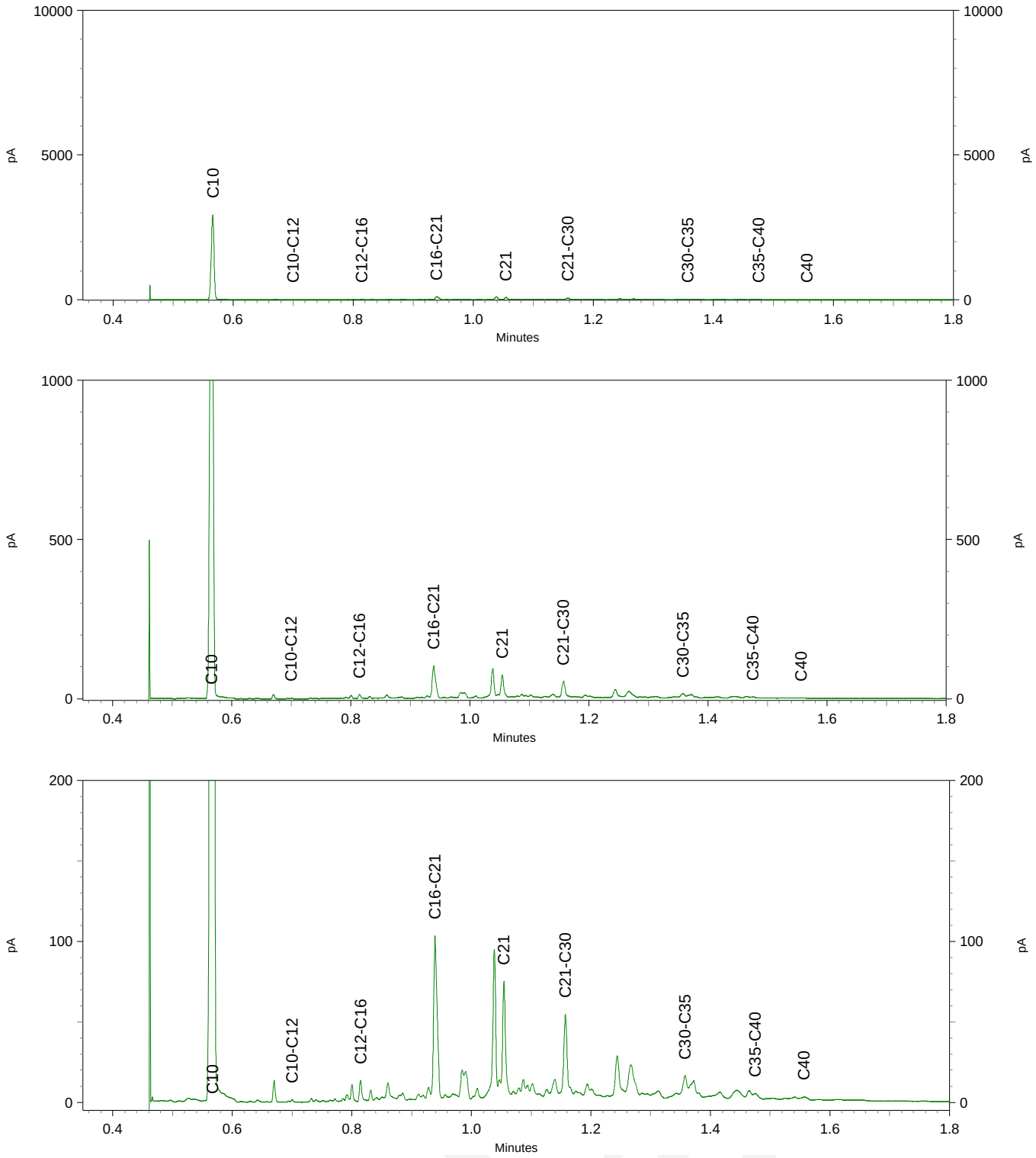
BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

eurofins | analytico®

Chromatogram TPH/ Mineral Oil

Sample ID.: 12685279
Certificate no.: 2022057282
Sample description.: MM1 (0-50)
V

Inventerra Milieuadviesbureau
T.a.v. Arjo van Houwelingen
Nijverheidsweg 34
3341 LJ HENDRIK-IDO-AMBACHT

Analysecertificaat

Datum: 04-May-2022

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2022067114/1
Uw project/verslagnummer	22-2096
Uw projectnaam	Rheden
Uw ordernummer	
Uw datum aanlevering monster(s)	07-Apr-2022

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	22-2096	Certificaatnummer/Versie	2022067114/1
Uw projectnaam	Rheden	Startdatum analyse	26-Apr-2022
Uw ordernummer		Datum einde analyse	04-May-2022
Uw monsternemer	Peter Achterberg	Rapportagedatum	04-May-2022/15:14
		Bijlage	A,C,D
		Pagina	1/2

	Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
	Voorbehandeling						
	Cryogeen malen		Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses						
S	Droge stof	% (m/m)	90.0	91.4	87.5	84.4	84.3
S	Organische stof	% (m/m) ds	2.3	2.0	1.5	2.9	4.6
	Gloeirest	% (m/m) ds	97	98	98	97	95
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	6.2	5.9	2.1	3.7	4.2
	Metalen						
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	260	510	150	70	120
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK						
S	Naftaleen	mg/kg ds	0.15	0.15	<0.050	<0.050	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	12	6.8	0.39	0.10	0.41
S	Anthraceen	mg/kg ds	6.4	3.9	0.092	<0.050	0.091
S	Fluorantheen	mg/kg ds	13	7.7	0.91	0.30	0.94
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	4.7	2.7	0.37	0.14	0.37
S	Chryseen	mg/kg ds	3.8	2.5	0.34	0.13	0.36
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	1.8	1.0	0.20	0.083	0.20
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	4.1	2.4	0.48	0.17	0.45
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	2.3	1.6	0.33	0.12	0.26
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	2.0	1.7	0.29	0.11	0.30
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	50	31	3.4	1.2	3.4

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	101-1 (10-50)	Grond (AS3000)	12718209
2	102-1 (10-50)	Grond (AS3000)	12718210
3	103-1 (8-15)	Grond (AS3000)	12718211
4	104-1 (0-50)	Grond (AS3000)	12718212
5	105-1 (0-50)	Grond (AS3000)	12718213

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	22-2096	Certificaatnummer/Versie	2022067114/1
Uw projectnaam	Rheden	Startdatum analyse	26-Apr-2022
Uw ordernummer		Datum einde analyse	04-May-2022
Uw monsternemer	Peter Achterberg	Rapportagedatum	04-May-2022/15:14
		Bijlage	A,C,D
		Pagina	2/2

	Analyse	Eenheid	6
	Voorbehandeling		
	Cryogeen malen		Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses		
S	Droge stof	% (m/m)	83.3
S	Organische stof	% (m/m) ds	2.3
	Gloeirest	% (m/m) ds	97
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	2.9
	Metalen		
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	180
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK		
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	0.24
S	Anthraceen	mg/kg ds	<0.050
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.63
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0.30
S	Chryseen	mg/kg ds	0.31
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0.19
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0.38
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0.26
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0.28
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	2.7

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
6	106-1 (0-50)	Grond (AS3000)	12718214

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2022067114/1

Monster nr.	Uw monsteromschrijving				
Barcode	Boornr	Van	Tot	Uw datum monstername	Monsteromsch./Monstername ID
12718209	101-1 (10-50)				
0539402442	101	10	50	07-Apr-2022	1
12718210	102-1 (10-50)				
0539402418	102	10	50	07-Apr-2022	1
12718211	103-1 (8-15)				
0539402432	103	8	15	07-Apr-2022	1
12718212	104-1 (0-50)				
0539402437	104	0	50	07-Apr-2022	1
12718213	105-1 (0-50)				
0539402421	105	0	50	07-Apr-2022	1
12718214	106-1 (0-50)				
0539402426	106	0	50	07-Apr-2022	1

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2022067114/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	pb 3010-2 en NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	pb 3010-3 en NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	pb 3010-4 en NEN 5753
Metalen			
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie april 2022.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (D) opmerkingen aangaande de monstername en conserveringstermijn 2022067114/1

Er zijn verschillen met de richtlijnen geconstateerd die de betrouwbaarheid van de resultaten van onderstaande monsters of analyses mogelijk hebben beinvloed.

Analyse	Monster nr.
De conserveringstermijn is voor de betreffende analyse overschreden.	
Extractie PCB/PAK	12718209
	12718210
	12718211
	12718212
	12718213
	12718214

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Inventerra Milieuadviesbureau
T.a.v. Arjo van Houwelingen
Nijverheidsweg 34
3341 LJ HENDRIK-IDO-AMBACHT

Analysecertificaat

Datum: 15-Jun-2022

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2022089206/1
Uw project/verslagnummer	22-2096
Uw projectnaam	Rheden
Uw ordernummer	
Uw datum aanlevering monster(s)	02-Jun-2022

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:
Datum: Naam: Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing. A. Veldhuizen
Technical Manager

eurofins | — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	22-2096	Certificaatnummer/Versie	2022089206/1
Uw projectnaam	Rheden	Startdatum analyse	02-Jun-2022
Uw ordernummer		Datum einde analyse	15-Jun-2022
Uw monsternemer	Peter Achterberg	Rapportagedatum	15-Jun-2022/11:19
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	1/2

	Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
	Voorbehandeling						
	Cryogeen malen		Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses						
S	Droge stof	% (m/m)	93.0	83.8	89.4	95.6	88.9
S	Organische stof	% (m/m) ds	0.9	2.1	1.4	1.2	1.4
	Gloeirest	% (m/m) ds	99	98	98	99	98
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	<2.0	4.3	4.3	<2.0	2.3
	Metalen						
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	49	49	25	38	120
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK						
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	0.10	2.1	0.17
S	Anthraceen	mg/kg ds	0.12	<0.050	0.068	0.87	0.073
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.30	<0.050	0.27	4.6	0.59
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0.23	<0.050	0.14	2.5	0.32
S	Chryseen	mg/kg ds	0.19	<0.050	0.14	2.3	0.38
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0.13	<0.050	0.060	1.1	0.21
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0.29	<0.050	0.12	2.7	0.45
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0.17	<0.050	0.068	1.5	0.31
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0.21	<0.050	0.081	1.8	0.35
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	1.7	0.35 [1)]	1.1	19	2.9

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
1	201-2 (15-50)	Grond (AS3000)	12795910
2	202-2 (15-50)	Grond (AS3000)	12795911
3	204-2 (15-50)	Grond (AS3000)	12795912
4	205-2 (15-50)	Grond (AS3000)	12795913
5	206-2 (15-50)	Grond (AS3000)	12795914

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

eurofins — analytico®

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer	22-2096	Certificaatnummer/Versie	2022089206/1
Uw projectnaam	Rheden	Startdatum analyse	02-Jun-2022
Uw ordernummer		Datum einde analyse	15-Jun-2022
Uw monsternemer	Peter Achterberg	Rapportagedatum	15-Jun-2022/11:19
		Bijlage	A,B,C
		Pagina	2/2

	Analyse	Eenheid	6	7	8
	Voorbehandeling				
	Cryogeen malen		Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
	Bodemkundige analyses				
S	Droge stof	% (m/m)	88.8	90.0	90.3
S	Organische stof	% (m/m) ds	1.9	1.6	1.3
	Gloeirest	% (m/m) ds	98	98	98
S	Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	4.1	3.2	3.9
	Metalen				
S	Lood (Pb)	mg/kg ds	42	23	27
	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK				
S	Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050	<0.050
S	Fenanthreen	mg/kg ds	0.47	<0.050	<0.050
S	Anthraceen	mg/kg ds	0.58	0.053	<0.050
S	Fluorantheen	mg/kg ds	0.80	0.21	0.12
S	Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0.33	0.13	0.078
S	Chryseen	mg/kg ds	0.26	0.11	0.085
S	Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0.14	0.058	<0.050
S	Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0.32	0.13	0.079
S	Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0.19	0.070	<0.050
S	Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0.21	0.083	0.056
S	PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	3.3	0.90	0.60

Nr.	Uw monsteromschrijving	Opgegeven monstermatrix	Monster nr.
6	207-1 (10-50)	Grond (AS3000)	12795915
7	208-1 (10-50)	Grond (AS3000)	12795916
8	209-1 (10-50)	Grond (AS3000)	12795917

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende en geaccrediteerde verrichting
S: AS SIKB erkende en geaccrediteerde verrichting
V: VLAREL erkende verrichting
W: Waals Gewest erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Bijlage (A) met de opgegeven deelmonsterinformatie behorende bij het analysecertificaat. 2022089206/1

Monster nr.	Uw monsteromschrijving				
Barcode	Boornr	Van	Tot	Uw datum monstername	Monsteromsch./Monstername ID
12795910	201-2 (15-50)				
0539399882	201	15	50	02-Jun-2022	2
12795911	202-2 (15-50)				
0539399869	202	15	50	02-Jun-2022	2
12795912	204-2 (15-50)				
0539399854	204	15	50	02-Jun-2022	2
12795913	205-2 (15-50)				
0539399862	205	15	50	02-Jun-2022	2
12795914	206-2 (15-50)				
0539399856	206	15	50	02-Jun-2022	2
12795915	207-1 (10-50)				
0539400310	207	10	50	02-Jun-2022	1
12795916	208-1 (10-50)				
0539400537	208	10	50	02-Jun-2022	1
12795917	209-1 (10-50)				
0539400274	209	10	50	02-Jun-2022	1

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2022089206/1

Opmerking 1)

De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van 0,7*RG

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2022089206/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	pb 3010-2 en NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	pb 3010-3 en NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	pb 3010-4 en NEN 5753
Metalen			
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287
PAK (10) (VROM)	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie april 2022.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
NL-3771NB Barneveld
+31 (0)34 242 63 00
Info-env@eurofins.nl
www.eurofins.nl

Venecoweg 5
B-9810 Nazareth
+32 (0)9 222 77 59
belgie-env@eurofins.be
www.eurofins.be

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC: 09088623
BTW/VAT: NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage 4 Toetsingskader en toetsingswaarden

Wettelijk toetsingskader
De analyseresultaten van de grond- en grondwatermonsters zijn getoetst aan de door het Ministerie van VROM vastgestelde achtergrond- en interventiewaarden voor grond en de streef- en interventiewaarden voor grondwater. De achtergrondwaarden voor grond (AW2000) zijn vastgelegd in de Regeling bodemkwaliteit. De interventiewaarden voor grond en de streef- en interventiewaarden voor grondwater zijn vastgelegd in de Circulaire bodemsanering.

Bij de toetsing van somparameters (o.a. xylenen en PCB) is het mogelijk dat de somparameter de betreffende achtergrond- c.q. streefwaarde overschrijdt. Indien echter de afzonderlijke parameters de detectielimiet niet overschrijden kan, op basis van artikel S.5 van de Wijziging Regeling Bodemkwaliteit, worden gesteld dat de somparameter aan de betreffende achtergrond- c.q. streefwaarde voldoet.

Voor grond is in de Circulaire de norm voor barium tijdelijk buiten gebruik gesteld. Reden hiervoor is dat barium op basis van gegevens uit het hele land van nature in dermate verhoogde gehalten voorkomen, dat de huidige interventiewaarde wordt overschreden. De norm geldt echter wel wanneer sprake is van een bariumverontreiniging als gevolg van een antropogene bron.

Achtergrondwaarde grond (AW2000), Streefwaarde grondwater
Deze waarden geven het na te streven kwaliteitsniveau voor de bodem aan, waarbij nog sprake is van duurzame bodemkwaliteit. Bij dit niveau zijn alle functionele eigenschappen voor mens, dier en plant aanwezig. Het uitgangspunt is dat bodems in relatief onbelaste gebieden in Nederland in overgrote meerderheid aan de achtergrondwaarden/streefwaarden moeten voldoen. Bij overschrijding van de achtergrondwaarde/streefwaarde kan worden gesproken over een verontreiniging.

Interventiewaarde
De interventiewaarde geeft aan wanneer de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, dier en plant ernstig zijn of dreigen te worden verminderd. De waarden zijn voor een deel gebaseerd op studies naar de maximale hoeveelheid die de mens per dag in het lichaam mag opnemen zonder gezondheidseffecten te ondervinden. Voor een ander deel zijn deze waarden gebaseerd op de concentraties waarbij 50% van de (potentieel) aanwezige soorten planten en dieren en processen negatieve effecten kunnen ondervinden. De interventie(I)waarden worden gebruikt om te beoordelen of er sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging als bedoeld in de Wet Bodembescherming (Wbb). Het is overigens ook mogelijk dat er sprake is van ernstige bodemverontreiniging als de interventiewaarde niet wordt overschreden.

Tussenwaarde
De voormalige tussenwaarde (het gemiddelde van de achtergrondwaarde en interventiewaarde (I)) geeft het niveau van bodemkwaliteit aan, waarbij mogelijk sprake is van ernstige bedreiging of dreigende ernstige vermindering van de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, plant of dier. Hoewel de tussenwaarde geen wettelijke status heeft, wordt de tussenwaarde door veel bevoegde gezagen nog gehanteerd als criterium voor nader bodemonderzoek.

Wanneer is bodemsanering noodzakelijk (ernst en spoed)?
Nieuwe gevallen van bodemverontreiniging (veroorzaakt na 1 januari 1987, voor asbest geldt: ontstaan vanaf 1993) dienen conform de zorgplicht in de Wet Bodembescherming te worden gesaneerd. De saneringsnoodzaak bij zorgplichtsaneringen is in principe onafhankelijk van de ernst van de verontreiniging of spoedeisendheid. Nieuwe gevallen van bodemverontreinigingen dienen zo goed als mogelijk ongedaan gemaakt te worden.

Bij zogeheten historische gevallen (veroorzaakt vóór 1987) dienen in principe alleen ernstige gevallen van bodemverontreiniging op termijn te worden gesaneerd, waarbij een verontreiniging functiegericht gesaneerd kan worden. Bij een historische verontreiniging is sprake van een ernstig geval van bodemverontreiniging als een bodemvolume van 25 m³ grond cq 100 m³ grondwater verontreinigd is in een concentratie boven de interventiewaarde; de verontreiniging is dan saneringsplichtig. Voor asbest geldt dat sprake is van een geval van ernstige verontreiniging zodra het asbestgehalte binnen een in het asbestbodemonderzoek onderscheiden ruimtelijke eenheid (RE) de interventiewaarde (100 mg/kgds) overschrijdt; het volumecriterium is niet van toepassing. Het tijdstip van sanering (van een historische verontreiniging) wordt bepaald door de saneringsurgentie. De urgentie hangt af van de actuele risico's die aanwezig zijn voor mens en ecosysteem alsmede de verspreidingsrisico's. Deze risico's hangen samen met het gebruik van de verontreinigde locatie, bodemopbouw en geohydrologie (locatie-specifieke omstandigheden). Verder kan de noodzaak tot bodemsanering ontstaan bij een functiewijziging, bijvoorbeeld bij het bebouwen van een terrein. Daarnaast kan door de koper of een verzekeringsmaatschappij sanering worden verlangd.

In de notitie 'interventiewaarden bodemsanering' is aangegeven dat er ook sprake kan zijn van een ernstige bodemverontreiniging bij concentraties beneden de I-waarde. Overschrijding van de humane MTR (maximaal toelaatbaar risico) bij concentraties beneden de I-waarde kan zich voordoen bij consumptie van gewassen (lood en cadmium), inhalatie in kruipruimten en ingestie op speelplaats voor de kinderen (lood). Aanvullend onderzoek kan in dit geval nodig zijn. Afhankelijk van het Provinciaal beleid worden momenteel nog voor bepaalde situaties lagere waarden (bijvoorbeeld bij herinrichting) of hogere waarden aangehouden als saneringscriteria.

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	07-04-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022057282
Startdatum	07-04-2022
Rapportagedatum	15-04-2022

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,4						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		3,8						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	86,6	86,6					
Organische stof	% (m/m) ds	2,4	2,4					
Gloeirest	% (m/m) ds	97						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	3,8	3,8					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	62	196,1		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0,20	0,2304	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	4,5	13,22	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	19	36,54	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,14	0,1948	*	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	8,7	22,07	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	850	1286	***	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	87	187,4	*	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	8,75					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	5,8	24,17					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	33	137,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	29	120,8					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	9,1	37,92					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	17,5					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	79	329,2	*	35	190	2600	5000
Chromatogram olie (GC)		Zie bijl.						
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0029					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0029					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0029					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0029					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0029					
PCB 153	mg/kg ds	0,001	0,0041					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0029					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0052	0,0216	*	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	0,11	0,11					
Fenanthreen	mg/kg ds	6,4	6,4					
Anthraceen	mg/kg ds	3,1	3,1					
Fluorantheen	mg/kg ds	7,1	7,1					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	2,6	2,6					
Chryseen	mg/kg ds	2	2					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,96	0,96					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	2,4	2,4					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	1,4	1,4					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	1,2	1,2					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	27	27,27	**	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12685279	MM1 (0-50)

Eindoordeel: Overschrijding Interventiewaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	07-04-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022057282
Startdatum	07-04-2022
Rapportagedatum	15-04-2022

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,1						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		2,8						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Verkleinen kaakbreker		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	89,9	89,9					
Organische stof	% (m/m) ds	1,1	1,1					
Gloeirest	% (m/m) ds	99						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	2,8	2,8					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	31	109,2		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0,20	0,2381	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	<3,0	6,789	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	6,8	13,69	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,069	0,0978	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	5,4	14,77	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	110	170,6	*	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	30	68,4	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10,5					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	7,3	36,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	38,5					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	21					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	122,5	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0245	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	1,1	1,1					
Anthraceen	mg/kg ds	0,89	0,89					
Fluorantheen	mg/kg ds	1,3	1,3					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,48	0,48					
Chryseen	mg/kg ds	0,39	0,39					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,19	0,19					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,44	0,44					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,26	0,26					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,22	0,22					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	5,3	5,305	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12685280	MM2 (50-200)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	07-04-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022067114
Startdatum	26-04-2022
Rapportagedatum	04-05-2022

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,3						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		6,2						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	90	90					
Organische stof	% (m/m) ds	2,3	2,3					
Gloeirest	% (m/m) ds	97						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	6,2	6,2					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	260	377,8	**	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	0,15	0,15					
Fenanthreen	mg/kg ds	12	12					
Anthraceen	mg/kg ds	6,4	6,4					
Fluorantheen	mg/kg ds	13	13					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	4,7	4,7					
Chryseen	mg/kg ds	3,8	3,8					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	1,8	1,8					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	4,1	4,1					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	2,3	2,3					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	2	2					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	50	50,25	***	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12718209	101-1 (10-50)

Eindoordeel: Overschrijding Interventiewaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	07-04-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022067114
Startdatum	26-04-2022
Rapportagedatum	04-05-2022

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		5,9						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	91,4	91,4					
Organische stof	% (m/m) ds	2	2					
Gloeirest	% (m/m) ds	98						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	5,9	5,9					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	510	748,7	***	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	0,15	0,15					
Fenanthreen	mg/kg ds	6,8	6,8					
Anthraceen	mg/kg ds	3,9	3,9					
Fluorantheen	mg/kg ds	7,7	7,7					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	2,7	2,7					
Chryseen	mg/kg ds	2,5	2,5					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	1	1					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	2,4	2,4					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	1,6	1,6					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	1,7	1,7					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	31	30,45	**	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12718210	102-1 (10-50)

Eindoordeel: Overschrijding Interventiewaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	07-04-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022067114
Startdatum	26-04-2022
Rapportagedatum	04-05-2022

Analyse	Eenheid	3	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,5						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		2,1						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	87,5	87,5					
Organische stof	% (m/m) ds	1,5	1,5					
Gloeirest	% (m/m) ds	98						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	2,1	2,1					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	150	235,7	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,39	0,39					
Anthraceen	mg/kg ds	0,092	0,092					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,91	0,91					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,37	0,37					
Chryseen	mg/kg ds	0,34	0,34					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,2	0,2					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,48	0,48					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,33	0,33					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,29	0,29					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	3,4	3,437	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
3	12718211	103-1 (8-15)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	07-04-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022067114
Startdatum	26-04-2022
Rapportagedatum	04-05-2022

Analyse	Eenheid	4	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,9						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		3,7						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	84,4	84,4					
Organische stof	% (m/m) ds	2,9	2,9					
Gloeirest	% (m/m) ds	97						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	3,7	3,7					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	70	105,1	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,1	0,1					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,3	0,3					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,14	0,14					
Chryseen	mg/kg ds	0,13	0,13					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,083	0,083					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,17	0,17					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,12	0,12					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,11	0,11					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	1,2	1,223	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
4	12718212	104-1 (0-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	07-04-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022067114
Startdatum	26-04-2022
Rapportagedatum	04-05-2022

Analyse	Eenheid	5	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		4,6						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		4,2						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	84,3	84,3					
Organische stof	% (m/m) ds	4,6	4,6					
Gloeirest	% (m/m) ds	95						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	4,2	4,2					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	120	173,5	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,41	0,41					
Anthraceen	mg/kg ds	0,091	0,091					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,94	0,94					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,37	0,37					
Chryseen	mg/kg ds	0,36	0,36					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,2	0,2					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,45	0,45					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,26	0,26					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,3	0,3					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	3,4	3,416	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
5	12718213	105-1 (0-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	07-04-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022067114
Startdatum	26-04-2022
Rapportagedatum	04-05-2022

Analyse	Eenheid	6	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,3						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		2,9						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	83,3	83,3					
Organische stof	% (m/m) ds	2,3	2,3					
Gloeirest	% (m/m) ds	97						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	2,9	2,9					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	180	277,2	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,24	0,24					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,63	0,63					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,3	0,3					
Chryseen	mg/kg ds	0,31	0,31					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,19	0,19					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,38	0,38					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,26	0,26					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,28	0,28					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	2,7	2,66	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
6	12718214	106-1 (0-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	02-06-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022089206
Startdatum	02-06-2022
Rapportagedatum	15-06-2022

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		0,9						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		2						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	93	93					
Organische stof	% (m/m) ds	0,9	0,9					
Gloeirest	% (m/m) ds	99						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	<2,0	1,4					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	49	77,13	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	0,12	0,12					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,3	0,3					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,23	0,23					
Chryseen	mg/kg ds	0,19	0,19					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,13	0,13					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,29	0,29					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,17	0,17					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,21	0,21					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	1,7	1,71	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	12795910	201-2 (15-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	02-06-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022089206
Startdatum	02-06-2022
Rapportagedatum	15-06-2022

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,1						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		4,3						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	83,8	83,8					
Organische stof	% (m/m) ds	2,1	2,1					
Gloeirest	% (m/m) ds	98						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	4,3	4,3					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	49	73,85	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
2	12795911	202-2 (15-50)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	02-06-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022089206
Startdatum	02-06-2022
Rapportagedatum	15-06-2022

Analyse	Eenheid	3	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,4						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		4,3						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	89,4	89,4					
Organische stof	% (m/m) ds	1,4	1,4					
Gloeirest	% (m/m) ds	98						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	4,3	4,3					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	25	37,74	-	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,1	0,1					
Anthraceen	mg/kg ds	0,068	0,068					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,27	0,27					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,14	0,14					
Chryseen	mg/kg ds	0,14	0,14					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,06	0,06					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,12	0,12					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,068	0,068					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,081	0,081					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	1,1	1,082	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
3	12795912	204-2 (15-50)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	02-06-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022089206
Startdatum	02-06-2022
Rapportagedatum	15-06-2022

Analyse	Eenheid	4	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,2						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		2						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	95,6	95,6					
Organische stof	% (m/m) ds	1,2	1,2					
Gloeirest	% (m/m) ds	99						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	<2,0	1,4					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	38	59,81	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	2,1	2,1					
Anthraceen	mg/kg ds	0,87	0,87					
Fluorantheen	mg/kg ds	4,6	4,6					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	2,5	2,5					
Chryseen	mg/kg ds	2,3	2,3					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	1,1	1,1					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	2,7	2,7					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	1,5	1,5					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	1,8	1,8					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	19	19,5	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
4	12795913	205-2 (15-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	02-06-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022089206
Startdatum	02-06-2022
Rapportagedatum	15-06-2022

Analyse	Eenheid	5	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,4						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		2,3						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	88,9	88,9					
Organische stof	% (m/m) ds	1,4	1,4					
Gloeirest	% (m/m) ds	98						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	2,3	2,3					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	120	187,8	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,17	0,17					
Anthraceen	mg/kg ds	0,073	0,073					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,59	0,59					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,32	0,32					
Chryseen	mg/kg ds	0,38	0,38					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,21	0,21					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,45	0,45					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,31	0,31					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,35	0,35					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	2,9	2,888	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
5	12795914	206-2 (15-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	02-06-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022089206
Startdatum	02-06-2022
Rapportagedatum	15-06-2022

Analyse	Eenheid	6	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,9						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		4,1						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	88,8	88,8					
Organische stof	% (m/m) ds	1,9	1,9					
Gloeirest	% (m/m) ds	98						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	4,1	4,1					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	42	63,64	*	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,47	0,47					
Anthraceen	mg/kg ds	0,58	0,58					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,8	0,8					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,33	0,33					
Chryseen	mg/kg ds	0,26	0,26					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,14	0,14					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,32	0,32					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,19	0,19					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,21	0,21					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	3,3	3,335	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
6	12795915	207-1 (10-50)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	02-06-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022089206
Startdatum	02-06-2022
Rapportagedatum	15-06-2022

Analyse	Eenheid	7	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,6						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		3,2						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	90	90					
Organische stof	% (m/m) ds	1,6	1,6					
Gloeirest	% (m/m) ds	98						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	3,2	3,2					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	23	35,42	-	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	0,053	0,053					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,21	0,21					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,13	0,13					
Chryseen	mg/kg ds	0,11	0,11					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	0,058	0,058					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,13	0,13					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	0,07	0,07					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,083	0,083					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,9	0,914	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
7	12795916	208-1 (10-50)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer	22-2096
Projectnaam	Rheden
Ordernummer	
Datum monstername	02-06-2022
Monsternemer	Peter Achterberg
Certificaatnummer	2022089206
Startdatum	02-06-2022
Rapportagedatum	15-06-2022

Analyse	Eenheid	8	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,3						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		3,9						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	90,3	90,3					
Organische stof	% (m/m) ds	1,3	1,3					
Gloeirest	% (m/m) ds	98						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	3,9	3,9					
Metalen								
Lood (Pb)	mg/kg ds	27	41,06	-	10	50	290	530
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,12	0,12					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,078	0,078					
Chryseen	mg/kg ds	0,085	0,085					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,079	0,079					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	0,056	0,056					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,6	0,593	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
8	12795917	209-1 (10-50)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

-	kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
*	groter dan Achtergrondwaarde
**	groter dan Tussenwaarde
***	groter dan Interventiewaarde

GSSD	Gestandaardiseerd gehalte
RG	Vereiste Rapportagegrens
AW	Achtergrondwaarde
T	Tussenwaarde
I	Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

Bijlage 5 Resultaten vooronderzoek

Topotijdreis.nl

Tot 1957:

1958-heden:

Informatie overheid en/of opdrachtgever

gemeente Rheden

BODEMINFORMATIECHECK

Dit formulier bevat de bij het team Woon- en Leefomgeving van de gemeente Rheden bekende gegevens over de bodemkwaliteit van onderstaande locatie en gegevens van activiteiten die daarop van invloed kunnen zijn geweest.

Smidsweg 28 te Rheden
Kadastraal: gemeente Rheden, sectie C, nr. 905

Met betrekking tot deze locatie en de aangrenzende percelen (tot een maximum van 50 meter) zijn de volgende archieven geraadpleegd.

- Squit XO-Bodem. Dit systeem bevat alle bij de gemeente Rheden bekende bodemonderzoeken, alle bekende particuliere ondergrondse tanks en alle voormalige bedrijven in de gemeente Rheden die vanaf 1880 een Hinderwet- of milieubeheervergunning hebben gehad, aangevuld met adressen uit de Kamer van Koophandellijst m.b.t. potentieel ernstig verontreinigende bedrijfsactiviteiten.
- Nota Bodembeheer. In deze nota staat weergegeven wat de globale bodemkwaliteit van (delen van) de gemeente is. Daarbij is geen rekening gehouden met lokale verontreinigingsbronnen.
- Bouwfiches. Hier zijn de afgegeven bouwvergunningen te vinden. Er is specifiek gekeken naar bedrijfsgebouwen.
- Risicokaart explosieven. Hierop staan de gebieden aangegeven waar door gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog mogelijk explosieven zijn terechtgekomen. De kaart houdt geen rekening met naoorlogse werkzaamheden in de bodem.

ONDERGRONDSE TANKS

☒ Op of grenzend aan de locatie zijn geen ondergrondse brandstoftank(s) bekend.
☐ Op en/of grenzend aan de locatie is/zijn de volgende ondergrondse brandstoftank(s) bekend:

Adres	Inhoud in m³	Soort inhoud	Status tank

INFORMATIE UIT HET MILIEU- EN BOUWVERGUNNINGENARCHIEF

☒ Over de locatie en de aan de locatie grenzende percelen is geen bodemrelevante informatie bekend.
☐ Over de locatie en/of over de aan de locatie grenzende percelen is de volgende bodemrelevante informatie bekend:

Adres	Informatie

BODEMONDERZOEKEN

☐ Op of grenzend aan de locatie zijn geen bodemonderzoeken uitgevoerd.
☒ Op en/of grenzend aan de locatie zijn de volgende bodemonderzoeken uitgevoerd:

Naam /adres	Dorpsstraat (locatiecode AA027504811)	Rapportdatum	14 jan. 2015
Soort onderzoek	Verkennend bodemonderzoek deel uitmakend van civieltechnisch onderzoek (Econsultancy, 14096013)	Rapportcode	AA027502769
Verontreinigings-situatie grond	Zintuiglijk: bovengrond tot volledig puin en matig baksteenhoudend; ondergrond tot sterk kolengruishoudend, zwak puin- en baksteenhoudend. Zintuiglijk is geen asbest in de opgeboorde grond aangetroffen. Analytisch: bovengrond: licht verontreinigd met kwik en PAK; ondergrond; lokaal (meetpunt 07/ tegenover Dorpsstraat 33) sterk verontreinigd met nikkel en matig verontreinigd met koper. Verder in dit boorpunt ook lichte verontreinigingen met kwik, barium, kobalt en molybdeen.		
Verontreinigings-situatie grondwater	Niet onderzocht		

Naam /adres	Smidsweg 7 (locatiecode AA027502525)	Rapportdatum	4 aug. 1994
Soort onderzoek	Verkennend (Van Dorsser, Sk941370R)	Rapportcode	AA027501523
Verontreinigings-situatie grond	Bovengrond: licht verontreinigd met zink, lood en PAK. Ondergrond: niet verontreinigd.		
Verontreinigings-situatie grondwater	Niet onderzocht		

Mogelijk zijn in de omgeving grondwaterverontreinigingen aanwezig die invloed hebben op de locatie. Met de verrichte check is het niet mogelijk alle grondwaterverontreinigingen die (enige) invloed kunnen hebben te vermelden.

RISICOKAART EXPLOSIEVEN

Op de risicokaart explosieven ligt de locatie in een gebied dat:
☒ niet verdacht is in verband met de mogelijke aanwezigheid van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog;
☐ verdacht is in verband met de mogelijke aanwezigheid van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog.
De mogelijke aanwezigheid van explosieven levert bij het gewone gebruik van het perceel (spelen, tuinonderhoud, wonen, lopen) geen risico op. Wanneer er gegraven gaat worden (aanleg vijver, graven bouwput e.d.) kan er wel sprake zijn van risico. Bent u voornemens om graafwerkzaamheden uit te (laten) voeren dan is het verstandig om een onderzoek naar explosieven te laten doen en na te gaan of er na de oorlog ter plaatse misschien al zo veel gegraven is, dat de kans op het nog steeds aanwezig zijn van explosieven verwaarloosbaar is.

ASBESTHOUDENDE DAKBEDEKKING

☒ Op basis van luchtfoto-interpretatie zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van opstallen met asbestverdachte dakbedekking op de locatie.
☐ De locatie heeft te maken met (een) opstal(len) waarvan de dakbedekking op basis van luchtfoto-interpretatie als asbest-verdacht is aangemerkt.

NOTA BODEMBEHEER (actualisatie in werking getreden op 23-12-2020)

In al lang bewoonde gebieden is bijna altijd een vorm van (diffuse) bodemverontreiniging aanwezig. Een duidelijke oorzaak voor deze achtergrondverontreiniging is niet aan te wijzen. Uit onderzoek naar de ruimtelijke verdeling van deze verontreiniging is gebleken dat binnen de gemeente Rheden een aantal gebieden kan worden onderscheiden met een onderling verschillende mate van achtergrondverontreiniging. Deze zogenoemde bodemkwaliteitszones zijn als volgt ingedeeld (gerangschikt naar toenemende mate van achtergrondverontreiniging):

- voldoet aan de achtergrondwaarde;
- voldoet aan de maximale waarde wonen;
- voldoet aan de maximale waarde industrie – Stedelijk Wonen;
- voldoet aan de maximale waarde industrie – Traverse Dieren;

Let op! De Nota Bodembeheer van de gemeente Rheden is NIET van toepassing op locaties:

- waar op basis van bepaalde (vroegere) (bedrijfs)activiteiten en/of reeds uitgevoerd bodemonderzoek een verhoogde kans bestaat op de aanwezigheid van een geval van ernstige bodemverontreiniging in de zin van de Wet bodembescherming of;
- die liggen in niet-gezoneerde gebieden of;
- waar een bodemsanering is uitgevoerd waarbij niet alle verontreiniging volledig is verwijderd en/of waarbij aanvulgrond is gebruikt waarvan de kwaliteit afwijkt van de zonekwaliteit.

Geconcludeerd wordt dat op basis van bovenstaande informatie onderhavige locatie kan worden gekwalificeerd als:

☐ een van ernstige bodemverontreiniging verdachte locatie waarop de Nota Bodembeheer niet van toepassing is;
☐ een niet van ernstige bodemverontreiniging verdachte locatie waarop de Nota Bodembeheer niet van toepassing is (omdat);
☒ een niet van ernstige bodemverontreiniging verdachte locatie waarop de Nota Bodembeheer van toepassing is.

De locatie ligt in een bodemkwaliteitszone waarvan:

- de gemiddelde kwaliteit van de bovengrond voldoet aan de Maximale waarde Wonen en;
- de gemiddelde kwaliteit van de ondergrond voldoet aan de Achtergrondwaarde.

Met bovengrond wordt de bovenste meter bedoeld en met de ondergrond de bodemlaag van 1 tot 2 meter beneden maaiveld. Dieper dan 2 meter beneden maaiveld is de grond niet ingedeeld.
Als de gemiddelde kwaliteit niet voldoet aan de achtergrondwaarde dient bij eventuele afvoer van de grond rekening te worden gehouden met extra kosten.

BESCHERMINGSGEBIEDEN GRONDWATER

De locatie bevindt zich:
☒ niet in een gebied waar aanvullende regels gelden in relatie tot grondwaterwinning;
☐ binnen de invloedssfeer van grondwaterwingebied Ellecom waardoor er bepaalde restricties aan de orde zijn. De locatie is gelegen in het grondwaterbeschermingsgebied, de KWO-vrije zone en de boringsvrije zone (en het Waterwingebied).

BEPERKINGEN BODEMINFORMATIECHECK

Bij deze check is slechts een beperkt aantal bronnen geraadpleegd. In de tekst hierboven staat welke bronnen dit zijn. Er is dus niet naar andere bronnen gekeken. Deze check geeft niet aan of er wel of geen sprake is van bodemverontreiniging maar geeft slechts inzicht in de bij de gemeente bekende gegevens die de bodemkwaliteit kunnen hebben beïnvloed. Aan deze gegevens kunnen geen rechten worden ontleend.

Opgesteld op datum: 4 april 2022

Bijlage 6 Kwaliteitsaspecten van het onderzoek

Waarborging kwaliteit / Certificering
De veldwerkzaamheden worden uitgevoerd conform de eisen uit het 'Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer' (Kwalibo). Dit besluit richt zich op kwaliteit en integriteit van de bodemintermediair, in deze specifiek: Inventerra.

Bodemintermediairs moeten bij het uitvoeren van kritische functies door of onder directe leiding van daartoe erkende medewerkers onafhankelijk zijn van hun opdrachtgevers om hun integriteit te borgen. De eis van verplichte functiescheiding ten aanzien van de zogeheten kritische functies betreft alleen de relatie opdrachtgever (indien eigenaar) versus bodemintermediair. Bij iedere (potentiële) opdracht wordt voor de uitvoering van de kritische functies gecontroleerd of van functiescheiding sprake is.

Inventerra is geen eigenaar van de onderzoekslocatie beschreven in dit rapport en heeft geen belang bij de uitkomsten van het bodemonderzoek.

Inventerra is gecertificeerd conform ISO 9001 en voor het uitvoeren van veldwerk bij bodemonderzoek conform BRL SIKB 2000, protocollen 2001, 2002 en 2018. De naleving van de kwaliteitseisen en –procedures wordt periodiek getoetst door interne en externe auditors, onder toezicht van de Raad voor Accreditatie (RvA).

De voor het bodemonderzoek benodigde analyses van grond en grondwater worden uitgevoerd door een RvA geaccrediteerd laboratorium. Deze accreditatie garandeert dat bij de analyses consequent de juiste en vastgestelde procedures worden gehanteerd zodat de resultaten een hoge betrouwbaarheid hebben.

Betrouwbaarheid / garanties
Het bodemonderzoek wordt op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Hoewel naar een zo groot mogelijke representativiteit van het onderzoek wordt gestreefd, is steeds het risico aanwezig dat eventuele lokale afwijkingen in het bodemmateriaal niet worden gedetecteerd. Het onderzoek is namelijk gebaseerd op een beperkt aantal boringen en een beperkt aantal chemische analyses. Tevens wordt er op gewezen dat het uitgevoerde bodemonderzoek een momentopname is. Nadien kan mogelijk door externe factoren de bodemkwaliteit veranderen. Aan de resultaten van het onderzoek kan derhalve geen absolute waarde worden toegekend. Elke aansprakelijkheid voor schade ten gevolge van een discrepantie tussen de bij het onderzoek gebleken bodemkwaliteit en de feitelijke bodemkwaliteit is uitgesloten.

Over de voor het vooronderzoek geraadpleegde bronnen en verkregen informatie wordt opgemerkt dat deze niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Voor het verkrijgen van historische informatie is Inventerra afhankelijk van deze bronnen, waardoor Inventerra niet kan instaan voor de juistheid en volledigheid van de verzamelde historische informatie.

Resultaat van de check gedaan op 21-03-2022

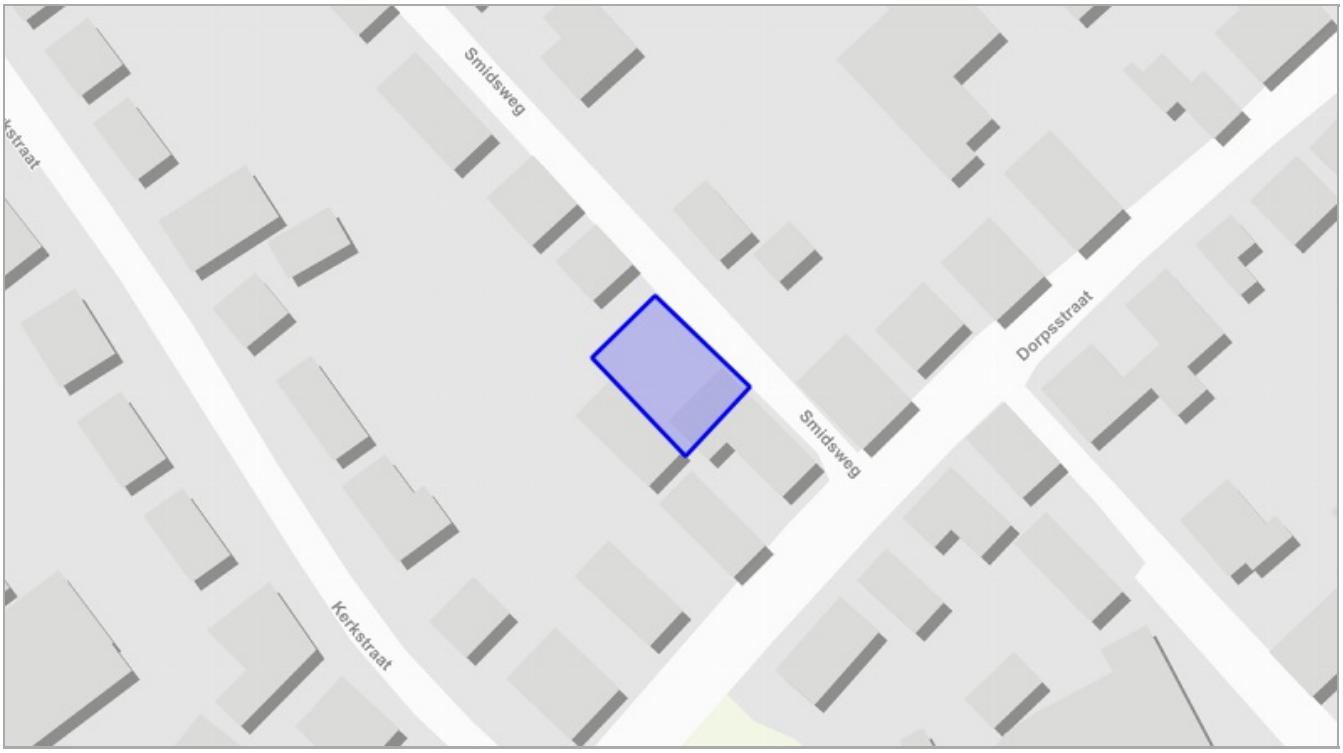
Digitale watertoets

De watertoets helpt u om aan de hand van de locatie van uw ruimtelijke plan en een aantal vragen te toetsen of u de belangen van het Waterschap raakt. Indien dit het geval is krijgt u tekst en uitleg over het vervolg proces.

VOOR DE ACTIVITEIT DIGITALE WATERTOETS IS OP BASIS VAN DE GEGEVEN ANTWOORDEN NODIG:

1. Korte procedure

OP BASIS VAN ONDERSTAANDE LOCATIE

VRAGEN EN ANTWOORDEN UIT DE CHECK

1. Gaat het om een ruimtelijk plan dat uitsluitend een functiewijziging van bestaande bebouwing inhoudt?
   - nee

2. Worden in het plan meer dan 10 wooneenheden gerealiseerd?
   - nee

3. Is er in of rondom het plangebied wel eens sprake (geweest) van wateroverlast of grondwateroverlast?
   - nee

4. Ligt in of nabij het plangebied een watergang?
   - nee

5. Ligt in of nabij het plangebied een waterkering?
   - nee

6. Ligt in of nabij het plangebied natte landnatuur?
   - nee

7. Maakt het plan deel uit van een groter plan, zoals een masterplan/ stedenbouwkundige visie?
   - nee

8. Wordt water aangelegd, gedempt of aangepast?
   - nee

9. Wordt recreatief medegebruik van watergangen of gronden in beheer van het waterschap mogelijk gemaakt?
   - nee

10. Neemt in het plan het verharde oppervlak van bebouwing en bestrating toe met meer dan 1500m2?
    - nee

11. Neemt in het plan het verharde oppervlak van bebouwing en bestrating toe met meer dan 500m2?
    - nee

12. Bedraagt het verschil tussen de hoogte van de weg en de bovenzijde van de begane-grondvloer minder dan 30 centimeter?
    - nee

13. Is de afstand tussen de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) en de bovenzijde van de begane-grondvloer kleiner dan 100cm?
    - nee

14. Zijn er kansen voor afkoppelen van bestaand verhard oppervlak?
    - nee

15. Wordt regenwater gescheiden van het afvalwater afgevoerd?
    - ja

16. Is in het plangebied sprake van slecht doorlatende lagen in de ondergrond?
    - nee

17. Worden bedrijfsmatige activiteiten uitgevoerd?
    - nee

18. Worden er materialen gebruikt waardoor het afstromende hemelwater verontreinigd kan raken?
    - nee

19. ligt in het plangebied een beschermd watererfgoed?
    - nee

20. ligt het plangebied in een grondwaterbeschermingsgebied in Overijssel
    - nee

21. ligt het plangebied in een grondwaterbeschermingsgebied in Gelderland
    - nee

22. Ligt het plangebied nabij een rioolwaterzuivering?
    - nee

23. Ligt het plangebied nabij een rioolgemaal?
    - nee

24. Ligt in of nabij het plangebied een persleiding?
    - nee

25. Ligt in of nabiji het plangebied een rioolwateroverstort?
    - nee

26. Ligt in of nabij het plangebied een beperkingengebied voor drainage?
    - nee

27. legt u drainagemiddelen aan binnen een beperkingengebied voor drainage?
    - nee

DETAILS

1. Korte procedure

Op basis van uw locatie en gegeven antwoorden blijkt dat u waterschapsbelangen raakt. U volgt de korte procedure.

Wat moet ik doen?

Gebruik alstublieft de knop "DIRECT AANVRAGEN" om uw aanvraag voor een wateradvies daadwerkelijk naar het waterschap te versturen. Hiervoor is een eenmalige registratie benodigd. De korte procedure houdt in dat u zelfstandig een waterparagraaf opstelt, waarin u toelicht hoe u op een goede manier omgaat met de relevante wateraspecten. U kunt hiervoor onze adviezen gebruiken en de standaardwaterparagraaf. Deze hebben we onder het kopje 'achtergrond' toegevoegd. Wij verzoeken u deze waterparagraaf aan te passen aan de gegevens van uw plan en de relevante wateraspecten. We vragen u deze waterparagraaf voor advies aan ons voor te leggen. Wanneer wij een positief advies verlenen kunt u de waterparagraaf invoegen in de ruimtelijke onderbouwing van het plan.

Waar moet ik op letten?

Achtergrondinformatie

Waterparagraaf ‘toekomstgericht waterbeheer’

Ruimtelijke ordening en water zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en worden sterk beïnvloed door de klimaatverandering. Er is meer ruimte nodig voor water, omdat klimaatverandering zorgt voor hoge piekafvoeren in de zomer en een gemiddeld hogere waterafvoer in de winter. Het gaat ook om langduriger periodes van droogte en om extreem warm weer, waar vooral stedelijk gebied last van kan hebben. Ook veranderingen in ruimtegebruik hebben gevolgen voor het waterbeheer. Het waterschap wil vroegtijdig meedenken over plannen en ontwikkelingen om samen met de gemeente en andere partners te zoeken naar de bijdrage die water kan leveren aan de verbetering van de leefomgeving.

Waterschap Rijn en IJssel werkt hierbij vanuit het Waterbeheerplan 2016-2021 waarin het taakgebied, de doelen en de maatregelen die het waterschap t/m 2021 voor ogen heeft, staan beschreven. Een kompas voor de langere termijn biedt de Watervisie 2030. Beide documenten bieden een samenwerkingsagenda voor ieder die op het gebied van water een belang of betrokkenheid heeft.

Het waterschap laat in het waterbeheerplan zien welke ontwikkelingen voor het waterbeheer van belang zijn en welke accenten in de samenwerking met de partners belangrijk zijn. Vanuit die verkenning is er beleid gemaakt voor de periode 2016-2021, voor de volgende taakgebieden: Veilig water - Bescherming tegen overstromingen en werken aan veiligheid; Voldoende water - Zorgen voor de juiste hoeveelheid water en passende waterpeilen; Schoon water - Zorgen voor een goede waterkwaliteit voor mens, plant en dier; Afvalwater - Verwerken van afvalwater en het daaruit benutten van energie en grondstoffen; Vaarwegbeheer -

Zorgen voor goede randvoorwaarden voor beroepsvaart op de Oude IJssel.

Het waterschap werkt met de gemeente samen aan een goede ruimtelijke ordening via het proces van de Watertoets.

Toelichting per relevant waterhuishoudkundig thema De beschrijvingen op de volgende pagina’s geven per thema de belangen weer. Relevante gedeeltes van de voorbeeldbeschrijvingen kunnen worden overgenomen in de waterparagraaf van het bestemmingsplan.

Beheer en onderhoud De voorgenomen ontwikkelingen vormen geen belemmering voor het reguliere beheer en onderhoud van het watersysteem. Het oppervlaktewaterpeil wordt binnen gewenste of vastgestelde marges gehandhaafd. Wijzigingen aan het watersysteem en werkzaamheden in de keurzone dienen met een watervergunning te worden uitgevoerd.

Waterveiligheid en waterkeringen Het winterbed van rivieren en waterkeringen met bijbehorende beschermingszones hebben als primaire functie het bieden van veiligheid tegen overstromingen. De ontwikkeling belemmert het functioneren van de waterkering niet. Voor werkzaamheden in de keurzone van de waterkering wordt in overleg met het waterschap een watervergunning aangevraagd.

Klimaatadaptatie Een toename in het verharde oppervlak resulteert in een versnelde afvoer van hemelwater. Als dit hemelwater niet vertraagd wordt afgevoerd wordt het watersysteem zwaarder belast en het waterbezwaar naar benedenstroomse gebieden afgewenteld. Ook is er geen aanvulling van het grondwater. Uitgangspunt is dat (nieuwe) ontwikkelingen minimaal hydrologisch neutraal zijn of een verbetering ten opzichte van de huidige situatie.

Door de ontwikkelingen in het plangebied neemt het verhard oppervlak toe met m2. Daarnaast is het mogelijk om ook bestaand verhard oppervlak af te koppelen van het rioolstelsel zodat de kans op wateroverlast door toekomstige regenbuien wordt verminderd. Het gaat hierbij om m2. Om wateroverlast te voorkomen wordt het hemelwater niet afgevoerd naar het rioolstelsel maar volgens de trits vasthouden - bergen – afvoeren behandeld. Het hemelwater wordt ter plaatse geborgen in infiltratie- of waterbergende voorzieningen met een volume van m3. De dimensioneringsberekeningen van de diverse voorzieningen zijn opgenomen in de bijlage bij het bestemmingsplan. Op deze wijze kan regenbui T=100+10% worden opgevangen in het plangebied tot aan maaiveld of op maaiveld geborgen worden zonder dat waterschade optreedt, en vertraagd worden afgevoerd.

Bij voorkeur worden natte en laaggelegen gebieden, beekdalen, regionale bergingsgebieden en overstromingsvlaktes niet bebouwd. Het plan gebied beoogt geen kapitaalintensieve bouwwerken in deze gebieden. Wateroverlast voor het plangebied wordt voorkomen door <maatregelen noemen zoals ophogen, kades aanleggen oid>.

Waterkwaliteit Het plan maakt geen functies mogelijk die tot verslechtering van de waterkwaliteit leiden. Om de kwaliteit van het water te waarborgen, worden de volgende maatregelen getroffen: een bodempassage in een berm/ wadi/ filtering d.m.v. een helofytenfilter, chemisch filter of mechanisch filter.

Riolering en Afvalwaterketen Een toename van het afvalwater heeft effect op het functioneren van de afvalwaterketen. Het (gemeentelijk) rioolstelsel, de gemalen (overnamepunten) en de rioolwaterzuiveringsinstallatie kunnen de toename van afvalwater van verwerken zonder daarmee het milieu zwaarder te belasten. Het hemelwater wordt niet aangesloten op het rioolstelsel en zal ter plaatse infiltreren/geborgen worden. Voor onderhoud aan het rioolpersleidingenstelsel is bereikbaarheid noodzakelijk, hiertoe is een zonering rondom de persleiding

opgenomen in de verbeelding. Tot slot worden in de milieuzone van de RWZI of rioolgemaal geen hindergevoelige functies opgenomen, die het functioneren van de installatie nu of in de toekomst kunnen belemmeren.

Grondwaterbeheer De ontwikkeling leidt niet tot wijziging van de grondwaterstand. Er wordt niet gebouwd in een gebied met een hoge grondwaterstand of kwel. De bouwwijze is aangepast aan de grondwaterstand en zettingsgevoeligheid van de bodem door ophoging van het maaiveld, kruipruimteloos bouwen, waterdicht bouwen, passende fundering, etc. Om de bestaande grondwaterstanden op peil te houden worden maatregelen genomen om neerslag in de bodem te infiltreren of in andere voorzieningen vast te houden of te bergen.

Recreatie In het plangebied zijn de volgende (nieuwe) aan het water gekoppelde recreatieve functies opgenomen: . Voor zover van dergelijke actieve recreatieve functies een vergunning van het waterschap nodig is, zal deze worden aangevraagd. In het plangebied zijn geen cultuurhistorische waterobjecten aanwezig. De cultuurhistorische waarde wordt door de planontwikkeling niet aangetast.

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

SMIDSWEG 28 | RHEDEN

ADVISEUR Ir. S. JANSEN 12-05-2022 | VERSIE 1.0

Jansen&Jansen
groenadviesbureau

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA | RHEDEN

Adviseurs:
Ir. S. Jansen | rapportage
info@groenadviseurs.nl

R. Kamperman | veldonderzoek
info@groenadviseurs.nl

Opdrachtgever:

Familie Peppinck

Jansen&Jansen Groenadviesbureau
Velddijk 7a, Holten
www.groenadviseurs.nl

Versie:
1.0

Datum:
12 mei 2022

© Jansen & Jansen Groenadvies BV, Holten. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	04
2	WERKWIJZE	05
3	WETTELIJK KADER	06
4	RESULTATEN	08
5	INGREEP	10
6	TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING	11
7	CONCLUSIE & ADVIES	12
	LITERATUUR	

BIJLAGE 1 - Overzichtskaart/projectgebied

BIJLAGE 2 - Foto impressie van het plangebied

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Jansen & Jansen Groenadviesbureau is door een opdrachtgever gevraagd om een quickscan flora en fauna uit te voeren voor de sloop van een schuur gelegen op een erf aan de Smidsweg 28 in Rheden. Op de vrijgekomen locatie zal een nieuwe bouwkavel worden gerealiseerd. Met deze quickscan wordt een inschatting van de effecten van de voorgenomen ontwikkeling gemaakt op door de Wet natuurbescherming beschermde flora en fauna. De quickscan levert hiernaast adviezen op die betrekking hebben op de te volgen procedures en handelingen.

1.2 DOEL

In deze quickscan worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke, door de Wet natuurbescherming beschermde flora en fauna komen (potentieel) voor in het plangebied(H4)?
- Welke negatieve effecten kunnen de (potentieel) aanwezige flora en fauna ondervinden van de voorgenomen ingreep(H4)?
- Wordt met het uitvoeren van de voorgenomen ingreep de Wet natuurbescherming overtreden(H6)?
- Welke vervolgstappen zijn noodzakelijk om projectvertraging te minimaliseren en om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen(H7)?

1.3 PLANGEBIED

Het plangebied is gelegen binnen de bebouwde kom van Rheden. De omgeving van het plangebied bestaat uit een oudere stadswijk, opgebouwd uit een mix van kleine vrijstaande boerderijen en vrijstaande woningen met groene tuinen. De wijk maakt als geheel een groene en kleinschalige (dorpse) indruk. Het plangebied zelf bestaat uit een oude te slopen schuur en een aanliggende tuin. De schuur heeft 1 bouwlaag en een pannendak. De wanden zijn opgebouwd uit steensmetselwerk zonder spouwmuur. Het dak is voorzien van strak sluitende dakpannen (wel tamelijk oud) en heeft geen dakbeschot. De schuur is leeg van binnen. De aanliggende tuin bestaat uit gazon en enkele heesters en lage struiken. Zie bijlage 1 voor een kaart van het plangebied en bijlage 2 voor een foto overzicht van het plangebied.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen/onderdelen aanwezig:

- Schuur: 1 bouwlaag en een pannendak. De wanden zijn opgebouwd uit steensmetselwerk zonder spouwmuur. Het dak is voorzien van strak sluitende dakpannen (wel tamelijk oud) en heeft geen dakbeschot. De schuur is leeg van binnen;
- Tuin: Bestaande uit gazon en enkele heesters en lage struiken.

2 WERKWIJZE

Het onderzoek is op de volgende wijze uitgevoerd:

[1]
Op 05 mei 2022 is het plangebied door R. Kamperman bezocht. In het plangebied zijn ruimtelijke structuren en ecotopen geïnventariseerd. Er is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten. Hiervoor is gezocht naar onder meer zicht- en geluidswaarnemingen, uitwerpselen, nesten, krabsporen en pootafdrukken etc. Tijdens het onderzoek is van de volgende hulpmiddelen gebruik gemaakt:

- verrekijker;
- camera;
- ladder;
- zaklamp.

[2]
Vervolgens is een literatuurstudie uitgevoerd. De literatuurstudie richt zich op bekende (verspreidings) gegevens die relevant zijn voor het voorkomen van beschermde flora- en fauna op de locatie (Wet natuurbescherming). De gegevens over voorkomen van beschermde flora- en fauna zijn te vinden in onder meer soortgroepen atlassen en internet. Ook zijn de gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna geraadpleegd.

[3]
Aan de hand van de gegevens uit de literatuurstudie en het veldbezoek kan een inschatting gemaakt worden welke beschermde flora en fauna in het plangebied of in de nabijheid van het plangebied aanwezig zijn. Vervolgens kan met deze gegevens een inschatting worden gemaakt wat de invloed van de voorgenomen ingreep is op de gevonden natuurwaarden.

[4]
Uiteindelijk wordt getoetst of de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Aanvullend worden een aantal bondige adviezen gegeven die betrekking hebben op de te volgen procedures en handelingen. Bijvoorbeeld over het uitvoeren van een aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing.

3 WETTELIJK KADER

In dit hoofdstuk wordt kort de Wet natuurbescherming beschreven en de toepassing op de bescherming van soorten.

3.1 WET NATUURBESCHERMING

Doelstelling van de Wet natuurbescherming in het kader van soortbescherming is het beschermen en ontwikkelen van natuur, mede vanwege de intrinsieke waarden, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan valt onder de bevoegdheid van de provincie. Daarnaast erkent de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn: de erkenning van de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Deze erkenning is terug te vinden in de zorgplicht.

3.1.1 Zorgplicht

Voor alle flora en fauna die in het wild voorkomen geldt een algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen met betrekking tot in het wild levende flora en fauna en het leefgebied van deze flora en fauna. Voor de uitvoer van handelingen (bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen) betekent dit dat voorafgaand aan de uitvoer er inzicht moet zijn in de aanwezige flora en fauna en wat het effect van de handelingen is op de aanwezige flora en fauna. Negatieve effecten op de aanwezige flora en fauna moeten in alle gevallen tot het minimale worden beperkt, ook als er een vrijstelling is voor bepaalde soorten, of als een ontheffing is verleend.

3.1.2 Beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent verschillende beschermingsregimes. Er is een apart beschermingsregime voor soorten die vallen onder de Vogelrichtlijn,
een apart beschermingsregime voor soorten die vallen onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bonn en het Verdrag van Bern. Daarnaast is er een apart beschermingsregime voor soorten die vanuit een nationaal belang beschermd worden. Elk beschermingsregime kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten aan ontheffingen of vrijstellingen. De verschillende beschermingsregimes zijn in de Wet natuurbescherming vertaald naar de volgende categorieën:

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels zijn beschermd onder het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1);
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt (paragraaf 3.2);
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal belang bescherming behoeven (paragraaf 3.3).

Categorie 1 (§ 3.1)	Categorie 2 (§ 3.2)	Categorie 3 (§ 3.3)
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	
	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Tabel met een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime.

3.1.3 Ontheffingen en vrijstellingen

Het is mogelijk om in bepaalde gevallen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming middels een ontheffing of vrijstelling te ontwijken. Om in aanmerking te komen voor een ontheffing of vrijstelling moet aan drie eisen/criteria worden voldaan:

- Er is geen andere bevredigende oplossing voorhanden om overtreding van een verbodsartikel te voorkomen;
- De handelingen worden uitgevoerd in het kader van een wettelijk belang. Voorbeelden van dergelijke belangen zijn ruimtelijke ontwikkeling, bestendig beheer en volksgezondheid;
- De handelingen als geheel mogen geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van een soort.

4 RESULTATEN

4.1 SOORTBESCHERMING

4.1.1 Flora

In het plangebied zijn geen sporen van beschermde flora aangetroffen. Het plangebied bestaat uit bebouwing, verharding en een siertuin; geen specifiek geschikte standplaats voor beschermde flora. De aanwezigheid van beschermde flora kan worden uitgesloten.

4.1.2 Amfibieën, vissen en reptielen

In het plangebied zijn tijdens het veldonderzoek geen amfibieën, vissen of reptielen aangetroffen. Het plangebied bestaat uit bebouwing, verharding en een siertuin zonder vijver. In het plangebied is geen water aanwezig. De aanwezigheid van (beschermde) amfibieën, vissen en reptielen kan worden uitgesloten op basis van fysieke ongeschiktheid van het plangebied.

4.1.3 Vogels

Tijdens het veldonderzoek is het plangebied nauwkeurig onderzocht op de aanwezigheid van (of sporen van) vogels met jaarrond beschermde verblijfplaatsen. Hierbij is specifiek gelet op de (mogelijke) aanwezigheid van verblijfplaatsen van huismussen, gierzwaluwen en uilen. De dakrand van de schuur bevindt zich op ongeveer 1.7m hoogte. Hierdoor kon de gehele dakrand tijdens de quickscan worden geïnspecteerd. Er werden geen sporen of aanwijzingen van verblijfplaatsen van huismussen aangetroffen. Het dak is niet voorzien van een dakbeschot, waardoor er niet of nauwelijks wegkruipplekken zijn voor vogels. Tijdens het veldonderzoek zijn geen sporen van vogels aangetroffen. De aanwezigheid van jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels kan redelijkerwijs worden uitgesloten. Wel is het mogelijk dat algemene broedvogels tijdens de broedperiode gebruik maken van de struiken in de tuin van het plangebied.

4.1.4 Zoogdieren

Tijdens het veldonderzoek is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van sporen en aanwijzingen van zoogdieren. Hierbij is specifiek gelet op de aanwezigheid en sporen (uitwerpselen) van vleermuizen, steenmarters en kleine marterachtigen. Sporen of andere aanwijzingen die duiden op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van steenmarters of vleermuizen in de te slopen schuur werden niet aangetroffen. De te slopen schuur is erg eenvoudig van opzet. De schuur heeft geen spouwmuren en geen dakbeschotten. Verder was de schuur volledig leeg. Daardoor was de schuur tijdens het veldonderzoek volledig te inspecteren. Tijdens het veldonderzoek zijn geen openeningen of spleten aangetroffen die door soorten met jaarrond beschermde verblijfplaatsen gebruikt kunnen worden. Geschikte wegkruipplekken zijn niet aanwezig. De tuin van het plangebied bestaat uit een goed onderhouden siertuin, grotendeels bestaande uit gazon met enkele heesters/kleine struiken. De aanwezigheid van beschermde verblijfplaatsen van zoogdieren kan redelijkerwijs worden uitgesloten op basis van fysieke ongeschiktheid van het plangebied. Op basis van gegevens uit literatuurstudie, geschiktheid van het plangebied en ervaringen van de onderzoeker is de onderstaande matrix ingevuld (zie tabel 1).

	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Vliegroute	Foerageergebied
Gewone dwergvleermuis						
Ruige dwergvleermuis						
Rosse vleermuis						
Laatvlieger						
Gewone grootoorvleermuis						
Watervleermuis						
Meervleermuis						
Baardvleermuis						
					Komt potentieel voor	
					Geen negatief effect te verwachten	
					Wel negatief effect te verwachten	

Tabel 1: Matrix mogelijk voorkomende vleermuizen in/nabij het plangebied.

4.1.5 Libellen en dagvlinder

In het plangebied ontbreekt voor (beschermde) libellen en vlinders geschikt leefgebied. De aanwezigheid van (beschermde) libellen en dagvlinders kan dan ook redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.1.6 Overige ongewervelden

In het plangebied ontbreekt voor overige ongewervelden geschikt leefgebied. De aanwezigheid van overige ongewervelden kan dan ook redelijkerwijs worden uitgesloten.

5 INGREEP

Het voornemen is om de schuur in het plangebied te slopen. Op de locatie van de schuur en de aanliggende siertuin (afgebakend als 'plangebied' op de onderstaande kaart) zal een nieuwe bouwkavel worden gerealiseerd.

6 TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING

Op basis van de resultaten van deze quickscan en de te verwachten effecten van de ingreep is een toetsing aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd. Hierdoor is duidelijk geworden voor welke soorten mogelijk een negatief effect optreedt en of hiervoor aanvullend onderzoek dan wel een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming vereist is.

6.1 SOORTBESCHERMING

6.1.1 Flora

Er zijn geen beschermde soorten aanwezig. Negatieve effecten zijn niet te verwachten.

6.1.2 Amfibieën, vissen en reptielen

Binnen de invloedsfeer van de voorgenomen ingreep zijn geen beschermde amfibieën, vissen en reptielen te verwachten. Wel kan het plangebied sporadisch gebruikt worden door algemene amfibiesoorten zoals de bruine kikker en de gewone pad op doortrek, of als plek om te foerageren. Wezenlijke negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn niet te verwachten.

6.1.3 Vogels

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen

Er zijn geen beschermde soorten te verwachten. Negatieve effecten zijn redelijkerwijs niet te verwachten.

Tijdelijk beschermde verblijfplaatsen

Rond de werkplekken zijn tijdens het broedseizoen nesten van algemene broedvogels te verwachten. Het slopen mag niet worden uitgevoerd tijdens de piek van het broedseizoen globaal tussen 15 maart en 1 juli, tenzij zeker is dat door de sloopwerkzaamheden geen broedende vogels worden gestoord.

6.1.4 Zoogdieren

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen

Er zijn geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van zoogdieren in het plangebied te verwachten. Overtreding van de Wet natuurbescherming kan redelijkerwijs worden uitgesloten.

6.1.5 Libellen, dagvlinder en overige ongewervelden

Er zijn geen beschermde soorten aanwezig. Negatieve effecten zijn niet te verwachten.

7 CONCLUSIE & ADVIES

- Overtreding van de Wet natuurbescherming kan redelijkerwijs worden uitgesloten;
- De werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd conform projectplanning. Aanvullende maatregelen zijn niet noodzakelijk;
- Verstorende werkzaamheden mogen niet worden uitgevoerd tijdens de piek van het broedseizoen die globaal tussen 15 maart en 1 juli is, tenzij zeker is dat er op dat moment geen actieve nesten van vogels aanwezig zijn binnen de invloedsfeer van de voorgenomen werkzaamheden. Let op! Ook buiten de piek van het broedseizoen zijn actieve nesten beschermd.

LITERATUUR:

LITERATUUR

- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen; Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Vogelbescherming Nederland 2004. Rode Lijst Nederlandse broedvogels.
- Gedragscode Ruimtelijke ontwikkeling & inrichting, Vereniging Stadswerk Nederland, Vakgroep Groen, Natuur en Landschap, 2011-2015.
- Vleermuizen; Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Kennisdocument soortenbescherming, BIJ12,Provincies.

WEBSITES

- www.floron.nl
- www.ravon.nl
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx
- www.florafaunawet.stowa.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.telmee.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.waarneming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE 1

Overzichtskaart/projectgebied

Plangebied

Te slopen schuur

QUICKSCAN

Themakaart: Projectgebied
blad 1/1

Datum: 12-05-2022

Schaal: n.v.t.

Formaat: A3

Jansen&Jansen
groenadviesbureau

BIJLAGE 2

Foto impressie van het plangebied

Overzicht

De te slopen schuur.

De te slopen schuur.

De te slopen schuur.

Inspectie van de dakrand > geen sporen aangetroffen.

Geen dakbeschot aanwezig onder de dakpannen.

De schuur is leeg van binnen en goed te inspecteren.

‘Groene Specialisten in het Planproces’

Jansen&Jansen
groenadviesbureau

Contact
JANSEN&JANSEN groenadviesbureau
Velddijk 7a, Holten
www.groenadviseurs.nl

Lijst van bedrijfsactiviteiten aan huis

Activiteit	**Randvoorwaarde**
Kantoor	Alleen op afspraak
Reparatie van computers en consumenten artikelen, inclusief ondergeschikte detailhandel	Geen auto's, motorfietsen, bromfietsen, caravans en boten
Haar- en schoonheids-verzorging, inclusief ondergeschikte detailhandel	Alleen op afspraak. Een pedicure of manicure valt hieronder. Sauna's, solaria enz. vallen hier niet onder net zo min als een hondentrimsalon
webwinkels	Alleen opslag en verzending. Een showroom, afgiftepunt en verkoop ter plekke is uitgesloten
Bieden van bed and breakfast	
Gastouder	Maximaal 6 kinderen. Voldaan moet worden aan de kwaliteitseisen van de Wet kinderopvang. Op de aanmelding als gastouder moet positief zijn beslist
Autorijschool	Lesvoertuigen of aanhangwagens moeten op het bijbehorende terrein worden geparkeerd
Huiswerkbegeleiding	
Het geven van cursussen	

Aangepast per 1 november 2014

Parkeernormen

A Auto's

1 Parkeernormen per functie

1.1 Bepalen parkeerbehoefte

Burgemeester en wethouders bepalen de behoefte volgens onderstaande tabellen.

Hoofdfunctie Wonen	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Vrijstaande woning, 2 onder 1 kapwoning	woning	1,60	0,40
Eengezinswoning, rijwoning, appartement	woning	1,40	0,40
Studio (max. 1 slaapkamer), woning voor alleenstaande	woning	0,90	
Service appartement voor zorgbehoevende	woning	0,80	
Studentenwoning	woning	0,25	
Verzorgingshuis	woning	0,50	
Verpleeginrichting	100 m² bvo	0,33	
Gezinsvervangend tehuis	100 m² bvo	0,33	

Hoofdfunctie Winkel	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Streekverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	3,50	
Dorp-, wijk-, buurtverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	2,50	
Fullservice supermarkt	100 m² bvo	3,00	
Discountsupermarkt	100 m² bvo	4,00	

Hoofdfunctie Bedrijven	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Arbeidsintensief / bezoekers extensief (industrie, werkplaats etc.)	100 m² bvo	1,70	
Arbeidsextensief / bezoekers intensief (loods, opslagruimte etc.)	100 m² bvo	0,70	
Garage servicestation	100 m² bvo	2,50	
Showroom	100 m² bvo	1,20	
Commerciële dienstverlening (kantoor met baliefunctie)	100 m² bvo	2,80	
Kantoor zonder baliefunctie	100 m² bvo	1,90	

Hoofdfunctie Horeca en (verblijfs)recreatie	**Eenheid**	**Norm**	**Aandeel bezoekers**
Restaurant	100 m² bvo	10,00	
Cafe, cafetaria	100 m² bvo	5,00	
Hotel, motel	kamer	1,10	
Discotheek	100 m² bvo	1,90	

Hoofdfunctie Maatschappelijke instellingen	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Medische en maatschappelijke diensten (arts, groene kruis, apotheek, fysiotherapie, schoonheidssalon, tandarts etc.)	100 m² bvo	2,70	
Ziekenhuis	bed	1,50	
Religiegebouw	zitplaats	0,20	
Religiegebouw (alternatieve berekeningswijze)	100 m² bvo	10,00	
Vereniging, clubgebouw	100 m² bvo	2,00	
Bioscoop, schouwburg, concertzaal, theater	zitplaats	0,30	
Museum, bibliotheek	100 m² bvo	0,70	
Begraafplaats, crematorium	begrafenis, crematie	30,00	

Hoofdfunctie Onderwijs	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Dagverblijf, creche, sociale werkplaats	Maximaal gelijktijdig aanwezig personeel (excl. kiss and ride)	0,70	
basisonderwijs	leslokaal	0,80	
Voortgezet onderwijs	leslokaal	0,80	
MBO, hoger onderwijs	leslokaal	6,00 + 20 per collegezaal	
Avondonderwijs	student	0,80	

Hoofdfunctie Recreatie	Eenheid	Norm	Aandeel bezoekers
Sporthal	100 m² bvo	2,50	
Sportveld, exclusief kantine en kleedruimtes	hectare netto terrein	20,00 +0,2 per zitplaats bij wedstrijd-functie	
Zwembad	100 m² bassin	10,00	
Sportschool, -studio, dansstudio	100 m² bvo	3,00	
Squashbaan	baan	1,50	
Tennisbaan	baan	3,00	
Manege	box	0,50	
Volkstuin	perceel	0,30	
Jachthaven	ligplaats	0,50	

1.2 Afronding

Het volgens deze tabellen berekende aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond op hele aantallen.

1.3 Toegankelijkheid aandeel bezoekers

Het bezoekersgedeelte dat onderdeel uitmaakt van de parkeernorm dient openbaar toegankelijk te zijn.

2 Parkeerplaatsverplichting

2.1 Beoordeling parkeerplaatsverplichting

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd, nadat het benodigde aantal parkeerplaatsen volgens de norm is bepaald, om de aanleg van een ander aantal parkeerplaatsen te verplichten.
Daarbij wordt gelet op de mogelijkheid om:

- parkeerplaatsen dubbel te gebruiken;
- de wijze waarop bij woningen het gebruik van de parkeerplaatsen op het bijbehorende terrein in de praktijk zal plaatsvinden.

2.2 Tabel aanwezigheidspercentages

Bij de berekening van de parkeerplaatsverplichting wordt bij het realiseren van meerdere (verschillende) functies gebruik gemaakt van onderstaande aanwezigheidspercentages.

Functies	Werkdag ochtend	Werkdag middag	Werkdag avond	Koop-avond	Werkdag nacht	Zaterdag middag	Zaterdag avond	Zondag middag
Woonruimte	50%	60%	100%	90%	100%	60%	70%	70%
Seniorenwoning	80%	80%	100%	90%	100%	80%	80%	90%
Kantoor, bedrijven	100%	100%	5%	10%	0%	5%	0%	0%
Commerciële dienstverlening	100%	100%	5%	75%	0%	5%	0%	0%
Detailhandel	30%	70%	20%	100%	0%	100%	0%	0%
Sociaal-culturele voorzieningen	10%	40%	100%	100%	5%	60%	90%	25%
Sportfuncties	30%	50%	100%	90%	0%	100%	90%	85%
Bioscoop, theater, podium	5%	25%	90%	90%	0%	50%	100%	50%
Sociaal-medische voorzieningen	100%	100%	30%	15%	0%	15%	5%	5%
Dagonderwijs	100%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Avondonderwijs	0%	0%	100%	100%	0%	0%	0%	0%
Bibliotheek	30%	70%	100%	70%	0%	75%	0%	0%
Horeca, vermaak	30%	40%	90%	95%	5%	75%	100%	45

2.3 Reductiefactor parkeerplaatsen op bijbehorend terrein

2.3.1 De mate waarop het aanbod aan parkeerplaatsen op eigen terrein bij de hoofdfunctie 'Wonen' wordt bepaald is afhankelijk van de vraag of een garage, oprit of carport als volwaardige of gedeeltelijke parkeerplaats meetelt.

2.3.2 Burgemeester en wethouders gebruiken voor het bepalen van het aanbod op eigen terrein het berekeningsaantal behorende bij de privé parkeervoorziening zoals genoemd in onderstaande tabel.

Parkeervoorziening	Theoretisch aantal	Berekeningsaantal
Enkele oprit zonder garage	1	0,8
Lange oprit zonder garage	2	1,0
Dubbele oprit zonder garage	2	1,7
Garage zonder oprit	1	0,4
Garagebox (niet bij woning)	1	0,5
Garage met enkele oprit	2	1,0
Garage met lange oprit	3	1,3
Garage met dubbele oprit	3	1,8

2.4 Maatvoering parkeervoorziening

Een parkeervoorziening op bijbehorend terrein moet voldoen aan de volgende fysieke maatvoering:

- een enkele oprit is minimaal 5 m lang en 3,5 m breed;
- een lange oprit is minimaal 10 m lang en 3,5 m breed;
- een dubbele oprit is minimaal 5,5 meter breed (en eveneens minimaal 5 m lang);
- een garage is minimaal 5 m lang en 2,5 m breed (binnenwerks);
- een dubbele garage is minimaal 5 m lang en 4,5 m breed (binnenwerks);
- een zodanige situering dat het veilig in- en uitrijden is gewaarborgd;
- voor maatvoeringen van parkeergarages en parkeerterreinen op het bijbehorende terrein toetst de gemeente aan de publicatie ontwerpwijzer gebouwde parkeervoorzieningen (CROW publicatie 293 ontwerpwijzer parkeergarages en ASVV2012);
- bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minste 5,00 m bij 2,50 m;
- bij langs parkeren: een verhard vak van ten minste 5,50 m bij 2,00 m.

2.5 Afronding naar volledige parkeerplaatsen

Bij de berekening van de parkeerverplichting wordt gebruikt gemaakt van de tabellen 2.1 en 2.2. Het volgens deze parkeernormen benodigde aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond op een hele parkeerplaats.

3 Aanvullende eisen

3.1 Bevoegdheid stellen aanvullende eisen

Burgemeester en wethouders beoordelen, indien de functie van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten aanvullende behoefte anders dan in de parkeernormen beschreven, de onderstaande bruikbaarheidvereisten.

3.2 Aanvullende eis voor laden en lossen

3.2.1 Indien de functie van een gebouw aanleiding geeft tot een te verwachten behoefte aan ruimte voor het laden en lossen van goederen, moet in deze behoefte in voldoende mate zijn voorzien aan, in of onder dat gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde gedeelte dat bij dat gebouw behoort.

3.2.2 Op basis van rijcurves wordt de bruikbaarheid van de laad en los mogelijkheid getoetst. Voor maatvoeringen wordt getoetst aan het gestelde in de ASVV2012.

3.3 Aanvullende eis voor scholen, kinderdagverblijven en BSO locaties

3.3.1 Naast de eis dat in de parkeerruimte voor het personeel op het bijbehorende terrein wordt voorzien, wordt ook bepaald in hoeverre het nodig is voorzieningen op te nemen voor het met de auto halen en brengen van kinderen. De hiervoor te gebruiken kiss and ride stroken zijn bedoeld voor het onmiddellijk in en uit laten stappen van passagiers. Het is niet toegestaan daarop te parkeren.

3.3.2 Het aantal kiss and ride plaatsen wordt volgens de berekeningen in onderstaande tabellen bepaald.

Benodigde aantal kiss and ride plaatsen	**Formule**
Basisschool	
- onderbouw (groep 1 tot met 3)	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen
- bovenbouw (groep 4 tot en met 8)	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen
Kinderdagverblijf en Buitenschoolse Opvang	aantal leerlingen x % leerlingen auto halen en brengen x reductiefactor parkeerduur x reductiefactor aantal kinderen

Voor de input van de formule wordt gebruik gemaakt van de volgende tabel.

Doelgroep	**% halen en brengen met de auto**	**Reductiefactor parkeerduur**	**Reductiefactor aantal kinderen per auto**
Groep 1 t/m 3	30 – 60 %	0,50	0,75
Groep 4 t/m 8	5 – 40 %	0, 25	0,85
Kinderdagverblijf en BSO	50 – 80 %	0,25	0,75

3.4 Aanvullende eis gehandicapten parkeerplaatsen

3.4.1 De gehandicaptenparkeerplaatsen maken onderdeel uit van het aantal parkeerplaatsen behorend bij de parkeerplaatsverplichting en komen dus niet boven op de berekende verplichting.

3.4.2 Bij de realisatie van de gehandicaptenparkeerplaats dient deze parkeerplaats zo dicht mogelijk bij de ingang van het gebouw te liggen. De afstand bedraagt waar mogelijk minder dan 25 meter.

3.4.3 De voor gehandicapten gereserveerde plaats bij haaks parkeren heeft een verhard oppervlak van ten minste 3,50 bij 5,00 meter.

3.4.4 Bij openbare voorzieningen wordt er naar gestreefd om 2% van de openbare parkeerplaatsen in te richten als gehandicaptenparkeerplaats.

3.5 Aanvullende eis voor kleinschalig beroep/bedrijf aan huis

3.5.1 Voor het door de bewoner aan huis uitoefenen van een beroeps- of bedrijfsactiviteit als bedoeld in het bestemmingsplan, wordt geen parkeereis gesteld.

3.5.2 Voor een personeelslid dient het op het bijbehorende terrein 1 parkeerplaats gerealiseerd te worden.

3.5.3 Burgemeester en wethouders kunnen, wanneer op het bijbehorende terrein niet voorzien kan worden in de benodigde parkeervoorziening, bij omgevingsvergunning afwijken van het

bepaalde onder 3.5.2 voor het parkeren in het openbare gebied indien aangetoond wordt dat geen sprake is van een onevenredige toename van de parkeerdruk op de omgeving.

4 Uitvoering parkeerplaatsverplichting

4.1 Voldoen aan parkeernormen

4.4.1 In, op of onder een bouwwerk dan wel op of onder het bijbehorende terrein dient blijvend voorzien te zijn in voldoende parkeergelegenheid volgens de parkeernormen.

4.1.2 De aanvrager dient ten behoeve van de berekening aan te leveren uit welke functies en bijbehorende oppervlakten zijn plan is opgebouwd.

4.1.3 Bij nieuwbouwplannen en bij algehele functiewijziging wordt de parkeerplaatsverplichting berekend aan de hand van het gestelde onder de hoofdstukken 2 en 3.

4.1.4 Bij verbouwplannen, waaronder ook uitbreidingsplannen worden begrepen, en bij gedeeltelijke functiewijzigingen wordt bij de berekening van de parkeereis ervan uitgegaan dat de huidige parkeersituatie een feit is. Een reeds aanwezig tekort komt niet voor rekening van de initiatiefnemer. Indien op een locatie een uitbreiding plaatsvindt of een functie wordt toegevoegd, zal slechts voor die extra oppervlakte of die toegevoegde functie voorzien moeten worden in de parkeernorm. Uiteraard moeten opgeheven parkeerplaatsen wel gecompenseerd worden.

4.1.5 Wanneer het totale gebouw, inclusief de uitbreiding, als geheel voldoende parkeerplaatsen heeft, voldoet het (bouw)plan eveneens aan de parkeerplaatsverplichting conform deze bijlage.

4.2 Stappenplan bepalen parkeerplaatsverplichting

4.2.1 Burgemeester en wethouders bepalen de parkeerplaatsverplichting en de invulling van deze verplichting op basis van onderstaande vier stappen.

Stap 1: bepalen parkeerbehoefte
De parkeerbehoefte wordt bepaald volgens de tabellen in hoofdstuk 2.

Stap 2: aantonen parkeren op bijbehorend terrein
Een aanvraag omgevingsvergunning dient in beginsel op het bijbehorend terrein aan de parkeerplaatsverplichting te voldoen. Met het begrip “bijbehorend terrein” in deze bijlage wordt bedoeld: de ruimte voor parkeren of stallen van auto's in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij dat gebouw hoort, passend binnen het vigerende bestemmingsplan en de vigerende bestemming.

Stap 3: controle parkeren op bijbehorend terrein door gemeente
Burgemeester en wethouders controleren de bij de aanvraag ingediende parkeerbehoefte-berekening, zowel op de juiste toepassing van de parkeernormen en aanwezigheids-percentages als op de afwijkingsgronden van parkeren op eigen terrein.
(Luidt de conclusie dat voldaan kan worden aan de parkeerplaatsverplichting, dan vormt het aspect parkeren geen belemmering voor de ontwikkeling.)

Burgemeester en wethouder kunnen meewerken aan de ontwikkeling en toepassing geven aan hun afwijkingsbevoegdheid, indien uit hun controle blijkt dat:
niet kan worden voldaan aan de parkeerplaatsverplichting en de aanvraag niet zodanig aanpasbaar is dat de parkeereis in, op of onder het gebouw, dan wel op of onder het onbebouwde terrein dat bij het gebouw hoort, kan worden gerealiseerd zonder dat dit het functioneren buitensporig belemmerd.

Stap 4: onderzoek realiseren parkeerbehoefte in de openbare ruimte
Burgemeester en wethouders onderzoeken, al dan niet op verzoek van de aanvrager, indien het realiseren van parkeren op eigen terrein (deels) onmogelijk is, of het mogelijk is om in de openbare ruimte te zoeken naar een oplossing. Hierbij worden drie mogelijkheden onderzocht.

a. Parkeermogelijkheden in de directe omgeving
Wanneer is aangetoond dat er geen parkeermogelijkheden zijn op bijbehorend terrein, is parkeren op bestaande plaatsen (in de openbare ruimte) mogelijk een optie. Indien parkeercapaciteit in de openbare ruimte beschikbaar is, heeft dit gevolgen voor de inspanningsverplichting om alternatieven te zoeken. Wanneer op een andere wijze in de parkeerbehoefte wordt voorzien, door het toewijzen van parkeerplaatsen uit de openbare ruimte, dient onderzocht te worden in hoeverre er restcapaciteit van parkeergelegenheid in de openbare ruimte aanwezig is. Dit kan op twee manieren:
1. door middel van tellingen, of
2. door middel van een berekening van de theoretische parkeerbehoefte van andere functies in de directe omgeving.

Tellingen worden op verschillende tijdstippen en verschillende dagen verricht, zodat onderscheid gemaakt kan worden in het parkeren door verschillende groepen. Het doel is de maximale bezettingsgraad te bepalen. Als indicatie van de grens van de beschikbare parkeercapaciteit wordt in de verkeerskunde een bezettingspercentage van 85% gehanteerd. Ofwel: 85% van de beschikbare parkeercapaciteit mag bezet zijn. De overige 15% is nodig voor het opvangen van "zoekverkeer" en groei van het autobezit.
De maximale parkeerbezetting is richtinggevend voor de maximaal aanwezige beschikbare parkeerplaatsen voor het kunnen toewijzen als afwijking van de parkeerplaatsverplichting op bijbehorend terrein. Ook hierbij spelen loopafstanden een rol (zie tabel hieronder).
Wanneer een ingrijpende maatregel (bijvoorbeeld grootschalige nieuwbouw) plaatsvindt, kan niet altijd worden volstaan met tellingen. Dit omdat in de huidige situatie geparkeerd wordt door bewoners of gebruikers van de sloopbouw. Daarbij zijn (recente) tellingen niet altijd voorhanden. Voor nieuwbouwplannen worden in principe vanuit de gemeente geen tellingen verricht in verband met de bijkomende kosten. Voor de bestaande situatie bij deze grootschalige nieuwbouw worden daarom tellingen uitgevoerd en voor de nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt de parkeervraag bepaald door middel van de normen in deze bijlage.

b. Centrale parkeervoorziening
Burgemeester en wethouders onderzoeken de mogelijkheden van het toerekenen van de parkeerplaatsverplichting van de nieuwe functie(s) aan een toekomstige openbare parkeergarage of parkeerterrein, die in de nabije omgeving wordt gerealiseerd.

c. Aanleg nieuwe parkeerplaatsen
Burgemeester en wethouders onderzoeken de mogelijkheden van het aanleggen van nieuwe parkeerplaatsen op loopafstand van de ontwikkellocatie op kosten van de aanvrager. Wat een acceptabele loopafstand is, wordt beoordeeld bij de aanvraag omgevingsvergunning en is afhankelijk van de functie, het specifieke gebied waar het bouwplan gerealiseerd wordt en een aantal ruimtelijke aspecten aan een looproute zoals sociale veiligheid en aantrekkelijkheid.

De richtlijnen van het CROW voor acceptabele loopafstanden worden de mogelijkheden onder a tot en met c als uitgangspunt gebruikt. Daarbij wordt uitgegaan van een gemiddelde loopsnelheid van 5 kilometer per uur.
Deze zijn weergegeven de volgende tabel.

Hoofdfunctie	Acceptabele loopafstanden	
Wonen	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Winkelen supermarkt	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Winkelen funshoppen	200 – 600 meter	(2,5 tot 7,5 minuten)
Werken	200 – 800 meter	(2,5 tot 9,5 minuten)
Ontspanning	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Gezondheidszorg	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)
Onderwijs	100 meter	(1,0 tot 1,5 minuten)

Wanneer de burgemeester en wethouders de mogelijkheid zien om parkeerplaatsen in de openbare ruimte op acceptabele loopafstand te realiseren gelden voor de aanleg van deze nieuwe parkeerplaatsen in de openbare ruimte de volgende ontwerpeisen:

- bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minste 5,00 m bij 2,50 m;
- bij langs parkeren: een verhard vak van ten minste 5,50 m bij 2,00 m;
- bij een voor gehandicapte gereserveerde plaats bij haaks parkeren: een verhard vak van ten minst 5,00 m bij 3,50 m;
- voor maatvoeringen van grootschalige parkeergarages en parkeerterreinen toetsen burgemeester en wethouders aan de publicatie ontwerpwijzer gebouwde parkeervoorzieningen (CROW publicatie 293 ontwerpwijzer parkeergarages, ASVV2012).

4.3 Afwijkingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders maken gebruik van hun afwijkingsbevoegdheid indien volgens de onder stap 4 beschreven wijze de benodigde parkeerplaatsen in het openbare gebied kunnen worden aangelegd.

4.4 Hardheidsclausule

Burgemeester en wethouders kunnen, wanneer geen fysieke mogelijkheden aanwezig zijn om de parkeereis op bijbehorend terrein te realiseren of op acceptabele loopafstand in de openbare ruimte op te vangen of te realiseren conform de gestelde ontwerpeisen, de ontwikkeling toetsen aan de hardheidsclausule om mee te kunnen werken aan de voorgenomen ontwikkeling.

Stap 5: eindafweging

Het verlenen van medewerking zonder dat aan de parkeerbehoefte wordt voldaan en zonder vervangende parkeerruimte, is voorbehouden voor zeer bijzondere omstandigheden.
Van deze bevoegdheid wordt slechts gebruik gemaakt indien het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit.

B Fietsen

1 Parkeernormen per functie

1.1 Bepalen parkeerbehoefte

Burgemeester en wethouders bepalen de behoefte volgens onderstaande tabel.

Functie	Eenheid	Norm
Winkels en dienstverlenende bedrijven		
- streekverzorgende winkel (centra)	100 m² bvo	2,7
- dorp-, wijk-, buurtverzorgende winkel(centra)	100 m² bvo	2,9
Kantoren		
- zonder baliefunctie	100 m² bvo	1,2
- met baliefunctie	100 m² bvo	5,0
Onderwijsinstellingen		
- basisschool	10 leerlingen	5,4
- voortgezet onderwijs	100 m² bvo	14,4
- hoger onderwijs	100 m² bvo	12,9
Sportcomplexen		
- sporthal	100 m² bvo	2,5
- sportveld met tribune	100 bezoekerscapaciteit	30
- sportveld	wedstrijdveld	30
- zwembad	100 m² bassin	20
Uitgaansgelegenheden		
- theater	100 zitplaatsen	18
- concertzaal	100 zitplaatsen	18
- bioscoop	100 m² bvo	1,4
- discotheek	100 (zit)plaatsen	18
Zorginstelling		
- ziekenhuis	100 m² bvo	0,7
- verpleeg-, verzorgingshuis	100 m² bvo	0,7

1.2 Afronding

Het volgens deze fietsparkeernormen berekende benodigde aantal parkeerplaatsen wordt naar boven afgerond tot een hele parkeerplaats.

2 Aanvullende eisen

2.1 Maatvoering

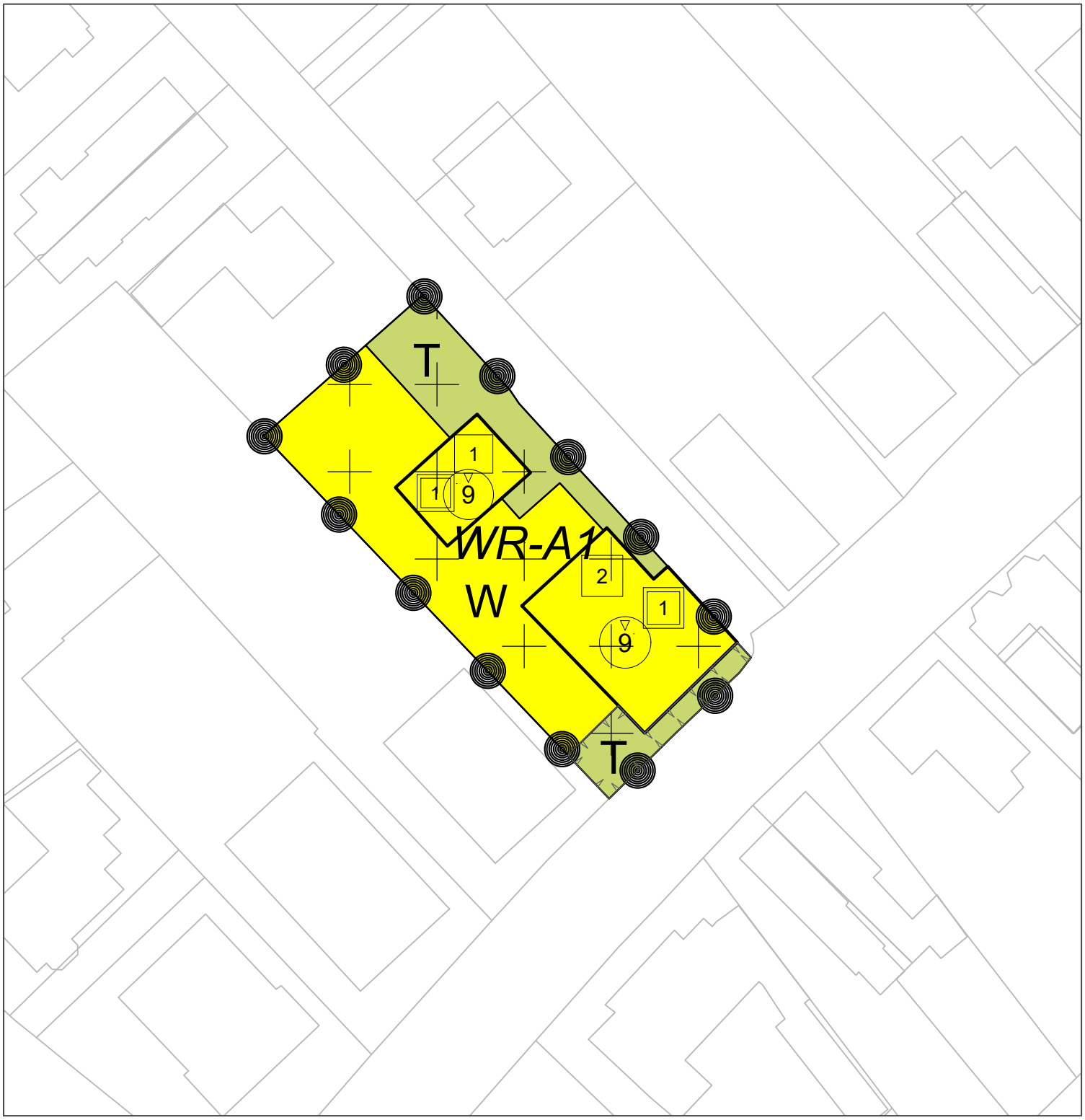
De maatvoering van een fietsparkeerplaats moet voldoende zijn om een fiets te parkeren/stallen. Ook voor het plaatsen van de fiets is voldoende (manoeuvreer)ruimte nodig.
Omtrent voorzieningen voor het parkeren en stallen van fietsen is de publicatie 230 'Ontwerpwijzer Fietsverkeer' van het CROW (2006) van toepassing.

2.2 Ligging fietsparkeervoorzieningen

De fietsparkeervoorzieningen moeten aantrekkelijk zijn gelegen. Bij solitaire bestemmingen waar men kort hoeft te zijn zoals bijvoorbeeld een supermarkt of een bank moet de afstand tussen parkeerplaats en bestemming een beperkt aantal meters zijn.
Als de verblijftijd langer is (bijvoorbeeld voor centrumbezoek – meerdere voorzieningen) dan worden langere loopafstanden eerder geaccepteerd. De fietsparkeervoorzieningen dienen in dat geval geconcentreerd op de (drukst bereden) aanrijroutes te worden gerealiseerd.

C Slotbepaling

Daar waar deze bijlage niet in voorziet, is de ASVV 2012 of publicatie 317 van het CROW (Kencijfers parkeren en verkeersgeneratie) van toepassing, dan wel een latere uitgave.
Hierbij dient als basis de stedelijkheidsgraad 'matig stedelijk' te worden aangehouden en dient uitgegaan te worden van de 'gemiddelde parkeerkencijfers' voor de stedelijke zone 'rest bebouwde kom' voor het totale grondgebied van de gemeente Rheden.

LEGENDA

Plangebied

Enkelbestemmingen

- T — Tuin
- W — Wonen

Dubbelbestemmingen

- WR-A1 — Waarde - Archeologie 1

Gebiedsaanduidingen

- overige zone - stedenbouwkundig waardevol

Bouwvlakken

- bouwvlak

Maatvoeringen

- 1 — maximum aantal bouwlagen
- 2 — maximum aantal wooneenheden
- 9 — maximum bouwhoogte (m)

Overig

- Ondergrond (KAD, 10 mei 2022)

Meters
0 1 2 3 4 5 10 15 20 25

N

Bestemmingsplan Rheden 2016, locatie tussen Smidsweg 26 en 28

Gemeente Rheden

idn	: NL.IMRO.0275.BPRH03-VA01
schaal	: 1:500
formaat	: A4
projectnr.	: 13.20.03
laatst gew.	: 25 april 2023
tekenaar	: RvB
www.buro-sro.nl	: Vestiging Arnhem

BURO SRO

gemeente Rheden

Gemeente Rheden

Raadsvergadering 28 maart 2023

Datum:	28 maart 2023
Locatie:	Landgoed Avegoor Ellecom
Voorzitter:	dhr. C. van Eert
Griffier:	de heer C. Knipping
Wethouders:	mw. G. Hofstede, dhr. R. Ter Hoeven, dhr. D. Klomberg dhr. P. Hofman
Gemeentesecretaris:	mevrouw N. Renkema-Holstein

Aanwezig

De heer T. Endeveld	GL
Mevrouw S. Kerkum	GL
Mevrouw H. Heersink	GL
Mevrouw M. Van de Kolk	GL
De heer E.P.F.L. Roumen	D66
Mevrouw R. Huertas Mulckhuyse	D66
De heer D.J.P. Appels	D66
De heer T. Kuijpers	D66
De heer S. Hanssen	VVD
Mevrouw M. Visser	VVD
De heer R. Koekkoek	VVD
De heer J.M.A. Kolkman	VVD
De heer W.A. Heesen	PvdA
Mevrouw M. Noorland	PvdA
De heer M. Sahan	PvdA
De heer G. Hageman	PvdA
De heer T.K.J. Eskes	GPR/B
De heer B. van de Geijn	GPR/B
De heer F. Kooistra	GPR/B (vanaf 20.00 uur)
De heer A.J.H. Bosveld	GPR/B
De heer M. Budel	CDA
De heer C.C.J.M. Weijers	CDA
Mevrouw N.T. Overvliet	CDA
De heer T. Kooijmans	VPR
De heer P van Heumen	VPR
De heer H. Witteveen	CU

Afwezig

De heer M. van Heijgen	BR

1 Opening

De **voorzitter** opent de vergadering.

Vaststellen agenda

Een door de fracties GPR/B, CU, PvdA, D66 en GL ingediende motie vreemd aan de orde 'oproep tot voortschrijdend inzicht inzake de megastal Ellecom' wordt geagendeerd als agendapunt 4A.
Een door de fracties GL, CU en D66 ingediende motie vreemd aan de orde 'Van Oud naar Nieuw 2.0' wordt geagendeerd als agendapunt 4B.
De agenda wordt met deze wijzigingen vastgesteld.

2 Rondvraag

Een door fractie VVD gestelde vraag over het voormalig klooster wordt mondeling beantwoord door **wethouder Hofstede**.

TOEZEGGING:
Wethouder Hofstede zegt toe bereid te zijn om ook de inwoners van De Steeg te informeren over de ontwikkelingen rondom een mogelijke bestemmingsplanwijziging voor het perceel van het voormalig klooster in De Steeg.

BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

3 Koersdocument sociaal domein (23.14)

Het door fractie GL ingediende amendement 'Integrale wijkaanpak voor alle wijken' wordt unaniem aangenomen.

Het door fractie CDA, mede namens fractie VPR, ingediende amendement 'Dashboard sociaal domein' wordt na een toezegging van de wethouder ingetrokken.

Het door fractie VVD ingediende amendement 'Raad geeft invulling aan zijn rol' wordt na een toezegging van de wethouder ingetrokken.

Het geamendeerde voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
- in te stemmen met de uitgangspunten Opdracht Koersdocument sociaal domein, met dien verstande dat inhoudelijke opgave nummer 4 'integrale wijkaanpak Dieren Stenfert' wordt veranderd in 'integrale wijkaanpak, te beginnen met Dieren Stenfert';
- opdracht te geven aan het college voor de uitwerking van het Koersdocument sociaal domein gemeente Rheden.

TOEZEGGINGEN

Wethouder Hofstede bevestigt n.a.v. het amendement van de fracties CDA en VPR de eerder gedane toezegging om de raad 3 keer per jaar te informeren middels een raadsinformatiebrief Sociaal Domein, waarvan de eerste is te verwachten in april 2023. Zij voegt hieraan toe dat daarin -naast de vermelding van cijfers, trends en

ontwikkelingen- ook een duiding wordt gegeven in relatie tot voorgaande jaren (Dashboard Plus).

Wethouder Hofstede zegt naar aanleiding van het amendement van fractie VVD toe dat er geen plan van aanpak zal worden opgesteld voordat het koersdocument is vastgesteld.

Wethouder Hofstede zegt namens **wethouder Ter Hoeven** toe de raad in april 2023 te informeren over de resultaten van de motie Wachtverzachter.

4 Rekenkamerrapport effectiviteit rekenkameronderzoeken (23.19)

Het door de fracties VVD, VPR en CDA ingediende amendement 'Van aanbevelingen naar samen verder' wordt unaniem aangenomen.

Het geamendeerde voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:

1 het rapport 'Effectiviteit rekenkameronderzoeken' vast te stellen;

2 de aanbevelingen in het rapport 'Effectiviteit rekenkameronderzoeken' over te nemen.

3 Het College te verzoeken:

a. De Raad uiterlijk het vierde kwartaal 2023 te informeren over het moment dat zij de nog lopende aanbevelingen al dan niet heeft afgerond met inachtneming van de aandachtspunten uit hoofdstuk 3 en hoofdstuk 5.2.2 van het vastgestelde rapport;
b. Een voorstel te doen voor een aan de Raad periodiek te verstrekken (kort, overzichtelijk) overzicht van de voortgang van de realisatie van de voor het College geldende aanbevelingen;
c. Indien nodig een beleid te formuleren 'hoe om te gaan met de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie';

4. Verzoekt de griffie:

a. Voor 1 juni 2023 na te gaan welke aanbevelingen die zouden worden opgevolgd niet zijn opgenomen in de LTA.
b. Een voorstel te doen hoe de aanbevelingen van de Rekenkamer geldend voor de Raad op eenvoudige wijze zijn te volgen en te monitoren.

De door de fracties GL en VPR ingediende motie 'Subsidiebeleidskader Doelen en activiteiten' wordt aangehouden.

TOEZEGGING
Wethouder Klomberg zegt toe om tijdens een oriënterende avond een open discussie te organiseren over de wijze waarop invulling kan worden gegeven aan de aanbevelingen van de rekenkamercommissie voor het onderdeel subsidies.

4A Motie vreemd aan de orde 'oproep tot voortschrijdend inzicht inzake de megastal Ellecom'

De motie wordt aangenomen met 17 stemmen voor (GPR/B, PvdA, D66, GL en CU) en 9 stemmen tegen (VVD, CDA en VPR).

TOEZEGGING
Wethouder Hofman zegt toe om de vraag van de heer Kooijmans over wat er is gebeurd met de moties die in 2017 door de raad zijn aangenomen over de megastal schriftelijk te beantwoorden.

Stemverklaringen
Fractie VPR heeft dubbele gevoelens bij deze motie, maar heeft te weinig specifieke informatie om hierover te kunnen oordelen. De nadruk ligt op stikstofbelasting, waarvoor de fractie een allergie heeft. De fractie mist in de motie de aandacht voor het welbevinden van de dieren zelf. De betrokkenen, waaronder de direct belanghebbende, zijn door de indieners niet gehoord. De fractie stemt daarom tegen de motie.
Fractie CU heeft groot respect voor de pachter, hoe hij omgaat met het vee en werkt aan duurzaamheid. Omdat de fractie de rechten van de pachter op geen enkele wijze wil aantasten kan de fractie deze motie mede indienen.
Fractie VVD stemt tegen de motie, mede gelet op de motie uit 2017 m.b.t. het faciliteren van een gesprek met de inwoners (voor en tegenstanders van de megastal) en Middachten om hierover on speaking terms te blijven.

4B Motie vreemd aan de orde 'Van Oud naar Nieuw 2.0'

De motie wordt aangehouden tot de volgende vergadering.

HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

5 Nieuwbouw Dierentehuis - (Contra)garantstelling aan Arnhem (23.15)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
1. een positieve zienswijze af te geven op het voorgenomen besluit van het college om een (contra)garantstelling van maximaal € 250.800,00 voor 30 jaar aan de gemeente Arnhem te verstrekken;
2. vast te stellen dat de (contra)garantstelling tussen de gemeente Arnhem en de gemeente Rheden plaatsvindt in het algemene belang, gelegen in het opvangen van (zwerf)dieren in het kader de uitvoering van de Wet dieren.

Stemverklaring:
Fractie D66 is blij dat met dit besluit het opvangen van zwerfdieren mogelijk blijft. Ook is zij blij dat het dierentehuis voldoende eigen vermogen heeft om de lasten te kunnen blijven dragen en dat het voornemens is om dit tehuis duurzaam, volledig circulair en flexibel te gaan bouwen. De fractie kijkt uit naar de concrete plannen en het resultaat.
Fractie GL is blij dat de gemeente hieraan bijdraagt en dankt ook de vrijwilligers dat dierenopvang gerealiseerd kan worden.

6 Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven (23.18)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
1 Kennis te nemen van de brief van Alliander d.d. 28 november 2022 met daarin het voornemen om het Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven voor besluitvorming te agenderen op de AvA van 19 april 2023;
2 een positieve zienswijze geven op het voornemen van het college om in te stemmen met het Afsprakenkader op de AvA van 19 april 2023.

Stemverklaring:
Fractie VVD is het eens met het besluit en merkt op dat de fractie hier 10 jaar geleden al op heeft aangedrongen. De fractie roept het college op om in de aandeelhoudersvergadering blijvende aandacht te vragen voor de investeringen om tot een fatsoenlijk net te komen en te blijven.

7 Evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid (23.17)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
1 De uitkomsten en aanbevelingen van de evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente ter kennis te nemen.
2 De formatie-uitbreiding op de strategische inkoopfunctie nadrukkelijk en in samenspraak met de beleidsverantwoordelijken in te zetten voor monitoring en sturing op het bereiken van de doelstellingen op de gebieden van Social Return, duurzaamheid/circulariteit en lokale economie. Eind 2025 de resultaten van een nieuwe evaluatie van het inkoop- en aanbestedingsbeleid Rheden met de raad te delen.

Stemverklaring:
Fractie D66 is blij met de uitkomsten van de evaluatie (aandacht voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en duurzaam en circulair inkopen) en het voorstel om de uitbreiding van de ambtelijke capaciteit te gebruiken aan specifiek deze punten. De fractie stemt voor het voorstel.
Fractie VVD stemt voor het voorstel, maar plaatst wel dat kanttekening dat zij de aanbevelingen richting het college mist waarop de raad kan controleren. De fractie vraagt hiervoor aandacht bij volgende evaluaties.

8 Normenkader Rechtmatigheid 2023 (23.16)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
Vaststellen van het normenkader rechtmatigheid voor verantwoording en controle van boekjaar 2023.

9 Verzoek suppletie-uitkering uit het Gemeentefonds 2023 (23.13)

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
• De kosten van het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten voor 2 projecten en de ambtelijke inzet in 2022 vast te stellen op €20.845,00 (excl. BTW).
• In te stemmen met het indienen van een suppletieverzoek uit het gemeentefonds, ter hoogte van € 14.174,60 (= 68% van € 20.845,00), bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

10 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 28 februari 2023

De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

11 Ingekomen brieven

De raad besluit conform voorstel.

12 Stukken ter kennisname

V.k.a.

12.a Kadernota begroting ODRA 2024

12.b collegevoorstel nadere regels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023

12.c collegevoorstel beleidsregels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023

Fractie GL mist in het voorstel bij was/wordt het Verdrag voor de rechten van de mens met een handicap.

12.d Aanpak mensenhandel

Fractie CDA heeft in het verleden vragen gesteld over mensenhandel en spreekt haar dank uit dat het college dit heeft opgepakt.
Fractie GL mist in dit voorstel het onderdeel 'voorkomen is beter dan genezen', waarbij met name wordt gedoeld op pooierboys.

12.e Reactienota Raad Huisvestingsverordening 2024

12.f Hulpactie aardbeving in Turkije en Syrië

Fractie PvdA dankt raad, college en inwoners voor de steun.

12.g Verlening mandaat, volmacht en machtiging contractmanagement Inburgering

12.h Jaarverslag 2022 rekenkamercommissie

12.i **Informatiebrief over ontwikkelingen bij de VGGM**

12.j **Rhedense Kanjer weer in beeld**

Fractie CDA bedankt het college voor de uitwerking van de door haar ingediende motie.

12.k **Energietoeslag studenten-correctie beleidsregels**

12.l **ESF subsidie + samenwerkingsovereenkomst**

12.m **Financieel toezicht 2023 door provincie**

12.n **Jaarverslag Ombudscommissie 2022**

12.o **Renovatie Openluchttheater de Pinkenberg**

fractie CDA verzoekt dit onderwerp te agenderen voor een voorbereidende vergadering.

12.p **Voortgang implementatie burgerakkoord**

Fractie PvdA verzoekt om dit besluit te agenderen voor de voorbereidende vergadering, omdat dit ook voor de gemeenteraad een geheel nieuwe werkwijze is en daarvan graag op de hoogte wil blijven.

12.q **Nadere besluitvorming inzake weekmarkten gemeente Rheden**

13 **Sluiting**

De **voorzitter** sluit de vergadering.

gemeente Rheden

Raadsvergadering dinsdag 25 april 2023
Agendapunt: Lijst van aan de raad gerichte brieven.

	Aan de raad gerichte brieven	**Voorstel:**	**iBabs:**
1	Koninklijke Centrale Vereniging Ambulante Handel: Brandbrief Zero Emissie	College ter afhandeling	20-03-2023
2	College: Vaststelling bestemmingsplan Velp - Zuid 2016, locatie dr. W. Portheinestraat	V.K.A.	20-03-2023
3	VNG: Verbetering jeugdbeschermingsketen op korte en lange termijn	V.K.A.	23-03-2023
4	Landelijk Platform Overlast Goederentreinen: LPOGT-info 4	V.K.A.	24-03-2023
5	Gelders Archief: Ontwerpbegroting 2024 incl. programmaplan	College ter afhandeling	27-03-2023
6	Groene Metropoolregio: financiële en algemene uitgangspunten 2024	College ter afhandeling	28-03-2023
7	RONA: LPOGT-info 5	V.K.A.	30-03-2023
8	Unkobon Consumentenbond Bonaire & DeGoedeZaak: Een menswaardig sociaal minimum voor de BES-eilanden	College ter afhandeling	03-04-2023
9	Belangenvereniging Beekhuizen Natuurlijk: verzoek tot overleg met Belangenvereniging Beekhuizen Natuurlijk	College ter afhandeling	05-04-2023
10	COC Midden-Gelderland: vlag hijsen	College ter afhandeling	12-04-2023
11			
12			
13			
14			
15			

Toelichting op de Lijst van aan de Raad gerichte brieven.
Aan de raad gerichte brieven kunnen op de volgende wijze worden behandeld:
Als er geen antwoord of nadere actie wordt vereist neemt de raad de brief voor kennisgeving aan; het voorstel luidt dan: "v.k.a.".

- Als er wel een antwoord wordt vereist zijn er twee mogelijkheden:
  - De raad verzoekt het college om een antwoord-brief voor te bereiden, die vervolgens door de raad wordt vastgesteld (brief en concept-antwoordbrief komen dan enige tijd later terug op de lijst);
    het voorstel luidt dan: "pré-advies College";
  - De raad vraagt aan het college om de brief verder af te handelen;
    het voorstel luidt dan: "college ter afhandeling".

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A. Klomberg	7 Overhead	17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
14 maart 2023		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Raadsinformatiebrief perspectiefbrief Connectie 2024

INHOUD VOORSTEL
Kennisnemen van de Perspectiefbrief 2024 van De Connectie en de Raadsinformatiebrief inclusief bijlagen aanbieden aan de Gemeenteraad.

1 Wat is de aanleiding?
De Connectie biedt jaarlijks een Perspectiefbrief aan. Deze heeft tot doel de Gemeenteraden – van dedeelnemende gemeenten – de mogelijkheid te bieden om in een vroeg stadium richting te geven aan de later dit jaar op te stellen begroting 2024-2027. In de perspectiefbrief schetst De Connectie de te verwachte trends en ontwikkelingen voor de komende 4 jaar. De begroting van de Connectie wordt daarmee een nadere duiding van Perspectiefbrief en de beleidswensen van de gemeenteraden. Het is het tweede jaar dat De Connectie een dergelijke Perspectiefbrief aanbiedt.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- De Wet gemeenschappelijke regelingen;
- De gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke Uitvoeringsorganisatie;
- Het Bedrijfsplan De Connectie.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Dit voorstel beoogt inzicht te geven in de uitvoering van aan De Connectie overgedragen taken.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Om de beleidscycli van de gemeenten en De Connectie beter op elkaar af te stemmen, is gekozen voor het introduceren van een perspectiefbrief, waarin De Connectie de verwachte trends en ontwikkelingen voor het opvolgende jaar presenteert. Deze perspectiefbrief is de start van de dialoog tussen De Connectie, Arnhem, Renkum, Rheden en treft uw college bijgaand aan.

De ontwikkelingen uit de perspectiefbrief zullen de komende periode tussen de gemeenten onderling

en met De Connectie worden verkend en vertaald.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Aan dit voorstel zijn geen financiële consequenties verbonden. De impact van de in de Perspectiefbrief 2024 geschetste ontwikkelingen moeten nog verder worden geduid en vertaald.

Een afwijkingenrapportage over het lopende boekjaar (Berap-1) wordt door De Connectie aangeboden voor 15 april a.s., tezamen met de jaarstukken 2022.

6 Wat zijn de risico's?

Er is geen sprake van bijzondere risico's.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Niet van toepassing.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Dit voorstel wordt ter kennis gebracht van de raad.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Niet van toepassing

Velp,

Aan de raad van de gemeente

Datum : 21 maart 2023
Contactpersoon : R. Kuipers, Concerncontroller
Telefoonnummer : 06 - 21476153

Onderwerp: Perspectiefbrief Connectie 2024

Geachte raadsleden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de Perspectiefbrief 2024 De Connectie.

Inleiding
De Connectie biedt jaarlijks een Perspectiefbrief aan. Deze heeft tot doel de gemeenten de mogelijkheid te bieden om in een vroeg stadium richting te geven aan de later dit jaar op te stellen begroting 2024-2027. In de perspectiefbrief schetst De Connectie de te verwachte trends en ontwikkelingen voor de komende 4 jaar. De begroting van de Connectie wordt daarmee een nadere duiding van Perspectiefbrief en de beleidswensen van de gemeenteraden. Het is het tweede jaar dat De Connectie een dergelijke Perspectiefbrief aanbiedt.

De belangrijkste trends en ontwikkelingen zagen wij eerder in de perspectiefbrief 2023, samengevat in 4 thema's; Huisvesting/ Hybride werken, Regionale Informatievisie en -strategie, Informatieveiligheid & privacy en overige ontwikkelingen. Wij onderkennen en onderschrijven de majeure ontwikkelingen zoals geschetst in de perspectief. De impact van deze ontwikkelingen is meerjarig en past ook in de lijn van optimaliseren en harmoniseren. Deze moeten evenwel nog verder worden geduid en (financieel) vertaald in de Begroting van De Connectie en de gemeenten, waarbij niet alleen de kosten voor De Connectie een rol spelen maar ook de kosten die we in onze eigen organisatie moeten maken voor implementatie en organisatie.

Bestuursopdracht
Begin juli 2021 bent u geïnformeerd over de bestuursopdracht aan de directeur van De Connectie, inmiddels is de bestuursopdracht afgerond. In het kader van het perspectief van de samenwerking in De Connectie ligt er nog een opdracht voor de deelnemende gemeenten, dat betreft de doorontwikkeling van de gezamenlijke governance en de invulling van eenduidigheid in het opdrachtgeverschap aan De Connectie in zijn algemeenheid. De samenwerkende gemeenten geven daar momenteel invulling aan en doorlopen een aanscherping van de stuurstructuur op de uitvoeringstaken van de Connectie.

Specifiek is benoemd de urgentie van eenduidig opdrachtgeverschap op de IV/ICT ontwikkeling. De invulling daarvan is cruciaal voor realiseren van grip op de snelle ontwikkelingen op ICT mogelijkheden en in formatieveiligheid en essentieel voor de invulling van de taakopdracht tot harmonisering van het ICT landschap. Momenteel loopt er een onderzoek naar de versterking van dat opdrachtgeverschap. Over de voortgang, invulling en consequenties hiervan zullen wij uw raad actief informeren.

Regionale samenwerking
Daarnaast is een voorstel uitgewerkt om het demand- en supplymanagement te versterken om zo het gezamenlijk eigenaarschap en opdrachtgeverschap van de drie gemeenten te versteken. Demand- en

supplymanagement heeft een belangrijke rol om vraag en aanbod op het gebied van bedrijfsvoering samen te brengen en zo onze regionale samenwerking in goede banen te leiden.

Vertrouwende u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd,

Met vriendelijke groet,

Namens het college van Burgemeester en Wethouders,

burgemeester. loco-gemeentesecretaris.

Bijlagen:

- Perspectiefbrief 2024 De Connectie
- Uitwerking van de Bestuursopdracht

De Connectie

Aan de raden van de gemeenten Arnhem,
Renkum en Rheden

Datum : 27-02-2023
Contactpersoon : Maurits Boersma
Telefoonnummer : 026 377 2410

Onderwerp: **Perspectiefbrief 2024**

Geachte raadsleden,

Hierbij ontvangt u voor de tweede keer een Perspectiefbrief van De Connectie. Zoals bij u bekend is een Perspectiefbrief -ook wel Kaderbrief genoemd- een gebruikelijk middel om de gemeenteraden de mogelijkheid te bieden om al op een vroeg moment richtinggevende uitspraken te doen voor het opstellen van de begroting voor het volgende jaar. De begroting wordt hiermee in feite een verdere uitwerking van eerder geformuleerde beleidskaders door de gemeenteraden. Door dit middel ook voor De Connectie in te zetten, is het de bedoeling om ook de begroting van De Connectie meer volgend te laten zijn aan de kijk die gemeenten op de begroting hebben. Dit past ook beter bij het karakter van een uitvoeringsorganisatie en uw kaderstellende rol.

Perspectiefbrief of Perspectiefnota?
U ontvangt van ons een Perspectiefbrief en geen Perspectiefnota of Kadernota. De reden hiervoor is dat het financiële gevolg van de verwachte ontwikkelingen voor een groot deel afhankelijk is van de overwegingen en keuzes die uw raden hierin maken. Deze Perspectiefbrief neemt u mee in de uitgangspunten voor de begroting, de actuele en te verwachten toekomstige ontwikkelingen en de gevolgen hiervan voor het meerjarenperspectief.

I Uitgangspunten voor de begroting
Voor de begroting zijn de volgende, meer algemene, uitgangspunten van toepassing: de loonkostenbudgetten worden aangepast op basis van de reële loonkostenontwikkeling op grond van cao-afspraken en premieontwikkelingen. Voor het begroten van de effecten van (autonome) prijsontwikkelingen wordt de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie gebruikt. De raming hiervan wordt gepubliceerd in de Macro Economische Verkenning (MEV) en in het Centraal Economisch Plan (CEP).

Met de gemeenten is de mogelijkheid onderzocht om de eerder genoemde uitgangspunten aan te vullen met een aanpak waarbij de ontwikkeling van de begroting van De Connectie zich meebeweegt met die van de eigenaren. Denk bijvoorbeeld aan de compensatie die de gemeenten ontvangt vanuit het Rijk voor de invoering van wet- en regelgeving die ook de bedrijfsvoering raakt. Afgesproken is dat het vooral aan de gemeenten is om hiervan een deel te ‘reserveren’ voor de noodzakelijke en wenselijke aanpassingen in de bedrijfsvoering.

Voor de vertaling van volumeontwikkelingen in de dienstverlening naar de begroting van De Connectie maakt de huidige lumpsumsystematiek[1] plaats voor een model dat is gebaseerd op outputsturing en -bekostiging[2]. In 2023 wordt de werking van het kostprijsmodel en de effecten van de nieuwe systematiek aanpak onderzocht. Op basis van de resultaten hiervan stelt De Connectie, samen met de gemeenten, een invoeringsplan op.

Tot slot is het belangrijk om te melden dat de financiële kaders van De Connectie uitgaan van een zo goed mogelijk gebruik van mogelijkheden tot harmonisering, standaardisering en digitalisering. In de praktijk blijkt dat nog niet alle mogelijkheden volledig zijn benut en -waar sprake is van een standaard- hier nog regelmatig van wordt afgeweken. Dit leidt tot kwaliteitsverlies in de interne beheersing en zet de beschikbare capaciteit, formatief en financieel, onder druk. In de aanloop naar de MJPB 2024-2027 zal hier in regionaal verband over moeten gesproken met als doel samenwerkingskansen beter te gebruiken. De gemeenten zijn hiervoor aan zet.

II Actuele en toekomstige ontwikkelingen

De gemeentelijke perspectiefnota's/ kadernota's hebben andere (wettelijke) termijnen dan die voor gemeenschappelijke regelingen en volgen later in het voorjaar. Toch nemen we u in deze perspectiefbrief graag op hoofdlijnen alvast mee in een aantal trends en ontwikkelingen die wij nu en in de toekomst zien op het gebied van bedrijfsvoering. Hierbij hebben wij ons beperkt tot de ontwikkelingen die ook al in de Perspectief 2023 zijn genoemd, maar welke nog niet zijn vertaald naar uitgangpunten voor het beleid. Daarnaast is rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen die op zichzelf staan en waarvan het zeker is dat ze gaan gebeuren.

1. Huisvesting/ Hybride werken

In de Regionale Informatievisie en -strategie is het idee van tijd- en plaatsonafhankelijk werken door de gemeenten omarmt. Als gevolg van de coronacrisis is het hybride werken in een stroomversnelling geraakt. Technische en facilitaire voorzieningen zijn in overleg met de individuele gemeenten uitgeleverd om het thuiswerken mogelijk te maken. Ook de kantoorfaciliteiten zijn en worden, op verzoek van de gemeenten, aangepast om het hybride werken te ondersteunen.

De dynamiek op dit thema verschilt per gemeente. De gemeente Arnhem denkt op dit moment na over de toekomstige huisvestingssituatie en onderzoekt hierbij verschillende mogelijkheden. Naar verwachting laat gemeente Renkum binnen een aantal jaren renovatiewerkzaamheden uitvoeren aan het bestaande gemeentehuis. Gemeente Rheden bouwt een nieuw gemeentehuis en werkt nu vanuit verschillende tijdelijke locaties.

Uit de gesprekken die in aanloop naar de perspectiefbrief tussen en met de gemeenten zijn gevoerd, is gebleken dat er tot nog toe weinig tot geen afstemming tussen gemeenten heeft plaatsgevonden op het gebied van huisvesting en hybride werken. Er zijn nog geen regionale beleidsmatige kaders beschikbaar om planmatig invulling te geven aan de ontwikkelingen op het gebied van huisvesting en hybride werken. De ondersteuning vanuit De Connectie bij dit onderwerp wordt bepaald door de praktijk van het moment.

[1] Een lumpsumbedrag is een overeengekomen prijs voor het totaal aan producten en diensten zonder te kijken naar de individuele waarde van deze producten en diensten
[2] Bij verrekening op basis van output wordt rekening gehouden met de hoeveelheden geleverde producten en diensten en de individuele waarde hiervan

Over het algemeen brengt hybride werken hogere kosten met zich mee. Het is afhankelijk van de nog te maken gemeentelijke keuzes, bijvoorbeeld ten aanzien van de te gebruiken flexfactor, de gewenste faciliteiten voor thuiswerkplekken en het gewenste kantoorgebruik, in hoeverre het huidige budget voldoende is voor de invulling van de toekomstige voorzieningen.

2. Regionale Informatievisie en -strategie

Eind 2021 is een Regionale Informatievisie en -strategie uitgewerkt. Deze visie en strategie is van belang voor een goedwerkende en op de gemeente afgestemde informatievoorziening. Daarnaast ook voor het blijvend voldoen aan de veranderende wet- en regelgeving. Daarvoor is het van belang om te kijken naar de technieken die hiervoor beschikbaar zijn. Een belangrijk deel van de informatievoorziening vertaalt zich naar ICT-oplossingen die bij en met De Connectie kunnen worden gerealiseerd.

Een Regionale Informatievisie en -strategie dient als regionaal kader voor de ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening voor de komende drie tot vijf jaar. Hierbij is het belangrijk te beseffen dat het niet haalbaar is om alles in één keer voor elkaar te krijgen. De volgende trends zien de gemeenten graag met voorrang uitgevoerd:

- Cloud computing: het via het internet op aanvraag beschikbaar stellen van hardware, software en gegevens in plaats van lokaal geïnstalleerde oplossingen (on-premise). Hierbij is meer ruimte voor snelheid, flexibiliteit en om te experimenteren. Dit maakt het vervolgens mogelijk op een passende manier te reageren op veranderingen.

- Identity en Access management: de toegang tot de infrastructuur en applicaties wordt centraal gefaciliteerd met AzureAD. Dit is een nieuwe ontwikkeling waarbij rechten voor toegang worden toegekend aan de hand van, door de gemeenten, vooraf bepaalde rollen. Deze ontwikkeling is zeer belangrijk in het kader van de logische toegangsbeveiliging.

- Moderne werkplek: werkplek waarbij applicaties direct te openen zijn vanaf het apparaat van de eindgebruiker. Het voordeel: inloggen op de kantoorservers om te werken met vakapplicaties is niet langer nodig. Het idee van server based computing (Citrix VDI) laten we los.

- Digitalisering: we zien de trend dat inwoners en bedrijven technologie steeds sneller omarmen. Zij verwachten ook steeds meer van gemeenten op het gebied van digitale dienstverlening. Men wil altijd en op elk moment zaken kunnen doen met de gemeente en men verwacht dat deze mogelijkheid er dan ook is. Dit heeft gevolgen voor de manier waarop producten/ diensten en de daarvoor benodigde hulpmiddelen worden aangeboden.

Het is voor De Connectie van belang de (strategische) keuzes van onze opdrachtgevers en eigenaren ten aanzien van de bovengenoemde trends goed in beeld hebben. Hierdoor zijn we in staat deze trends te vertalen naar de juiste middelen en hierop aansluitende dienstverlening. Het goed in beeld hebben geldt ook voor de ontwikkeling naar informatiegestuurd, ofwel datagedreven, werken en de harmonisatie van de gemeentelijke applicaties. Dit bepaalt ook de financiële impact. Niettemin moet rekening worden gehouden met de onomkeerbaarheid van voornoemde ontwikkelingen en de weerslag hiervan op de gemeentefinanciën.

3. Informatieveiligheid

In de Regionale Informatievisie en -strategie is al opgemerkt dat je nooit kunt spreken van informatieveiligheid of privacy die op orde is. De toenemende complexiteit, de groeiende hoeveelheid data en de toename van bedreigingen vragen continu om een actieve houding ten aanzien van informatieveiligheid. Daarbij stelt ook de wetgever steeds verdergaande eisen aan de informatieveiligheid. Denk bijvoorbeeld aan de nieuwe Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO 2.0).

Als gemeenschappelijke regeling heeft De Connectie een eigen verantwoordelijkheid in het *voldoen aan de geldende wet- en regelgeving*. De gemeenten en De Connectie gebruiken hetzelfde digitale landschap. Dit vraagt om een regionale, risico gebaseerde, aanpak. Het is nog niet duidelijk hoe de BIO 2.0 er precies uitziet en in hoeverre specifieke maatregelen al zijn belegd of kunnen worden meegenomen in lopende trajecten. Dit wordt medio 2023 duidelijk als de BIO 2.0 is gepubliceerd. Dan pas is het mogelijk om de financiële gevolgen te bepalen.

De huidige BIO schrijft al voor dat een organisatie haar medewerkers moet trainen op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Daarnaast moet worden gewerkt aan de versterking van *bewustwording* rondom het veilig houden van informatie en processen. Bewustwording is één van de allerbelangrijkste onderdelen van informatieveiligheid en privacy. Bij de meeste datalekken en securityincidenten spelen handelingen en fouten van gebruikers een belangrijke rol. De gemeenten hebben het belang uitgesproken van een goedwerkend en gevarieerd programma om het gewenste kennisniveau te behalen, te behouden en periodiek te testen. Als onderdeel van het versterken van het bewustzijn bij medewerkers hebben De Connectie en gemeente Arnhem in 2022 de Week van de Digitale Weerbaarheid georganiseerd. Gezien het succes en belang van dit programma zien de gemeenten graag ook een regionaal vervolg op de Week van de Digitale Weerbaarheid. Inmiddels is er zicht op de benodigde (aanvullende) bekostiging.

4. Businesscontinuïteit

Eén van de aspecten van de BIO-richtlijn is dat informatieveiligheid moet worden opgenomen in de systemen van het continuïteitsbeheer. Daarnaast is per 1 december 2022 de Europese richtlijn NIS2 vastgesteld. Deze richtlijn wordt vertaald naar de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen. De nieuwe richtlijn stelt uitgebreidere eisen aan aanbieders van digitale dienstverlening ten aanzien van, onder andere, het beheer van de bedrijfscontinuïteit. De Connectie en de gemeenten hebben ieder een eigen verantwoordelijk in het continuïteitsbeheer. Ten aanzien van het beheersen van continuïteitsrisico's in de keten is sprake van een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Daarbij zijn ook de continuïteitseisen die de gemeenten, als opdrachtgever, aan De Connectie stellen van belang om het continuïteitsbeheer bij De Connectie verder vorm te geven.

De gemeenten hebben de ambitie uitgesproken om in regionaal verband op te trekken bij het verder vormgeven van het continuïteitsmanagement. Daarbij is het doel te komen tot het invoeren van een Business Continuity Management System (BCMS) volgens de NEN-EN-ISO 22301 standaard. Dit managementsysteem is gericht op het in stand houden van de bedrijfsvoering bij verstoringen of calamiteiten. Denk bijvoorbeeld aan de uitval van systemen en applicaties. Hierbij valt te denken aan uitval van systemen en applicaties, maar ook aan de gevolgen van cyberincidenten of een brand. Het beoefenen en steeds verbeteren van de crisisorganisatie maakt een belangrijk deel van uit van het continuïteitsmanagement.

Het invoeren van een BCMS vraagt om een programmatische aanpak. Omdat het een ingewikkeld thema is, hebben we hier inzet en ervaring van buitenaf voor nodig. Daarnaast moet rekening worden gehouden met kosten voor het uitvoeren van technische en organisatorische oplossingen. De omvang van de kosten is sterk afhankelijk van het ambitieniveau van de stakeholders, de gestelde eisen ten aanzien van toegestane uitvalsduur en het minimaal te handhaven serviceniveau. Daarnaast speelt het gekozen risicoprofiel een rol bij de omvang van de investering die nodig is.

Al eerder is ingezien dat het voor de IT-dienstverlening van De Connectie van groot belang is om op korte termijn een uitwijkstrategie te bepalen en de beschikbaarheid van de uitwijkomgeving hierop aan te passen. De bedoeling is om in 2023 hiervoor het programma van eisen in beeld te brengen en deze dienstverlening aan te besteden. De financiële effecten zijn naar verwachting substantieel, maar deels ook afhankelijk van de keuzes die in de voorbereiding van de aanbesteding worden gemaakt. We doen eerst een marktverkenning. Naar verwachting is in de loop van dit voorjaar meer zich op de omvang van de kosten.

5. Overige wettelijke ontwikkelingen

De grootste wetswijziging, *de Omgevingswet*, is opnieuw uitgesteld naar invoering 1 januari 2024. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling makkelijker maken en samenvoegen. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet en brengt gegevens over de buitenruimte uit lokale systemen van overheden en onderdelen van landelijke voorzieningen samen.

Het is aan de gemeenten om afwegingen te maken ten aanzien van het uitwerken en toepassen van de Omgevingswet in de eigen gemeentelijke situatie. De gemeentelijke ambities zijn in regionaal verband besproken en zullen, naar verwachting, niet of minimaal leiden tot wijzigingen ten opzichte van de huidige situatie. Hierdoor is er ook geen substantiële toename te verwachten ten aanzien van het aantal vergunningsvrije bouwwerken. De uitvoering van het DSO zal bij de ODRA worden belegd. De betekenis van de wijzigingsbesluiten Omgevingswet voor het archiefbeheer, inclusief de softwarematige ondersteuning hiervan, is nog onderwerp van onderzoek.

De *Wet open overheid* (Woo) heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en is in werking getreden op 1 mei 2022. Het grote verschil tussen de Woo en de Wob betreft de *actieve* openbaarmaking van overheidsinformatie. De jaren daarna moeten steeds meer soorten overheidsinformatie actief openbaar worden gemaakt.

Het aannemen van de wijzigingen vanuit de Woo vraagt om aanpassingen in de informatiehuishouding van gemeenten. Daarnaast hebben de gemeenten zelf de behoefte om papierarm en plaats- en tijdonafhankelijk te kunnen werken. Met de inzet van verschillende zaaksystemen moet scherp zijn welke invloed dit heeft op het documentbeheer en de aan De Connectie (gemandateerde) taken. Zo moet het bijvoorbeeld helder zijn wiens taak en verantwoordelijkheid het wordt om documenten te openbaren en op welke wijze deze openbaarstelling dient plaats te vinden. Daarnaast is de rol van De Connectie om tot geharmoniseerde oplossingen te komen en de aansluiting op een centraal, regionaal RMA (Record Management Applicatie) mogelijk te maken. Voor de zomer moet er meer zicht zijn op de keuzes ten aanzien van een RMA en de financiële gevolgen hiervan.

III Gevolgen voor het meerjarenperspectief
Uit het voorgaande blijkt dat het (regionale) beleidsvoornemen ten aanzien van de geschetste ontwikkelingen in het merendeel van de gevallen nog onvoldoende bekend is om vóór 1 mei 2023 te kunnen vertalen naar de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2024-2027 van De Connectie. De primitieve begroting van De Connectie zal daarom beleidsarm van aard zijn en worden gevoed door de algemene uitgangpunten voor loon- en prijsontwikkelingen, ontwikkelingen in de lopende jaar met een structurele doorwerking naar 2024 e.v. en door (wettelijke) op zichzelf staande ontwikkelingen die als onontkoombaar moeten worden beschouwd.

We verzoeken u om rekening te houden met de Perspectiefbrief 2024 van De Connectie bij de behandeling van uw gemeentelijke Kadernota 2024/ Perspectiefnota 2024 en de daarop volgende MJPB 2024-2027. Dit geldt zowel voor de beleidsmatige keuzes, de programmering en bekostiging ten aanzien van de voornoemde ontwikkelingen bij de gemeenten zelf, als voor het gemeentelijke aandeel in activiteiten en kosten die door De Connectie als uitvoeringsorganisatie moeten worden gemaakt. Deze laatste categorie wordt vervolgens met de eerstvolgende begrotingswijziging in de MJPB 2024-2027 van De Connectie verwerkt.

Wij vertrouwen u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Namens het bestuur van De Connectie,
T.A.F.A. Klomberg, voorzitter

Uitwerking Bestuursopdracht

Beknopte eindrapportage

Oktober 2022

Inhoudsopgave

1. Aanleiding 3
2. Opdracht en uitwerking 4
2.1 Governance 4
2.2 Groeiambitie 5
2.3 Financiën 5
3. Afronding en vervolg 6
Bijlage 1: Overzicht gemaakte afspraken 7

Medio 2020 heeft onderzoeksbureau Berenschot een evaluatieopdracht uitgevoerd met betrekking tot de stand van zaken ten aanzien van de doelstellingen van De Connectie. Uit dit rapport is gebleken dat er al veel is bereikt. De gemeenten zijn bijvoorbeeld minder kwetsbaar geworden in de ICT, er is meer ontwikkelingsruimte voor het personeel en is de beoogde kostenreductie bereikt. Uit het rapport komt ook naar voren dat op een aantal onderdelen nog verbetering mogelijk is. Dit betreft de wijze en organiseren van de samenwerking en een duidelijk beeld over waar De Connectie over een aantal jaar wil staan. Daarnaast noopt de financiële situatie bij de drie eigenaar gemeenten ertoe dat scherp aan de wind moet worden gezeild door De Connectie. Het samenstel van deze drie punten heeft het bestuur doen bewegen om de opdracht aan de directeur van De Connectie opnieuw te bezien. Bij deze herijking gaat het om te komen tot nieuwe afspraken met betrekking tot de governance, groeiambitie en het financieel perspectief van de Connectie in relatie tot de financiële positie van de eigenaar gemeenten.

1. Aanleiding

De bestuursopdracht kent een drietal pijlers, te weten governance, groeiambitie en financiën. Elke pijler kent haar eigen aanleiding. In de bestuursopdracht is hierover het volgende opgenomen:

Governance

Het Bestuur en ambtelijk opdrachtgeversoverleg OGO hebben geconstateerd dat de governance effectiever ingeregeld kan worden. De tijd tussen adviezen en besluiten kan beter op elkaar afgestemd worden. Er is een betere afstemming nodig tussen de drie gemeenten en het OGO. Maar ook het aggregatieniveau en de inhoud die op de bestuurstafel en OGO-tafel worden besproken verdienen verheldering. Rode draad daarin moet zijn dat het Bestuur vooral de eigenaarsvraagstukken bespreekt en het OGO vooral de strategische en tactische inhoudelijke en dienstverleningsvraagstukken bespreekt. Daarnaast is de rol van de gemeentesecretarissen niet bij iedereen helder en is een verheldering wel gewenst.

Groeiambitie

De huidige organisatie is al complex en er moeten nog veel stappen worden gemaakt bij de Connectie om te komen tot gewenste volwassenheidsfase. We zijn op de goede weg, echter we merken dat de organisatie om verschillende redenen wil groeien. Hoe gaan we hier mee om? Wat het optimale moment en de optimale schaal is om de dienstverlening verder uit te breiden of te groeien door nieuwe klanten of partners, vraagt om een afwegingskader voor de groeiambitie van de Connectie. Ook groei in meerwerk zoals extra dienstverlening, veranderende wetgeving, leveren vraagstukken op hoe deze te borgen in onze veranderende organisatie en financiën.

Financiën

Door een strakke governance en duidelijke afspraken over groei, sturen we op controle van de financiën. Dit wordt gezien het financieel perspectief van de gemeenten als noodzakelijk ervaren door het Bestuur en OGO. De financiële context is essentieel in de afwegingen die De Connectie maakt binnen het meerjarig perspectief. Toetsing op wettelijke noodzakelijkheid, onvermijdelijkheid of wenselijkheid van de nieuwe voorstellen is essentieel. Ook willen we meer sturen op investeringen versus terugverdientijd. Sturen op efficiency en doelmatigheid in relatie tot businesscases is een must. Het Bestuur wil daarbij keuzemogelijkheden aangereikt krijgen via scenario's die de verschillende consequenties in beeld brengen. Het veel meer denken vanuit (maatschappelijke) business cases, waarin de 5e K van Klant naar voren komt moet het uitgangspunt worden. Mochten hierdoor meerkosten ontstaan dan moet daar iom de klant (gemeente) een keuze in gemaakt worden.

2. Opdracht en uitwerking

Per onderwerp heeft het bestuur nadere duiding gegeven aan de bestuursopdracht. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de inhoud en strekking van de bestuursopdracht aan de directeur van De Connectie en de afspraken die zijn in het kader van de bestuursopdracht zijn gemaakt met de gemeentesecretarissen. In het hiernavolgende wordt zowel teruggeblikt op de opdracht van het bestuur aan de directeur van De Connectie als aan de resultaten die zijn behaald. Daarbij beperkt de rapportage zich tot de uitkomsten van deze opdracht. Voor een nadere beschouwing wordt volledigheidshalve verwezen naar de eerder uitgebrachte tussenrapportage. Een overzicht en samenvatting van de afspraken is opgenomen in de bijlage.

2.1 Governance

Opdracht

De opdracht van het bestuur ziet toe op het versterken van de governance door het maken van procesafspraken. Daarbij acht het bestuur belang aan advisering vanuit het OGO, waarmee het bestuur een inschatting kan maken wat de gevolgen zijn van een besluit voor de deelnemende gemeenten. Verder geeft het OGO antwoorden op strategische en tactische vraagstukken die de samenwerking tussen de eigenaar gemeenten en De Connectie betreffen of bepalend zijn voor de dienstverlening die De Connectie aan de gemeenten levert.

Voor de behandeling van documenten betekent dit onder meer een heroverweging van wat er in het bestuur wordt besproken (m.n. gericht op De Connectie) en wat in OGO wordt besproken (m.n. de strategisch tactische onderwerpen i.r.t. inhoud, proces, kosten en dienstverlening). Ten aanzien van de beleidscyclus wenst het bestuur meer samenhang tussen de begrotingsdocumenten van De Connectie (de uitvoering) en van de gemeenten (het beleidsmatige aspect).

Resultaat

Governance gaat over de zakelijke kant van samenwerking. Samenwerken gaat echter ook over vertrouwen, welwillendheid, openheid en integriteit. Deze woorden geven de samenwerking kleur en vorm. In de afgelopen maanden is hard gewerkt om deze zachte kant in samenwerken te versterken. Mede door een grote wisseling van de wacht op diverse sleutelposities is een verfrissende gespreksomgeving ontstaan.

De afgelopen maanden zijn afspraken gemaakt over het versterken van de governance in de samenwerking. Hier is werkenderwijs ook al invulling aan gegeven. Bij belangrijke thema's sluit de voorzitter van het OGO eveneens aan bij de bestuursvergadering om het advies van het OGO aan de portefeuillehouders toe te lichten. De agenda en vergaderfrequentie van het bestuur is aangepast aan haar eigenaarsrol.

Ook zijn er nieuwe afspraken gemaakt over samenhang en afstemming in de beleidscyclus. In eerste instantie zijn deze gericht op de inhoud en functie van de beleidsdocumenten ten behoeve van het begrotingsproces. Afgelopen zomer zijn deze afspraken aangevuld met een regionaal gecoördineerde afstemming in de beleidscyclus, zowel ten aanzien van de planning van, als de rolneming bij, de behandeling van deze beleidsdocumenten.

Kern van de governance in de samenwerking is dat De Connectie zich gedraagt als opdrachtnemer wat ook passend is voor een uitvoeringsorganisatie. Daarmee is De Connectie volgend aan het gemeentelijk beleid. Dit vraagt wel iets van het (collectief) opdrachtgeverschap vanuit de gemeenten, met nadrukkelijke aandacht voor de verschillen in ontwikkelaanpak, -behoefte en- snelheid- en financiële mogelijkheden.

2.2 Groeiambitie

Opdracht
Het bestuur vraagt feitelijk een analyse om te bezien welke schaal van De Connectie passend is, in eerste instantie vanuit het perspectief van het bestaansrecht van De Connectie en vervolgens vanuit een eventuele groeiambitie. Daarbij wenst het bestuur toetsingskader voor het beoordelen van en afwegen van, van binnen of buiten komende vragen voor aanvullende dienstverlening of toetreding van partners.

Resultaat
Samen met de gemeenten is uitvoerig stil gestaan bij de groeiambities van en voor De Connectie. Er kan worden gesteld dat de huidige organisatie en samenwerking al complex is en dat er nog stappen moeten worden gezet om te komen tot het gewenste volwassenheidsniveau. Derhalve is het aan te bevelen om een pas op de plaats te maken voor wat betreft de groeiambitie in de zin van schaalvergroting. De Connectie volgt, als opdrachtnemer, de eventuele ambities van de eigenaar-gemeenten om de dienstverlening uit te breiden naar andere gemeenten toe of naar meer gezamenlijke uitvoering op het taakveld bedrijfsvoering of andere taakvelden.

De werkelijke groeiambitie van De Connectie is meer *kwalitatief* en is in eerste instantie gericht op de ontwikkeling naar een servicegerichte organisatie, aansluitend op de visie op dienstverlening van de gemeenten-eigenaren. De grondslag hiervoor ligt in het eerste deel van het zogeheten Ontwikkelperspectief.

Gezien het voorgaande is een toetsingskader voor het beoordelen van verzoeken voor (aanvullende) dienstverlening van buiten de gemeenten-eigenaren niet opportuun. Het reguleren van de (veranderende) vraag van de gemeenten-eigenaren vindt zijn weg in de (gewijzigde) beleidscyclus en de nadere uitwerking van het demand- en supplymanagement.

2.3 Financiën

Opdracht
De bestuursopdracht richt zich op de beheersbaarheid en voorspelbaarheid van de kosten voor de bedrijfsvoering, waarbij de toetsing op (wettelijke) noodzakelijkheid, onvermijdelijkheid of wenselijkheid van nieuwe voorstellen als essentieel wordt gezien. Het bestuur wil daarbij keuzemogelijkheden aangereikt krijgen via scenario's die de verschillende consequenties in beeld brengen. Het sturen op een doelmatige en efficiënte inzet van middelen is een must.

Resultaat
De pijler Financiën kan niet los worden gezien van de governance. Met de doorgevoerde wijzigingen in de afstemming in de beleidscyclus zijn de (financiële) kaders voor de bedrijfsvoering meer volgend aan het gemeentelijk beleid en de keuzes en afwegingen die aldaar integraal en aan de voorkant worden gemaakt. Met de Perspectiefbrief 2023 en de MJPB 2023-2026 hebben we daar in regionaal verband de eerste ervaringen mee opgedaan. Daarbij is expliciet aandacht uitgegaan naar het onderscheid tussen (wettelijke) autonome ontwikkelingen die als onontkoombaar moeten worden beschouwd en keuzes volgend uit het gemeentelijk beleid.

Voor regionale businesscases positioneren gemeenten zich nadrukkelijker als opdrachtgever. De Connectie heeft vanuit haar expertise op het gebied van bedrijfsvoering meer een adviserende rol in regionale businessprojecten die de bedrijfsvoering raken. De Connectie werkt, als uitvoeringsorganisatie, meer vraaggericht in plaats van aanbodgericht. Hierdoor komt bedrijfsvoering niet los te staan van de (maatschappelijke) opgaven waar de gemeenten voor staan.

Sturen op een efficiënte en doelmatige inzet van middelen kan worden bevorderd door een goede planning. Deze moet tot stand komen in de diverse regionale overlegplatformen en het controllersoverleg. Deze gremia zijn ook verantwoordelijk voor het aanbieden van de keuzemogelijkheden, inclusief de voor-en nadelen en inherente risico's.

De invoering van een model voor outputsturing en -verrekening is aanstaande. Met dit model ontstaat meer inzicht in de opbouw van de kostprijzen van producten en diensten en de variabelen waar de gemeenten op kunnen sturen. Daarnaast levert het model meer inzicht in de activiteiten en haar costdrivers ten behoeve van financiële sturing door De Connectie. Periodiek wordt prijs- en hoeveelheidsontwikkelingen ten aanzien van de dienstverlening met de gemeenten afgestemd.

3. Afronding en vervolg

In de afgelopen maanden zijn door middel van dialoog tussen de gemeenten-eigenaren en De Connectie de onderwerpen uit de Bestuursopdracht uitgewerkt. Er zijn afspraken gemaakt op de pijlers Governance, Groeiambitie en Financiën en er wordt nu ook al in belangrijke mate naar die afspraken gewerkt. Met deze eindrapportage kan de bestuursopdracht, zoals verstrekt aan de directeur van De Connectie, als afgerond worden beschouwd. De eerste resultaten zijn duidelijk zichtbaar en stemmen positief. Niettemin vraagt de uitwerking en consolidatie van de resultaten van de opdracht om continue aandacht van alle partijen, in het bijzonder in de rolneming.

In recent overleg tussen bestuur en gemeentesecretarissen is vastgesteld dat er een aanscherping nodig is op het gezamenlijk eigenaarschap en opdrachtgeverschap van de drie gemeenten met zoveel mogelijk als resultaat één opdracht voor De Connectie. Met name op het domein van Informatievoorziening (IV)/ ICT wordt dit als zeer urgent gezien. De samenwerking op dit domein is onvoldoende efficiënt en effectief als gevolg van verschillen in de prioriteitsstelling, uitvoerings- en investeringskracht bij de gemeenten. Dit remt het gezamenlijke doel om te komen tot regionale harmonisatie van IV/ ICT. Het verdient de aanbeveling aan het bestuur de gemeentesecretarissen te verzoeken om een extern adviesbureau te laten toetsen, op welke wijze het centraal beleggen van visievorming, strategie en opdrachtgeverschap voor de I-kolom bij kan dragen aan de gewenste verbetering. Daarbij dient de huidige Regionale Informatievisie- en strategie als uitgangspunt voor de gezamenlijke ambities.

Bijlage 1: Overzicht gemaakte afspraken

Governance	
1.	De Connectie zich gedraagt als opdrachtnemer wat ook passend is voor een uitvoeringsorganisatie.
2.	De gemeenten versterken het (collectief) opdrachtgeverschap, met nadrukkelijke aandacht voor de verschillen in ontwikkelaanpak, -behoefte en- snelheid- en financiële mogelijkheden.
3.	Bij belangrijke thema's sluit de voorzitter van het OGO aan bij de bestuursvergadering om het advies van het OGO aan de portefeuillehouders toe te lichten.
4.	De agenda en vergaderfrequentie van het bestuur is aangepast aan haar eigenaarsrol.
Groeiambitie	
5.	Er wordt een pas op de plaats gemaakt voor wat betreft de groeiambitie in de zin van schaalvergroting met nieuwe opdrachtgevers.
6.	De Connectie volgt, als opdrachtnemer, de eventuele ambities van de eigenaar-gemeenten om de dienstverlening uit te breiden.
7.	De groeiambitie van De Connectie is meer *kwalitatief* en is in eerste instantie gericht op de ontwikkeling naar een servicegerichte organisatie, aansluitend op de visie op dienstverlening van de gemeenten-eigenaren.
8.	Het reguleren van de (veranderende) vraag van de gemeenten-eigenaren vindt zijn weg in de (gewijzigde) beleidscyclus en de nadere uitwerking van het demand- en supplymanagement.
Financiën	
Afspraken Beleidscyclus	
9.	De gemeenten en De Connectie trekken samen op bij de totstandkoming van de Perspectiefbrief van De Connectie, als ware het een onderdeel van de eigen kadernota.
10.	Het Regionaal Controllersoverleg (RCO) adviseert het OGO omtrent de begroting en begrotingswijzigingen en het OGO adviseert op haar beurt het bestuur in de rol van portefeuillehouder. De directie en de concerncontroller van De Connectie adviseren de bestuurder in hun eigenaarsrol.
11.	Het RCO adviseert het OGO omtrent de impact van eventuele afwijkingen en het OGO adviseert op haar beurt het bestuur in de rol van portefeuillehouder. De directie en de concerncontroller van De Connectie adviseren de bestuurder in hun eigenaarsrol.
12.	De Jaarrekening, als onderdeel van de Jaarstukken van De Connectie, wordt in de ambtelijke voorbereiding afgestemd met het RCO ten behoeve van de aansluiting met de jaarrekeningen van de gemeenten.
13.	Het Jaarverslag, als onderdeel van de Jaarstukken van De Connectie, wordt in de ambtelijke voorbereiding afgestemd met het OGO, daar waar het de verantwoording over haar opdrachtgevende rol betreft.
Overige afspraken	
14.	Voor regionale businesscases positioneren gemeenten zich nadrukkelijker als opdrachtgever. De Connectie heeft vanuit haar expertise op het gebied van bedrijfsvoering meer een adviserende rol in regionale businessprojecten die de bedrijfsvoering raken.
15.	Diverse regionale overlegplatformen dragen zorg voor de bevordering van een efficiënte en doelmatige inzet van middelen door een goede planning. Deze gremia zijn ook verantwoordelijk voor het aanbieden van de keuzemogelijkheden, inclusief de voor- en nadelen en inherente risico's.
16.	Met de invoering van een model voor outputsturing en -verrekening (2023) ontstaat meer inzicht in de opbouw van de kostprijzen van producten en diensten en de variabelen waar de gemeenten op kunnen sturen. Periodiek wordt prijs- en hoeveelheidsontwikkelingen ten aanzien van de dienstverlening met de gemeenten afgestemd.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A Klomberg	3 Gebiedsontwikkeling	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Raadsinformatiebrief Project Gemeentehuis - We gaan bouwen!

INHOUD VOORSTEL
1. Instemmen met raadsmemo 'Project Gemeentehuis – We gaan bouwen!' en factsheet Q1
2. Instemmen met het doorgeleiden van bijgevoegde raadsmemo en bijlage aan de gemeenteraad

1 Wat is de aanleiding?
De aanleiding van de raadsmemo is het aanbestedingsresultaat en andere ontwikkelingen binnen het project Gemeentehuis.

2 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
nvt

3 Wat gaan wij ervoor doen?
Zie raadsmemo

4 Wat zijn de financiële consequenties?
Financiële consequenties voor het informeren van de raad middels deze raadsmemo zijn er niet.

5 Wat zijn de risico's?
Er zijn geen risico's.

6 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het betreft verstrekken van informatie.

7 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De raadsmemo is informatief en openbaar. We informeren we de klankbordgroep middels een nieuwsbrief. Medewerkers worden geïnformeerd via het intranet 'Trefpunt' en er wordt een persbericht verzonden aan regionale pers.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Nee.

De Steeg,

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
14 maart 2023	leden van de gemeenteraad	Project Gemeentehuis
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
A.J. Hingstman B. Atema		Factsheet Q1 2023

Onderwerp
Project Gemeentehuis – We gaan bouwen!

Aanleiding
In deze memo informeren we u over het aanbestedingsresultaat voor realisatie van het Gemeentehuis. Met dit resultaat kunnen we ook meer zeggen over de planning en is er weer nieuwe informatie over het budget. Verder gaan we in op het terreinontwerp en andere ontwikkelingen binnen het project.

Aanbestedingsresultaat
In eerdere raadsinformatiebrieven hebben we u geïnformeerd over de aanbestedingsprocedure. Doordat er asbest in de bodem is gevonden, hebben we enige vertraging opgelopen maar inmiddels is de procedure doorlopen en is de gunning definitief. Om ook lokale en regionale partijen een kans te bieden voor deze opdracht, is de opdracht gesplitst in 3 percelen; bouw, elektrotechnische installaties en werktuigbouwkundige installaties. In elke opdracht is ook het onderhoud voor de komende 5 jaar opgenomen. Op alle percelen zijn meerdere inschrijvingen geweest. In totaal zijn er 9 inschrijvingen beoordeeld op kwaliteit en prijs. Met deze inschrijvingen hebben we op alle drie de percelen een partij geselecteerd. Mooi meegenomen: de geselecteerde partijen komen uit de regio! De volgende partijen hebben de opdracht gegund gekregen:

- Bouw: Van Wijnen Arnhem B.V.
- E-installaties: ITN Installatietechniek B.V.
- W-Installaties: ITN Installatietechniek B.V.

Budget
De opdrachten hebben we binnen het bouwbudget gegund. De impact op de begroting vindt u in de bijgevoegde factsheet.

Planning
De inschrijvingen van de aannemers hebben ons ook meer zicht gegeven op de planning van de bouw. Hierin zien we dat de planning enigszins bijgesteld zal moeten worden. Met de huidige informatie wordt de oplevering van de bouw in oktober 2024 verwacht. Met de inhuizing en overige werkzaamheden verwachten we het gemeentehuis voor het einde van 2024 in gebruik te kunnen nemen. De meest recente planning ziet u in bijgevoegde factsheet.

Asbest
In de laatste fase van de sloop is geconstateerd dat de isolatie aan de buitenzijde van kelder met asbesthoudende lijm is bevestigd. De aannemer die is geselecteerd zal deze asbest verwijderen zodat het pand asbestvrij is en er in het toekomstige gebruik van het pand geen rekening gehouden hoeft te worden met de aanwezigheid van asbest.

Terreinontwerp
In de raadsvergadering van september 2022 heeft u budget beschikbaar gesteld voor de inrichting van het terrein rondom het gemeentehuis. Hiermee is het ontwerpteam aan de slag gegaan en er ligt nu een voorlopig ontwerp. In samenwerking met diverse collega's en de klankbordgroep wordt dit uitgewerkt naar een definitief ontwerp. Voor het terreinontwerp zal ook een

omgevingsvergunning aangevraagd moeten worden. Het realiseren van het terreinontwerp binnen aan de aangepaste stikstofwetgeving vormt hierin een uitdaging. De aangevraagde rapportage zal hier meer duidelijkheid over moeten geven.

Met dit terreinontwerp geven we invulling aan de motie 'Duurzaamheid rondom het nieuwe gemeentehuis' door in alle toepassingen zoveel mogelijk gebruik te maken van natuurlijke materialen en hergebruik van bestaande materialen. Daarnaast wordt er veel aandacht geschonken aan een biodiverse inrichting en kijken we of de opwek van energie op het terrein voor het gebruik van laadpalen meerwaarde biedt.

Op veler verzoek en in overleg met de erfgenamen krijgt het kunstwerk 'Bron' van Piet Sleegers een plek in het terreinontwerp. We onderzoeken de kosten voor renovatie en plaatsing en beoordelen of dit binnen het budget geplaatst kan worden.
Wanneer het terreinontwerp volledig is, wordt er door de ontwerpende partijen, DP6 en Arcadis, een kostenraming gemaakt. Net als bij de ontwerpstappen van het gemeentehuis, wordt ook bij het terreinontwerp na deze kostenraming een externe kostencalculatie gemaakt. Het terreinontwerp zal op 4 april, voorafgaand aan de oriënterende raadsvergadering, aan u gepresenteerd worden.

De Connectie
De Connectie is een belangrijke samenwerkingspartner voor de Gemeente Rheden en voor het project Gemeentehuis in het bijzonder. De medewerkers en vakspecialisten van De Connectie hebben in het ontwerp meegekeken en hun opmerkingen en aanpassingen zijn verwerkt in het ontwerp. De Connectie is niet alleen verantwoordelijk voor de dienstverlening op facilitair gebied tijdens het gebruik (zoals bijvoorbeeld schoonmaak, koffieautomaten en catering), maar ook eigenaar (en dus leverancier) van een groot aantal zaken in het gemeentehuis zoals AV-middelen, meubilair en ICT-apparatuur. Daarmee zijn we in de planning en uitvoering van elkaar afhankelijk en is goede afstemming noodzakelijk voor goed eindresultaat.
Er is de laatste maanden extra aandacht besteed aan de afstemming van de financiële middelen en de werkzaamheden van De Connectie en de projectplanning van het Gemeentehuis. Belangrijke vragen daarbij zijn: welke zaken zijn een eenmalige aanpassing en waar verandert de structurele dienstverlening? We stemmen met De Connectie af over budget en planning om straks op soepele wijze het nieuwe gemeentehuis in gebruik te kunnen nemen.

Vaste inrichting
De beuken van Middachten en de plafonds uit het oude gemeentehuis worden verwerkt in de vaste inrichting zoals de pantry's, lambrisering en plafondafwerking. De vaste inrichting vormt een aparte opdracht binnen de realisatie van de bouw. Dit is een specialistische opdracht; er wordt immers met lokale en hergebruikte materialen gewerkt en er is sprake van maatwerk en unieke producten. Voor deze meervoudig onderhandse aanbesteding is een aantal (lokale) partijen benaderd. Er wordt binnenkort een opdrachtnemer geselecteerd.

Klankbordgroep
De klankbordgroep van de omwonenden wordt deze week bijgepraat over de vorderingen in het terreinontwerp. Daarnaast plant de omgevingsmanager van Van Wijnen een kennismaking met de buurt. Met de buurt wordt besproken hoe zij op de hoogte blijven van ontwikkelingen op het bouwterrein, daarnaast worden zij geïnformeerd over de bouwplanning.

Tot slot
In de bijlage is de factsheet opgenomen met verdere informatie over het budget en de planning. Later dit voorjaar hopen we u weer eens te verwelkomen op de bouw, bijvoorbeeld bij de afsluiting van raadsjaar.

Deze factsheet wordt elk kwartaal uitgegeven en geeft een rapportage van het project gemeentehuis uitgezet in product, geld en tijd.

gemeente Rheden

Factsheet project gemeentehuis Q1 2023

Product

Gemeentehuis

In de aanbesteding voor de realisatie van het gemeentehuis is de opdracht gesplitst in 3 percelen te weten: bouw, elektrotechnische installaties en werktuigbouwkundige installaties, waarbij in elke opdracht ook het onderhoud voor de komende 5 jaar is opgenomen. Voor alle drie percelen is een partij geselecteerd uit de regio. De volgende partijen hebben de opdracht gegund gekregen:

- Bouw: Van Wijnen Arnhem B.V.
- E-installaties: ITN Installatietechniek B.V.
- W-Installaties: ITN Installatietechniek B.V.

Met het aanbestedingsresultaat kunnen we inmiddels meer zeggen over de planning en is er nieuwe informatie over het budget.

Terrein

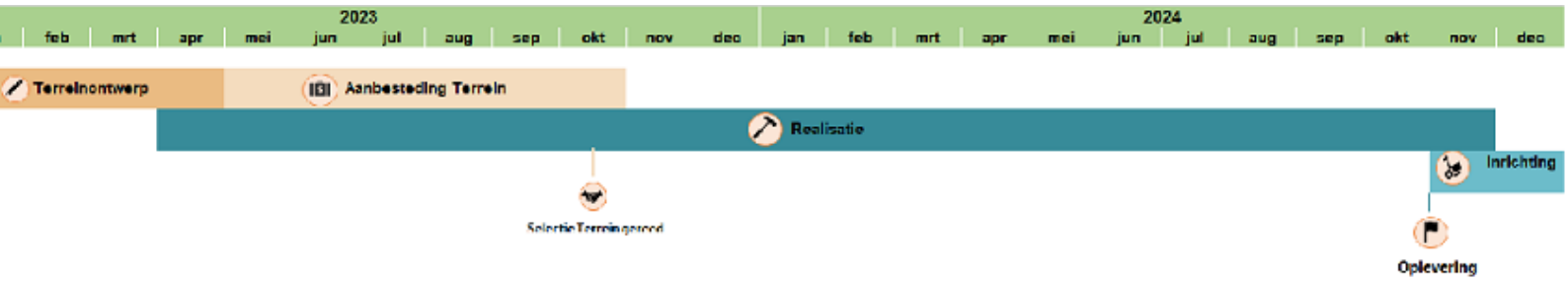
Het ontwerpteam is in samenwerking met diverse collega's en de klankbordgroep druk bezig geweest met het uitwerken van een voorlopig naar een definitief terrein ontwerp. Het terreinontwerp zal op 4 april, voorafgaand aan de oriënterende raadsvergadering, aan u gepresenteerd worden.

Budget

Planning

De inschrijvingen van de aannemers hebben ons meer zicht gegeven op de planning van de bouw. Hierin zien we dat de planning enigszins bijgesteld is en met de huidige informatie wordt de oplevering van de bouw in oktober 2024 verwacht. Met de inhuizing en overige werkzaamheden verwachten we het gemeentehuis voor het einde van 2024 in gebruik te zullen nemen. De meest recente planning ziet u hieronder in de tijdslijn verwerkt.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	3 Gebiedsontwikkeling	11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
21 maart 2023		Ontwerp Ontwikkelplan Uitnodigingsbrief inloopavond

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
IJssel District, Ontwikkelplan, vrijgeven voor afstemming omgeving

INHOUD VOORSTEL
1. Instemmen met Ontwerp Ontwikkelplan IJssel District
2. Ontwerp Ontwikkelplan IJssel District vrij geven om af te stemmen met omgeving

1 Wat is de aanleiding?

Met de toekenning van de Woningbouwimpuls op 15 december ’21, een subsidie van 2,7 mio om het plangebied van het Masterplan binnen 10 jaar te ontwikkelen, is er aanleiding om het Masterplan (dat is vastgesteld op 22 februari ’22) voor dit gebied zo snel mogelijk uit te werken. Dit om aan de voorwaarde van de Woningbouwimpuls te voldoen om uiterlijk 15 december ’24 te starten met de bouw.
Uitgangspunten bij de uitwerking waren zowel:
- de voorwaarden van de Woningbouwimpuls subsidie ;
- het vastgestelde Masterplan en;
- de afspraken met de ontwikkelende partijen in de Intentieovereenkomst (dd 18-9-2021).

Om het plangebied uit te werken is met een ‘quickscan’, een onderzoek gericht op de kansen en risico’s met betrekking tot het thema ‘Gezonde en veilige leefomgeving’, inzicht verkregen in de (on-) mogelijkheden bij de uitwerking. Vervolgens is het gewenste programma vertaald in stedenbouwkundige volumes doorgerekend op financiële haalbaarheid. Om tot een optimale integrale ontwikkeling te komen heeft gemeente (ambtelijk) haar eigen grond als ontwikkelclaim ingebracht.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Het bestaande planologische kader is vastgelegd in het bestemmingsplan Velp 2016 Woongebieden-Zuid en Velp 2019, correctie woongebieden Noord en Zuid.
Vanwege het voorgenomen vertrek van het ziekenhuis Rijnstate in Velp is er stap voor stap gewerkt aan een proces voor een nieuwe invulling van het ziekenhuisterrein en de directe omgeving.

Hierbij heeft met name de volgende besluitvorming plaatsgevonden, die het kader vormt voor het vervolgproces van dit project:

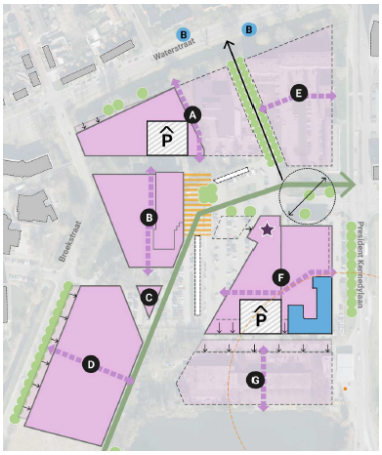
- Raadsbesluit 29-10-2019: Startnotitie Velp tussen Broek en Water.
- Raadsbesluit 02-07-2020: Kadernota Velp tussen Broek en Water.
- BenW besluit 13-07-2021: Afspraken Veerkracht in de gemeente Rheden
- BenW besluit 22-02-2022: Masterplan IJsseldistrict
- BenW besluit dd 17-08-2021: Intentieovereenkomst gebiedsontwikkeling IJssel District Velp (ziekenhuisterrein)

Inhoudelijk en procesmatig zijn onder andere de volgende algemene kaders van toepassing:

- Samen wonen in Rheden, Woonvisie 2020-2026.
- Regelingen Woningbouwimpuls (van Rijk en cofinanciering door Provincie Gelderland)

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Met de uitwerking van het plangebied van het Masterplan tot het Ontwikkelplan IJssel District, komt een nieuwe stedelijke woonbuurt die een visitekaartje voor Velp zal zijn.Er worden 786 woningen gebouwd waarvan 75% betaalbaar in een gevarieerde mix aan woningtypes en met een prachtig park. Met realisatie van het plangebied, wordt dus een groot deel van de woningbouwdoelstelling van de gemeente Rheden voor de komende jaren behaald.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Op basis van het Ontwikkelplan wordt een bestemmingsplan opgesteld. De privaatrechtelijke afspraken over exploitatiebijdragen en verkoop van de bouwclaim worden vooraf vastgelegd in een anterieure overeenkomst die we aangaan met ontwikkelende partijen. Bij de realisatie zorgt de gemeente voor het bouw- en woonrijp maken en de aanleg van het openbaar gebied.
Het ontwikkelplan wordt afgestemd met de omgeving. In dat kader organiseert de gemeente een inloopavond voor alle belangstellenden, zoals omwonenden, woningzoekenden, raadsleden. Daarnaast biedt de gemeente een 1 op 1 gesprek aan met de (vertegenwoordiging van) eigenaren buiten het plangebied om het Ontwikkelplan toe te lichten.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

De financiële consequenties van afstemming van het Ontwikkelplan met de omgeving zijn er niet. Vanzelfsprekend zijn er wel financiële consequenties aan de gebiedsontwikkeling, waarbij hier alvast een

doorkijk. Zoals in de ‘Kadernota Velp tussen Broek en Water’ en het ‘Masterplan IJssel District’ aangegeven dienen de kosten, waaronder plankosten en investeringen in de openbare ruimte, uit de grondexploitatie te worden bekostigd. Verder staat in de nota dat het gemeentelijke grondgebied kan worden ingezet ten dienste van deze grondexploitatie.

Dekking publieke tekort

Door de bijdrage Woningbouwimpuls, subsidie vanuit de provincie en bijdrage van de gemeente vanuit haar eigen grondgebied kan het publieke tekort worden gecompenseerd en wordt tot een financieel haalbaar plan gekomen. Onderstaand het financiële plaatje zoals deze ook voor aanvraag van de Woningbouwimpuls tot stand is gekomen.

Kosten openbare ruimte (incl. plankosten, onderzoek, sloop, inbrengwaarde)	€ 10.600.000
Opbrengsten (inclusief bijdrage ontwikkelende partijen)	€ 5.200.000
Maatschappelijk tekort	€ 5.400.000
Dekking:	
WBI (50%)	€ 2.700.000
Provincie (€ 1.000 per woning)	€ 800.000
Gemeente	**€ 1.900.000**

De gemeentelijk cofinanciering bedraagt op basis van de uitgangspunten van het Masterplan € 1,9 miljoen. Dit bedrag kan opgevangen worden binnen de grondexploitatie. Het betreft de netto opbrengsten vanuit de gemeentelijke gronduitgifte die met name betrekking hebben op het bebouwen van het huidige parkeerterrein van het ziekenhuis.

Om tot een actueel financieel inzicht te komen is er een nieuwe raming gemaakt van de aanleg van het openbaar gebied. De eerste cijfers laten zien dat er sprake is van flinke prijsstijgingen en nieuwe inzichten. De nieuwe raming wordt verder geanalyseerd en vervolgens verwerkt in de op te stellen grondexploitatie, die aan de gemeenteraad ter vaststelling zal worden aangeboden. Het inzicht hierin wordt 2e helft van april verwacht. De raadsbehandeling is gepland op 27 juni 2023.

6 Wat zijn de risico’s?

Het afstemmen met de omgeving kan als risico hebben dat er, ondanks de eerdere gehouden inspraak met betrekking tot het (concept) Masterplan, andere, nieuwe inzichten komen over de ontwikkeling. Toch is dit juist de bedoeling van de afstemming met de omgeving. Dus om te peilen, te toetsen of de goede keuzes zijn gemaakt bij de uitwerking van het Masterplan, voordat de formele procedure van het bestemmingsplan start. Waar nodig is er een keuzemoment om bij te sturen.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het ontwikkelplan is samen met de grondeigenaren van het plangebied opgesteld. Het ontwikkelplan is een gedragen plan van de grondeigenaren (waaronder gemeente zelf). De partijen hebben vertrouwen in de haalbaarheid van het plan en werken nu gezamenlijk aan een anterieure overeenkomst om de privaatrechtelijke afspraken over de realisatie en de financiën vast te leggen. Ook voldoet het aan de eisen van de Woningbouwimpuls, waaronder natuurlijk het woningbouwprogramma. De volgende stap is de afstemming met de omgeving.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Op 3 april is er een inloopavond voor, waarvoor de directe omgeving en raadsleden worden uitgenodigd en overige belangstellenden als woningzoekenden via de gebruikelijke publicatiekanalen kennis van kunnen nemen. Daarnaast wordt 1 op 1 contact gezocht met (vertegenwoordiging van) eigenaren buiten het plangebied om het Ontwikkelplan toe te lichten.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Nee

De Steeg,

IJssel District

Ontwikkelplan

Velp

maart 2023

SVP

Colofon

Publicatiedatum
16 maart 2023

Versie
5

Adres
SVP architectuur en stedenbouw
‘t Zand 17, 3811 GB Amersfoort

E-mail
info@svp-svp.nl

Ontwerp
Mike Wissing
Tibor Kis

In samenwerking met
Buro Poelmans Reesink

In opdracht van
Gemeente Rheden
Rudius Vastgoed
Lairessegroep

Voor het geheel of gedeeltelijk overnemen of bewerken van artikelen dient men toestemming van de redactie te vragen. In de meeste gevallen zal die graag worden gegeven.

Voorbehoud
Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

IJssel District

Ontwikkelplan

Velp

maart 2023

GSM
BUSHALTE
ZIEKENHUIS 02
10
van alle mensen voor alle zaken
BONDSSPAARBANK
VAN WISSING
SPARTA
DLB 932

Inhoudsopgave

1. Inleiding 7

2. Ontwikkelstrategie 8

3. Proces 10

4. Uitgangspunten masterplan 13

5. Quickscans gezonde en veilige leefomgeving 18

6. Programma 25

7. Duurzame mobiliteit, verkeer en parkeren 29

8. Stedenbouwkundige structuur 35

9. Uitwerking bouwvelden 39

10. Openbare ruimte 53

11. Klimaatbestendig en biodiversiteit 58

12. Duurzaamheid en energie 60

13. Fasering 63

14. Uitgangspunten ontwikkelplan 67

Bijlage 71

IJsselstraat
Waterstraat
Winkelcentrum Velperbroek
President Kennedylaan
Lepelaarstraat
Broekstraat
Plangebied
Geërfdenpark
Onderzoeksgebied
Waterplas
Snelweg A12
Presikhaaf - Arnhem
Knooppunt Velperbroek
De Beemd
IJsseloord

1. Inleiding

Het nieuwe IJssel District in Velp gaat een bruisende stedelijke woonbuurt worden. Een verbonden buurt met een prachtig groen park en een gevarieerde mix aan woningtypes. De ruimtelijke hoofdlijnen voor het IJssel District zijn in begin 2022 vastgelegd in het Masterplan IJssel District. Dit ontwikkelplan is het vervolg daarop. Het doel van het ontwikkelplan is een verdere uitwerking van het programma, de ruimtelijke kwaliteit, openbare ruimte, mobiliteit en fasering om tot een haalbaar plan te komen. De focus voor deze uitwerking ligt op het plangebied.

Na de vaststelling van het masterplan op 22 februari 2022 is er vervolgtraject gestart waarin verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd. Denk daarbij aan onderzoeken op het gebied van verkeer, cultuurhistorie, externe veiligheid, milieu en financiële haalbaarheid. Met de resultaten uit deze onderzoeken is opnieuw integraal naar het masterplan gekeken om tot een haalbaar plan te komen. Daar waar het masterplan een sterke focus kent op het hele onderzoeksgebied, focust het ontwikkelplan zich meer op het plangebied waarbinnen de eigenaren actief betrokken zijn bij de ontwikkeling van het plan. Voor het plangebied is tevens een Woningbouwimpuls door het Rijk toegekend. Aan deze subsidie zijn eisen verbonden die ingaan op het woningbouwprogramma, de betaalbaarheid en een start bouw voor 15 december 2024.

In dit ontwikkelplan zijn programma, parkeren en fasering beter met elkaar afgewogen. Deze thema's kenden in het masterplan nog een abstracte uitwerking. Belangrijk daarbij is een sterke mix aan woningtypes die vallen binnen de betaalbaarheidseisen van de toegekende Woningbouwimpuls voor de woningbouw in het plangebied. De veranderingen in de woningbouwmarkt en de prijsstijgingen in de bouwwereld hebben tevens meegespeeld in de zoektocht naar een haalbaar plan. Ook de diverse onderzoeken op het gebied van een gezonde en veilige leefomgeving hebben het ontwerp van nieuwe input voorzien. Dit proces heeft er toe geleid dat er ook ruimtelijke aanpassingen zijn gedaan ten opzichte van het masterplan. Parallel is gewerkt aan een inrichtingsschets voor de openbare ruimte. Deze schets heeft geleid tot nieuwe inzichten. In het ontwikkelplan zijn bestaande groenstructuren en bouwwerken beter geïntegreerd en blijft de historie van het gebied beter zichtbaar in de toekomst.

Het ontwikkelplan geeft eerst een overzicht in de nieuwe ontwikkelstrategie en het doorlopen proces. Vervolgens wordt per thema uit het masterplan getoond wat er is onderzocht, uitgewerkt en verbeterd in het ontwikkelplan. Tot slot wordt er een overzicht geschetst van de fasering, de algemene uitgangspunten en de onderzoeksvragen voor de volgende fase van de planontwikkeling.

2. Ontwikkelstrategie

Strategie

De gemeente Rheden is voornemens om samen met alle betrokken grondeigenaren het IJssel District te herontwikkelen tot een hoogwaardig stedelijk woonmilieu. Alle ontwikkelende partijen moeten bijdragen aan de gemeentelijke kosten bestaande uit planontwikkelingskosten, onderzoeken en de aanleg van de openbare ruimte. De exploitatiebijdrage uit het masterplan van € 40,= per m² BVO (prijspeil 2021), wordt voorafgaand aan de te ontwikkelen bouwvelden geactualiseerd op basis van nieuwe ramingen voor aanleg openbaar gebied en de te maken plan- en onderzoekskosten. Dit kostenverhaal zal worden vastgelegd in de op te stellen anterieure overeenkomsten. Elke ontwikkeling in het zoekgebied draagt uiteindelijk naar rato bij aan de publieke investeringen.

Voor het plangebied is een Woningbouwimpuls-subsidie (hierna "WBI") toegekend om de realisatie van betaalbare woningen op korte termijn te stimuleren. Vanwege deze impuls hebben gemeente en marktpartijen met grondposities in het plangebied hebben de afgelopen maanden samen de kaders uit het masterplan geconcretiseerd en de haalbaarheid onderzocht (rekenen en tekenen). Het doel: één integraal plan voor het gebied waarin de eerder vastgelegde kaders en afspraken uit het masterplan zo goed mogelijk worden vertaald. Dit ontwikkelplan toont de resultaten van dit proces.

Binnen het plangebied van het IJssel District zullen de marktpartijen hun eigen percelen en de gemeentelijke ontwikkelclaim tot ontwikkeling brengen. De gemeente zal verantwoordelijk zijn voor de aanleg van de openbare ruimte, die ook deels toerekenbaar is aan de bouwvelden buiten het plangebied. De investeringen van de gemeente worden gedekt uit de verkoop van haar ontwikkelclaim, exploitatiebijdragen van de zelfrealisatoren (marktpartijen), de verkregen Woningbouwimpuls-subsidie (hierna "WBI") en co-financiering vanuit de provincie Gelderland. Hiermee is sprake van een financieel sluitende gebiedsontwikkeling, waarbij een deel van de kosten voor aanleg openbaar gebied toegerekend wordt aan de toekomstige ontwikkeling van de bouwvlekken buiten het plangebied.

Noodzaak

Zowel de marktpartijen als de gemeente Rheden hebben een belang bij het tot realisatie brengen van het IJssel District. De marktpartijen hebben risicodragend geïnvesteerd in het gebied (bijvoorbeeld door de aankoop van panden), willen leegstand voorkomen en de gedane investering terugverdienen. De gemeente wil graag dat het gebied tot ontwikkeling komt vanuit maatschappelijke doelen en om een antwoord te bieden aan grote vraag naar woningen.

De ontwikkeling van het gebied is tevens van belang omdat de leefbaarheid nu onder druk staat. Omwonenden ervaren overlast en door het vertrek van het ziekenhuis dreigt er leegstand en een verdere verpaupering van het gebied. Door te investeren in het gebied wordt er waarde toegevoegd en zal de leefbaarheid aanzienlijk verbeteren voor toekomstige bewoners en omwonenden. Daarnaast biedt het een uitgelezen kans om aanzienlijke woningaantallen te realiseren en te voorzien in het grote tekort aan woningen in de regio en de gemeente. Omdat zowel de private als de publieke belangen groot zijn ligt het co-creëren voor de hand en hebben partijen de planontwikkeling samen opgepakt.

Kaders en afspraken

In het masterplan zijn de eerste kaders en afspraken voor de beoogde ontwikkeling vastgesteld door de

gemeenteraad. Dit masterplan is opgesteld in samenwerking met de ontwikkelende marktpartijen in het plangebied met grondposities. In het kader van de WBI-aanvraag zijn destijds globale afspraken gemaakt met marktpartijen over een bijdrage in de kosten (kostenverhaal) en vastgelegd in een intentieovereenkomst.

Parallel aan de afronding van dit ontwikkelplan dienen er afspraken te worden vastgelegd in een overeenkomst met de ontwikkelende partijen van het plangebied, die kwalificeert als anterieure overeenkomst. Anders gezegd, de gemeente verzekert hiermee het kostenverhaal voor haar planontwikkelingskosten, onderzoeken en aanleg en herinrichting van de openbare ruimte.

Een belangrijk kader is een integrale ontwikkeling van het gehele gebied, die niet uitgaat van eigendomsposities maar uitgaat van het beste plan ongeacht eigendomsposities. De beoogde hoge woningdichtheid betekent dat er uitruil mogelijk moet zijn in het programma passend bij de parkeeropgave en de verkeersontsluiting.

De gemeente biedt deze ruimte door haar grondpositie te beschouwen als een ontwikkelclaim die zij bereid is tegen marktconforme condities te verkopen aan de betrokken marktpartijen in het plangebied. Dit uitgangspunt brengt de benodigde flexibiliteit en schuifruimte voor uitwerking van het masterplan tot dit ontwikkelplan en maakt dat partijen de ontwikkeling integraal beschouwen.

Woningbouwimpuls

De kaders van de woningbouwimpuls zijn van wezenlijk belang. De subsidievoorwaarden stellen een start bouw van de eerste woningen binnen drie jaar na toekenning. Daarnaast gelden de programmatische uitgangspunten uit de subsidieaanvraag als kader voor de ontwikkeling, met een focus op betaalbaarheid. Het niet voldoen aan deze kaders kan betekenen dat de subsidie, totaal € 2,7 miljoen, (deels) moet worden terugbetaald. Het ministerie van BZK bewaakt deze kaders gedurende de totale ontwikkeling en de gemeente zal hier verantwoording voor moeten afleggen. Indien deze subsidies (deels) komt te vervallen is er geen sprake meer van een financieel haalbare ontwikkeling en kan de gemeente deze plannen niet doorzetten zonder aanvullende bijdragen van de betrokken marktpartijen.

Openbare ruimte

Een belangrijke drager van het plan is de openbare ruimte en de kwaliteitsverbetering die daarmee wordt gerealiseerd. Gezien het versnipperde eigendom en het feit dat na 10 jaar het gebied en de aanleg van de openbare ruimte nog niet klaar is, ligt het voor de hand dat de gemeente de aanleg van de openbare ruimte op zich neemt. Zij gaat zorgdragen voor de uitwerking, aanbesteding en aanleg van de nieuwe openbare ruimte en zal na realisatie het eigendom en het beheer en onderhoud hiervan op zich nemen. Het in één hand houden van de aanleg van alle openbare ruimte zou ook schaalvoordelen moeten bieden in kosten en organisatie. Het is daarnaast een rol die de gemeente goed past.

De investeringen in de openbare ruimte en de andere publieke kosten worden gedekt uit:

1. Kostenverhaal op de zelfrealisatoren (exploitatiebijdrage), hiervoor zijn er in het masterplan reeds uitgangspunten opgenomen.
2. Opbrengst uit de ontwikkeling van de gemeentelijke ontwikkelplot.
3. WBI-subsidie vanuit het Rijk en de co-financiering subsidie van de provincie Gelderland (respectievelijk € 2,7 mln. en € 0,8 mln.).

De sturing van de gemeente op de ontwikkeling vindt voornamelijk plaats door het opstellen van bestemmingsplan en een beeldkwaliteitplan. Met de wens om één integraal plan voor de ontwikkeling (incl. de openbare ruimte) te maken is deze vorm van samenwerken passend en het maximaal haalbare. Middels het anterieur verzekerde kostenverhaal draagt iedereen bij aan de openbare ruimte en wordt het plangebied niet verder (onnodig) opgesplitst omdat de gemeente aan zet is voor het herinrichten en aanleggen van de publieke ruimtes.

3. Proces

Proces en leeswijzer

Gemeente Rheden en de marktpartijen van het plangebied hebben dit jaar gezamenlijk onderzoeken laten uitvoeren en gerekend en getekend om te komen tot het voorliggende ontwikkelplan. Middels diverse intensieve werksessies hebben zij samen met een stedenbouwkundig bureau, een landschapsarchitect, een financieel bureau en een procesmanager toegewerkt naar een haalbaar plan. De uitgangspunten uit het masterplan vormde het vertrekpunt van dit proces (hoofdstuk 4). Door middel van quickscans zijn de grenzen van de fysieke leefomgeving verkend en is er vervolgonderzoek genoteerd (hoofdstuk 5). Gezamenlijk is het (woon)programma verder gedefinieerd (hoofdstuk 6), gekoppeld aan een positieve parkeerbalans en een visie op het gebied van duurzame mobiliteit (hoofdstuk 7). Dit heeft geleid tot een uitgewerkt stedenbouwkundig ontwerp (hoofdstuk 8) en een uitwerking per bouwveld (hoofdstuk 9). De openbare ruimte is uitgewerkt als schetsontwerp met aandacht voor klimaatadaptatie en biodiversiteit (hoofdstuk 10 en 11). Verder zijn de visies op duurzaamheid, energie en de fasering verder uitgewerkt (hoofdstuk 12 en 13). Dit alles is samengevat in een nieuwe uitwerking van de uitgangspuntenkaart (hoofdstuk 14). Tot slot zijn er onderzoeksvragen geformuleerd. Deze worden meegenomen naar de volgende fase (hoofdstuk 15). Kortom, het ontwikkelplan is het resultaat van het doorlopen proces van half 2022 tot begin 2023.

Ontwikkelstramien

Voorliggend ontwikkelplan zal in het eerste kwartaal van 2023 aan de omgeving worden gepresenteerd en zal daarna in het tweede kwartaal door aan de raad ter vaststelling worden voorgelegd. Het programma, de visie op mobiliteit, de fasering, het kostenverhaal en de overige anterieure afspraken worden in het eerste of tweede kwartaal vastgelegd in raamovereenkomst tussen de ontwikkelende partijen en de gemeente. Op deze

manier wordt aan iedereen meer zekerheid geboden om door te gaan met de ontwikkeling van het IJssel District. Na het sluiten van de overeenkomst stelt de gemeente een grondexploitatie op om de gemeentelijke financiële kaders vast te stellen. De grondexploitatie wordt in het tweede kwartaal vastgesteld, gelijktijdig met het ontwikkelplan.

Beeldkwaliteitplan en bestemmingsplan

In het eerste en tweede kwartaal stelt het stedenbouwkundig bureau in opdracht van de gemeente het beeldkwaliteitplan op. In het beeldkwaliteitplan worden de principes vastgelegd voor de uitwerking van de gebouwen en de openbare ruimte in het gehele onderzoeksgebied. Het beeldkwaliteitplan vormt het toetsingskader voor het kwaliteitsteam en/of de welstand. Zij zullen de individuele plannen toetsen op samenhang en kwaliteit. Het beeldkwaliteitsplan wordt geïntegreerd in het bestemmingsplan.

Het plangebied wordt juridisch planologisch vastgelegd in een bestemmingsplan. Het bestemmingsplan geeft flexibiliteit waar het kan, om in te kunnen spelen op de marktomstandigheden. Het opstellen van het concept ontwerp bestemmingsplan zal in het eerste kwartaal van 2023 starten, in het derde kwartaal ter inzage worden gelegd (samen met het beeldkwaliteitsplan) en in het vierde kwartaal ter vaststelling worden aangeboden aan de Raad. Daarmee wordt het bestemmingsplan ter inzage gelegd voordat de

STARTNOTITIE	Oktober 2019	✓
KADERNOTA	Zomer 2020	✓
MASTERPLAN	Februari 2022	✓
ONTWIKKELSTRAMIEN	Q2 2023	+
Onderzoeken Quickscan	2022	
Ontwikkelplan	Q1/2 2023	
- *Concept*	Q1 2023	
- *Participatie*	Q1 2023	
- *Vaststelling*	Q2 2023	
Schetsontwerp openbare ruimte	Q1 2023	
Anterieure overeenkomsten	Q1/2 2023	
Grondexploitatie	Q1/2 2023	
- *Concept*	Q1 2023	
- *Vaststellen*	Q2 2023	
BESTEMMINGSPLAN + BEELDKWALITEITSPLAN	2023	+
- *Ontwerp*	Q2 2023	
- *Zienswijzen*	Q3 2023	
- *Vaststelling*	Q4 2023	
REALISATIE	2024-2032	+
Voorbereiding	2023	
Bouwrijp maken	2023 - 2024	
Start bouw	Q4 2024	

Overzicht deelprocessen- en producten

Omgevingswet per 1 januari 2024 in werking treedt. Er kan bij het opstellen van het bestemmingsplan gebruik worden gemaakt van een aantal mogelijkheden die de Crisis- en herstelwet (Chw) biedt, omdat het project is aangemeld in het kader van de Chw. Voor het bestemmingsplan worden alle benodigde onderzoeken (zie hoofdstuk 5) uitgevoerd om de haalbaarheid van het plan aan te tonen. Bepaalde onderzoeken kunnen worden doorgeschoven naar het moment van de omgevingsvergunningaanvraag.

Gedurende het jaar 2023 worden de individuele bouwplannen door de ontwikkelende partijen verder uitgewerkt van schetsontwerp naar voorontwerp en naar definitief ontwerp. Eind 2023 / begin 2024 worden de benodigde omgevingsvergunningen aangevraagd voor de bouw van de eerste woningen.

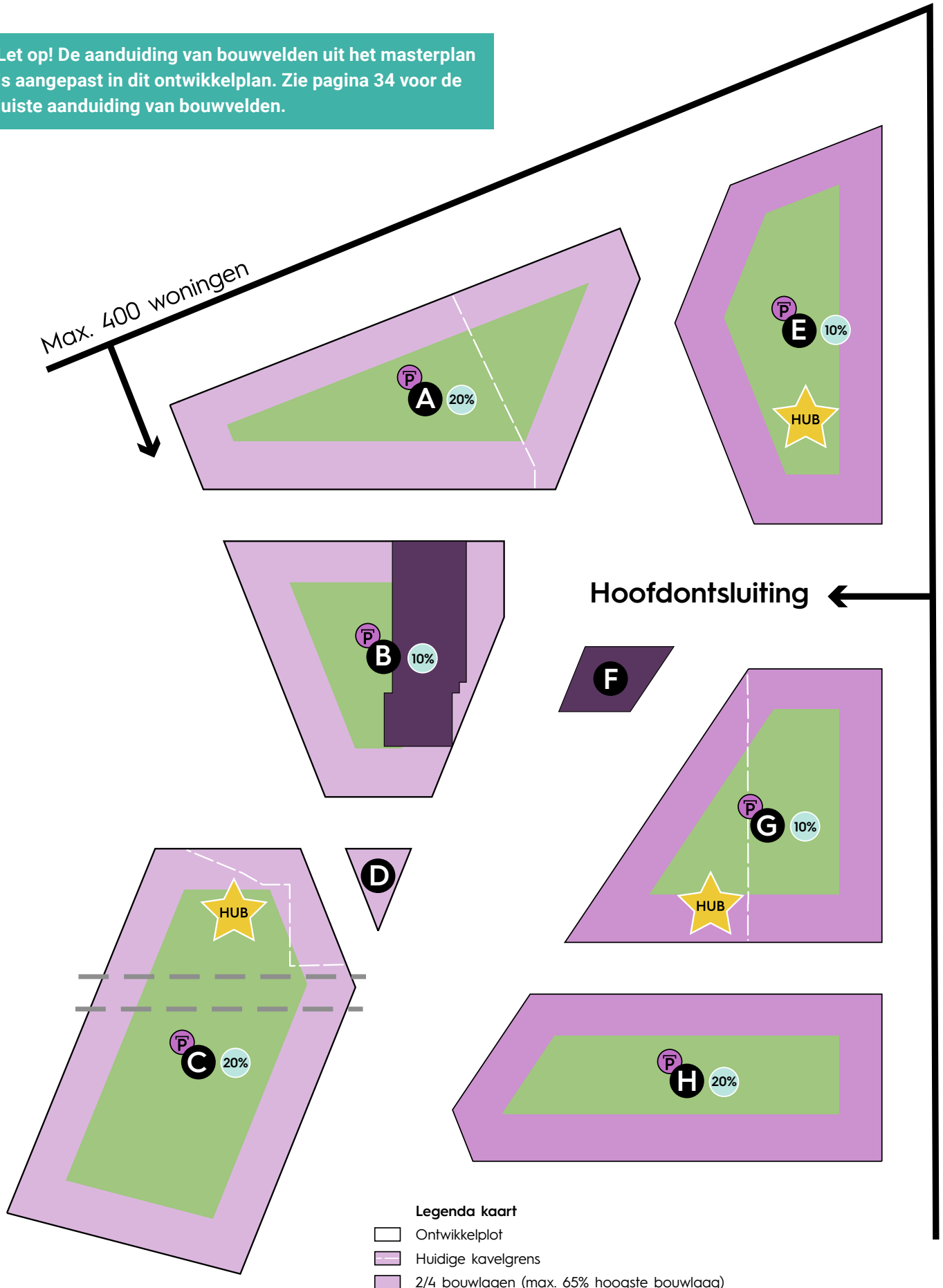
Realisatie

In 2023 wordt gestart met de civiel technische voorbereidingen, zoals het herijken van de SSK-ramingen voor de openbare ruimte en het leggen van de juiste contacten. Ook de uitwerking van de inrichtingsplannen vindt tijdig plaats voor de uitvoering van de inrichting van de openbare ruimte. De openbare ruimte wordt gefaseerd per deelontwikkeling uitgevoerd. In 2024 wordt gestart met de civiel technische werkzaamheden, zodat de eerste woningen voor 15 december 2024 kunnen worden gebouwd om aan de eisen van de WBI-Impuls te kunnen voldoen.

Proces ontwikkeling bouwvelden buiten het plangebied.

Dit hoofdstuk is tot nu toe uitgebreid in gegaan op het proces om het plangebied tot ontwikkeling te brengen. Het proces voor de ontwikkeling van de bouwvelden buiten het plangebied is nog niet uitgestippeld, maar kent grofweg dezelfde stappen. Eerst komen gemeente en de ontwikkelende partij met grondpositie overeen dat ze gaan samenwerken om de bouwveld te ontwikkelen. Hierbij worden afspraken vastgelegd over het vervolgproces om te komen tot een uitgewerkt haalbaar plan. Uitgangspunt is het ontwikkelplan. Voordat er een planologische procedure start worden minimaal de afspraken over de geactualiseerde exploitatiebijdrage vastgelegd in een zogenaamde ‘anterieure overeenkomst’.

Let op! De aanduiding van bouwvelden uit het masterplan is aangepast in dit ontwikkelplan. Zie pagina 34 voor de juiste aanduiding van bouwvelden.

Uitgangspuntenkaart IJssel District

Legenda kaart

- Ontwikkelplot
- Huidige kavelgrens
- 2/4 bouwlagen (max. 65% hoogste bouwlaag)
- 4/8 bouwlagen (max. 35% hoogste bouwlaag)
- Hoogteaccent. Ziekenhuis 10 lagen en Toren 16 lagen
- Parkeerhub mogelijk (invulling hub > zie hoofdstuk mobiliteit in masterplan)
- Parkeren in het blok mogelijk
- Toevoegen Stadsstraat mogelijk
- 20% Percentage minimale gevellengte met grondgebonden woningen

**Geldt niet voor het footprint/volume Ziekenhuisgebouw, Plot F en Plot D*

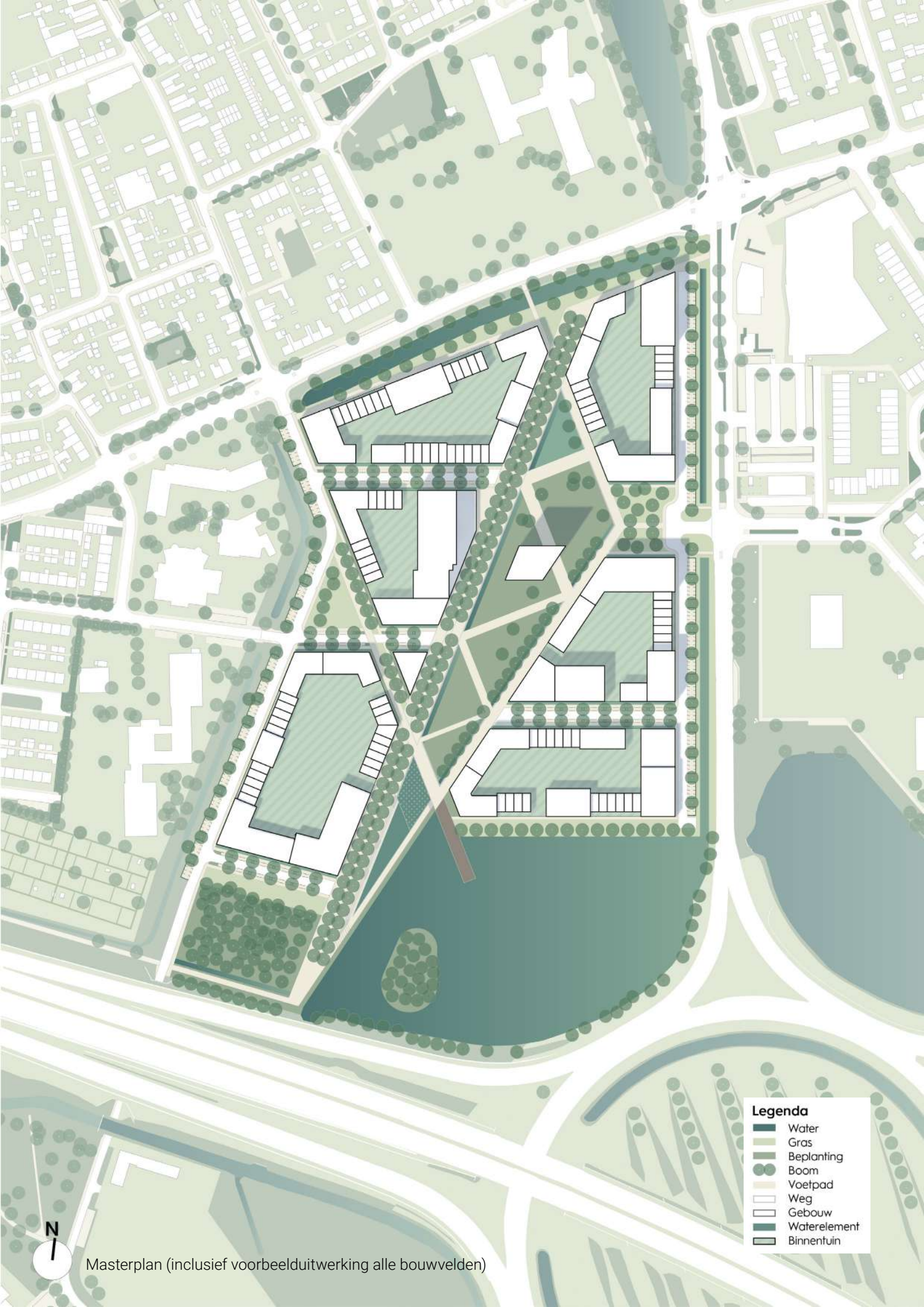
*** GSI (Ground Space Index) = $\frac{\text{footprint gebouwen}}{\text{oppervlakte plot}}$*

4. Uitgangspunten masterplan

Dit hoofdstuk geeft een terugblik op de belangrijkste uitgangspunten uit het masterplan. De uitgangspunten uit het masterplan zijn het vertrekpunt geweest voor zoektocht naar een haalbaar ontwikkelplan. Het masterplan geeft een sterke visie op de ruimtelijke structuur van het gehele onderzoeksgebied. In het volgende hoofdstuk zal nader worden ingegaan op de diverse onderzoeken die zijn uitgevoerd. Daarna wordt in diverse hoofdstukken getoond welke uitwerkingen en verbeteringen zijn gedaan ten opzichte van het masterplan. Dit zal een sterkere focus hebben op het plangebied. Een nieuwe uitwerking van de algemene uitgangspunten is te vinden in hoofdstuk 14. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste algemene uitgangspunten, ruimtelijke ambities en de stedenbouwkundige structuur uit het masterplan.

Algemene uitgangspunten masterplan

1. De woonvisie 'Samen Wonen in Rheden, 2020-2026' en 'Nota Parkeernomen Rheden 2015' zijn leidend voor het plan.
2. Er zijn maximaal 250 parkeerplaatsen mogelijk in het openbare gebied.
3. Er kunnen maximaal 400 woningen (2000 extra verkeersbewegingen) worden ontsloten via de Broekstraat (in fase A en F, zie pagina 44).
4. Parkeerplaatsen privé worden binnen het plot opgelost.
5. Op een aantal plekken in het plan is een gedeelde parkeerhub mogelijk (zie kaart).
6. Het is mogelijk om bij Plot C een extra Stadsstraat toe te voegen.
7. Maximaal BVO (excl. parkeren) per plot wordt bepaald met*:
   (m² plot x GSI** 0,55) x gemiddelde aantal toegestane bouwlagen = maximaal BVO
8. 70% betaalbaar bouwen: sociale huur, middeldure huur en betaalbare koop (NHG grens). Afwijken van de genoemde 70% is mogelijk indien aangetoond wordt dat een project niet haalbaar blijkt.
9. De bouwhoogtes uit de kadernota 'Velp tussen Broek en Water, 2020' zijn leidend.
10. In de zone 2/4 bouwlagen mag maximaal 65% van de bebouwing de hoogste bouwlaag hebben. In de zone 4/8 bouwlagen mag maximaal 35% van de bebouwing de hoogste bouwlaag hebben.
11. Woningen zijn minimaal 70m² GBO (excl. Ziekenhuisgebouw).
12. In het gebied moeten minimaal 50 sociale huurwoningen worden toegevoegd in fase A en F (zie pagina 44) door een toegelaten instelling.
13. Per ontwikkelplot is een percentage minimale gevellengte grondgebonden woningen aangeven (zie kaart).
14. Per plot maximaal 30% dezelfde woningtypologie bouwen.
15. De marktpartijen zijn bereid € 40,= per m² BVO (prijspeil 2021) bij te dragen in de realisatie van de openbare ruimte en de te maken plankosten.

Masterplan (inclusief voorbeelduitwerking alle bouwvelden)

Ruimtelijke ambities

In het masterplan zijn een vijftal ruimtelijke ambities geformuleerd die de basis hebben gevormd voor de uitwerking van het ontwikkelplan. Deze ambities geven richting en focus bij het maken van keuzes. Het IJssel District wordt hét visitekaartje van Velp. Een plek om stedelijk te wonen in een groene omgeving. Er is ruimte voor slimme compacte bouwblokken met volwaardige parkeeroplossingen, waardoor er veel ruimte is voor groen en landschap. Hieronder een overzicht van deze ambities:

Een stedelijke woonbuurt

Dit betekent dat we compact (en soms hoog) bouwen met veel openbare ruimte, dat er genoeg voorzieningen in de buurt zijn, dat de buurt goed is verbonden met de omgeving, dat de voetganger en fietser zich thuis voelen en dat er een mix is in mensen, woonvormen en leefstijlen.

Een beleefbaar landschap met groen van hoge kwaliteit

Dit betekent dat we centraal in het gebied een nieuw park maken (Park Nieuw Velp), dat we plekken maken om te ontmoeten, spelen en sporten, dat we (verhoogde) binnentuinen zeer groen en toegankelijk maken, dat we een stuk stadsbos maken en dat we openbare ruimte maken die zich onderscheid van Velp Zuid.

Een iconisch visitekaartje voor Velp

Dit betekent dat de randen van het district met aandacht ontwerpen, dat de openbare ruimte kenmerken van de nabijgelegen IJssel en Veluwe heeft, dat we 3 iconische gebouwen toevoegen met een uitgesproken architectuur, dat we strakke kaders en lijnen toevoegen in de stedenbouwkundige structuur en dat we oog hebben voor zichtlijnen.

Een klimaatadaptief en natuurinclusief district

Dit betekent dat we een watersysteem maken dat water bergt en filtert, dat we op gebouwniveau diverse leefomgevingen voor dieren maken, dat we met bomen genoeg schaduw maken om hittestress tegen te gaan, dat de oevers van de plas ecologisch worden ingericht en dat er geen onnodige verharding wordt toegevoegd in het gebied.

Slimme tijdloze woonblokken

Dit betekent dat we het parkeren binnen het woonblok oplossen. Dat er ruimte is om verschillende woningtypologieën toe te passen, dat we duurzame en hergebruikte materialen toepassen in de bouw, dat we collectieve ruimtes maken waarin bewoners dingen kunnen delen en dat we hoge duurzaamheidseisen stellen aan de nieuwe bebouwing.

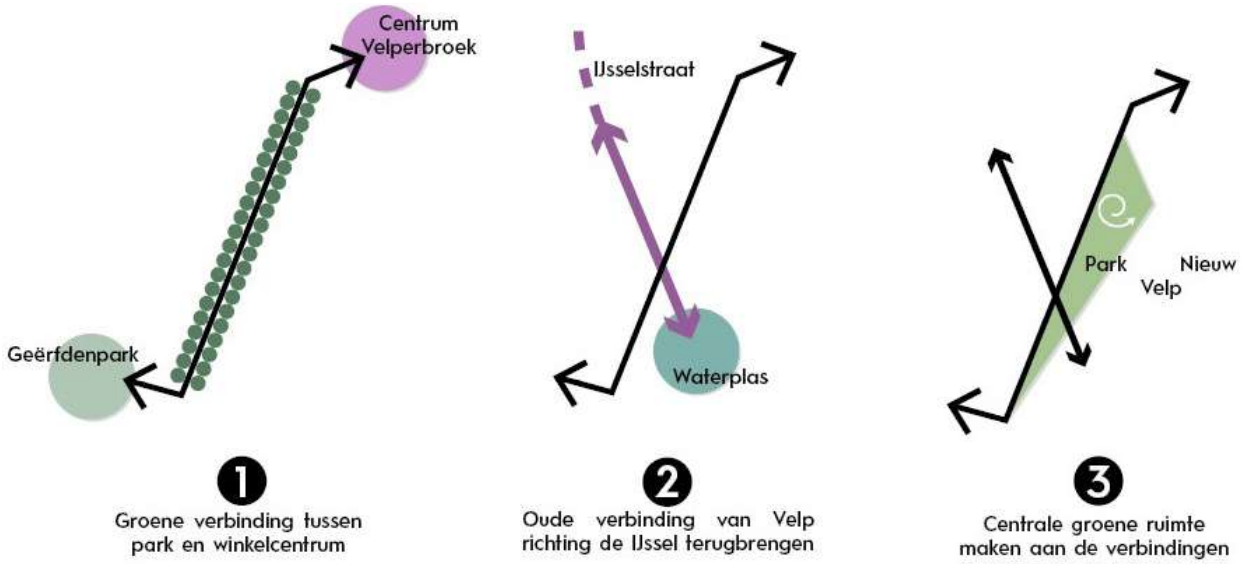
Stedenbouwkundige structuur

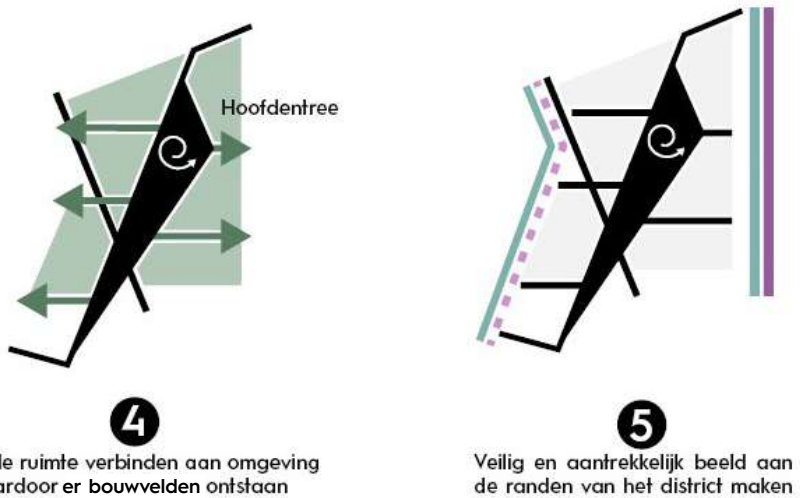
Het ruimtelijk concept van het masterplan geeft vorm aan het IJssel District en is de basis voor het raamwerk en de bouwvelden. De globale vlakverdeling maakt plaats voor een heldere structuur met een knipoog naar het verleden. Een grote centrale groene ruimte vormt het hart van het plan. Sterke assen zorgen voor richting naar de omgeving en bekadering en worden versterkt door de bouwblokken die er aan liggen. Van een onsamenhangend gebied met weinig intrinsieke kwaliteit, naar een nieuwe leefomgeving met veel kwaliteit. Het sterke raamwerk zorgt er ook voor dat de bouwvelden flexibel in te delen zijn.

De ruimtelijke structuur is opgebouw uit 5 belangrijke stappen:

1. Nieuwe oriëntatie
Een groene verbinding tussen het Geërfdenpark en het Winkelcentrum Velperbroek geeft het gebied een nieuwe richting en een heldere routing tussen winkels en recreatie. Een recreatief ommetje maken of boodschappen doen in Velp-Zuid is nu eenvoudiger, leuker en aantrekkelijker geworden.

2. Historisch perspectief
De oude IJsselstraat is in de jaren '70 tenietgedaan door de bouw van het Ziekenhuis. We "herintroduceren" deze route in het IJssel District, in één rechte lijn van IJsselstraat naar Waterplas. Deze verbinding met het water zorgt voor beleving, openheid en een connectie met het verleden.

Eerste impressies Masterplan IJssel District

3. Centrale groene ruimte
Vanaf de huidige entree President Kennedylaan spannen we een wigvormige ruimte op. Dit groene park met de dynamiek in hoogte en beleving in het midden zorgt voor een nieuwe stedelijke ruimte met fantastische perspectieven.

4. Flexibele bouwvelden
Het park wordt met de omgeving verbonden door stedelijke straten die het gebied doorsnijden en het gebied verdelen in bouwvelden. Deze verschillen in vorm en maat, zijn flexibel in te vullen, maar grenzen allemaal aan de randen van de centrale groene ruimte.

5 Aantrekkelijke randen
De noord- en zuidzijde van het plan hebben de kwaliteiten van de singels en waterplas. De westzijde maken we veilig en aantrekkelijk voor fietsers en wandelaars door herinrichten van de Broekstraat. De zijde aan de President-Kennedylaan wordt benut om een aantrekkelijke stadsentree te maken.

5. Quickscans gezonde en veilige leefomgeving

Om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving te waarborgen binnen het IJssel District is in deze fase van het project een haalbaarheidsnotitie opgesteld waarin verschillende quickscans op omgevingsthema's zijn opgenomen. Voor de haalbaarheidsnotitie is het gehele onderzoeksgebied op hoofdlijnen onderzocht. Voor deze aspecten zijn de belangrijkste kaders, kansen en aandachtspunten beschreven en zijn de benodigde vervolgstappen benoemd. De resultaten van de haalbaarheidsnotitie en alle onderzoeken hebben geleid tot een verdere uitwerking van het masterplan, waarbij op sommige locaties de openbare ruimte en gebouwen net wat anders zijn vormgegeven dan het masterplan. In de komende hoofdstukken zullen deze aanpassingen worden toegelicht.

Er zijn een aantal belangrijke aandachtspunten aan het licht gekomen na het uitvoeren van de quickscans. Uit onderzoek naar externe veiligheid blijkt bijvoorbeeld dat een deel van het plangebied niet ontwikkeld kan worden voor woningbouw door de aanwezigheid van een LPG station. Daarom is de keuze gemaakt om een deel van het huidige kantoorgebouw aan de President Kennedylaan te behouden.

Uit het mobiliteitsonderzoek blijkt dat het toepassen van maatwerk op de parkeernormen verantwoord is en bovendien duurzame mobiliteit stimuleert. Dit heeft een positief effect op bijvoorbeeld de lucht- en leefkwaliteit bij deze ontwikkeling. Daarnaast is er het inzicht dat de kruising Broekstraat - Waterstraat meer extra verkeersbewegingen vanuit de Broekstraat aankan, dan in de fase van het masterplan werd verondersteld. Daarom kunnen er meer dan 400 woningen op de Broekstraat ontsloten worden.

Onderzoek naar de cultuurhistorie geeft aanleiding tot het behoud van waardevolle elementen en de onderzoeken naar water, klimaatadaptatie, flora en fauna geven meer aanleiding om bomen te bewaren en ruimte te maken voor water, groen en natuur.
Uit de meeste quickscans blijkt dat vervolgonderzoek naar de verschillende aspecten nodig is voor opstellen van het bestemmingsplan en individuele bouwplannen. Voor het IJssel District wordt in 2023 een bestemmingsplan opgesteld waarin verschillende aanvullende onderzoeken zullen worden uitgevoerd.

Hieronder volgt een kort overzicht per onderzocht thema waarin conclusies en vervolgstappen worden omschreven. Let daarbij op dat aanduidingen van bouwvelden zijn aangepast ten opzichte van het masterplan. Zie pagina 34 voor de juiste aanduidingen van de bouwvelden. Deze aanduiding zijn in dit document toegepast.

Archeologie

Voor de gronden binnen het IJssel District geldt een archeologische verwachtingswaarde. Een groot gedeelte wordt aangewezen als aandachtsgebied. Uit vervolgonderzoek moet blijken wat deze archeologische waarde precies is en hoe deze waarde behouden kan blijven.

Verkeer en parkeren

Voor het IJssel District wordt geadviseerd om een passende parkeernorm te hanteren. De gemeente heeft deze passende norm opgesteld (hoofdstuk 7).

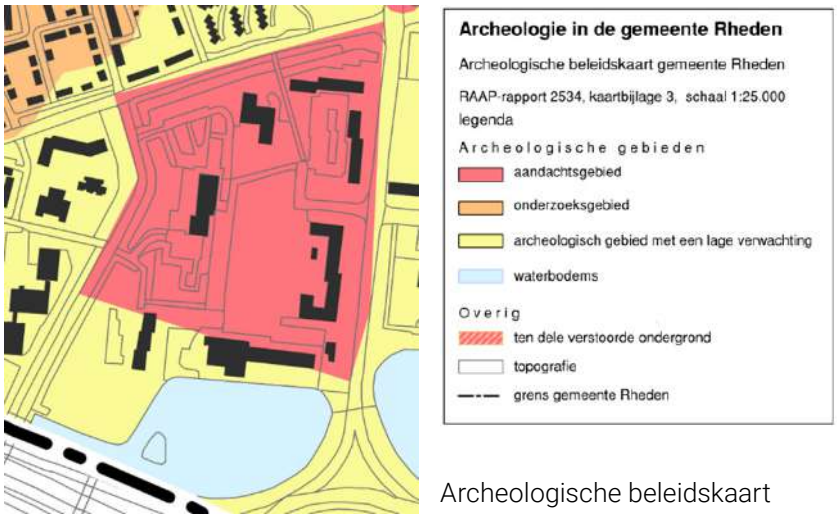
Kansen voor het IJssel District liggen met name in het gebruik van duurzame mobiliteit. Uit de eerste analyse van de kruispuntafwikkelingen blijkt dat het kruispunt Broekstraat – Waterstraat meer verkeer kan afwikkelen dan in de fase van het masterplan werd verondersteld. Dit maakt het mogelijk om meer dan 400 woningen aan de westkant van het plan te realiseren. Aandachtspunt is de verkeersafwikkeling op het kruispunt President Kennedylaan – Lepelaarsstraat. In de huidige situatie heeft het kruispunt geen restcapaciteit. De toekomstige situatie, waarin functies wegvallen en bijkomen, moet nog worden berekend. Aanvullend onderzoek wordt uitgevoerd voor de bestemmingsplanprocedure.

Cultuurhistorie

De oprichting van het ziekenhuis en de architectonische uitwerking ervan zijn cultuurhistorisch waardevol binnen het IJssel District. Door de transformatie van het ziekenhuis blijft deze cultuurhistorische waarde behouden. Ook is besloten om de hellingbanen van het ziekenhuis gedeeltelijk te behouden en onderdeel te maken van het park. Deze tonen het unieke ziekenhuisconcept dat in de jaren '70 is toegepast. Kansen om de historische identiteit van het gebied verder tot uiting te brengen worden meegenomen in het opstellen van het beeldkwaliteitplan. Daarin volgt een verder uitwerking van cultuurhistorie.

Bodem

In een groot deel van het onderzoeksgebied worden geen verontreinigingen verwacht in de grond of het grondwater. De voormalige sloten vormen wel een aandachtsgebied, omdat bij demping hiervan bodemverontreinigende materialen en/of gronden kunnen zijn toegepast. Ook de bestaande weg vormt een aandachtsgebied, vanwege de mogelijke toepassing van verontreinigd materiaal. Ter plaatsen van het tankstation is mogelijk restverontreiniging aanwezig met brandstof gerelateerde producten. Vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd om de mate van verontreiniging te bepalen. Gezien de periode van de bebouwing kunnen asbesthoudende materialen zijn toegepast in de bebouwing en wegen. Een asbestonderzoek moet daarom worden uitgevoerd.

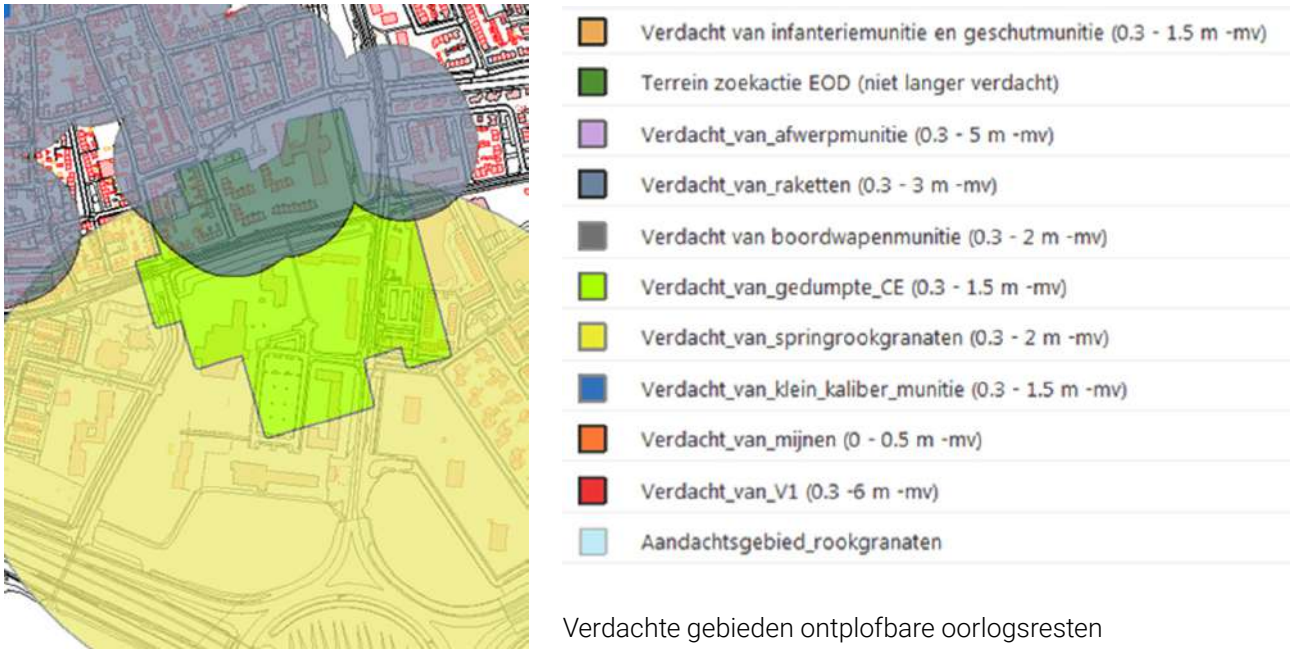
Archeologische beleidskaart

Ontplofbare Oorlogsresten

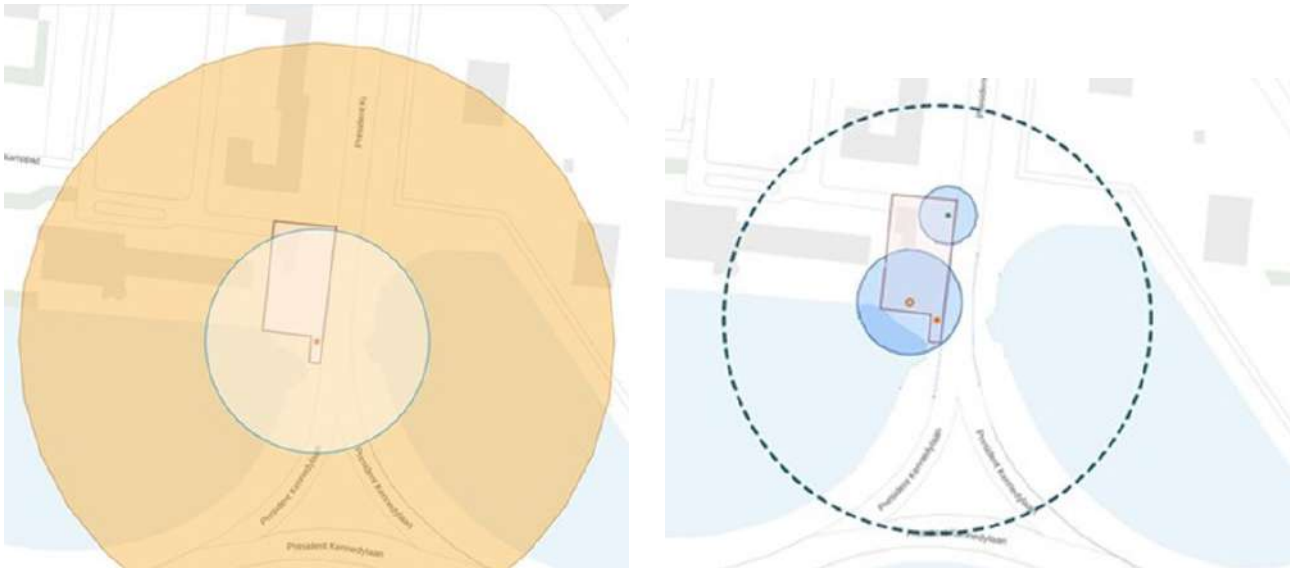
De gronden binnen het IJssel District zijn verdacht op de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten, zoals explosieven en granaten, uit de tweede wereldoorlog. Dit betekent dat niet zonder meer mag worden gesloopt, gegraven en/of gebouwd. Eerst moet middels een vervolgonderzoek worden uitgesloten dat ontplofbare oorlogsresten aanwezig zijn, zodat het gebied kan worden vrijgegeven voor de werkzaamheden.

Bedrijven en milieuzonering

In de omgeving van het IJssel District zitten geen bedrijven die hinder kunnen veroorzaken voor de nieuwe woningen. Andersom worden diezelfde bedrijven niet beperkt in hun bedrijfsvoering door de nieuwe woningen. Binnen het IJssel District zelf zal gezonde mix ontstaan tussen woon- en bedrijfsfuncties, zoals kantoren en daghoreca. Hierbij wordt rekening gehouden met de juiste afstanden.

Verdachte gebieden ontplofbare oorlogsresten

Risicoafstand LPG en aandachtsgebieden fakkelbrand en explosie

Externe veiligheid

Gevaarlijke stoffen worden opgeslagen bij het tankstation (LPG-station) aan de President Kennedylaan. Daarnaast worden er stoffen vervoerd over de snelweg A12 en de spoorlijn Arnhem – Zutphen voor Immori B.V. Door woningbouw binnen het IJssel District worden meerdere mensen blootgesteld aan externe veiligheidsrisico's. Onderzoek naar de hoogte van dit risico en een verantwoording van dit risico is noodzakelijk. Het LPG-station zorgt er, met haar risicocontour, voor dat woningbouw op het bouwveld F aan de President Kennedylaan beperkt mogelijk is. Dit heeft geresulteerd in een andere stedenbouwkundige opzet dan het masterplan. Een deel van het bestaande kantoor blijft staan en een parkeerhub wordt gerealiseerd binnen de hindercirkel.

Kabels en leidingen

Binnen het IJssel District bevinden zich verschillende kabels- en leidingen waar rekening mee gehouden dient te worden bij de verdere uitwerking. Kansen kunnen worden benut door op bestaande kabels en leidingen aan te sluiten.

Geluid

Het IJssel District heeft te maken met een relatief hoge geluidsbelasting door de diverse omliggende wegen. Dit betekent dat voor woningbouw een hogere waarden besluit nodig is van het bevoegd gezag en dat (gevel)maatregelen moeten worden toegepast om het geluidniveau te verlagen en een gezond woon- en leefklimaat te realiseren. Onderzoek hiernaar wordt uitgevoerd in het kader van de bestemmingsplanprocedure.

Luchtkwaliteit

Ondanks de ligging naast de A12, worden grenswaarden voor luchtkwaliteit (fijnstof en stikstof) binnen het IJssel District niet overschreden. Daarnaast is berekend of de woningbouw binnen het IJssel District zorgt voor een verslechtering van de luchtkwaliteit. Dit is niet het geval als een passende parkeernorm wordt gehanteerd en dus sprake is van beperkte verkeersbewegingen. Voor de bestemmingsplanprocedure is een nieuwe berekening nodig op basis van het aangepaste programma.

Geluidscontouren IJssel District

Stikstof en Natura 2000-gebieden

Uit een eerste stikstofberekening blijkt dat er voor de gebruiksfase van het IJssel District geen sprake is van een toename van stikstofdepositie op de stikstofgevoelige habitatten en leefgebieden in omliggende Natura 2000-gebieden. De aanlegfase voor het IJssel District is op dit moment nog onbekend. Deze berekening wordt voor het bestemmingsplan uitgevoerd.

Beschermde soorten en biodiversiteit

Binnen het IJssel District zijn potentiële verblijfplaatsen aanwezig voor de beschermde vleermuizen, eekhoorn, boommarter, steenmarter, sperwer, slechtvlak, otter, bever en de sleedoornpage. Uit nader onderzoek moet blijken of deze soorten daadwerkelijk aanwezig zijn en welke maatregelen en ontheffingen nodig zijn in het kader van de Wet natuurbescherming. Kansen liggen in het behoud en verder ontwikkelen van het leefgebied van de beschermde soorten. Daarnaast kan bij het ontwerp van de openbare ruimte worden ingezet op het versterken van de biodiversiteit en kan natuurinclusief worden gebouwd.

Water en klimaatadaptatie

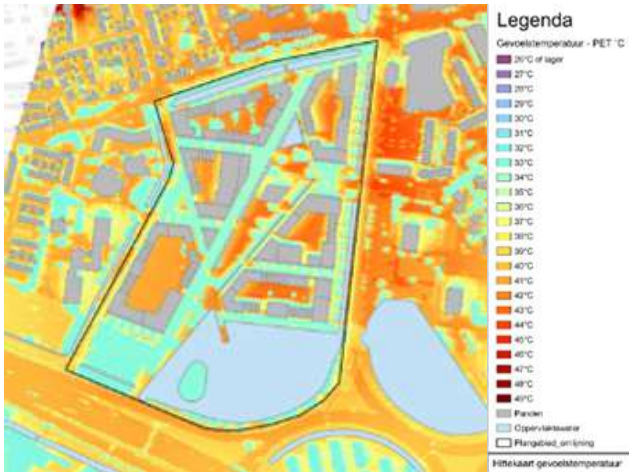
De ontwikkeling van het IJssel District zorgt voor een toename in verhard oppervlak en daarmee de kans op het versneld afstromen van hemelwater. Deze toename van verharding moet gecompenseerd worden in de vorm van waterberging. Kansen voor waterberging liggen in de bestaande watergangen, de vijver, extra groenvakken en alternatieve vormen zoals groendaken en infiltratievoorzieningen.

In het ontwerp, met daarin veel bomen, zijn er meerdere plekken met lichte tot matige hittestress op een hete zomerse dag. In de openbare ruimte neemt de hittestress op hete zomerse dagen af ten opzichte van de huidige situatie. Kansen liggen om de hittestress verder te verminderen door schaduw te creëren in binnentuinen, wind beter het gebied in te laten stromen en meer groenplekken.
Vervolgonderzoek naar de waterbergingsopgave en hittestress wordt uitgevoerd voor de bestemmingsplanprocedure.

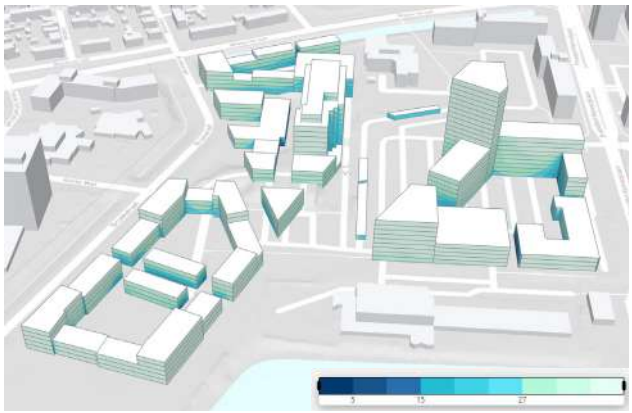
Daglicht

De quickscan naar daglicht toont dat op 80% van de gevels meer dan voldoende daglicht kan toetreden. Op 2% van de gevels is daglicht toetreding onwaarschijnlijk en op 1% van de gevel zeer onwaarschijnlijk. Er zijn 2 locaties die als aandachtspunt zijn gesignaleerd:

1. In de tussenruimte van bouwveld B
2. Diverse hoeken op bouwveld F

Hittekaart gevoelstemperatuur IJssel District

Daglichtstudie

In een verdere uitwerking van deze bouwvelden dient daglichttoetreding te worden meegenomen.

Wind

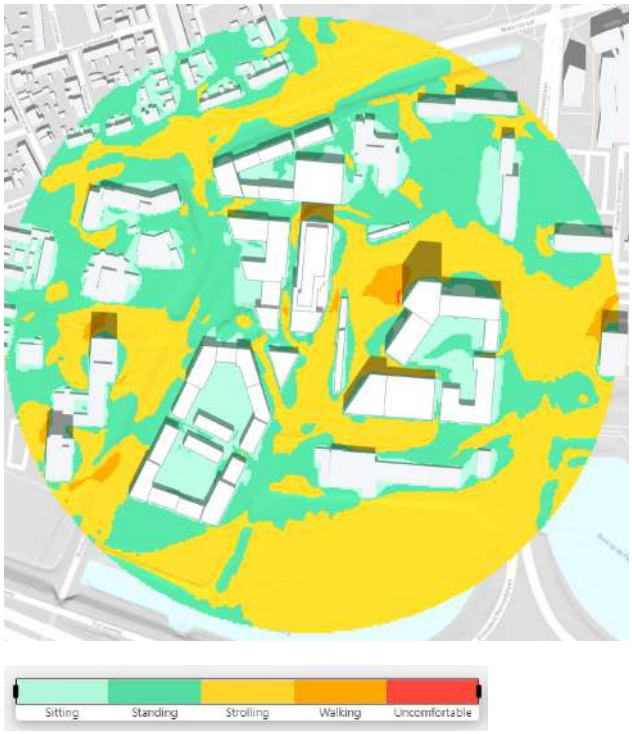
Over het algemeen wordt de windsituatie met de komst van het IJssel District verbeterd. De nieuwe gebouwen breken de windstromen en geven de wind geen kans om op snelheid te komen. Bij de hogere bebouwing (bouwveld B en F) onstaan wel uitdagingen, die op te lossen zijn in de architectuur (met name in de gevel). Hier zorgen valwinden en het Venturi-effect voor oncomfortabele ruimtes. Voor het bestemmingsplan zal op deze bouwvelden een uitgebreidere aanvullende studie (volgens de NEN 8100 normen) nodig zijn.

Zon

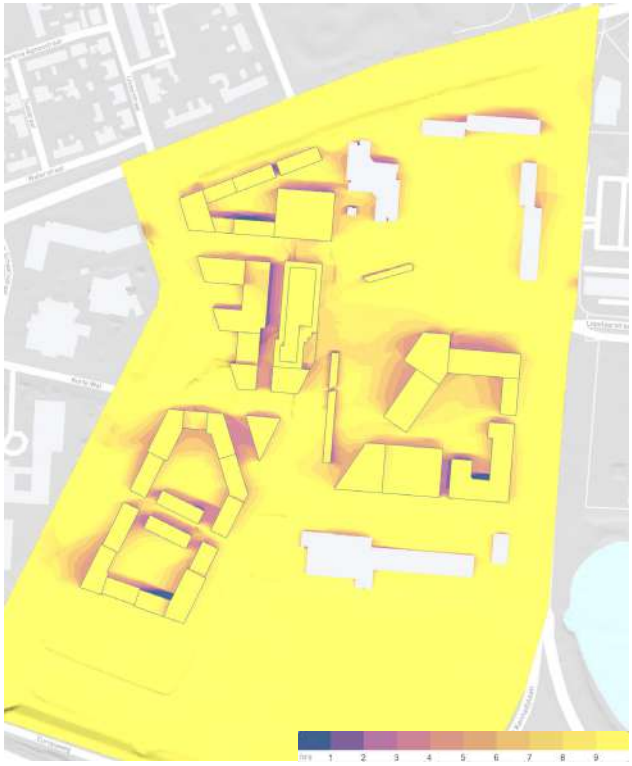
Over het algemeen lijkt er goede balans te ontstaan tussen zon en schaduw binnen het plangebied. Uit de studie zijn echter wel een paar aandachtspunten naarvoren gekomen die belangrijk zijn om mee te nemen bij de verder uitwerking van het plan. Het gaat daarbij om het voorkomen van enkelzijdig georiënteerde woningen aan de noordkant binnen de bouwvelden A en D, de tussenruimtes op bouwveld B en het kantoorgebouw op bouwveld F. Deze aandachtspunten zijn opgenomen in bouwvelduitwerkingen (hoofdstuk 9) en zullen in het beeldkwaliteitplan verder worden uitgewerkt.

Overige aspecten

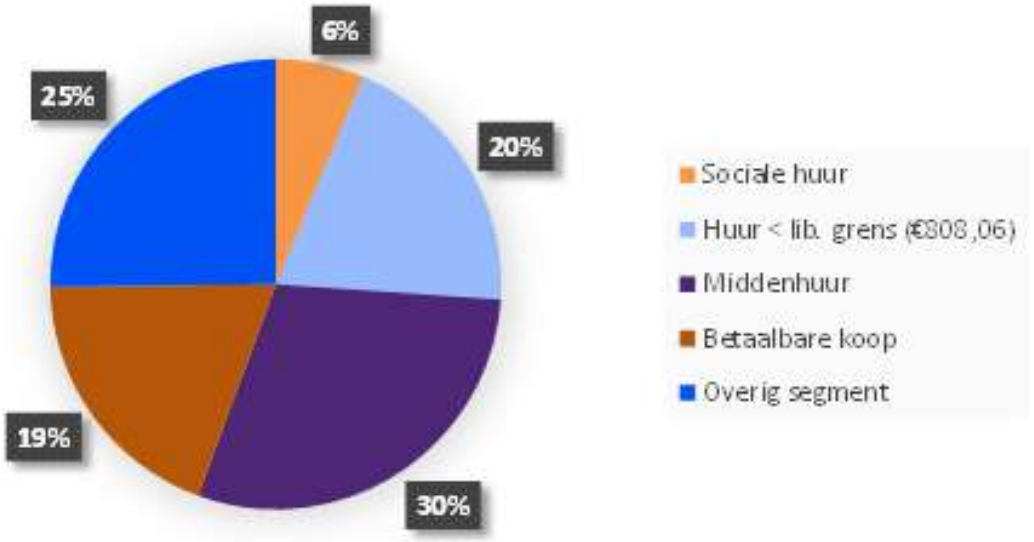
Ook overige aspecten, zoals lichthinder en de ladder voor duurzame verstedelijking kunnen de leefbaarheid van een gebied beïnvloeden. Op sommige plekken in het gebied kan door nieuwe bebouwing de lichtinval veranderen. Bij de verdere uitwerking van de bouwplannen moet hiernaar onderzoek worden uitgevoerd, zodat een gezonde fysieke leefomgeving gewaarborgd wordt.

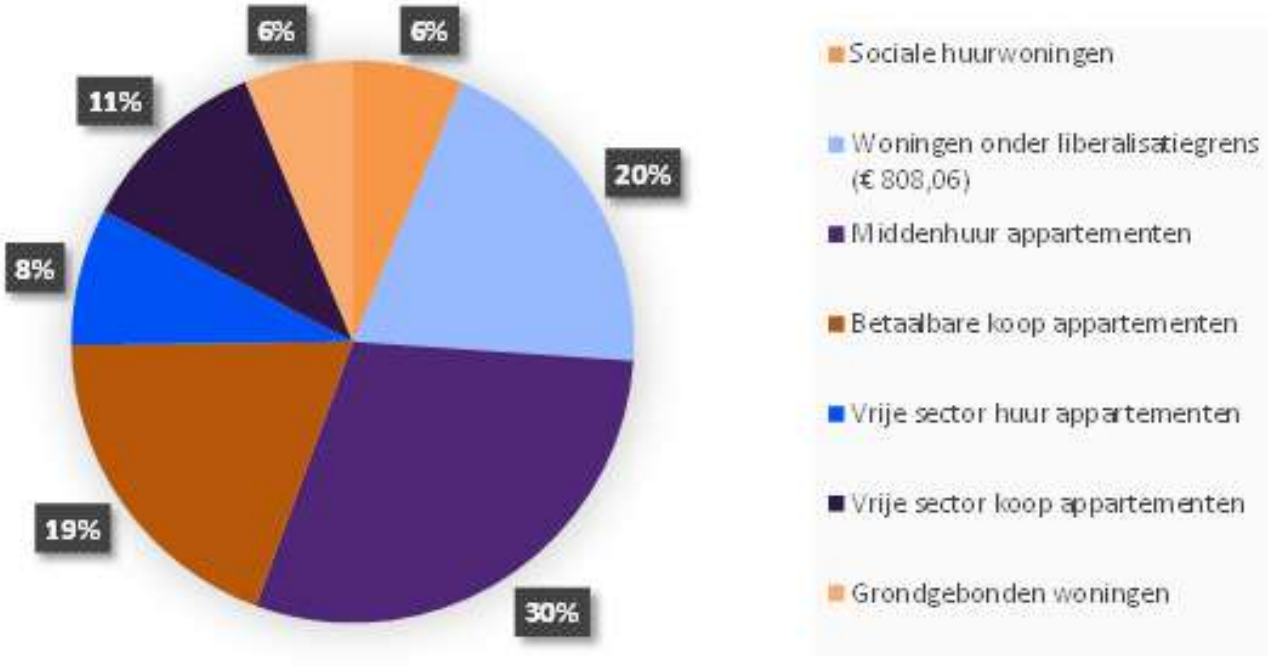
Comfortscan wind

Zonstudie 21 juni

Segmentering woonprogramma plangebied

Woningtypes plangebied

6. Programma

De uitgangspunten uit de Woonvisie 2020-2026 krijgen vorm in het IJssel District. Zo wordt het grootste deel van de woningbouwopgave van de gemeente Rheden hier gerealiseerd, waardoor het woningtekort afneemt. Het programma bestaat uit een mix van woningtypen, waarbij betaalbaarheid voorop staat. Zo komt er aanbod voor starters, gezinnen en senioren in alle prijsklassen en voor iedere portemonnee. Door levensloopgeschikte woningen toe te voegen wordt de doorstroom vanuit de bestaande woningvoorraad bevorderd. Ook komt er meer ruimte voor prijsdifferentiatie in de kwetsbare wijken met veel sociale huurwoningen, doordat er in het IJssel District 50 sociale huurwoningen door een toegelaten instelling worden toegevoegd. Daarnaast is er in het plan ook ruimte voor voorzieningen die passend zijn voor de stedelijkheid van het plan. Een goede gezonde mix die zorgt voor de nodige reuring en rust in het gebied.

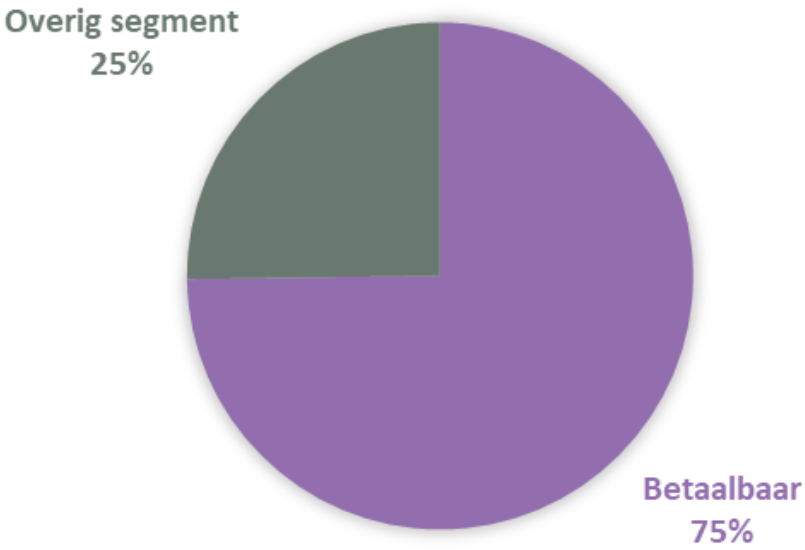
Woningbouw

In het plangebied van IJssel District wordt een mix van 786 woningen gerealiseerd voor verschillende huishoudens: singles, senioren, starters en gezinnen met kleine of opgroeiende kinderen. Het wordt een gedifferentieerd en inclusief programma met uiteenlopende woningtypen. De betaalbaarheid van het wonen staat voorop, ook als het programma iets schuift door marktomstandigheden ten opzichte van het ontwikkelplan, 75% van de woningen valt in het sociale (6%)- of middensegment huur/koop (69%).

Om betaalbare woningen te kunnen bouwen in de huidige markt is afwijken van de minimaal 70m² GBO voor sommige woningen noodzakelijk. Door de huidige hoge bouwkosten en hogere rente, betekent dit dat er meer kleinere woningen (<70m²) in het plan komen. Hiermee wordt afgeweken van de Woonvisie 2020-2026. Toch blijft de gemiddelde woninggrootte ca. 80m² (exclusief ziekenhuis). In het ziekenhuis was de minimale grens van 70m² GBO al losgelaten, omdat dit bouwkundig en financieel niet haalbaar is.

Hier wordt een vernieuwende woonvorm gerealiseerd: een mix van kleine studio's en huurwoningen voor jong en oud, met gezamenlijke ontmoetingsruimten, dakterras en wasruimte. Er wordt nog onderzocht of er een aantal studio's kan worden omgezet in grotere 2-kamer appartementen. Veel van deze woningen hebben een sociale huurprijs, maar omdat ze door een belegger worden verhuurd vallen ze in het particuliere middenhuursegment. De 50 sociale huurwoningen door een toegelaten instelling zullen op de andere bouwvelden worden gerealiseerd.

Van de woningen zal ongeveer 50% bestemd zijn voor de middenhuur en huurwoningen onder de liberalisatiegrens. Dit zijn woningen met een grootte variërend tussen 45 en 70 m² GBO (met uitzondering in het Ziekenhuis) en liggen verspreid over het plangebied. Om te borgen dat deze woningen voor het middensegment behouden blijven, zullen bij de uitgifte voorwaarden worden gesteld , bijvoorbeeld ten aanzien van de maximale huren en de periode waarna huurwoningen verkocht mogen worden. De

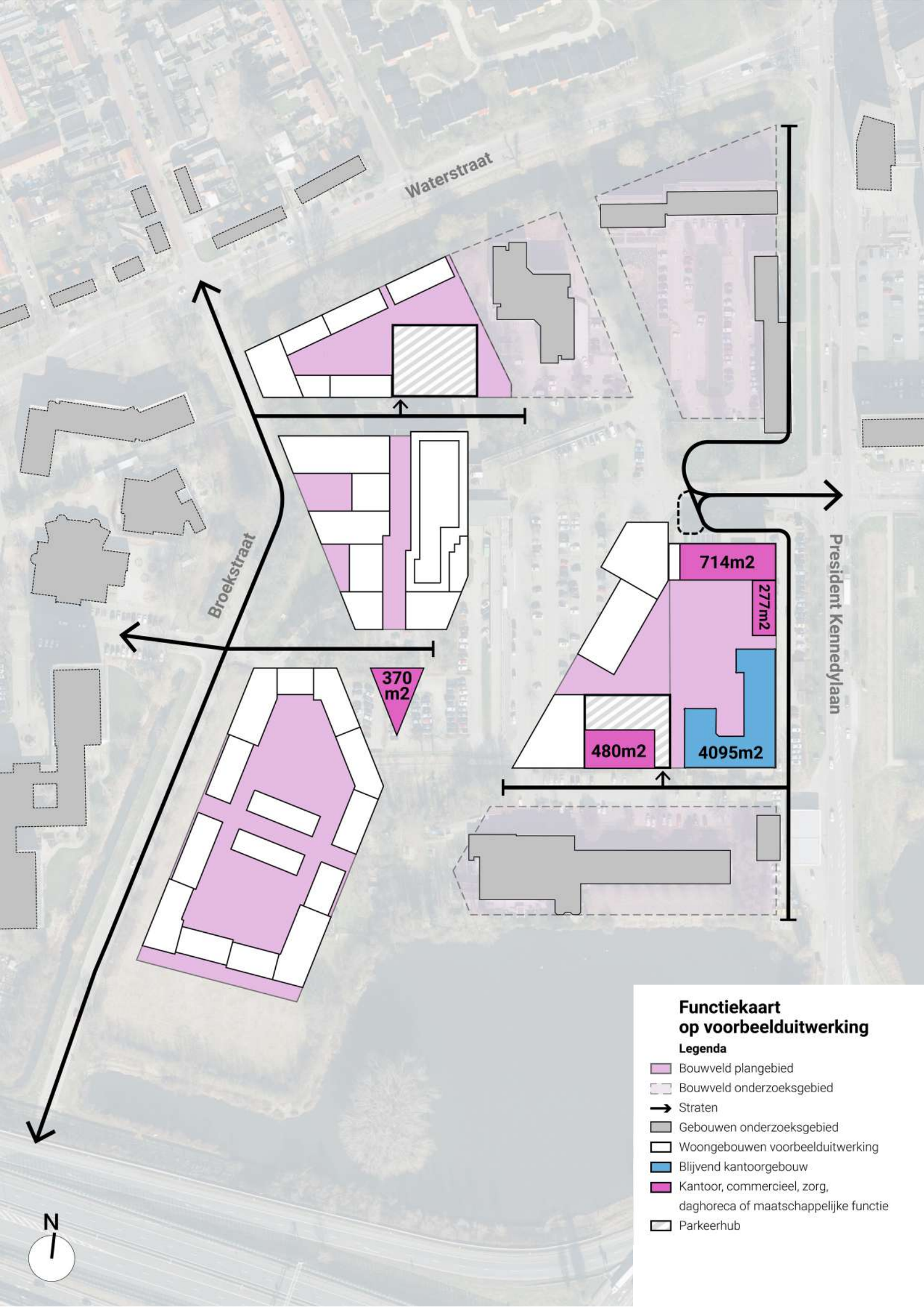
Aandeel betaalbaar woningbouwprogramma

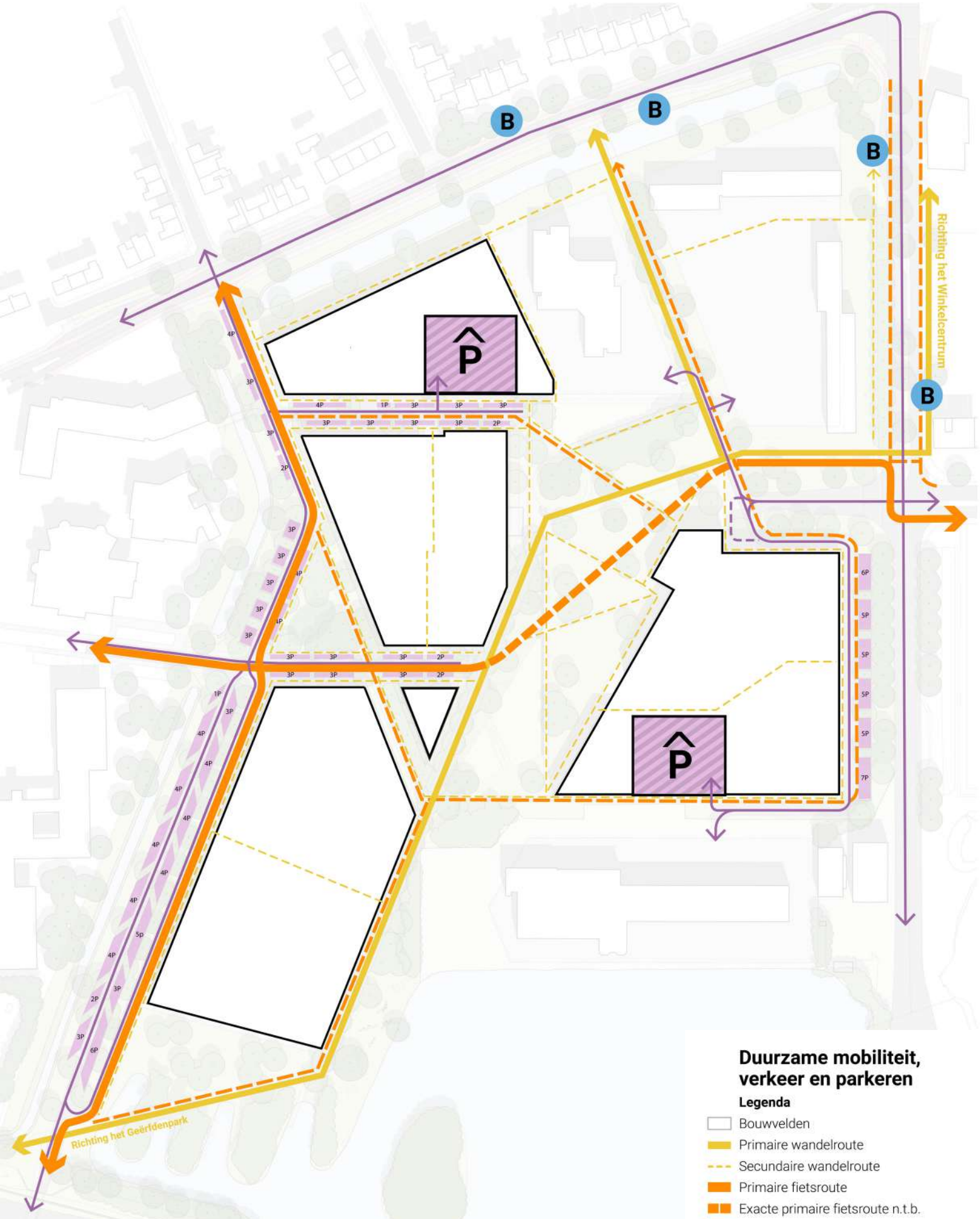
overige 19% van het middensegment zijn betaalbare koopwoningen met een woninggrootte tussen 50 t/m 80 m² GBO. Het overige programma betreft een zeer gedifferentieerd aanbod van kleine en grote appartementen tot aan grondgebonden woningen. Hieraan zijn ook verschillende prijscategorieën verbonden. Zo zijn kleine portiek woningen van ongeveer 57 m² GBO voorzien, maar zijn er ook grote appartementen van ongeveer 95 m² GBO op bouwveld F. Grondgebonden woningen komen vooral in het westelijk deel van het plangebied van ongeveer 120m² GBO. Dit zijn met name 3-laagse stadswoningen die afgewisseld worden door lage appartementenblokken. Het IJssel District wordt een toegankelijk woonmilieu met een focus op starters, senioren en kleine gezinnen die stedelijk willen wonen.

Voorzieningen en kantoren

Naast woningbouw omvat het plan ook commerciële en maatschappelijk voorzieningen. In totaal biedt het plan ruimte aan ca. 5.900 m² BVO aan niet-woon functies waarvan 4.100 m² in het bestaande kantoorgebouw op bouwveld F. Hier blijft de helft van het kantoorgebouw behouden en de andere helft zal worden gesloopt voor nieuwbouw. Voor de overige functies is ruimte in de nieuwbouw op bouwveld F (ca. 1.400m2 BVO) en op bouwveld C (ca. 370m² BVO). Binnen deze vierkante meters is er ruimte voor bijvoorbeeld daghoreca, een sportschool, een maatschappelijke functie, (publieksgerichte) kantoren, zorgfuncties of een collectieve voorziening voor de buurt.

Aan een grote supermarkt of andere detailhandel binnen het plangebied is geen behoefte, gezien de bestaande supermarkten en winkels aan de President Kennedylaan. Daarom kan er binnen het IJssel District gefocust worden het toevoegen van woningen en voorzieningen met een relatief klein verzorgingsgebied.

Waterstraat
Broekstraat
President Kennedylaan
714m2
277m2
480m2
4095m2
370
m2
N
Functiekaart
op voorbeelduitwerking
Legenda
Bouwveld plangebied
Bouwveld onderzoeksgebied
Straten
Gebouwen onderzoeksgebied
Woongebouwen voorbeelduitwerking
Blijvend kantoorgebouw
Kantoor, commercieel, zorg,
daghoreca of maatschappelijke functie
Parkeerhub

Duurzame mobiliteit, verkeer en parkeren

Legenda

- Bouwvelden
- Primaire wandelroute
- Secundaire wandelroute
- Primaire fietsroute
- Exacte primaire fietsroute n.t.b.
- Secundaire fietsroute
- Autoweg
- Laden en lossen
- Parkeerhub
- Parkeerplaats
- B Bushalte

7. Duurzame mobiliteit, verkeer en parkeren

Het IJssel District wordt ontsloten door de President Kennedylaan in het oosten en de Broekstraat in het westen. Het voorliggende plan voorziet in een compacte groene stedelijke structuur waar de nadruk ligt op 'verblijven'. Er is veel ruimte voor voetgangers en fietsers en er zijn veilige verbindingen met de omliggende gebieden. Het plan stimuleert duurzame mobiliteit en maakt het aantrekkelijk om te fietsen of lopen. Daarnaast zorgt de nabijheid van de A12 voor een goede bereikbaarheid met de auto.

Duurzame mobiliteit

Er is gekozen voor een opzet van het plan waarbij duurzame mobiliteit wordt gestimuleerd. Duurzame mobiliteit biedt namelijk kansen voor een gezondere leefomgeving met meer ruimte voor water, groen, natuur, meer aanleiding voor sport, spel en beweging en een schonere lucht.

Volgens de gedachte van 'trias mobilica' zijn er drie type maatregelen om te komen tot het verduurzamen van mobiliteit:

1. Minder reizen
2. Stimuleren duurzaam reizen
3. Schoner reizen

Door de centrale ligging van het IJssel District is het niet nodig om ver te reizen om bij voorzieningen te komen. Binnen het IJssel District wordt minder reizen gestimuleerd door het toevoegen van diverse nieuwe functies in het plangebied die voorzien in de behoeftes van bewoners.

Het IJssel District geeft invulling aan het stimuleren van duurzaam reizen door gebruikt te maken van het STOMP-principe. STOMP staat voor Stappen, Trappen, OV, MaaS (Mobility as a Service) en Privé-auto.

Het is de volgorde die aangeeft welke soort mobiliteit het meest gestimuleerd wordt, waarbij het stappen de meeste prioriteit krijgt. Zo vormt de mens het startpunt.

Stappen en Trappen

Door slimme keuzes te maken over de toe te passen parkeernormen enerzijds en loopafstanden naar parkeerplekken anderzijds, wordt het autogebruik ontmoedigd. Hierover meer onder het kopje 'parkeernormen'. Door de aanleg van prettige en directe loop- en fietsroutes wordt wandelen en het gebruik van de fiets gestimuleerd, zowel binnen het plangebied als van en naar het plangebied. Ook de ligging, veiligheid, gemak en vormgeving van fietsenstallingen helpen om het fietsgebruik te stimuleren. In het IJssel District krijgt iedere woning ruimte om fietsen in een gebouwde voorziening te stallen. Voor appartementen betekent dit in een centrale fietsenstalling, bij voorkeur op de begane grond met elektrische deuren en directe toegang tot de openbare ruimte. Voor grondgebonden woningen kan in de woning of in een aangrenzende berging ruimte worden gecreëerd voor de fiets.

Ook in de openbare ruimte zal op enkele plekken ruimte worden gecreëerd om fietsen te stallen. Dit

maakt het voor bezoekers in het gebied prettig om met de fiets te komen. De fietsenstallingen zullen gecentreerd worden rondom publieke voorzieningen, kantoren en commerciële voorzieningen.

Er liggen kansen voor de gemeente om het gebruik van de fiets voor langere afstanden te stimuleren in samenwerking met buurgemeente Arnhem en de Provincie. Dit vraagt om nader onderzoek en is geen onderdeel van het project IJssel District. De effecten van het IJssel District op fietsnetwerken op een grotere schaal zijn opgenomen als onderzoeksvraag.

Openbaar vervoer
Er is geen hoogwaardig openbaar vervoer in de omgeving. Wel zijn er direct naast het plangebied diverse bushaltes aanwezig waar meerdere lijnen halteren (26, 27, 43, 88, 331, 643) richting diverse stations en centra. In de stedenbouwkundige opzet en het inrichtingsplan wordt rekening gehouden met prettige verbindingen voor voetgangers naar de omliggende bushaltes.

MaaS
Een onderdeel van het STOMP-principe is het Mobility as a Service (MaaS). Onderdeel hiervan is het toepassen van deelauto's. Het toepassen van deelmobiliteit maakt onderdeel uit van de maatwerkoplossing voor parkeren in dit plangebied. Voor het gehele plangebied is de potentiële vraag van bewoners voor deelmobiliteit berekend op ca. 14 deelauto's. Door het toevoegen van deelauto's zal er minder eigen autobezit benodigd zijn en kan een deel van de autoritten duurzaam worden afgelegd. De toevoeging van deelmobiliteit is een maatregel bovenop de toegepaste parkeernormen, het wordt dus niet toegepast om het aantal parkeerplaatsen te verminderen. Het doel van deelmobiliteit is het stimuleren van duurzame mobiliteit en het inspelen op een toekomstige groei van autobezit. Dit maakt de totale parkeeroplossing robuust en toekomstbestendig.

Privé auto
Om efficiënt met het ruimtegebruik van parkeren om te gaan worden voor het merendeel van de woningen collectieve parkeerplaatsen gerealiseerd. Zo wordt optimaal ingezet op dubbelgebruik van parkeerplaatsen. Behalve dat de openbare parkeerplaatsen voor iedereen toegankelijk zijn, worden er ook collectieve parkeerplaatsen gerealiseerd binnen de bouwvelden, zowel op maaiveld als in parkeerhubs. Deze plaatsen zijn toegankelijk voor bewoners en werknemers in het plangebied en hun bezoek. Enkel de woningen in het duurdere segment krijgen een privé-parkeerplaats, met verplichte afname.

De parkeerhubs (maximaal 5 bouwlagen) zijn nu op strategische plekken in het plan geplaatst. Op bouwveld A is de hub geplaatst in de schaduw van het ziekenhuisgebouw. Op bouwveld F is de hub geplaatst binnen de hindercontouren waarbinnen woningbouw niet mogelijk is. De exacte uitwerking van de parkeerhubs in het plan zal volgen in het beeldkwaliteitplan. Hierbij zal worden gekeken naar het combineren van vervoersmiddelen, inpassen van deelmobiliteit en fietsparkeren zodat duurzame mobiliteit wordt gestimuleerd. Ook wordt er gekeken naar het opnemen van publieke functies om de plint en gevel van een parkeerhub te activeren.

Parkeernormen nader toegelicht

In de planuitwerking is gekozen voor een goede balans tussen autoparkeren, programma (passende normen) en dubbelgebruik. Het IJssel District maakt voor de woningen in het plan gebruik van de mogelijkheid in de parkeernota 2015 om bij specifieke gevallen een op die locatie toegesneden parkeerverplichting toe te passen die in de nog op te stellen bestemmingsplanregels worden vertaald. Zo zijn de toe te passen parkeernormen afgestemd op de ligging en het programma in het gebied. Voor het overige programma is uitgegaan van het behoud van een deel van het kantoor (ca. 4.100 m² BVO) en ca.

Type woning (GBO in m²)	Omschrijving	Parkeernorm bewoners	Parkeernorm bezoekers	Passende parkeernorm	Privé parkeerplaats?
Sociaal segment					
< 50	Sociale huur appartement	0,50	0,20	**0,70**	Nee
50-65	Sociale huur appartement	0,60	0,30	**0,90**	Nee
66-80	Sociale huur appartement	0,80	0,30	**1,10**	Nee
81-100	Sociale huur appartement	1,00	0,30	**1,30**	Nee
Betaalbaar segment					
< 50	Betaalbare koop / middenhuur appartement	0,60	0,20	**0,80**	Nee
50-65	Betaalbare koop / middenhuur appartement	0,90	0,30	**1,20**	Nee
66-80	Betaalbare koop / middenhuur appartement	1,10	0,30	**1,40**	Nee
81-100	Betaalbare koop / middenhuur appartement	1,30	0,30	**1,60**	Nee
Overig segment huur					
< 50	Vrije sector huur appartement	0,60	0,20	**0,80**	Nee
50-65	Vrije sector huur appartement	0,90	0,30	**1,20**	Nee
66-80	Vrije sector huur appartement	1,10	0,30	**1,40**	nee
81-100	Vrije sector huur appartement	1,20	0,30	**1,50**	Nee
100 >	Vrije sector huur appartement	1,30	0,30	**1,60**	Ja
Overig segment koop					
< 50	Koop appartementen	0,60	0,20	**0,80**	Nee
50-65	Koop appartementen	0,90	0,30	**1,20**	Ja
66-80	Koop appartementen	1,10	0,30	**1,40**	Ja
81-100	Koop appartementen	1,20	0,30	**1,50**	Ja
100 >	Koop appartementen / rijwoning	1,30	0,30	**1,60**	Ja

Parkeernormen zonder dubbelgebruik

Type woning (GBO in m²)	Omschrijving	90%* Parkeernorm bewoners	80% Parkeernorm bezoekers	Passende parkeernorm	Privé parkeerplaats?
Sociaal segment					
< 50	Sociale huur appartement	0,45	0,16	**0,61**	Nee
50-65	Sociale huur appartement	0,54	0,24	**0,78**	Nee
66-80	Sociale huur appartement	0,72	0,24	**0,96**	Nee
81-100	Sociale huur appartement	0,90	0,24	**1,14**	Nee
Betaalbaar segment					
< 50	Betaalbare koop / middenhuur appartement	0,54	0,16	**0,70**	Nee
50-65	Betaalbare koop / middenhuur appartement	0,81	0,24	**1,05**	Nee
66-80	Betaalbare koop / middenhuur appartement	0,99	0,24	**1,23**	Nee
81-100	Betaalbare koop / middenhuur appartement	1,17	0,24	**1,41**	Nee
Overig segment huur					
< 50	Vrije sector huur appartement	0,54	0,16	**0,70**	Nee
50-65	Vrije sector huur appartement	0,81	0,24	**1,05**	Nee
66-80	Vrije sector huur appartement	0,99	0,24	**1,23**	nee
81-100	Vrije sector huur appartement	1,20	0,24	**1,44**	Nee
100 >	Vrije sector huur appartement	1,30	0,24	**1,54**	Ja
Overig segment koop					
< 50	Koop appartementen	0,54	0,16	**0,70**	Nee
50-65	Koop appartementen	0,90	0,24	**1,14**	Ja
66-80	Koop appartementen	1,10	0,24	**1,34**	Ja
81-100	Koop appartementen	1,20	0,24	**1,44**	Ja
100 >	Koop appartementen / rijwoning	1,30	0,24	**1,54**	Ja

** enkel van toepassing op types zonder privé parkeerplaats*

Parkeernormen met dubbelgebruik

1.800 m² BVO nieuwe 'overige functies', de parkeernormen van de parkeernota 2015 en dubbelgebruik. Op basis van deze parkeernormen is een mix van parkeren in parkeerhubs en maaiveld parkeren toegepast. Uitgangspunt voor de parkeeroplossing voor overige functies, is dat deze in het openbaar gebied worden gerealiseerd voor. De additionele parkeervraag wordt binnen de bouwvelden opgelost.

De parkeernorm voor de woningen bestaat uit een bewonersdeel en bezoekersdeel. Daarbij worden woningen in het sociale- en het overige segment onderscheiden en gedifferentieerd naar grootte van de woning. Voor het bezoekers parkeren is aangesloten bij de landelijke normen waar voor alle woningtypes 0,3 parkeerplaatsen per woning. Een uitzondering hierop zijn de wooneenheden kleiner dan 50 m² GBO, waarvoor uit onderzoek blijkt dat daar 0,2 parkeerplaatsen per woning voldoende is.

De totale parkeervraag van het plangebied (incl. voorzieningen) is 836 parkeerplaatsen (bewoners en bezoekers samen) rekening houdend met de passende norm en dubbelgebruik. Voor het programma van 786 woningen en ca. 5.900 m² BVO overige functies worden 171 parkeerplaatsen in de openbare ruimte gerealiseerd. De resterende 665 parkeerplaatsen worden binnen de bouwvelden opgelost. Dit past ruimschoots binnen de uitgangspunten van het masterplan, waarin rekening was gehouden met maximaal 250 parkeerplaatsen in het openbaar gebied van het hele onderzoeksgebied en 180 plaatsen in het plangebied.

Loopafstanden

De parkeernota 2015 gaat uit van een gewenste maximale loopafstand van 100 meter. De ambitie om duurzame mobiliteit te stimuleren en wetende dat er vanuit iedere woning veel parkeerplaatsen op kortere afstand liggen, is gekozen voor een maximale loopafstand van 150 meter. Deze afstand is gebaseerd op de huidige richtlijn van het CROW (ASVV 2021), welke uitgaat voor de functie wonen van een acceptabel woonafstand van 100-200m.

Ruimtelijk bieden de huidige plannen ruim voldoende mogelijkheden om de parkeervraag van de ontwikkeling van het plangebied in te passen en op te lossen. Het huidige parkeerterrein wordt, net als de verschillende bouwvlekken, gefaseerd ontwikkeld, zodat er gedurende de ontwikkeling voldoende parkeerplekken zijn en voldoende ruimte voor een bouwplaats. De bestaande functies in de omgeving hebben parkeervoorzieningen op eigen terrein waarmee ze in de eigen parkeerbehoefte voorzien.

Schoner reizen

Om recht te doen aan het 3e punt van de trias mobilica worden er diverse maatregelen getroffen om schoner reizen te stimuleren. Dit betekend dat er voldoende oplaadplekken komen voor elektrische (deel)auto's. In het beeldkwaliteitplan wordt bij de invulling van fietstenstallingen ook rekening gehouden met fietsenpompen en oplaadplekken voor elektrische (bak)fietsen. Deze maatregelen stimuleren om schoner te reizen.

Ontsluiting

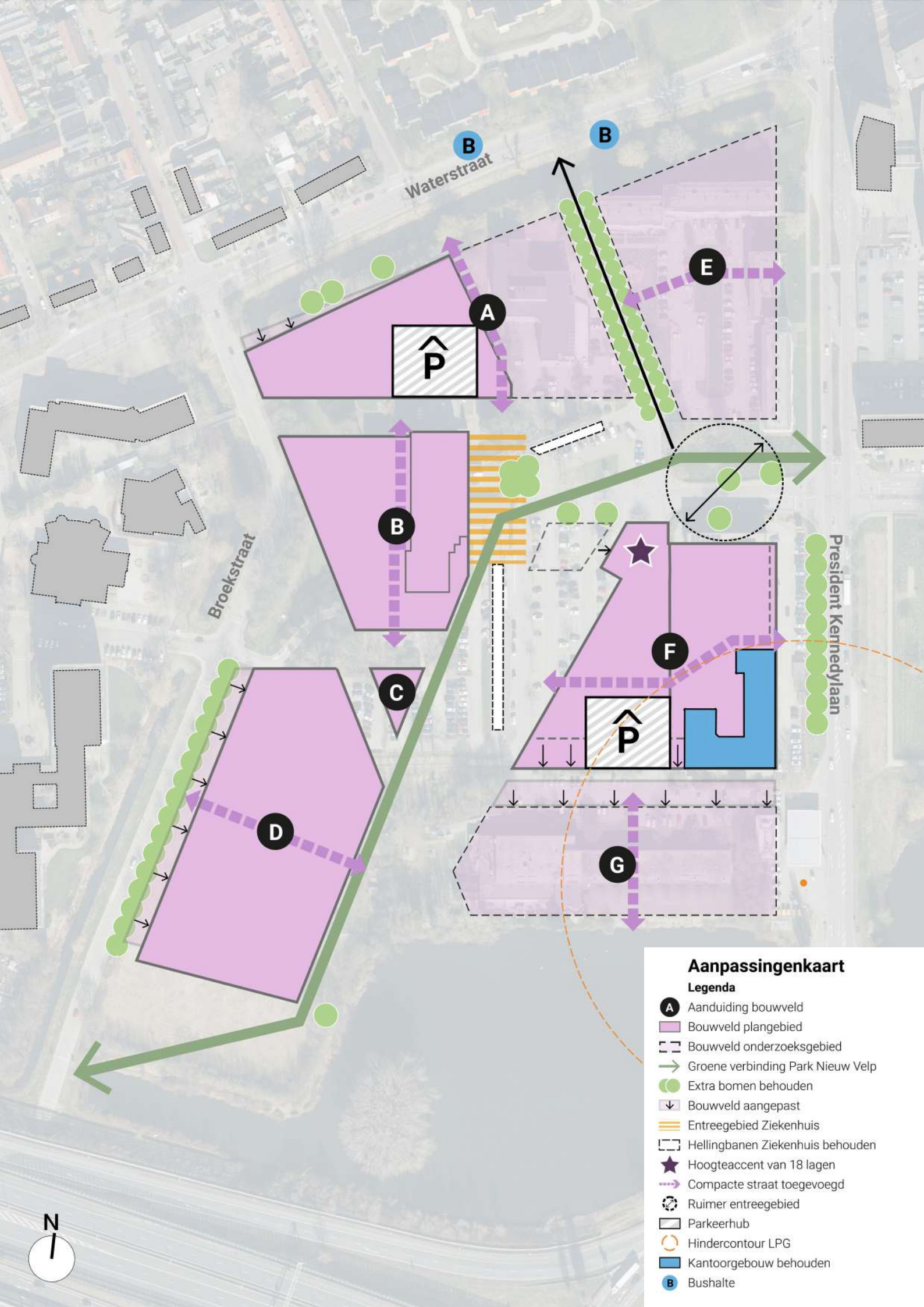
Uit de quickscan mobiliteitsonderzoek, blijkt dat er meer woningen op de Broekstraat kunnen worden ontsloten zonder dat het kruispunt Broekstraat – Waterstraat hoeft te worden aangepast. Het woningbouwprogramma kent hierdoor een andere verdeling tussen de westelijke bouwvelden en de oostelijke bouwvelden, dan waar het masterplan van uit ging. Het uitgangspunt om een autoluw park te realiseren blijft dan ook overeind. Er is ruimte voor groen park in het midden van het gebied.

Door de andere verdeling van de woningaantallen tussen oost en west is het vanuit verkeerskundig oogpunt niet meer logisch om de oostelijke ontsluiting (vanaf de President Kennedylaan) een 'hoofdontsluiting' van het plangebied te noemen. Uitgangspunt blijft dat er geen kruispuntaanpassing nodig is voor de Broekstraat – Waterstraat. Het kruispunt President Kennedylaan - Lepelaarstraat krijgt met deze ontwikkeling waarschijnlijk een omgekeerde spits ten opzichte van de huidige situatie. Uitgangspunt is dat dit kruispunt de komende 10 jaar ongewijzigd kan blijven. Onderzocht moet worden of na 10 jaar, wanneer de ontwikkeling is voltooid en er meer inzicht is in gewenste (regionale) fietsverbindingen, aanpassingen wenselijk of nodig zijn. Dit is opgenomen als onderzoeksvraag.

B
Waterstraat
B
A
E
B
Broekstraat
President Kennedylaan
F
C
D
G
N
Aanpassingenkaart
Legenda
A Aanduiding bouwveld
Bouwveld plangebied
Bouwveld onderzoeksgebied
Groene verbinding Park Nieuw Velp
Extra bomen behouden
Bouwveld aangepast
Entreegebied Ziekenhuis
Hellingbanen Ziekenhuis behouden
Hoogteaccent van 18 lagen
Compacte straat toegevoegd
Ruimer entreegebied
Parkeerhub
Hindercontour LPG
Kantoorgebouw behouden
B Bushalte

8. Stedenbouwkundige structuur

Tijdens het onderzoek naar een haalbaar plan bleek op een aantal onderdelen dat de stedenbouwkundige structuur moest worden uitgewerkt ten opzichten van het masterplan. De uitwerking draagt voornamelijk bij aan het bewaren van bomen, cultuurhistorische elementen en het maken van slimme en compacte bouwblokken. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste aanpassingen op de stedenbouwkundige structuur.

- *Meer bestaande bomen bewaren*; Er zijn meer bestaande bomen opgenomen in het plan. Deze bomen zijn waardevol en zorgen direct voor extra kwaliteit, klimaatbestendigheid en natuurinclusiviteit. Ook zorgt het behouden van bomen ervoor dat het uitzicht voor omwonenden minder zal veranderen. Bouwveld A en D zijn aangepast om ruimte te maken voor de bomen. Het resultaat hiervan is dat een aantal bouwvelden kleiner zijn geworden. Hierdoor is de bandbreedte van 2-4 bouwlagen opgerekt naar 3-5 bouwlagen om zo het aantal woningen per bouwveld gelijk te houden.

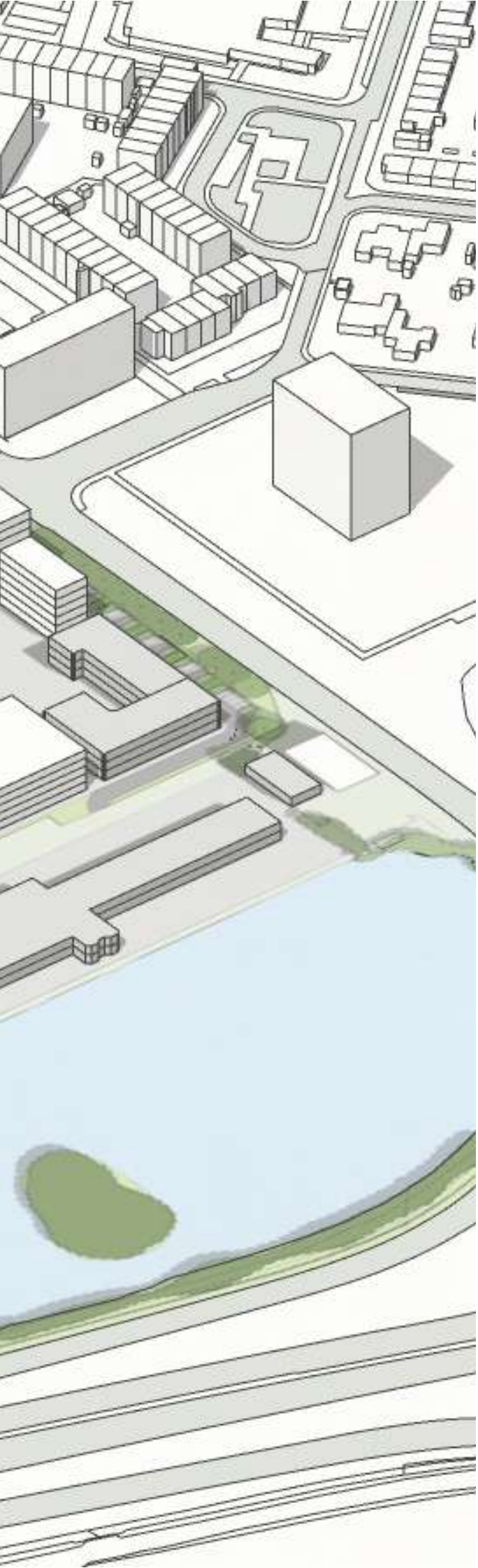
- *Aanpassing groene verbinding (Park As)*; De Park As is ingekort tussen plot A en E. Dit zorgt ervoor dat het bestaande laantje richting de bushaltes kan blijven bestaan. Ook hier worden de bestaande bomen bewaard. De As buigt nu af bij een eenheid van bestaande platanen voor de ingang van het ziekenhuis en beweegt richting het kruispunt aan de President Kennedylaan. Het is mogelijk om via het kruispunt President Kennedylaan - Lepelaarstraat of via het laantje met bestaande bomen naar het winkelcentrum te lopen.

- *Hellingbanen in het park bewaren;* In Park Nieuw Velp krijgen de huidige hellingbanen van het ziekenhuis een nieuwe rol als object in het park. Door het bewaren van deze hellingbanen geven we het park identiteit en maken we de geschiedenis van het gebied leesbaar. Het bewaren van de hellingbanen is tevens circulair, duurzaam en kostenbesparend.

- *Toren als onderdeel van het bouwblok*; Met het behouden van de hellingbanen in het park ontstaat er een nieuwe samenstelling van volumes en bouwwerken in het park. Om te voorkomen dat het park volstaat met bouwwerken is besloten om de vrijstaande toren te verplaatsen naar de hoek van bouwveld F. De toren is opgenomen in het bouwblok maar springt aan de kanten van het park buiten de kavel. Hierdoor behoudt de toren zijn bijzondere relatie met het grote volume van het ziekenhuis. Vanaf de entree aan de President Kennedylaan ontstaat er nog steeds een spannend spel aan volumes. Ook op de grotere schaal blijft de toren passen in het (snelweg)silhoutte van hoge gebouwen in Velp. Het integreren van de toren in het oostelijk bouwblok draagt tevens bij aan de haalbaarheid doordat liften, trappenhuizen, installaties, bergingen en parkeervoorzieningen beter kunnen worden opgelost in het bouwblok.

Vogelvlucht met voorbeelduitwerkingen

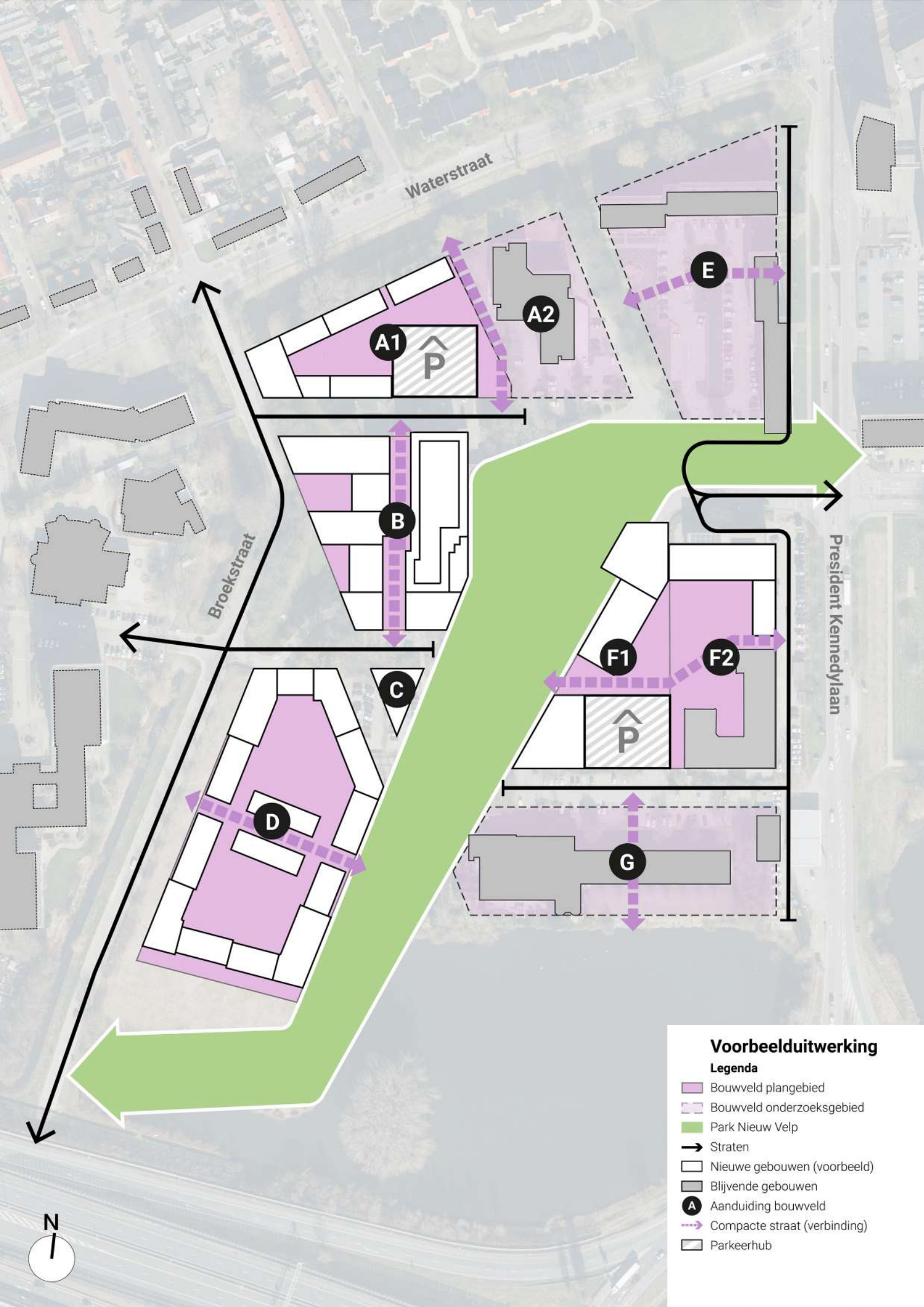

- *Parkeerhubs krijgen een ander plek in het plan*; Het masterplan ging voornamelijk uit van bouwblokken met een verhoogd groen dek met daaronder parkeerplaatsen. Er werd de mogelijkheid geboden om een parkeerhub centraal in plan op te nemen. In het ontwikkelplan is omwille van haalbaarheid, flexibliteit en kwaliteit gekozen om te werken met een tweetal parkeerhubs waarvan één is opgenomen in bouwveld A. Hierdoor kunnen er voldoende parkeerplaatsen worden gerealiseerd en ontstaat er ruimte voor groen op het maaiveld. Dit groen is betaalbaarder en makkelijker van hoge kwaliteit te maken.

- *Een deel van het kantoor aan de President Kennedylaan blijft*; Uit onderzoek naar de hindercontouren van het LPG station is gebleken dat het binnen een cirkel van 110 meter niet mogelijk is een nieuwe kwetsbare functies te realiseren (bijv. wonen). Er is gekozen om de helft van het bestaande kantoorgebouw (bouwveld F) te behouden en dit te integreren in een bouwblok. Om dit mogelijk te maken zijn de bouwvelden F en G iets aangepast.

- *Een ruimer entreegebied aan de President Kennedylaan;* Tussen bouwveld E en F is extra open ruimte gecreëerd om een functionele, veilige en groene entree naar het gebied te maken. Ook hier kunnen meer bestaande bomen blijven staan en is het mogelijk om het voet-, fiets- en autoverkeer goed af te wikkelen.

- *Extra verbindingen door de bouwvelden heen;* In de stedenbouwkundige structuur is meer ruimte opgenomen om de bouwvelden op te splitsen, compacter te maken en compacte autovrije tussenstraten te creëren. Dit zorgt voor extra verbindingen voor de voetganger, rustige ruimtes om aan te wonen en een stedelijke korrel die beter past bij de kleinschaligheid van Velp.

Waterstraat
Broekstraat
President Kennedylaan
A1
A2
B
C
D
E
F1
F2
G
P
P
N
Voorbeelduitwerking
Legenda
Bouwveld plangebied
Bouwveld onderzoeksgebied
Park Nieuw Velp
Straten
Nieuwe gebouwen (voorbeeld)
Blijvende gebouwen
Aanduiding bouwveld
Compacte straat (verbinding)
Parkeerhub

9. Uitwerking bouwvelden

Parallel aan het opstellen van dit ontwikkelplan zijn er diverse massastudies uitgevoerd om te onderzoeken hoe een mogelijke uitwerking van de bouwvelden zou kunnen werken. Deze studies hebben inzichten geboden die zijn gebruikt om de uitgangspunten voor dit ontwikkelplan aan te scherpen. De vertaling van deze studies is te zien in de voorbeelduitwerking (links). Deze studies hebben ook inzicht gegeven in de uitdagingen en aandachtspunten die er liggen bij een verdere uitwerking van de bouwvelden. In de volgende fase van de ontwikkeling zal er verder worden ingezoomd op ontwikkeling van de bouwvelden. Dit gebeurt in het beeldkwaliteitsplan, inrichtingsplan en in het maken van bouwplannen. Dit hoofdstuk schetst de algemene uitdagingen en de specifieke uitdagingen per bouwveld. Deze brengen focus in de verder uitwerking van het plan.

Algemene uitdagingen bouwvelden

Energie en circulariteit
Voor welk energiesysteem gaat er worden gekozen? Hoe kun oude materialen worden hergebruikt en welke nieuwe duurzame materialen worden er toegepast?

Cultuurhistorie en identiteit
De historie van het gebied is bijzonder en uniek. In de nieuwe ontwikkeling moet worden gezocht naar passende verwijzingen naar dit verleden.

Fietsparkeren
In een gezond stedelijk gebied moet het zo aantrekkelijk mogelijk zijn om de fiets te pakken. Fietsen moeten droog, dichtbij en veilig worden gestald.

Binnentuinen
Binnen de bouwvelden ligt een gecombineerde uitdaging tussen vergroenen en parkeren. Beide doelen moeten een plek krijgen in de uitwerking van de bouwvelden.

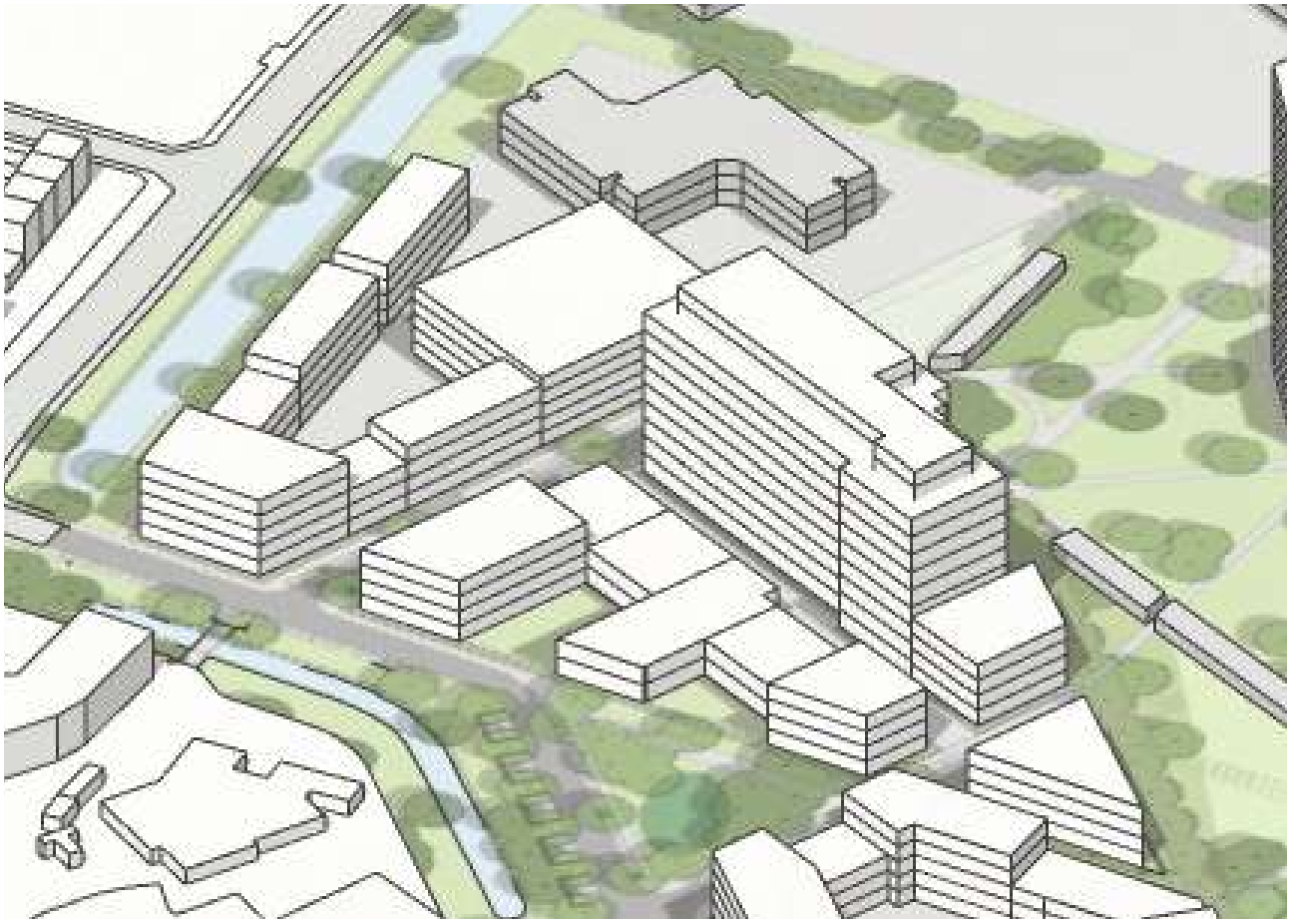
Waterberging
Het IJssel District ligt op het laagste stukje van Velp. Het is belangrijk om binnen de bouwvelden voldoende ruimte te maken voor waterberging op daken en in tuinen.

Natuurinclusiviteit
Op de bouwvelden ligt een opgave om natuurinclusieve maatregelen te treffen om de biotoop van het IJssel District te versterken. Aandacht voor mens en dier.

Voorbeelduitwerking

Voorbeelduitwerking

Bouwveld A1, B en C

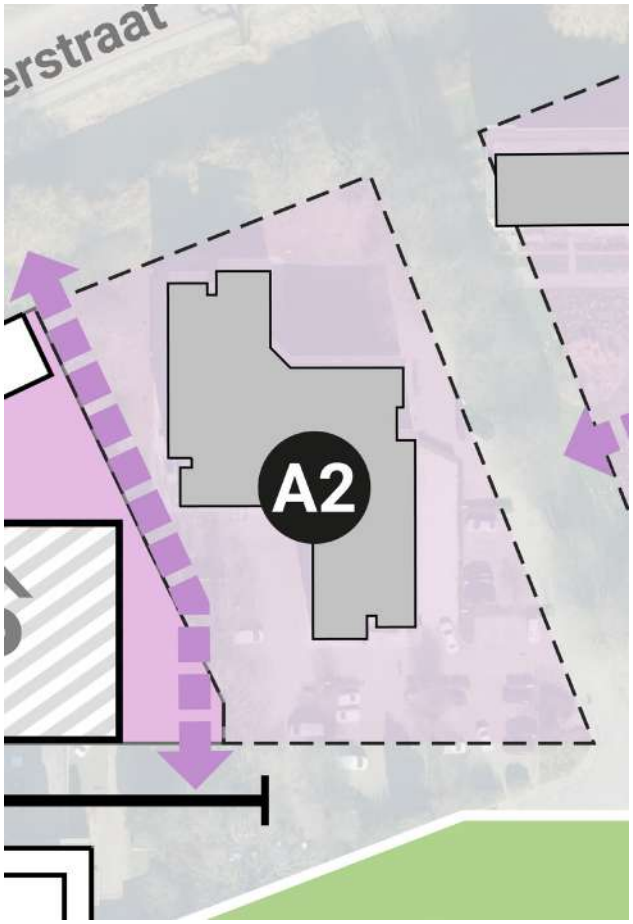
Basis informatie:
Bouwvelden: A1, B en C
Oppervlakte bouwvelden: 4.880m2, 5.978m2, 370m2 (totaal: 11.228m2)
Woningaantal: 403 woningen
Overig programma: ca. 370m2 BVO

Algemene aandachtspunten

Aandachtspunten bouwveld

- De inpassing van de parkeerhub op bouwveld A vraagt om extra aandacht om voldoende woonkwaliteit en daglicht binnen het bouwblok te realiseren
- Bouwveld A grenst aan de huidige singelstructuur van de Waterstraat. Het zo veel mogelijk behouden van het bestaande groen (bossage en struiken) is een aandachtspunt bij de ontwikkeling van het bouwveld.
- Op bouwveld A dient de plint van de parkeerhub zo veel mogelijk geactiveerd te zijn (geen blinde plint).
- Een goede aansluiting op bouwveld A2 is een aandachtspunt. Een fijne compacte straat dient langs de parkeerhub richting de singel te lopen en aan te sluiten op een wandelpad voor de woningen langs.
- De stedenbouwkundige opzet van bouwveld B zorgt voor negatieve effecten op het gebied van zon, wind en daglicht. In de uitwerking van dit bouwveld is een andere stedenbouwkundig opzet nodig om meer woonkwaliteit te genereren. Denk hierbij aan de menselijk maat en schaal bij de opzet van massa en de invulling van de plint.
- Het bestaande ziekenhuis kent op dit moment veel blinde gevels op de plint. In de verdere uitwerking van dit bouwveld dient de plint zo veel mogelijk te worden geactiveerd.
- In het ziekenhuis dient te worden onderzocht of een aantal studio's kan worden omgezet in grotere twee-kamer appartementen.

Bouwveld met bestaande bebouwing

Voorbeelduitwerking

Bouwveld met bestaande bebouwing

Bouwveld A2

Basis informatie:
Bouwveld: A2
Oppervlakte bouwveld: 4.149m2
Woningaantal: n.t.b.
Overig programma: n.t.b.

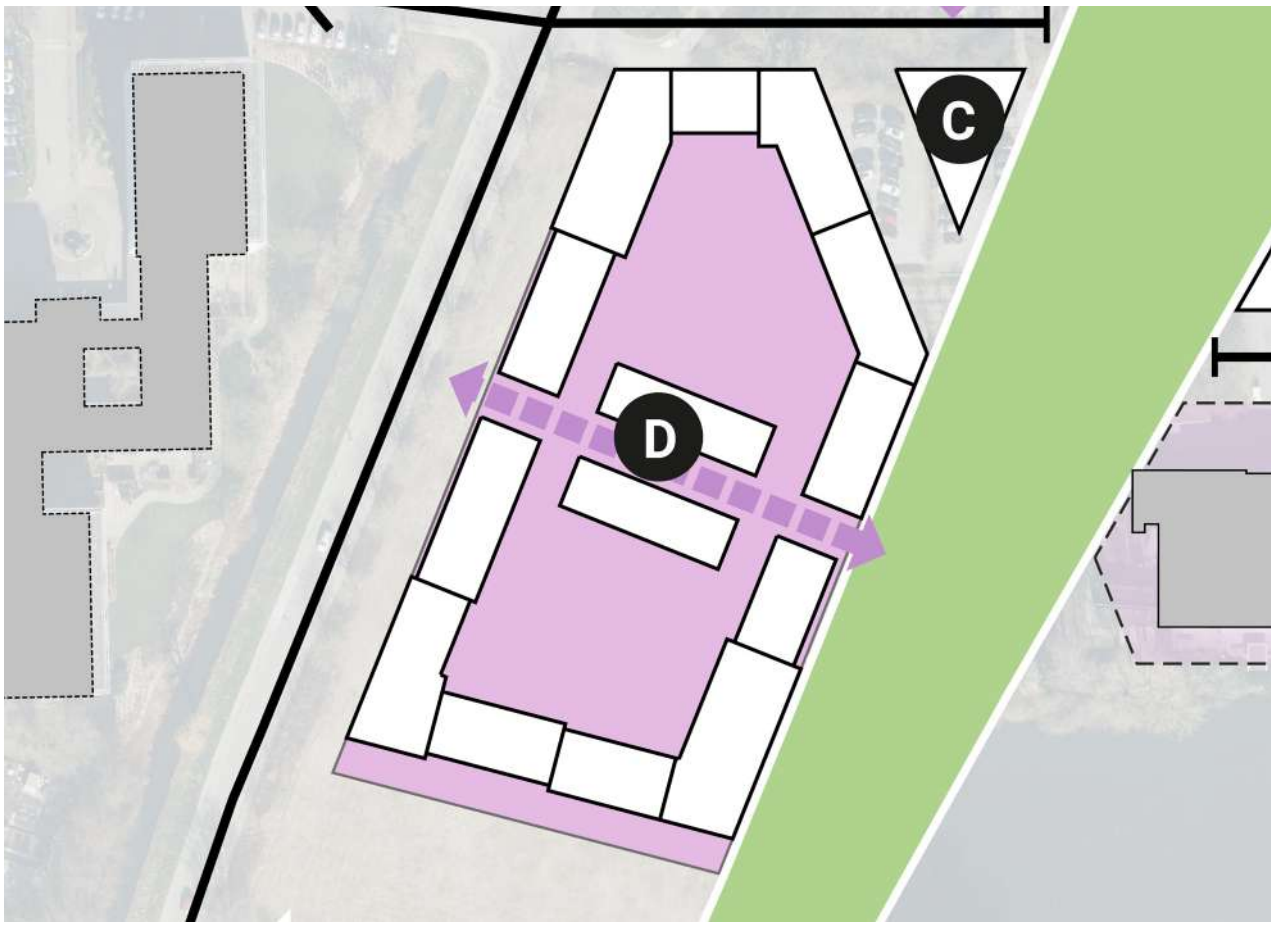
Dit bouwveld valt buiten het plangebied. Dit betekent dat dit ontwikkelplan net als het Masterplan op hoofdlijnen aangeeft welke stedenbouwkundige ontwikkelingen denkbaar zijn. Het is op dit bouwveld wel mogelijk op een woonblok te ontwikkelen dat past bij het IJssel District. De grootste uitdaging bij de ontwikkeling van dit blok ligt bij het realiseren van voldoende parkeerplaatsen. Deze dienen binnen het bouwveld op een hoogwaardige manier te worden ingepast.

Algemene aandachtspunten

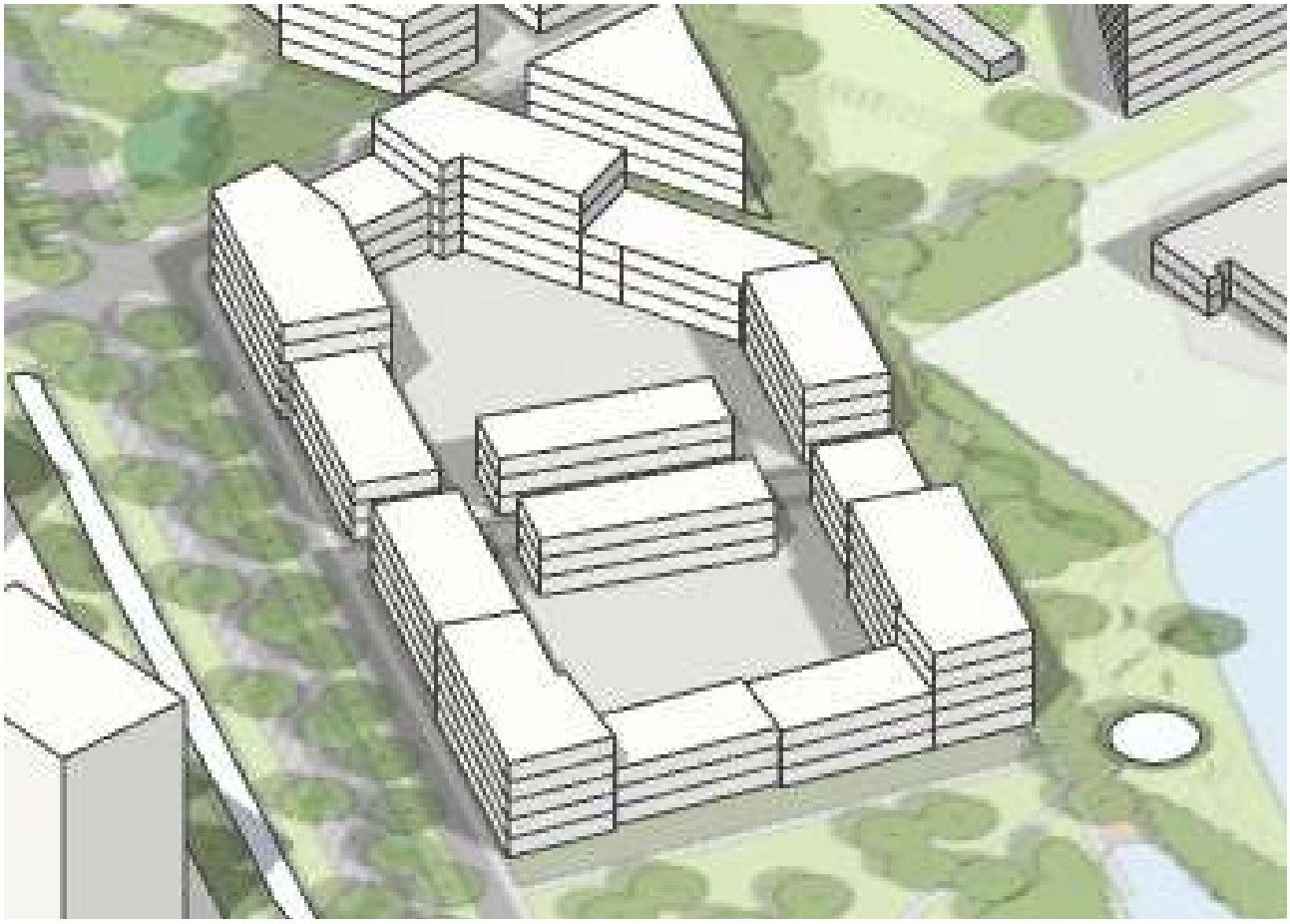

Aandachtspunten bouwveld

- Bouwveld A grenst aan de huidige singelstructuur. Het zo veel mogelijk behouden van het bestaande groen is een aandachtspunt bij de ontwikkeling van het bouwveld.
- Een verbinding door het bouwveld A1 en A2 is gewenst (compacte straat).
- Een architectonisch (hoogte)accent van maximaal 5 lagen is passend in zuidoosthoek van het blok (roze ster).
- Het is wenselijk om het blok zo veel mogelijk gesloten te maken.
- Een goede aansluiting op bouwveld A1 is een aandachtspunt. Een fijne compacte straat dient langs de parkeerhub richting de singel te lopen.

Voorbeelduitwerking

Voorbeelduitwerking

Bouwveld D

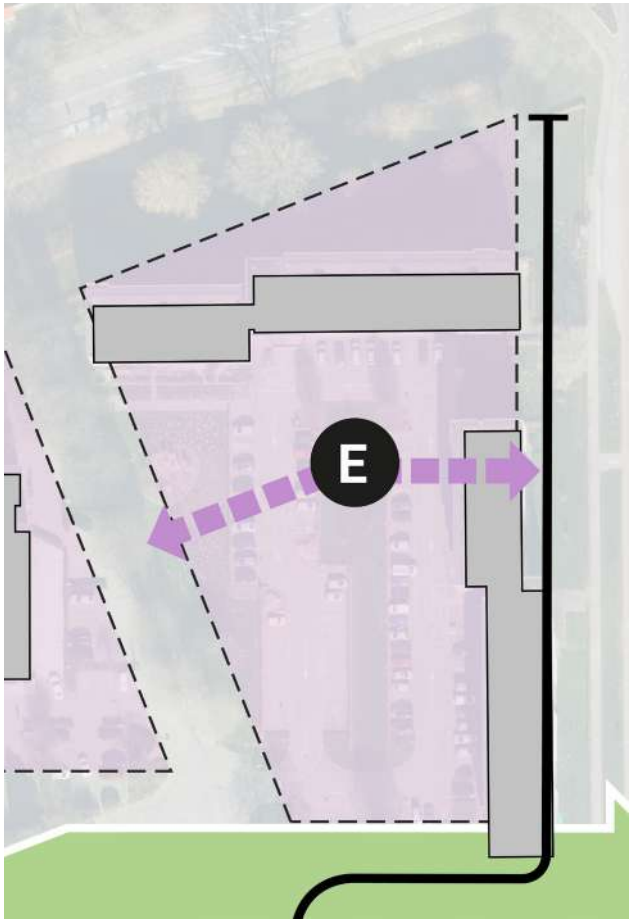
Basis informatie:
Bouwveld: D
Oppervlakte bouwveld: 10.285m2
Woningaantal: 159 woningen
Overig programma: n.v.t.

Algemene aandachtspunten

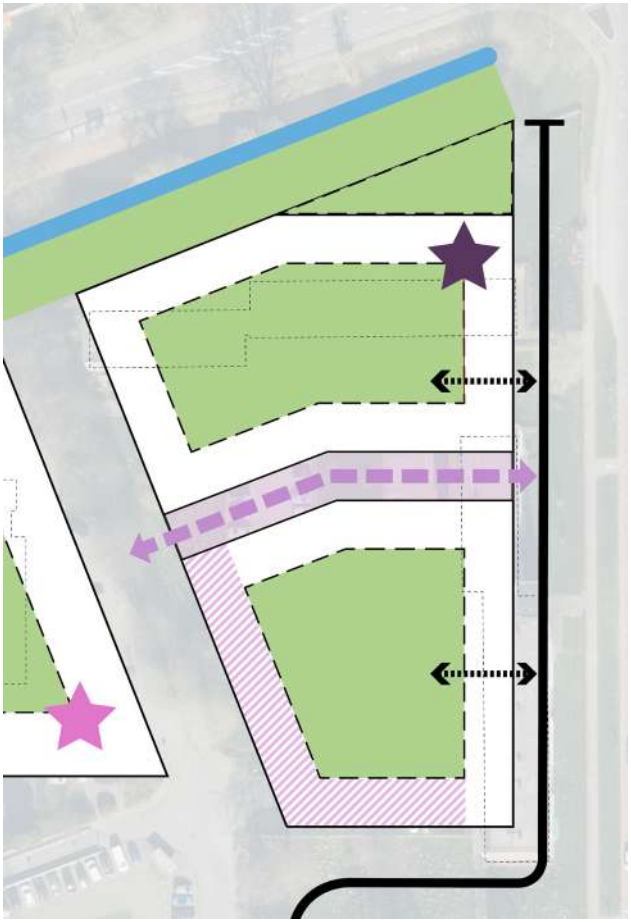

Aandachtspunten bouwveld

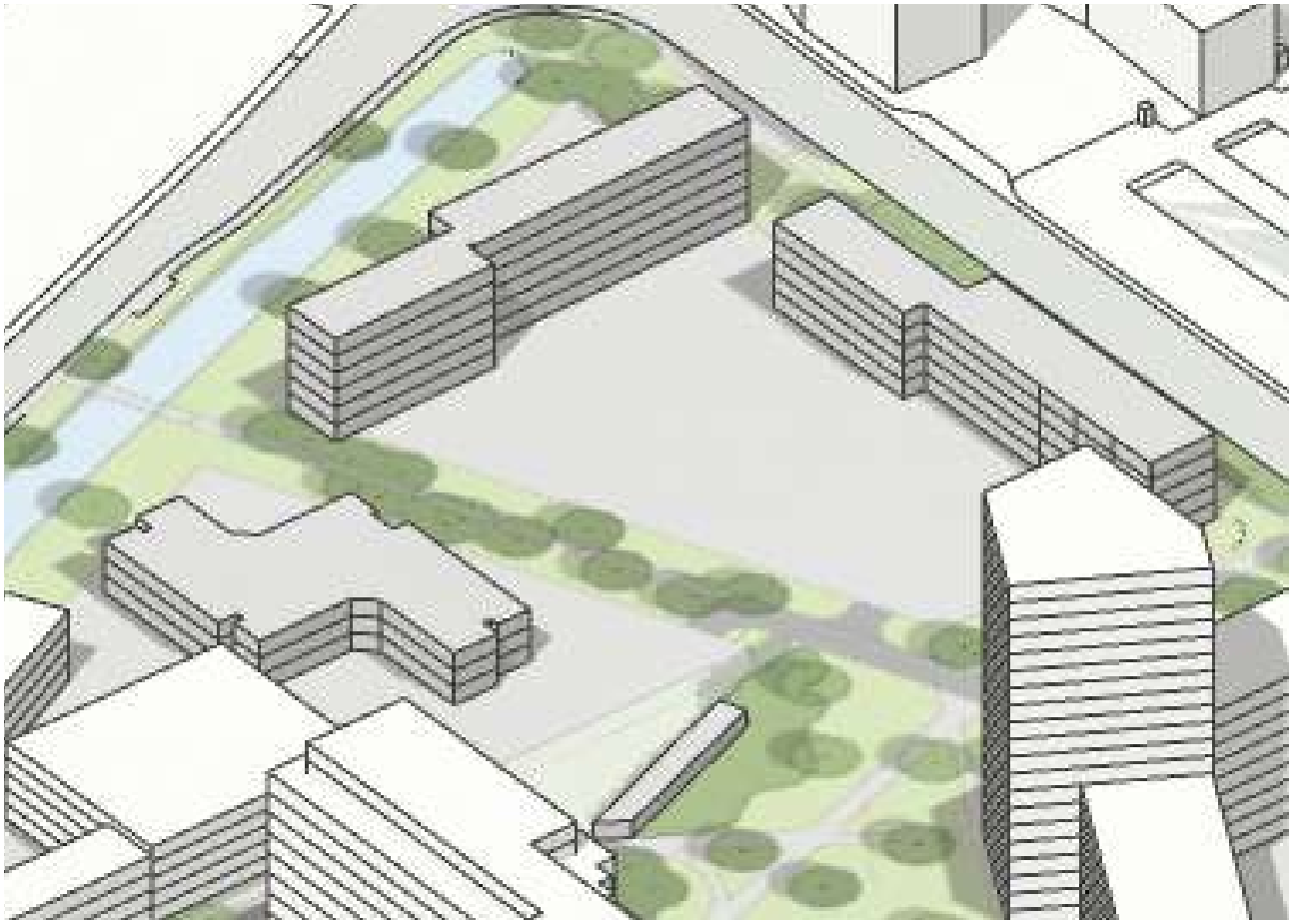
- In dit bouwveld is de combinatie tussen maaiveldparkeren en vergroening een grote uitdaging. Het is mogelijk dat een gedeelte van de parkeervraag van dit bouwveld wordt opgelost op een andere bouwveld met een maximale loopafstand van 150 meter.
- De entrees naar de parkeervoorzieningen binnen het bouwveld dienen op een juiste manier te worden vormgegeven. Dit zal tevens worden opgenomen in het beeldkwaliteitplan.
- De zuidkant van bouwveld D grenst aan het nieuwe groene broekbos. Hierbij is het belangrijk om aantrekkelijke privé-buitenruimtes aan het park te creëren die een prettige overgang hebben van openbaar naar privé.

Bouwveld met bestaande bebouwing

Voorbeelduitwerking

Bouwveld met bestaande bebouwing

Bouwveld E

Basis informatie:
Bouwveld: D
Oppervlakte bouwveld: 7.616m2
Woningaantal: n.t.b.
Overig programma: n.t.b.

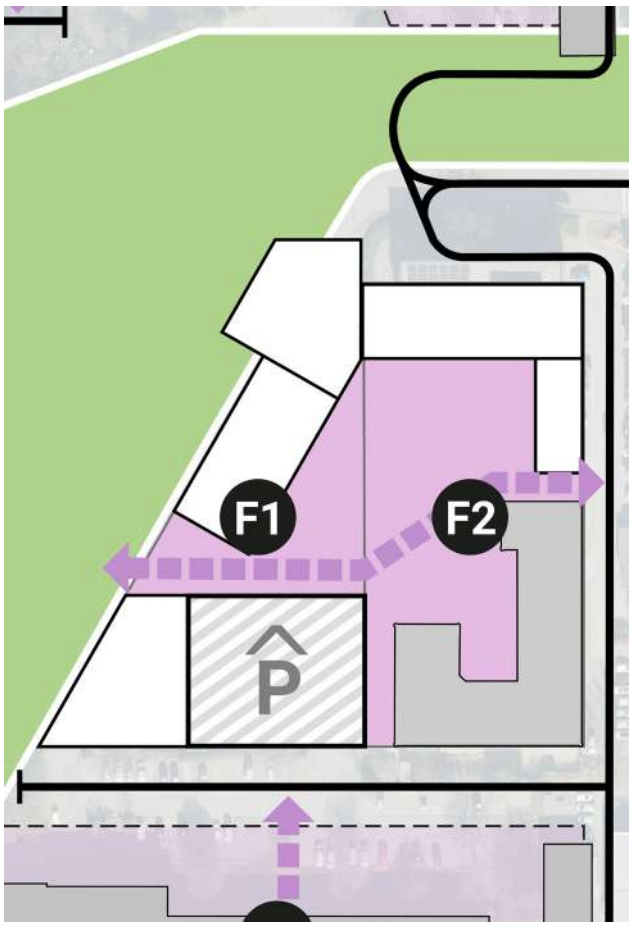
Dit bouwveld valt buiten het plangebied. Dit betekent dat dit ontwikkelplan net als het Masterplan op hoofdlijnen aangeeft welke stedenbouwkundige ontwikkelingen denkbaar zijn. Het is op dit bouwveld wel mogelijk om twee woonblokken te ontwikkelen. De grootste uitdaging bij de ontwikkeling van dit blok ligt bij het realiseren van voldoende parkeerplaatsen. Deze dienen binnen het bouwveld op een hoog-waardige manier te worden ingepast.

Algemene aandachtspunten

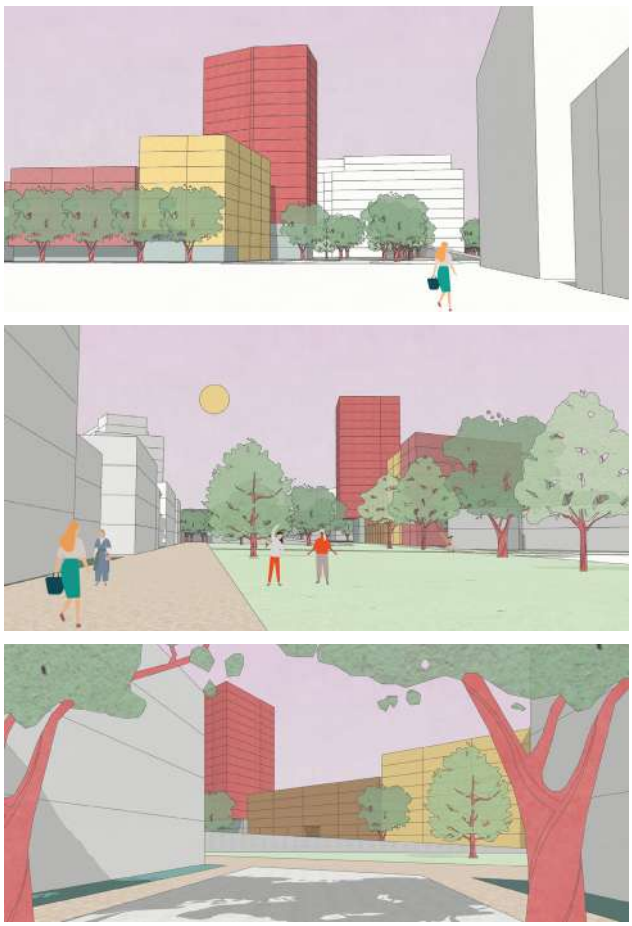

Aandachtspunten bouwveld

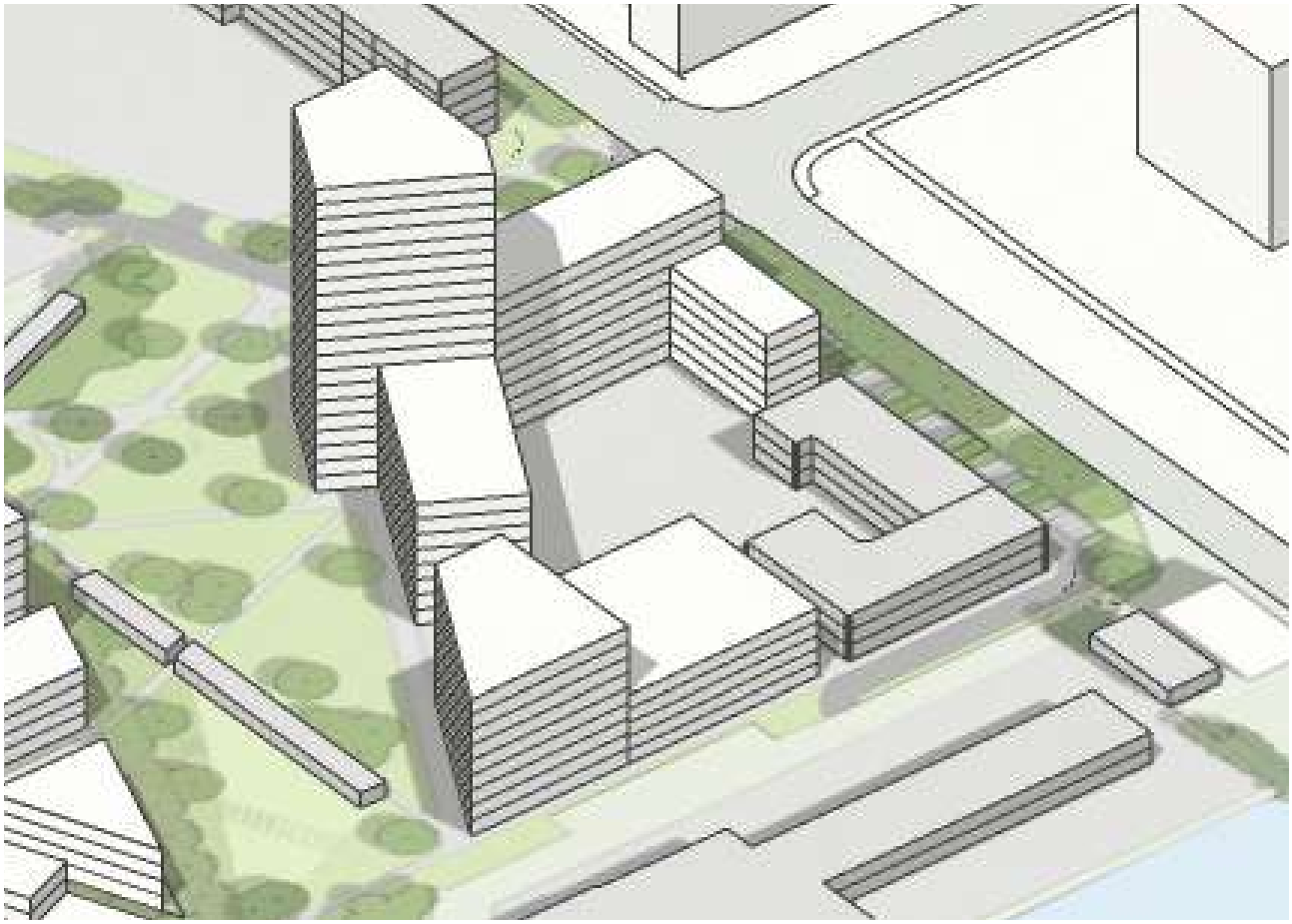
- Bouwveld E grenst aan de huidige singelstructuur. Het zo veel mogelijk behouden van het bestaande groen is een aandachtspunt bij de ontwikkeling van het bouwveld.
- Een verbinding door het bouwveld is gewenst (compacte straat).
- Een architectonisch (hoogte)accent van maximaal 8 lagen is passend in noordoosthoek van het bouwveld (paarse ster).
- Het is passend om andere functies naast wonen te realiseren aan de kant van de President Kennedylaan gezien de grote hoeveelheid geluid.
- Het is wenselijk om het blok zo veel mogelijk gesloten te maken.
- Het is ook bij het behouden van de bestaande flats al mogelijk om bebouwing toe te voegen (zie roze arcering voorbeelduitwerking). Aandachtspunt is hierbij het toevoegen en realiseren van voldoende parkeerplaatsen.

Voorbeelduitwerking

Voorbeelduitwerking

Voorbeelduitwerking

Bouwveld F

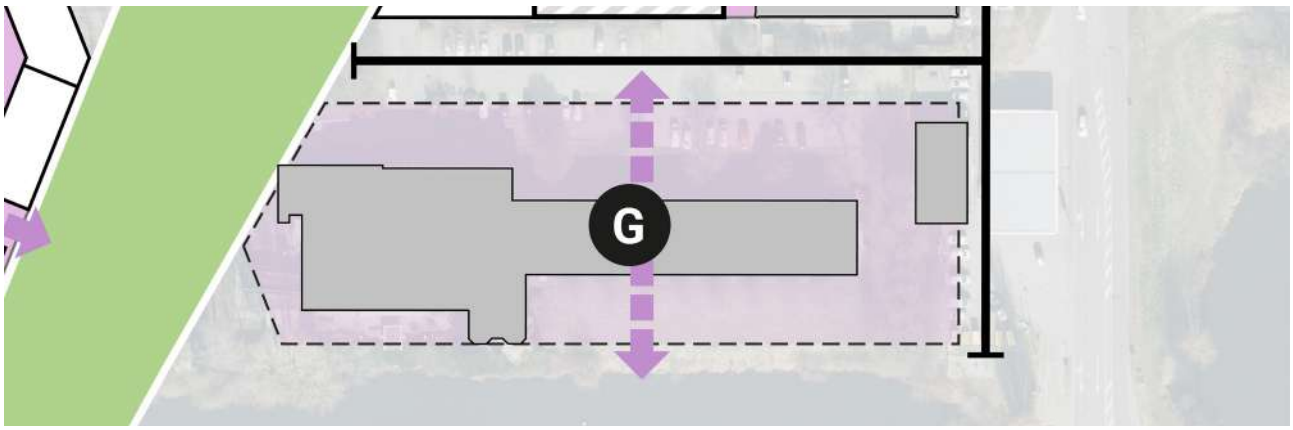
Basis informatie:
Bouwveld: F
Oppervlakte bouwveld: 9.617m2
Woningaantal: 224 woningen
Overig programma: ca. 5.566m2 BVO

Algemene aandachtspunten

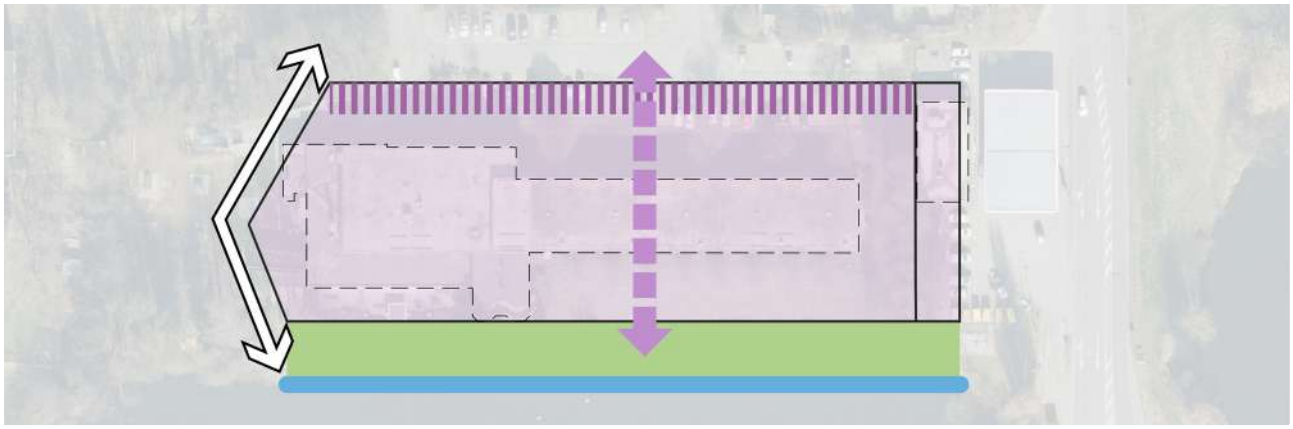

Aandachtspunten bouwveld

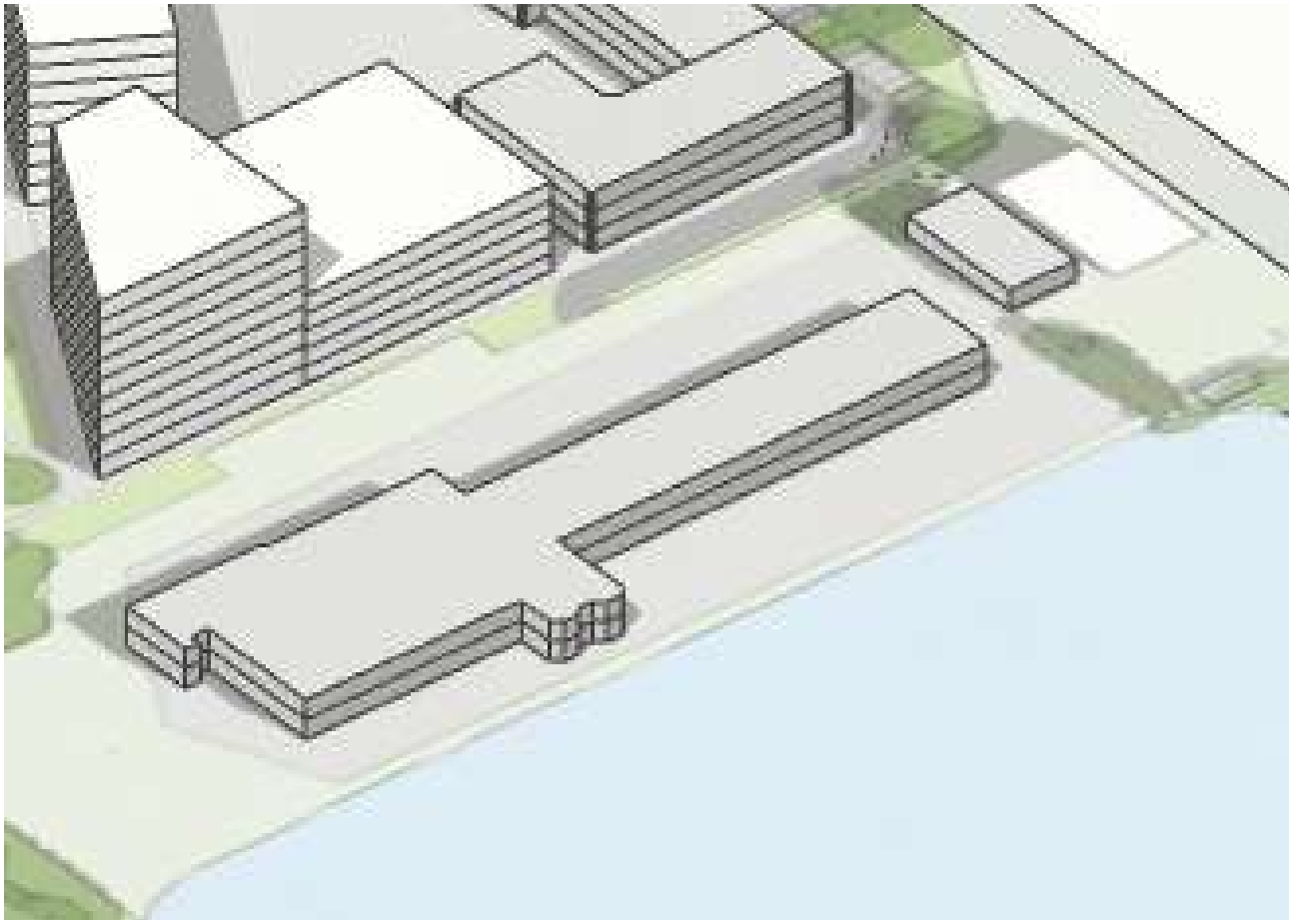
- In dit bouwveld is een groot hoogteaccent opgenomen. Het is een belangrijk aandachtspunt om bij de verdere uitwerking te onderzoeken hoe dit volume kan verspringen en worden geleed om hinder op het gebied van zon en wind te voorkomen. Hoe staat dit volume in het park?
- In de uitwerking dient te worden onderzocht hoe prettige routes door het blok kunnen worden gecreëerd.
- Het deel kantoor dat zal blijven staan vraagt om extra aandacht op het gebied van lichtinval, veiligheid en entrees. Deze dienen goed aan te sluiten op de woonblokken. Het is stedenbouwkundig denkbaar om twee extra bouwlagen aan het kantoorgebouw toe te voegen.
- Dit bouwveld kent een hoge dichtheid. Bij de uitwerking van dit bouwveld is het belangrijk om aandacht te houden voor de menselijk maat en schaal bij de opzet van de massa en de invulling van de plint.

Bouwveld met bestaande bebouwing

Voorbeelduitwerking

Bouwveld met bestaande bebouwing

Bouwveld G

Basis informatie:
Bouwveld: G
Oppervlakte bouwveld: 6.883m2
Woningaantal: n.t.b.
Overig programma: n.t.b.

Dit bouwveld valt buiten het plangebied. Dit betekent dat dit ontwikkelplan net als het Masterplan op hoofdlijnen aangeeft welke stedenbouwkundige ontwikkelingen denkbaar zijn. Er zijn diverse uitwerkingen en functies op dit bouwveld mogelijk. De grootste uitdaging bij de ontwikkeling van dit bouwveld ligt bij de hindercontouren van het LPG station en het geluid van de snelweg.

Algemene aandachtspunten

Aandachtspunten bouwveld

- Bouwveld G grenst aan de huidige plas. Het zo veel mogelijk behouden van het bestaande groen is een aandachtspunt bij de ontwikkeling van het bouwveld.
- Bij de ontwikkeling is het wenselijk om de gevels aan het park in de rooilijn door te zetten (witte pijl voorbeelduitwerking)
- Een verbinding door het bouwveld naar de waterplas is gewenst (compacte straat).
- Aan de noordzijde is een gevel gewenst die aansluit op bouwveld F en een prettige straat creëert (paarse arcering voorbeelduitwerking)
- Het is passend om andere functies naast wonen te realiseren aan de kant van de President Kennedylaan gezien de grote hoeveelheid geluid en de hindercontour van het LPG-station.

Schetsontwerp inrichtingsplan

10. Openbare ruimte

In dit hoofdstuk is het schetsontwerp voor de inrichting van openbare gebied van het plangebied opgenomen. In het ontwerp vormt “Park Nieuw Velp” het hart van de buurt. Alle stadsstraten rond de buurten komen uit op dit park. Aan de westzijde van het park ligt de Park As, deze boulevard vormt de ruggengraat van het park en verbindt diverse wandel- en fietsroutes in het gebied en daarbuiten. De voormalige hellingbaan naar de entree van het ziekenhuis wordt omgevormd tot een ligweide in het park zodat de cultuurhistorie van deze locatie tastbaar blijft. Park Nieuw Velp krijgt een directe verbinding met de waterplas en als overgang van de meest zuidelijke woonbuurt naar de plas wordt een broekbos aangelegd. Bestaande waardevolle bomen worden in het plan ingepast en in iedere fase van de bouwopgave wordt ook een deel van het park aangelegd waardoor het groene hart vanaf het begin van de planontwikkeling vorm krijgt en bijdraagt aan een prettige leefomgeving, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de klimaatadaptatie.

President Kennedylaan

De President Kennedylaan vormt de oostelijke entree van de wijk. De straat krijgt een ventweg om de woningen en kantoren te ontsluiten. De bestaande groenstructuur rond de straat wordt versterkt door het aanplanten van nieuwe laanbomen. Belangrijke aandachtspunten voor de toekomst zijn de bestaande fietsroutes langs de straat (ten noorden van het kruispunt Lepelaarstraat) en de oversteekmogelijkheden voor voetgangers van de nieuwe wijk naar het winkelcentrum. Dit wordt uitgewerkt in de laatste fase (over ca. 10 jaar) in samenhang met de visie op het kruispunt met de Lepelaarstraat en een visie op (boven lokale) fietsroutes. De bestaande afslag naar de hoofdentree van het ziekenhuis (President Kennedylaan) wordt omgevormd tot een wijkontsluitingsweg met voldoende ruimte voor fiets en voetganger.

Broekstraat

De Broekstraat vormt de westelijke entree van de wijk. De bestaande straat wordt zo ingericht dat er ook voldoende ruimte is voor het fietsverkeer richting Arnhem (onderdoorgang onder A12). De bestaande bomen aan de oostzijde van de straat blijven behouden zodat de groene overgang van de nieuwe wijk naar de omgeving intact blijft.

Stadsstraten

De nieuwe straten in de wijk komen allen op Park Nieuw Velp uit en zijn aan weerszijden voorzien van een bomenrij. Als overgang van openbaar naar prive wordt er een gezamenlijke groenzone langs de gevels aangelegd waar het regenwater uit de buurt in opgevangen wordt. Hierbij prevaleren zichtbare/bovengrondse maatregelen boven technische ondergrondse oplossingen.

Park Nieuw Velp

Open weide

Het hart van het park heeft een open karakter met zicht op de accenten in de wijk zoals het voormalig ziekenhuisgebouw. Diagonale lijnen doorsnijden het park en verbinden de verschillende stadsstraten met elkaar. De hellingbaan van het ziekenhuis past perfect

in dit systeem van diagonale lijnen. Aan de zuidwestzijde van de muur wordt een ligweide aangelegd op een hellend vlak. Deze helling ligt tegenover het paviljoen (bouwveld C) aan de boulevard. Een mogelijke horecafunctie met terras sluit aan op het zomerse gebruik van de ligweide. Het park biedt ruimte voor divers gebruik met sport- en spelaanleidingen en het organiseren van kleinschalige evenementen in het open middendeel behoort daarbij ook tot de mogelijkheden.

Park As
De Park As is opgespannen tussen de bestaande oude eik aan de waterplas (zuidzijde van het park) en de groep met grote platanen aan de noordzijde van het park. Op deze plek voor de voormalige entree van het ziekenhuis wordt de wandel- en fietsroute van de boulevard richting het oosten aangesloten op de oversteekplaats bij de President Kennedylaan. Op deze wijze ontstaat er een logische route naar het winkelcentrum. Het park kan een belangrijke schakel gaan vormen in de doorgaande fiets- en wandelroutes op een grotere schaal. Aan de zuidzijde van de park As sluit de wandel- en fietsroute aan op de route door het broekbos richting het Geërfdenpark en de onderdoorgang onder de A12. De plek rond de oude eik ligt laag aan het water en wordt zowel gebruikt om langs de plas te verblijven als om regenwater op te vangen en richting de plas af te voeren. Dit deel van het park heeft een natuurlijke uitstraling passend bij de soortenrijkdom van de oevers rond de waterplas.

Entreepark oost
Op de kop van wijkontsluitingsweg vanaf de President Kennedylaan ontstaat een klein pleintje aan de voet van de toren in bouwveld F. Dit plein kan dienstdoen als entreeplein voor de wijk om mensen af te zetten of pakketjes bij de toren te bezorgen. De auto kan op deze wijze tot de rand van het park komen zonder overlast te bieden in het park.

De voormalige entree van het ziekenhuis is vanuit het park alleen voor hulpdiensten toegankelijk. Bij de breedte van de parkboulevard is hier rekening mee gehouden. Op het plein voor de entree is ruimte voor een kunstwerk in het park. Dit kunstwerk kan naast de bestaande platanen een accent vormen op het einde van de Park As. Voor de invulling van een eventueel kunstwerk, is de ambitie om eerst te onderzoeken of het bestaande kunstwerken een plek kunnen krijgen. Bijvoorbeeld het kunstwerk dat in de huidige situatie bij de carpool-plek staat of een kunstwerk dat nu ligt opgeslagen in het gemeentelijk depot.

Compacte straat
Op ieder bouwveld is een compacte straat opgenomen die een autovrije verbinding voor de voetganger moet worden. Deze verbinding zorgt ervoor dat de bouwblokken in het plan kleiner worden en er menselijke maat en schaal ontstaat die past bij Velp. Het is voor de voetganger ook gemakkelijker om door het gebied heen te lopen. De inrichting van deze compacte straten zal verder worden uitgewerkt in het beeldkwaliteitplan.

Broekbos
Aan de zuidwestzijde loopt de waterplas uit in een smalle watergang. De oever van deze watergang wordt aangepast. Enerzijds wordt het wateroppervlak

vergroot, anderzijds worden er aardenwallen in het water aangelegd met bosvegetatie en oeverbeplanting. De grootte van de wateroppervlakte blijft in verhouding gelijk, maar er kan zo nodig ook extra waterberging gerealiseerd worden. Door deze ingreep ontstaat er een rijke overgang van beplantingen aan de waterkant waarbij ook een plas-dras zone wordt geïntroduceerd. Door het bos wordt een struinpad aangelegd dat het Geërfdenpark verbindt met Park Nieuw Velp. Dit pad heeft een knuppelpad door de plas-dras zone en één brug over het open water.

Natuur in de wijk

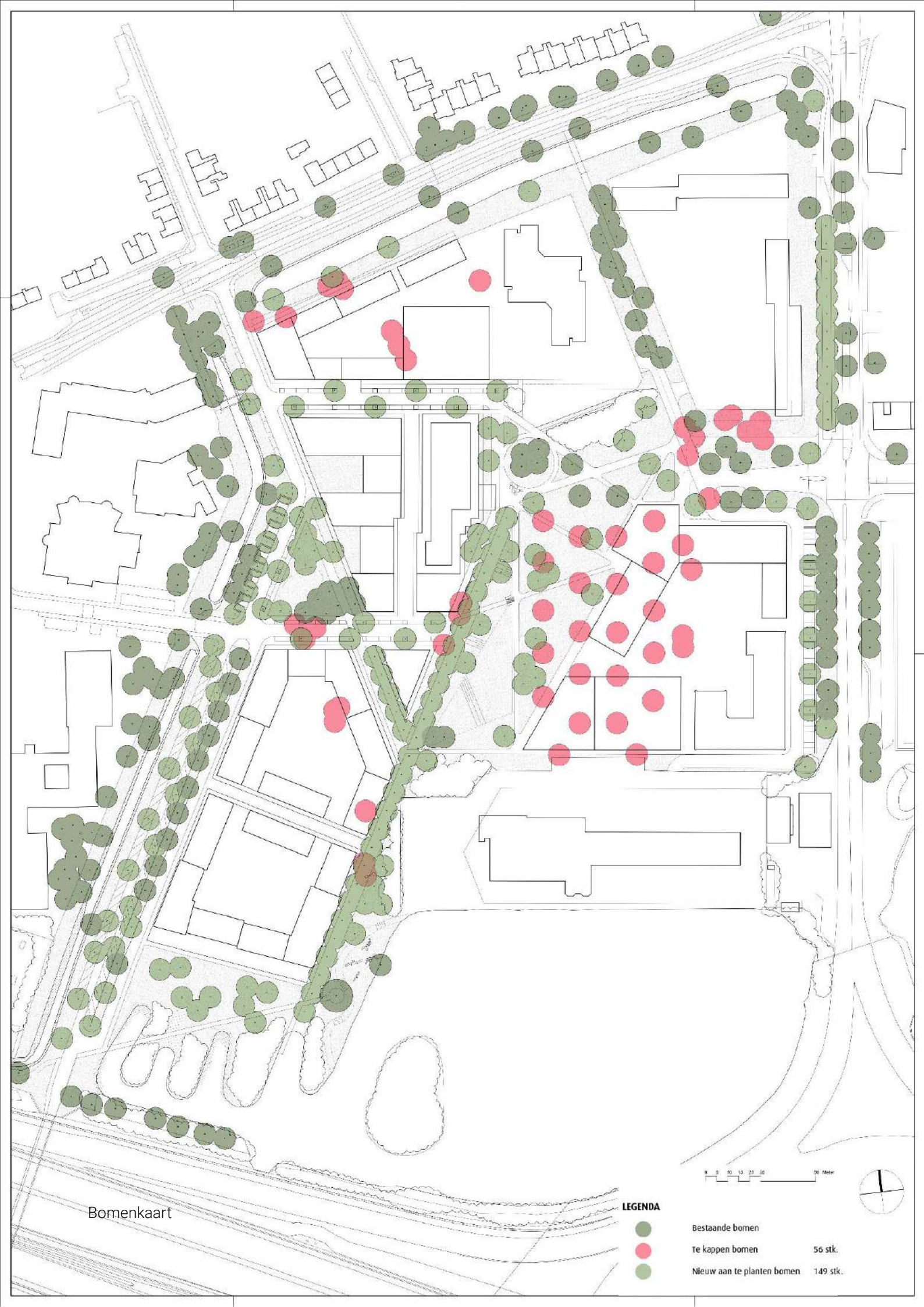
Met de inrichting van de openbare ruimte wordt ingezet op het versterken van de natuur in de wijk. Binnen het project wordt het huidige bomenbestand zo veel als mogelijk benut en versterkt door de aanplant van nieuwe bomen met gebiedseigen soorten. Door het aaneengesloten bomenbestand in wijk ontstaat er een interessante ecologische verbinding met de waterplas. Naast het bomenbestand wordt er in de wijk ook ingezet op de aanplant van heestergroepen en meer natuurlijke vegetatie in de grasvelden. Naast gemaaide grasvelden voor intensief gebruik centraal in het park zijn er in het park ook bloemenweiden en velden met ruig gras te vinden die aansluiten op de oevervegetatie van de waterplas. De waterberging in het park vindt plaats in laag gelegen velden (wadi's) die aansluiten op de waterplas en ook voorzien zijn van een natuurlijke vegetatie die aansluit op de bloemenweiden. De wadi's staan in verbinding met de groenzones langs de gevels in de woonstraten en vormen een heel eigen watersysteem waarbij zoveel mogelijk water in de wijk wordt vastgehouden.

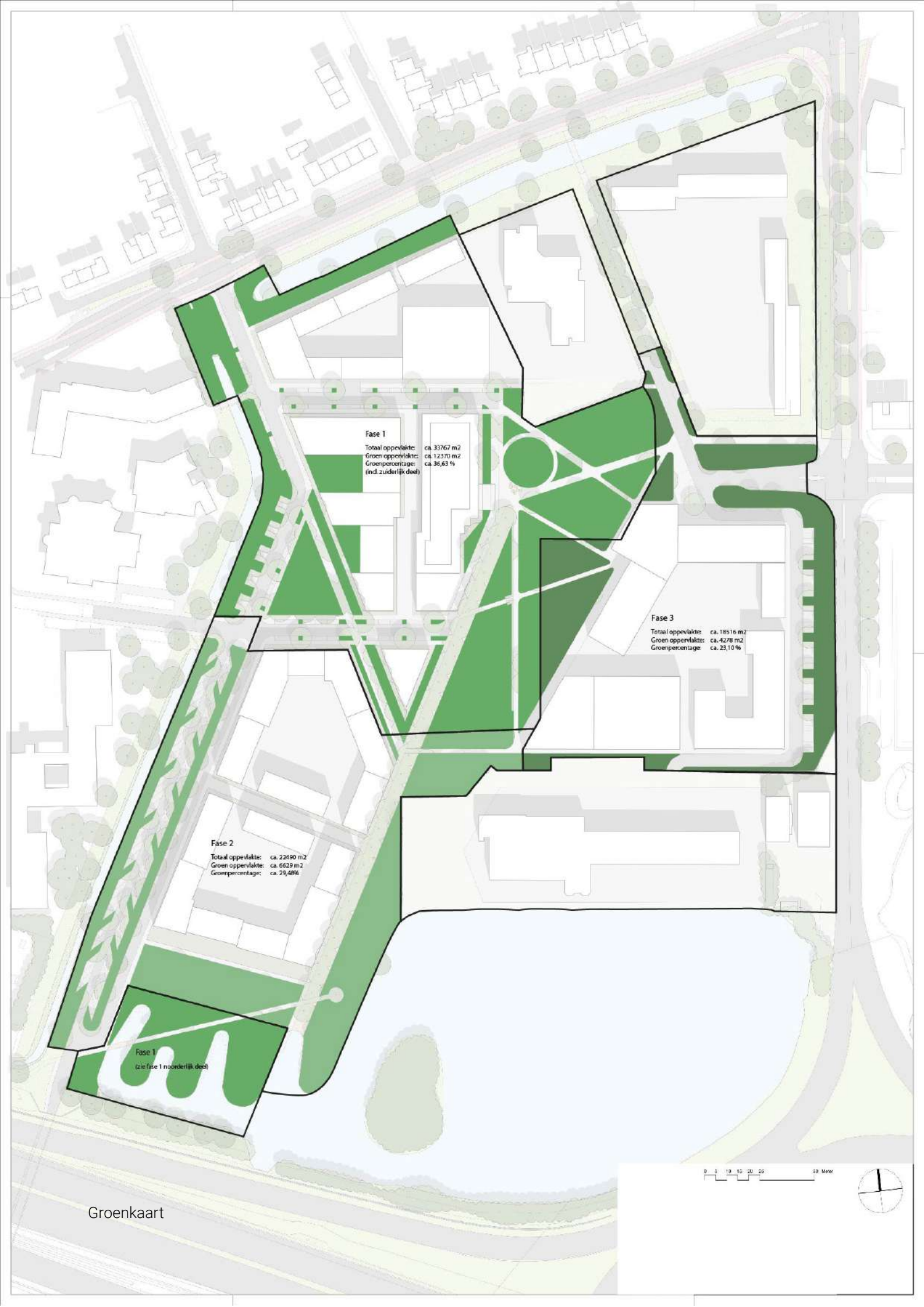

0 5 10 15 20 25 50 Meter
LEGENDA
Bestaande bomen
Te kappen bomen 56 stk.
Nieuw aan te planten bomen 149 stk.

Bomenkaart

Fase 1
Totaal oppervlakte: ca. 33767 m2
Groen oppervlakte: ca. 12370 m2
Groenpercentage: ca. 36,65 %
(incl. zuiderlijk deel)
Fase 3
Totaal oppervlakte: ca. 18516 m2
Groen oppervlakte: ca. 4278 m2
Groenpercentage: ca. 23,10 %
Fase 2
Totaal oppervlakte: ca. 22490 m2
Groen oppervlakte: ca. 6629 m2
Groenpercentage: ca. 29,48%
Fase 1
(zie fase 1 noorderlijk deel)
0 5 10 15 20 25 50 Meter

Groenkaart

11. Klimaatbestendig en biodiversiteit

Waterbergend vermogen

Om water goed in het plangebied te bergen zijn in de kadernota de volgende ambitie vastgelegd:

- Minimaal 20% van de openbare ruimte moet een waterbergende functie vervullen (dat kan in open water, maar ook in de vorm van een laagte/wadi die bij flinke buien vult en vervolgens weer droog staat).
- De hemelwaterverordening van de gemeente Rheden is van kracht, met het principe van eerst hemelwater vasthouden, dan bergen en dan afvoeren. Hierbij dient een bui van minimaal 60 mm (in één uur) per m2 afvoerend (verhard) oppervlak te kunnen worden verwerkt. Grotere buien mogen niet tot schade leiden.

Het opvangen van de extreme regenbuien is cruciaal voor dit gebied. Dit gebied is namelijk het laagste punt van Velp. Er is een goede waterstructuur aan de randen en in het plan nodig om geen problemen in IJssel District te krijgen. De singels aan de randen van het plan zorgen voor die veiligheid en extra waterbergend vermogen voor Velp-Zuid. Het systeem van greppels, infiltratiebermen (of wadi's), en oppervlaktewater zorgen ervoor dat 20% van de openbare ruimte ook een waterbergende functie heeft. Daarvoor doen ook de groenstroken dienst langs de gevels in de woonstraten. Daarnaast dragen de binnentuinen en groene infiltratiedaken op de private bouwblokken bij aan het waterbergend vermogen van IJssel District.

Voorkomen van hittestress

Om hittestress te voorkomen zijn in de kadernota de volgende ambitie vastgelegd:

- Er is ten minste 50% schaduw in het plangebied op de hoogste zonnestand (21 juni) voor verblijfsplekken en de gebieden waar langzaam verkeer zich verplaatst.
- Ten minste 40% van de nieuw aan te leggen oppervlaktes in het plangebied (inclusief gebouwen) wordt warmtewerend of verkoelend.
- Koeling van nieuw te realiseren bebouwing wordt op zodanige wijze aangelegd dat deze niet leidt tot opwarming van de (verblijfs) ruimte in de directe omgeving.

In het IJssel District zijn een aantal maatregelen toegevoegd om hittestress te voorkomen. Zo heeft meer van 50% van de openbare ruimte (exclusief water) schaduwrijke plekken. De bestaande en nieuwe bomen dragen daar net als de schaduw van de gebouwen aan bij. Binnen de bouwvelden streven we naar maximalisatie van natuurlijke groeicondities (volle grond) voor bomen. Dit zorgt voor lagere temperaturen in de zomer en plekken om te schuilen tegen de felle zon. De grote hoeveelheid groen draagt bij aan het minder opwarmen van de bodem en waar wel verharding wordt toegepast heeft het zo mogelijk een open structuur om het verhard oppervlak niet te veel te laten toenemen. Ook de plek aan de waterkant aan de zuidzijde van het park zal veel verkoeling gaan bieden in het gebied.

Natuurinclusieve maatregelen

Park Nieuw Velp is een gevarieerd park met ruimte voor natuurontwikkeling en natuurbeheer binnen de bebouwde kom. Wonen in de stad gaat hier samen met wonen in de natuur. Dat zie je terug in de inrichting van de openbare ruimte en het park. Het groen is minder aangeharkt: grasvelden worden bloemenweiden en er is een grote variatie in boomsoorten waarbij de bomen in het parkdeel ook rijk bloeien en vruchten dragen. Dit doen we om zowel de rijkdom in flora als in fauna te stimuleren. Om de (beschermde) soorten vast te houden in het gebied is het belangrijk om voorzieningen aan te bieden op verschillende schaalniveau's. Het behoud van donkerte met de focus op natuurwaarde is van belang bij het uitwerken van een verlichtingsplan. Op structuurniveau is dat het toepassen van eco-verlichting en de aanleg van een robuust en rustig parkhart. Op blokniveau zijn dat groene hagen, inheems en/of vrucht dragend groen, groene entreeparkjes en de binnentuinen. Op gebouwniveau zijn dat nestkasten (inbouwkasten), gevelbegroeiing en groene daken. Voor bebouwing met meer dan drie lagen kan maatwerk voor de vleermuis en gierzwaluw worden toegepast in de vorm van het clusteren van nestkasten. Zo kan een gierzwaluw kolonie worden gehuisvest en kraamverblijven voor vleermuizen worden gecreëerd. Met name de woontoren en de struwelen rondom water geven veel kansen voor hoge natuurwaardes.

12. Duurzaamheid en energie

De afgelopen jaren zijn de thema's duurzaamheid en energie steeds belangrijker geworden bij het ontwikkelen van woningen. Ook de bouwsector moet bijdragen aan het terugbrengen van onze CO2 uitstoot om het klimaat te sparen. In de ontwikkeling van het IJssel District hebben deze thema's een verdere uitwerking gekregen ten opzichte van het masterplan. Belangrijk daarbij is dat het niet alleen om de fysieke inrichting van het gebied (gebouwen en openbare ruimte) gaat. Ook de toekomstbestendigheid van de oplossingen in relatie tot fasering en innovatie is daarbij een aandachtspunt.

Hergebruik

Het hergebruiken van gebouwen en elementen in het gebied was een belangrijk thema in het masterplan. In het ontwikkelplan zijn meer gebiedselementen opgenomen die een plek krijgen in de nieuwe buurt. Naast het ziekenhuisgebouw blijft ook een gedeelte van het kantoorgebouw op bouwveld F staan. Deze ontwikkeling speelt in op de hindercontouren van het LPG station, maar zorgt ook voor extra reuring in het gebied. In het park blijft een groot gedeelte van de hellingbaan van het huidige ziekenhuis staan. De hellingbaan is van cultuurhistorische waarde en geeft identiteit aan het park. De exacte landschappelijk inpassing en uitwerking van de hellingbanen zal in het inrichtingsplan volgen. Het is mogelijk om de ruimtes onder de hellingbaan een publieke functie te geven. Zo krijgt een oud element nieuw leven en gaan we duurzaam om met grondstoffen.

> "In het ontwikkelplan zijn meer gebiedselementen opgenomen die een plek krijgen in de nieuwe buurt."

Per bouwveld ligt er een opgave om te onderzoeken hoe bij sloop kan worden gezocht naar nieuwe functies voor de grondstoffen die overblijven. Ook in de openbare ruimte kunnen materialen binnen of buiten het gebied worden hergebruikt. Deze opgave zal in het beeldkwaliteitplan en inrichtingsplan een verdere uitwerking krijgen.

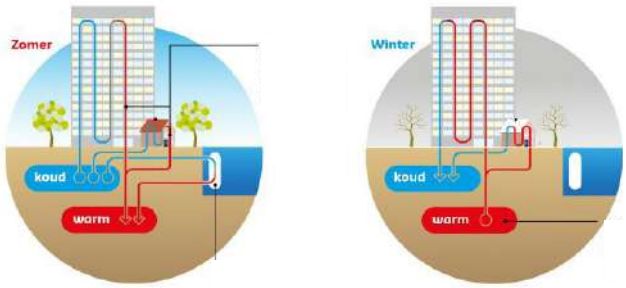
Kantoorgebouw bouwveld F

Hellingbanen ziekenhuis

Bouwen in CLT

Aquathermie

Circulariteit

Bij ontwerpen van nieuwe gebouwen wordt extra aandacht gevraagd voor het gebruik van duurzame en biobased materialen. Van de constructie, de isolatie tot aan de gevel. Denk daarbij aan natuurlijke materialen, CLT en het gebruik van open bouwsystemen. Ten opzichte van het masterplan zal het ook beeldkwaliteitplan qua gevelmaterialen meer sturen op het gebruik van duurzame materialen.

Naast de materialen is het ook gewenst om het bouwproces duurzaam vorm te geven. Dit gaat om het duurzaam vervoeren van bouwmaterialen, industrieel bouwen, het gebruik van duurzame (elektrische) machines en het schoon houden van bouwplaatsen. Ook dit draagt bij aan een duurzame ontwikkeling met minder impact op de leefomgeving.

Duurzaamheidscertificaat

Bij de toetsing van bouwplannen zal worden gekeken naar het behalen van een duurzaamheidscertificaat. Een certificaat waarborgt het realiseren van duurzame gebouwen met een minimale milieu-impact. Daarbij wordt getoetst op thema's zoals energie, gezondheid, ecologie, materialen, vervuiling, afval en water. Het behalen van een certificaat kan op verschillende manieren meetbaar worden gemaakt, bijvoorbeeld met de BREEAM-NL, GPR stedenbouw of een vergelijkbare methodiek. In het IJssel District wordt gestreefd naar BREEAM "Very good" of vergelijkbaar.

Duurzame energie

In het IJssel District liggen diverse kansen voor het creëren van een duurzaam energiesysteem. De kansen liggen bij het hergebruiken van de WKO-installatie van het ziekenhuis, het gebruiken van restwarmte uit de afvalverwerkingslocatie in Duiven of het toepassen van aquathermie in de plas aan het Velperbroekcircuit. Bij de uitwerking (en in de infrastructuur) van het IJssel District zal niet worden gestuurd op een gebiedsbrede energieoplossing. De lange looptijd van de ontwikkeling en de snelle innovatie op het gebied van energietechnieken maken het verstandig om per bouwveld te kijken naar een passende oplossing. Hierdoor kan gebruikt worden gemaakt van de nieuwste technieken om aan de energiebehoefte te voldoen. Het is wel mogelijk om energiesystemen tussen verschillende bouwvelden te combineren.

0 5 10 15 20 25 50 Meter
IJsseldistrict, Velp
Stedenbouwkundig plan
VO
Gemeente Rheden
1:500
A0
2022 - ON07, fase 1
27.02.2023
TvdA
BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

Fase 1

13. Fasering

De ontwikkeling van het IJssel District zet in op een transitie voor de lange termijn. Het plangebied (fase 1 t/m 3) zal binnen 10 jaar moeten worden gerealiseerd. De verdere ontwikkeling van het onderzoeksgebied zal naar waarschijnlijkheid nog langer duren. Om die reden is het belangrijk dat in alle tussenfases ruimtelijke situaties worden gecreëerd die functioneren en van kwaliteit zijn. In het ontwikkelplan is extra aandacht uitgegaan naar de fasering. Daarin zijn drie hoofdfases te onderscheiden.

Fase 1

In de eerste fase wordt de omgeving van huidige ziekenhuis ontwikkeld. Binnen de bouwvelden is ruimte voor 403 woningen. Het park met daaraan het paviljoen (bouwveld C) wordt ontwikkeld en zorgt direct voor een nieuwe sfeer in het gebied. Het Broekbos ten zuiden van bouwveld D wordt ook opgepakt om hier al vroegtijdig te starten met de natuurontwikkeling. Een gedeelte van het huidige parkeerterrein wordt al vergroend om stapsgewijs afscheid te nemen van deze voorziening. Hierbij gaat extra aandacht naar de entree van het Ziekenhuis.

Fase 2

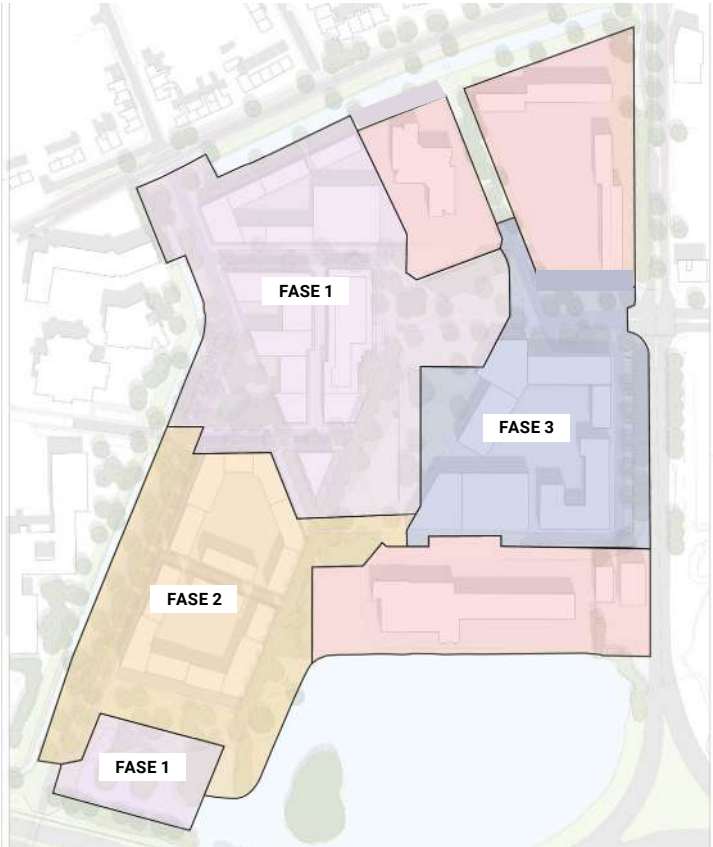
In de tweede fase wordt een start gemaakt aan de ontwikkeling van Bouwveld D. De Parkas wordt afgemaakt en de oevers aan de plas worden ingericht als verblijfsruimte. Hier is ruimte voor 159 woningen.

Fase 3

Bouwveld F met de nieuwe toren en de parkeerhub wordt gerealiseerd. Hier is ruimte voor 224 woningen. Een gedeelte van het kantoorgebouw op zal blijven staan in verband met de contouren van het LPG station en de nodige veiligheidszone. Met de realisatie van de parkeerhub kan het parkeerterrein worden omgezet naar parkruimte. De toegang van het bouwveld gaat via de ventweg van de President Kennedylaan lopen en de entree van de kruising wordt aangepast.

Overige bouwvelden

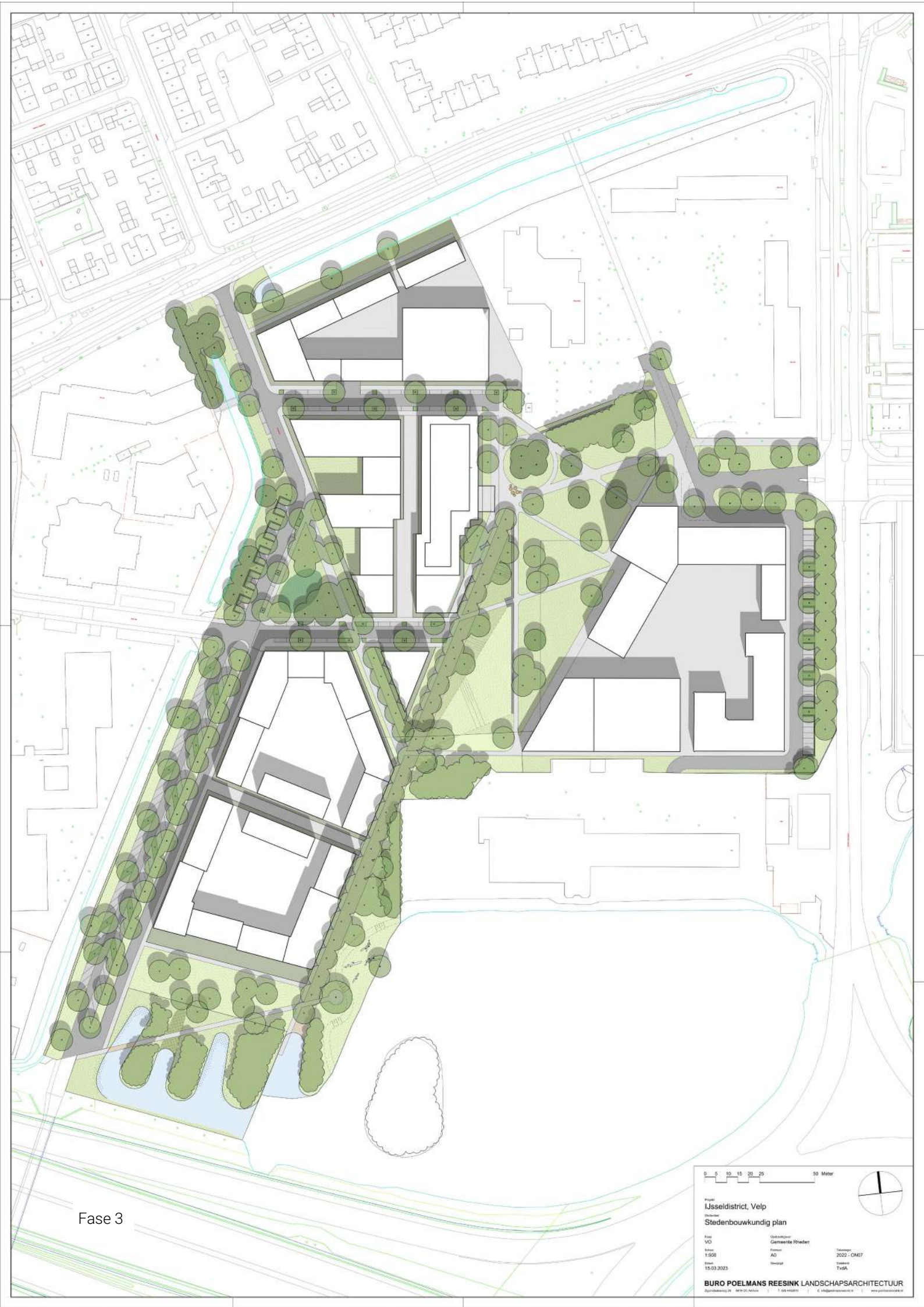
De snelheid van de ontwikkeling van overige bouwvelden is niet bekend. Het masterplan en het ontwikkelplan bieden wel de mogelijkheid om hier tot een ontwikkeling te komen. Bij de snelheid van transformatie zal afhangen van de waarde en afschijving van bestaand vastgoed en mogelijke hindercontouren op het bouwveld.

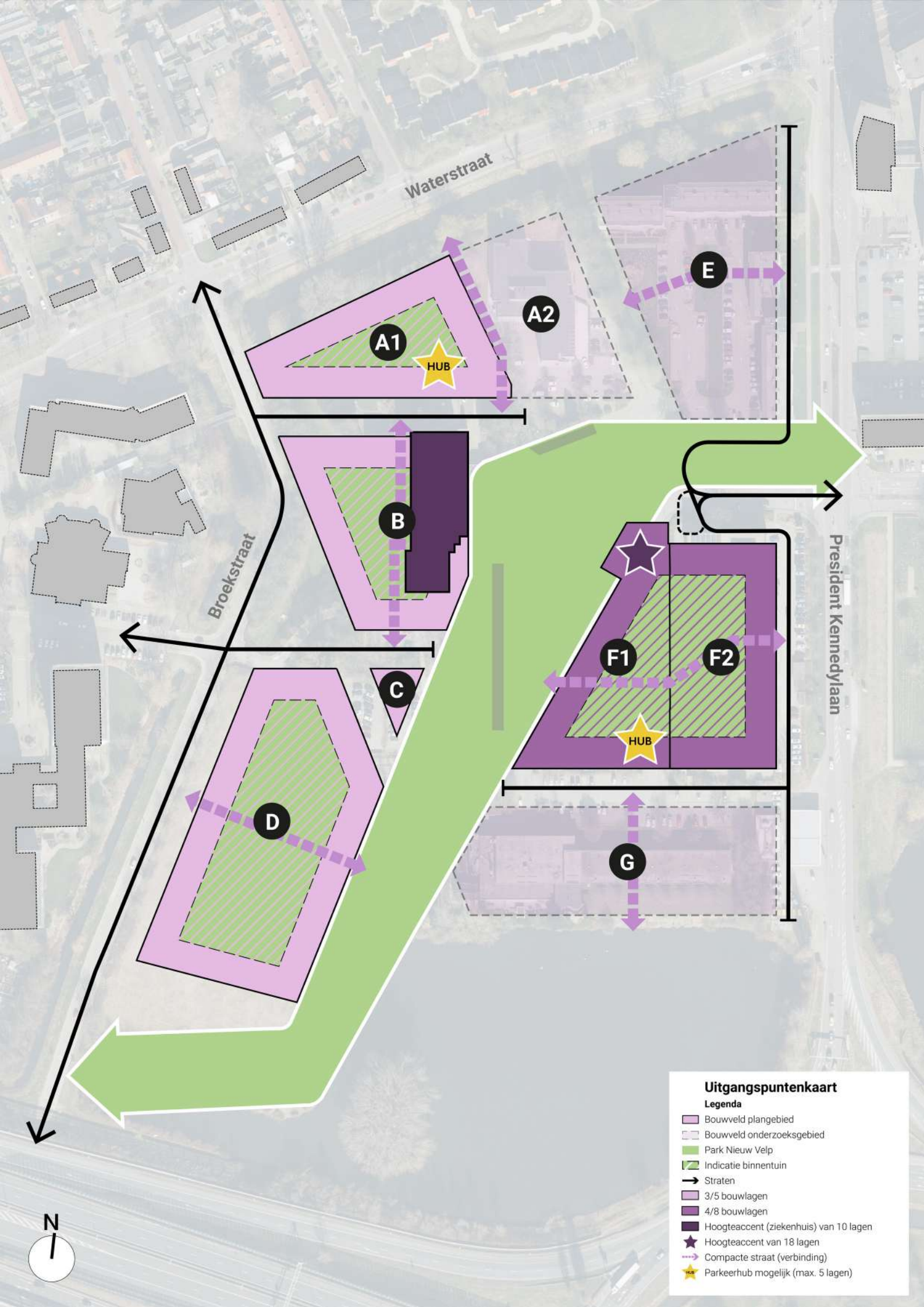
Overzichtskaart fasering

0 5 10 15 20 25 50 Meter
IJsseldistrict, Velp
Stedenbouwkundig plan
VO
Gemeente Rheden
1:500
A0
2022 - ON07, fase 1
27.02.2023
TvdA
BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

Fase 2

0 5 10 15 20 25 50 Meter
IJsseldistrict, Velp
Stedenbouwkundig plan
VO
Gemeente Rheden
1:500
A0
2022 - ON07
15.03.2023
TvdA
BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

Fase 3

Waterstraat
Broekstraat
President Kennedylaan
A1
A2
B
C
D
E
F1
F2
G
HUB
HUB
N
Uitgangspuntenkaart
Legenda
Bouwveld plangebied
Bouwveld onderzoeksgebied
Park Nieuw Velp
Indicatie binnentuin
Straten
3/5 bouwlagen
4/8 bouwlagen
Hoogteaccent (ziekenhuis) van 10 lagen
Hoogteaccent van 18 lagen
Compacte straat (verbinding)
Parkeerhub mogelijk (max. 5 lagen)

14. Uitgangspunten ontwikkelplan

In de voorgaande hoofdstukken is voor alle thema's uit het masterplan een verder uitwerking getoond. Nieuwe inzichten hebben waarnodig geleid tot verbeteringen en aanscherpingen, deels voor het gehele onderzoeksgebied, deels alleen voor het plangebied. Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van deze uitwerking en toont wat dit betekend voor de algemene uitgangspunten die in het masterplan zijn gesteld. Deze aangescherpte algemene uitgangspunten zullen weer het vertrekpunt zijn voor volgende uitwerkingen die voor de ontwikkeling nodig zijn. Hieronder volgt een overzicht:

Algemene uitgangspunten ontwikkelplan

1. De woonvisie 'Samen Wonen in Rheden, 2020-2026' en 'Nota Parkeernomen Rheden 2015' zijn leidend voor het plan.
2. Er zijn maximaal 180 parkeerplaatsen voor bezoekers in de openbare ruimte van het plangebied mogelijk.
3. Het gebied kent een ontsluiting voor de auto aan de oost en aan de westzijde van het plan , die onderling geen verbinding hebben in het plangebied. Het uitgangspunt van maximaal 400 woningen aan de westzijde kan worden losgelaten.
4. Parkeerplaatsen privé worden binnen de bouwvelden opgelost.
5. Op een aantal plekken in het plangebied is een (gedeelde) parkeerhub mogelijk (zie kaart).
6. Ieder bouwveld heeft een compacte straat (verbinding) die bijdraagt aan de menselijk maat en schaal.
7. De bouwmassa die gerealiseerd kan worden op de bouwvelden wordt bepaald het maximale aantal bouwlagen zoals aangegeven bij punt 10.
8. 75% van het woningaanbod in het plangebied is betaalbaar conform de Woningbouwimpuls.
9. De bouwhoogtes uit de kadernota 'Velp tussen Broek en Water, 2020' komen ter vervallen voor het onderzoeksgebied.
10. In de zone 3/5 bouwlagen mag maximaal 65% van de bebouwing de hoogste bouwlaag hebben. In de zone 4/8 bouwlagen mag maximaal 35% van de bebouwing de hoogste bouwlaag hebben. Het hoogteaccent op bouwveld F mag maximaal 18 lagen hebben.
11. Het programma bestaat uit een mix van woningtypen, waarbij betaalbaarheid voorop staat. Zo komt er aanbod voor starters, gezinnen en senioren in alle prijsklassen.
12. In het gebied moeten minimaal 50 sociale huurwoningen worden toegevoegd in fase 1 of 2 door een toegelaten instelling.
13. De ambities op het gebied van ruimtelijke kwaliteit (zoals binnentuinen en gevellengte) zullen worden verankerd in het beeldkwaliteitplan in plaats van vast te houden aan de uitgangspunten 13 en 14 van het masterplan.
14. De marktpartijen zijn bereid bij te dragen in de realisatie van de openbare ruimte en de te maken plankosten. De in het Masterplan benoemde exploitatiebijdrage van € 40,= per m2 BVO (prijspeil 2021), wordt voorafgaand aan de ontwikkeling van de bouwvlekken geactualiseerd. Uitgangspunt is dat de kosten voor aanleg openbaar gebied verdeeld worden over de verschillende bouwvelden.
15. De start bouw van de eerste woningen zal binnen 3 jaar na het toekennen van het de Woningbouwimpuls plaatsvinden. De start bouw van de laatste woningen zullen 10 jaar na het toekennen van het de Woningbouwimpuls plaatsvinden.

Bijlage

Over SVP

Alles en iedereen met elkaar verbinden

Een brede en open blik kenmerkt ons bij SVP. In alles wat we doen. Of we nu met een groot- of kleinschalig ontwerptraject bezig zijn. Iets wat we al vaker in handen hebben gehad of een volstrekt nieuwe vraag. We integreren al onze nieuw verworven inzichten, drie decennia ervaring, persoonlijke kracht en kennis in alles wat we doen. Het is een no-brainer dat er binnen ons bureau kruisbestuiving plaatsvindt tussen stedenbouw en architectuur. Het maakt onze plannen beter, completer, waarde-voller. En het leidt tot wederzijds respect, want alleen dan haal je het beste uit elkaar.

SVP

Het Zand 17,
3811 GB Amersfoort
T: +31 33 470 1188
E: info@svp-svp.nl

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Pres. Kennedylaan 104-108 | 6883 AX Velp | postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | **F** (026) 49 76 518 | **E** gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

Aan de bewoner(s) van

Adres
Postcode Plaats

datum	**zaaknummer**	**uw brief/kenmerk**
15 maart 2023	723360	
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
Rowena Vanistendael	(026) 49 76 911	

onderwerp
Inloopbijeenkomst Ontwikkelplan IJssel District.

Beste bewoner,

Graag nodigen wij u uit voor een inloopavond over het Ontwikkelplan IJssel District op **maandag 3 april van 19.00 uur tot 21.00 uur** in de voormalige zusterflat aan de **Broekstraat 9 in Velp**. U kunt binnenlopen wanneer het u uitkomt.

Wat kunt u op deze inloopavond verwachten?
Op deze avond praten wij u graag bij over het Ontwikkelplan en het vervolgproces. U heeft uiteraard de gelegenheid om vragen te stellen. Wij nemen uw opmerkingen mee bij de uitwerking van het definitieve Ontwikkelplan. Naar verwachting stelt de gemeenteraad het Ontwikkelplan in juni vast.

Wat is er in de afgelopen periode gebeurd?
De laatste keer dat wij u tijdens een inloopavond persoonlijk hebben bijgepraat over het Masterplan IJssel District was op 11 oktober 2021. Inmiddels heeft de gemeenteraad in februari 2022 het Masterplan IJssel District vastgesteld. Sinds september 2022 praten de gemeente en drie ontwikkelende partijen regelmatig met elkaar over de verdere uitwerking van het Masterplan.

Ontwikkelplan IJssel District
De ruimtelijke hoofdlijnen voor het IJssel District zijn vastgesteld in het Masterplan. Samen met de ontwikkelende partijen heeft de gemeente gewerkt aan een uitwerking van het Masterplan. Deze uitwerking is opgesteld in een concept 'Ontwikkelplan IJssel District'. Het doel van dit Ontwikkelplan is een verdieping te maken op onderdelen zoals programma, ruimtelijke kwaliteit, openbare ruimte, mobiliteit en fasering om tot een haalbaar plan te komen. De focus ligt hierbij op het plangebied welke hieronder op de afbeelding te zien is.

Wij spreken u graag tijdens de inloopavond op 3 april!

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,
namens hen,

Gea Hofstede,
wethouder Volkshuisvesting.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Burgemeester	5 Bestuur & Veiligheid	1 Geen armoede 10 Ongelijkheid verminderen 16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Stand van zaken voormalig Klooster in De Steeg

INHOUD VOORSTEL
Kennisnemen van het beëindigen van de huurovereenkomst

1 Wat is de aanleiding?
Gebreken van het pand veroorzaken dermate hoge kosten dat het niet meer in verhouding staat tot de tijd dat er gebruik gemaakt kan worden van het pand

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
n.v.t.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

4 Wat gaan wij ervoor doen?
n.v.t.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Budget:					
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:					

Beschikbaar:					
Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					

6 Wat zijn de risico's?

Het risico bestaat dat de eigenaar toch weer opnieuw arbeidsmigranten hier gaat opvangen. Hetgeen niet gewenst is omdat de buurt beloofd is dat er woningbouw ontwikkeld gaat worden.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De omwonenden worden uitgenodigd voor een bewonersavond door wethouder Hofstede.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

De Steeg,

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	Afdeling/cluster
27 maart 2023	Gemeenteraad	
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
Timo Otten		

Onderwerp
Voormalig Klooster in De Steeg

Geachte leden van de gemeenteraad,

Begin januari van dit jaar bent u voor het laatst geïnformeerd over de stand van zaken rondom het voormalig klooster in De Steeg. Inmiddels is duidelijk dat wij het pand niet meer in gebruik gaan nemen voor de opvang van vluchtelingen, waarover wij u graag nader informeren.

Vluchtelingenstroom
In februari 2022 viel Rusland met een troepenmacht Oekraïne binnen met een enorme vluchtelingenstroom tot gevolg. Tegelijk met de oorlog in Oekraïne nam ook de vluchtelingenstroom uit andere landen toe. In onze gemeente werd naarstig gezocht naar locaties waar wij een gedeelte van deze vluchtelingen op konden vangen. Een gedeelte van hen sliep op dat moment buiten op het grasveld in Ter Apel.

Crisisnoodopvang
Met de verhuurder van het voormalige klooster werd afgesproken dat wij het pand tijdelijk en met grote spoed konden gebruiken voor crisisnoodopvang van asielzoekers, om de buitenslapers in Ter Apel onderdak te kunnen bieden. De arbeidsmigranten die er zaten, zijn toen elders gehuisvest. In juni 2022 heeft de gemeente Rheden in het voormalige klooster ongeveer 150 asielzoekers opgevangen. Na deze opvang zou het pand verbouwd gaan worden om het geschikt te maken voor de langdurige opvang van Oekraïense vluchtelingen. En na deze periode wilde de eigenaar het perceel gaan door ontwikkelen.

Gebreken aan installaties
Tijdens de verbouwing werden steeds meer gebreken aan de installaties in het pand geconstateerd. De gemeente heeft vervolgens meerdere onderzoeken uit laten voeren op alle installaties om na te gaan of deze nog geschikt te maken zijn voor de langdurige opvang van vluchtelingen. De geraamde kosten van noodzakelijke renovatie van de installaties stonden echter niet meer in verhouding tot de verwachte gebruiksduur. Ook de verhuurder heeft zich niet bereid verklaard om deze renovaties uit te voeren.

Huurovereenkomst ontbinden en herontwikkeling naar woningbouw
Daarom heeft het college na ingewonnen juridisch advies besloten om de huurovereenkomst van het voormalige klooster te ontbinden en het pand niet meer in gebruik gaan nemen voor de opvang van vluchtelingen. Op dit moment zijn we met de verhuurder in overleg over de juridische afwikkeling hiervan. Ook wil het college dat de verhuurder aan de slag gaat met de doorontwikkeling van het perceel. Deze herontwikkeling naar woningbouw wordt vanuit het college begeleid door wethouder Hofstede. Zij zal u op een later moment indien nodig nader informeren hierover.

Hoogachtend,

Carol van Eert
Burgemeester

Nadja Renkema-Holstein
secretaris

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
P. Hofman

begrotingsprogramma
4 Duurzaamheid

draagt bij aan Global Goal(s)
7 Betaalbare en duurzame energie
9 Duurzame industrie, innovatie en infrastructuur.
11 Duurzame steden en gemeenschappen
13 Klimaatactie

b en w-vergadering
21 maart 2023

agendapunt
rondvraag

bijlage
1. Intentieverklaring

rol raad
Ter kennisname

onderwerp
Intentieverklaring van de gemeente Rheden voor verduurzaming van bedrijventerrein De Beemd in Velp, in het kader van het regiodeal programma Toekomstbestendige Bedrijventerreinen Arnhem Nijmegen.

INHOUD VOORSTEL

1. Besluiten om middels een intentieverklaring kenbaar te maken dat de gemeente Rheden het project voor verduurzaming van bedrijventerrein De Beemd in het kader van de regiodeal belangrijk vindt en voornemens is dit project te ondersteunen. In afwachting van een definitieve beslissing reserveert de gemeente in totaal €100.000,- van het budget voor de energietransitie voor de cofinanciering van de verduurzamingsprojecten. De dekking van de lasten wordt verdeeld over de jaren 2023-2026.
2. Besluiten om Wethouder Paul Hofman te mandateren om de Intentieverklaring in de bijlage te ondertekenen.

1 Wat is de aanleiding?

In november 2022 hebben de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, The Economic Board Arnhem Nijmegen en de Provincie Gelderland een propositie ingediend voor een deal tussen het Rijk en de regio. Eind februari 2023 heeft het kabinet besloten 15 miljoen euro ter beschikking te stellen voor de regiodeal Arnhem Nijmegen, onder meer voor de verduurzaming van bedrijventerreinen. Dit spoor wordt getrokken door VNO NCW.
Bedrijventerrein De Beemd in Velp is één van de bedrijventerreinen die is genoemd in de propositie om in aanmerking te komen voor financiële ondersteuning voor verduurzaming. De verdeling van de toegekende middelen vindt plaats op basis van de voorstellen die voor de bedrijventerreinen worden uitgewerkt in een aantal slagen. Uitgangspunt is dat maximaal 30 tot 40% van een project wordt gefinancierd vanuit de regiodeal.
Vanuit de gemeente Rheden loopt er sinds het najaar van 2021 een project om bedrijven te stimuleren om zonnepanelen op hun daken aan te brengen. Dit project moet verder gestimuleerd worden. De beschikbare middelen uit de regiodeal kunnen er toe bijdragen dat de verduurzaming op bedrijventerreinen verder gestimuleerd en daarmee versneld wordt.
De middelen kunnen ook bijdragen aan de versterking van de organisatiegraad op bedrijventerreinen.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Wet Milieubeheer
- Klimaatakkoord 2019
- Klimaatbeleid "Aan de slag voor een duurzaam klimaat 2019-2022"
- Coalitieakkoord 2022 -2026 'Groener, Socialer, Dichterbij'
- Economische visie Economische Bloei 2022-2025 (november 2022)
- Routekaart Circulaire economie (januari 2022)

- De doelstelling in de RES 1.0 waarin staat dat in 2030 op grote daken in Rheden zonnepanelen met een totaalvermogen van minimaal 25,5 MWp moeten zijn geplaatst (stand 2021: 8,6 MWp)

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Met de uitvoering van de projecten op De Beemd in het kader van de regiodeal wordt:

- het leggen van zonnepanelen op de bedrijfsdaken gestimuleerd (GG7,9,13)
- het nemen van maatregelen voor energiebesparing gestimuleerd (GG9,13)
- het verduurzamen van het bedrijventerrein als geheel ondersteund (GG9,11,13).

4 Wat gaan wij ervoor doen?

De gemeente financiert het voortraject waarin de plannen worden uitgewerkt, hetgeen moet leiden tot toekenning van de financiële middelen uit de regiodeal, om de gewenste maatregelen op De Beemd uit te kunnen voeren. Daarnaast levert de gemeente gedurende het hele project expertise en zorgt zij voor cofinanciering voor de te nemen maatregelen. Bij de cofinanciering vanuit de gemeente zal het met name gaan om:

1. voorfinanciering om de projecten op te starten
2. maatregelen ter verduurzaming van het hele bedrijventerrein (bijvoorbeeld in het kader van klimaatadaptatie)
3. gemeenschappelijke voorzieningen (zoals een buurtbatterij) en andere innovatieve oplossingen.

Van het het budget voor de energietransistie reserveert de gemeente €100.000,- om daarmee tot maximaal 10% van de totale investeringskosten te dekken.
De financiering vanuit de regiodeal bedraagt 30 – 40% de overige 50 – 60% zal dan door de bedrijven zelf worden gefinancierd. In het algemeen zal de cofinanciering van de gemeente vooral voorfinanciering en algemene maatregelen betreffen en de de cofinanciering van de bedrijven vooral betrekking hebben op de investeringen in de eigen bedrijven.
De financiering en de verdeling van de middelen wordt samen met het verder concretiseren van de plannen, uitgewerkt in het vervolgtraject.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

De gemeente Rheden reserveert €100.000,- uit het budget voor de energietransitie voor cofinanciering van het project, verdeeld over de periode 2023-2026.
Binnen het budget voor de energietransitie is met ingang van 2023 structureel ruim 8 ton beschikbaar, oplopend naar 1,6 miljoen euro in 2026. Dit is voldoende om deze uitgave te dekken.

6 Wat zijn de risico's?

In deze fase spreekt de gemeente de intentie uit maximaal €100.000,- beschikbaar te willen stellen voor cofinanciering en reserveert dit bedrag in het budget voor de energietransitie. Nadat de plannen in volgende fasen nader zijn uitgewerkt, neemt de gemeente een definitief besluit over de bijdrage.
Belangrijkste risico is op dit moment dat het project voor verduurzaming van De Beemd niet wordt geselecteerd voor een bijdrage vanuit de regiodeal.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Stichting Bedrijventerrein De Beemd onderschrijft het belang van verduurzamen en vindt het belangrijk dat ondernemers hierbij geholpen worden. De stichting steunt de plannen die de gemeente hiervoor wil indienen.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

In het voortraject worden de plannen nader uitgewerkt in samenspraak met Stichting De Beemd en de bedrijven op De Beemd.
Als er financiering vanuit de regiodeal beschikbaar komt voor verduurzaming van bedrijventerrein De Beemd, zal de gemeente hier in overleg met Stichting De Beemd verder over communiceren.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Er zal verantwoording worden afgelegd over de uitgevoerde projecten en de besteding van de middelen.

Velp,

Bijlage 1 Bij collegevoorstel “Intentieverklaring Regiodeal De Beemd” dossiernummer 2877

INTENTIEVERKLARING

De gemeente Rheden,

statutair gevestigd te Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Paul Hofman

verklaart het volgende:

> “De gemeente Rheden spreekt de intentie uit om in het kader van de regiodeal, door middel van cofinanciering en het leveren van de benodigde expertise, een substantiële bijdrage te leveren aan de verduurzaming van bedrijventerrein De Beemd in Velp. Voor de cofinanciering reserveert de gemeente Rheden een maximumbedrag van €100.000,-. Hiermee zal tot maximaal 10% van de investeringskosten worden gedekt, onder de voorwaarde dat de financiering vanuit de regiodeal minimaal 30 – 40% bedraagt en de overige 50 – 60% door de deelnemende bedrijven wordt gefinancierd. Gedurende de verdere uitwerking van de plannen worden nadere afspraken gemaakt over de financiering en de verdeling van de middelen.”

Aldus besloten tijdens de collegevergadering d.d. 21 maart 2023

Gemeente Rheden
Naam: Paul Hofman

_____

Wethouder
te Velp, d.d. 21 maart 2023

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	3 Gebiedsontwikkeling	9 Industrie innovatie en infrastructuur 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
circulatievoorstel		I Raadsvoorstel Maatregelpakket veiligheid spoorwegovergangen II Ontwerp-verkeersbesluit tijdelijke afsluiting spooroverweg Lentsesteeg Rheden

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Ontwerp-verkeersbesluit tijdelijke afsluiting spooroverweg Lentsesteeg Rheden

INHOUD VOORSTEL
- Instemmen met het ontwerp-verkeersbesluit tijdelijke afsluiting spooroverweg Lentsesteeg Rheden
- Toepassing geven aan afd. 3.4 Awb, de uniforme openbare voorbereidingsprocedure voor belanghebbenden en aldus bijgaand ontwerp-verkeersbesluit ter inzage leggen

1 Wat is de aanleiding?

In het zogenoemde NaNOV-programma (Noord-Oostelijke Verbinding (NOV) en het project dat erop volgde: NaNOV) is destijds besloten tot het treffen van overwegmaatregelen ter vermindering van hinder als gevolg van het groeiende goederenvervoer per spoor. Het programma is vastgelegd in een brief aan de Tweede Kamer van 11 april 2000 (Kamerstuk 22 589, nr. 157). De aanvullende overwegmaatregelen verhogen de verkeersveiligheid en de overwegveiligheid. De gemeenteraad van gemeente Rheden heeft na een uitvoerig participatie- en voorbereidingsproces op 21 juli 2015 ingestemd met dit verbeterpakket aan overwegmaatregelen (zie bijlage I). Een deel van de overwegen is in de afgelopen jaren aangepakt.

De aanpak van de niet actief beveiligde overweg (NABO) Lentsesteeg in Rheden is in voorbereiding en op dit moment verwacht voor 2025/2026. Hier wordt een ondertunneling voor langzaam verkeer gerealiseerd. Vanwege enerzijds gevaarzetting door recente (bijna-)aanrijdingen bij deze overweg en anderzijds financieringsvoorwaarden voor de ondertunneling vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, is het noodzakelijk dat deze overweg tijdelijk, voorafgaand aan de aanleg van de tunnel, afgesloten wordt voor alle verkeer. Dit uiterlijk per 31 december 2023. Hiertoe is een verkeersbesluit van de gemeente Rheden benodigd. In bijlage II staat dit ontwerp-verkeersbesluit.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- NaNOV-programma van ProRail.
- Raadsvoorstel Maatregelenpakket verkeersveiligheid spoorwegovergangen (15.69) 2015.
- Wegenverkeerswet, artikel 15 lid 2.
- Wegenwet, openbaarheid. De Lentsesteeg-Brinkweg inclusief de spoorwegovergang (en de toekomstige spoorwegondertunneling) zijn openbare wegen in de zin van deze wet.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

De weggebruikers beschermen en de veiligheid voor het wegverkeer en treinverkeer te garanderen door deze overweg voor een bepaalde periode te sluiten voor alle verkeer.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Het ontwerp van onderdoorgang Lentstesteeg, onderdeel van het NaNOV-programma, is al geruime tijd gereed. Om de onderdoorgang te realiseren is aanpassing van het bestemmingsplan noodzakelijk en is er grond nodig van particulieren. Door vervlechting met een ander bestemmingplan op nagenoeg dezelfde locatie heeft de gemeente in afstemming met ProRail de procedure voor de bestemmingsplanaanpassing nog niet kunnen starten. Het doel is nog steeds om de tunnel in 2025/2026 te realiseren. ProRail is primair verantwoordelijk voor de spoorveiligheid en de gemeente werkt samen met ProRail om dit mogelijk te maken.

Met dit B&W-besluit passen we de uitgebreide voorbereidingsprocedure uit afdeling 3.4 van de Awb toe. Het verkeersbesluit ligt daarmee eerst als voorgenomen besluit voor. Belanghebbenden kunnen vervolgens reactie geven op dit ontwerp-verkeersbesluit, waarna deze reacties (als ze worden ingediend) worden meegewogen in het definitieve verkeersbesluit. Zo wegen we zorgvuldig alle belangen mee voor deze tijdelijke maatregel.

Over de tijdelijkheid van de afsluiting wordt ingegaan bij de overwegingen in het ontwerp-verkeersbesluit en onder het kopje ‘besluit’ bij het tweede beslispunt. Mocht op enig moment (onverhoopt) blijken dat spoorondergang toch niet gerealiseerd kan worden, dan wordt de spooroverweg per 31 december 2027 weer opengesteld voor langzaam verkeer. De partijen ProRail (als spoorverantwoordelijk) en de gemeente Rheden (als samenwerkingspartner voor het algemene (verkeers)belang) overleggen dan voorafgaand met elkaar over de gewenste en veilige uitvoeringsvorm hiervan.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Geen. ProRail is verantwoordelijk voor de uitvoering en financiering van de vastgestelde verbetermaatregelen aan de spooroverwegen, waaronder de ondertunneling bij de Lentsesteeg.

6 Wat zijn de risico’s?

n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

In 2015 heeft de gemeenteraad na uitvoerige voorbereiding en participatie ingestemd met de spoorwegmaatregelen, waaronder de ondertunneling bij de Lentsesteeg (zie bijlage I). Om de benodigde financiering voor de ondertunneling bij ProRail veilig te stellen, móet de overweg uiterlijk 31 december 2023 afgesloten zijn voor alle verkeer.

Dit is dus op termijn in het belang van het vastgestelde maatregelenpakket en de wens van betrokkenen en belanghebbenden. Doordat de gemeente nu via het toepassen van de uniforme voorbereidingsprocedure (Awb, afd. 3.4) ook zienswijzen van belanghebbenden op het ontwerp-verkeersbesluit kan ontvangen, ontstaat een compleet beeld van alle informatie en kunnen alle belangen meegewogen worden.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Er is regelmatig afstemming tussen de gemeente Rheden en ProRail, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. Verder informeren zowel ProRail als de gemeente omwonenden, ondernemers en betrokkenen in de vorm van bewonersbrieven en (pers)berichten. Meer informatie over de aanpak van de overwegen is op de website van ProRail te zien: https://prorail.projectatlas.app/overwegen-rheden

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

n.v.t.

De Steeg,

Bijlage I - Raadsvoorstel Maatregelpakket veiligheid spoorwegovergangen
Bijlage II - Ontwerp-verkeersbesluit tijdelijke afsluiting spooroverweg Lentsesteeg Rheden

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

Portefeuillehouder
R. Haverkamp

Begrotingsprogramma
2 Ruimtelijk Domein

b en w-vergadering
21 juli 2015

agendapunt
6

bijlage(n) ter inzage
3

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

informatieavond
8 september 2015

agendapunt

raadsvergadering
22 september 2015

agendapunt

onderwerp
Maatregelenpakket verkeersveiligheid spoorwegovergangen.

INHOUD VOORSTEL
- Instemmen met het voorgestelde aangepaste maatregelenpakket verkeersveiligheid spoorwegovergangen.
- Kennis te nemen van de reacties van inwoners en gebruikers van de overwegen over het voorgestelde maatregelenpakket verkeersveiligheid spoorwegovergangen.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Dit voorstel is gedaan om tot een wel overwogen maatregelenpakket te komen dat voldoet aan de doelstelling van het NaNOV-programma namelijk: verbeteren van de spoorveiligheid, overwegveiligheid en verbeteren van de doorstroming van alle soorten verkeer op de kruisende wegen.

2 Wat is de aanleiding?
In het zogenaamde NaNOV-programma is besloten tot het treffen van diverse maatregelen in en langs de sporen in Oost-Nederland. Het programma is vastgelegd in een brief aan de Tweede Kamer van 11 april 2000 (Kamerstuk 22 589, nr. 157).
In de gemeente Rheden bevat het NaNOV-programma de maatregel: 'aanleggen tunnel President Kennedylaan te Velp'. Over het realiseren van deze tunnel heeft het gemeentebestuur van Rheden vastgesteld dat dit project niet uitvoerbaar is. In de periode 2009-2013 is daarnaar onderzoek gedaan en overleg gevoerd met de bewoners. Conclusie daarvan was dat een dergelijke onderdoorgang niet realiseerbaar is vanwege een zeer problematische ruimtelijke inpassing, en de niet sluitend te krijgen financiering (de onderdoorgang vergde aanvullende financiering door de gemeente).
Het NaNOV-programma biedt de ruimte om gezamenlijk -gemeente, ProRail en Infrastructuur en Milieu- op zoek te gaan naar een of meer alternatieve projecten waarmee de doelstelling toch gerealiseerd wordt. De doelstelling van dit onderdeel van het NaNOV-programma is: verbeteren van de spoorveiligheid, overwegveiligheid en verbeteren van de doorstroming van alle soorten verkeer op de kruisende wegen.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Spoorwegwet en Wegenverkeerswetgeving.

4 Wat willen wij bereiken?

De gemeente Rheden is met haar 37 overwegen een van de gemeenten met het grootste aantal overwegen in Nederland. Puur vanuit de overwegveiligheid is een aanpak dringend gewenst. Het college heeft zorgvuldig besproken of deze maatregelen niet een voorbereiding zijn op vergroting van het goederenvervoer. Het college is ervan overtuigd dat er geen relatie is met het PHS-programma. De voorgestelde maatregelen leiden niet tot extra treinen of hogere rijsnelheden. Dit is bevestigd door Infrastructuur en Milieu en ProRail. Hierdoor zijn er ook geen effecten op het gebied van geluidhinder.
Voor de gemeente Rheden is het van groot belang dat er draagvlak is voor de voorgestelde aanpak bij de inwoners van de gemeente en de gebruikers van de overwegen. Daarom is gezamenlijk met ProRail op 10 juni jl. een informatieavond georganiseerd om de overwegmaatregelen goed toe te kunnen lichten. Daarnaast zijn de ondernemers in Rheden aangeschreven.

5 Wat gaan wij ervoor doen?

Om een goed beeld te krijgen van mogelijkheden, maar vooral ook van effecten bij opheffing van overwegen heeft het adviesbureau Witteveen en Bos een inventarisatie uitgevoerd. Dit rapport 'verkenning spoorwegovergangen Rheden' (W+B, december 2014) is als bijlage toegevoegd. Het doel van de gemeente is verbeteringen te bereiken zonder al te veel in te leveren op bereikbaarheid. Vervolgens zijn deskundigen t.a.v. aspecten als cultuurhistorie, recreatie en toerisme en bereikbaarheid hulpdiensten om een reactie gevraagd. Op basis van deze beoordeling is een conceptmaatregelenpakket ontstaan dat vervolgens aan inwoners en gebruikers is voorgelegd.
De reacties die op de informatieavond van 10 juni jl. ontvangen zijn en de ontvangen mails en brieven over dit onderwerp zijn samengevat in bijgaande reactienota.
Er zijn ca. 127 reacties ontvangen 62% daarvan heeft betrekking op de afsluiting Mauritiusstraat. De brief die Rhedens Dorpsbelang heeft gestuurd wordt in meerdere reacties onderschreven. De overige reacties en ingediende suggesties zijn niet zodanig dat het maatregelenpakket moet worden aangepast. Diverse aandachtpunten kunnen bij de nadere uitwerking van de maatregelen worden betrokken. Over de afsluiting Pinkelseweg zijn veel reacties binnengekomen met het verzoek deze overweg open te houden voor voetgangers en fietsverkeer.

- Ten aanzien van de Mauritiusstraat in Rheden is het bijgestelde advies om de spoorwegovergang niet af te sluiten. Zowel inhoudelijke argumenten op het gebied van leefbaarheid en oversteekbaarheid als ook de breed gedragen weerstand bij de belanghebbenden rechtvaardigen het om op dit punt de raadpleging te volgen en het advies bij te stellen.
- Ten aanzien van de Pinkelseweg in Rheden is het bijgestelde advies om nader onderzoek te doen naar alternatieven waarbij het uitgangspunt is dat de overweg minimaal open blijft voor langzaam verkeer. Op 20 juli heeft de gemeente een lijst met circa 250 handtekeningen van tegenstanders van de afsluiting ontvangen. Deze omvangrijke 'groep' had zich niet eerder gemeld; niet op de inloopavond van 10 juni en ook niet bij monde van het Rhedens Dorpsbelang. Voor een zorgvuldige besluitvorming moet de argumentatie bij deze tegenstanders worden opgehaald.
- Ten aanzien van de overige maatregelen is het advies om deze te handhaven. In de reactienota zijn per specifieke maatregel de nadere argumenten geduid en zijn wij ingegaan op de inhoudelijke genoemde argumenten, dan wel (on)mogelijkheden. Ook zijn er op onderdelen nadere onderbouwingen gegeven van de achtergronden van de maatregelen. Er zijn daarbij geen nieuwe inzichten aangedragen.

Het door het college voorgesteld aangepaste maatregelenpakket:

Nr.	Kern	Naam spoorweg-overgang	Maatregel	Geraamde kosten (excl. BTW)
5	Velp	Stationsstraat/Kerkstraat	Afsluiten spoorwegovergang voor alle verkeer en aanleggen onderdoorgang voor langzaam verkeer	€ 4.435.000,00
8	Velp	Biljoen (voorheen Lathumseveerweg)	Aanleggen landbouwsluis om de intensiteit op de overgang te verlagen	€ 26.000,00
11	Rheden	Lentsesteeg	Afsluiten spoorwegovergang voor alle verkeer en aanleggen onderdoorgang voor langzaam verkeer	€ 3.067.000,00
14	Rheden	Mauritiusstraat	OPEN HOUDEN voor alle verkeer	
15	Rheden	Groenestraat	Verbreden voetpad op spoorwegovergang in combinatie met recon-strueren kruispunt, waardoor de stationsomgeving wordt geaccentueerd.	€ 499.000,00
16	Rheden	Pinkelseweg	Nader onderzoek naar alternatieven waarbij het uitgangspunt is dat de overweg minimaal open blijft voor langzaam verkeer	€ 319.000,00
17	Rheden	Havelandseweg	Verwijderen trottoir oostzijde en aanleg vrijliggende fietspaden op overweg	€ 487.000,00
18	Rheden	Schaarweg	Afsluiten spoorwegovergang voor gemotoriseerd verkeer dat wil zeggen wel open voor fiets en voetgangers	€ 38.000,00
26/ 27	Ellecom	Hofstetterlaan en Lange Juffer	Overweg Hofstetterlaan beveiligen met de mini-AHOB installatie van de Lange Juffer, en de overweg Lange Juffer opheffen	€ 1.214.000,00
30	Dieren	Overpad Station Dieren	Opheffen in verband met bouw passarelle	€ 500.000,00

6 Wat gaat het kosten?

De kostenraming van deze verkenningsfase heeft volgens ProRail een spreiding van +/- 40%. Dit is de gebruikelijke aanname in de verkenningsfase. Voor de uitvoering van het maatregelenpakket is binnen het NaNOV-budget een bedrag van € 13,7 miljoen (excl. BTW) beschikbaar; die gelden zullen, na besluitvorming door de drie genoemde partijen, worden besteed door ProRail, medefinanciering door de gemeente is **niet** nodig. Indien de kosten tijdens de realisatie toch hoger blijken te zijn dan het beschikbare budget zal, in onderling overleg, de uitvoering van een aantal maatregelen vervallen. De gemeente is overigens alleen contractpartij in haar rol als wegbeheerder, maar loopt geen financieel risico bij overschrijding van het budget.
Een en ander wordt bevestigd in bijgaande brief van het ministerie van Infrastructuur en Milieu waarin wordt ingestemd met de aanwending van het NaNOV budget voor dit maatregelenpakket overwegen.

7 Wat zijn de risico's?
Omdat de maatregelen mogelijk niet voor iedereen een vooruitgang betekenen, bestaat de kans dat juridische procedures worden gestart. Wel is er verschil in de maatregelen, bij de ene betreft het een verkeersbesluit, bij de ander een onttrekking openbaarheid-besluit. Bij een van de maatregelen is zelfs een bestemmingsplanprocedure nodig. Deze procedures zullen bij de nadere uitwerking in samenwerking met ProRail moeten worden doorlopen.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het voorstel is besproken met ProRail en het ministerie van Infrastructuur en Milieu. De staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu heeft het NaNOV budget voor het voorgestelde maatregelenpakket beschikbaar gesteld. Ook is het voorstel besproken met de politie en VGGM Brandweer en Ambulance zorg. De hulpverleningsorganisaties kunnen instemmen met het maatregelenpakket. Wel zijn er wensen t.a.v. de uitvoering aangegeven. Bekeken wordt of deze binnen budget realiseerbaar zijn. Uit de reacties van inwoners en gebruikers is gebleken dat met name tegen de afsluiting van de Mauritius-straat voldoende overtuigende bezwaren zijn.
Door het laten vervallen van de voorgenomen afsluiting van de Mauritiusstraat zijn de meeste bezwaren weggenomen.
Voor de afsluiting Pinkelseweg zal nog met bewoners en ProRail worden gesproken of wijziging in een overweg voor voetgangers en fietsers tot de mogelijkheden behoort.
De overige reacties zijn niet zodanig van omvang dat geconcludeerd moet worden dat voor het maatregelenpakket geen draagvlak zou zijn.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De reacties zijn verwerkt in een reactienota. Deze is als bijlage bij dit voorstel gevoegd. Als na besluitvorming de uitvoeringsfase van start gaat, kan iedere spoorwegovergang worden bezien als een object dat wordt heringericht. Om die reden zal de gemeente Rheden aan ProRail vragen om tijdens de uitvoering de belanghebbenden/omwonenden op de juiste wijze te betrekken.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

De Steeg, 21 juli 2015

Burgemeester en wethouders van Rheden,

P.M. van Wingerden-Boers,
burgemeester.

J.W. Kettelerij,
secretaris.

gemeente Rheden

RHD2023-VKB-211
Zaaknummer 861393

Ontwerp-Verkeersbesluit: Tijdelijk afsluiten onbeveiligde spooroverweg Lentsesteeg - Brinkweg te Rheden

Samenvatting:
Tussen de Brinkweg en de Lentsesteeg in Rheden bevindt zich een onbeveiligde spooroverweg, ook wel een NABO genaamd (een Niet Actief Beveiligde Overweg). Om de weggebruiker te beschermen en de veiligheid voor het wegverkeer en treinverkeer te garanderen, wordt deze overweg voor een bepaalde periode gesloten.

Burgemeester en wethouders van Rheden;

Gelet op:
De voor het nemen van een verkeersbesluit relevante wetgeving in de Wegenverkeerswet (WVW) 1994, het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens (RVV) 1990, het Besluit Administratieve Bepalingen inzake het Wegverkeer (BABW), het Algemene Wet Bestuursrecht (AWB), het Mandaatbesluit Rheden 2020 en de overige beleidsplannen van de gemeente Rheden.

Overwegingen:
- De Lentsesteeg en de Brinkweg liggen buiten de bebouwde kom van Rheden en zijn in beheer bij de gemeente Rheden. De spoorweg is in beheer bij ProRail.
- Op de huidig geldende wegcategoriseringskaart zijn deze wegen aangemerkt als erftoegangsweg.
- Een overweg is een kruising van een weg en een spoorweg die wordt aangeduid door middel van verkeersbord J12 of J13 van bijlage I van het RVV 1990.
- De spooroverweg is een onbewaakte spoorovergang die openbaar toegankelijk is en openbaar is in de zin van de Wegenwet.
- Op overwegen geldt de hoofdregel dat het treinverkeer voorrang heeft op het wegverkeer, conform artikel 15a van het RVV 1990.
- Deze bedoelde overweg is uitgerust met verkeersbord J13 (zgn. andreaskruizen) en waarschuwingsborden, maar wordt niet actief beveiligd met spoorbomen, bellen en lichtsignalen. Hierdoor moeten weggebruikers extra alert zijn op naderende treinen. Dit leidt tot gevaarzetting in de vorm van (bijna-)ongelukken die hebben plaatsgevonden.
- De spooroverweg is niet oversteekbaar voor motorvoertuigen. Door twee sluishekken kunnen alleen voetgangers en fietsers maken gebruik van de spooroverweg. Voetgangers en fietsers vallen in de categorie langzaam verkeer en hebben daardoor relatief gezien een lange oversteektijd.
- ProRail en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat hebben de ambitie om vóór 2024 alle openbaar toegankelijke NABO's aan te pakken, omdat deze onbeveiligde overwegen gevaarlijke situaties met zich mee brengen. Op onbeveiligde overwegen vinden regelmatig bijna-ongelukken plaats. Als een bijna-ongeluk of een echt ongeluk gebeurt, heeft dat grote gevolgen voor alle betrokkenen en de veiligheid van het treinverkeer.
- Op deze onbeveiligde overweg heeft in het (recente) verleden al een aantal van deze bijna-ongelukken plaatsgevonden.
- Het aantal passagierstreinen is gemiddeld acht per uur (NS Sprinter en NS Intercity). Daarnaast zijn er ook goederentreinen, die zowel in de nacht als overdag op dit traject rijden. Uit gegevens van 2021 blijkt dat er dagelijks zo'n 10 à 15 goederentreinen deze spooroverweg passeren.
- De passagierstreinen passeren met een gemiddelde snelheid van 125km/u.
- Niet alleen fietsers maar ook voetgangers maken gebruik van de overweg. Deze weggebruiker dient vanzelfsprekend ook beschermd te worden.
- Een alternatief om de huidige spoorwegovergang-constructie in stand te houden door het alleen plaatsen van verkeersverbodsborden voor fietsers en voetganger, is niet kansrijk. Het is aannemelijk dat een fietser en/of voetganger dan alsnog in de verleiding komt om de spooroverweg te willen passeren.
- De fysieke afsluiting gebeurt door middel van infrastructurele maatregelen, waarmee het

oversteken van het spoor onmogelijk wordt gemaakt: onder andere het aanbrengen en verlengen van het hekwerk langs de spoorbaan, het wijzigen van de weginrichting bij de spoorwegovergang (wegnemen van verhardingen op en rondom het spoor) en het verwijderen van verkeersborden J13, inclusief de daarbij behorende waarschuwingsborden.

- De mogelijke ervaring van hinder door de afsluiting van de spooroverweg is voor het langzame verkeer van bepaalde duur. De afsluiting van de spooroverweg is tijdelijk, omdat op deze locatie een spoortunnelonderdoorgang in voorbereiding is. Hiervoor werkt ProRail samen met de Gemeente Rheden, met financiering vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Het langzame verkeer heeft op termijn weer doorgang tussen de Brinkweg en de Lentsesteeg.
- Een voorwaarde voor de financiering van de spoortunnelonderdoorgang is dat deze onbeveiligde overweg uiterlijk 31 december 2023 afgesloten is voor alle verkeer. De huidige verwachting is dat in 2026 met de aanleg van de tunnel wordt gestart. Het voornemen is om dit verkeersbesluit te laten gelden tot de spoortunnelonderdoorgang in gebruik is genomen. In het geval van onvoorziene of externe factoren de realisatie van de ondertunneling geen navolging krijgt, wordt de spooroverweg weer opengesteld per 31 december 2027. ProRail is (en blijft) primair verantwoordelijk voor de spoorveiligheid.
- De mogelijke hinder die een weggebruiker kan gaan ervaren, is verlenging van de reisafstand per fiets en/of te voet. Door de afsluiting kan een weggebruiker op de Oranjeweg richting Velp, niet meer via de Brinkweg (en Lentsesteeg), maar moet via de rotonde op de Arnhemsestraatweg. Dat geldt vanzelfsprekend ook vice versa. Deze route is voorzien van fietsvoorzieningen. Het gevolg is een extra reisafstand van slechts ongeveer 100 meter en dit maakt de afsluiting aanvaardbaar.
- Voor enkele bewoners aan de Brinkweg die zich per fiets of te voet zich willen verplaatsen richting de Arnhemsestraatweg, neemt de reisafstand meer toe. Echter, het algemeen belang om de veiligheid voor het wegverkeer en treinverkeer te garanderen ter plaatse van de NABO weegt zwaarder dan een tijdelijke verlenging van een reisafstand voor een beperkte groep.
- Het afsluiten van de spooroverweg houdt ook in dat de Lentsesteeg aan de zuidzijde van de Arnhemsestraatweg, voor alle weggebruikers een doodlopende weg gaat worden. Om de weggebruiker goed en tijdig te informeren dat er geen doorgang meer is, wordt (tijdelijke) verkeersbebording hiertoe geplaatst. Ditzelfde geldt aan de zijde van de Brinkweg.
- Het verkeer op andere nabije openbare wegen dan die waarop dit besluit betrekking heeft, wordt niet rechtstreeks en ingrijpend beïnvloed als gevolg van deze maatregel.
- Aan de Brinkweg bevinden zich minder dan 30 woonadressen.
- Met de direct omwonenden is reeds meerdere malen overleg gevoerd over het traject rondom de ondertunneling van spooroverweg. In het licht van bescherming van de weggebruiker is bekend dat een deel van de betrokkenen en omwonenden begrip heeft voor de (voorgenomen) tijdelijke afsluiting om de veiligheid voor een ieder te garanderen.
- Over dit ontwerp-verkeersbesluit is overleg gevoerd met de betrokken spoorwegbeheerder ProRail.
- Over dit ontwerp-verkeersbesluit overleg is gevoerd met de gemandateerde van de korpschef van politie Oost-Nederland – afdeling Verkeer, die kan instemmen met dit ontwerp-verkeersbesluit.

BESLUIT:

- Door middel van infrastructurele maatregelen (het aanbrengen/verlengen van een hekwerk, het wijzigen van de weginrichting bij de spoorwegovergang en het verwijderen van verkeersborden J13 van bijlage 1 van het RVV1990, inclusief de daarbij behorende waarschuwingsborden) het fysiek begrenzen dat langzaam verkeer gebruik maakt van de onbeveiligde spooroverweg tussen de Lentsesteeg en de Brinkweg in Rheden;
- Dit verkeersbesluit is van kracht tot het moment dat de door ProRail te realiseren spoortunnelonderdoorgang als onderdeel van de openbare weg, in gebruik is genomen. In het geval dat door onvoorziene of externe factoren de realisatie van de ondertunneling geen navolging krijgt, wordt de spooroverweg weer opengesteld per 31 december 2027.

De Steeg, 27 maart 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,
namens hen,

Richard Jansen
manager team Woon- en Leefomgeving

Datum van verzending: 29 maart 2023

AANVULLENDE INFORMATIE

Zienswijze
Vanaf de publicatiedatum van dit ontwerp-verkeersbesluit kunnen belanghebbenden schriftelijk dan wel mondeling hun zienswijze of een mening aan ons kenbaar maken. Doe dit zo snel mogelijk, uiterlijk binnen zes weken na de publicatiedatum.

Schriftelijke zienswijzen moeten worden verstuurd naar:
Het college van burgemeesters en wethouders van Rheden, Postbus 9110, 6994 ZJ De Steeg.
U kunt ook een e-mail sturen naar gemeente@rheden.nl. Vermeld daarbij:

- Uw naam
- Adres
- Zaaknummer 861393

Als het u niet lukt om het ontwerp-verkeersbesluit digitaal te raadplegen, dan kunt u het ontwerp-verkeersbesluit inzien bij de servicebalie van het gemeentehuis in Velp, President Kennedylaan 106 in Velp. De openingstijden staan vermeld op www.rheden.nl.

Op verzoek kunnen belanghebbenden tegen betaling van een bedrag aan leges, een afschrift verkrijgen van het ontwerp-verkeersbesluit.

Voor het indienen van een mondelinge zienswijze kunt u binnen zes weken na de publicatiedatum bellen met het algemene telefoonnummer van de gemeente Rheden (026) 4976 911. Houdt u daarvoor het zaaknummer 861393 bij de hand.

Raadsinformatiebrief

Datum : 24 maart 2023

Aan : 18 gemeenten: colleges B&W en gemeenteraden

Van : GMR: Groene groeiregio en Ontspannen regio (met lokale eindredactie)

Betreft : Regioarrangement, Vitaal Landelijk Gebied Gelderland, Groen-blauw raamwerk

---

1. Aanleiding

In deze raadsinformatiebrief wordt u geïnformeerd over het regioarrangement dat de Groene Metropoolregio dit jaar samen met haar achttien gemeenten, de provincie en de Waterschappen opstelt. Het regioarrangement ligt voor het vaststellen van de kaders in het najaar in gemeenteraden voor. In deze brief staat uitgelegd wat het regioarrangement inhoudt, uit welke opgaven (bouwstenen) het regioarrangement bestaat, hoe het zich verhoudt tot andere afspraken en programma's en wat proces en de planning voor het aankomende jaar zijn.

Een belangrijk opgave binnen het regioarrangement is de transitie van het landelijk gebied. Deze opgave werkt de provincie de komende maanden samen met onze en de andere Gelderse regio's uit in het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG; voorheen Gelders Programma Landelijk Gebied (GPLG)). Omdat deze opgave op dit moment zo actueel is, besteden wij er in deze brief extra aandacht aan. Wij gaan daarnaast in op Groene-blauw raamwerk met het rapport Vervlochten regio, dat wij als denkkader en inbreng voor het VLGG en het regioarrangement gebruiken.

2. Van verstedelijkingsstrategie naar regioarrangement en NOVEX ontwikkelperspectief

De ruimtelijke opgaven in ons land zijn groot en urgent en de ruimte is schaars. Alleen inpassen is niet genoeg. Om onze regio in balans te laten groeien, is het nodig om creatief om te gaan met de ruimte, keuzes te maken, slim te clusteren en middelen te organiseren.
Het regioarrangement is één van de twee sporen waar de Groene Metropoolregio samen met andere betrokkenen aan ruimtelijke plannen werkt. Het andere spoor is NOVEX-gebied. Hieronder leggen we uit wat het regioarrangement inhoudt, hoe dit samenhangt met andere ruimtelijke plannen en wat de wisselwerking tussen de twee sporen is.

Wat is het regioarrangement?
Het Rijk wil eind 2023 met alle provincies afspraken maken over hoe wij opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, goed ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt hiervoor een ruimtelijk voorstel van de provincie. De provincie Gelderland heeft besloten haar ruimtelijk voorstel vanuit haar zeven regio's op te bouwen op basis van een regioarrangement per regio. Een van de regio's is onze Groene Metropoolregio.

In het regioarrangement maken we als provincie, regio's, gemeenten en maatschappelijke partners (o.a. Waterschappen) afspraken over het gezamenlijk perspectief voor hoe we al deze opgaven in samenhang aanpakken voor de komende 20 tot 30 jaar. Formeel is het regioarrangement een (niet verplicht) interbestuurlijk programma op basis van de Omgevingswet dat in 2024 in werking treedt. De inzet is dat de overheden een overeenkomst aangaan voor een langjarige samenwerking en dat via een cyclisch proces de regioarrangementen worden geactualiseerd en nader uitgewerkt. Uitgangspunt is dat met het regioarrangement geen nieuw beleid wordt vastgesteld. Daar waar bijstelling van staand beleid nodig is, is het regioarrangement agenderend voor bestuurlijk/politieke besluitvorming bij de betrokken overheden.

Verstedelijkingsstrategie als basis voor het regioarrangement

De Groene Metropoolregio heeft samen met de regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht, de Waterschappen en het Rijk in 2021 en 2022 de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (hierna: verstedelijkingsstrategie) opgesteld en hierover verstedelijkingsafspraken gemaakt. Deze verstedelijkingsstrategie en -afspraken zijn vastgesteld door de gemeenteraden van de achttien gemeenten en dienen als basis voor het regioarrangement van de Groene Metropoolregio. Voor de Groene Metropoolregio zal het regioarrangement voor het overgrote deel bestaan uit de verstedelijkingsstrategie. Het regioarrangement is daarmee voor de Groene Metropoolregio een doorontwikkeling van haar verstedelijkingsstrategie. De verstedelijkingsstrategie bestaat uit de opgaven (in de verstedelijkingsstrategie heten dit bouwstenen) wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving. Via de gebiedsprogramma's per deelgebied (Liemers, Spoorzone Arnhem-Oost, Veluwe(zoom), Middengebied en Nijmegen-West & Rijk van Nijmegen) worden de verstedelijkingsstrategie en de verstedelijkingsafspraken verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Het regioarrangement kent echter drie belangrijke uitbreidingen op de verstedelijkingsstrategie, te weten: Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland, Energie-infrastructuur en -transitie en Circulaire economie.

Regioarrangement en NOVEX ontwikkelperspectief

De Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley zijn door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied. De zestien NOVEX-gebieden in Nederland vragen vanwege de grote ruimtelijke opgave en transities om een apart ontwikkelperspectief. Dat is het tweede spoor waar de Groene Metropoolregio werkt aan ruimtelijke plannen. In het NOVEX ontwikkelperspectief ligt de focus op de brede verstedelijkingsopgaven en de opgaven in het landelijke gebied (natuurversterking en landbouwtransitie). De verstedelijkingsstrategie is in aanpak en werkwijze een voorloper van NOVEX. Het regioarrangement past voor Groene Metropoolregio (en voor de regio Foodvalley) in de lijn om te komen tot dit gezamenlijke NOVEX ontwikkelperspectief. Het NOVEX ontwikkelperspectief loopt parallel op en zal eind 2023 – tegelijkertijd met de ruimtelijke puzzel van de provincie (de regioarrangementen van de zeven regio's tezamen) – klaar zijn. Het NOVEX ontwikkelperspectief bevat onderdelen zoals:

- Kenmerken en identiteit NOVEX-gebied
- Concrete bijdrage aan nationale programma's
- Samenhang met lopende gebiedstrajecten en plannen

In 2024 stellen de Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley als NOVEX-gebied aan de hand van het NOVEX ontwikkelperspectief een uitvoeringsagenda met regionale investeringsagenda op.

Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG)

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is een nationaal programma onder de Omgevingswet. Het beoogt een gebiedsgerichte en samenhangende aanpak voor het landelijk gebied.

Aan de provincies is gevraagd om hieraan invulling te geven: uiterlijk 1 juli 2023 moeten de provincies een “concept bod” voor het NPLG aan het Rijk aanbieden. Dit concept-bod bevat een wettelijk verplicht onderdeel in het kader van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering. De provincie Gelderland geeft dit bod vorm via het VLGG. Het VLGG kent een brede doelstelling waarin voorstellen voor natuur, water, klimaat en landbouw samenkomen. De inhoud van het VLGG is, naast een bod voor het Rijk, ook inbreng voor het regioarrangement.

3. Opgaven (bouwstenen) regioarrangement

Voor de Groene Metropoolregio bestaat het regioarrangement voor het overgrote deel uit ruimtelijke opgaven zoals opgenomen in de verstedelijkingsstrategie. De uitbreiding van de ruimtelijk opgaven voor het regioarrangement voegen wij daar aan toe. Hieronder lichten we alle opgaven (bouwstenen) toe. Met bijzondere aandacht voor de opgave rondom het landelijk gebied.

Het zal niet lukken om alle (nieuwe) opgaven in het tijdsbestek van een paar maanden voldoende uit te werken voor het regioarrangement. We proberen dan procesafspraken te maken over verdere uitwerking.

A. Leefomgeving

Als Groene Metropoolregio hebben wij de visie om te groeien in balans. Een balans tussen groei in inwoneraantallen, wegen, fietspaden en werkgelegenheid en groei van de kwaliteit van onze leefomgeving: natuur, landschap, cultuur en cultuurhistorie, toerisme en recreatie. Om die balans te realiseren, is het belangrijk om te weten waar er kansen zijn voor versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie. En ook waar wij die kansen kunnen combineren om bijvoorbeeld onze omgeving beter aan te passen aan het klimaat, meer ruimte te maken voor recreatie en toerisme en bezoekers beter te spreiden over de regio, duurzame energie op te wekken et cetera. Die kansen hebben wij in kaart gebracht in wat wij een Groen-blauw raamwerk noemen. In het rapport “Vervlochten regio” is dat Groen-blauw raamwerk verbeeld en verwoord. Het volledige rapport en een online samenvatting daarvan is te vinden via bijgaande link: Rapport Vervlochten regio. De kaarten in het rapport Vervlochten regio zijn verwerkt in de verstedelijkingsstrategie die gemeenteraden in het najaar van 2022 hebben vastgesteld.

In het rapport Vervlochten regio gaat het nadrukkelijk over *kansen* voor versterking. Het zijn *mogelijkheden*. In het rapport worden geen ruimtelijke afwegingen of keuzes gemaakt; daar is het rapport niet voor bedoeld. Het rapport is wel bedoeld als basis voor die ruimtelijke afwegingen en keuzes. Het rapport Vervlochten regio bestaat – grofweg – uit twee delen. Het eerste deel is een analyse van wat er al is: welke natuur, landschap en cultuurhistorie hebben we al in onze regio? Het tweede deel is een visie op kansen die er zijn op het versterken van wat er al is. Tot slot worden er elf ontwikkelingen in onze regio genoemd die op het eerste oog het meest kansrijk zijn om verder uit te werken. In het vervolgtraject wordt bekeken of dit inderdaad de ontwikkelingen zijn die verder uitgewerkt moeten worden, of dat er (ook nog) andere ontwikkelingen zijn waarvoor dat geldt. Deze uitwerking gebeurt stapsgewijs. Van een eerste nadere uitwerking in gebiedsprogramma’s, regioarrangement en programma VLGG tot inpassing in het ruimtelijk beleid van elke afzonderlijke gemeente.

B. Wonen

Voor de opgave wonen is recent een Woondeal 2.0 opgesteld (maart 2023) met daarin afspraken over de woningbouw en het realiseren van ongeveer 33.000 woningen tot en met 2030. De focus ligt enerzijds

op het realiseren van deze afspraken (met name betaalbare en binnenstedelijke woningbouw) en waar mogelijk kansen verkennen voor de woonbehoefte na 2030.
Voor de uitvoering hiervan, om randvoorwaarden in te vullen en knelpunten weg te nemen, hebben gemeenten financiën nodig. Voor de ontwikkeling van toekomstbestendige woningbouw met balans tussen klimaat (water en bodem sturend), natuur, biodiversiteit, circulariteit en verstedelijking worden toekomstscenario's voor de ruimtelijke opgave in onze regio verkend. Deze worden onderzocht in het programma Groene Metropool 2120. Het programma Groene Metropool is een onderzoeksprogramma dat de Groene Metropoolregio samen met de provincie en de Wageningen Universiteit uitvoert naar het in beeld brengen van de ruimtelijke opgave met vergezichten over 50 à 100 jaar. Het rapport Groene Metropool 2120 wordt voor achtergrondinformatie als bijlage bijgevoegd bij het regioarrangement in september / oktober.

C. Mobiliteit

Meer woningen, meer inwoners én meer bedrijvigheid betekent een groei van de mobiliteit. Een belangrijke voorwaarde om bij te dragen aan het oplossen van het woningtekort is verbetering van de bereikbaarheid. Zonder extra investeringen zijn de (nieuwe) woningen onbereikbaar, zo blijkt uit de mobiliteitsanalyse. Voor mobiliteit zijn er diverse maatregelen in beeld om te agenderen in het regioarrangement, zoals de uitwerking van de verstedelijkingsafspraken, met de versterking van fietsverbindingen (onder andere VeluweWaalpad), hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) en het MIRT onderzoek A12 Corridor.

D. Economie

Naar aanleiding van de verstedelijkingsafspraken die zijn gemaakt, is de volgende stap om te komen tot een economische programmering en ruimtelijke vertaling. De koers Economie van de Toekomst, bestaande uit zes thema's: netcongestie, circulariteit, logistiek, campussen, herstructureringen en balans wonen-werken, is de inbreng voor het regioarrangement. Borging van de economische programmering en ruimtelijke vertaling vindt plaats in het nieuwe Regionaal Programma Werklocaties (RPW) dat er op 1 januari 2025 afgerond moet zijn. Het rapport Economie van de toekomst wordt voor achtergrondinformatie als bijlage bijgevoegd bij het regioarrangement in september / oktober.

Circulaire economie

In het regioarrangement komt bij de bouwsteen Economie nu expliciet aandacht voor het thema circulaire economie. De Groene Metropoolregio heeft de ambitie om Circulaire topregio te zijn. Thema's waar aandacht voor is, zijn onder andere:

- Ruimte nodig voor Hoge Milieu Categorieën bedrijven. Gekeken wordt naar het optimaliseren van bestaande locaties en het zoveel mogelijk clusteren. Samen met de provincie brengen we hmc-locaties in beeld die zich in (te) dichte nabijheid van woningen (of toekomstige plannen voor woningbouw) bevinden en vanuit o.a. het streven naar brede welvaart idealiter op een andere locatie gevestigd zouden moeten worden.
- Krachtige inzet op verdichting, verduurzaming en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen.
- Circulaire bouw en infrastructuur. De regio kent een grote woningbouwopgave, waarbinnen circulair bouwen een belangrijke ambitie is.

E. Energie- infrastructuur en energietransitie

De energie-infrastructuur is niet meer vanzelfsprekend bij de ontwikkeling van projecten; netwerkcongestie werkt beperkend. De energie-infrastructuur moet vroegtijdig meegenomen gaan worden als randvoorwaarde in de ruimtelijke ontwikkeling en planvorming. In het kader van integraal programmeren en toewerken naar een toekomstig energiesysteem is een verkenning nodig naar de cluster vorming van vraag- en aanbod van energie. Hiermee kunnen we een slimme combinaties maken tussen de verstedelijkingsopgave, de mobiliteits- en warmtetransitie en de verduurzaming van bedrijventerreinen en land- en glastuinbouw. De netbeheerder verwacht een sturende rol en een helder afwegingskader van overheden. Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is een programma waar de energie-infrastructuur voor economisch perspectief in zal landen.

Klimaatopgave rond duurzame opwek

Tot 2030 werken wij in de regio toe naar het realiseren van 1,62 TWh duurzame opwek. De nieuwe Europese klimaatplannen en de nationale doelstelling van 55% CO_2 reductie in 2030 leggen nog een extra opgave neer. Ook na 2030 is inzet nodig op het realiseren van lokale duurzame opwek en het verlagen van het energieverbruik om zo een bijdrage te leveren aan deze CO_2 reductie doelen. Om de impact op het energienet te beperken is een match tussen de lokale opwek en het lokale verbruik noodzakelijk. Het realiseren van duurzame opwek staat voor onze regio nog in de kinderschoenen. Hetgeen wij hierover opnemen in het regioarrangement zal met name agenderend zijn; bijvoorbeeld afspraken om te komen tot onderzoek.

4. Proces en planning

Regioarrangement.

Proces en planning voor de totstandkoming van het regioarrangement worden voornamelijk bepaald door de deadline die het Rijk heeft opgelegd en ziet er als volgt uit.

Tot en met april wordt via ambtelijke en bestuurlijke werkgroepen en ateliers inhoudelijk gewerkt aan de opgaven binnen het regioarrangement.. In mei en juni is een periode van afstemming, verdere uitwerking en aanscherping. In de periode juni tot september is bestuurlijke besluitvorming gepland. In de maanden september en oktober de besluitvorming door gemeenteraden.

Het regioarrangement wordt voorgelegd aan de gemeenteraden om de kaders van het regionale ruimtelijke beleid vast te stellen. Met besluitvorming over het regioarrangement worden nog geen (definitieve) keuzes gemaakt. Het zijn uitgangspunten, denklijnen, kansen en middelen die worden vastgelegd voor een groene groeiregio in balans. Verdere uitwerking vindt plaats via de gebiedsprogramma's en de in 2024 uit te werken uitvoeringsagenda bij het NOVEX ontwikkelperspectief. Op een bepaald moment zal de samenwerking in de uitwerking en uitvoering van de verstedelijkings-strategie en -afspraken en het regioarrangement ook verankerd moeten worden in lokale omgevingsvisies en/of ander lokaal ruimtelijk beleid.

Groen-blauw raamwerk en VLGG

Als bijlage bij deze raadsinformatiebrief ontvangt u het Rapport Vervlochten regio over het Groen-blauw raamwerk. In de maand april heeft u als gemeenteraad de mogelijkheid om inhoudelijk het gesprek hierover te voeren.

De planning van het VLGG kan gaan wijzigen als gevolg van de uitkomsten van de Provinciale Statenverkiezingen. Vooralsnog is de planning dat in de maanden april en mei ambtelijk en bestuurlijk

het concept-bod VLGG nader wordt uitgewerkt. De mogelijkheid wordt onderzocht om in de maand mei per VLGG-gebied: Liemers (/Achterhoek), Veluwezoom en Rivierengebied een raadsledenbijeenkomst te organiseren om te reflecteren op het concept bod.
Uiterlijk 1 juli doet de provincie een concept bod aan het Rijk.

In de periode september en oktober consulteert de provincie via de formele inspraak de gemeenten (collegebevoegdheid) over het concept-bod VLGG. In november stellen Gedeputeerde Staten het VLGG vast. Het VLGG heeft dus een ander karakter dan het regioarrangement. Het VLGG wordt door de provincie vastgesteld, met inbreng van gemeenten (besluitvorming door colleges B&W). Het regioarrangement is ingestoken als wederzijdse, onderlinge afspraken, waarbij de Groene Metropoolregio ook besluitvorming voor gemeenteraden voorziet.

Planning
April
Gemeenteraden worden via onderhavige raadsinformatiebrief geïnformeerd over de doorontwikkeling van de verstedelijkingsstrategie via het regioarrangement. Met daarin expliciet aandacht voor de VLGG en het Groen-blauw raamwerk met het rapport Vervlochten regio.

Op 04 april besteed de gemeenteraad van Rheden tijdens een oriënterende vergadering aandacht aan de Rhedense thema's voor het VLGG.
Optioneel: in de maand april heeft u als gemeenteraad de mogelijkheid om op basis van deze raadsinformatiebrief en het Rapport Vervlochten regio inhoudelijk het gesprek te voeren over het Groen-blauw raamwerk.

Mei
GMR-Raadsledenbijeenkomst per deelgebied (Liemers, Veluwezoom, Rivierengebied) over het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG. Inbreng van de Groene Metropoolregio in het concept bod VLGG. Dit is gebaseerd op het Groen-blauw raamwerk. Tijdens dit gesprek kan ook het proces van de doorontwikkeling van de verstedelijkingsstrategie en het komen tot een regioarrangement en het NOVEX ontwikkelperspectief.

12 mei
Op 12 mei worden raadsleden via een GMR-bustour door regio geïnformeerd over de doorontwikkeling van de verstedelijkingsstrategie en de bouwstenen hierbinnen.

16 mei
Informerend inhoudelijk GMR-webinar over het regioarrangement. Webinar is primair bedoeld voor wethouders. Raads- en commissieleden zijn tevens uitgenodigd. Het webinar wordt opgenomen en is terug te kijken.

6 oktober
GMR-Raadsontmoeting najaar 2023. Tijdens de raadsontmoeting kan aandacht worden besteed aan de doorontwikkeling Verstedelijkingsstrategie naar het NOVEX ontwikkelperspectief. Ruimtelijke puzzel van de regio: kansen en keuzes.

september – oktober

Het regioarrangement ligt ter besluitvorming voor aan de gemeenteraden. De provincie consulteert colleges van B&W over het concept-bod VLGG.

1 november: Besluitvorming regioarrangement en VLGG afgerond.

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugdhulp 2021
Portefeuillehouder	:	G. Hofstede
Begrotingsprogramma	:	Welzijn
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Goede gezondheid en Welzijn
		Ongelijkheid verminderen
Rol van de gemeenteraad	:	Ter kennisneming
Zaaknummer	:	858776
Bijlage(n)	:	5

Voorstel

1. Kennis nemen van de uitkomsten van de onderzoeken: cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugdhulp (CEO) over jaar 2021.

Inleiding

Er is een tweetal onderzoeken uitgevoerd door Moventem in opdracht van de gemeente Rheden over de ervaringen van onze inwoners die een beroep hebben gedaan op ondersteuning vanuit de Wmo en/of de Jeugdwet.

De Jeugdwet en de Wmo 2015 bepalen dat gemeenten jaarlijks voor beide wetten een gestandaardiseerd cliëntervaringsonderzoek (CEO) uitvoeren. De resultaten van dit onderzoek geven inzicht in de ervaren toegankelijkheid, kwaliteit en effecten van de geboden ondersteuning. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd in 2022 en gaan over het jaar 2021. Het vraagt altijd wat tijd om de uitkomsten van dergelijke onderzoeken goed te kunnen analyseren en te duiden. Zeker omdat het slechts een moment opname betreft van hoe de situatie was een geruime tijd geleden. Dit maakt dat alle gemeten resultaten en conclusies over de cliënttevredenheid in dit onderzoek in een meer historische context geplaatst moeten worden en ook als zodanig gelezen. Graag zouden wij in de toekomst toe willen werken aan een vorm van cliënttevredenheidsonderzoeken waarbij we meer een continumeting kunnen uitvoeren, waarbij het moment van onderzoek korter na het moment van de dienstverlening plaatsvindt.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

Inzicht krijgen in de cliëntervaringen over het (indicatie)proces en de daadwerkelijke geleverde zorg en ondersteuning in het kader van de Wmo en de Jeugdwet. Dit teneinde het proces en zorg en ondersteuning nog beter op de behoefte van de inwoners te kunnen afstemmen.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

Hoogwaardige dienstverlening vanuit de gemeentelijke Toegang staat hoog in het vaandel. Om de kwaliteit van de dienstverlening van de toegang te behouden en te kunnen vergroten, meten we jaarlijks de clienttevredenheid. De uitkomsten van beide onderzoeken geven belangrijke inzichten op het gebied van contact en communicatie met onze inwoners.

Wat zijn de risico’s van dit voorstel?

De uitvoering en uitkomsten van het onderzoek, leiden niet tot vooraf in te schatten grote risico’s.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

De uitkomsten van de onderzoeken leiden niet direct tot kosten. Indien er naar aanleiding hiervan ander beleid wordt ingezet, kan dit tot kosten leiden. Daar zult u bij desbetreffende initiatieven over geïnformeerd worden.

Personele consequenties

Niet van toepassing.

Communicatie en participatie

De uitkomsten worden ter kennisgeving via dit B&W voorstel gedeeld met de gemeenteraad en op waarstaatjegemeente.nl staan de uitkomsten van het CEO onderzoek (deel Wmo).

Evaluatie

Jaarlijks vindt er een cliëntervaringsonderzoek plaats. Het volgende onderzoek (over jaar 2022) zal in de loop van 2023 plaats gaan vinden.

Velp,

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema-Holstein,
secretaris.

Memo - uitkomsten cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugdhulp over het jaar 2021

datum	voor	Afdeling/cluster
21 maart 2023	College	Sociaal Domein
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
J. Wessels		2

Onderwerp
Memo uitkomsten cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugdhulp over het jaar 2021

1. Aanleiding

Ieder jaar voert de gemeente Rheden een cliëntervaringsonderzoek (CEO) uit onder de cliënten van de Wmo en Jeugdhulp. Voor zowel het CEO Wmo als het CEO Jeugdhulp is gebruik gemaakt van een door de VNG ontwikkelde standaard vragenlijst. In de landelijke monitor Sociaal Domein (waarstaatjegemeente.nl) worden de verplichte vragen (Wmo) gepubliceerd.
Het onderzoek is uitgevoerd in de maanden juni en juli 2022, maar de onderzochte periode betreft het gehele jaar 2021. Het bijbehorende rapport is door het onderzoeksbureau gepubliceerd aan ons als gemeente najaar 2022. Het vraagt altijd wat tijd om de uitkomsten van dergelijke onderzoeken goed te kunnen analyseren en te duiden. Zeker omdat het slechts een momentopname betreft van de situatie van geruime tijd voor het moment van het onderzoek. Dit maakt dat alle gemeten resultaten en conclusies over de clienttevredenheid in dit onderzoek in een meer historische context geplaatst moeten worden en ook als zodanig gelezen. Graag zouden wij in de toekomst toe willen werken aan een vorm van cliënttevredenheidsonderzoeken waarbij we meer een continumeting kunnen uitvoeren. Daarbij krijgt de inwoner kort na de dienstverlening vragen gesteld over de tevredenheid in plaats van in de huidige situatie waarbij er minimaal een half jaar tot maximaal anderhalf jaar tussen dienstverlening en onderzoek zit. Dergelijke opzet van continu-onderzoek zou ons als organisatie beter in staat stellen om te leren van de ervaringen van onze inwoners en ons helpen om beter en sneller sturing te kunnen geven aan mogelijke optimalisering van de dienstverlening. Neemt niet weg dat de ontwikkelingen binnen onze wijze van dienstverlening en dat van onze gecontracteerde zorgaanbieders in de tussentijd niet heeft stilgestaan[1].

2021 was voor de gemeente Rheden binnen het sociaal domein een jaar met bijzondere gebeurtenissen en omstandigheden. Allereerst omdat op 1 januari 2021 Incluzio gestart is met het uitvoeren van de opdracht de sociale basis te versterken en verbreden, waarbij ook lichte vormen van individuele Wmo begeleiding en groepsbegeleiding door hen werden uitgevoerd. Daarnaast zijn op 1 januari 2021 de nieuwe jeugdaanbieders gestart met hun opdracht voor het bieden van de jeugdhulp in onze gemeente. Ten slotte heeft heel Nederland, en dus ook de Rhedense inwoner, te maken gehad van vergaande overheidsmaatregelen om de coronapandemie te bestrijden. Dit heeft directe gevolgen gehad op de wijze waarop het voor ons als gemeentelijke organisatie en voor de door ons gecontracteerde zorgaanbieders nog mogelijk was om hulp en ondersteuning te bieden aan onze inwoners.

Het onderzoek is net als voorgaande jaren uitgevoerd door onderzoeksbureau Moventum.
De rapportages (Wmo en Jeugdhulp) zijn als bijlage opgenomen bij deze memo. Voor beide onderzoeken zijn cliënten uit gemeente Rheden en gemeente Rozendaal benaderd. De uitkomsten betreffen daarom de gemeente Rheden en de gemeente Rozendaal.
Beide onderzoeken leveren inzichten over:
a) de dienstverlening van de toegang en
b) de dienstverlening van de geleverde ondersteuning/zorg.

[1] Raadsinformatiebrief amendement verbetering Wmo en jeugdzorg van 21 december 2022: Document Rheden - raadsinformatiebrief rekenkamerrapport - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

In deze memo gaan we in op de hoofdlijnen van de resultaten van beide onderzoeken. Dit doen we aan de hand van de volgende zes hoofdstukken:

1. Algemene conclusie
2. Deelname aan het onderzoek
3. Toegankelijkheid en contact gemeentelijke toegang
4. Sociale basis en Incluzio
5. Dienstverlening in corona tijd
6. Kwaliteit van ondersteuning en voorzieningen

2. Algemene conclusie

Uit het onderzoek blijkt dat de door de gemeentelijke toegang geleverde ondersteuning in de grote lijn positief beoordeeld wordt. Voor de hulp en ondersteuning Wmo wordt gemiddeld een 7,5 gegeven, gelijk ten opzichte van voorgaande jaar. Wat betreft de geboden hulp en ondersteuning Jeugdhulp is de waardering gelijk met voorgaand jaar, namelijk 7,8.
Er is al jaren sprake van een grote vraag naar ondersteuning vanuit de jeugd en Wmo. Mede gezien Corona is het een goede prestatie dat het niveau van dienstverlening in 2021 op peil is gebleven. Daarnaast werden in 2021 lichte vormen van begeleiding en dagbesteding Wmo aangeboden als een algemene voorziening. Dit was voorheen slechts mogelijk op indicatie vanuit de gemeente. Voor een deel van onze inwoners betekende dit juist bredere mogelijkheden aan dienstverlening en voor anderen een verandering in hetgeen ze jaren gewend waren. Dit is ook te zien in de beoordeling van enkele respondenten. Maar ook hierbij is de meerderheid positief.
Bij de geïndiceerde jeugdhulp zijn wij in 2021 gestart met de lokale opdracht maatwerkdiensten jeugdhulp. Dit betekende voor sommige inwoners een verandering in hulpverlener maar ondanks dat blijft de waardering voor de geboden hulp hoog.

3. Deelname aan het onderzoek

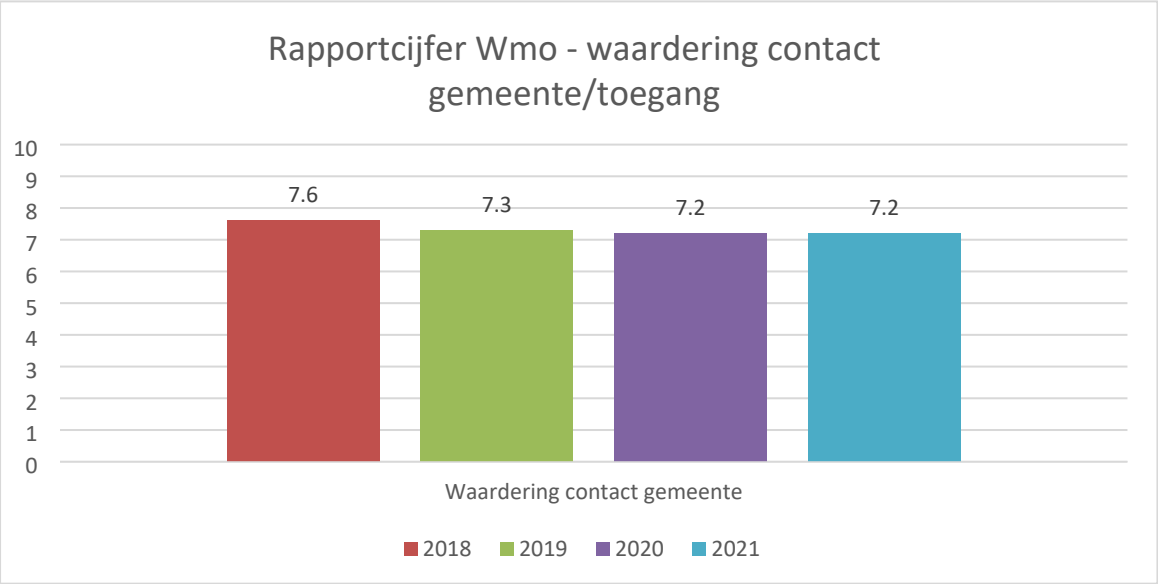
3.1 Deelname inwoners CEO Wmo
Aan het cliëntervaringsonderzoek Wmo 2021 hebben 581 inwoners uit Rheden en 8 inwoners uit Rozendaal meegedaan. Dit betreft een steekproef uit alle inwoners die in dat jaar op basis van een maatwerkvoorziening (dus middels een Wmo beschikking) hulp en ondersteuning hebben ontvangen van de gemeente Rheden. 49% van de uit de steekproef aangeschreven inwoners heeft daadwerkelijk de enquête ingevuld. Daarmee is de betrouwbaarheid van de uitkomsten van dit onderzoek voor de Wmo 95%. Gezien het kleine aantal deelnemers uit Rozendaal zijn de cijfers over Rozendaal slechts indicatief. Het onderzoek bestaat deels uit een verplichte vragenlijst, wat de vergelijking met eerdere onderzoeken en andere gemeenten mogelijk maakt. De verplichte vragen zijn in dit onderzoek aangevuld met enkele voor gemeente Rheden specifieke vragen. Denk daarbij aan de ervaringen van de geboden dienstverlening vanuit de Rhedense Sociale Basis.

3.2 Deelname inwoners CEO Jeugdwet
Aan het cliëntervaringsonderzoek jeugdhulp 2021 hebben 41 inwoners uit Rheden en 3 inwoners uit Rozendaal meegedaan. Het betreft hier alleen inwoners met een individuele voorziening (beschikking voor jeugdhulp). In verband met anonimiteit zijn de resultaten van Rheden en Rozendaal samengevoegd.
De vragen voor jeugd zijn niet verplicht en vormvrij. Hierdoor is er geen benchmark mogelijk met andere gemeenten. De vragenlijsten van voorgaande jaren zijn zo veel als mogelijk gelijk gebleven, zodat vergelijking mogelijk is. Er is gebruik gemaakt van overeenkomstige vragen met de Wmo, omdat er sprake is van één Toegang en een integrale werkwijze.

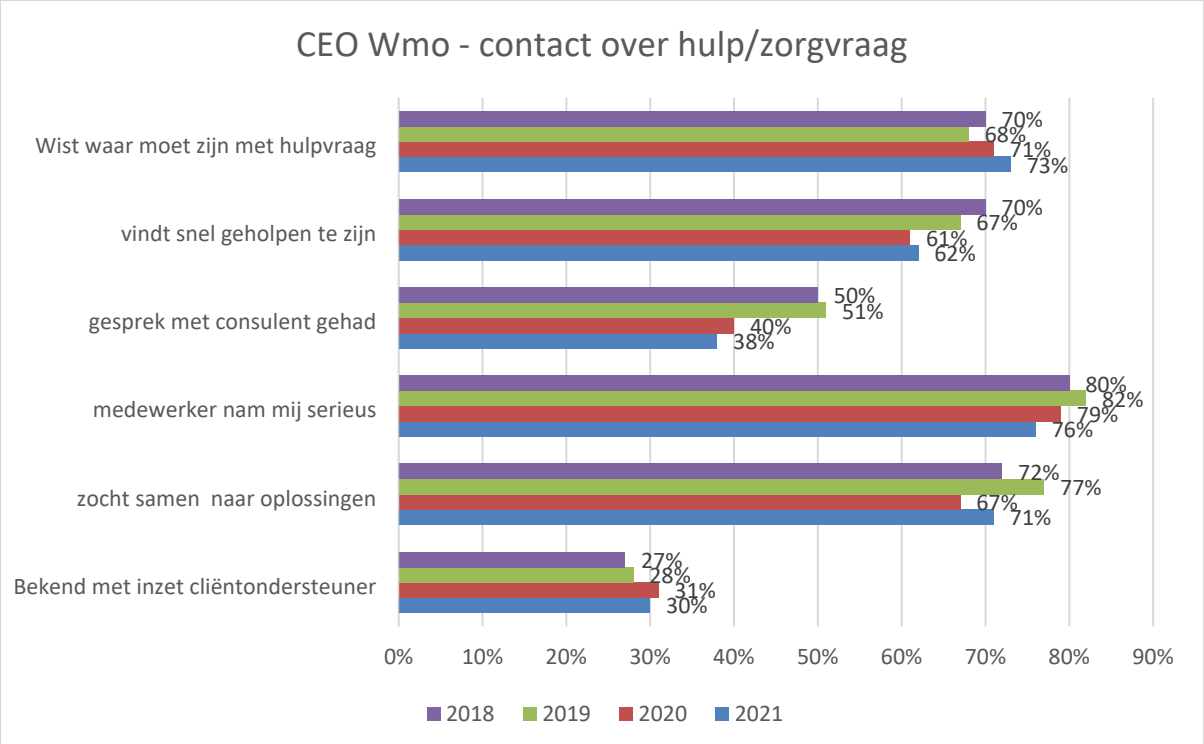
4. Toegankelijkheid en contact met gemeentelijke toegang

Hieronder gaan we in op de resultaten met betrekking tot de toegang tot hulp en ondersteuning. Resultaten voor Wmo als voor Jeugdhulp zijn in onderstaande paragrafen apart uitgesplitst. De cijfers over ervaringen met de toegankelijkheid laten een positief beeld zien.

4.1 Toegankelijkheid Wmo
De toegang tot zorg via de consulenten, het contact met de gemeente, scoort wederom een ruime voldoende met een 7,2 Dit is gelijk aan het rapportcijfer dat inwoners geven het voorgaande jaar.

Hieronder een nadere specificering van de cijfers over het contact met de gemeente:

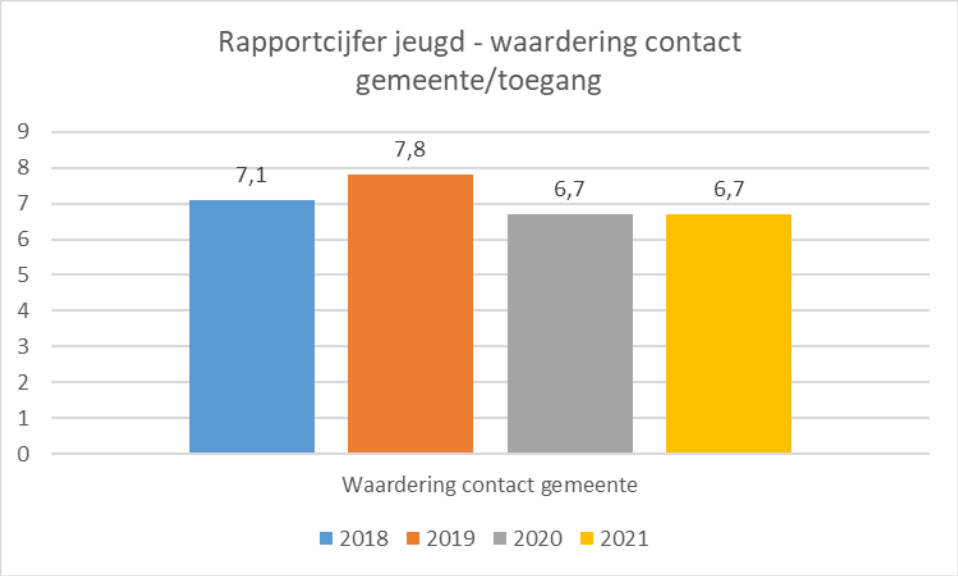
Uit het CEO blijkt dat onze inwoners vooral tevreden zijn over het contact dat zij hebben met consulenten. Inwoners zijn minder tevreden over de snelheid waarmee zij geholpen werden;

- 73% wist waar zij moesten zijn met hun hulpvraag. Dit percentage is afgelopen jaren aan het stijgen en ook hoger dan voorgaande jaren.
- 62% is het er (helemaal) mee eens dat zij snel werden geholpen. Dit percentage is iets hoger dan het voorgaande jaar (61%).
- 38% van de inwoners had voorafgaande aan een nieuwe toewijzing een gesprek met een medewerker van de gemeente. Dit percentage is heel iets gedaald ten opzichte van voorgaande jaren.
- 76% van de respondenten is het er (helemaal) mee eens dat de medewerker hen serieus nam. Dit is een lichte daling ten opzichte van voorgaande jaren.

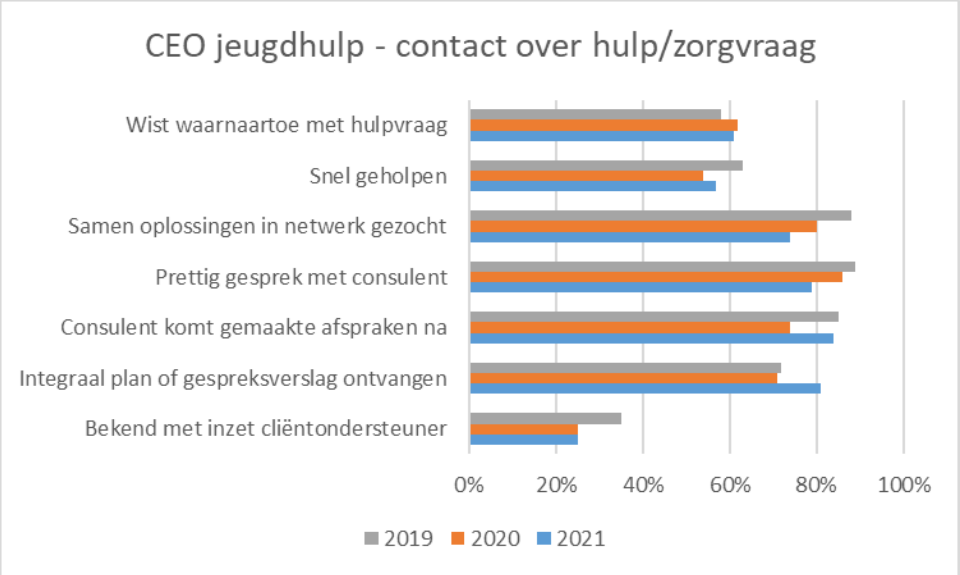
- 71% van de respondenten geeft aan dat zij samen met een medewerker van de gemeente zochten naar een oplossing. Dit percentage is met 4% gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor.
- De bekendheid met de mogelijke inzet van een onafhankelijke cliëntondersteuner (OCO) is redelijk gelijk aan dat van vorige jaar met 30%. Wel zien we iets opvallends in de respons op de vraag of respondenten gebruik hadden willen maken van onafhankelijke cliënt ondersteuning. 15% geeft aan hier wel gebruik van te willen maken maar 30% geeft aan van niet. Overgebleven 49% geeft aan het niet te weten of ze er wel of geen gebruik van hadden willen maken.

4.2 Toegankelijkheid Jeugdwet
Bij jeugdhulp kan contact over de hulp- of zorgvraag via de toegang van de gemeente - Sociaal Meldpunt - lopen, maar ook via andere partijen zoals een huisarts, kinderarts, instelling voor jeugdbescherming en kinderrechter.

De toegang tot zorg via de gemeentelijke toegang – Sociaal Meldpunt - scoort wederom een voldoende met een 6,7, net als het jaar daarvoor.

De tevredenheid over de gemeentelijke toegang geeft de volgende resultaten:

- 61% van de respondenten wist waar zij moesten zijn met hun hulpvraag. Respondenten die niet wisten waar ze naartoe moesten, zijn doorverwezen door bijv. de school, de huisarts of het consultatiebureau en dan dus via deze vindplaatsen wel op de juiste plek terecht gekomen. Dit percentage is vergelijkbaar met het voorgaande jaar. Van de respondenten geeft 57% aan snel geholpen te zijn. Dit percentage is iets hoger dan het jaar ervoor.
- Van de respondenten die contact heeft gehad met de toegang van de gemeente geeft 74% aan dat er samen naar oplossingen binnen het eigen netwerk is gekeken. Dit is lager dan voorgaande jaren.
  Het blijft een speerpunt van de gemeente om het netwerk en de voorliggende mogelijkheden voor onze inwoners te versterken. Het versterken van het gewone leven is daarbij het uitgangspunt. Belangrijk hierbij is om te beseffen dat niet bij alle vragen om ondersteuning het netwerk een oplossing kan bieden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan behandeling bij cognitieve of psychiatrische problemen (autisme, dyslexie).
- Het keukentafelgesprek wordt net als voorgaande jaren als prettig ervaren door de inwoner (79%). Wel is dit percentage lager dan voorgaande jaren. Mogelijk spelen de destijds geldende coronamaatregelen hierin een rol. En daarnaast was 2021 ook het overgangsjaar naar de nieuwe opdracht Lokale Maatwerkdiensten jeugdhulp. Waarbij inwoners minder tevreden zijn met de mogelijke wijzigingen voor hen.
- Het nakomen van gemaakte afspraken door consulenten is gestegen (84%) en weer op het niveau van voor 2020. (74%),
- De bekendheid met de mogelijke inzet van een onafhankelijke cliëntondersteuner is gelijk met het jaar daarvoor (25%). Het OCO Koplopersproject besteed veel aandacht aan vergroten bekendheid. Wat opvalt is dat 41% van de respondenten aangeeft er wel gebruik van had willen maken, als zij van deze mogelijkheid hadden geweten.

5. Incluzio en sociale basis

2021 is het eerste jaar dat Incluzio gestart is met haar dienstverlening binnen de Rhedens Sociale basis. Dit is de reden dat ten opzichte van eerdere jaren onderzoek naar de clienttevredenheid wij enkele aanvullende vragen aan onze inwoners gesteld hebben over hun ervaringen met de dienstverlening van Incluzio. Voor een goed begrip van de gepresenteerde resultaten moet wel opgemerkt worden dat in het onderzoek alleen inwoners bevraagd zijn met een maatwerkvoorziening uit de Wmo of Jeugdwet die daarnaast eventueel contact hebben gehad met Incluzio. Dus de tevredenheidscore van de inwoners zonder een aanvullende maatwerkvoorziening naast de geboden ondersteuning vanuit Incluzio is niet meegenomen. Dit geeft daarom een

vertekend beeld over de totale tevredenheid van inwoners over de dienstverlening van Incluzio. Wij zien dat in de beantwoording van de vragen in het onderzoek de gevolgen van de lockdown maatregelen eveneens naar voren komt. Helaas kon Incluzio vanwege deze landelijke overheidsmaatregelen niet direct al starten met het opzetten van groepsbegeleidingsactiviteiten. Collectieve oplossingen ontwikkelen voor hulpvragen van onze inwoners is een belangrijk onderdeel de werkwijze waarmee Incluzio haar diensten aanbiedt.

Ondanks deze hindernissen zijn inwoners erg tevreden over de dienstverlening van Incluzio. Voor sommige mensen betekent de inzet van Incluzio een uitbreiding van het pakket aan mogelijkheden voor ondersteuning. Anderen hebben even moeten wennen aan het feit dat de ondersteuning anders geregeld ging worden dan zij gewend waren. Dit was overigens iets wat wij als een begrijpelijk effect hadden verwacht. De resultaten van het onderzoek laten zien dat ook deze laatste groep uiteindelijk tevreden is.

5.1 Incluzio en sociale basis Wmo

- Van de ondervraagden die aangeeft contact te hebben gehad met Incluzio geeft 43% aan dat zij via de gemeente terecht zijn gekomen bij Incluzio, 30% zelfstandig Incluzio wist te vinden en 29% van de ondervraagden geeft via een andere verwijzer bij Incluzio terecht te zijn gekomen. Wij zijn positief verrast over het effect dat maar liefst 30% van de inwoners al zo snel na de start van Incluzio de weg zonder verwijzing naar hen heeft weten te vinden.
- De helft van de mensen waarvoor Incluzio de ondersteuningsvraag kon beantwoorden gaf aan dat dit ging om begeleiding. 39% geeft aan dat dit iets anders dan begeleiding, activiteiten of dagbesteding betrof. In de toelichting noemen mensen voorbeelden zoals hulp bij administratie en het verwijzen naar andere voorzieningen binnen onze gemeente.
- Het cijfer dat de ondervraagden geven voor het contact met Incluzio is een 6,5. Dit is een voldoende. Gezien het feit dat sommige inwoners de dienstverlening van Incluzio als een grote verandering ervaarden, is dit een cijfer dat, zo kort na de start, als hoog beschouwd mag worden.

5.2 Incluzio en sociale basis jeugdhulp

- Van de ondervraagden die aangeeft wel contact te hebben gehad met Incluzio geeft 57% aan dat zij via het Sociaal meldpunt terecht zijn gekomen bij Incluzio, 7% zelfstandig Incluzio wist te vinden en 36% van de ondervraagden geeft via een andere verwijzer bij Incluzio terecht te zijn gekomen.
- Voor ongeveer de helft van de respondenten had Incluzio een passende oplossing.
- Het cijfer dat de ondervraagden geven voor het contact met Incluzio is een 7,1 Dit is een ruim voldoende.

6. Dienstverlening in Coronatijd

De coronapandemie heeft voor de dienstverlening van zowel de gemeente als onze zorgaanbieders grote impact gehad. Wij zijn blij om terug te zien in de resultaten van de cliëntervaringsonderzoeken dat de dienstverlening goed op peil is gebleven volgens onze inwoners. Dit is een opmerkelijke prestatie aangezien fysiek contact in deze tijd vrijwel onmogelijk was. Door inzet en samenwerking van alle partijen zijn we in staat gebleken om, op alternatieve wijze, de dienstverlening naar tevredenheid te continueren.

6.1 Wmo

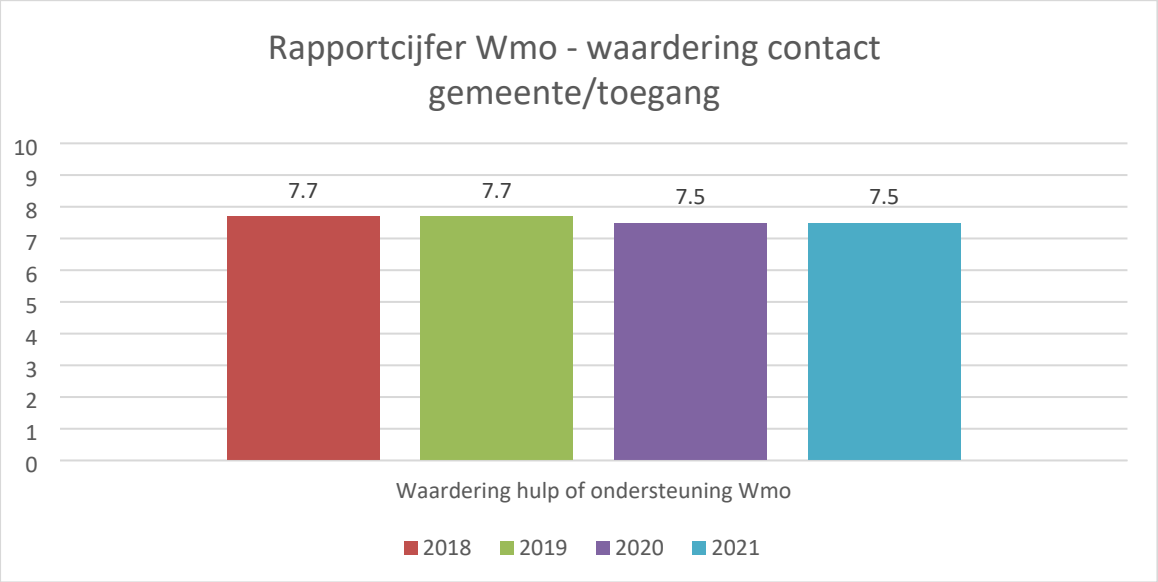
- 75% van de inwoners die tijdens Corona hulp of ondersteuning hebben gekregen hebben dit als goed ervaren. Dit betreft dus de Wmo ondersteuning van zorgaanbieders en gemeentelijke dienstverlening.
- 10% van de ondervraagde inwoners zegt tijdens de periode van overheidsmaatregelen door corona contact met Sociaal meldpunt van de gemeente te hebben gezocht.

6.2 Jeugdhulp
Voor de jeugd zijn hierover geen aparte vragen gesteld aan de respondenten.

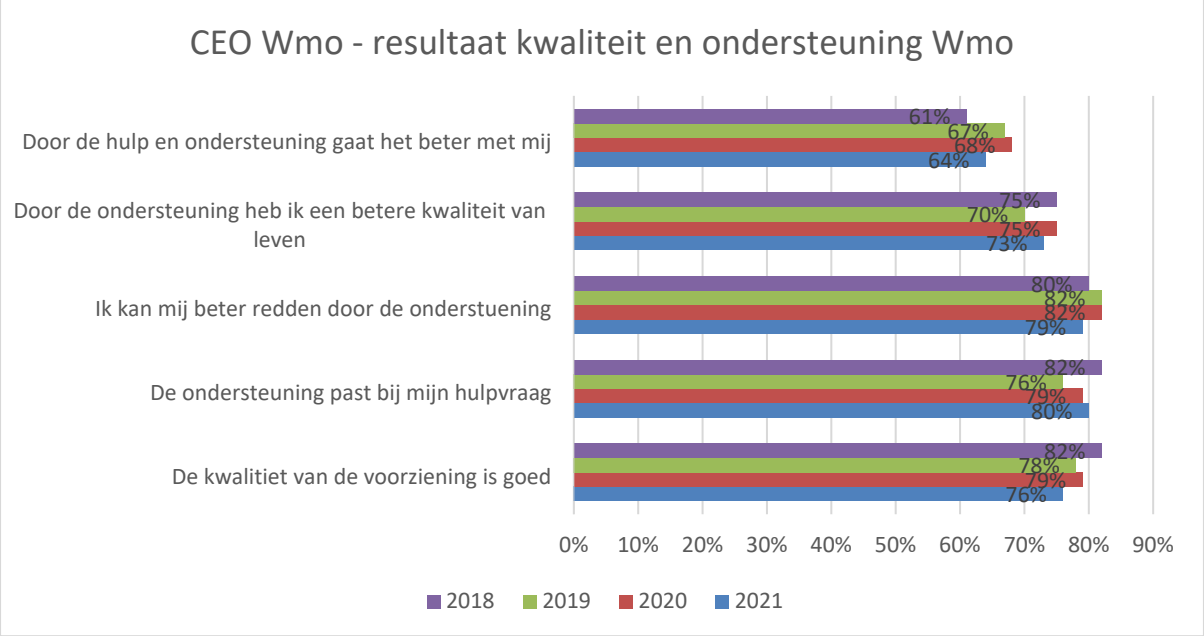
7. Kwaliteit van ondersteuning en voorzieningen

Ook bij de ondersteuning/zorg scoren we een ruime voldoende. Met de ondersteuning/zorg wordt het traject bij de zorgaanbieders bedoeld.

7.1 Kwaliteit binnen de Wmo
De respondenten zijn over de grote lijn positief over de ondersteuning die zij vanuit de Wmo ontvangen. Gemiddeld geven de respondenten de hulp of ondersteuning een 7,5, dit is gelijk gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

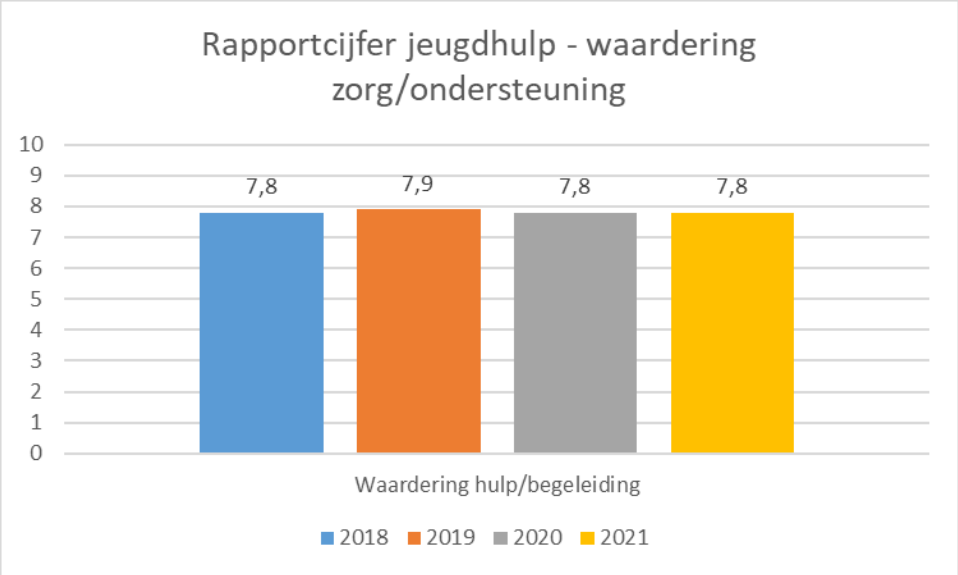

Als we verder kijken naar hoe inwoners de effecten van de door de gemeente geïndiceerde hulp welke geboden wordt door zorgaanbieders, ervaren inwoners deze als ruim voldoende.

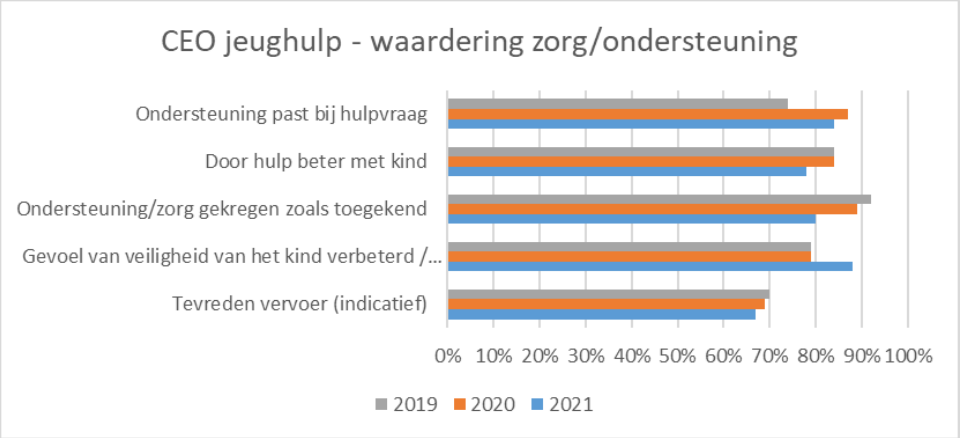

- Op de stelling "door de hulp en ondersteuning gaat het beter met mij" geeft een meerderheid van de respondenten aan dat dit het geval is. Deze vraag betreft de mate van effect die de respondenten ervaren van de door de zorgaanbieders geboden ondersteuning op het vlak van verbetering van de (gezondheid)situatie en het welbevinden.
- Over de kwaliteit van voorzieningen en de ondersteuning zijn de respondenten ruimschoots positief, 76% vindt de kwaliteit van de ondersteuning goed.
- Van de resultaten geeft 80% aan dat de ondersteuning past bij de hulpvraag. Dit is meer in vergelijking met voorgaande jaren (79% 2021; 76% 2020)
- Meerderheid van de respondenten geeft aan met behulp van de ingezette ondersteuning beter de dingen te kunnen doen die men wil (70%).
- 75% geeft aan zich beter te kunnen redden door de ondersteuning die ze hebben gekregen. Dit percentage is nagenoeg gelijk aan voorgaande jaren.

7.2 Kwaliteit binnen de Jeugdwet
De respondenten zijn over het algemeen positief over de ondersteuning die zij vanuit de Jeugdwet ontvangen. Dit betreft de ondersteuning/zorg door de zorgaanbieders. De tevredenheid over de inzet van de ondersteuning/zorg scoort een 7,8.

De tevredenheid over de zorg/ondersteuning geeft de volgende resultaten:

- Van de resultaten geeft 84% aan dat de ondersteuning past bij de hulpvraag. Vergelijkbaar met voorgaande jaren geeft 78% aan dat het beter met het kind gaat. Dit ligt iets lager dan het jaar ervoor 84%.
- In 80% van de antwoorden is aangeven dat de jeugdhulp overeenkomt met wat is afgesproken met de gemeente. We blijven vanuit de regierol via de plannen en evaluaties sturen op passende zorg.
- Van de kinderen waarbij het onderwerp veiligheid onderdeel uitmaakte van de hulpvraag, is dit bij 88% van die kinderen verbeterd. Dit is 11% hoger dan het voorgaande jaar.
- Bij het vervoer is er vanwege het lage responscijfer (6) sprake van een indicatieve uitkomst en is vergelijking met voorgaande jaren niet goed mogelijk. Via de vervoersorganisatie (Avan) blijven we sturen op de kwaliteit.

8. Tot slot.

De uitkomsten van de rapportages benutten wij door deze in ons dagelijks werk te bespreken en te gebruiken. We sluiten hiermee aan bij de raadsinformatiebrief "amendement verbetering Wmo en jeugdzorg" van 21 december 2022. Onder andere is in deze brief aangegeven dat we in 2023 verder werken aan het continu verbeteren van het dienstverleningsproces van de toegang. Verder blijven wij de raad informeren via de reguliere p&c-cyclus en de raadsinformatiebrieven, die drie keer per jaar verschijnen, over het sociaal domein.

Bijlage:

- Onderzoeksrapport CEO Wmo Gemeenten Rheden en Rozendaal, Moventem 2022.
- Onderzoeksrapport CEO Jeugdhulp Gemeenten Rheden en Rozendaal, Moventem 2022.

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Rapportage *Cliëntervaringsonderzoek Jeugd 2022*

Gemeente Rheden en Rozendaal

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Rapportage *Cliëntervaringsonderzoek Jeugd 2022*

Gemeente Rheden en Rozendaal

Concept 1
Datum: 15-8-2022
Projectnummer: 21298

Auteurs:
Hannemarie Hardeman, Projectmanager/ Senior Onderzoeker
Joyce Berentsen, Projectmanager/ Onderzoeker
Danique Rietman, Onderzoeker

Moventem BV
T 0575 84 3738
E info@moventem.nl
W www.moventem.nl

Moventem werkt conform de Gedragscode voor Onderzoek & Statistiek van de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA) en mag het Fair Data Keurmerk voeren, waarmee wordt aangetoond dat op verantwoorde wijze met data en persoonsgegevens wordt omgaan. Tevens is Moventem aangesloten bij de Europese Vereniging voor Marktonderzoek (ESOMAR) en wordt voldaan aan de Internationale Code voor Markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Dit rapport is met grote zorg samengesteld. Desondanks kan het voorkomen dat informatie fout en/of onvolledig is. Moventem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

MOA
Center for Information Based Decision Making & Marketing Research

ESOMAR WORLD RESEARCH ESOMAR MEMBER

Management Samenvatting **Pagina 4**

1 Inleiding **Pagina 6**
1.1 Onderzoeksopzet Pagina 7

2 Resultaten **Pagina 8**
Deelname onderzoek Pagina 9
Contact over hulp/ zorgvraag Pagina 10
Incluzio Pagina 21
Ondersteuning/ zorg Pagina 27
Opmerkingen en verbetersuggesties Pagina 38

3 Bijlagen **Pagina 39**
Bijlage I Achtergrondvariabelen Pagina 40
Bijlage II Onderzoeksverantwoording Pagina 41

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Management Samenvatting

Contact over hulp/ zorgvraag

De meerderheid had contact voor zorg/ ondersteuning met consulent van de gemeente. Ook wist de meerderheid waar ze moesten zijn met hun hupvraag en vond dat ze snel werden geholpen. Driekwart wist niet dat ze gebruik konden maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner.

(Keukentafel)gesprek met consulent

De meeste respondenten gaven aan dat niemand of een zorgverlener/ ondersteuner aanwezig was bij het (keukentafel)gesprek. De ervaringen met het (keukentafel)gesprek met de consulent zijn positief. Ook het nakomen van afspraken door de consulent zijn als positief ervaren. Deelnemers geven aan dat ze samen met de consulent hebben gekeken naar oplossingen binnen eigen netwerk/ omgeving. De meerderheid heeft na het gesprek met de consulent een gespreksverslag ontvangen. Het contact met de gemeente/ consulent krijgt gemiddeld gezien een voldoende.

Contact met Incluzio

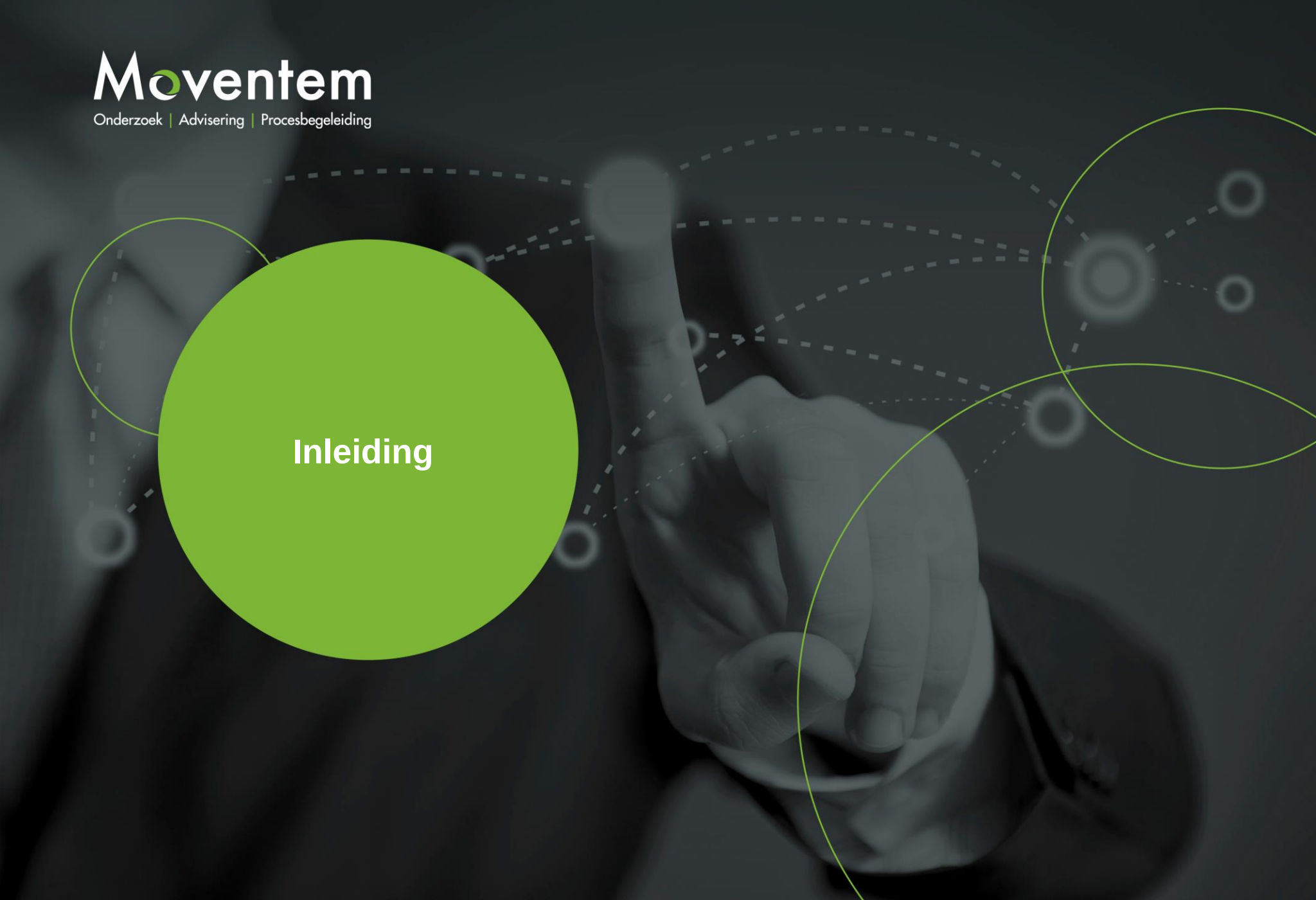
55% van de respondenten heeft geen contact gehad met Incluzio. Ruim een derde had dit wel. Via verschillende wegen zijn deelnemers bij Incluzio terecht gekomen. Incluzio had niet altijd een oplossing voor de hulpvraag. Het contact met Incluzio scoort gemiddeld gezien een voldoende.

Ondersteuning/ zorg

Vanuit de jeugdwet wordt voornamelijk algemene begeleiding ontvangen. De ruime meerderheid ontvangt langer dan een jaar hulp/ ondersteuning. Driekwart vindt dat de ondersteuning past bij de hulpvraag en de ruime meerderheid heeft de ondersteuning/ zorg gekregen zoals afgesproken met de gemeente. Door de hulp gaat het (veel) beter met het kind. Voor de helft van de deelnemers was de ondersteuning van het kind bedoeld om o.a. de veiligheid te verbeteren. De hulp/ begeleiding scoort gemiddeld gezien een ruime voldoende. Voorzieningen voor kinderen worden niet veelvuldig gebruikt.

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Inleiding

Benaderen doelgroep

In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd van een onderzoek naar de ervaringen van cliënten met jeugdhulp in 2021 in de gemeenten Rheden en Rozendaal. Het onderzoek is in juni/ juli 2022 uitgevoerd, in samenwerking met gemeente Rheden. De jaartallen die in de rapportage zijn genoemd, verwijzen naar het jaartal waarin het onderzoek is uitgevoerd.

De gemeente Rheden heeft behoefte aan inzichten over ervaringen van de cliënten met betrekking tot de jeugdzorg. Tevens zijn alle gemeenten wettelijk verplicht een cliëntervaringsonderzoek uit te voeren omtrent jeugdzorg. In de Regeling Jeugdwet zijn de eisen waar het onderzoek aan moet voldoen uitgewerkt. Het onderzoek naar de ervaringen met jeugdzorg is vormvrij. Er is gekozen voor een telefonisch interview aan de hand van een vooraf opgestelde vragenlijst. De respondenten hadden veel mogelijkheden om toelichting te geven op hun antwoorden.

De doelgroep zijn kinderen die zelf jeugdzorg ontvangen. Er is onderscheid gemaakt tussen kinderen van 12 jaar of ouder en kinderen die jonger zijn. De kinderen van 12 jaar of ouder zijn zelf benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Van de kinderen jonger dan 12 jaar zijn de ouders of verzorgers benaderd. De resultaten van deze twee groepen worden in dit document apart weergegeven.

Er zijn in de gemeenten Rheden en Rozendaal in totaal bijna 1200 cliënten die hulp vanuit de Jeugdwet ontvangen. Van 113 van deze cliënten is het telefoonnummer bekend, 6 daarvan wonen in Rozendaal. De cliënten waarvan het telefoonnummer bekend is, hebben een brief ontvangen. Indien het kind jonger dan 12 jaar is hebben de ouders/verzorgers een brief ontvangen. De kinderen boven de 12 jaar zijn rechtstreeks aangeschreven. Met de brief zijn ze op de hoogte gesteld van het onderzoek en is aangegeven hoe ze zich konden afmelden voor deelname, indien gewenst. Er hebben zich 8 respondenten afgemeld voor deelname. De overige 105 respondenten zijn allemaal gebeld. Indien er bij de eerste poging geen gehoor was, zijn er daarna nog 2 belpogingen gedaan.

Deelnemers

Er hebben 44 respondenten aan het onderzoek meegedaan, 41 uit Rheden en 3 uit Rozendaal. Dit komt neer op een respons-rate van 42% {(44/105)*100} voor gemeente Reden. Het onderzoek is op totaalniveau statistisch 95% betrouwbaar met 14,51% nauwkeurigheid (foutmarge).

Resultaten weergave

De resultaten van dit onderzoek worden in het voorliggende document beschreven middels diagrammen en tabellen. Waar mogelijk en relevant is een vergelijking met de resultaten van CEO Jeugd uitgevoegd in 2021 en 2020 weergegeven in de tekst.

In verband met anonimiteit zijn de resultaten van de gemeenten Rheden en Rozendaal in deze rapportage samengevoegd.

Door routes in de vragenlijst en vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het voorkomen dat het aantal respondenten en/of het aantal antwoorden niet overal gelijk is in deze rapportage. Ook geven respondenten soms geen antwoord op de vraag, of is de vraag niet van toepassing (aantallen worden weergegeven). Om deze redenen wordt ter volledigheid bij de resultaten aangegeven hoeveel respondenten (‘n’) de betreffende vraag hebben beantwoord. Door afrondingsverschillen telt niet alles op tot 100%. Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden geven. Het totale percentage komt dan hoger dan 100% te liggen.

In bijlage 1 van deze rapportage staan de achtergrondgegevens van de respondenten weergegeven. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

Er is een aantal open vragen gesteld aan de respondenten. Alle open antwoorden worden getoond in ‘Bijlagenboek bij Rapportage Cliëntervaringsonderzoek Jeugd’.

Moventem

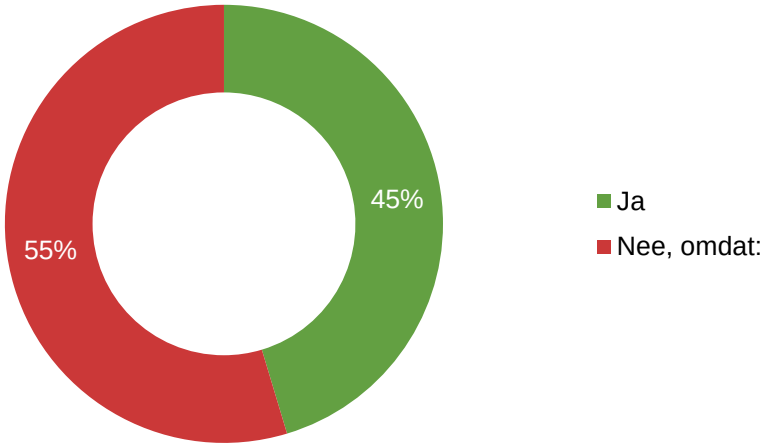
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Resultaten

Bijna de helft wil deelnemen aan het onderzoek

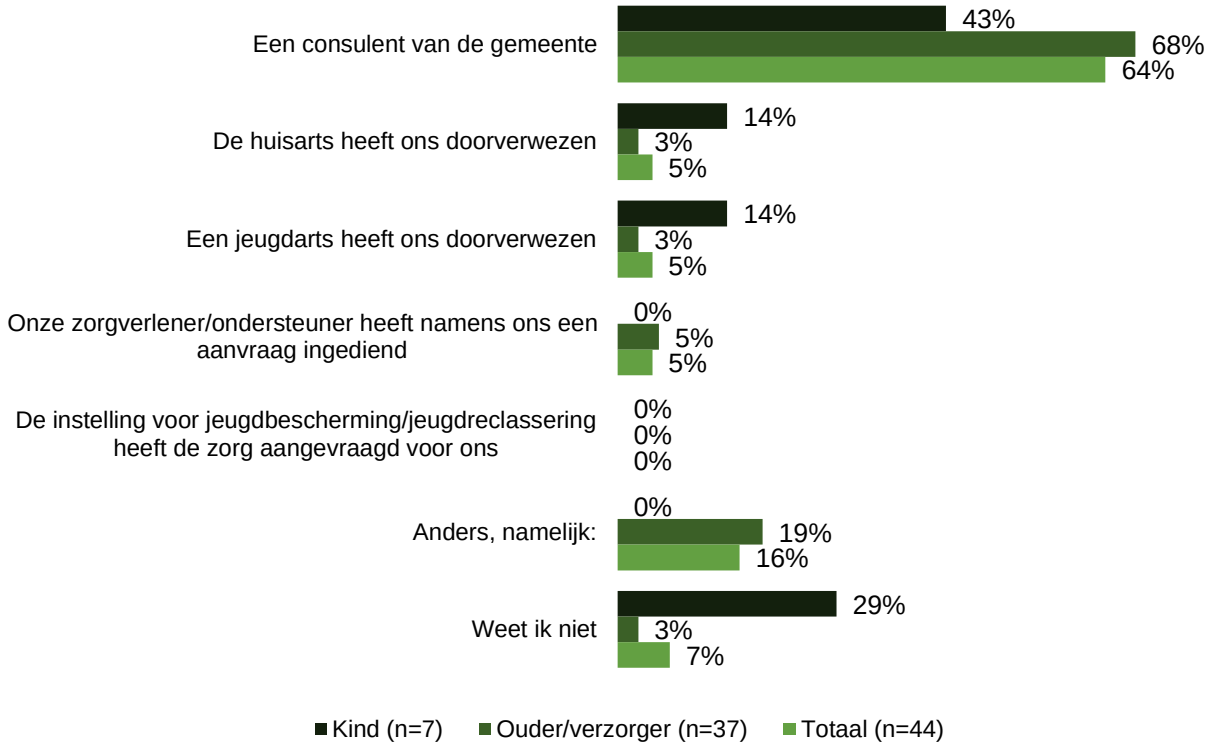
Wilt u deelnemen aan het onderzoek? (n=86)

Redenen om niet deel te nemen aan het onderzoek zijn met name dat ze er geen behoefte aan hebben of dat ze geen hulp meer ontvangen.

Meerderheid had contact voor zorg/ ondersteuning met consulent van de gemeente

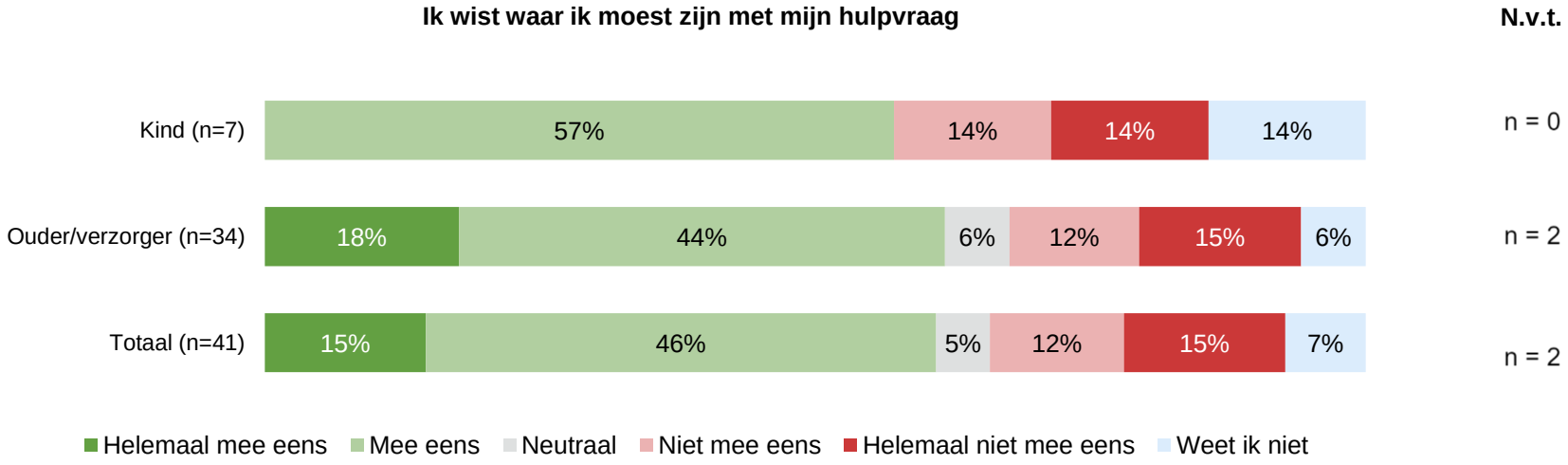
Met wie heeft u contact gehad voor de zorg/ondersteuning van uw kind?

64% heeft contact gehad met een consulent van de gemeente voor de zorg/ ondersteuning van het kind. Ook in 2021 had de meerderheid contact met een consulent van de gemeente (74%).

Meerderheid wist waar ze moesten zijn met hulpvraag

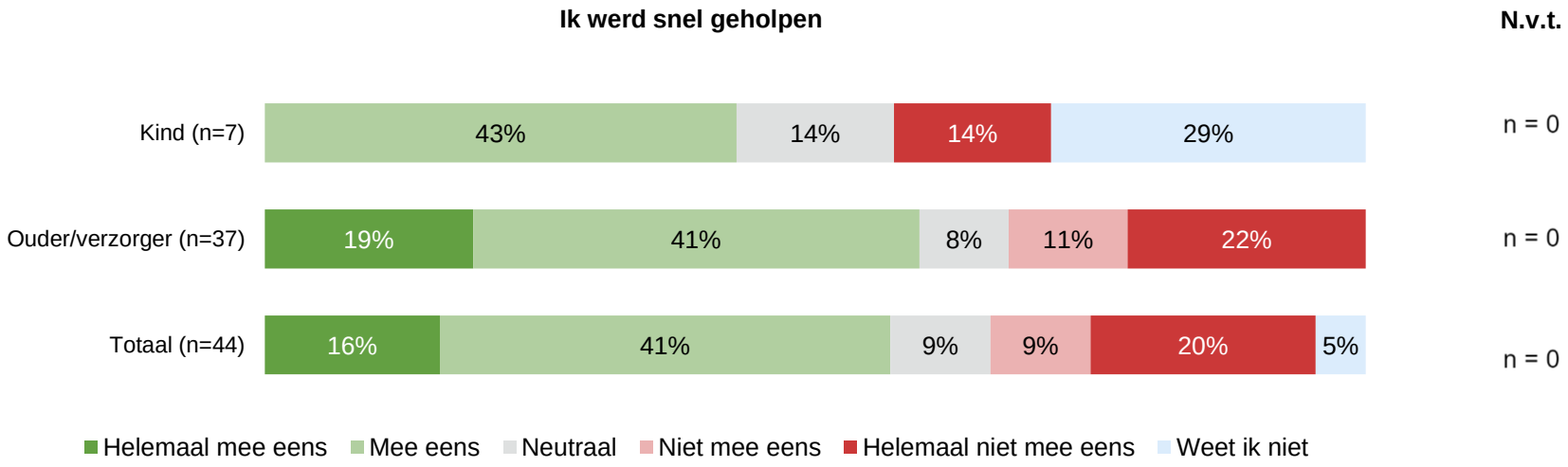
In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

61% is het (helemaal) eens met de stelling ‘Ik wist waar ik moest zijn met mijn hulpvraag’. Dit is vergelijkbaar met 2021 (62%) en iets gestegen ten opzichte van 2020 (58%).

Meerderheid werd snel geholpen

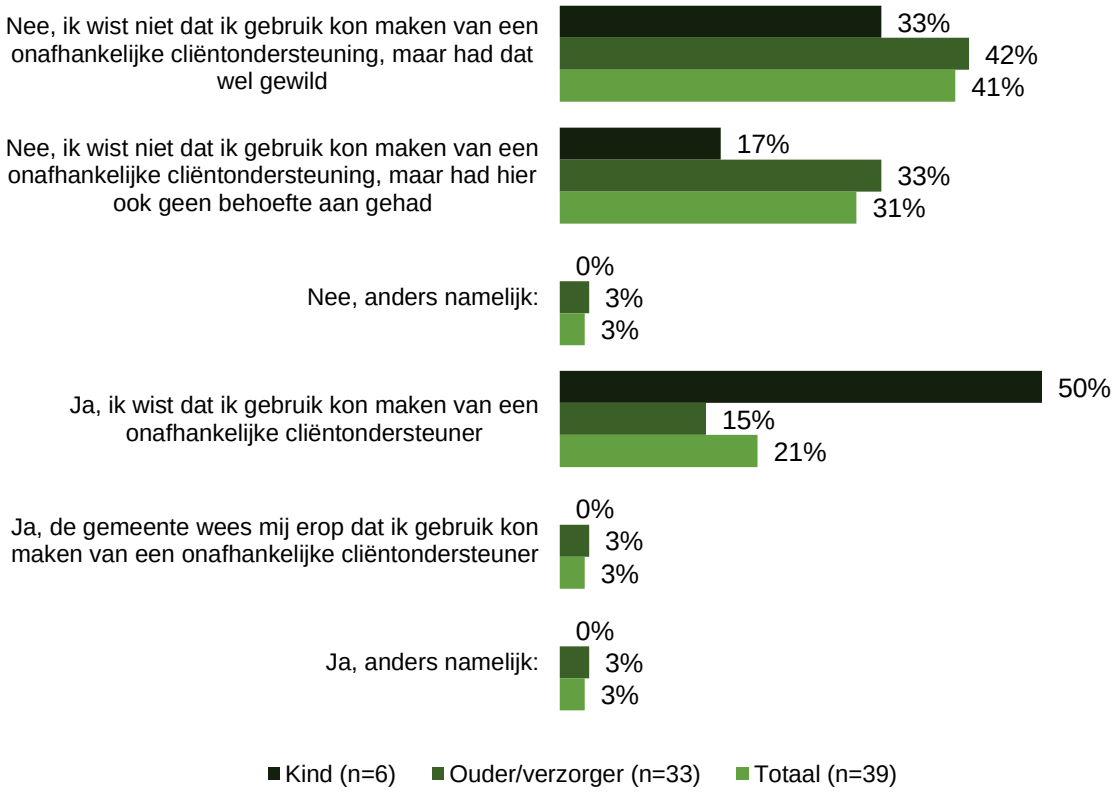
In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

57% is het (helemaal) eens met de stelling ‘Ik werd snel geholpen’. Dit is iets gestegen ten opzichte van 2021 (54%) en gedaald ten opzichte van 2020 (63%).

Driekwart wist niet dat ze gebruik konden maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner

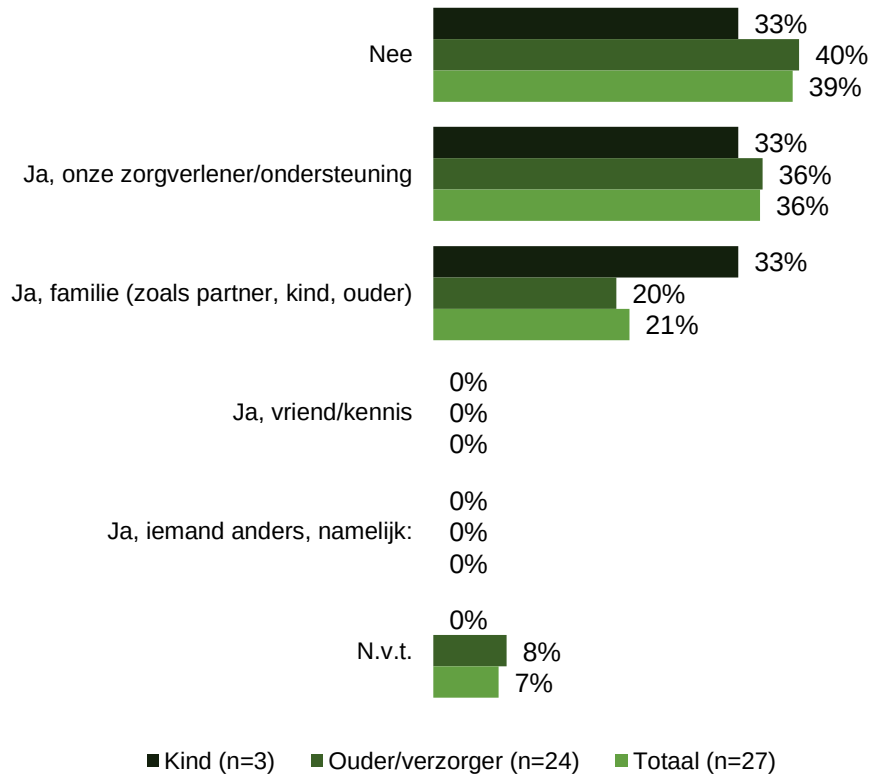
Wist u dat u gebruik kon maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner (iemand die u helpt uw weg te vinden naar zorg en ondersteuning)?

25% wist dat zij gebruik konden maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner. Dit percentage is gedaald ten opzichte van voorgaande jaren (2021: 29%; 2020: 34%).

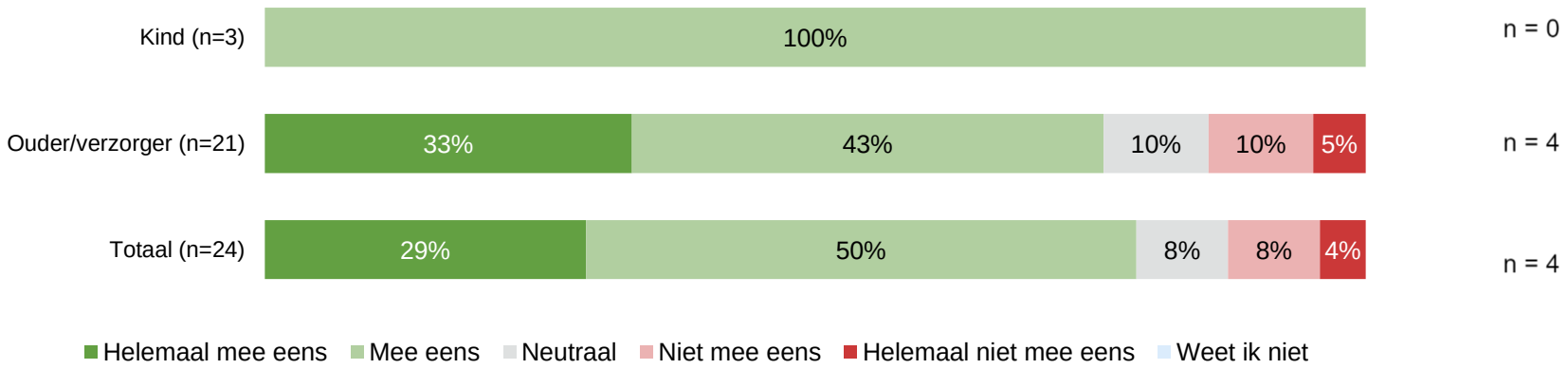
Voornamelijk niemand of een zorgverlener/ ondersteuner aanwezig bij (keukentafel)gesprek

Was er bij het (keukentafel)gesprek nog iemand anders aanwezig?
Meer antwoorden mogelijk

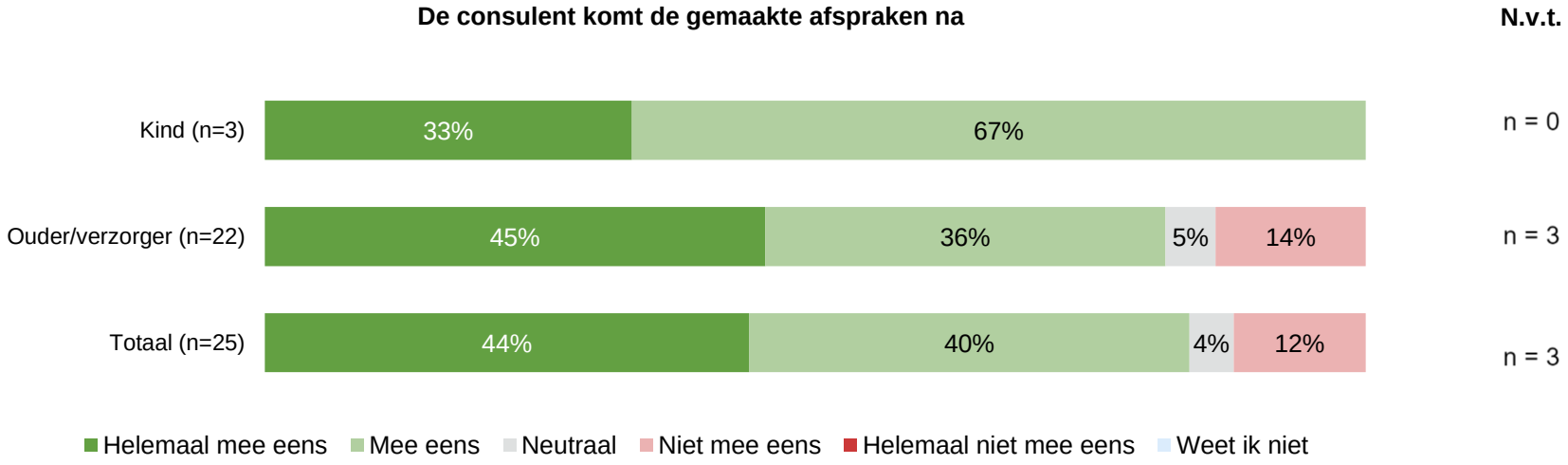

In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

Het ‘keukentafelgesprek’ met de consulent was een prettig gesprek

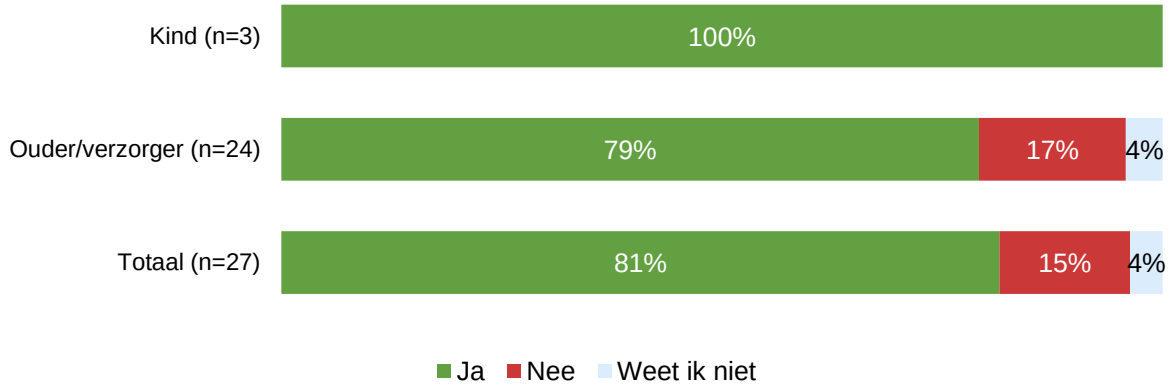

In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

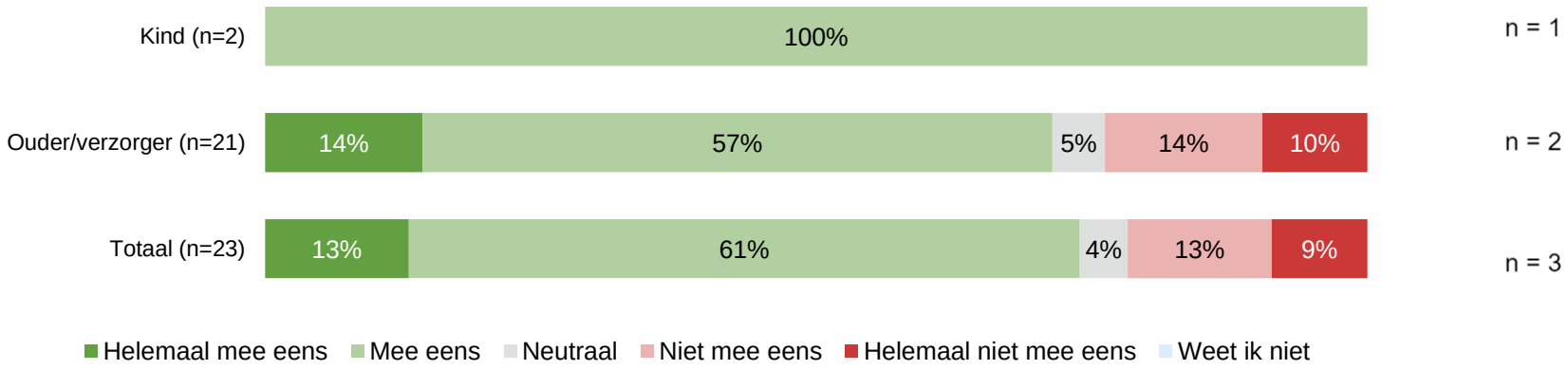
Meerderheid heeft na het gesprek met de consulent een gespreksverslag ontvangen

Heeft u na het gesprek met de consulent een (Integraal) Plan/ Gespreksverslag ontvangen?

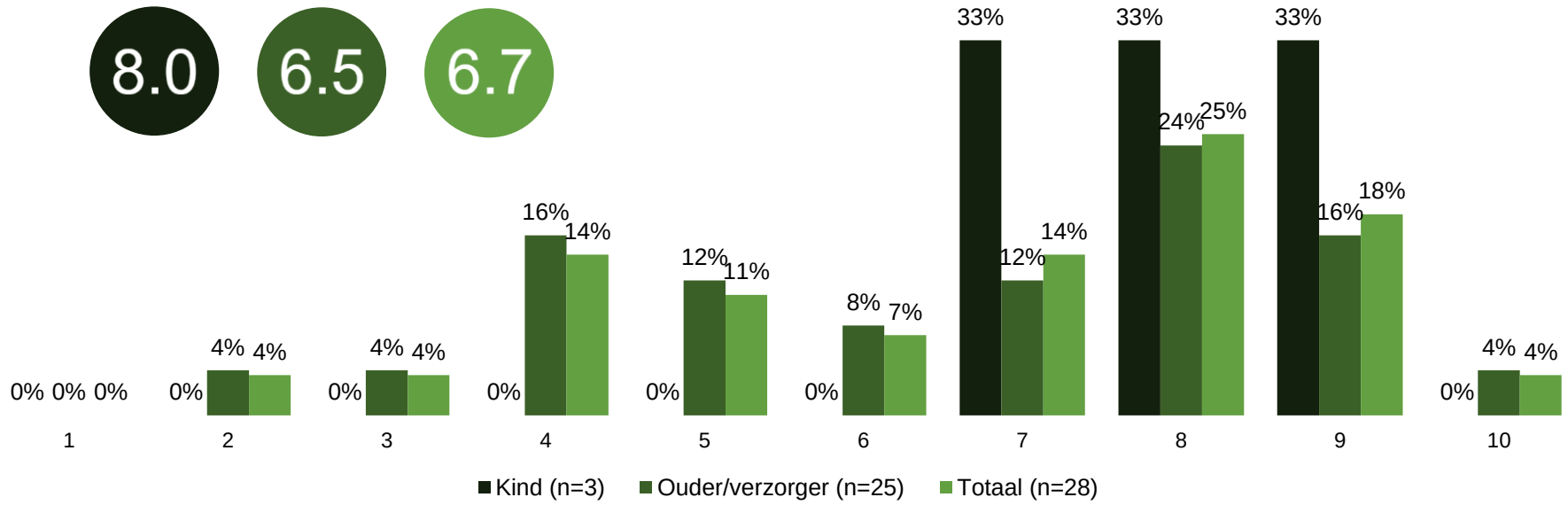
In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

'De consulent heeft samen met mij gekeken naar oplossingen in mijn netwerk en omgeving (vrienden, familie, school, vrijwilligers)'

Contact met de gemeente/ consulent krijgt een voldoende

Wat voor cijfer zou u het contact met de gemeente / uw consulent geven?

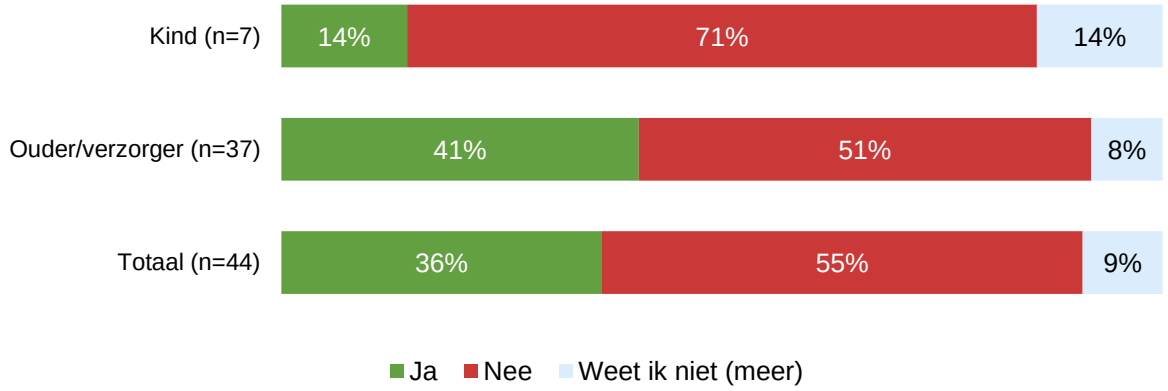
Goede punten en verbeterpunten aan contact met gemeente/ consulent

Hieronder zijn enkele voorbeelden genoemd. Alle antwoorden zijn te vinden in het bijlagenboek.

Wat vindt/vond u goed aan het contact met de gemeente / uw consulent?	Wat vindt/vond u minder goed aan het contact met de gemeente / uw consulent?
"Altijd meedenken, snelle reactie."	*"Alles moet via het sociaal meldpunt. Dit komt minder klantvriendelijk over."*
"Contact netjes en op tijd."	*"Begeleiding / ondersteuning zeer minimaal."*
"Ze kwam de afspraken goed na, legde alles goed uit, wat er van me verwacht werd."	*"De lange wachttijden in de zorg en te weinig therapeuten beschikbaar."*
"Korte lijntjes heel belangrijk, meteen met hulp aan de bel kunnen trekken."	*"Geen vaste jeugd consulent. Duurt erg lang voor je weer contact krijgt."*
"Ze deed heel vriendelijk en ze had een oplossing."	*"Meer luisteren naar de behoefte van het kind."*

Ruim de helft heeft geen contact met Incluzio gehad

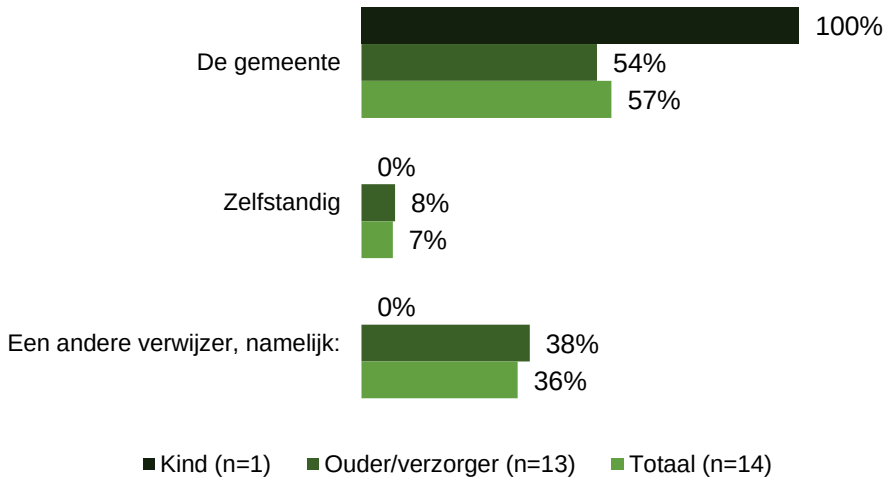
Heeft u contact gehad met Incluzio?

Meerderheid door gemeente bij Incluzio gekomen

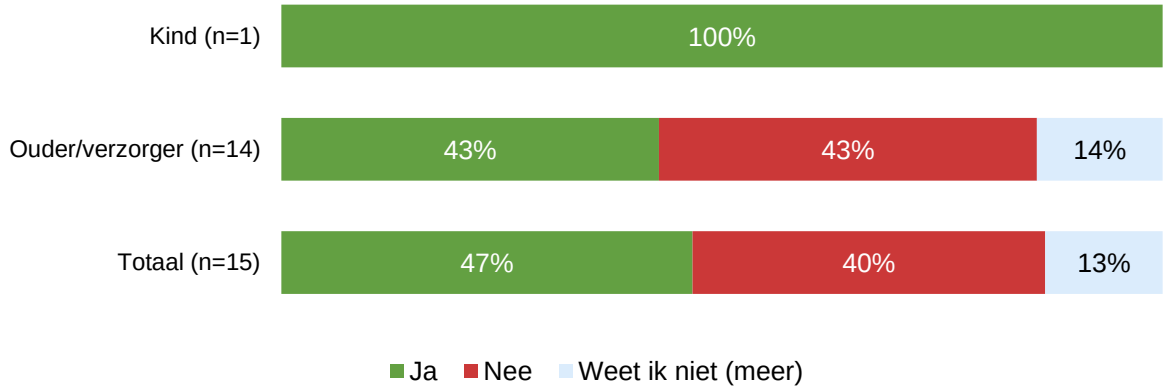
De volgende vragen zijn enkel beantwoord door respondenten die contact hebben gehad met Incluzio

Hoe bent u bij Incluzio terecht gekomen?

Niet altijd een oplossing voor hulpvraag door Incluzio

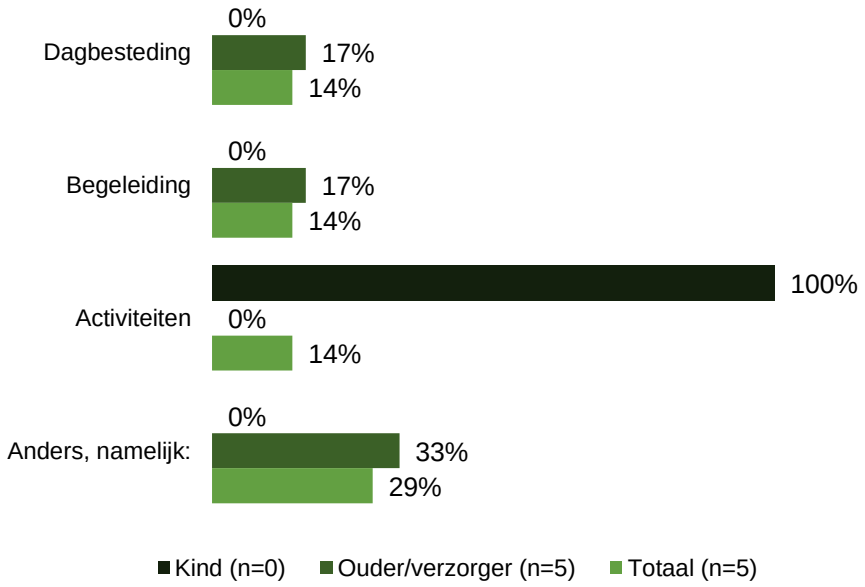
Had Incluzio een oplossing voor uw hulpvraag?

Incluzio helpt op verschillende gebieden

Deze vraag is enkel beantwoord door respondenten van wie de hulpvraag door Incluzio opgelost is.

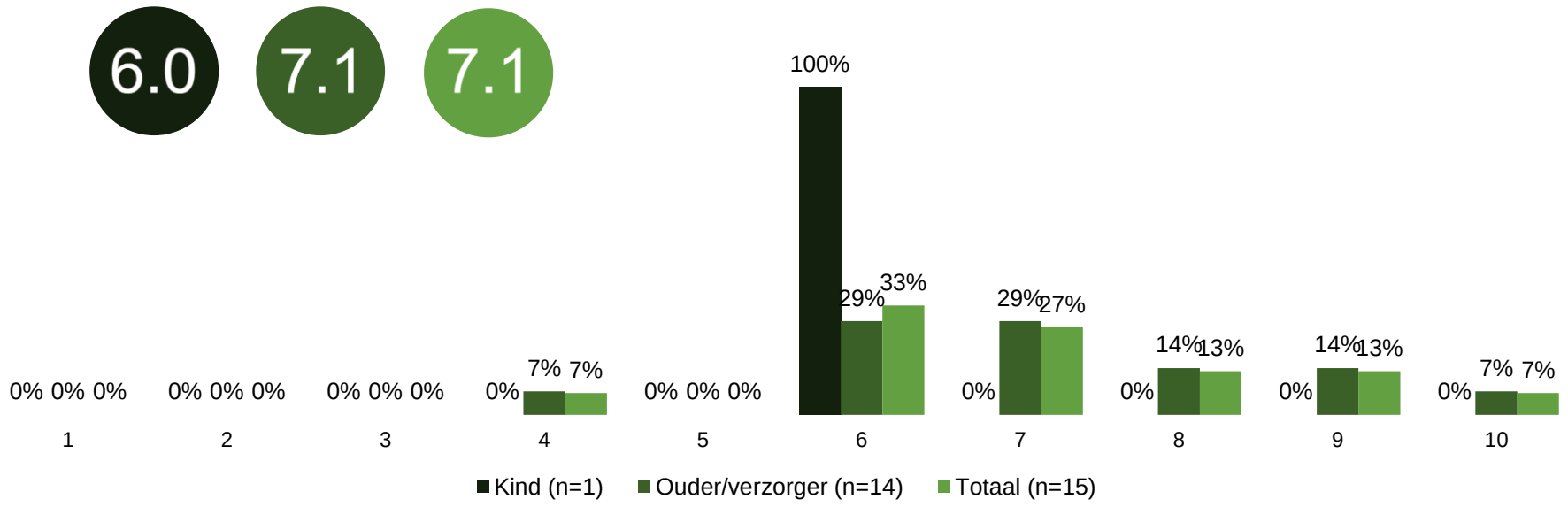
Op welk gebied heeft Incluzio uw kind kunnen helpen?
Meer antwoorden mogelijk

Contact met Incluzio scoort een voldoende

Deze vraag is enkel beantwoord door respondenten die contact hebben gehad met Incluzio

Wat voor cijfer geeft u het contact met Incluzio?

Goede punten en verbeterpunten aan het contact met Incluzio

Hieronder zijn enkele voorbeelden genoemd. Alle antwoorden zijn te vinden in het bijlagenboek.

Wat vindt/vond u goed aan het contact met Incluzio?

"Hele betrokken, begripvol en meedenkende consulent."

"Probeerde te bemiddelen en te helpen."

"Ze kon ons niet helpen maar probeerde het wel en was erg vriendelijk."

"Ze waren goed bereikbaar, en proberen goed te helpen. Uiterste best gedaan."

"Ze luisterden goed."

Wat vindt/vond u minder goed aan het contact met Incluzio?

"Had een begeleidster en daar was geen klik mee. Nu wel een goede begeleidster."

"Moeten zich erg aan de regels houden, duurde lang voordat contact werd opgenomen."

"Niet georganiseerd, ontbreekt aan kennis."

"Wisten niet dat we na de tijd met gemeente moesten praten erover."

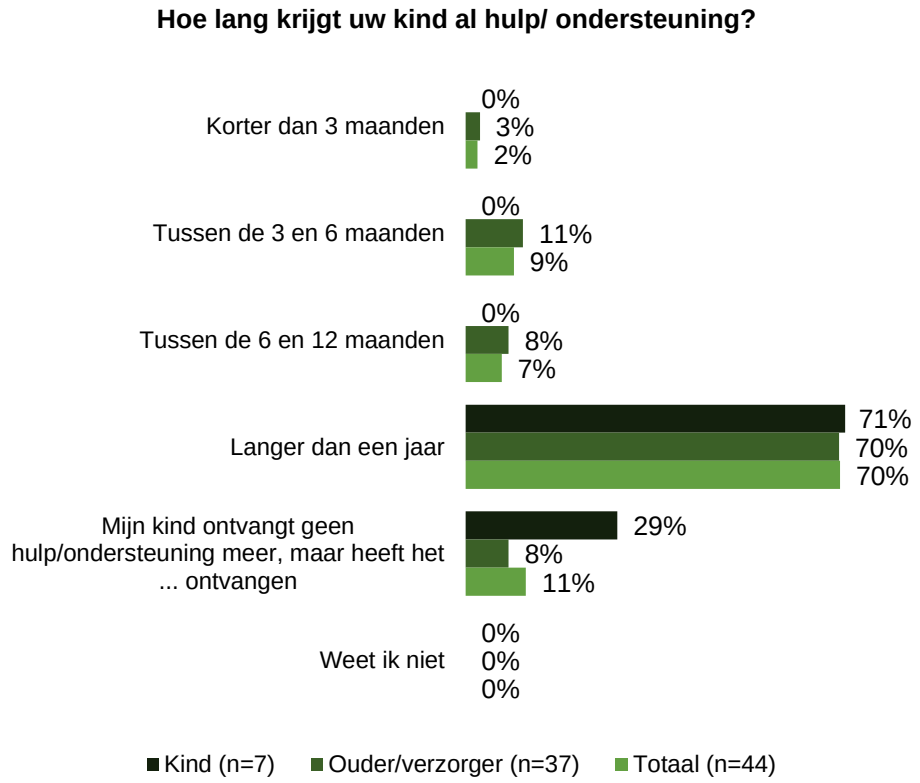
Vanuit de jeugdwet wordt voornamelijk algemene begeleiding ontvangen

Welke ondersteuning ontvangt uw kind vanuit de gemeente (Jeugdwet)?
Meer antwoorden mogelijk

	Kind (n=7)	Ouder/verzorger (n=37)	Totaal (n=44)
Begeleiding algemeen	29%	22%	23%
Vervoer naar dagbesteding/ school/werk/ ondersteuning	0%	16%	14%
Ouderbegeleiding	0%	16%	14%
Residentieel 24-uurs verblijf	14%	5%	7%
Dagactiviteit/dagbesteding	0%	5%	5%
Logeren	0%	5%	5%
Pleegzorg/ Gezinshuis	14%	3%	5%
Begeleid wonen	14%	0%	2%
Begeleiding bij scheiding	0%	3%	2%
Behandeling/ bij een GGZ instelling of psychologenpraktijk	0%	3%	2%
Dyslexiebehandeling	14%	0%	2%
Persoonlijke verzorging (aankleden, wassen)	0%	0%	0%
Gesloten opname in een instelling	0%	0%	0%
Opvoedondersteuning	0%	0%	0%
Jeugdbescherming: ondertoezichtstelling, voogdij, jeugdreclassering	0%	0%	0%
Vrijwillige jeugdbescherming /drang: JBG, Jeugd Veilig Verder	0%	0%	0%
Anders, namelijk:	0%	59%	50%

Nagenoeg driekwart ontvangt algemene begeleiding vanuit de gemeente (jeugdwet). In 2021 ontving driekwart juist ouderbegeleiding en/of behandeling/ bij een GGZ instelling of psychologenpraktijk.

Ruime meerderheid ontvangt langer dan een jaar hulp/ ondersteuning (voor hun kind)

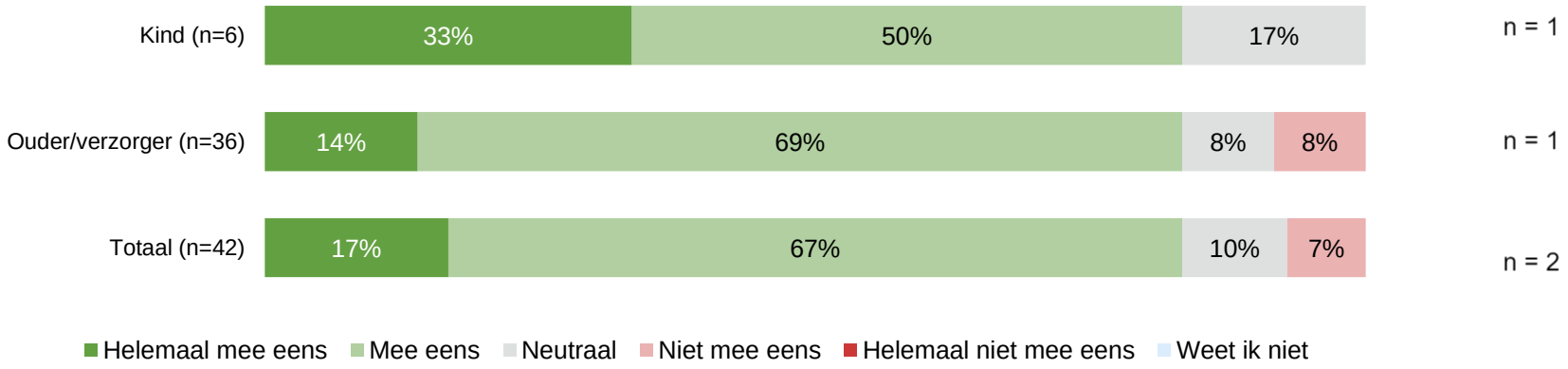

Net als in 2021 ontvangt 70% al langer dan een jaar hulp/ ondersteuning.

Driekwart vindt dat de ondersteuning past bij de hulpvraag

In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

'De ondersteuning die mijn kind krijgt past bij onze hulpvraag'

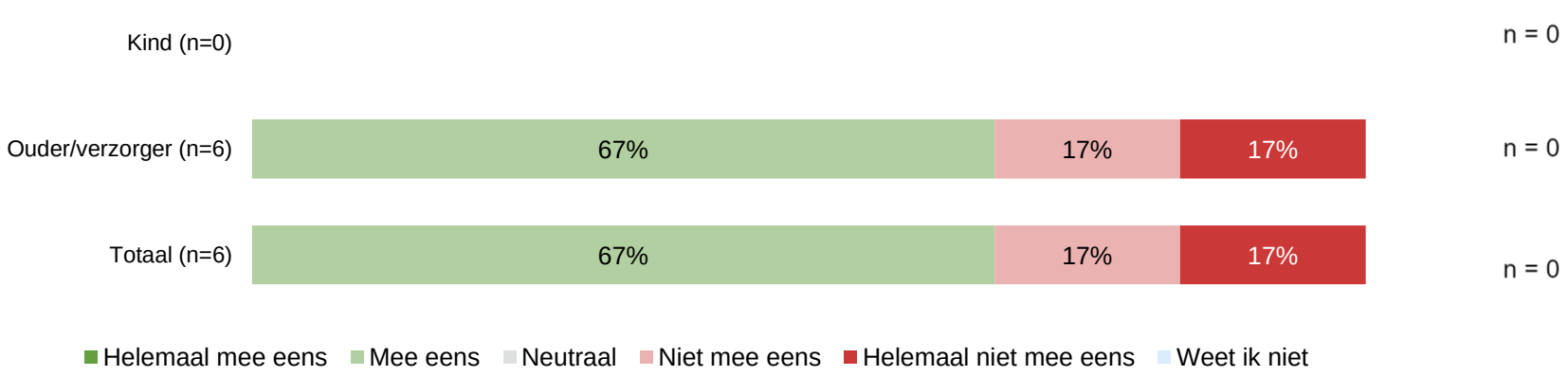
84% is het er (helemaal) mee eens dat de ondersteuning die hun kind krijgt past bij de hulpvraag. Dit is een lichte daling ten opzichte van 2021 (87%) en een stijging ten opzichte van 2020 (74%).

Meerderheid is over het vervoer

Deze vraag is enkel beantwoord door (kinderen van) respondenten die vanuit de Jeugdwet vervoer ontvangen

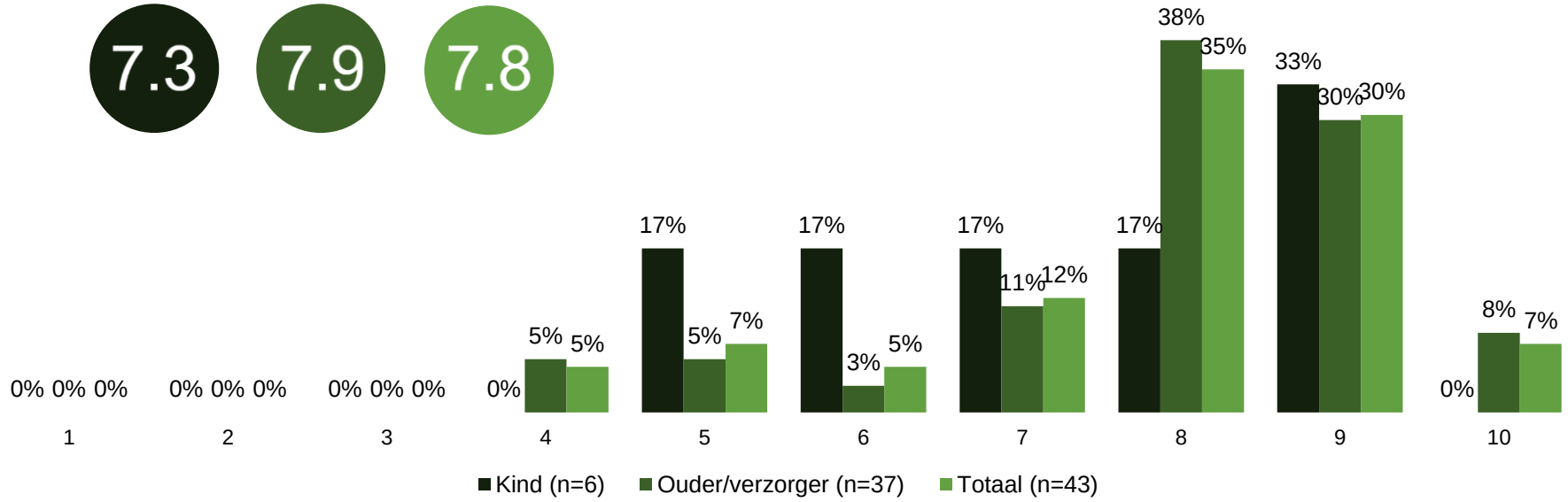
In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling?

'Ik ben tevreden over het vervoer'

Hulp/ begeleiding scoort een ruime voldoende

Wat voor cijfer zou u de hulp of begeleiding geven van uw kind?

Net als in 2021 krijgt de hulp of begeleiding van het kind gemiddeld een 7.8.

Hieronder zijn enkele voorbeelden genoemd. Alle antwoorden zijn te vinden in het bijlagenboek.

Wat vindt/vond u goed aan de hulp of begeleiding van uw kind?

"Dat ze er is voor onze dochter en voor ons zelf."

"Dat ze het gezin mee pakt en oplossingen vindt."

"Het werkt, mijn kind verandert. Gezin weet er beter mee om te gaan."

"Ze hebben respect voor mijn kind, zien haar als individueel. Kijken echt wat zij zelf nodig heeft."

"Ze schakelen best snel, verklaring nodig. Regelen alles snel."

Wat vindt/vond u minder goed aan de hulp of begeleiding van uw kind?

"Bereikbaarheid is slecht, duurt allemaal veel te lang."

"De plek zelf is niet ideaal om mee te rijden. De parkeerkosten zijn hoog en beperkt aantal parkeerplaatsen."

"Kwamen terecht bij een zorgorganisatie waar we niet voor gekozen hadden en moesten middenin switchen, omdat er geen zorgcontracten waren. Nieuwe case manager gekregen en dan weer opnieuw kennis moeten maken. Dit is lastig voor kinderen."

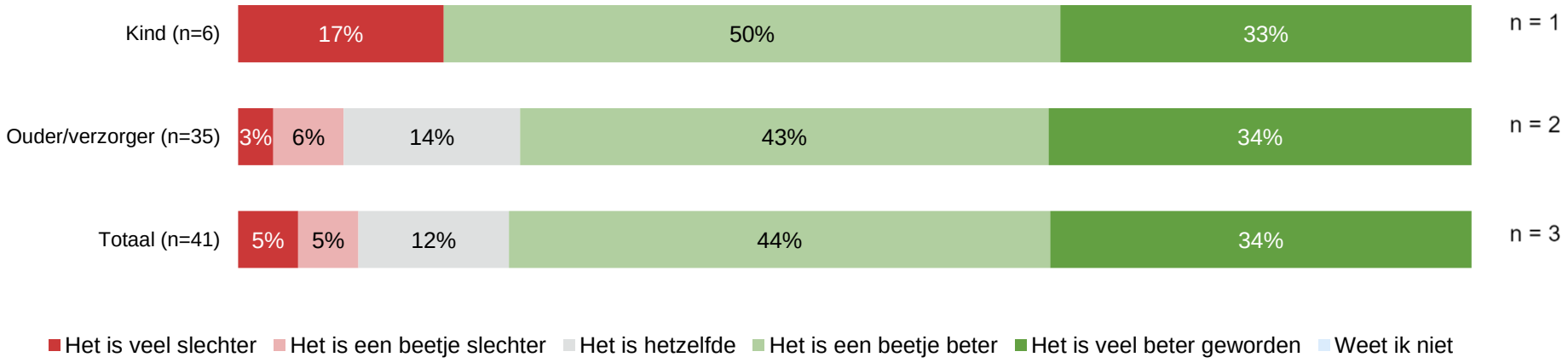
"Jammer dat het lang had moeten duren."

"Wordt niet aangeboden wat geadviseerd is."

Het gaat (veel) beter met het kind door de hulp

Hoe beoordeelt u de volgende stelling?

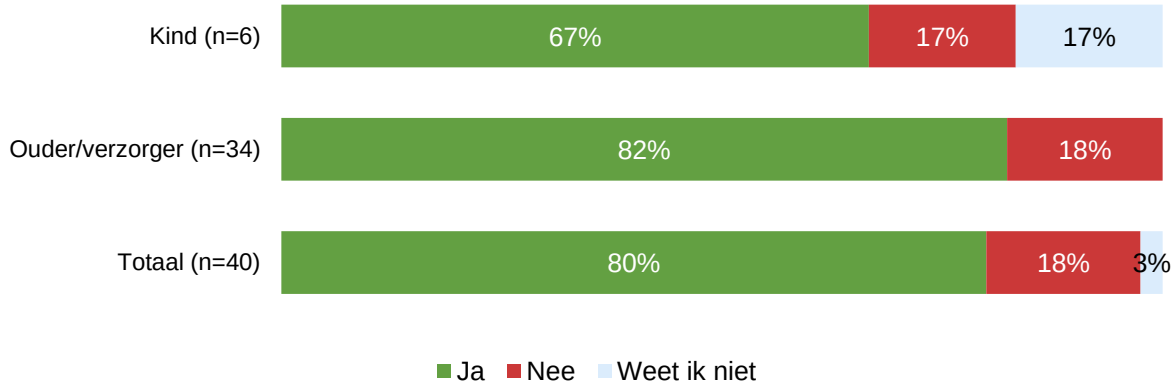
'Door de hulp gaat het beter met mijn kind'

78% geeft aan dat het (veel) beter gaat met het kind door de hulp. Dit percentage is gedaald ten opzichte van vorig jaar en 2020. Toen gaf 84% aan dat het (veel) beter gaat.

Ruime meerderheid heeft ondersteuning/ zorg gekregen zoals afgesproken met de gemeente

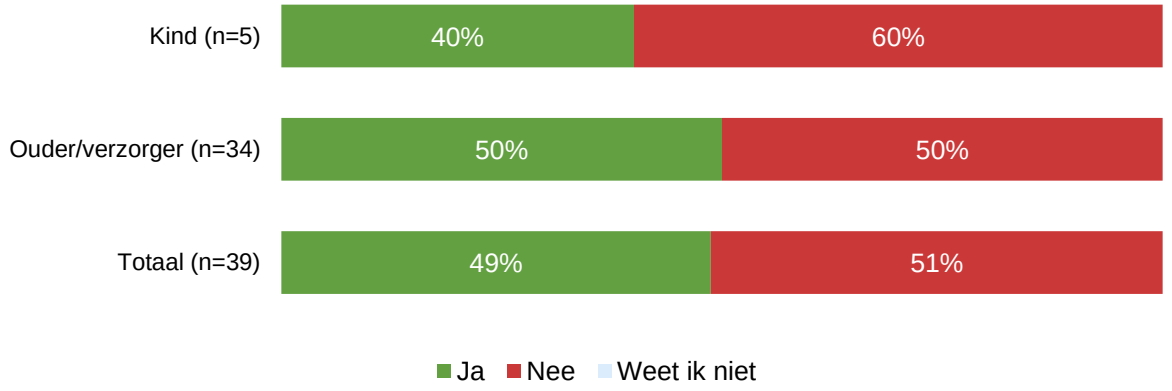
Heeft uw kind de ondersteuning/zorg gekregen zoals afgesproken met de gemeente?

80% geeft aan de ondersteuning/ zorg te hebben gekregen zoals afgesproken met de gemeente. Dit percentage was vorig jaar hoger (89%).

Voor de helft was ondersteuning van het kind bedoeld om o.a. de veiligheid te verbeteren

Was de ondersteuning van uw kind bedoeld om (o.a.) de veiligheid van uw kind te verbeteren?

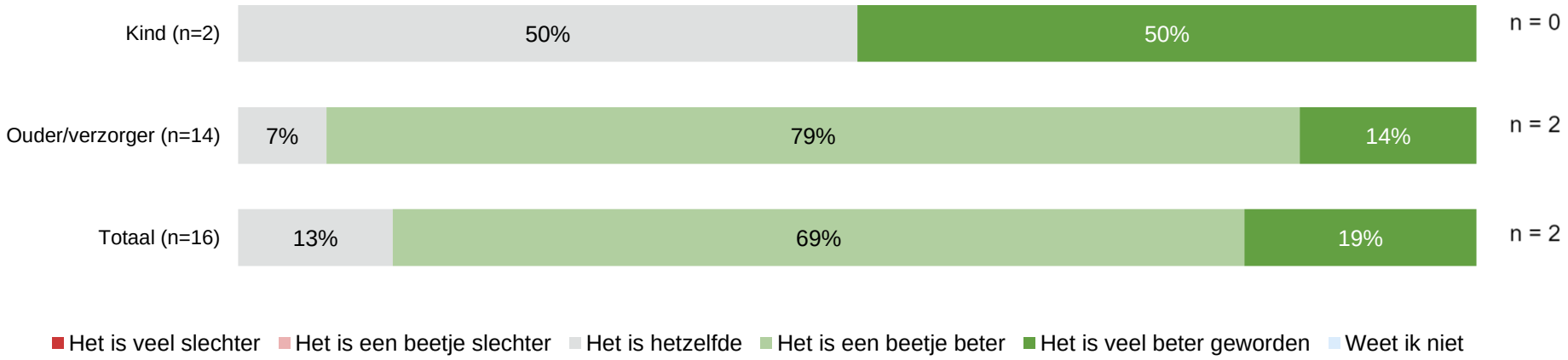
Net als vorig jaar was voor ongeveer de helft de ondersteuning van het kind bedoeld om (o.a.) de veiligheid te verbeteren en voor de andere helft niet.

Gevoel van veiligheid van het kind door de ondersteuning/ hulp

Deze vraag is enkel beantwoord door (kinderen van) respondenten voor wie de ondersteuning bedoeld was om (o.a.) de veiligheid te verbeteren

Hoe beoordeelt u de volgende stelling?

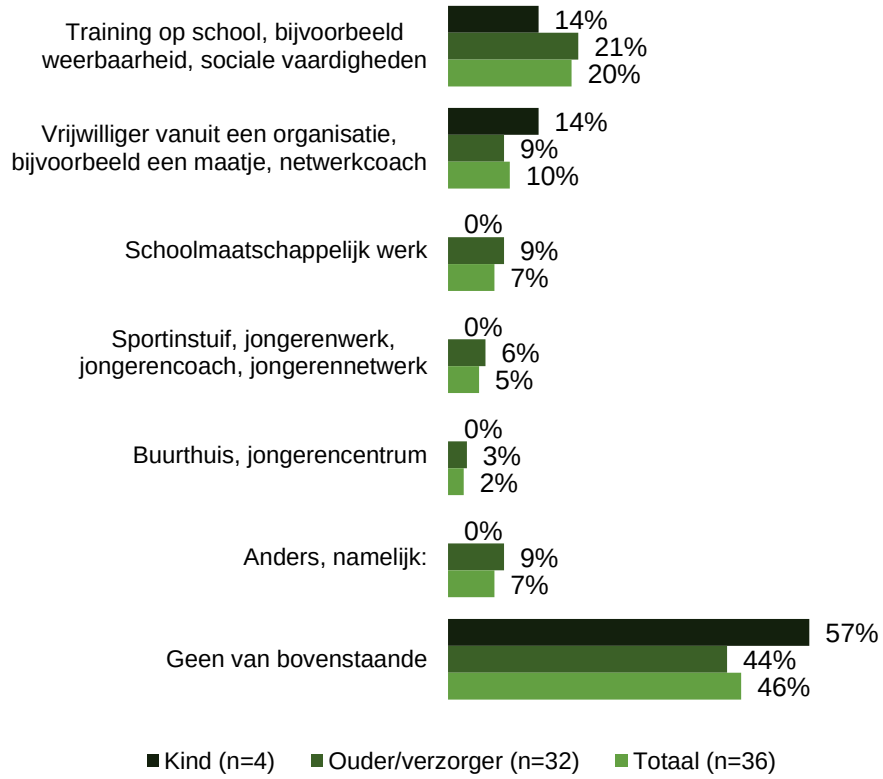
'Door de ondersteuning/hulp voelt mijn kind zich veiliger'

Voorzieningen niet veelvuldig gebruikt

Maakt u gebruik van een van onderstaande voorzieningen voor uw kind?

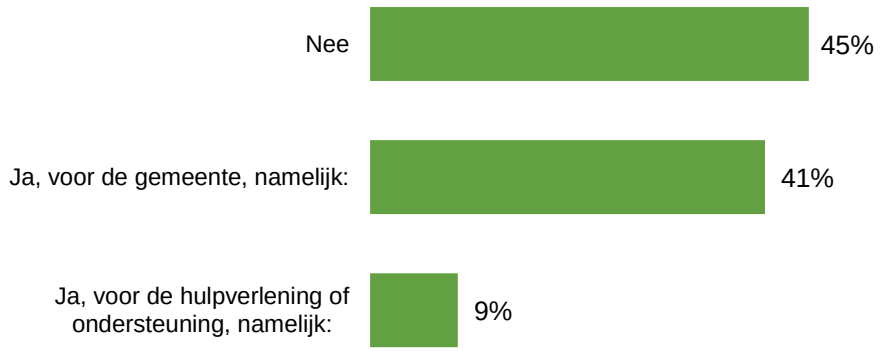
Meer antwoorden mogelijk

Nagenoeg de helft (46%) geeft aan geen gebruik te maken van een van de genoemde voorzieningen. In 2021 maakte zelfs 69% geen gebruik van een van de voorzieningen. Met name wordt een training op school gebruikt (20%).

Heeft u nog verbetersuggesties of tips voor de gemeente, de hulpverlening, of ondersteuning? (n=44)

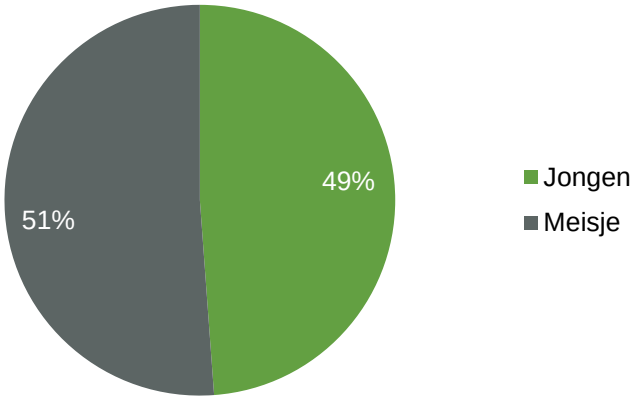
Meer antwoorden mogelijk

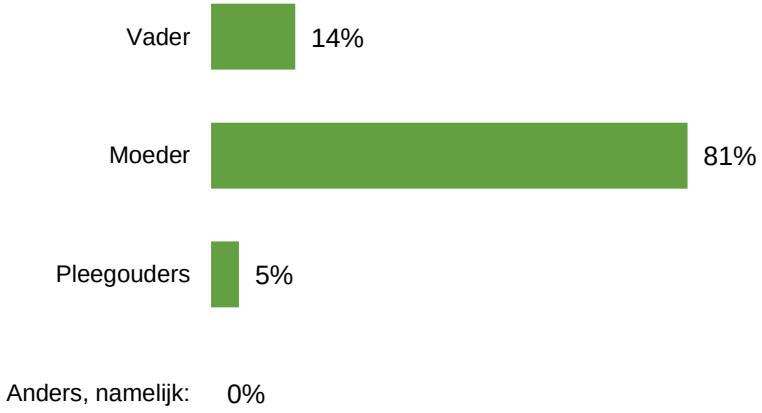
Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Bijlagen

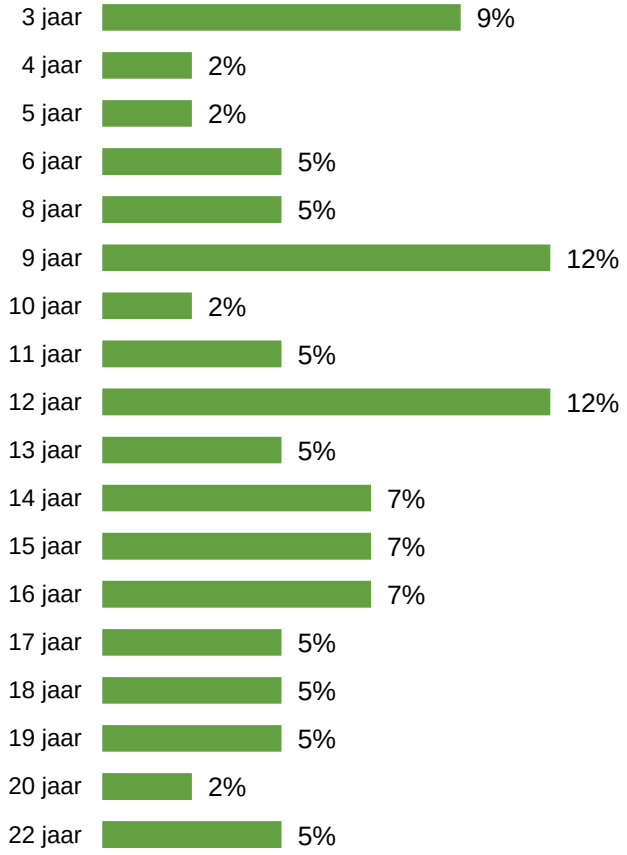
Geslacht (n=43)

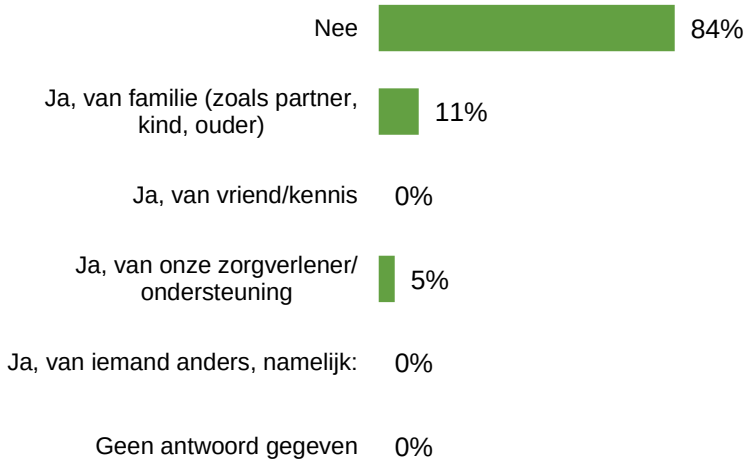
Wat is uw relatie tot het kind? (n=44)

Leeftijd (n=43)

Kreeg u hulp bij het doen van dit interview? (n=44)

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Rapportage
Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2022

Gemeente Rheden

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Rapportage *Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2022*

Gemeente Rheden

Concept 1
Datum 15-08-2022
Projectnummer: 21298

Auteurs:
Joyce Berentsen, Projectmanager/ Onderzoeker
Danique Rietman, Onderzoeker

Moventem BV
T 0575 84 3738
E info@moventem.nl
W www.moventem.nl

Moventem werkt conform de Gedragscode voor Onderzoek & Statistiek van de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA) en mag het Fair Data Keurmerk voeren, waarmee wordt aangetoond dat op verantwoorde wijze met data en persoonsgegevens wordt omgaan. Tevens is Moventem aangesloten bij de Europese Vereniging voor Marktonderzoek (ESOMAR) en wordt voldaan aan de Internationale Code voor Markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Dit rapport is met grote zorg samengesteld. Desondanks kan het voorkomen dat informatie fout en/of onvolledig is. Moventem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

MOA
Center for Information Based Decision Making & Marketing Research

ESOMAR WORLD RESEARCH ESOMAR MEMBER

Management Samenvatting **Pagina 4**

1 Inleiding **Pagina 10**
1.1 Onderzoeksopzet Pagina 11

2 Resultaten **Pagina 13**
Contact Pagina 14
Kwaliteit van de ondersteuning Pagina 19
Resultaat van de ondersteuning Pagina 21
Contact met de gemeente/ consulenten Pagina 24
Incluzio Pagina 40
Huishoudelijke hulp Pagina 46
Mantelzorg Pagina 49
Ervaringen met hulp/ ondersteuning Pagina 51
Eigen bijdrage hulp/ ondersteuning Pagina 58
Effect(en) van de hulp/ ondersteuning Pagina 62
Dienstverlening in coronatijd Pagina 64

3 Bijlagen
Bijlage I Achtergrondvariabelen **Pagina 68**
Bijlage II Onderzoeksverantwoording Pagina 69
Pagina 73

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Management Samenvatting

Contact

Ruime meerderheid bekend met waar ze moeten zijn met hun hulpvraag, vergelijkbaar met voorgaande jaren

Van de cliënten die een hulpvraag hadden, wist nagenoeg driekwart (73%) waar ze moesten zijn met hun hulpvraag. Dit percentage is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Meerderheid vindt dat ze snel werden geholpen, lichte daling t.o.v. 2020 en 2019

62% is het er (helemaal) mee eens dat ze snel werden geholpen. Dit percentage was in 2020 nog 67% en in 2019 70%. Ondanks dat de meerderheid vindt dat ze snel werden geholpen, is er wel sprake van een lichte daling.

Ruime meerderheid vindt dat ze serieus werden genomen door de medewerker, lichte daling t.o.v. voorgaande jaren

Ruim driekwart is het er (helemaal) mee eens dat de medewerker ze serieus nam. Respectievelijk bedroeg dit percentage in 2021, 2020 en 2019 79%, 82% en 80%. Ook hier is dus sprake van een lichte daling.

Meerderheid zocht samen met de medewerker in het gesprek naar oplossingen

De meeste cliënten zochten samen met de medewerker in het gesprek naar oplossingen. Dit percentage lag in 2021 lager en in 2020 hoger.

Weinig bekendheid met mogelijkheid tot onafhankelijke cliëntondersteuner, vergelijkbaar met voorgaande jaren

Nagenoeg een derde wist dat ze gebruik konden maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner. Dit betreft dus een ruime minderheid. Het percentage is ten opzichte van voorgaande jaren ongeveer gelijk gebleven.

Kwaliteit van de ondersteuning

Ruime meerderheid vindt de kwaliteit van de ondersteuning die ze krijgen goed

De kwaliteit van de ondersteuning die cliënten krijgen wordt door ruim driekwart als goed beoordeeld. Dit is een lichte daling ten opzichte van voorgaande jaren.

Ruime meerderheid vindt de ondersteuning die ze krijgen passen bij hun hulpvraag

80% geeft aan het (helemaal) eens te zijn met de stelling ‘De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag’. Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Resultaat van de ondersteuning

Meerderheid kan beter de dingen doen die ze willen door de ondersteuning die ze krijgen

70% geeft aan dat door de ondersteuning die ze krijgen, ze de dingen die ze willen doen beter kunnen doen. Dit is een lichte daling ten opzichte van 2021 en 2019 en een lichte stijging ten opzichte van 2020.

Ruime meerderheid kan zich beter redden door de ondersteuning die ze krijgen, lichte daling t.o.v. vorig jaar

79% kan zich beter redden door de ondersteuning die ze krijgen. Dit is ten opzichte van 2021 (82%) een lichte daling.

Meerderheid heeft betere kwaliteit van leven door de ondersteuning die ze krijgen, vergelijkbaar met voorgaande jaren

Nagenoeg driekwart heeft door de ondersteuning die ze krijgen een betere kwaliteit van leven. Dit percentage daalt en stijgt wisselend, waarbij het dit jaar ten opzichte van vorig jaar licht is gedaald.

Contact met de gemeente/ consulenten

Nagenoeg de helft weet niet of ze gebruik hadden willen maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner

6% geeft aan gebruik te hebben gemaakt van een onafhankelijke cliëntondersteuner. 15% had hier gebruik van willen maken en 30% niet. De meeste cliënten (49%) weten niet of ze hier gebruik van hadden willen maken.

Ruim een derde had een gesprek met een consulent voor hun hulp/ondersteuning, dit is gedaald t.o.v. voorgaande jaren

45% heeft geen gesprek gehad met een consulent van de gemeente voor hun hulp/ ondersteuning in 2021. Het percentage dat dit wel had, is gedaald van 50% in 2019 naar 38% in 2022.

Vooral niemand of familie bij het (keukentafel)gesprek aanwezig

Het percentage cliënten dat aangeeft dat er niemand bij het (keukentafel)gesprek aanwezig was, is gestegen van 29% in 2019 naar 39% in 2022.

Meerderheid vond het (keukentafel)gesprek een prettig gesprek, dit is gedaald t.o.v. voorgaande jaren

Cliënten die een gesprek met een consulent van de gemeente hebben gehad, vonden dit over het algemeen een prettig gesprek (72%). Dit percentage lag voorgaande jaren echter iets hoger (2019: 78%; 2020: 81%; 2021: 82%).

Ruime meerderheid vindt dat de consulent de gemaakte afspraken nakomt, dit is gedaald t.o.v. voorgaande jaren

75% is het er (helemaal) mee eens dat de consulent de gemaakte afspraken nakomt. Dit percentage is gedaald ten opzichte van voorgaande jaren. Toen varieerde het tussen de 79% en 81%.

Ruim de helft heeft na het gesprek met de consulent een verslag ontvangen, dit is een lichte daling t.o.v. voorgaande jaren

54% heeft na het gesprek met de consulent een verslag ontvangen. Met name vorig jaar lag dit percentage hoger (59%).

Ruime meerderheid is het eens met de inhoud van het gesprek, dit is gestegen t.o.v. vorig jaar

Van de cliënten die aangeven een verslag te hebben ontvangen, is 82% het eens met de inhoud van het verslag. Dit percentage lag in 2020 en 2021 iets lager.

Ruim de helft heeft samen met de consulent gekeken naar oplossingen in eigen netwerk

Vergelijkbaar met voorgaande jaren geeft dit jaar 57% aan dat ze samen met de consulent hebben gekeken naar oplossingen binnen het eigen netwerk/ omgeving.

Contact met de gemeente/ consulent scoort een ruime voldoende

Met gemiddeld een 7.2 krijgt het contact met de gemeente/ consulent een ruime voldoende.

Gemeente/ consulent biedt een luisterend oor, maar kan verbeteren op het gebied van wachttijden

Wat men met name goed vindt/ vond aan het contact met de gemeente/ consulent is het luisterend oor dat ze bieden en het begrip dat ze tonen. Waar nog verbetering mogelijk is, zijn de lange wacht- en afhandeltijden.

Cliënten hebben zich met name zelf aangemeld bij de gemeente

44% geeft aan zichzelf aangemeld te hebben. Dit is vergelijkbaar met 2021 en 2020 en gestegen ten opzichte van 2019.

Ongeveer een derde probeert de vraag zelf op te lossen
In 2020 heeft 40% zelf geprobeerd de vraag op te lossen en in 2021 39%. In het huidige onderzoek is dit percentage gedaald naar 32%.

Verbetering mogelijk in telefonische bereikbaarheid van de gemeente
Hoewel het percentage dat de telefonische bereikbaarheid als (zeer) goed beoordeelt (43%) hoger is dan het percentage dat het (zeer) slecht vindt (43%), is dit nog geen meerderheid.

Ruim de helft heeft geen gebruik gemaakt van één van de mogelijkheden binnen de gemeente
Ruim de helft van de respondenten geeft aan geen gebruik te hebben gemaakt van een van de mogelijkheden binnen de gemeente. Ook in de afgelopen jaren gaf de meerderheid dit aan (2021: 61%; 2020: 53%).

Incluzio

Ruime meerderheid heeft geen contact gehad met Incluzio
Nagenoeg driekwart heeft geen contact gehad met Inlcuzio. Slechts 12% had dit wel.

Cliënten die contact met Incluzio hebben gehad, zijn hier met name via de gemeente terecht gekomen.
43% van de cliënten geeft aan bij Incluzio terecht te zijn gekomen via de gemeente. Voor nagenoeg de helft had Incluzio een passende oplossing en voor nagnoeg de helft ook niet.

Contact met Incluzio scoort een voldoende
Met een 6.4 scoort het contact met een Inlcuzio een voldoende. 29% geeft een onvoldoende (5 of lager).

Contact met Incluzio is prettig, verbetering met name mogelijk in het zoeken van oplossingen
Wat men met name goed vindt/ vond aan het contact met Incluzio is het prettige contact en het zoeken naar oplossingen door Incluzio. Wat daarentegen beter zou kunnen is de uiteindelijke oplossing zelf. De meesten vinden dat er geen goede oplossing is gegeven.

Huishoudelijke hulp

Nagenoeg driekwart vindt dat de hulp bij het huishouden goed op de situatie is afgestemd
Het percentage dat het (helemaal) eens is met ‘De hulp bij het huishouden is goed op mijn situatie en huishouden afgestemd’ verandert jaarlijks. Zo bedroeg dit in 2019 65%, 2020 80% en 2021 75%. In het huidige onderzoek is het 74%

De kwaliteit van de huishoudelijke hulp wordt door de meerderheid als goed beoordeeld
Ook het percentage dat het (helemaal) eens is met ‘Ik vind de kwaliteit van de huishoudelijke hulp goed’ verandert jaarlijks. Zo bedroeg dit in 2019 65%, 2020 78% en 2021 73%. In het huidige onderzoek is het 71%.

Meerderheid vindt aantal uren huishoudelijke hulp passend, dit is gestegen t.o.v. 2021 en 2019 en gedaald t.o.v. 2020
68% vindt dat het aantal uren huishoudelijke hulp past bij hun huishouden/ situatie.

Mantelzorg

Ruime meerderheid geeft geen hulp/ondersteuning aan naasten, dit is meer dan voorgaande jaren

17% geeft aan hulp/ ondersteuning aan bijvoorbeeld partner, familie, vrienden of buren te geven. Dit percentage lag voorgaande jaren hoger, namelijk tussen de 22% en 26%.

De meerderheid die hulp/ondersteuning geeft, geeft aan dit wel aan te kunnen, dit is gedaald t.o.v. voorgaande jaren

55% kan de hulp die ze geven aan. Dit percentage was voorgaande jaren hoger. Zo gaf in 2020 69% nog aan dat ze hulp/ ondersteuning geven aan kunnen.

Ervaringen met hulp/ ondersteuning

Meerderheid ontvangt hulp bij het huishouden vanuit de gemeente, dit is gestegen t.o.v. voorgaande jaren

De meerderheid (60%) ontvangt hulp bij het huishouden. Dit percentage is sinds 2019 jaarlijks toegenomen. In 2019 gaf een kwart aan dit te ontvangen, in 2020 36% en vorig jaar nagenoeg de helft (48%).

Vervoer door Avan scoort een voldoende, maar lager dan voorgaande jaren

Met een gemiddelde van een 7.0 wordt Avan met een voldoende beoordeeld. Ondanks de voldoende, is het gemiddelde wel gedaald ten opzichte van voorgaande jaren. Zo was het gemiddelde in 2019 en 2020 een 7.5 en in 2021 een 7.8.

Ruime meerderheid heeft ondersteuning/ hulpmiddel gekregen zoals afgesproken, dit is gedaald t.o.v. vorig jaar

Ruim driekwart heeft de ondersteuning of het hulpmiddel gekregen zoals afgesproken met de gemeente. Dit percentage is vanaf 2019 gestegen, maar dit jaar ten opzichte van 2021 gedaald.

De hulp of ondersteuning scoort een ruime voldoende

Gemiddeld wordt de hulp of ondersteuning met een 7.5 beoordeeld. Deze ruime voldoende komt overeen met voorgaande jaren.

Met name blij dát er hulp is, het verrichte werk kan verbeterd worden

Cliënten vinden vooral het feit dat ze hulp/ondersteuning ontvangen fijn. Daarnaast vinden ze dat het werk goed wordt gedaan, maar dit is tegelijkertijd hetgeen dat het meest als verbeterpunt wordt genoemd.

Eigen bijdrage hulp/ ondersteuning

Ruime meerderheid betaalt eigen bijdrage voor de ondersteuning/ hulp die ze krijgen, dit percentage stijgt jaarlijks

Het percentage dat een eigen bijdrage betaalt voor de hulp/ ondersteuning die ze krijgen, neemt jaarlijks toe van 64% in 2019 naar 82% in 2022.

Met de ruime meerderheid die de eigen bijdrage betaalt, is dit van te voren besproken

De cliënten die hebben aangegeven een eigen bijdrage te betalen voor de hulp/ ondersteuning die ze krijgen, geeft 80% aan dat deze bijdrage met hen is besproken.

Ruime meerderheid die de eigen bijdrage betaalt, kan dit ook

Ook kan meer dan 80% de eigen bijdrage betalen.

Er zou meer gekeken kunnen worden naar de financiële situatie in relatie tot de eigen bijdrage
Ondanks dat de ruime meerderheid de eigen bijdrage kan betalen, is er bij minder dan de helft gekeken naar de financiële situatie in relatie tot de eigen bijdrage. 20% is het er zelfs (helemaal) niet mee eens dat er is gekeken naar de situatie in relatie tot de bijdrage.

Effect(en) van de hulp/ ondersteuning

Ruime meerderheid voelt zich serieus genomen door de hulpverleners
Ruim driekwart voelt zich serieus genomen door de hulpverleners. Dit percentage was in 2020 (83%) en 2021 (82%) iets hoger.

Meerderheid geeft aan dat het door de hulp/ ondersteuning beter met ze gaat
64% is het er (helemaal) mee eens dat het beter met ze gaat door de hulp/ ondersteuning. Dit is iets gedaald ten opzichte van 2021 en 2020, maar redelijk vergelijkbaar.

Dienstverlening in coronatijd

Slechts een klein deel heeft tijdens overheidsmaatregelen door corona contact gehad met het Sociaal Meldpunt
10% heeft ten tijde van de overheidsmaatregelen door corona contact gehad met het Sociaal Meldpunt van de gemeente. Vorig jaar was dit nog 17%, maar in 2020 ook 10%.

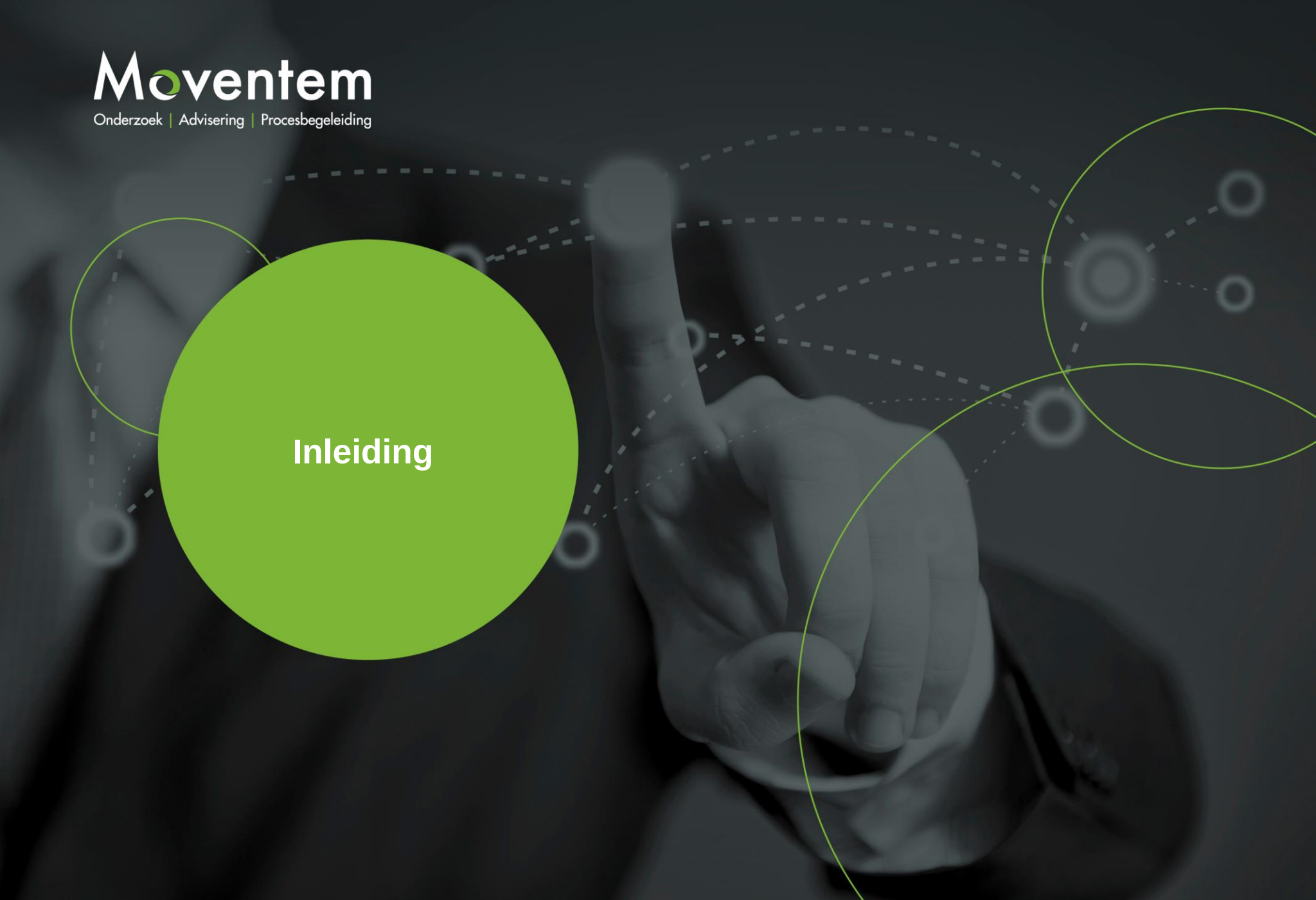
Cliënten die contact hebben gehad met Sociaal Meldpunt hebben dit niet altijd als goed ervaren
De meningen zijn verdeeld over het contact met het Sociaal Meldpunt. Zo ervaarde 43% dit als goed, maar 22% niet. Ten opzichte van voorgaande jaren is het percentage dat het er (helemaal) niet mee eens is dat het contact met het Sociaal Meldpunt goed was, gedaald.

Kleine minderheid heeft tijdens overheidsmaatregelen hulp of ondersteuning ontvangen vanuit de Wmo
Ruim de helft heeft ten tijde van de overheidsmaatregelen door corona geen hulp of ondersteuning ontvangen vanuit de Wmo.

Driekwart van de ontvangers van hulp of ondersteuning tijdens de maatregelen heeft deze hulp als goed ervaren
75% is het er (helemaal) mee eens dat ze de hulp of ondersteuning als goed hebben ervaren. Ondank dat dit een ruime meerderheid betreft, is dit percentage gedaald ten opzichte van voorgaande jaren.

Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Inleiding

Benaderen doelgroep

In opdracht van gemeenten Rheden en Rozendaal heeft Moventem een onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen met Wmo in 2021 in de gemeenten Rheden en Rozendaal. Het onderzoek is in juni/juli 2022 uitgevoerd. De jaartallen die in de rapportage zijn genoemd, verwijzen naar het jaar waarin het onderzoek is uitgevoerd. Er zijn in gemeente Rheden in totaal 1.952 cliënten die in 2021 gebruik hebben gemaakt van Wmo-voorzieningen. 1.183 mensen uit de gemeente Rheden hebben een uitnodigingsbrief voor het onderzoek ontvangen en 17 mensen uit de gemeente Rozendaal. Ze konden kiezen om de vragenlijst schriftelijk in te vullen en gratis te retourneren of om de vragenlijst online in te vullen.

Achtergrond informatie CEO Wmo

Gemeenten zijn volgens de Wmo 2015 artikel 2.5.1 verplicht om een representatief cliëntervaringsonderzoek uit te voeren. In overeenstemming met het Wmo-artikel 2.5.1 en 2.5.2 is het verplichte cliëntervaringsonderzoek (CEO) opgesteld. Met dit onderzoek wordt onderzocht hoe de cliënten de toegankelijkheid en kwaliteit van de voorzieningen hebben ervaren en welk effect ze ervan ondervinden in hun zelfredzaamheid.

De doelgroep van het CEO bestaat uit alle cliënten met een individuele voorziening op basis van de Wmo. Dit zijn voorzieningen waaraan een beschikking ten grondslag ligt.

Deelnemers

Er zijn in gemeente Rheden in totaal 1.934 cliënten die in 2021 gebruik hebben gemaakt van Wmo-voorzieningen. 1.183 van hen hebben een uitnodigingsbrief ontvangen. Uiteindelijk hebben 581 respondenten uit Rheden aan het onderzoek deelgenomen. In totaal hebben 510 respondenten de vragenlijst schriftelijk ingevuld en de overige 71 respondenten hebben de vragenlijst online ingevuld. Met dit aantal respondenten is een respons-rate van 49% gerealiseerd. Er kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 2,90% uitspraken gedaan worden over de populatie.

Er zijn in gemeente Rozendaal in totaal 18 cliënten die in 2021 gebruik hebben gemaakt van Wmo-voorzieningen. 17 van hen hebben een uitnodigingsbrief voor het onderzoek ontvangen. Uiteindelijk hebben 8 respondenten uit Rozendaal aan het onderzoek deelgenomen. Zij hebben allemaal de vragenlijst schriftelijk ingevuld. Met dit aantal respondenten is een respons-rate van 47% gerealiseerd. Wegens het kleine aantal zijn de resultaten voor de respondenten uit Rozendaal indicatief.

Resultaten weergave

De resultaten van dit onderzoek worden in het voorliggende document beschreven middels diagrammen en tabellen.

Waar mogelijk wordt een vergelijking met de resultaten van het cliëntervaringonderzoek Wmo van gemeente Rheden uitgevoerd in 2020 en 2019 weergegeven. Indien de resultaten van voorgaande onderzoeken niet worden genoemd, dan is de betreffende vraag niet (op dezelfde wijze) gesteld.

Door routes in de vragenlijst en vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het voorkomen dat het aantal respondenten en/of het aantal antwoorden niet overal gelijk is in deze rapportage. Om deze redenen wordt ter volledigheid bij de resultaten aangegeven hoeveel respondenten (‘n’) de betreffende vraag hebben beantwoord. Door afrondingsverschillen telt niet alles op tot 100%. Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden geven. Het totale percentage komt dan hoger dan 100% te liggen.

In bijlage 1 van deze rapportage staan de achtergrondgegevens van de respondenten weergegeven. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

In bijlage 2 van deze rapportage wordt nader ingegaan op de betrouwbaarheid, nauwkeurigheid en representativiteit van de resultaten. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

Er is een aantal open vragen gesteld aan de respondenten. Alle open antwoorden worden getoond in ‘Bijlagenboek bij Rapportage CEO Wmo 2022’.

Moventem

Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

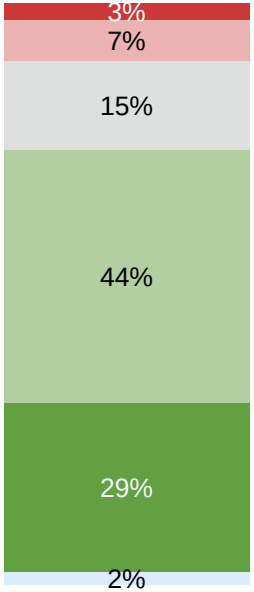
Resultaten

Ruime meerderheid bekend met waar ze moeten zijn met hun hulpvraag, vergelijkbaar met voorgaande jaren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

Ik wist waar ik moest zijn met mijn hulpvraag

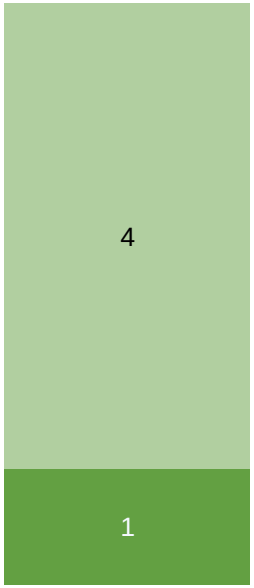
Rheden (n=317)

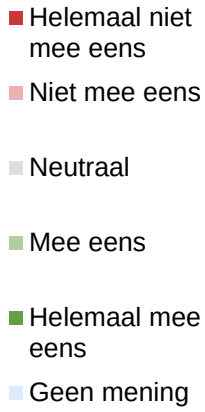

(N.v.t. = 235)

Rozendaal (n=5)

(N.v.t. = 3)

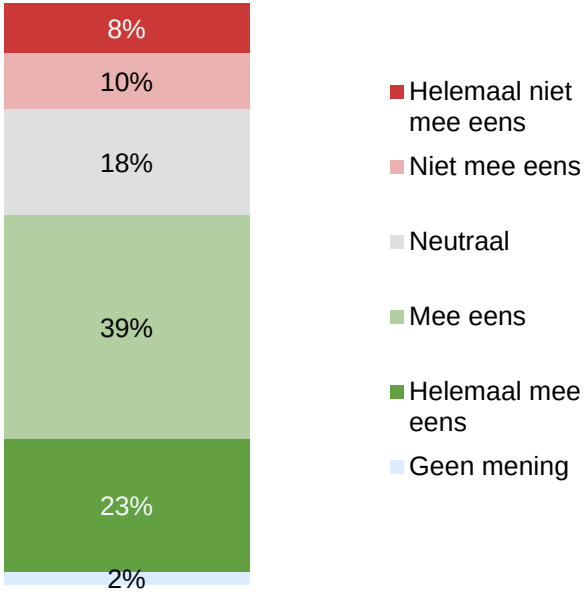
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=296)	71%	14%	13%	2%
2020 (n=310)	68%	19%	12%	1%
2019 (n=305)	70%	14%	15%	2%

Meerderheid vindt dat ze snel werden geholpen, dit is gedaald t.o.v. 2020 en 2019

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

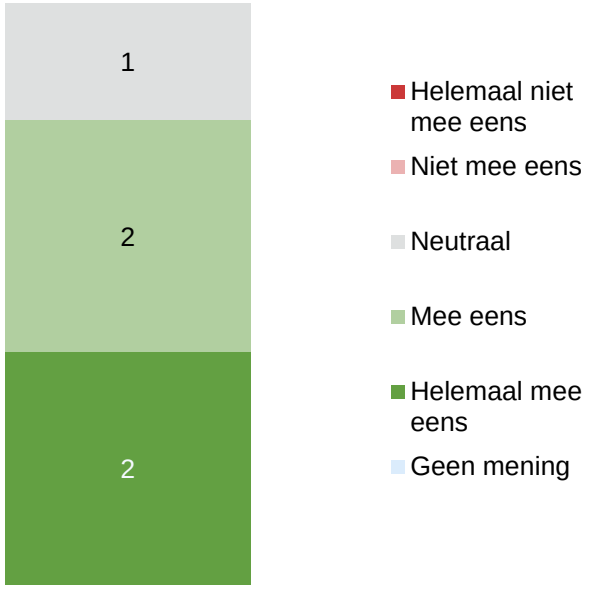
Ik werd snel geholpen

Rheden (n=319)

(N.v.t. = 220)

Rozendaal (n=5)

(N.v.t. = 3)

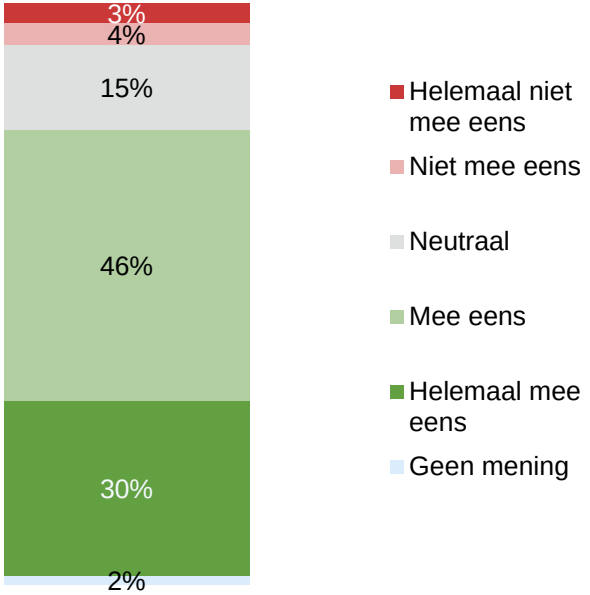
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=292)	61%	17%	21%	1%
2020 (n=308)	67%	17%	14%	2%
2019 (n=299)	70%	18%	10%	2%

Ruime meerderheid vindt dat ze serieus werden genomen door de medewerker, lichte daling t.o.v. voorgaande jaren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

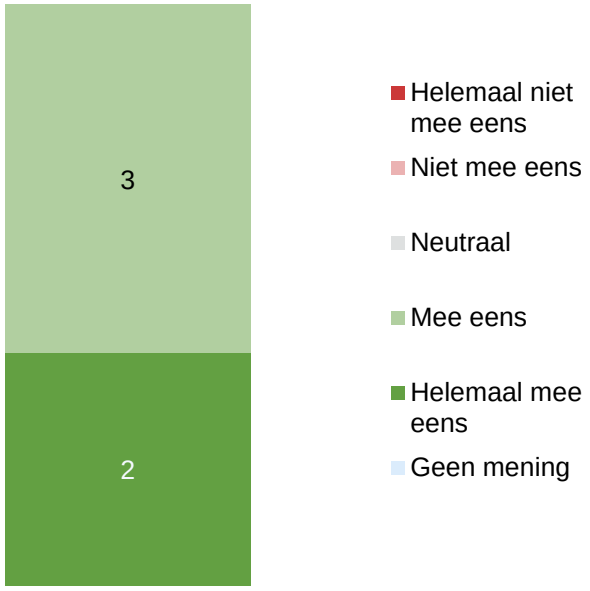
De medewerker nam mij serieus

Rheden (n=321)

(N.v.t. = 223)

Rozendaal (n=5)

(N.v.t. = 3)

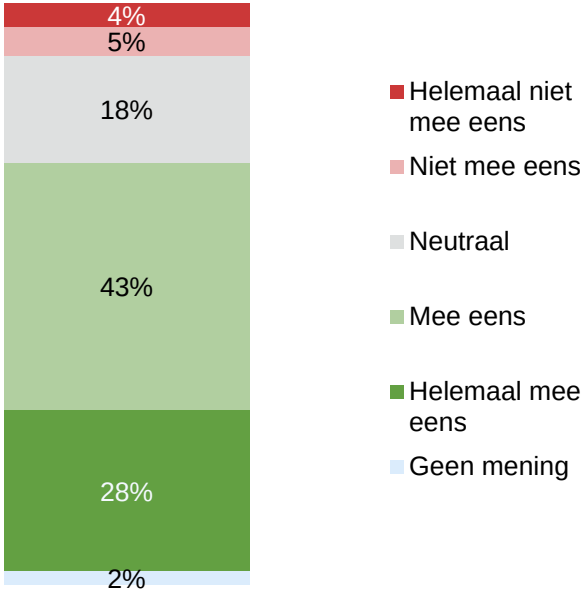
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=291)	79%	11%	8%	2%
2020 (n=305)	82%	11%	4%	2%
2019 (n=298)	80%	11%	7%	2%

Meerderheid zocht samen met de medewerker in het gesprek naar oplossingen

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

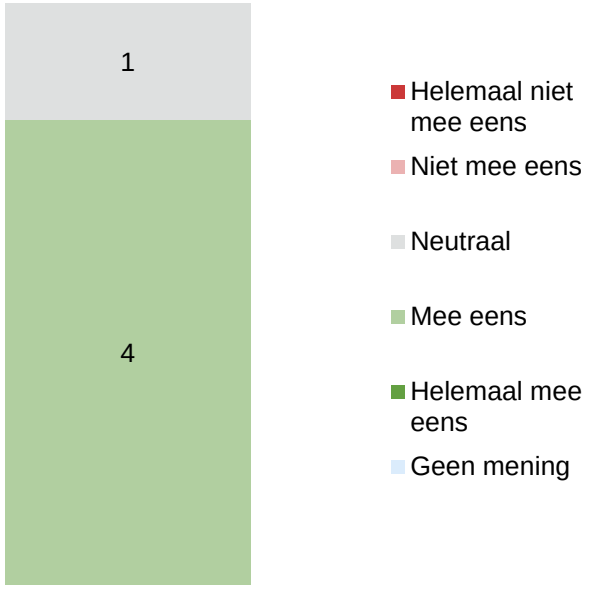
De medewerker en ik hebben in het gesprek <u>samen</u> naar oplossingen gezocht

Rheden (n=300)

(N.v.t. = 242)

Rozendaal (n=5)

(N.v.t. = 3)

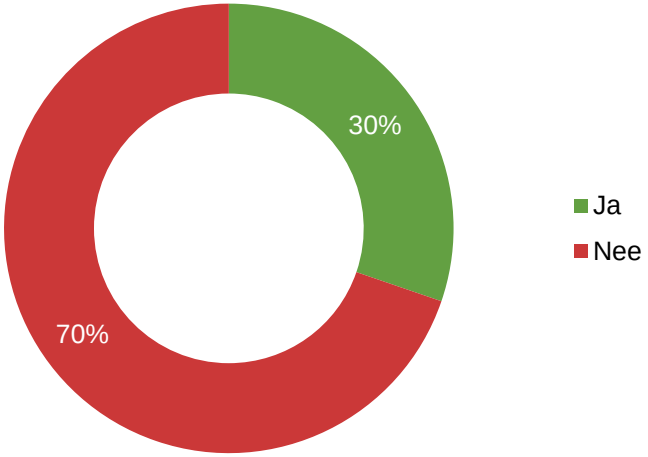
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=271)	67%	16%	14%	3%
2020 (n=296)	77%	13%	8%	2%
2019 (n=275)	72%	16%	8%	4%

Weinig bekendheid met mogelijkheid tot onafhankelijke cliëntondersteuner, vergelijkbaar met voorgaande jaren

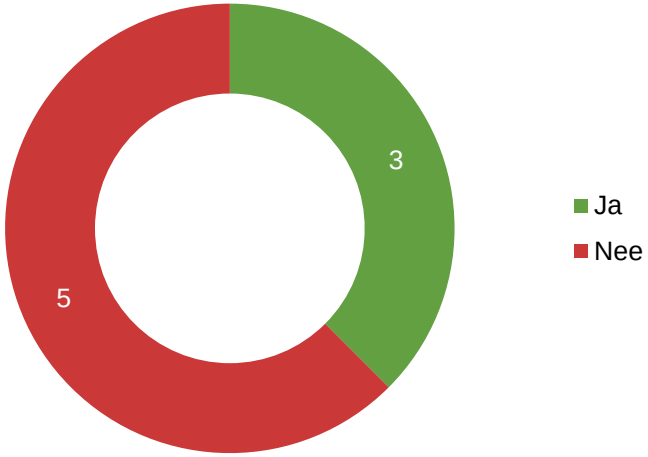
Wist u dat u gebruik kon maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner?

Een cliëntondersteuner is iemand die u helpt uw weg te vinden naar zorg en ondersteuning

Rheden (n=542)

Rozendaal (n=8)

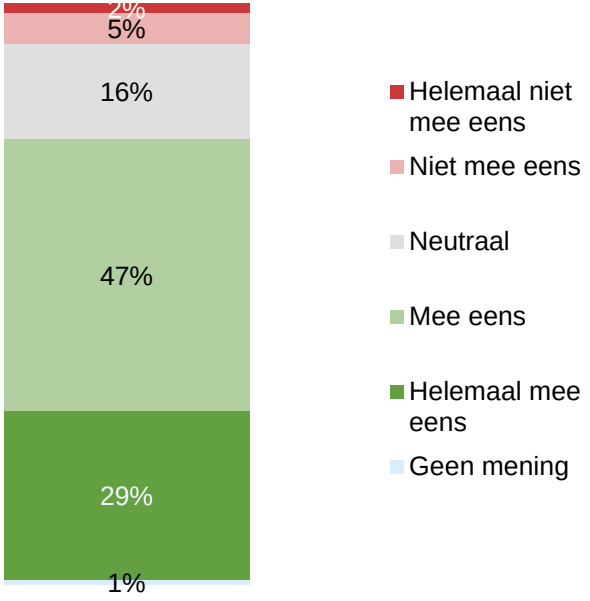
	Ja	Nee
2021 (n=440)	31%	69%
2020 (n=394)	28%	72%
2019 (n=428)	27%	73%

Ruime meerderheid vindt de kwaliteit van de ondersteuning die ze krijgen goed, dit is gedaald t.o.v. voorgaande jaren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

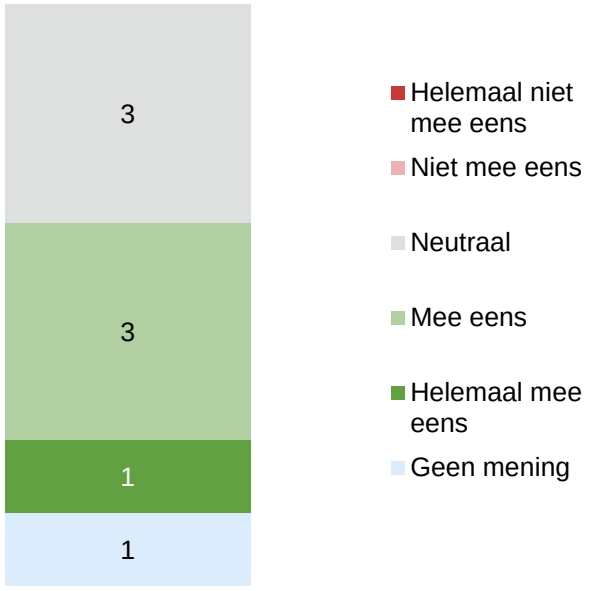
Ik vind de kwaliteit van de ondersteuning die ik krijg goed

Rheden (n=552)

(N.v.t. = 18)

Rozendaal (n=8)

(N.v.t. = 0)

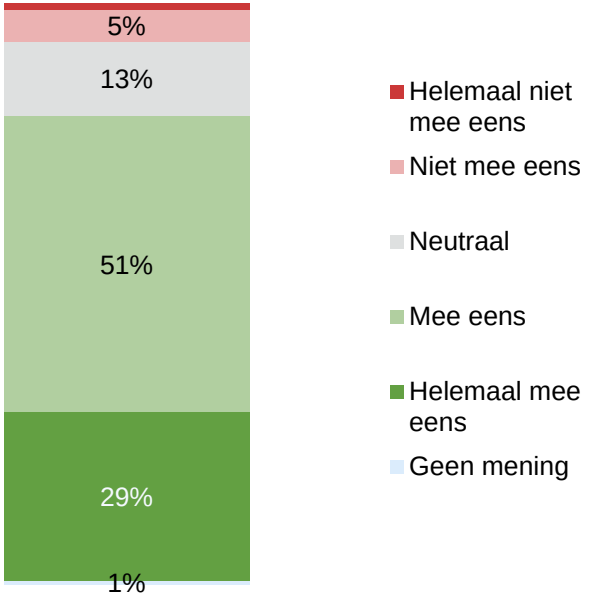
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=441)	79%	13%	7%	1%
2020 (n=392)	78%	15%	6%	1%
2019 (n=378)	82%	12%	5%	1%

De ruime meerderheid vindt de ondersteuning die ze krijgen passen bij hun hulpvraag

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

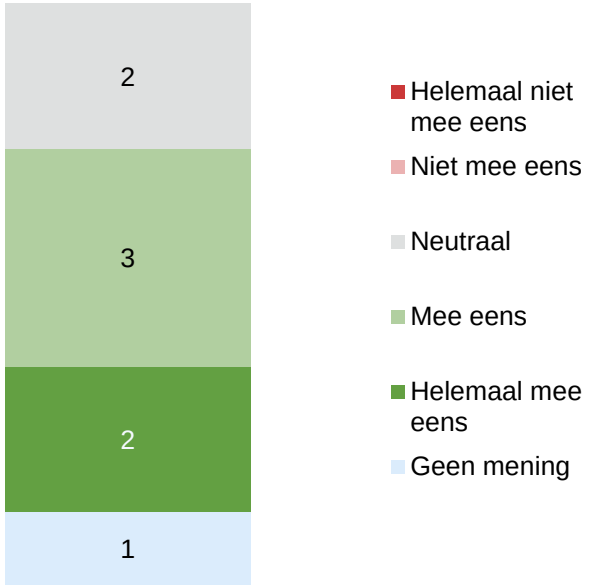
De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag

Rheden (n=552)

(N.v.t. = 20)

Rozendaal (n=8)

(N.v.t. = 0)

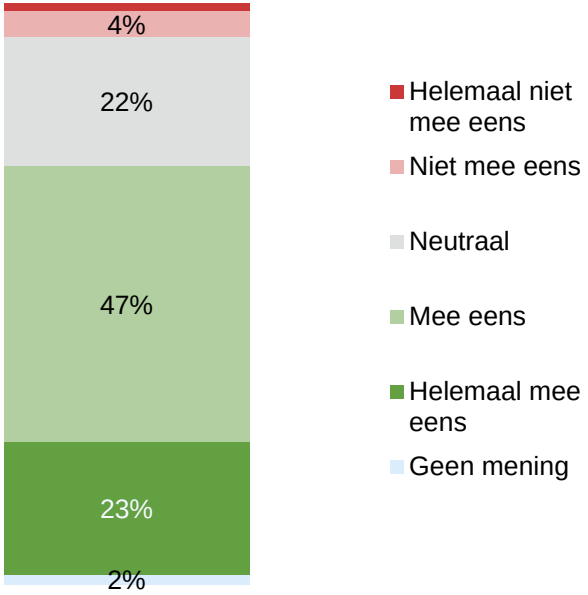
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=443)	79%	11%	9%	1%
2020 (n=388)	76%	12%	10%	2%
2019 (n=380)	82%	12%	5%	1%

Meerderheid kan beter de dingen doen die ze willen door de ondersteuning die ze krijgen

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

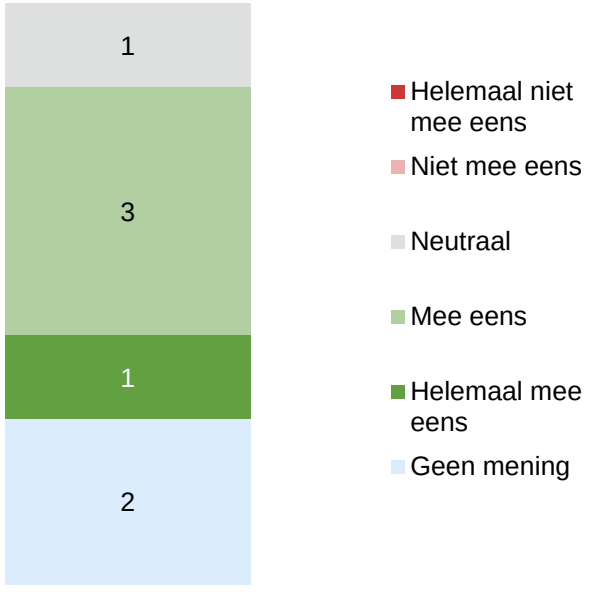
Door de ondersteuning die ik krijg, kan ik beter de dingen doen die ik wil

Rheden (n=508)

(N.v.t. = 34)

Rozendaal (n=7)

(N.v.t. = 0)

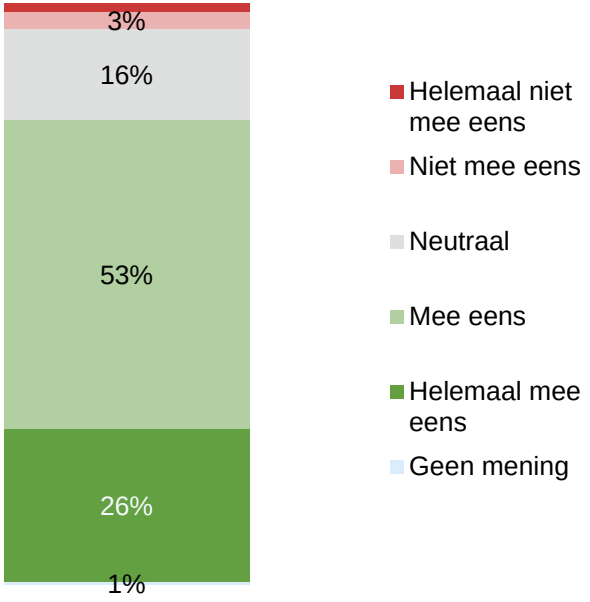
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=402)	73%	20%	6%	1%
2020 (n=354)	69%	22%	8%	2%
2019 (n=356)	75%	17%	6%	2%

Ruime meerderheid kan zich beter redden door de ondersteuning die ze krijgen, lichte daling t.o.v. vorig jaar

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

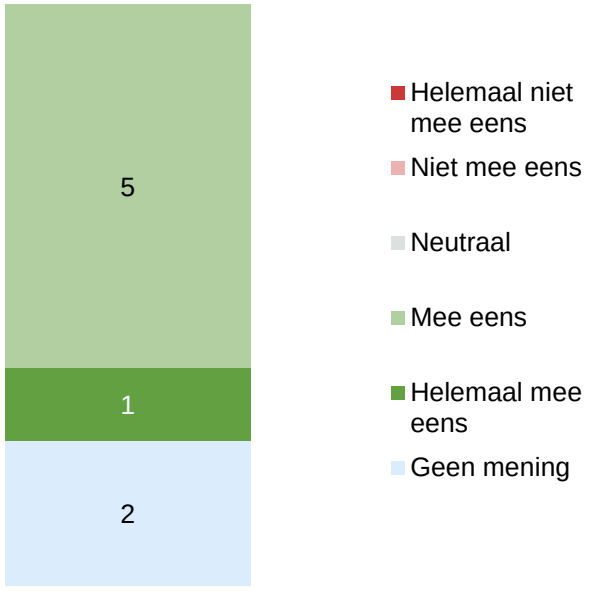
Door de ondersteuning die ik krijg kan ik mij beter redden

Rheden (n=535)

(N.v.t. = 19)

Rozendaal (n=8)

(N.v.t. = 0)

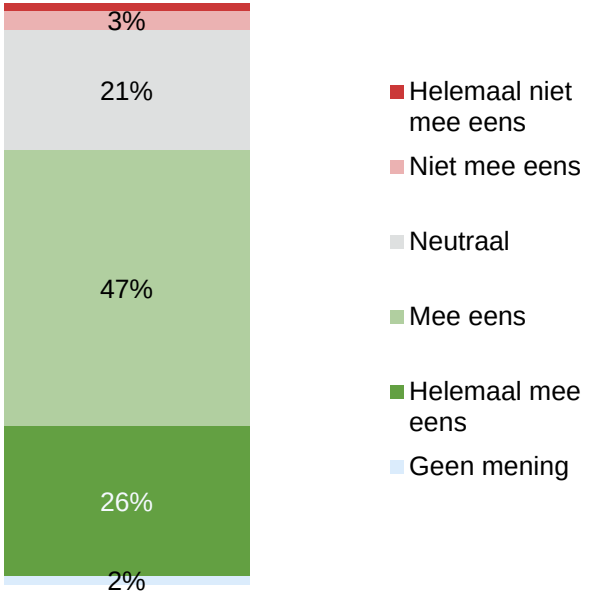
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=430)	82%	13%	4%	1%
2020 (n=381)	80%	14%	5%	1%
2019 (n=373)	81%	12%	5%	2%

Meerderheid heeft betere kwaliteit van leven door de ondersteuning die ze krijgen, vergelijkbaar met voorgaande jaren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

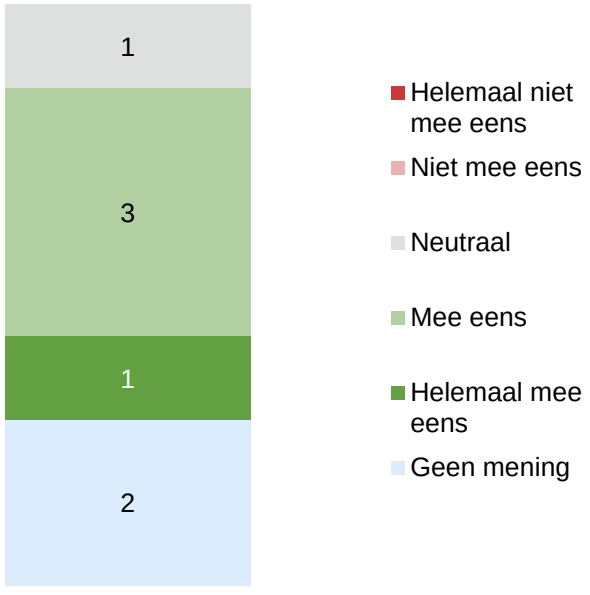
Door de ondersteuning die ik krijg heb ik een betere kwaliteit van leven

Rheden (n=527)

(N.v.t. = 21)

Rozendaal (n=7)

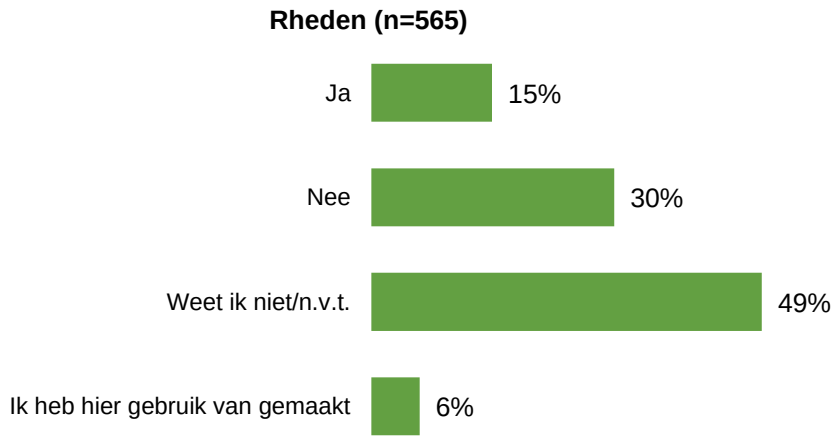

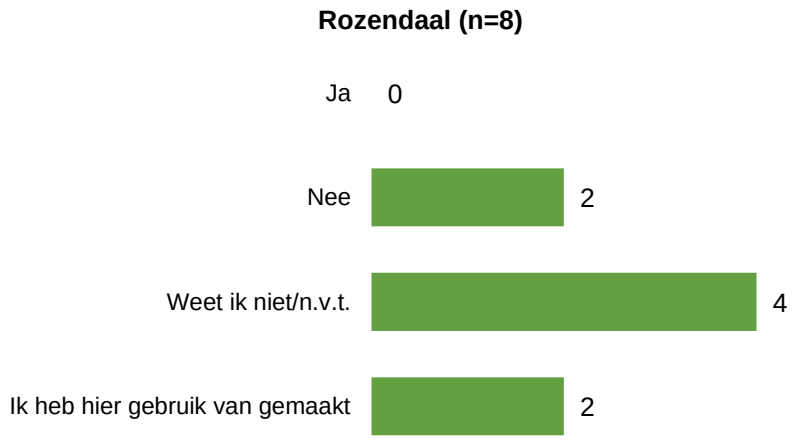
(N.v.t. = 0)

	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=416)	75%	18%	5%	2%
2020 (n=364)	70%	23%	6%	1%
2019 (n=414)	75%	19%	5%	1%

Nagenoeg de helft weet niet of ze gebruik hadden willen maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner

Had u gebruik willen maken van een onafhankelijke cliëntondersteuner?

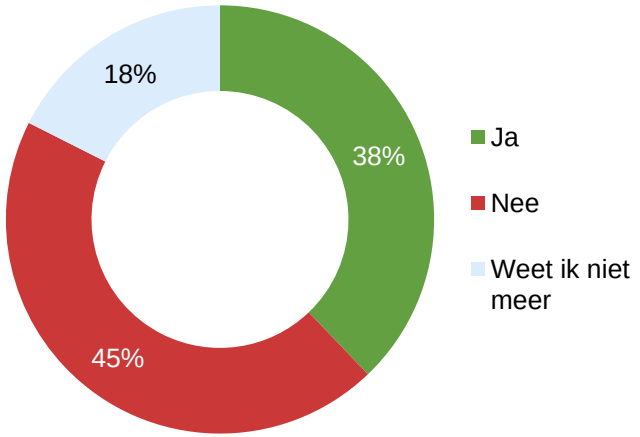

	Ja	Nee	Weet ik niet/n.v.t.	Ik heb hier gebruik van gemaakt
2021 (n=465)	17%	33%	41%	9%
2020 (n=439)	13%	33%	47%	7%
2019 (n=414)	13%	34%	46%	8%

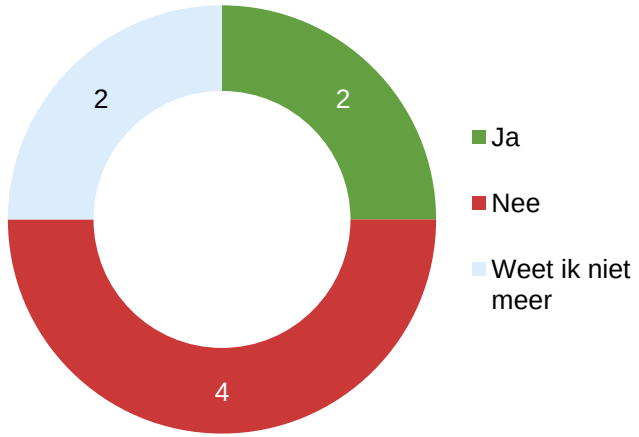
Ruim een derde had een gesprek met een consulent voor hun hulp/ondersteuning, dit is gedaald t.o.v. voorgaande jaren

Had u een gesprek met een consulent van de gemeente voor uw hulp/ondersteuning in 2021?

Rheden (n=581)

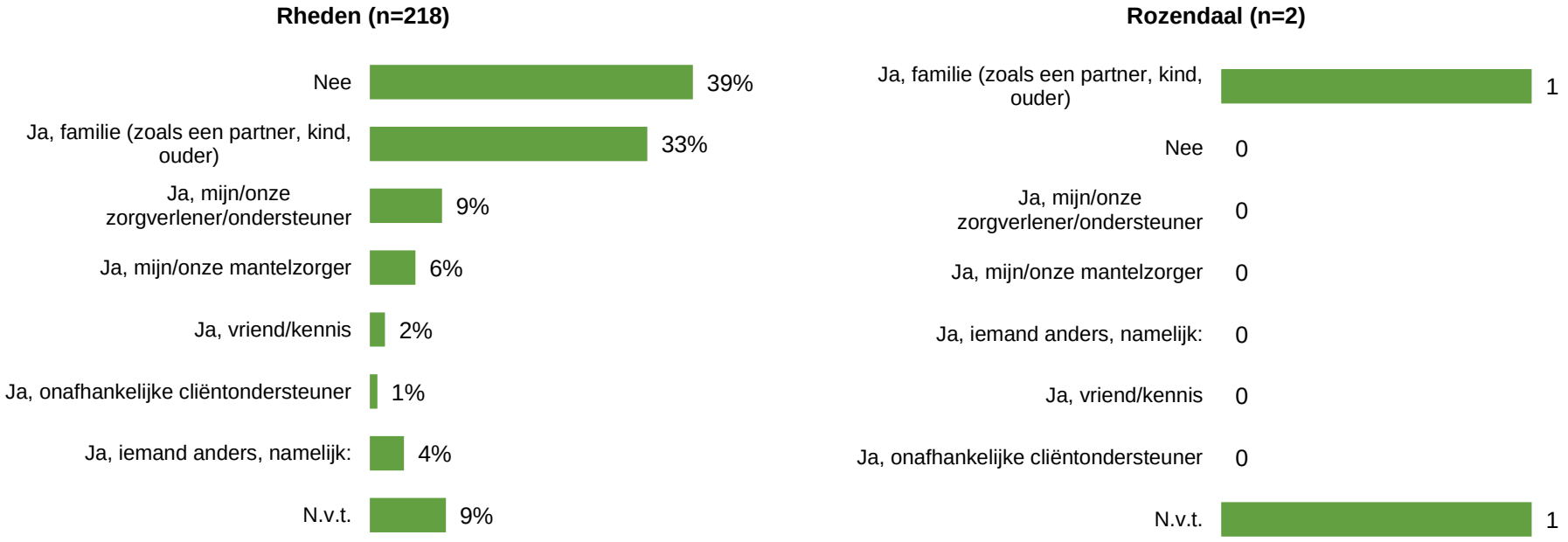
Rozendaal (n=8)

	Ja	Nee	Weet ik niet meer
2021 (n=448)	40%	49%	11%
2020 (n=427)	51%	38%	11%
2019 (n=454)	50%	35%	14%

Voornamelijk niemand of familie bij het (keukentafel)gesprek aanwezig

Was er bij het (keukentafel)gesprek nog iemand anders aanwezig?
Meer antwoorden mogelijk

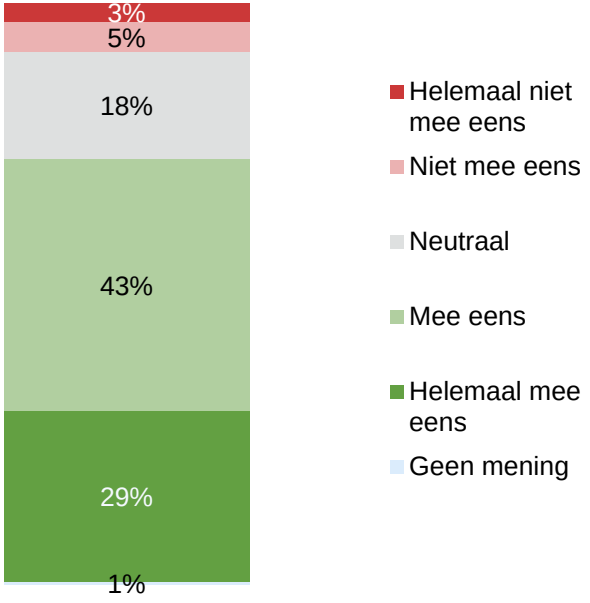
Het percentage cliënten dat aangeeft dat er niemand anders bij het (keukentafel)gesprek aanwezig was, is ten opzichte van voorgaande jaren gestegen (2021: 34%; 2020: 30%; 2019: 29%). Een derde geeft aan dat familie er bij zat. Dit percentage was in 2020 (45%) en 2019 (40%) hoger.

Meerderheid vond het (keukentafel)gesprek een prettig gesprek, dit is gedaald t.o.v. voorgaande jaren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

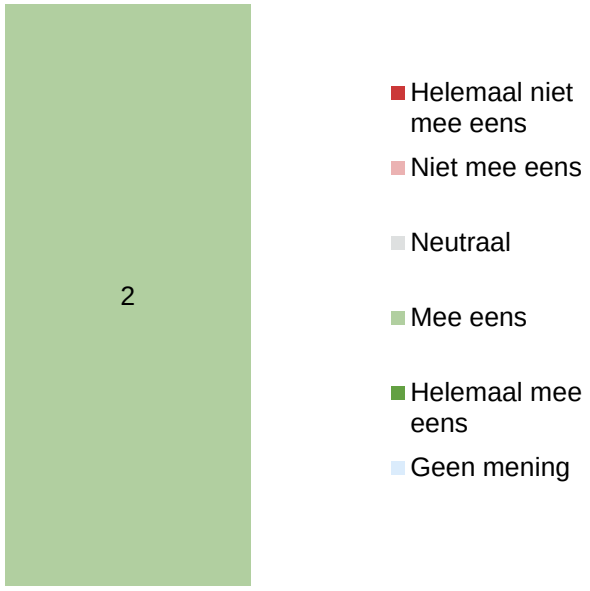
Het '(keukentafel) gesprek' was een prettig gesprek

Rheden (n=191)

(N.v.t. = 17)

Rozendaal (n=2)

(N.v.t. = 0)

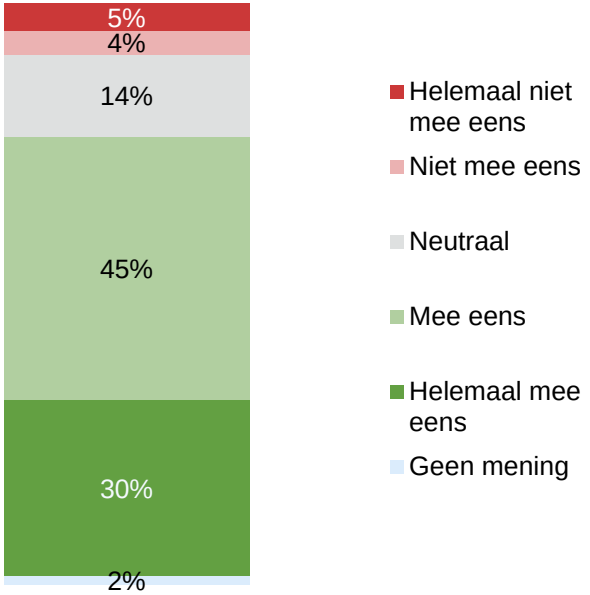
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=170)	82%	13%	3%	2%
2020 (n=206)	81%	14%	3%	1%
2019 (n=220)	78%	11%	6%	4%

Ruime meerderheid vindt dat de consulent de gemaakte afspraken nakomt, dit is gedaald t.o.v. voorgaande jaren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

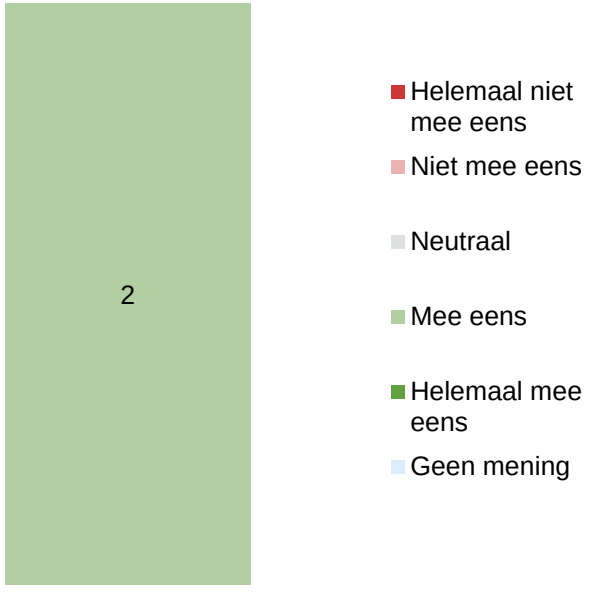
De consulent komt de gemaakte afspraken na

Rheden (n=192)

(N.v.t. = 16)

Rozendaal (n=2)

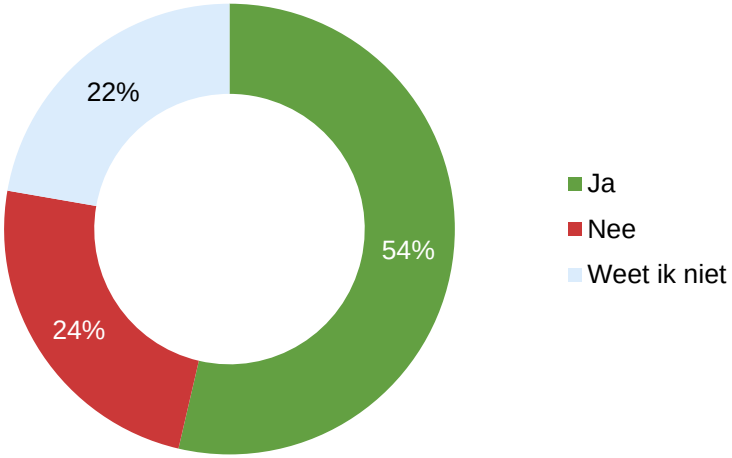
(N.v.t. = 0)

	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=161)	81%	9%	9%	1%
2020 (n=200)	79%	13%	8%	2%
2019 (n=217)	79%	7%	7%	6%

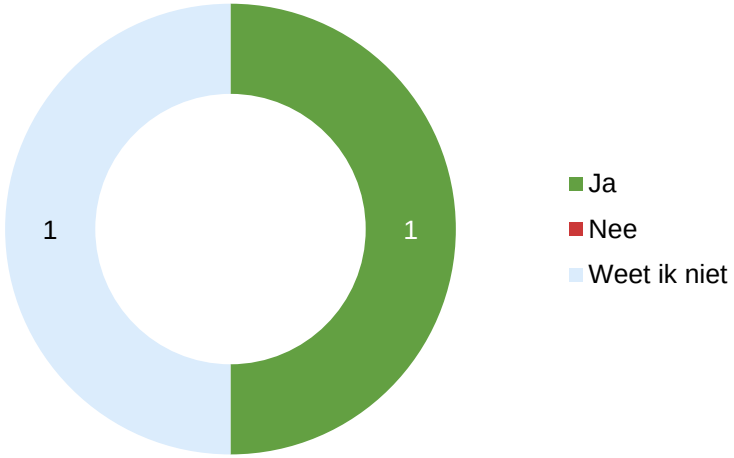
Ruim de helft heeft na het gesprek met de consulent een verslag ontvangen

Heeft u na het gesprek met de consulent een (Integraal) Plan/ Gesprekverslag ontvangen?

Rheden (n=220)

Rozendaal (n=2)

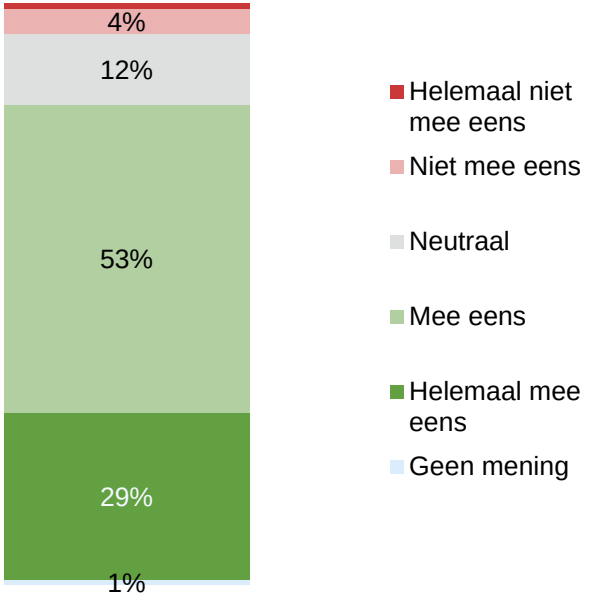
	Ja	Nee	Weet ik niet
2021 (n=174)	59%	24%	17%
2020 (n=207)	57%	21%	23%
2019 (n=229)	55%	23%	23%

Ruime meerderheid is het eens met de inhoud van het gesprek, dit is gestegen t.o.v. vorig jaar

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

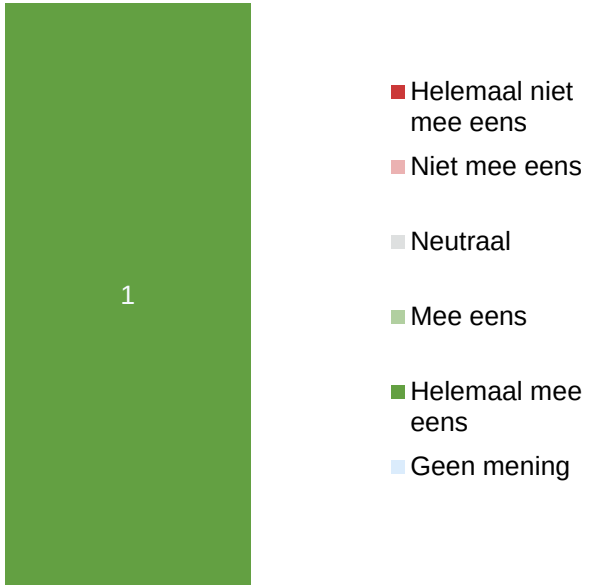
'Ik ben het eens met de inhoud van het (Integraal) Plan/ gespreksverslag'

Rheden (n=115)

(N.v.t. = 3)

Rozendaal (n=1)

(N.v.t. = 0)

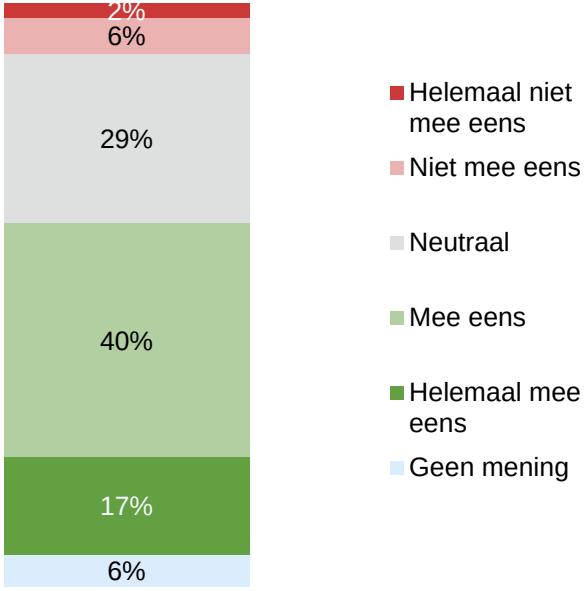
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=104)	74%	13%	10%	3%
2020 (n=114)	79%	15%	6%	1%
2019 (n=123)	84%	8%	5%	3%

Ruim de helft heeft samen met de consulent gekeken naar oplossingen in eigen netwerk

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

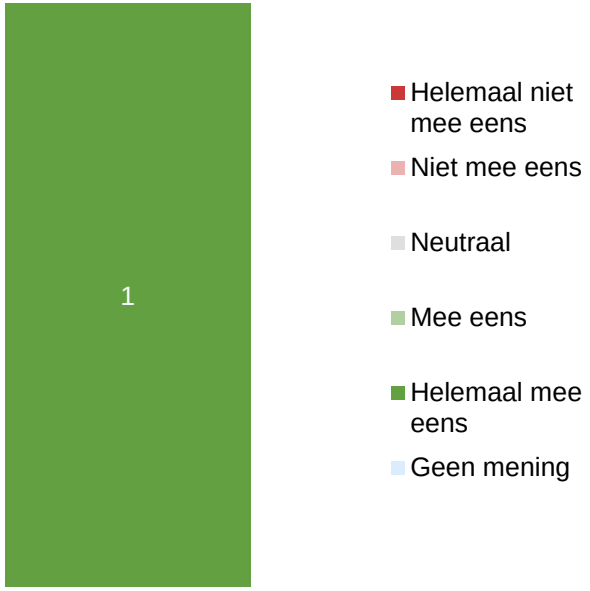
'De consulent heeft samen met mij gekeken naar oplossingen in mijn netwerk en omgeving (vrienden, familie, school, vrijwilligers, etc.)'

Rheden (n=162)

(N.v.t. = 46)

Rozendaal (n=1)

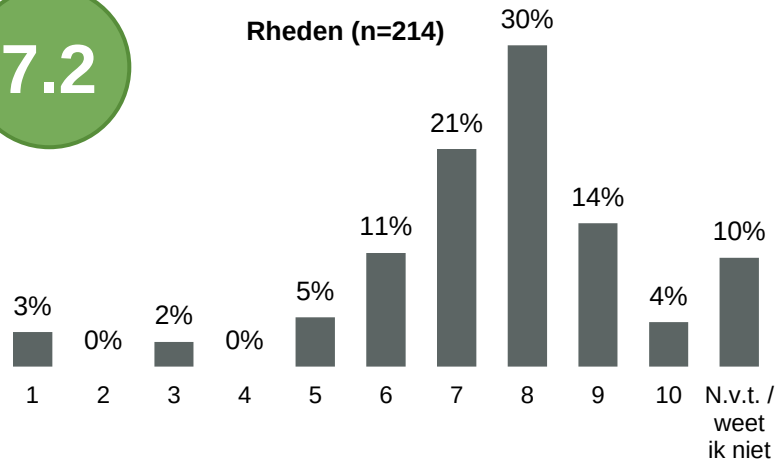
(N.v.t. = 0)

	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=131)	62%	22%	12%	4%
2020 (n=156)	57%	28%	10%	6%
2019 (n=180)	57%	12%	8%	24%

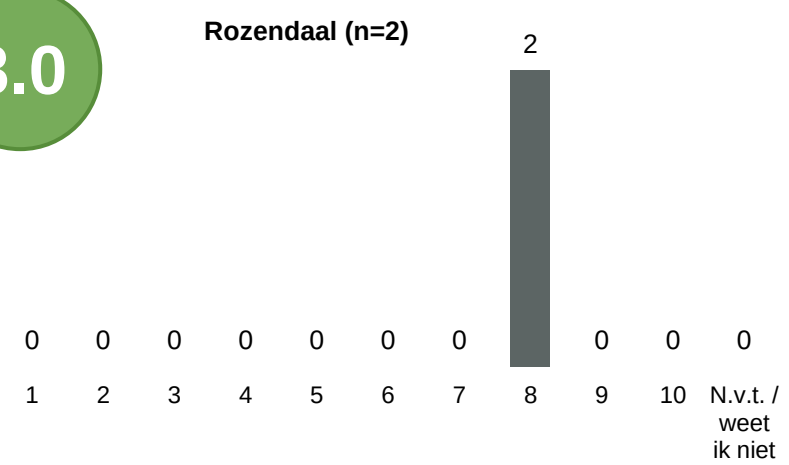
Contact met de gemeente/ consulent scoort een ruime voldoende

Wat voor cijfer geeft u het contact met de gemeente/ uw consulent?

7.2

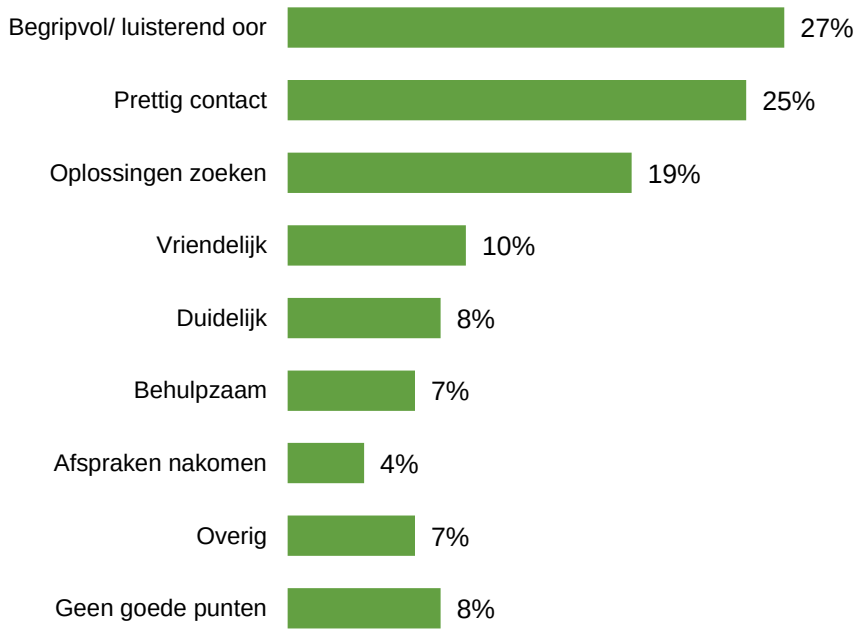
8.0

	Gemiddelde	% onvoldoende
2021 (n=193)	7.2	14%
2020 (n=196)	7.3	11%
2019 (n=205)	7.6	10%

Wat vindt/vond u goed aan het contact met de gemeente/ uw consulent?

Rheden (n=145)

Rozendaal (n=2)

De wachttijden zijn een verbeterpunt voor de gemeente

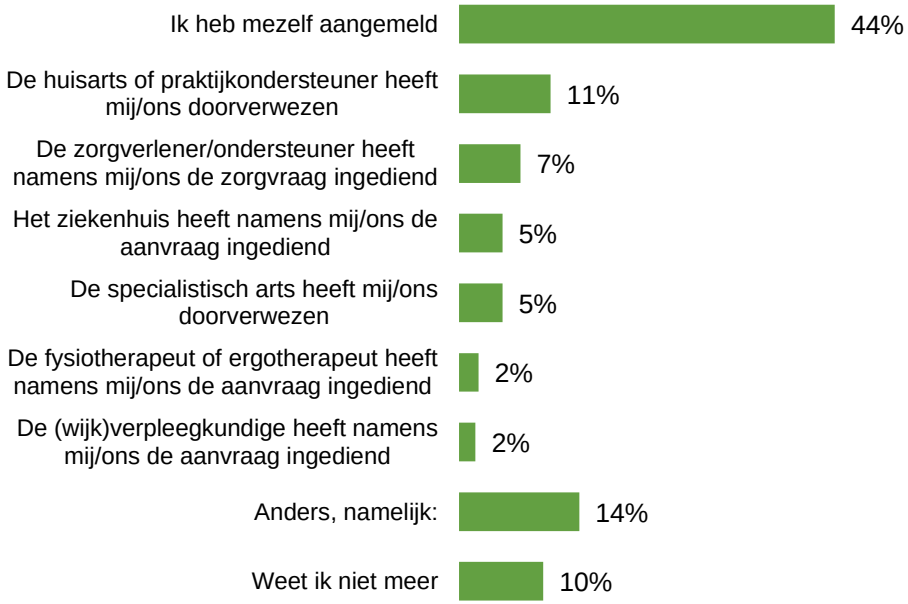
Wat vindt/vond u minder goed aan het contact met de gemeente/ uw consulent?

Rheden (n=110)

Hoe bent u bij de gemeente terecht gekomen?

Rheden (n=570)

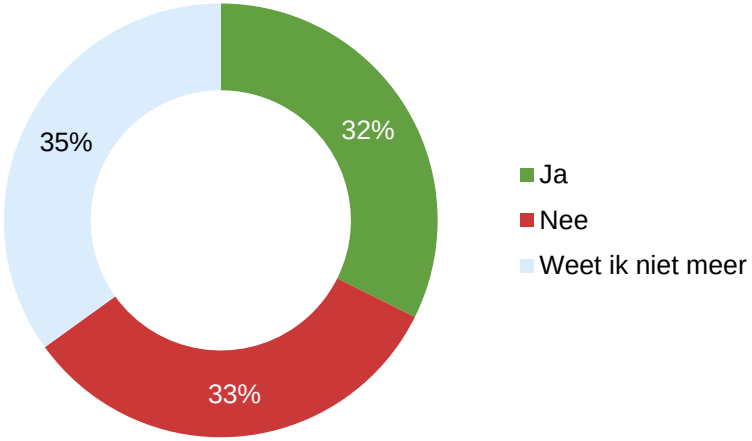
Rozendaal (n=8)

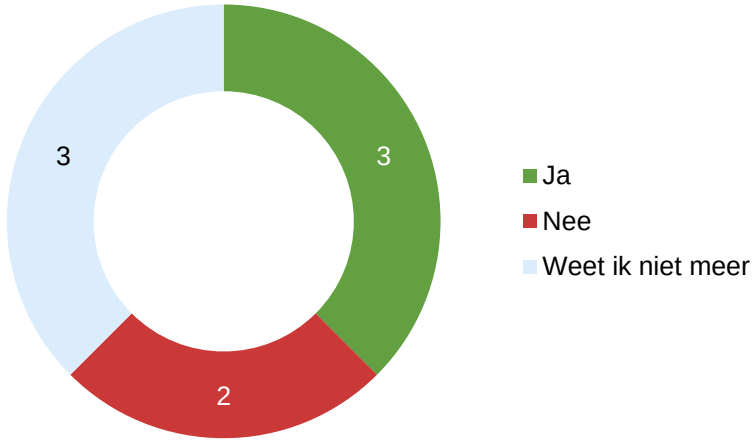
Het percentage cliënten dat aangeeft dat ze zichzelf hebben aangemeld, is vergelijkbaar met 2021 en 2020 en gestegen ten opzichte van 2019 (2021: 43%; 2020: 43%; 2019: 35%).

Heeft u geprobeerd om uw vraag zelf op te lossen?

Rheden (n=581)

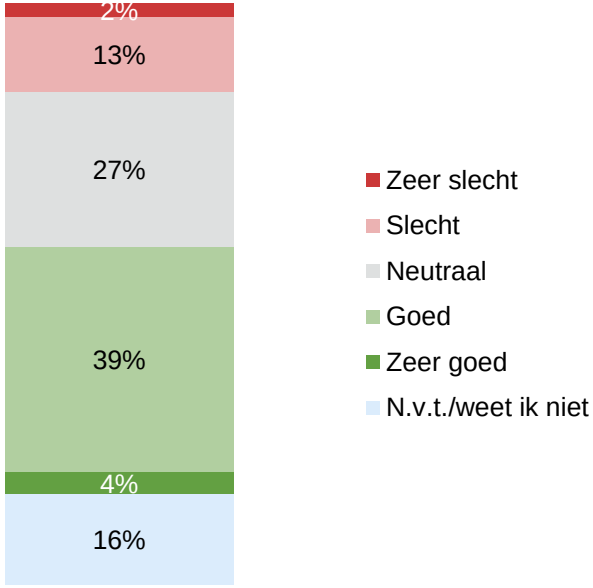
Rozendaal (n=8)

	Ja	Nee	Weet ik niet
2021 (n=470)	39%	36%	25%
2020 (n=411)	40%	33%	27%
2019 (n=454)	30%	36%	34%

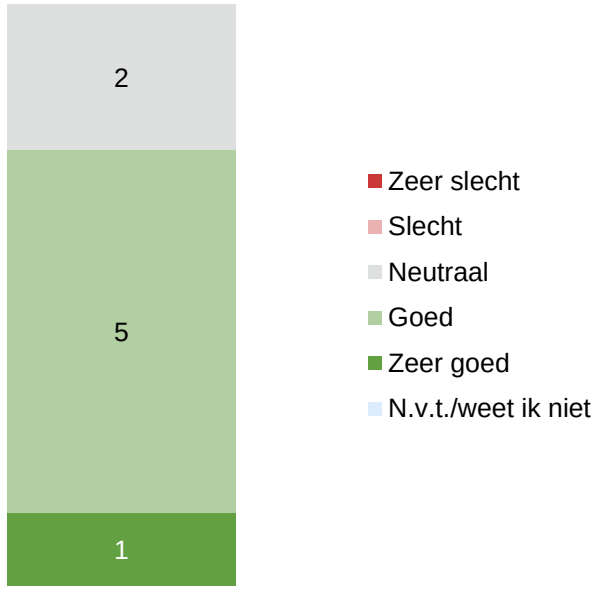
Hoe vond u de telefonische bereikbaarheid van de gemeente?

Rheden (n=566)

(N.v.t. = 88)

Rozendaal (n=8)

(N.v.t. = 0)

	(Zeer) goed	Neutraal	(Zeer) slecht	N.v.t./ weet ik niet
2021 (n=104)	42%	30%	18%	10%
2020 (n=429)	49%	22%	14%	16%
2019 (n=450)	46%	23%	7%	24%

Ruim de helft heeft geen gebruik gemaakt van één van de mogelijkheden binnen de gemeente

Heeft u het afgelopen jaar gebruik gemaakt van een van de onderstaande mogelijkheden binnen de gemeente?
Meer antwoorden mogelijk

Rheden (n=557)

Ruim de helft geeft aan geen gebruik te hebben gemaakt van een van de mogelijkheden binnen de gemeente. Ook in de afgelopen jaren gaf de meerderheid dit aan (2021: 61%; 2020: 53%).

Heeft u het afgelopen jaar gebruik gemaakt van een van de onderstaande mogelijkheden binnen de gemeente?

Meer antwoorden mogelijk

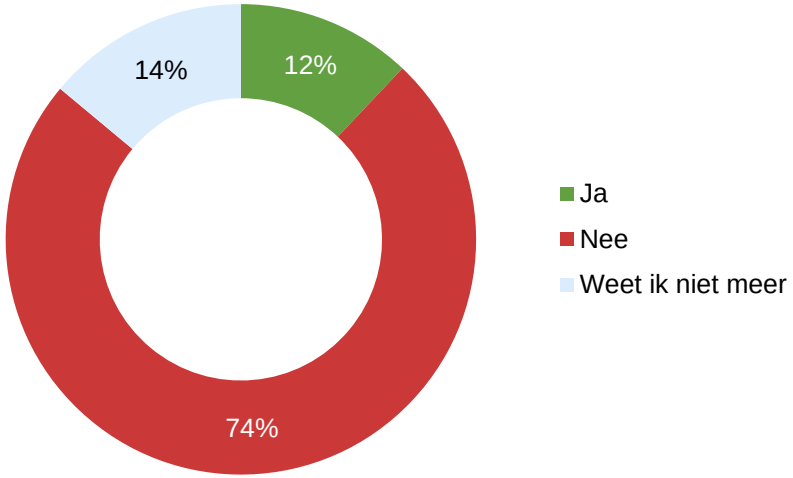
Rozendaal (n=8)

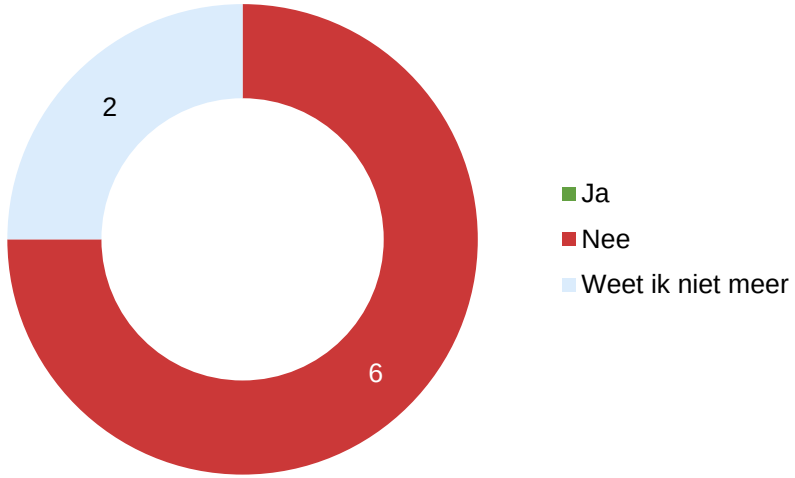
Ruime meerderheid heeft geen contact gehad met Incluzio

Heeft u contact gehad met Incluzio?

Rheden (n=581)

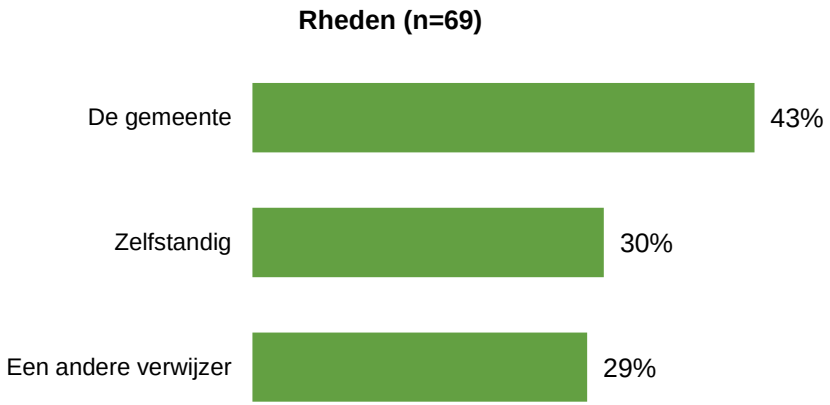

Rozendaal (n=8)

Cliënten die contact met Incluzio hebben gehad, zijn hier met name via de gemeente terecht gekomen

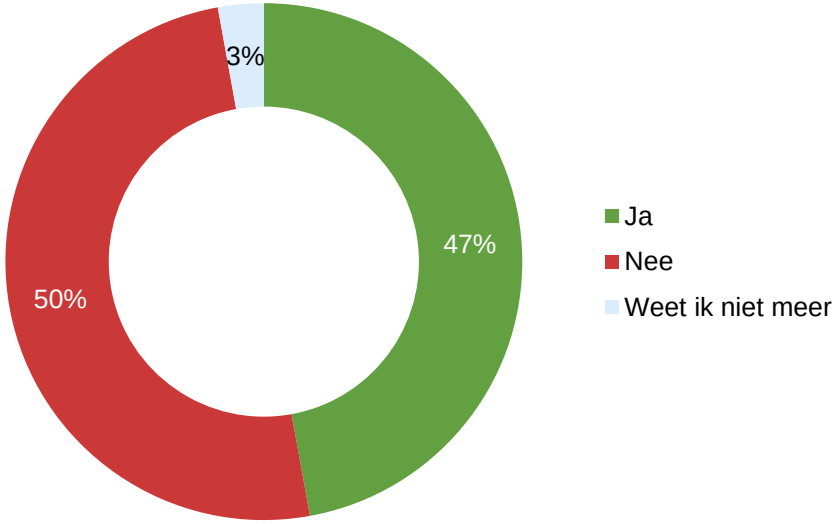
Hoe bent u bij Incluzio terecht gekomen? *Meer antwoorden mogelijk*

Voor de helft van de cliënten had Incluzio geen oplossing en voor nagenoeg de helft wel

Had Incluzio een oplossing voor uw vraag?

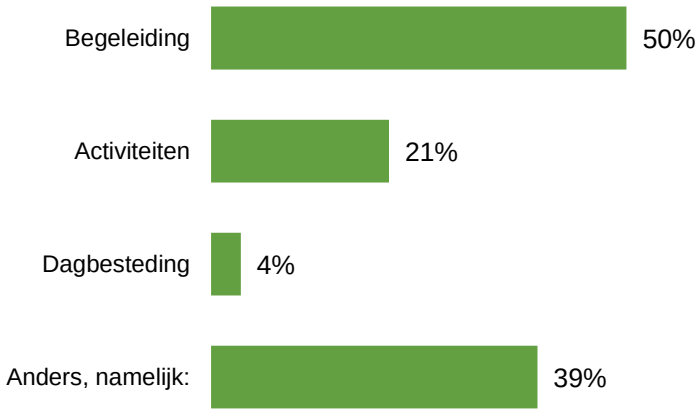
Rheden (n=70)

Gebied waarop Incluzio heeft kunnen helpen

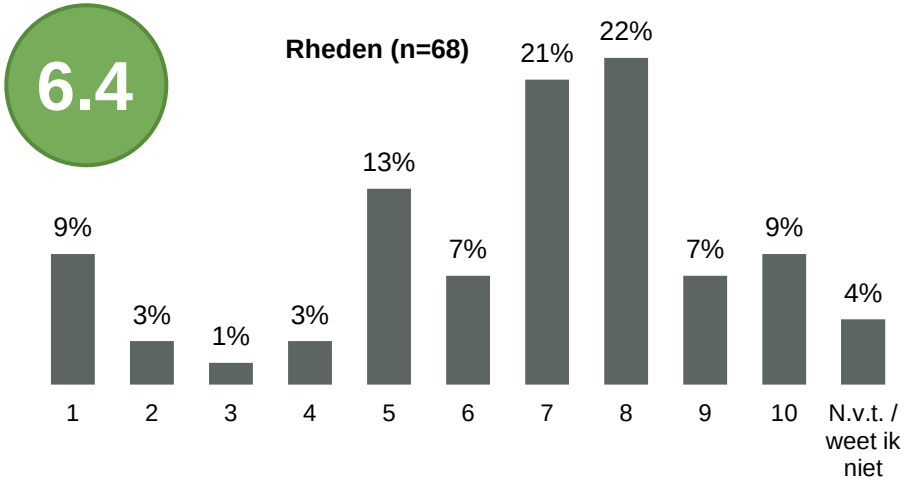
Op welk gebied heeft Incluzio u kunnen helpen?
Meer antwoorden mogelijk

Rheden (n=28)

Contact met Incluzio scoort een voldoende

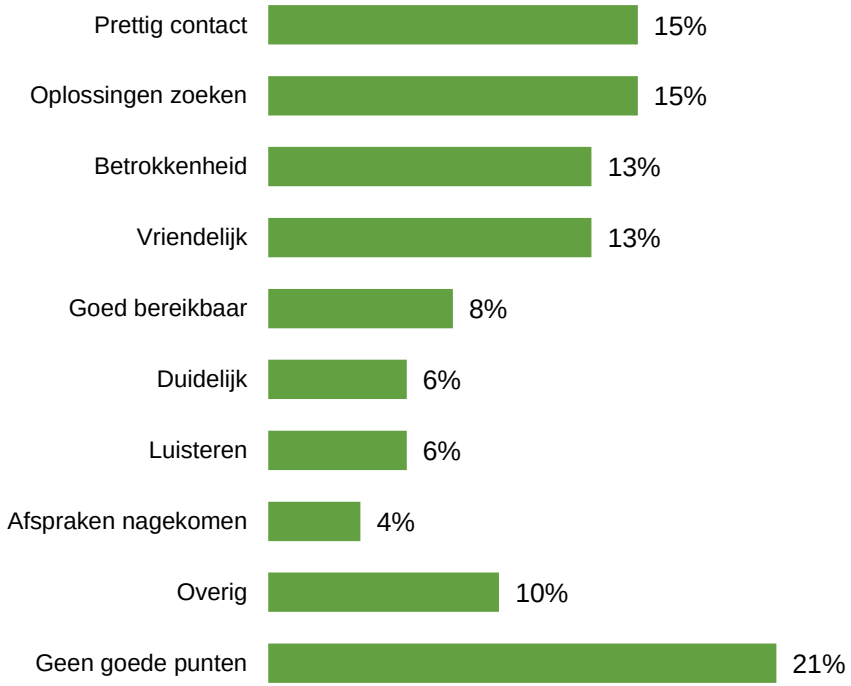
Wat voor cijfer geeft u het contact met Incluzio?

Contact met Incluzio is prettig, verbetering met name mogelijk in het zoeken van oplossingen

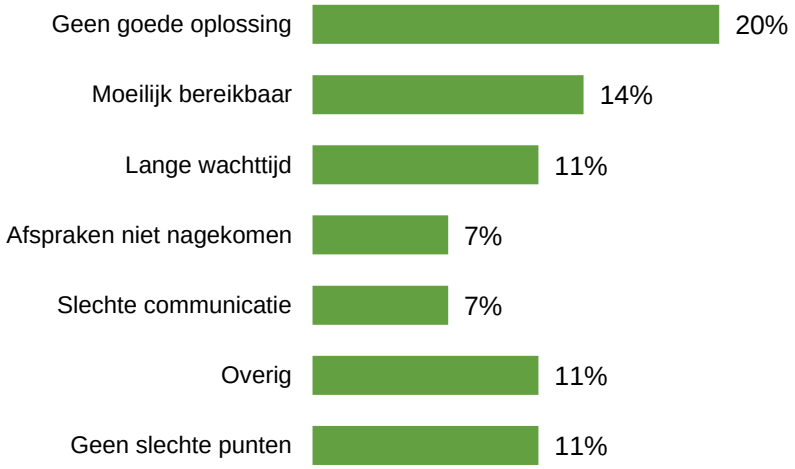
Wat vindt/vond u goed aan het contact met Incluzio?

Rheden (n=52)

Wat vindt/vond u minder goed aan het contact met Incluzio?

Rheden (n=44)

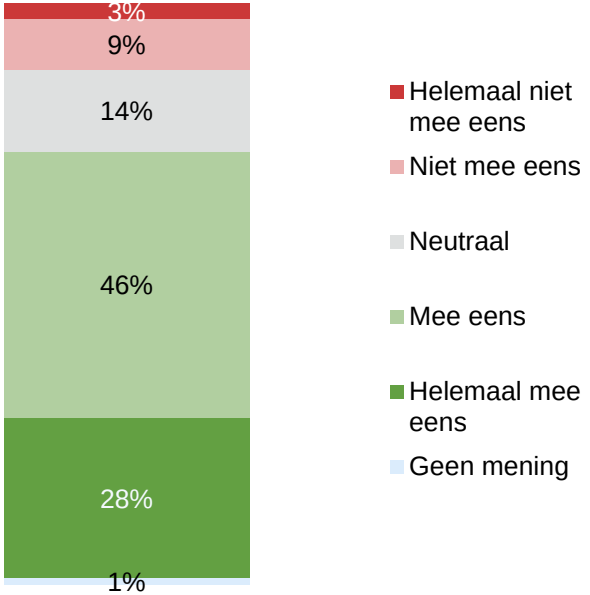

Nagenoeg driekwart vindt dat de hulp bij het huishouden goed op de situatie is afgestemd

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

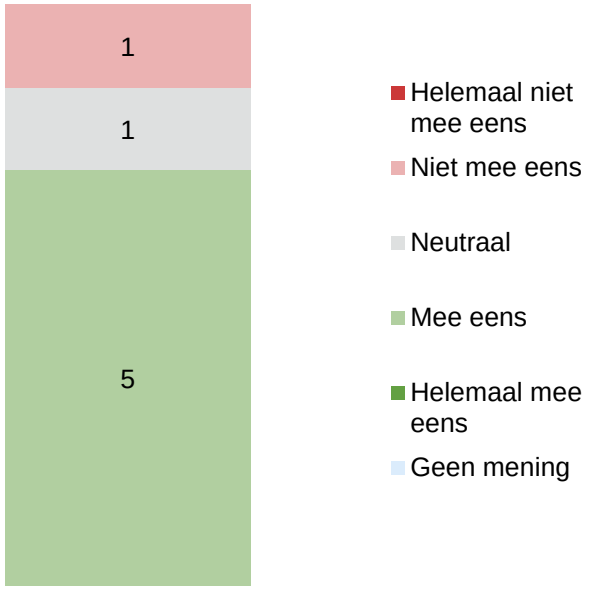
De hulp bij het huishouden is goed op mijn situatie en huishouden afgestemd

Rheden (n=550)

(N.v.t. = 7)

Rozendaal (n=7)

(N.v.t. = 0)

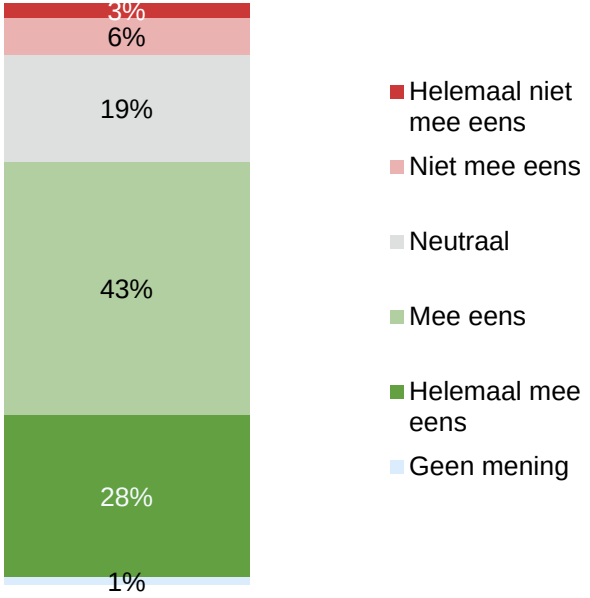
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=355)	75%	14%	10%	0%
2020 (n=252)	80%	11%	8%	1%
2019 (n=211)	65%	9%	8%	18%

De kwaliteit van de huishoudelijke hulp wordt door de meerderheid als goed beoordeeld

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

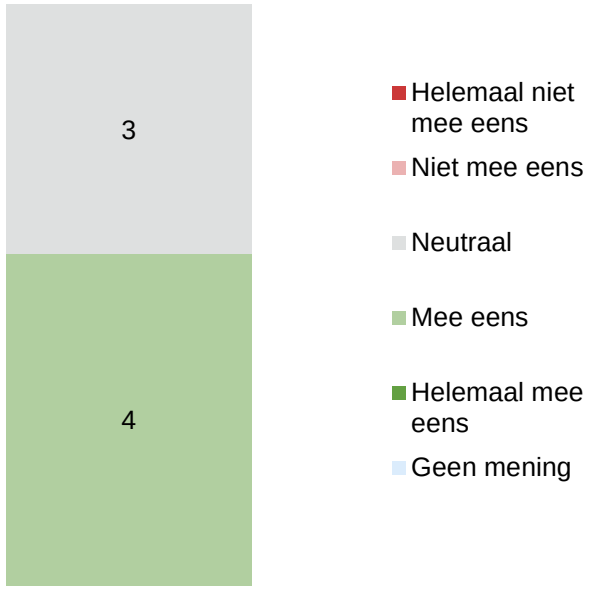
Ik vind de kwaliteit van de huishoudelijke hulp goed

Rheden (n=550)

(N.v.t. = 6)

Rozendaal (n=7)

(N.v.t. = 0)

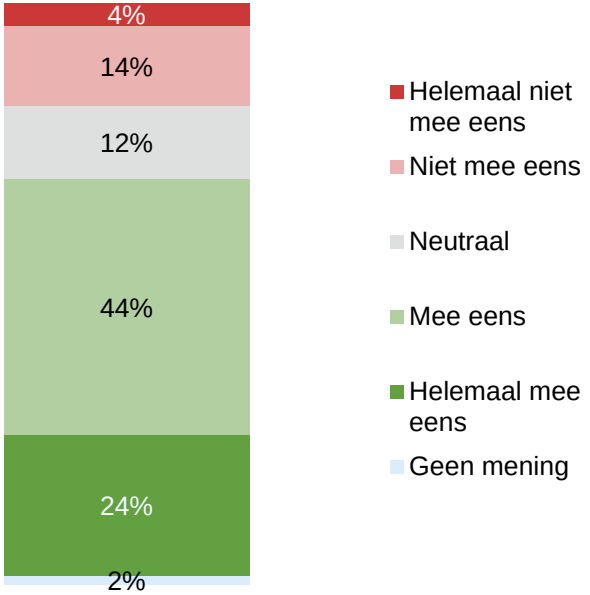
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=360)	73%	16%	11%	0%
2020 (n=251)	78%	14%	7%	1%
2019 (n=212)	65%	12%	8%	16%

Meerderheid vindt aantal uren huishoudelijke hulp passend, dit is gestegen t.o.v. 2021

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

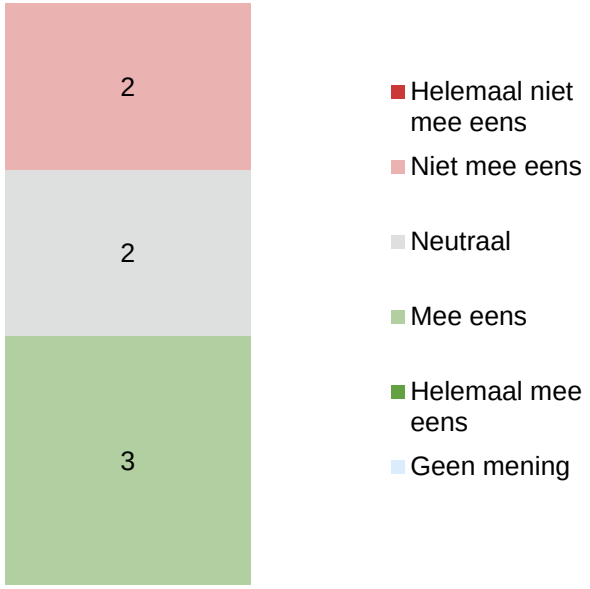
Het aantal uren huishoudelijke hulp past bij mijn huishouden/situatie

Rheden (n=547)

(N.v.t. = 5)

Rozendaal (n=7)

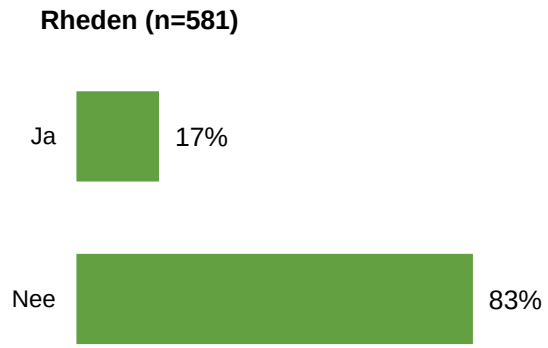

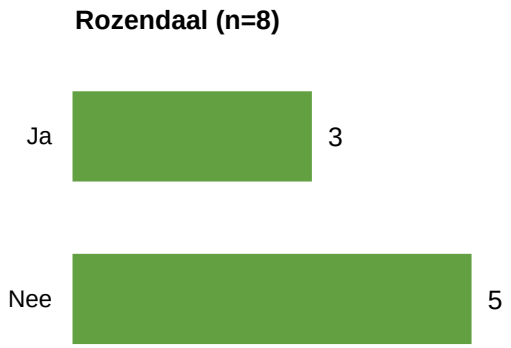
(N.v.t. = 0)

	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=351)	63%	15%	23%	1%
2020 (n=253)	73%	9%	16%	1%
2019 (n=210)	57%	13%	14%	16%

Ruime meerderheid geeft geen hulp/ondersteuning aan naasten, dit is een stijging t.o.v. voorgaande jaren

Geeft u hulp/ondersteuning aan bijvoorbeeld uw partner, familie, vrienden of buren?

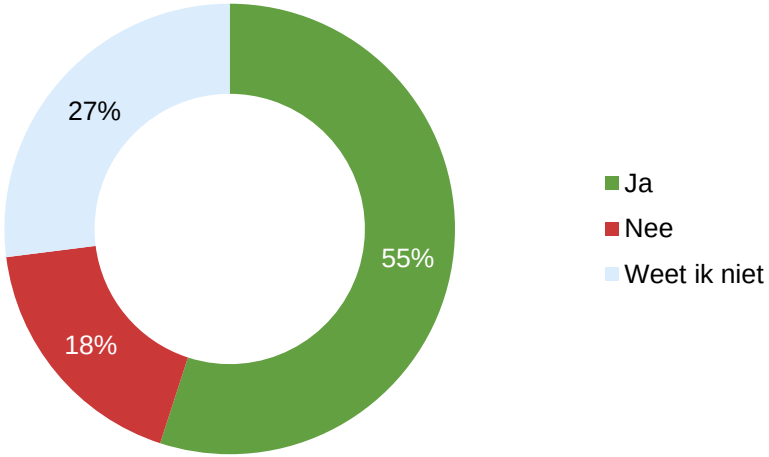

	Ja	Nee
2021 (n=438)	23%	77%
2020 (n=407)	22%	78%
2019 (n=453)	26%	74%

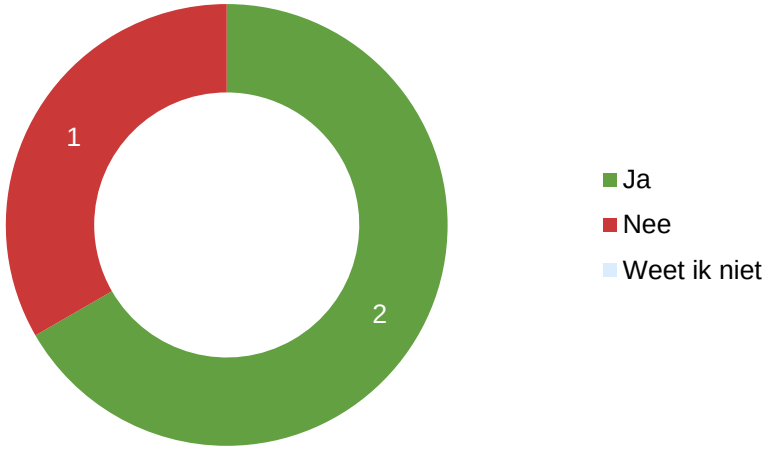
De meerderheid die hulp/ondersteuning geeft, geeft aan dit wel aan te kunnen

Kunt u de hulp/ondersteuning aan die u geeft aan bijvoorbeeld uw partner, familie, vrienden of buren?

Rheden (n=100)

Rozendaal (n=3)

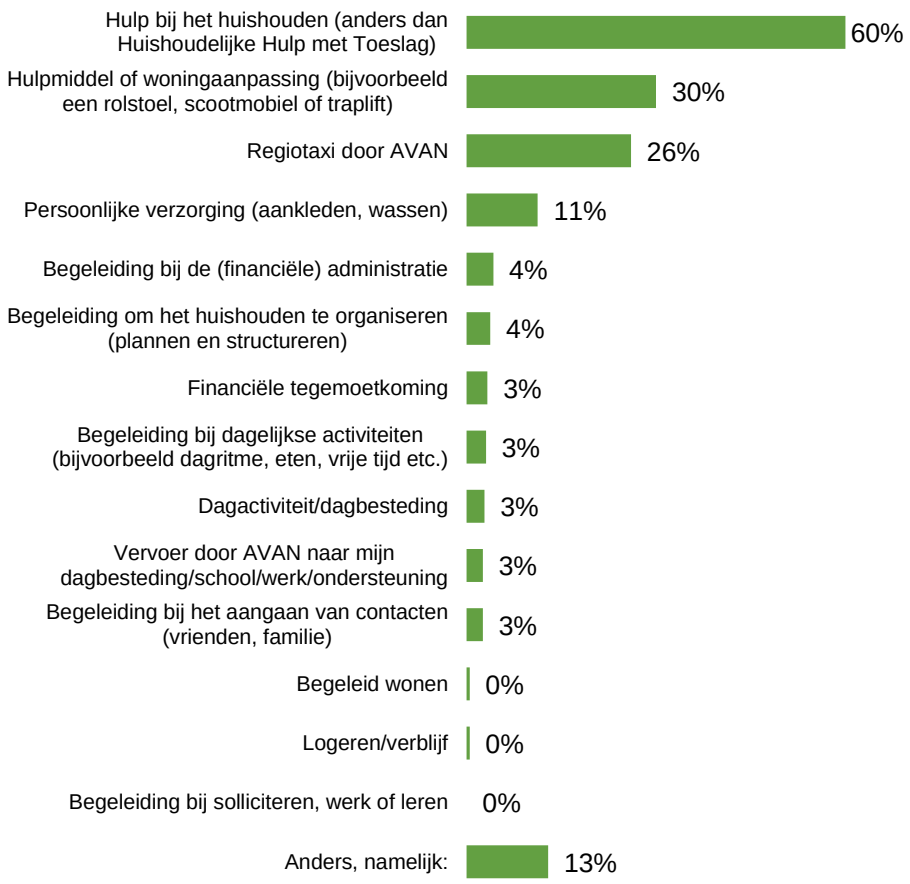

	Ja	Nee	Weet ik niet
2021 (n=80)	56%	24%	20%
2020 (n=72)	69%	15%	15%
2019 (n=119)	61%	14%	24%

Meerderheid ontvangt hulp bij het huishouden vanuit de gemeente, dit is gestegen t.o.v. voorgaande jaren

Welke hulp/ondersteuning ontvangt u of heeft u ontvangen vanuit de gemeente? Het maakt niet uit of dit via een persoonsgebonden budget (pgb) was of niet. *Meer antwoorden mogelijk*

Rheden (n=430)

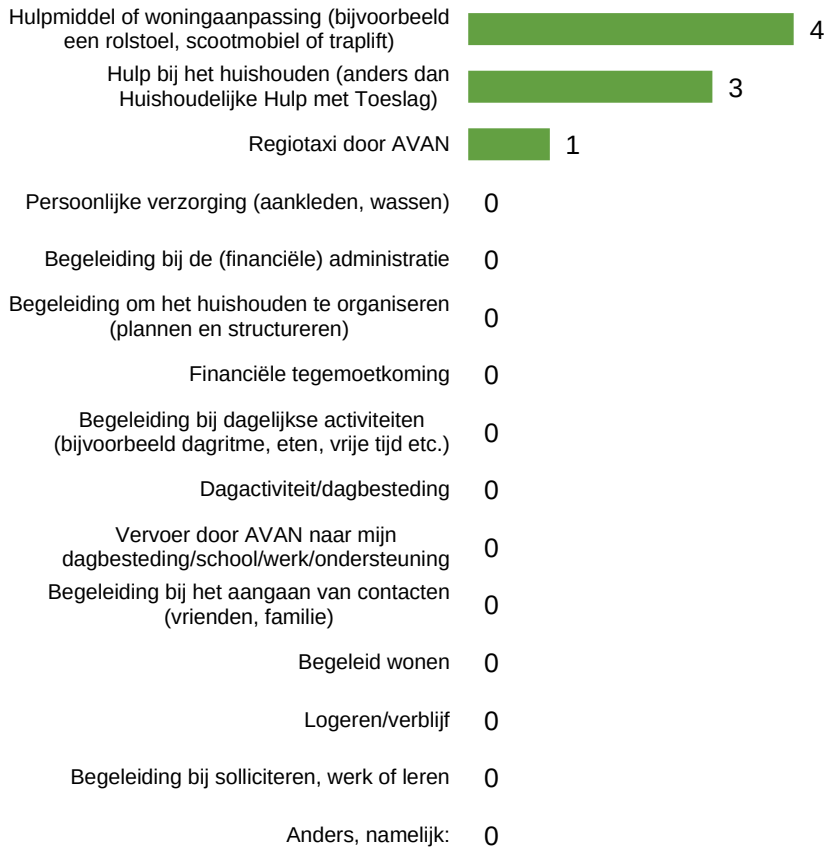

De meerderheid ontvangt hulp hij het huishouden. Dit percentage is sinds 2019 jaarlijks toegenomen. In 2019 gaf een kwart aan dit te ontvangen, in 2020 36% en vorig jaar nagenoeg de helft (48%).

Ontvangen hulp/ondersteuning vanuit de gemeente

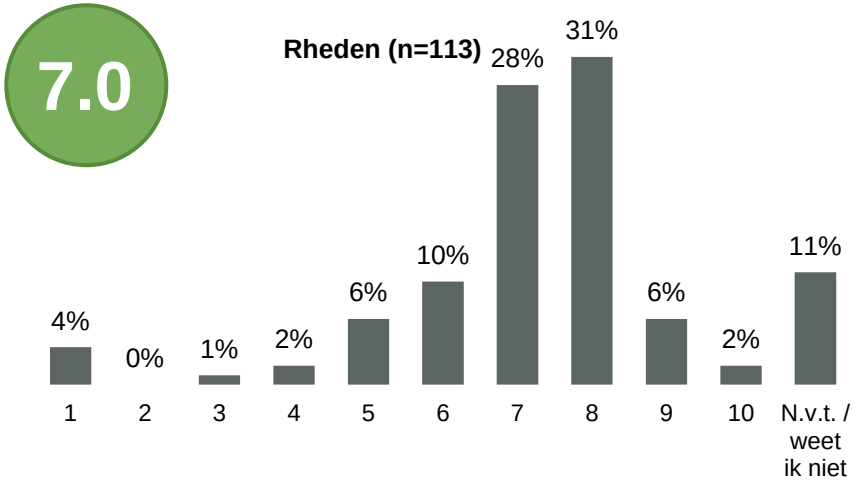
Welke hulp/ondersteuning ontvangt u of heeft u ontvangen vanuit de gemeente? Het maakt niet uit of dit via een persoonsgebonden budget (pgb) was of niet. *Meer antwoorden mogelijk*

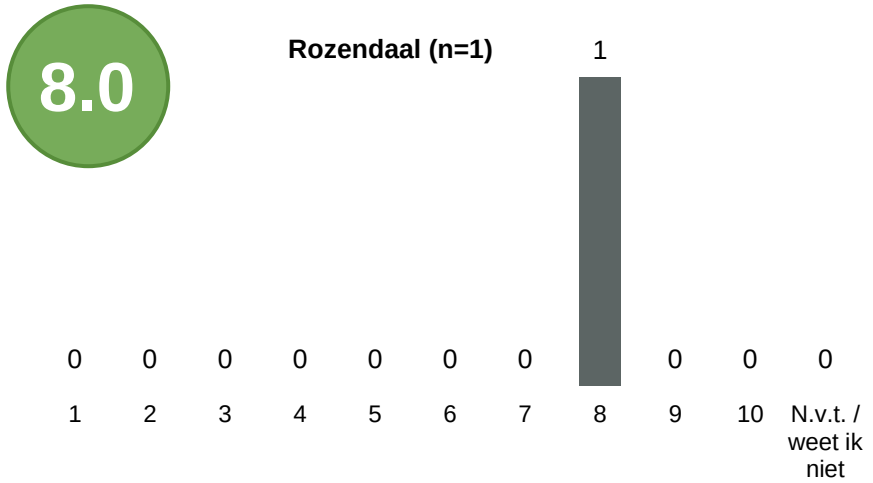
Rozendaal (n=6)

Vervoer door Avan scoort een voldoende, maar lager dan voorgaande jaren

Wat voor cijfer geeft u voor het vervoer door Avan?

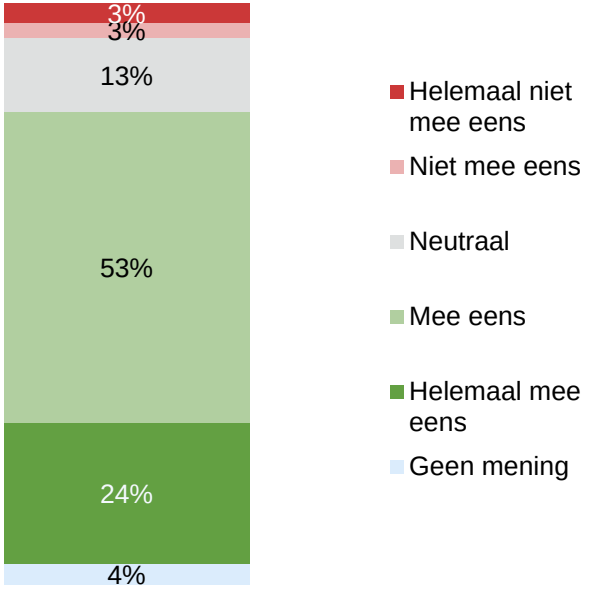
	Gemiddelde	% onvoldoende
2021 (n=88)	7.8	5%
2020 (n=82)	7.5	6%
2019 (n=115)	7.5	9%

Ruime meerderheid heeft ondersteuning/ hulpmiddel gekregen zoals afgesproken, dit is gedaald t.o.v. vorig jaar

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

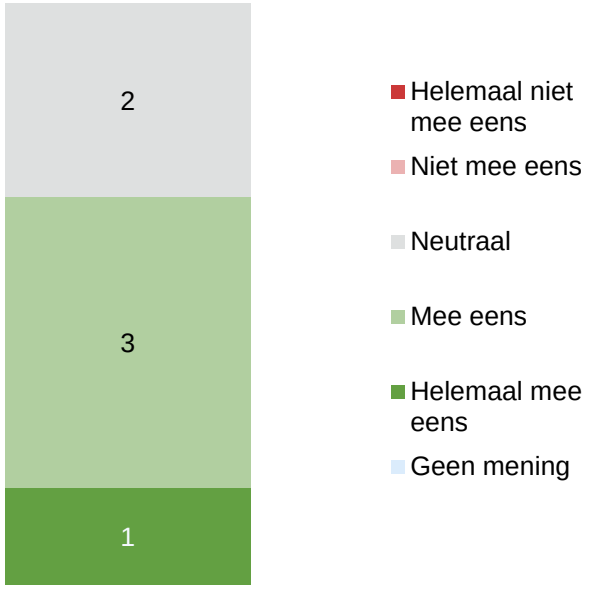
'Ik heb de ondersteuning of het hulpmiddel gekregen zoals afgesproken met de gemeente'

Rheden (n=417)

(N.v.t. = 135)

Rozendaal (n=6)

(N.v.t. = 1)

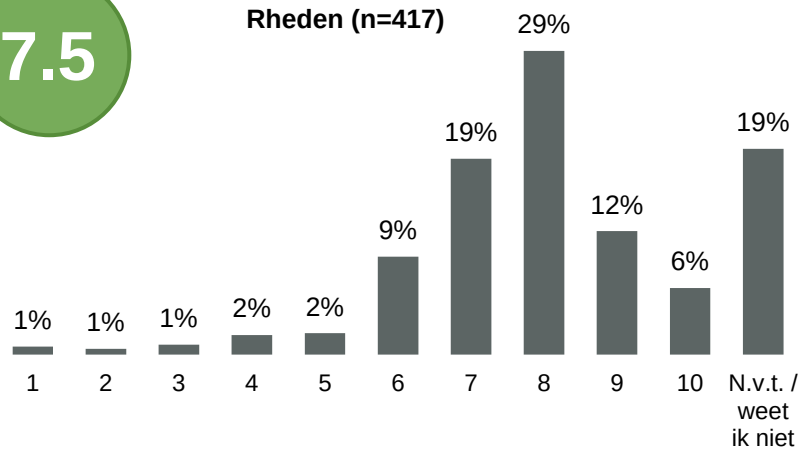
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=367)	82%	12%	5%	2%
2020 (n=349)	79%	10%	7%	3%
2019 (n=358)	71%	13%	4%	12%

De hulp of ondersteuning scoort een ruime voldoende

Wat voor cijfer geeft u de hulp of ondersteuning? (n=540)

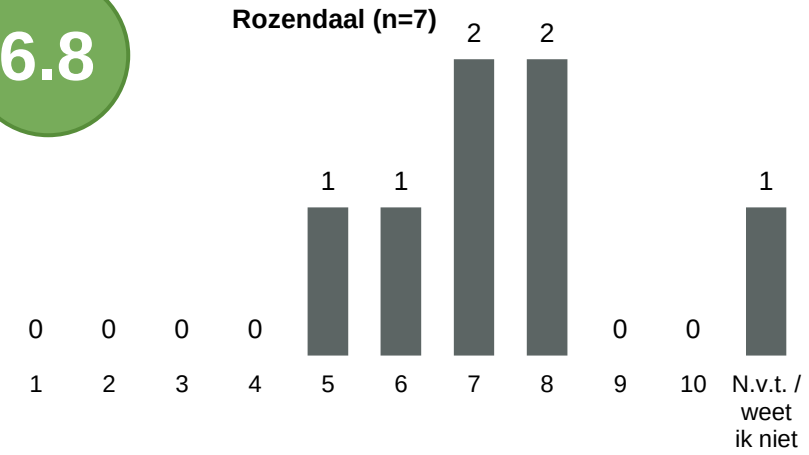
7.5

Rheden (n=417)

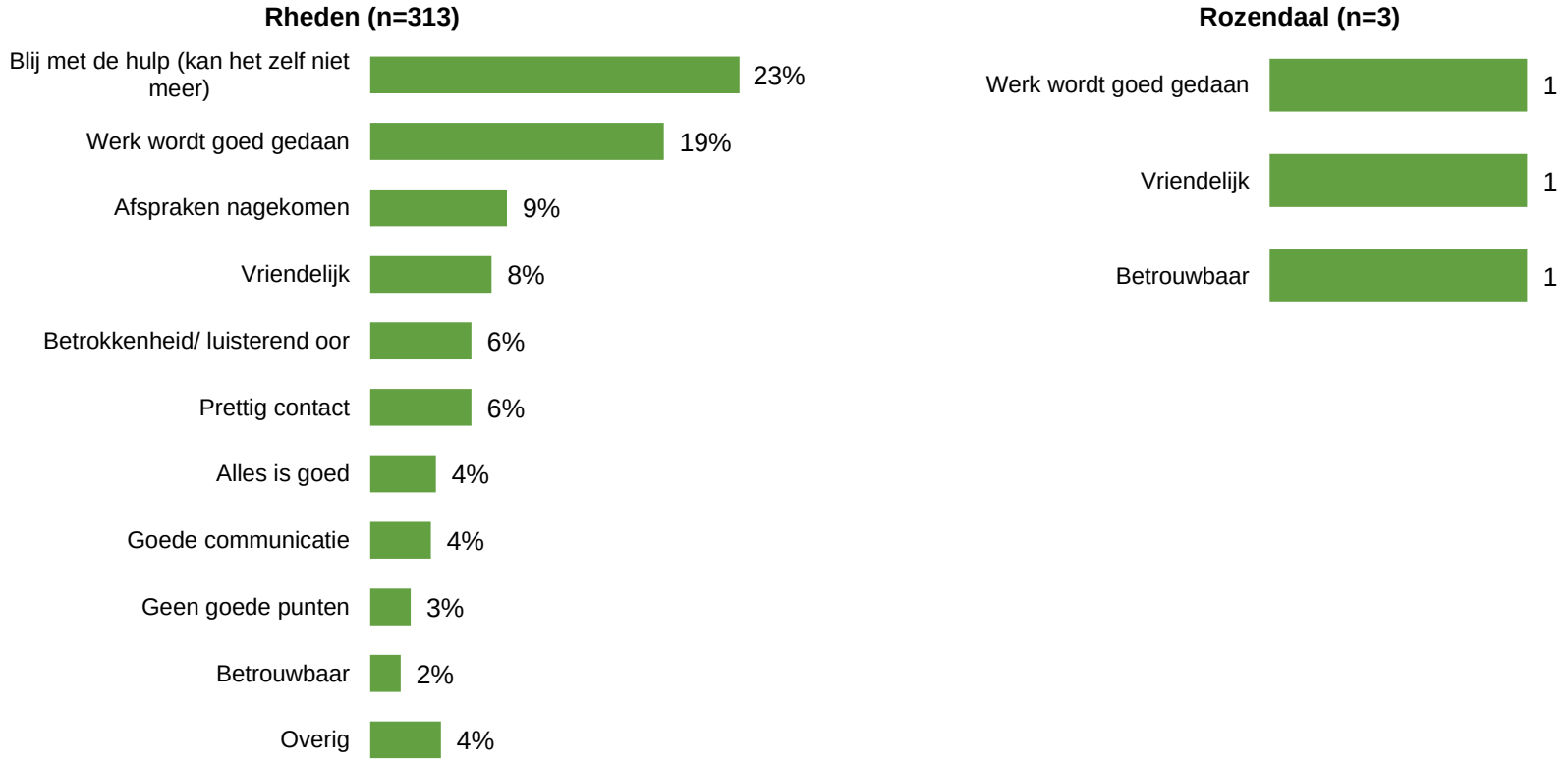
6.8

Rozendaal (n=7)

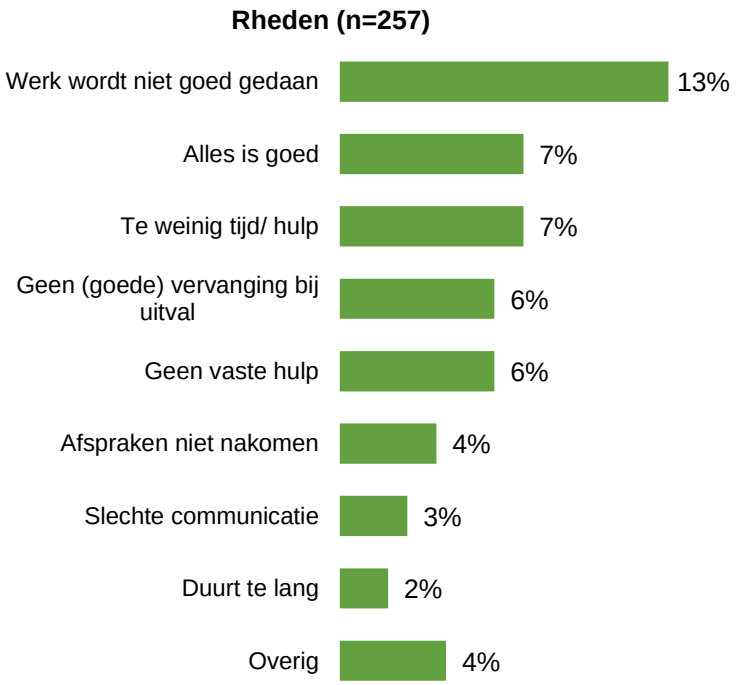
	Gemiddelde	% onvoldoende
2021 (n=438)	7.5	6%
2020 (n=323)	7.7	7%
2019 (n=323)	7.7	7%

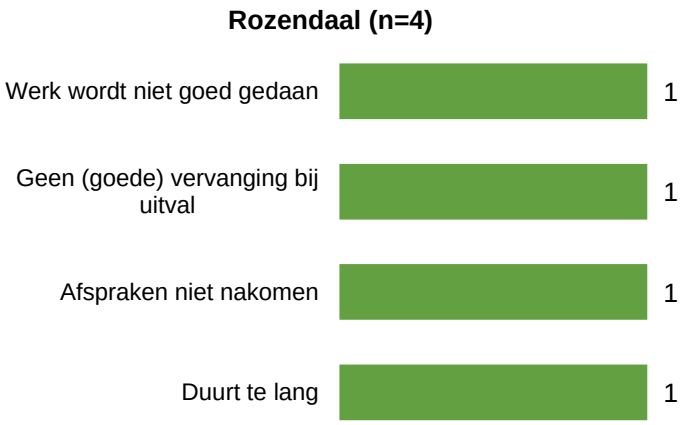
Wat vindt/vond u goed aan de hulp/ondersteuning?

Grootste verbeterpunt is het werk dat word gedaan

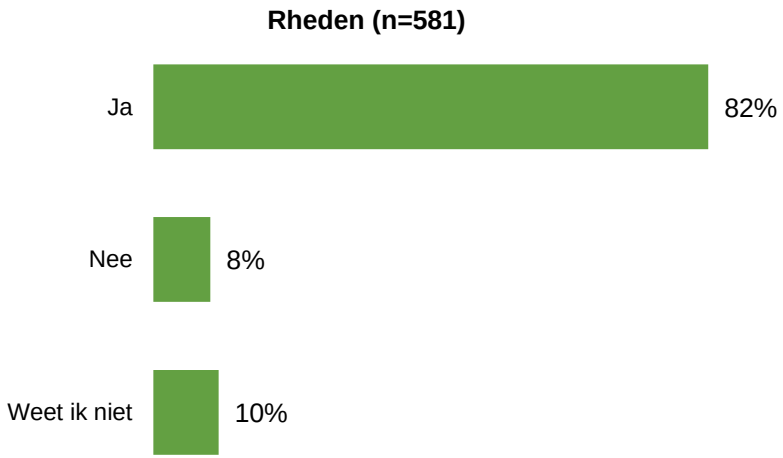
Wat vindt/vond u minder goed aan de hulp/ondersteuning?

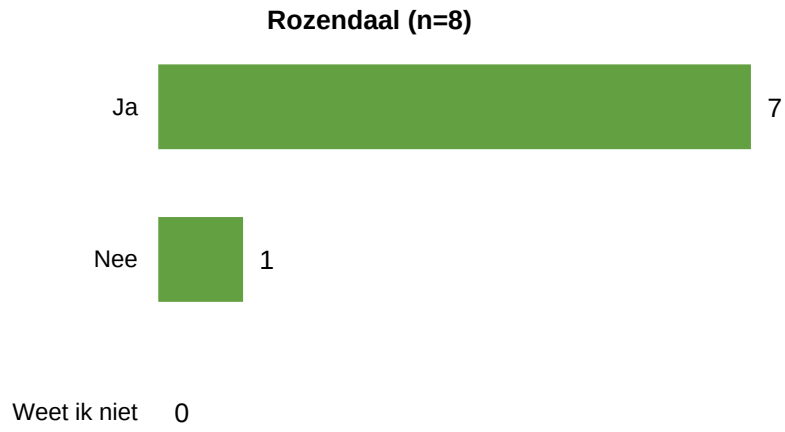

Ruime meerderheid betaalt eigen bijdrage voor de ondersteuning/ hulp die ze krijgen, dit percentage stijgt jaarlijks

Betaalt u een eigen bijdrage voor de ondersteuning/hulp die u krijgt?

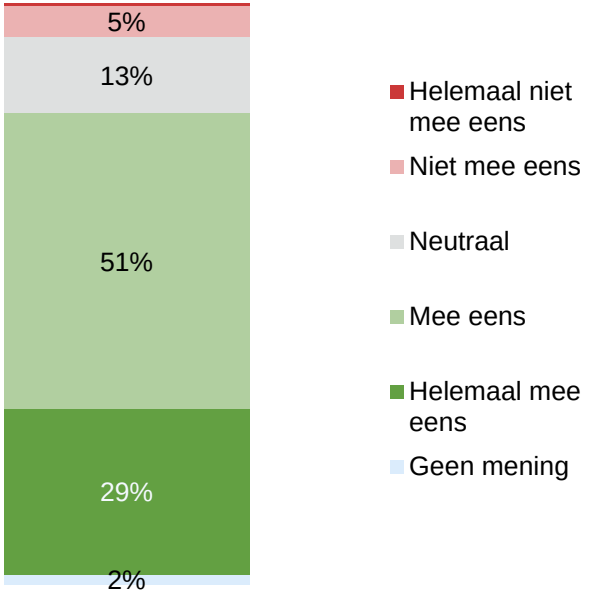
	Ja	Nee	Weet ik niet
2021 (n=437)	80%	14%	6%
2020 (n=416)	78%	14%	8%
2019 (n=454)	67%	19%	14%

Met de ruime meerderheid die de eigen bijdrage betaalt, is dit van te voren besproken

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

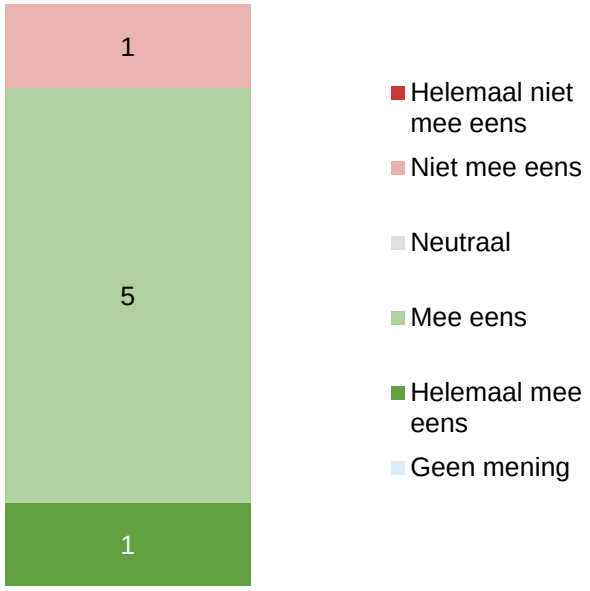
De eigen bijdrage voor de ondersteuning/hulp is met mij besproken

Rheden (n=402)

(N.v.t. = 39)

Rozendaal (n=7)

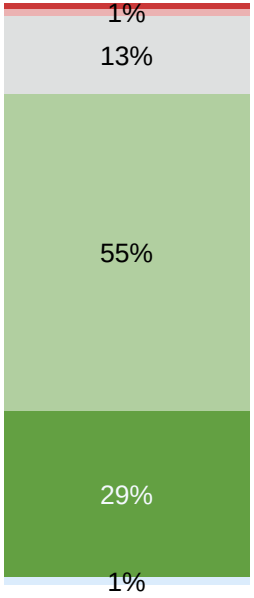
(N.v.t. = 0)

Ruime meerderheid die de eigen bijdrage betaalt, kan dit ook

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

Ik kan de eigen bijdrage betalen

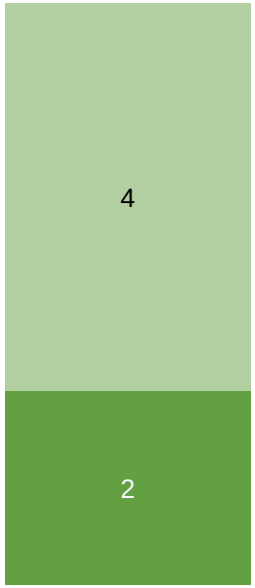
Rheden (n=445)

Helemaal niet mee eens
Niet mee eens
Neutraal
Mee eens
Helemaal mee eens
Geen mening

(N.v.t. = 13)

Rozendaal (n=6)

Helemaal niet mee eens
Niet mee eens
Neutraal
Mee eens
Helemaal mee eens
Geen mening

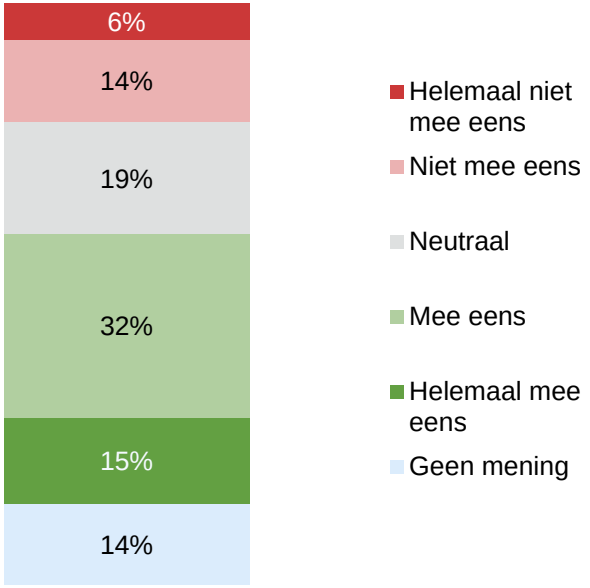
(N.v.t. = 0)

Er zou meer gekeken kunnen worden naar de financiële situatie in relatie tot de eigen bijdrage

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

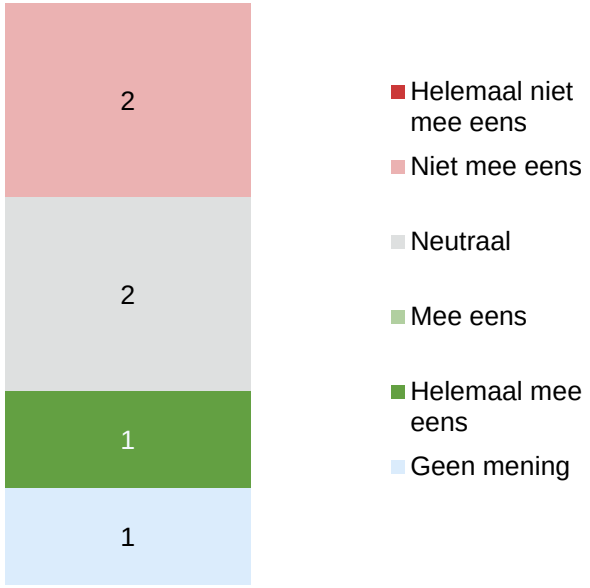
Er is gekeken naar mijn financiële situatie in relatie tot de eigen bijdrage

Rheden (n=323)

(N.v.t. = 115)

Rozendaal (n=6)

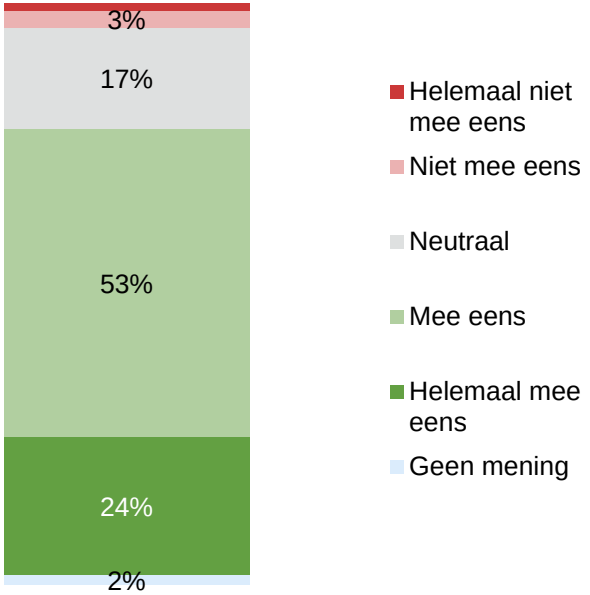
(N.v.t. = 1)

Ruime meerderheid voelt zich serieus genomen door de hulpverleners

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

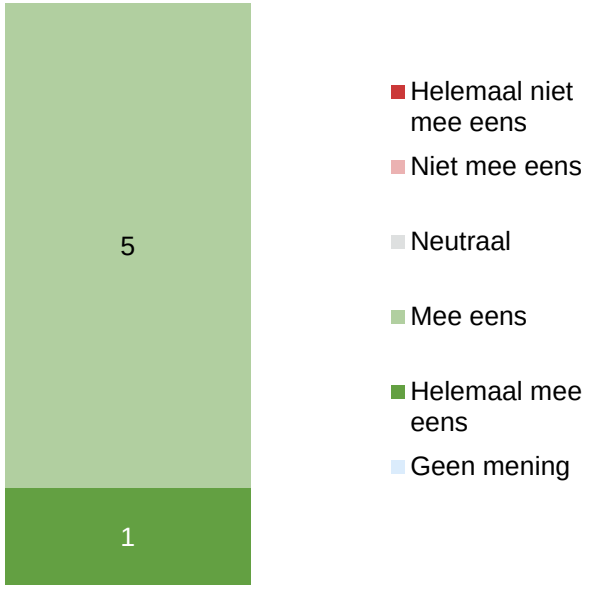
Ik voel mij serieus genomen door de hulpverleners

Rheden (n=492)

(N.v.t. = 44)

Rozendaal (n=6)

(N.v.t. = 0)

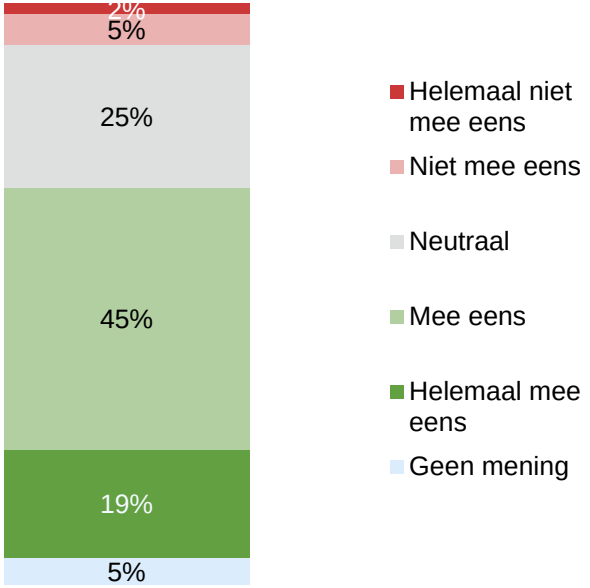
	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=384)	82%	13%	3%	2%
2020 (n=389)	83%	11%	5%	1%
2019 (n=403)	77%	12%	2%	9%

Meerderheid geeft aan dat het door de hulp/ ondersteuning beter met ze gaat

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

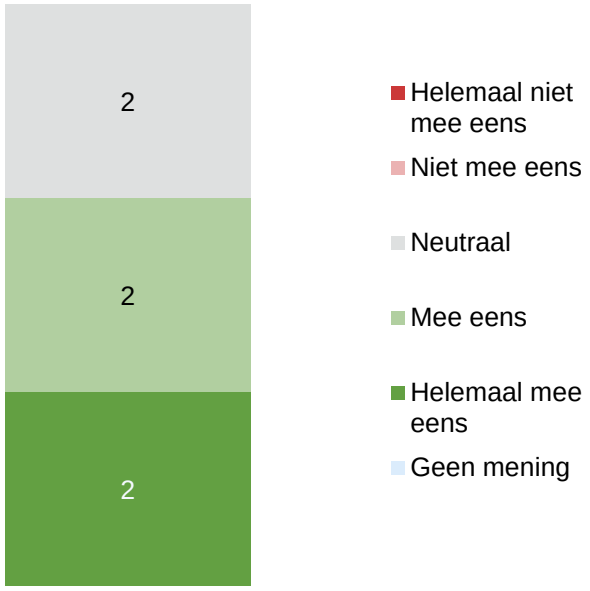
Door de hulp/ondersteuning gaat het beter met mij

Rheden (n=477)

(N.v.t. = 56)

Rozendaal (n=6)

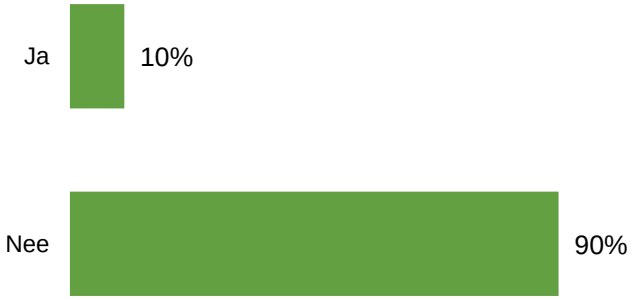
(N.v.t. = 0)

	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=380)	68%	25%	4%	3%
2020 (n=372)	67%	24%	6%	1%
2019 (n=396)	61%	23%	3%	13%

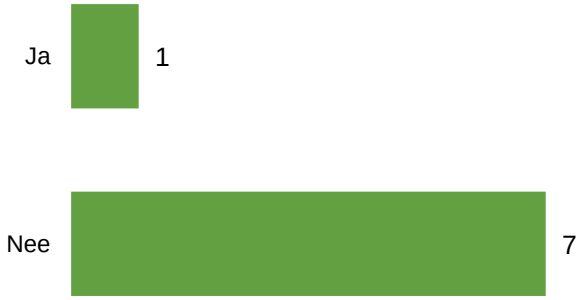
Slechts een klein deel heeft tijdens overheidsmaatregelen door corona contact gehad met het Sociaal Meldpunt

Heeft u ten tijde van de overheidsmaatregelen door corona contact gehad met het Sociaal Meldpunt van de gemeente?

Rheden (n=581)

Rozendaal (n=8)

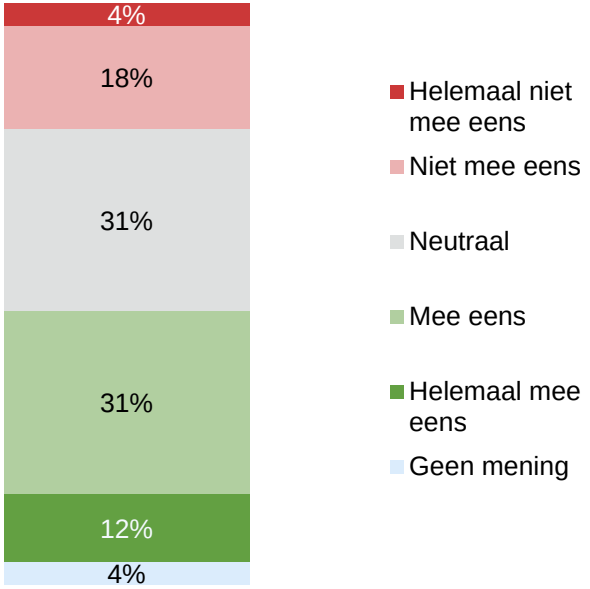
	Ja	Nee
2021 (n=431)	17%	83%
2020 (n=421)	10%	90%

Cliënten die contact hebben gehad met Sociaal Meldpunt hebben dit niet altijd als goed ervaren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

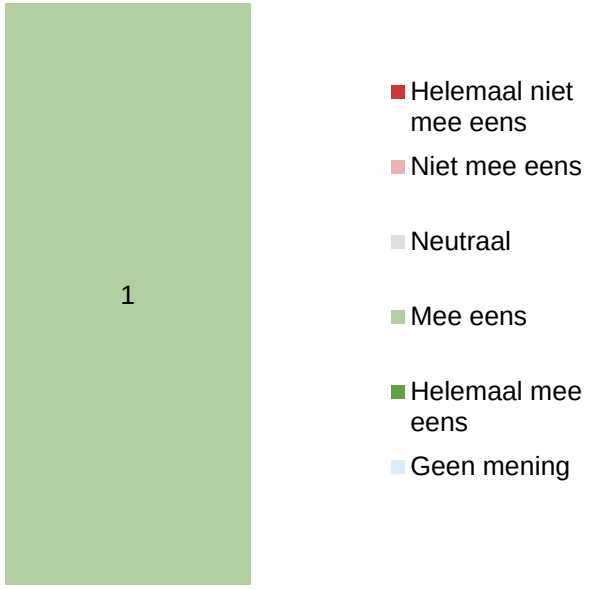
'Ik heb het contact met het Sociaal Meldpunt als goed ervaren'

Rheden (n=51)

(N.v.t. = 3)

Rozendaal (n=1)

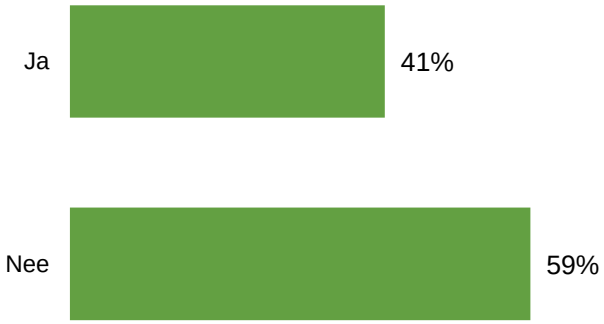

(N.v.t. = 3)

	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=81)	51%	20%	29%	1%
2020 (n=38)	42%	5%	53%	0%

Heeft u ten tijde van de overheidsmaatregelen door corona hulp of ondersteuning ontvangen vanuit de Wmo?

Rheden (n=581)

Rozendaal (n=8)

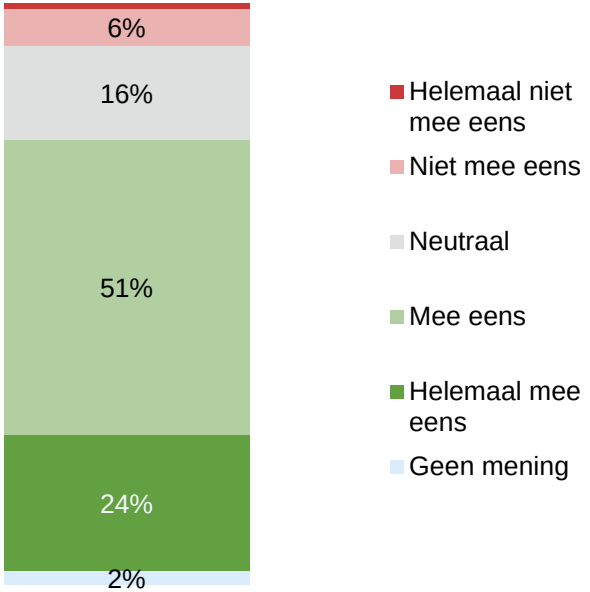
	Ja	Nee
2021 (n=437)	47%	53%
2020 (n=414)	44%	56%

Driekwart van de ontvangers van hulp of ondersteuning tijdens de maatregelen heeft deze hulp als goed ervaren

In hoeverre bent u het eens met de onderstaande stelling?

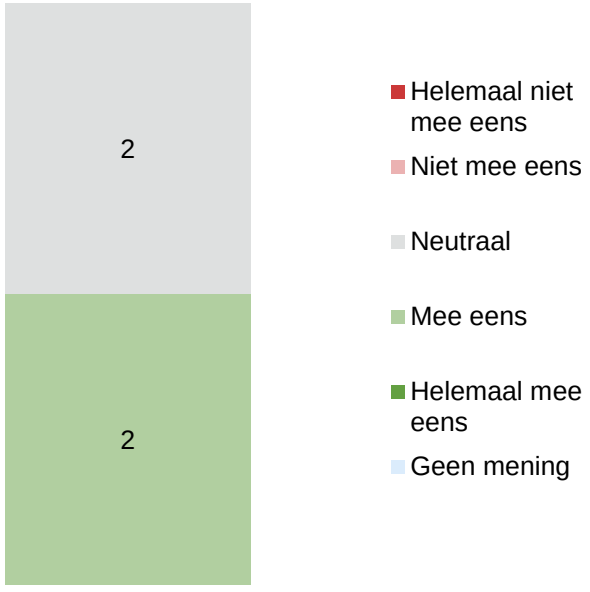
'Ik heb de hulp of ondersteuning als goed ervaren'

Rheden (n=217)

(N.v.t. = 6)

Rozendaal (n=4)

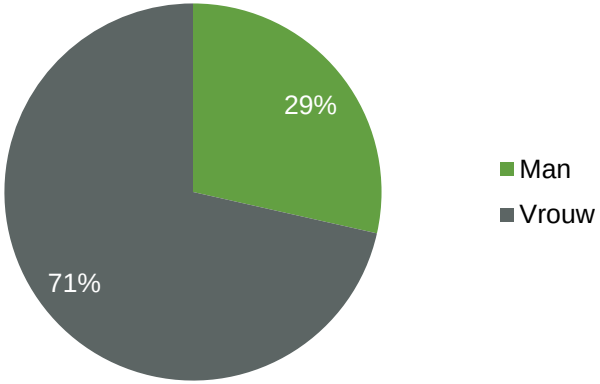
(N.v.t. = 0)

	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) niet mee eens	Geen mening
2021 (n=203)	81%	15%	4%	0%
2020 (n=164)	83%	12%	6%	0%

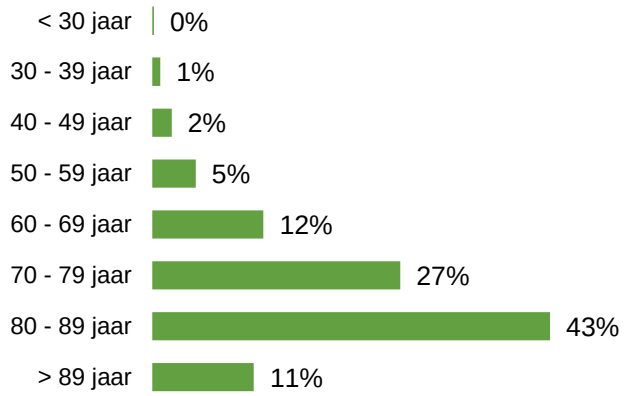
Moventem
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Bijlagen

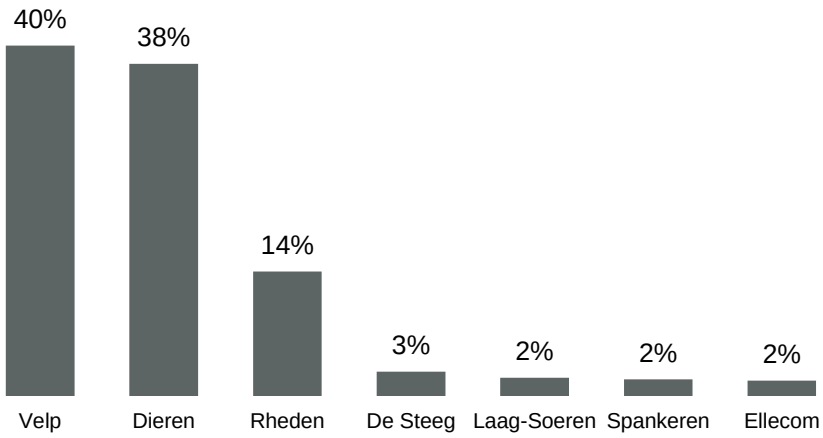
Geslacht (n=575)

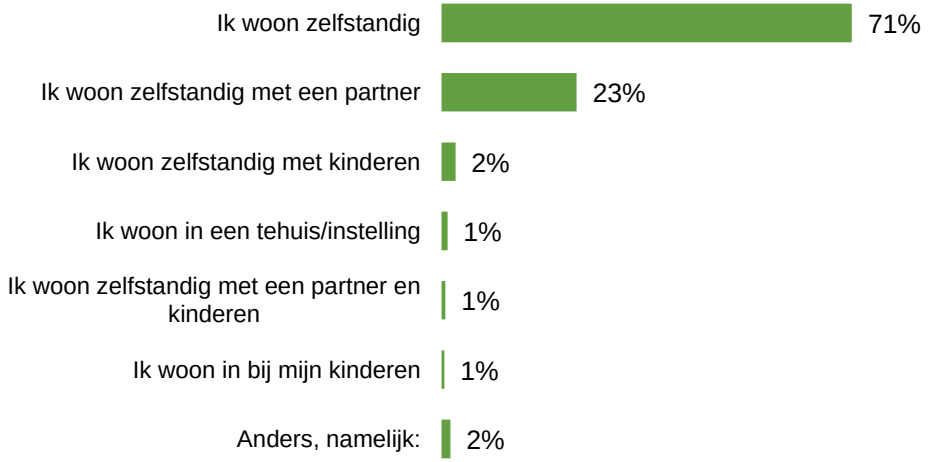
Leeftijd (n=578)

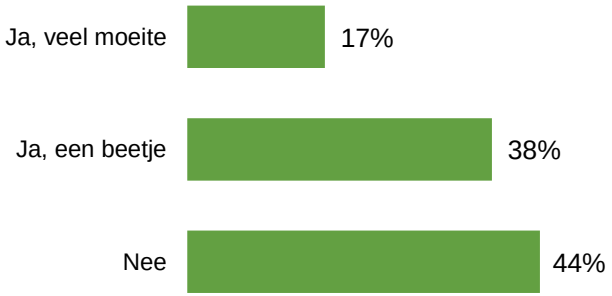
Woonplaats (n=581)

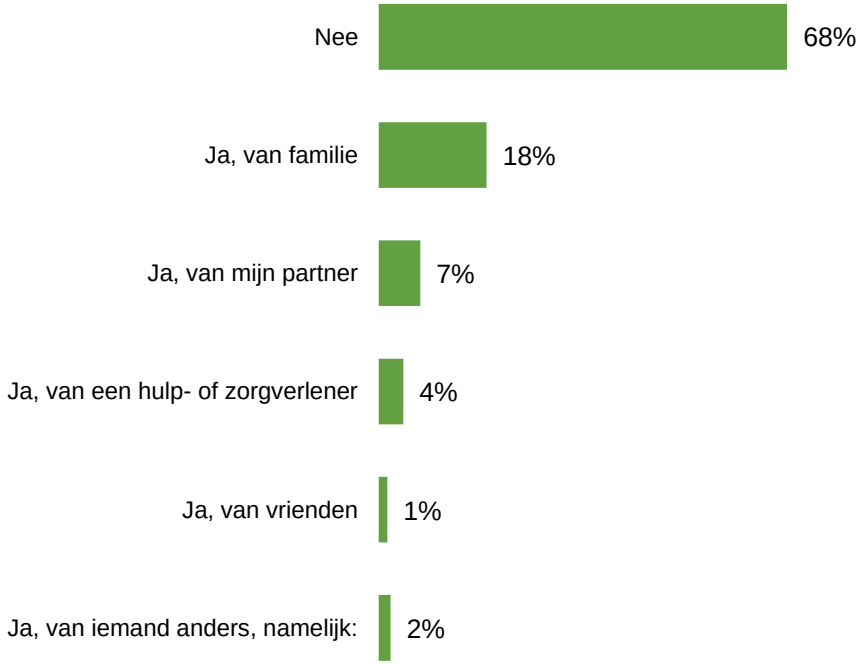
Woonsituatie (n=581)

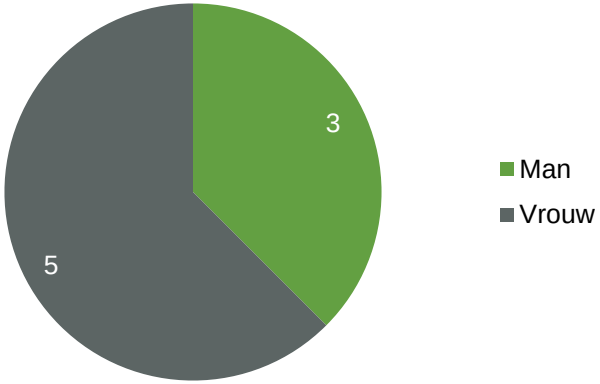
Kostte het invullen van de vragenlijst u veel moeite? (n=561)

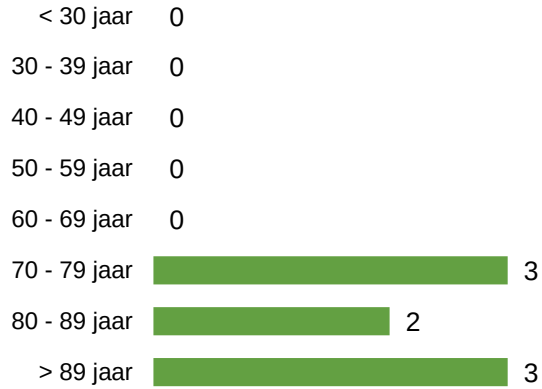
Heeft u hulp gehad bij het invullen van deze vragenlijst? (n=565)

Geslacht (n=8)

Leeftijd (n=8)

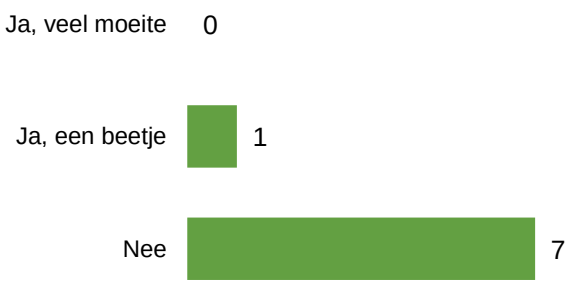
Woonplaats (n=8)

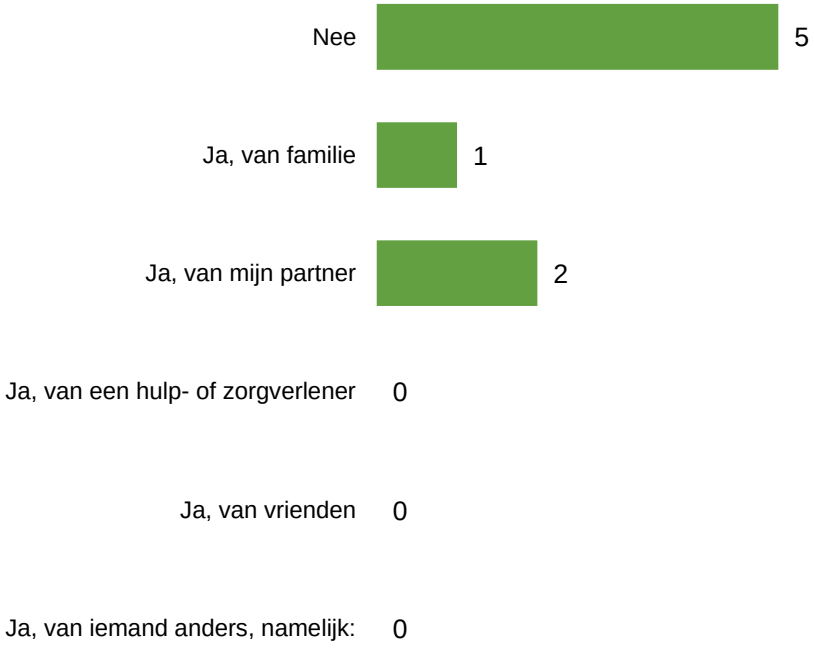
Woonsituatie (n=8)

Kostte het invullen van de vragenlijst u veel moeite? (n=8)

Heeft u hulp gehad bij het invullen van deze vragenlijst? (n=8)

Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Elke steekproef geeft afwijkingen ten opzichte van de werkelijkheid, maar de uitkomsten moeten een zo goed mogelijk beeld geven van de populatie. In kwantitatief onderzoek is het gebruikelijk om te spreken van een statistisch betrouwbaar verschil, als de afwijking zo groot is dat deze niet door toeval wordt veroorzaakt. Het betrouwbaarheidsniveau is gedefinieerd als 1 (100%) minus het significantieniveau. Het is gangbaar uit te gaan van een significantieniveau van 5%. Dan is er sprake van een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Dat wil zeggen dat, als het onderzoek op dezelfde wijze en op hetzelfde moment zou worden herhaald, de uitkomsten in 95% van de gevallen hetzelfde beeld zouden geven.

De nauwkeurigheid (uitgedrukt in foutmarge) geeft het gebied van waarden aan, waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie ligt. Een foutmarge van bijvoorbeeld 5%, betekent dat de werkelijke waarde van de totale populatie 5% hoger of lager kan liggen dan de waarde van de steekproef. Concreet: indien een onderzoeksuitkomst van de steekproef aangeeft dat 50% van de respondenten een rapportcijfer 8 geeft voor een bepaald aspect, dan ligt dit percentage in werkelijkheid maximaal 5% boven of 5% onder deze 50%, ofwel tussen de 45% en 55%. Een foutmarge van 5% is gangbaar en algemeen geaccepteerd bij (statistisch) kwantitatief onderzoek.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	1 Geen armoede 2 Geen honger 3 Goede gezondheid en Welzijn 10 Ongelijkheid verminderen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		1

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Raadsinformatiebrief terugkoppeling ondersteunende maatregelen energie-armoede

INHOUD VOORSTEL
Kennis te nemen van de raadsinformatiebrief en ter kennisgeving beschikbaar te stellen aan de gemeenteraad.

1 Wat is de aanleiding?
Met bijgevoegde raadsinformatiebrief stellen wij de gemeenteraad op de hoogte over de ontwikkelingen binnen de uitvoering van de ondersteunende maatregelen zoals deze zijn vastgesteld bij de raadsvergadering van 20 december 2022.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Raadsmemo ondersteunende maatregelen energiearmoede 2022
- Raadsvoorstel ondersteunende maatregelen energiearmoede 2022

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Minder armoede, meer kansgelijkheid, financiële bestaanszekerheid

4 Wat gaan wij ervoor doen?
De Raad informeren.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Deze raadsinformatiebrief betreft de voortgang van de verschillende maatregelen waar uw raad een besluit over heeft genomen. Er zijn geen financiële consequenties.

6 Wat zijn de risico's?
Er zijn geen risico's

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Niet van toepassing

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Via deze brief wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de maatregelen zoals deze vast zijn gesteld in de vergadering van 20 december 2022.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing

Velp,

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Hoofdstraat 3 | 6994 AB De Steeg | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | F (026) 49 76 518 | E gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

Aan de leden van de Gemeenteraad Rheden

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
5 april 2023		
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
T. Mosselman, D. Kuijlman, N. Peekstok		

onderwerp
Schriftelijke terugkoppeling vragen ondersteunende maatregelen energiearmoede

Beste raadsleden,

Tijdens de raadsvergadering van 20 december 2022 heeft portefeuillehouder Gea Hofstede toegezegd u schriftelijk te informeren over de voortgang van de ondersteunende maatregelen.

Informatie voortgang ondersteunende maatregelen

Uw raad heeft gevraagd of het mogelijk is u na drie maanden te informeren over de voortgang van de tijdelijke ondersteunende maatregelen energietoeslag. De evaluatie van de ondersteunende maatregelen energiearmoede worden meegenomen in de Planning en Control cyclus. Drie maanden na start van de uitvoering van de energietoeslagen zullen wij u informeren over de voortgang middels een raadsinformatiebrief.

Planning energietoeslag

- Energietoeslag uitwonende studenten
  Het college werkt op dit moment aan de beleidsregels voor de energietoeslag aan studenten. Studenten kunnen de energietoeslag aanvragen vanaf 1 maart tot en met 31 mei.

- Energietoeslag tot 120%
  Voor het uitkeren van een eenmalige energietoeslag 2023 is een wetswijziging nodig. Het rijk heeft aangekondigd dat deze wijziging naar verwachting in juni 2023 in werking treedt. De gemeente kan pas na inwerkingtreding van de wet de toeslag voor 2023 gaan uitkeren. Het rijk geeft aan het niet nodig te vinden om gemeenten de ruimte te geven om vooruit te lopen op de wetswijziging. Zij verwachten dat met de koopkrachtmaatregelen inwoners genoeg financiële armslag hebben om tot de zomer te wachten op de toeslag.

  We bereiden ons voor om de energietoeslag vanaf inwerkingtreding van de wetswijziging zo snel mogelijk uit te voeren.

- Energietoeslag 120-150%
  We stellen de aanvragen voor de energietoeslag voor de doelgroep 120-150% tegelijk open met de aanvragen voor de doelgroep onder de 120%. De aanvragen worden gedaan via dezelfde digitale aanvraagstraat. Zowel vanuit uitvoeringstechnisch oogpunt als vanuit communicatief oogpunt is het wenselijk om de aanvraagstraat tegelijk open te stellen. Het is voor de inwoners duidelijk wanneer er één datum is waarop iedereen tegelijk een aanvraag in kan dienen. Inwoners hoeven dan niet zelf te onderzoeken bij welke aanvraagstraat zij terecht moeten.

- Voorschot Energietoeslag
  Het college was, zoals ook met u gedeeld, voornemens om per april 2023 een voorschot te verstrekken op de energietoeslag 2023 aan de groep inwoners met een PW-uitkering. Helaas blijkt uit recente informatie dat dit niet mogelijk is.

  Op basis van eerdere informatie van het Rijk waren er voor gemeenten twee opties: een nabetaling van € 500 te verstrekken over het jaar 2022, of een voorschot te verstrekken van € 500 op 2023. Het ministerie heeft nu besloten dat er alleen een nabetaling gedaan kan worden ter hoogte van € 500 per persoon over de doelgroep die recht heeft gehad op de eenmalige energietoeslag 2022. De optie tot het verstrekken van een voorschot op 2023 is hiermee komen te vervallen.

  De nabetaling heeft ook betrekking op inwoners die over het jaar 2023 mogelijk geen recht meer hebben (denk hierbij aan mensen die verhuisd zijn buiten de gemeente, mensen die een baan hebben gevonden en waar het inkomen boven de norm uit komt, maar bijvoorbeeld ook studenten. Deze groep wordt vooralsnog in de vast te stellen wetgeving energietoeslag uitgesloten over 2023).

  De gemeente voert de energietoeslag uit in opdracht van het Rijk. Op dit moment hebben we 750.000 meer uitgegeven dan we hebben ontvangen vanuit het Rijk. Wij gaan ervanuit (toezegging van de minister) dat wij hier volledig in gecompenseerd worden. Er bestaat echter een risico dat dit niet het geval zal zijn. Wij informeren u hier over via de P&C cyclus.

  Te uwer informatie: de gemeenten Doesburg, Westervoort en Rheden hebben gezamenlijk een brandbrief gestuurd naar de Minister om aandacht te vragen voor dit tekort en een oplossing te vragen. De gemeenten Doesburg, Westervoort en Arnhem verstrekken, mede vanwege het financiële risico, ook geen nabetaling op de energietoeslag 2022.

  Omdat er in eerste instantie was besloten wel een voorschot te verstrekken, was uw Raad hier al over geïnformeerd, net als de uitvoering en de externe partijen. We hebben de uitvoering en de externe partijen ondertussen op de hoogte gebracht van de wijziging.

- Communicatie
  Met de energietoeslag 2022 zijn (tot en met 27 februari) 2762 toeslagen toegekend. Dit komt neer op een bereik van circa 87% van de gehele doelgroep op 120%. Dit is een mooi resultaat. Inwoners kunnen bovendien nog tot 31 mei aanvragen. De piek is achter de rug maar de aanvragen ‘druppelen’ nog steeds binnen.

  De inwoners die in 2022 de energietoeslag toegekend kregen, worden over 2023 weer aangeschreven om de toeslag opnieuw aan te vragen (dit kan via een verkorte route, er is geen volledige aanvraag nodig). Daarnaast zullen voor alle doelgroepen communiceren via de gebruikelijke routes: via onze publiekssite, via de gemeentelijke socials en via een persbericht of advertentie in de regiobode. We vragen onze maatschappelijke partners de informatie via hun netwerk te verspreiden. Ook benutten we maatschappelijke locaties zoals buurthuizen, bibliotheken, huisartsprakijken etc. We werken een en ander in samenwerking met team communicatie uit tot een samenhangend communicatieplan. Tot slot brengen we eind maart (in de week van het geld) in samenwerking met Nibud een derde editie van de Geldkrant uit. Deze staat in het teken van energiebesparing. Deze wordt met de Regiobode huis aan huis verspreid. Voor de energietoeslag voor de studenten nemen wij contact op met de mbo en hbo-opleidingen in de regio.

Structurele maatregelen

Uw raad heeft gevraagd wanneer u geïnformeerd wordt over maatregelen met structureel effect (maatregelen die het besteedbaar inkomen vergroten). Zoals aangegeven in het voorstel voor de ondersteunende maatregelen zien wij de inzet van de gemeente als hulp bij de acute situatie. De structurele oplossingen moeten geboden worden vanuit het rijk. Inkomenspolitiek is voorbehouden aan het rijk. Het rijk heeft daarin al diverse stappen gezet, waaronder de ophoging van het minimumloon (met daaraan gekoppeld de hoogte van de uitkeringen) en de verhoging en verruiming van de landelijke toeslagen.

Ook lokaal wordt gewerkt aan een aantal maatregelen met structureel effect op het besteedbaar inkomen. Zo wordt uw raad in de kadernota voor 2024, die in juni 2023 wordt behandeld, geïnformeerd over de voortgang van het traject 'bijverdienen in de bijstand.
Daarnaast worden met de SPUK-gelden Bestrijding Energiearmoede Energiecoaches ingezet. Recent zijn hun werkzaamheden uitgebreid met de Tijdelijke witgoedregeling, waarbij huishoudens die energiecoaching krijgen en een oud witgoedapparaat hebben, een voucher voor een nieuw zuinig apparaat kunnen krijgen. Binnenkort starten we met een isolatieproject voor woningeigenaren met een laag inkomen.
Verder verwijzen wij u voor de structurele maatregelen van de energietransitie naar de duurzaamheidsagenda, die aan uw Raad wordt aangeboden in juni 2023.

Vertrouwende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben,

Met vriendelijke groet,

Carol van Eert,
Burgemeester

Nadja Renkema,
Gemeentesecretaris

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	1 Geen armoede 3 Goede gezondheid en Welzijn 10 Ongelijkheid verminderen 11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		1

rol raad
Ter kennisname

onderwerp
Raadsbrief stand van zaken besteding SPUK-middelen bestrijding energiearmoede en beantwoording motie Fysiek en Sociaal Beleid hand in hand met de fixbrigade

INHOUD VOORSTEL

1. Raadsbrief stand van zaken besteding SPUK-middelen ter bestrijding energiearmoede en de beantwoording motie Fysiek en Sociaal Beleid hand in hand met de fixbrigade

1 Wat is de aanleiding?
De genoemde motie.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Beleidskader minima- en schuldhulpverlening 2021-2024 Iedereen doet mee!
- Klimaatbeleid Rheden.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Geen armoede.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Voortzetting van de werkzaamheden ter besteding van de SPUK-middelen, ter bestrijding van energiearmoede: energiecoaching, Tijdelijke witgoedregeling en isolatiemaatregelen bij woningeigenaren.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Er zijn geen financiële consequenties omdat de huidige maatregelen passen binnen het budget.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
Budget:					
Af: aangegane verplichtingen:				121.977,53	120.000,-
Bij: inkomsten:		-	-	1.336.699,-	
Beschikbaar:					
Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					1.094.721,53

6 Wat zijn de risico's?

Geen.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

De inschatting is dat er bestuurlijk en ambtelijk draagvlak is om de SPUK-middelen ter bestrijding energiearmoede op de huidige manier te besteden, maar dat we de ideeën voor een fixbrigade serieus meenemen in de ontwikkeling van een structurele aanpak voor armoedebestrijding.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Er wordt gecommuniceerd via bijgevoegde raadsbrief.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Over de raadsbrief wordt niet geëvalueerd. De besteding van de SPUK-middelen wordt uiteraard wél geëvalueerd.

De Steeg,

gemeente Rheden

Velp | Rheden | De Steeg | Ellecom
Dieren | Spankeren | Laag-Soeren

Gemeentehuis Hoofdstraat 3 | 6994 AB De Steeg | Postbus 9110 | 6994 ZJ De Steeg
T (026) 49 76 911 | F (026) 49 76 518 | E gemeente@rheden.nl | www.rheden.nl

Aan de leden van de Gemeenteraad Rheden

datum	zaaknummer	uw brief/kenmerk
29 maart 2023		
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
Arthur Hofstad		

onderwerp
Raadsinformatiebrief stand van zaken besteding middelen ter bestrijding energiearmoede

Beste raadsleden,

Sinds medio 2022 ondersteunen wij onze inwoners bij het tegengaan van energiearmoede. Graag nemen wij u mee in de activiteiten die wij momenteel uitvoeren om energiearmoede tegen te gaan.

Inzet gemeente op gebied energiearmoede

Als gemeente hebben wij in 2022 vanuit landelijke SPUK middelen een bedrag van ca. 1,3 miljoen euro ontvangen ter bestrijding van energiearmoede. Wij besteden deze middelen aan de volgende projecten:

a. Inzet energiecoaches

Sinds de zomer van 2022 zet gemeente via de Energiebank regio Arnhem energiecoaches in om huishoudens te ondersteunen met het verlagen van hun energiegebruik. Ruim 160 huishoudens in de gemeente Rheden in energiearmoede zijn inmiddels in coaching (of geweest). De meeste reacties en ervaringen zijn positief tot zeer positief. De eerste doelstelling om 165 á 170 huishoudens energiecoaching aan te bieden is daarmee bereikt! In de vervolgopdracht van de Energiebank wordt minimaal een zelfde aantal huishoudens geholpen. Naast individuele coaching wordt dan ook meer ingezet op groepscoaching en een meer wijkgerichte aanpak, mede vanwege de goede ervaringen in de gemeente Arnhem.

b. Witgoedregeling

Vanaf februari 2023 is de Tijdelijke witgoedregeling ingezet. Huishoudens die een energiecoachingstraject volgen, kunnen daarbij ook in aanmerking komen voor een energiezuinig witgoedapparaat. Ook de witgoedregeling loopt volgens verwachting. De eerste tientallen zuinige witgoedapparaten zijn inmiddels geleverd via de lokale witgoedzaken.

c. *Isolatiecampagne*

Naast energiecoaching en de witgoedregeling is dit een derde deelproject in de Rhedense aanpak bestrijding van energiearmoede: de isolatiecampagne voor eigenaar-bewoners die ingrijpende isolatiemaatregelen niet kunnen betalen. Eén van de isolatiemaatregelen – vloer- spouwmuur- of glasisolatie - wordt hierbij volledig betaald en de huishoudens worden grotendeels ontzorgd. Om deze isolatiecampagne goed uit te rollen is een gedegen voorbereiding nodig. Daarom, én omdat een isolatiecampagne in de zomer vaak weinig succesvol is, gaan we hier komend najaar (2023) mee van start.

Motie Fixbrigade

Op 5 juli 2022 heeft uw Raad de motie ‘fysiek en sociaal domein hand in hand: met de fixbrigade’ unaniem aangenomen. Met deze motie heeft u het college van burgemeesters en wethouders opdracht gegeven om:

- De Fixbrigade aanpak zoals in andere Nederlandse gemeenten wordt toegepast (zoals in Amsterdam, zie link) te onderzoeken op haalbaarheid voor de gemeente Rheden;
- Hierbij oog te hebben voor zowel tegengaan energiearmoede, mensen (met een afstand tot de arbeidsmarkt) aan werkervaring helpen en het verduurzamen van huizen van mensen met een kleine portemonnee;
- De resultaten in de winter van 2022/2023 met de Raad te delen, met een advies over de inzetbaarheid van de Fixbrigade in de context van de gemeente Rheden.

Een klussendienst of Fixbrigade is een nuttige toevoeging voor inwoners, bovenop de (fysieke) werkzaamheden zoals radiatorfolie, tochtstrips, radiatorventilatoren en ledlampen, die de energiecoaches op dit moment al uitvoeren. Bovendien kan het een manier zijn om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer te betrekken bij het reguliere arbeidsproces.
De belangrijkste stakeholder voor een mogelijke klussendienst is woningcorporatie Vivare, die als woningverhuurder verantwoordelijk is voor ingrijpender matregelen zoals cv-tuning, gordijnen bij voordeur of trapgat, kitten en professionelere tochtprofielen. Met Vivare en andere verhuurders verkennen wij de komende periode dan ook de mogelijkheden voor een gezamenlijke aanpak om een organisatie als de Fixbrigade in het leven te roepen.

Wij houden u graag op de hoogte van de vorderingen in de aanpak van energiearmoede.

Vertrouwende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben,

Met vriendelijke groet,

Nadja Renkema,
Gemeentesecretaris

Carol van Eert,
Burgemeester

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
P.L.P.S. Hofman

begrotingsprogramma
4 Duurzaamheid

draagt bij aan Global Goal(s)
- 7 Betaalbare en duurzame energie
- 13 Klimaatactie

b en w-vergadering
11 april 2023

agendapunt

bijlage(n)
1. Definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau, bestaande uit:
    a. Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) d.d. 21 september 2022
    b. Nota van beantwoording zienswijzen
    c. Het advies van de Commissie m.e.r. op de concept-NRD
    d. Nota wijzigingen ten opzichte van het concept-NRD.
2. Raadsinformatiebrief

rol raad
Ter kennisname

onderwerp
RES - planMER Groene Metropoolregio – vaststellen Definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau

INHOUD VOORSTEL

1. Vaststellen van de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) die voorafgaat aan de milieueffectrapportage (planMER) RES Groene Metropoolregio. De definitieve NRD bestaat uit een viertal documenten, namelijk:
    - (bijlage1a) de concept-NRD die in het najaar van 2022 ter inzage heeft gelegen
    - (bijlage 1b) de Nota van beantwoording zienswijzen
    - (bijlage 1c) Het advies van de Commissie m.e.r. op de concept-NRD
    - (bijlage 1d) de Nota wijzigingen ten opzichte van het concept-NRD.
2. In te stemmen met de raadsinformatiebrief en deze door te zenden aan de raad

1 Wat is de aanleiding?

In de Regionale Energie Strategie 1.0 (RES 1.0) hebben we[1] afgesproken om in 2030 tenminste

[1] In de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen werken 16 gemeenten, de provincie, 3 waterschappen en netbeheerder Liander samen aan een Regionale Energie Strategie (RES).

1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken. De volgende stap is het realiseren van de afspraken en de borging van de RES in omgevingsbeleid. Hiervoor is verder onderzoek nodig: MilieuEffectRapportage (planMER). Dit onderzoek laat zien welke positieve en/of nadelige milieueffecten plaatsvinden wanneer de beoogde duurzame opwek uit de RES 1.0 wordt gerealiseerd. Zo kan zorgvuldig beargumenteerd worden waarom locaties voor duurzame energie opwek geschikt, geschikt te maken of ongeschikt zijn.

Het resultaat van het onderzoek komt in een rapport, de planMER. Dit rapport is geen beleidsvoorstel of besluit. Het geeft objectief milieu-effecten weer. Het is aan de bestuurders, van colleges en gemeenteraden, om af te wegen wat zij met de uitkomsten van dit onderzoek gaan doen in de besluiten die zij nemen. Met de uitkomsten van het onderzoek kunnen zij de RES 1.0 aanscherpen en verrijken.

Om tot een Milieueffectrapportage (planMER) te komen doorlopen we twee fasen:
Fase 1: Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)
Fase 2: Milieueffectenrapportage (PlanMER)

Fase 1 is met de oplevering van de definitieve NRD afgerond. De NRD geeft aan wat de onderzoeksvraag is en hoe daar onderzoek naar wordt gedaan. In dit NRD is uiteengezet welke alternatieven worden onderzocht in het planMER om invulling te geven aan de ambitie van 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwek binnen de regio. De alternatieven zijn bedoeld om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van de mogelijkheden en de milieu-effecten en nadrukkelijk geen beleidsalternatieven. Ook laat de NRD het beoordelingskader zien waaruit blijkt op welke milieuaspecten deze alternatieven worden onderzocht en op welke wijze de milieueffecten worden beoordeeld. Het milieuonderzoek zoals gepresenteerd in dit NRD wordt uitgevoerd in het planMER.

We starten nu met fase 2; de planMER. De planMER-fase maakt vanuit milieuaspecten de geschikte en geschikt te maken gebieden voor grootschalige wind- en zonneenergieprojecten binnen de regio inzichtelijk. Op hoofdlijnen worden ook de milieuaspecten voor warmteprojecten onderzocht. Het planMER biedt daarmee handvatten aan de regio om haar ambitie voor grootschalige opwek een stap verder te brengen. Het planMER biedt transparante milieuinformatie in het maken van de locatiekeuzes op hoofdlijnen.

De landelijke streefdatum voor de RES 2.0 is december 2023.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Nationaal Klimaatakkoord (2019)
- Beleidskader ‘Aan de slag voor een duurzaam klimaat’ (2019-2022)
- Regionale Energie Strategie 1.0 (2021)
- Beleidskader Energie en Landschap (2021)
- Beleidskader Samen Energie Opwekken (2021)
- Aanvullende notitie Energie en Landschap m.b.t. versnippering (2021)

De RES 1.0 is op 9 juni 2021 vastgesteld door de raad. Het plan van aanpak voor de planMER RES is op 11 januari 2022 vastgesteld door het college.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

De RES draagt bij aan de Global Goals 7 (betaalbare en duurzame energie) en 13 (klimaatactie). Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in de regionale doelstelling van 55% CO_2-reductie, ten opzichte van 1990, in 2030. De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2040 CO_2-neutraal te zijn.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Er is gestart met het voorbereiden van de planMER. Zienswijzen zijn t.z.t. mogelijk op het moederbesluit waarvoor het planMER een basisonderzoek is. Het moederbesluit betreft de RES 2.0 en de herijking van de provinciale windvisie.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Dit besluit heeft geen financiële consequenties. Voor de regionale activiteiten van de RES ontvangen we een bijdrage van het Rijk. Daarnaast heeft uw raad op 12 juli 2022 besloten over aanpassing van de begroting voor de opgave Circulaire Regio (RES) voor 2022. Uit deze middelen worden de regionale uren en uitvoering van het planMER gedekt, inclusief alle bijbehorende proceskosten tot 31 december van dit jaar. De financieringsafspraken voor de RES in 2023 verlopen middels de budgetbesprekingen voor de Groene Metropoolregio onder de opgave Circulaire regio.

6 Wat zijn de risico's?

- **Samenwerking:** De provincie krijgt vanuit initiatiefnemers voor wind- en zonprojecten in de Groene Metropoolregio vragen over de kansrijkheid en doorgang van energieprojecten. Echter kan de provincie pas met onderbouwde antwoorden komen na afronding van het planMER. Door de langere doorlooptijd van het planMER wachten provincie en initiatiefnemers langer op deze antwoorden. Indien het tijdspad te veel opgerekt wordt, ontstaan er ongewenste dilemma's bij de provincie.

- **Juridisch:** In het PvA planMER is onterecht aangegeven dat een zienswijze mogelijk is op het concept-planMER. Het planMER is een onderzoeksresultaat, daarom is een zienswijze daarop niet logisch en zinvol. De zienswijze is mogelijk op het moederbesluit waarvoor het planMER een basisonderzoek is. Het moederbesluit betreft de RES 2.0 en de herijking van de provinciale windvisie.

- **Juridisch:** Dit is, voor zover ons bekend, het eerste planMER-proces waarin 17 overheden gezamenlijk optreden als bevoegd gezag. In de Wet Milieubeheer wordt consequent gesproken over één bevoegd gezag. Een proces met meerdere bevoegd gezaggen is nog niet eerder door de rechter getoetst. Er is juridisch advies ingewonnen, over de vraag of dit mogelijk is. Omdat de wetgever beoogd om de verantwoordelijkheid van ruimtelijke plannen zo lokaal mogelijk te borgen, wijst alles erop dat we in dit proces handelen in lijn met de wet.

7 **Wat is het draagvlak voor dit voorstel?**

Als uitgangspunt is bij de RES 1.0 afgesproken: 'Lokale autonomie waar dat kan en benutten van de kracht van de regio waar dat moet'. Zo ook op gebied van participatie. Het planMER is een onderzoek op regionaal niveau. In lijn met het plan van aanpak planMER RES waren regionale stakeholders uitgenodigd om deel te nemen in de dialogen om de concept-NRD te vormen. Regionale stakeholders dachten mee in drie omgevingsdialogen over welke milieueffecten worden onderzocht en op welk

detailniveau. Dit proces is uitvoerig beschreven in het voorstel over de concept-NRD van 18 oktober 2022. Na publicatie van de concept-NRD in week 43, kon eenieder tot 23 december 2023 hierop een reactie geven. Aanvullend is op 3 november 2023 voor iedereen die geïnteresseerd was een online informatieavond georganiseerd.

Alle zienswijzen zijn gebundeld en beantwoord in een Nota van Beantwoording. In een Nota wijzigingen geven we aan wat er is gewijzigd ten opzichte van de concept-NRD. Beide nota's vormen samen met de concept-NRD en het advies van de Commissie m.e.r. de definitieve NRD. Het definitieve NRD wordt ter vaststelling voorgelegd de 16 gemeentelijke colleges en GS. De definitieve NRD is het vertrekpunt voor de Milieueffectrapportage. Een extern adviesbureau stelt het Milieueffectrapport op.

De zienswijze van gemeenteraad Rheden zijn behandeld in de Nota van beantwoording zienswijzen. Deze zienswijzen betreffen, net als een aanzienlijk aantal andere zienswijzen van buiten de gemeente, ondermeer het wijzen op beleidsdocumenten die van invloed kunnen zijn op het voorgenomen milieueffectonderzoek. Het gaat onder andere om gemeentelijke gedragscodes voor windenergie, visiedocumenten of inhoudelijke notities. GMR RES en het uitvoerend bureau van de NRD en planNER hebben kennis genomen van deze documenten, maar ze zijn niet kaderstellend voor het voorgenomen milieueffectonderzoek.
Wel kaderstellend zijn: wetgeving, autonome ontwikkelingen en beleid zonder afwijkmogelijkheid. Voor het document Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) dat in een zienswijze wordt aangedragen, wordt dit nog uitgezocht. In de Nota van wijzigingen is deze toelichting over kaderstellende documenten en andere zienswijzen uiteengezet.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Het definitieve NRD wordt ter vaststelling voorgelegd aan de 16 gemeentelijke colleges en GS. Het college stelt een kennisgeving op. De raad wordt met een raadsinformatiebrief geïnformeerd over deze vaststelling.

9 **Wordt er een evaluatie uitgevoerd?**

Het uiteindelijke planMER zal na gereedkoming ter informatie aan college en raad worden gestuurd. Het planMER vormt geen besluit op zich, maar wordt onderdeel van de RES 2.0 en de herijking van de Windvisie van de provincie. De streefdatum voor de RES 2.0 is december 2023.

10 Vervolg

De definitieve NRD vormt de basis voor het planMER onderzoek. Inmiddels is gestart met de voorbereidingen van dit planMER. Het planMER vormt geen besluit op zich, maar wordt onderdeel van de RES 2.0. Bij oplevering van de onderzoeksresultaten planMER volgt een separaat voorstel over hoe we het gesprek over de RES 2.0 willen voeren. De oplevering van de RES 2.0 wordt verwacht in Q4-2023.

De Steeg,

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Regionale Energiestrategie 2.0 Arnhem Nijmegen

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

12 januari 2023 / projectnummer: 3679

35 JAAR
onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies voor de inhoud van het MER

De Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (verder GMR) gaat de zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden in de Regionale Energiestrategie (RES) 2.0 bepalen. Vertrekpunt is de RES 1.0 (zie figuur 1). Daarnaast onderzoekt de GMR de mogelijkheden voor het gebruik van diverse warmtebronnen in de regio. De milieugevolgen hiervan worden in een milieueffectrapport (verder MER) onderzocht, zodat de aangesloten overheden vanuit milieu over goede beslisinformatie beschikken. GMR heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de gewenste inhoud van het op te stellen MER.

Figuur 1, zoekgebieden uit de RES 1.0, het vertrekpunt voor dit MER (Bron: NRD).

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de RES 2.0 het MER in ieder geval de volgende informatie bevat:

- **een beoordeling per zoekgebied**. Ga per zoekgebied in op: de totstandkoming, milieuaandachtspunten, de geschiktheid voor windturbines en/of zonnevelden en de potentiële energieopbrengst. Dit geeft ook een navolgbare basis voor het samenstellen van alternatieven (zijnde verzamelingen van zoekgebieden wind/zon);
- **de (on)mogelijkheden voor nieuwe zoekgebieden voor windturbineparken.** Hiermee kan de GMR bijvoorbeeld komen tot een meer evenwichtige verhouding tussen windturbines en zonnevelden (verder wind en zon);[1]
- **alternatievenvergelijking.** De uitwerking van de goed onderbouwde onderzoeksaanpak (stappenplan) van de regio[2]. In het bijzonder de vergelijking van de milieugevolgen van

[1] In de RES 1.0 is afgesproken om te werken aan een betere verhouding tussen wind en zon (nu relatief veel zon).

[2] Zie figuur 2 in H3 van dit advies voor dit stappenplan.

de alternatieven. Deze zijn namelijk het startpunt voor het gesprek met de regiogemeenten over de RES 2.0-zoekgebieden;
- **grootschalige zonnevelden en landschap**. Laat zien wat grootschalige zonnevelden doen in de verschillende landschappen van de regio. Dit is vooral belangrijk omdat zonnevelden hier nog niet eerder op deze schaal zijn gerealiseerd;
- **Passende beoordeling**. Indien aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet is uit te sluiten, is een Passende beoordeling nodig. Het gaat dan naar verwachting vooral om kwetsbare vogelsoorten;
- **een overzicht van potentiële warmtebronnen én -ontvangers in de regio**. Dit ondersteunt de latere vervolgbesluitvorming over warmte door de gemeenten. Ook komen relevante cumulatieve milieueffecten in beeld.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de al complete en goed onderbouwde *'Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen'* (verder NRD). Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

Aanleiding MER
De GMR heeft het Rijk in de RES 1.0 een bod gedaan om in 2030 1,62 TWh duurzame energie op te wekken door windturbines, zonnevelden en zon op dak. Daarnaast heeft de GMR de mogelijkheden voor het gebruik van diverse warmtebronnen in de regio onderzocht.[3]

Nu wordt de RES 2.0 opgesteld (met mogelijk wijzigingen ten opzichte van de RES 1.0 GMR). GMR wil met het planMER straks de bevoegde gezagen vanuit de milieuaspecten beslisinformatie bieden, onder meer voor het bepalen van de zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden in de RES 2.0. Ook wil zij vergunningverlening voor de energieprojecten uiterlijk op 1 januari 2025 om realisatie voor 2030 mogelijk maken. Hierbij speelt dit planMER een belangrijke rol.
Daarnaast neemt de provincie Gelderland de zoekgebieden voor windturbines op in de nieuwe windvisie.

Waarom een m.e.r.-procedure?
Voor de besluitvorming over activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben is een MER vereist. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke activiteiten het kan gaan.
In dit geval gaat het onder meer om kaderstelling vanuit de RES 2.0 voor de categorieën C22.2/D22.2 (De oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark), C24/D42.1/D24.2 (De aanleg, wijziging of uitbreiding van een bovengrondse of ondergrondse hoogspanningsleiding), D8.4 (De aanleg, wijziging of uitbreiding van een buisleiding voor transport van warm water of stoom), D9 (Een landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan), D17.2 (Geothermie, diepboringen dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan) en vanwege mogelijke effecten op Natura2000-gebieden (Passende beoordeling).
De minister van Economische zaken en Klimaat heeft begin 2022 verduidelijkt dat voor de RES 2.0 een plan-m.e.r. verplicht is als de RES: '…een uitwerking van beleid of een set aan maatregelen bevatten om doelstellingen voor de leefomgeving te bereiken,…als het een kader vormt voor toekomstige

[3] Eerder adviseerde de Commissie ook over de RES 1.0 van de GMR, zie www.commissiemer.nl/adviezen/3589.

vergunningen...'.[4] Ook het Nationaal programma-RES heeft een advies laten uitbrengen over de RES 2.0 en plan-m.e.r.[5]. Deze geeft meer achtergronden en legt de plan-m.e.r.-plicht voor zonnevelden uit.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval de samenwerkende overheden van de RES-regio GMR - besluit over de RES 2.0.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer 3679 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond en besluitvorming

2.1 Achtergrond

In de NRD zijn de onderzoeksopgaven voor het MER beschreven. Belangrijke opgaven zijn:

- inzicht krijgen in welke gebieden vanuit milieueffecten geschikt, geschikt te maken, of ongeschikt zijn voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsambitie, regionale warmtebronnen en de benodigde energie-infrastructuur binnen de Groene Metropoolregio;
- de hoeken van het speelveld voor natuur en milieu in beeld brengen. Dit door - naast de referentie RES 1.0 - aan de hand van vier thematische alternatieven het bod met zoekgebieden in te vullen. Deze hoeken zijn ook belangrijke beslisinformatie voor (tussentijdse) gesprekken met de regiogemeenten over de zoekgebieden in de RES 2.0;
- komen tot een meer evenwichtige verhouding tussen wind en zon. Daarom verkent de regio extra gebieden boven op de zoekgebieden voor wind in de RES 1.0;
- het mogelijk maken van vergunningverlening voor de energieprojecten van GMR uiterlijk op 1 januari 2025 om realisatie voor 2030 mogelijk te maken. Het planMER vervult een belangrijke rol hierin door nu al zoveel mogelijk de 'waar'-vraag te beantwoorden[6];
- het aanleveren van zoekgebieden voor windenergie voor de nieuwe provinciale Windvisie;
- inventarisatie van mogelijkheden voor het gebruik van warmtebronnen in de regio.

De Commissie vindt dit een zinnige en goed onderbouwde start voor het MER. Neem ze over in het MER en laat zien welke rol ze spelen bij het ontwikkelen van onderscheidende alternatieven. Beschrijf straks in het MER ook in hoeverre ze met het MER-onderzoek zijn ingevuld.

---

4 Zie hier de kamerbrief van de minister van Economische Zaken en Klimaat.

5 Zie hier voor deze NP-RES publicatie.

6 Zie pagina 9 NRD: *'…In het planMER onderzoeken we nadrukkelijk geen specifieke locaties. Ook volgt er uit het planMER geen rangschikking van locaties of een voorkeursalternatief. De bevoegde bestuursorganen zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor de keuze van zoekgebieden voor de opwek van wind- en zonne-energie. Hierover vindt afstemming plaats op regioniveau. De zoekgebieden die de bevoegde bestuursorganen vastleggen, worden opgenomen in de RES 2.0. De RES 2.0 kan vervolgens worden doorgevoerd in het provinciaal en gemeentelijk beleid.'*

2.2 Besluitvorming

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor het besluit over de RES 2.0. De NRD meldt dat de resultaten van het MER in eerste instantie bedoeld zijn voor (tussentijdse) gesprekken met de regiogemeenten over de zoekgebieden voor zon en wind in de RES 2.0 en als input voor de nieuwe provinciale windvisie. Het MER zal dan ook geen voorkeursalternatief bevatten.
In een vervolgfase worden de door de gemeenten, met ondersteuning van de milieu-informatie uit het MER, zoekgebieden gekozen en vastgelegd in de RES 2.0.

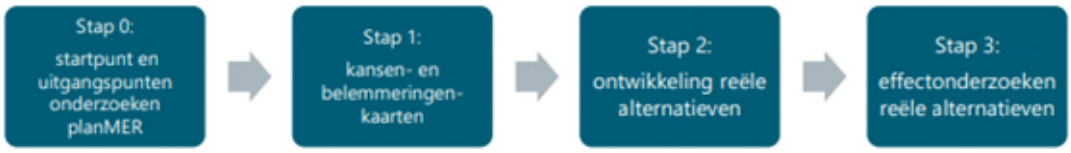
De Commissie adviseert de procedure van deze vervolgfase en de relatie met het MER kort uit te leggen. Ga hierbij bijvoorbeeld in op hoe omgegaan wordt met de samenhang tussen en regionale afstemming over de uiteindelijk te selecteren zoekgebieden. Dit is ook belangrijk om ervoor te zorgen dat de in het MER beschreven milieugevolgen van zoekgebieden straks passen bij het RES 2.0-besluit.

Naast de RES 2.0 zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van de energiedoelen in 2030. Denk hierbij onder meer aan de actualisatie van de provinciale windvisie en omgevingsbesluiten. Geef kort aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is.

3 Elektriciteit (zon en wind)

3.1 Startpunt en Kansen en -belemmeringenkaart (stap 0 en 1)

De NRD stelt voor het MER-onderzoek uit te voeren aan de hand van een Stappenplan op maat voor GMR (zie figuur 2 hieronder). De Commissie vindt dit een logische aanpak die ook goed aansluit op eerdere (pilot)ervaringen met milieueffectrapportage en RES.[7]

Figuur 2, onderzoekstappen MER (Bron: NRD)

3.2 Tussenstap: overzicht milieu-aandachtspunten zoekgebieden wind en zon

Eén van de doelen van de NRD is inzicht krijgen welke gebieden vanuit milieueffecten geschikt (geen belemmeringen), geschikt te maken (nader onderzoek nodig), of ongeschikt (niet mogelijk) zijn voor de ontwikkeling van wind en zon.

[7] Zie bijvoorbeeld Regionale energiestrategie en m.e.r.: de resultaten en ervaringen uit de pilots - Commissiemer.nl

Op basis van eerdere het RES 1.0-proces en de geactualiseerde kansen- en belemmeringenkaart ontstaat de selectie van zoekgebieden.
Mochten bij deze actualisatie al eerder geselecteerde zoekgebieden (moeten) afvallen geef dit dan duidelijk weer.[8]

De Commissie adviseert om vervolgens in een tussenstap per zoekgebied (of clusters daarvan)[9] samen te vatten: welke (milieu)aandachtspunten bij de zoekgebieden spelen, hoe kansrijk een gebied is én welke potentie elk gebied heeft voor duurzame elektriciteitsopwekking (bijvoorbeeld in een bandbreedte). Dit helpt bij het samenstellen, begrijpen en onderbouwen van de alternatieven in de volgende stap (zie figuur 2, stap 2) en is ook relevant voor de navolgbaarheid en latere verantwoording van het zoekproces.[10]

Geef hierbij tevens aan wat de resultaten zijn van het onderzoek naar extra zoekgebieden voor windturbineparken vanuit de behoefte om de verhouding wind/zon te verbeteren.[1] Een dergelijke verbetering heeft (milieu)voordelen, zoals ruimtebesparing en er is minder nieuwe energie-infrastructuur nodig. De Commissie vindt dit onderzoek ook waardevol, omdat windturbineparken andere milieugevolgen hebben dan zonnevelden.
Geef tot slot ook aan welke milieuaspecten bij deze extra zoekgebieden spelen en hoe geschikt de gebieden zijn (te maken).

3.3 Alternatieven (stap 2)

De NRD noemt in hoofdstuk 4 de te ontwikkelen en onderzoeken alternatieven voor wind- en zonne-energie, die onderling en met de referentie worden vergeleken. Het gaat om de alternatieven 'RES 1.0', 'Leefomgeving', Landschap', 'Natuur' en 'Energiesysteem'.
De Commissie vindt dit een zinnig voorstel en verwacht dat hiermee de hoeken van het speelveld voor de selectie van zoekgebieden compleet in beeld kunnen komen.
Hieronder gaat zij kort in op enkele aandachtpunten bij deze alternatievenontwikkeling.

Alternatief Leefomgeving
De NRD geeft aan dat dit een alternatief met zo min mogelijk effecten op de leefomgeving is. De Commissie adviseert in dit alternatief te werken met grotere afstanden tot woningen c.q. woonkernen/lintbebouwing dan de NRD voorstelt.[11] Gedacht kan worden aan een minimale afstand van ca. 700 meter tot woningen of woningclusters.

Alternatief Landschap
Voor het alternatief landschap is nu nog geen kaart beschikbaar met zoekgebieden voor wind, zon of 'wind en zon' zoals bij de overige alternatieven wel het geval is. Door de regio is

8 Bijvoorbeeld omdat een gebied inmiddels een andere bestemming heeft of vanwege andere nieuwe inzichten, zoals landschap. Zo heeft de Commissie op het startoverleg met de regio (dd. 17 november 2022) begrepen dat GMR nu werkt aan een regiobrede landschapsvisie met daarin onder meer principes en uitgangspunten voor zonnevelden en landschap, mede om waardevolle en kwetsbare Gelderse landschappen te ontzien.

9 Zoekgebieden die dicht bij elkaar liggen kunnen desgewenst samen genomen worden in een cluster voor de overzichtelijkheid.

10 Het advies van de Commissie over milieueffectrapportage en RES—en uit 2019 geeft ook voorbeelden van een dergelijke tussenstap, zie ook deze infographic (stap 3).

11 Zie NRD pagina 39, voetnoot 1; daarin is namelijk uitgegaan van een (voor deze vermogensklasse) stille windturbine inclusief maatregelen. Hiermee wordt de opstellingsruimte mogelijk overschat voor dit alternatief.

aangegeven dat dit alternatief verder wordt uitgewerkt op basis van een combinatie van een drietal onderzoeken.[12]

Uit model 3 van de landschapsanalyse voor de RES 1.0 (door bureau H+N+S) volgen daarnaast een aantal leidende principes[13] voor het landschapsalternatief.
De Commissie vindt het een goed uitgangspunt om een alternatief op te stellen waar het landschap centraal staat. Vrijwaar in dit alternatief verder alle waardevolle en kwetsbare landschappen zoals het landgoederenlandschap en essen- en kampenlandschap.[14] Dit helpt ook om in dit alternatief versnippering zoveel mogelijk tegen te gaan, een van de GMR-ambities uit de RES 1.0.

Alternatief Energiesysteem
De NRD geeft aan dat in dit alternatief wordt gezocht naar een zo evenwichtig mogelijke verdeling (50/50 %) tussen wind- en zonne-energie vanuit 'netcongestie en de stabiliteit van het energieaanbod op onderstation-niveau[15]'. Vanuit het perspectief van onderstation-niveau wordt uitgegaan van de aansluitcapaciteit: 50% van het vermogen uit wind en 50% van het vermogen uit zon.

De Commissie merkt op dat nieuwe zoekgebieden voor wind meer in het zuiden van de GMR-regio lijken te liggen.[16] Het benaderen van de 50/50%-verdeling op regio-niveau kan op het niveau van onderstations daardoor anders uitpakken, waardoor dit alternatief onbedoeld niet geoptimaliseerd is voor netcongestie en de stabiliteit van het energieaanbod.
Mocht uit het MER-onderzoek blijken dat dit inderdaad het geval is dan adviseert de Commissie dit alternatief vooral te richten op het selecteren van zoekgebieden die voor een zo stabiel als mogelijk energieaanbod zorgen op onderstation-niveau.

3.4 Voorkeursalternatief (VKA)

Zoals eerder in dit advies is aangegeven zullen de resultaten van het MER in eerste instantie bedoeld zijn voor (tussentijdse) gesprekken met de regiogemeenten over de zoekgebieden voor zon en wind in de RES 2.0.

De uitkomst van deze gesprekken zal leiden tot (concept) keuzes over zoekgebieden door onder meer bestuurders, raden en Staten. De Commissie adviseert deze (concept) keuzes als het VKA te beschouwen. Het is belangrijk ook de milieugevolgen van dit VKA in samenhang

---

[12] 'De landschapsanalyse voor Regionale Energiestrategie 1.0 (H+N+S), de Gelderse Streekgidsen en de Gelderse gebiedsgids voor zonnevelden met de zonnewIJzer'.

[13] -Windturbines en zonnevelden langs bestaande infrastructuur;
-Zonnevelden rondom de bestaande gebouwde omgeving;
-Zonnevelden in combinatie met waterberging en natuur;
-Windturbines in nieuwe open plekken van natuur;
-Zonnevelden in natuurgebiedsranden.

[14] Met name voor zonnevelden lijken dusdanig veel zoekgebieden voorhanden, dat er geen noodzaak is voor zoekgebieden in waardevolle en kwetsbare landschappen. Op het startoverleg van de Commissie met de regio (dd. 17 november 2022) heeft de Commissie begrepen dat het inderdaad de bedoeling is voor zon in ieder geval geen waardevolle en kwetsbare landschappen op te nemen als zoekgebied in dit alternatief.

[15] Een onderstation is een elektrische installatie in het hoogspanningsnet. Het maakt een verbinding tussen twee of meer hoogspanningsnetten of vormt een aansluitingspunt op het hoogspanningsnet.

[16] Zie afbeelding 4.8 van de NRD.

te beschrijven en te vergelijken met de andere alternatieven. Hiermee wordt het risico kleiner dat geen tijdig en volledig inzicht beschikbaar is in de milieugevolgen van het VKA *voorafgaand* aan definitieve besluitvorming over de RES 2.0. Dit voorkomt ook dat er geen duidelijk antwoord is op de 'waar-vraag' bij vervolgbesluitvorming over vergunningen.[17]

Deze beschrijving en vergelijking kan logischerwijs nog niet in het MER opgenomen worden, omdat (waarschijnlijk) bij de afronding van het MER de gesprekken met de regiogemeenten nog niet hebben plaatsgevonden. Een alternatief hiervoor is later een addendum op het MER op te stellen.

3.5 Referentie

De NRD geeft in paragraaf 5.2 aan dat de alternatieven met de huidige situatie én met de autonome ontwikkelingen tot en met 2030 worden vergeleken. De Commissie vindt dit een goed voorstel en heeft hier verder geen opmerkingen bij.

4 Warmte

De NRD geeft in hoofdstuk 6 aan dat het MER ook tot doel heeft om een inventarisatie te maken van mogelijkheden voor het gebruik van diverse warmtebronnen in de regio én de milieugevolgen daarvan op hoofdlijnen te beschrijven. De warmtestructuurkaart uit de RES 1.0 is hiervoor het vertrekpunt en zal periodiek geactualiseerd worden. Deze kaart laat op hoofdlijnen ook al het technisch potentieel van de regionale warmtevraag zien. In de toekomst dient dit als basis voor verdere besluitvorming over te benutten warmtebronnen in de GMR.

De Commissie constateert dat dit één van de eerste milieueffectrapporten is die de milieugevolgen van dit RES-thema op deze wijze onderzoekt. De Commissie adviseert aanvullend op de NRD de achtergronden en het proces van de totstandkoming van de warmtestructuurkaart kort uit te leggen in het MER.

4.1 Analyse warmtebronnen en -afnemers

Traditioneel vindt energieproductie plaats op locaties waar de bronnen beschikbaar zijn en transport van energie naar eindgebruikers vindt plaats via netwerkinfrastructuur. De energietransitie brengt met zich mee dat de productie van hernieuwbare elektriciteit steeds meer decentraal plaatsvindt. Om de hiervoor benodigde netwerkinfrastructuur optimaal in te richten is er bij hernieuwbare elektriciteit (wind en zon) steeds meer aandacht voor geografische afstemming met netbeheerders om verbruik zo dicht mogelijk bij productie te realiseren.

[17] Deze laatste is met name relevant voor het mogelijk maken van vergunningverlening voor de energieprojecten van GMR uiterlijk op 1 januari 2025 om realisatie voor 2030 mogelijk te maken.

Een dergelijke benadering kan ook voor hernieuwbare warmte (gaan) gelden. Denk aan restwarmte, aquathermie en geothermie. Temeer omdat de energieverliezen bij transport van warmte aanmerkelijk groter zijn dan bij transport van elektriciteit. Vanwege dit effect heeft de geografische 'matching' van de warmtebron en afnemer een aanzienlijke invloed op de efficiency van de warmtevoorziening, zowel technisch en economisch als ook voor het milieu. Een analyse van warmtebron versus afnemer kan helpen om inzicht te krijgen in de (on)mogelijkheden van nieuwe warmte-infrastructuur en de milieugevolgen daarvan. Ook helpt dit om bij warmtetransport, en -opslag verliezen zoveel mogelijk te minimaliseren.

De Commissie stelt daarom voor om een dergelijke analyse in het MER op te nemen. Dit begint met een beschrijving van de (on)mogelijkheden van en aandachtspunten bij 'geografische matching' van locaties van warmtebronnen en mogelijke afnemers van de warmtestructuurkaart.
Gecombineerd met de resultaten van het milieuonderzoek[18], ontstaat - vergelijkbaar met elektriciteit - een belemmeringen- en kansenoverzicht voor warmte.
Ook ontstaat hiermee een eerste inzicht in cumulatieve milieueffecten, onder meer relevant voor afwegingen over gemeentelijke warmteplannen. Mochten warmtebronnen niet goed beschikbaar zijn, dan is duidelijk waar het nodig is de elektriciteitsinfrastructuur te versterken ('all electric').

5 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling, met de huidige situatie en de referentie worden vergeleken. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie en betrek daarbij de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.
Laat zien voor welke milieuaspecten er onvoldoende informatie is door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op aspecten die in de besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort kunnen worden beoordeeld. Geef ook aan of, en zo ja hoe dit op korte termijn kan worden ingevuld.

De NRD somt in hoofdstuk 5 al de milieuaspecten op die zullen worden onderzocht.
De Commissie adviseert kritisch te kijken naar het detailniveau van het voorgestelde onderzoek naar milieuaspecten. Een aantal daarvan (tabel 3.1 van de NRD, zoals veiligheid rond wegen, buisleidingen, monumenten e.d.) suggereren namelijk een gedetailleerde (fictieve) invulling van de zoekgebieden die op dit planMER-niveau niet noodzakelijk (of mogelijk) is en later op projectniveau beter kan worden onderzocht. Ook bij veiligheid en leefbaarheid volstaan richtafstanden tot woonbebouwing (zie ook paragraaf 5.3 van dit advies voor geluid).

Hieronder heeft de Commissie aanvullend op de NRD op enkele punten aanbevelingen voor het uit te voeren milieuonderzoek.

[18] Onderzoek naar ingreep-effectrelaties van warmtebronnen, zie verder de NRD.

5.1 Natuur

De NRD bevat een logische aanpak voor het natuuronderzoek en de effectbeoordeling van de alternatieven. Ook het lopende provinciale onderzoek naar de beschermde vogelsoort de Wespendief zal een rol krijgen bij de beoordeling van zoekgebieden in het MER.

De Commissie adviseert aanvullend op deze aanpak nog het volgende:

- ga bij de beschrijving van de natuureffecten specifiek in op de variatie in effecten tussen locaties tegen de Veluwe aan, in het Rivierengebied en daarbuiten. De natuurdoelen hiertussen verschillen namelijk sterk;
- geef de gebieden met veel 'vogeldynamiek' op kaart weer. Denk hierbij aan netwerkrelaties tussen slaap-, foerageer- en rustgebieden. Dit speelt met name in het rivierengebied. Ook gebieden die niet begrensd zijn als Natura 2000-gebied of GNN, zijn vaak onderdeel van het leefgebied, bijvoorbeeld als vliegroute tussen twee deelleefgebieden. Gebruik deze informatie ook bij de effectvoorspelling op hoofdlijnen voor vogel- en vleermuissoorten (aanvaringslachtoffers van windturbines);
- beschrijf in hoeverre versnippering kan optreden in het rivierengebied, door het realiseren van energieprojecten tussen en langs verschillende type beschermde natuurgebieden (Natura 2000, Nationaal Natuurnetwerk, Ganzengebieden).

Passende beoordeling

Activiteiten die leiden tot opwekking van wind- en zonne-energie mogen geen belemmering vormen voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Voorafgaand aan de besluitvorming over plannen en projecten kunnen de gevolgen in beeld worden gebracht met een voortoets[19], waarbij al zo veel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij de eisen aan een Passende beoordeling.[20,21]

Mocht uit het VKA blijken dat straks - met de voorgestelde zoekgebieden voor de RES 2.0 - aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura-2000 gebieden niet is uit te sluiten, dan moet dit MER een Passende beoordeling bevatten (of een addendum op het MER omdat het VKA waarschijnlijk pas later beschikbaar is). De Commissie wijst erop dat indien geen VKA beschikbaar is, het nodig is alle reële alternatieven (zie paragraaf 3.3 van dit advies) passend te beoordelen. Houd tot slot nadrukkelijk rekening met externe werking en met cumulatie.

5.2 Landschap

Mogelijkheden voor landschappelijke inpassing zon

De NRD wil de Gelderse Gebiedsgids voor zonnevelden gaan gebruiken in het MER. Deze gids geeft specifieke landschappelijke bouwstenen en ecologische principes voor inpassing van zonnevelden in de verschillende landschappen van de Gelderse streken. Daarnaast is het

[19] Indien uit de voortoets blijkt dat mitigerende maatregelen nodig zijn om significante negatieve gevolgen uit te sluiten, dan dient altijd een Passende beoordeling worden opgesteld.

[20] Hierbij geldt in beginsel de 'omgekeerde bewijslast', wat wil zeggen dat de betrokken RES-overheden moeten aantonen dat er geen conflict met de natuurwetgeving kan ontstaan.

[21] Bij twijfel dient een Passende beoordeling te worden opgesteld alvorens een wettelijk besluit met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden wordt genomen. Als aantasting van de natuurlijke kenmerken in de passende beoordeling niet kan worden uitgesloten dan kan de beoogde ontwikkeling alleen doorgaan als de ADC-toets in de juiste volgorde succesvol wordt doorlopen. De ADC-toets houdt in dat moet worden beoordeeld of er geen Alternatieven zijn met minder effecten. Is dat niet het geval dan moet worden verzekerd dat er Dwingende redenen van groot openbaar belang zijn om het plan of project uit te voeren en dat de nadelige effecten volledig kunnen worden gecompenseerd.

uitgangspunt om voor elke hectare zonneveld een halve hectare extra ruimte toe te voegen die ruimte biedt voor meer combinatie van functies.[22] Inpassing is daarnaast een mogelijkheid om negatieve effecten op het landschap te verzachten.
Het is daarom belangrijk dat het MER straks op basis hiervan in ieder geval duidelijk laat zien op welke wijze en in welke mate zonnevelden landschappelijk ingepast kunnen worden.[23] Ga daarbij ook in op wat het effect van inpassing zal zijn na een aantal jaren.[24]

Visualisaties wind en zon

Om de afgebakende zoekgebieden te kunnen beoordelen, zijn voor zowel wind als zon enkele (vogelvlucht)visualisaties wenselijk.[25] Vogelvluchtvisualisaties zijn belangrijk voor het overzicht en om de landschappelijke draagkracht te beoordelen van een gebied. 3D-visualisaties op ooghoogte laten zien in hoeverre de 'windparken en zonnevelden' landschappelijk ingepast zijn. Deze visualisaties kunnen gemaakt worden vanuit meerdere standpunten. De standpunten worden gekozen aan de hand van plekken waar de meeste mensen verblijven, recreëren en wonen dus waar ook de meeste waarnemingen plaatsvinden. Hiermee krijgt de lezer goed zicht op hoe zichtbaar in het landschap dergelijke hoeveelheden windturbines en zonnevelden zullen zijn in de verschillende alternatieven.

Voor de zonnevelden kan afhankelijk van de invulling per zoekgebied het effect op het landschap daarbij sterk verschillen. Voor gebieden die aansluiten op stedelijk gebied én langs infrastructuur is dit effect anders dan in het landelijk gebied.

De Commissie vraagt om deze reden specifiek aandacht voor de uitwerking van zorgvuldige inpassingsmaatregelen in het landelijk gebied voor zonnevelden.
Onderbouw de werking van inpassingsmaatregelen duidelijk en toon dit met visualisaties aan. Maak deze visualisaties vanaf ooghoogte, van dichtbij en van grotere afstand, vergezeld van een beschrijving van het beeld. Belangrijk is dat een beeld beschikbaar is:

- van het landschap voor de ingreep;
- van het landschap als het zonneveld gerealiseerd is;
- na bijvoorbeeld vijf jaar na aanleg om de landschappelijke inpassing met groenstructuren zichtbaar te maken;

Ga hierbij uit van posities waar het zonneveld maximaal zichtbaar is.

Bepaal in het MER op basis van de visualisaties van wind en zon en de daarvan afgeleide landschappelijke effecten het totaaleffect op het landschap van een alternatief.

Zichtbaarheidsanalyse voor zon

De zichtbaarheid van zonnevelden in het landschap is een belangrijk milieucriterium en tevens moeilijk te bepalen. Omdat de invloed van een zonneveld niet beperkt blijft tot de

---

[22] Naast de uitwerkingen in de zonnewijzers geeft de Commissie in overweging een natuurcompensatie te koppelen aan de ontwikkeling van zon in het landschap. Denk bijvoorbeeld bij het realiseren van een zonneveld om een gelijk aantal ha van het boerenland om te vormen naar natuur inclusieve landbouw. Daarmee kan het verlies aan groene ruimte worden gecompenseerd en ontstaat een betere landschappelijke inpassing en meer biodiversiteit.

[23] Belangrijke uitgangspunten bij landschappelijke inpassing zijn: 'mate van zichtbaarheid of onzichtbaar', 'zomer- en winterbeeld', 'beschikbare ruimte om duurzame groenstructuren aan te kunnen leggen', 'bijdrage aan biodiversiteit' et cetera.

[24] Denk hierbij aan de groeisnelheid van bomen en struiken.

[25] Omdat nog geen concrete plekken maar zoekgebieden worden bepaald is het voor de hand liggend om voorbeeldopstellingen/-visualisaties te maken. Belangrijk is wel dat een vergelijkbaar landschap wordt gekozen met een gelijke oppervlakte en impact op het landschap.

oppervlakte van de directe omgeving (zoekgebied) maar zich uitstrekt over een veel groter gebied is het belangrijk niet alleen een kwalitatief beeld te geven door middel van visualisaties maar ook kwantitatief te laten zien wat de (zicht)impact is in de Gelderse regio.

Door bijvoorbeeld elk afzonderlijk zoekgebied te voorzien van een zichtcontour[26] en samen te voegen op een kaart ontstaat een totaalbeeld en kan de draagkracht (laadvermogen van het landschap) worden bepaald. Het gaat om een globale contour die bijvoorbeeld bepaald kan worden door de reeds gerealiseerde zonnevelden[27] te analyseren op zichtbaarheid en daarmee te bepalen wat de maximale afstand is van waaruit het park nog zichtbaar is. Omdat het om een indicatie gaat en deze waarschijnlijk verschillend is per landschapstype[28] kan worden uitgegaan van een zonneveld zonder landschappelijke inpassing. Hiermee wordt een 'worse-case scenario' inzichtelijk.
Met deze analyse is het mogelijk om te bepalen op hoeveel plekken in de regio geen zonnevelden zichtbaar zijn, dit is relevante informatie voor afwegingen over of er voldoende lege ruimte tussen de zoekgebieden is. Dit kan helpen bij de definitieve keuze voor zoekgebieden, het GMR-doel om versnippering tegen te gaan en afwegingen over de (benodigde) mate van landschappelijke inpassing (inpassingmaatregelen).

5.3 Leefomgeving

De Commissie acht de in de NRD voorgestelde afstanden tussen windturbines en woningen (gebaseerd op geluidcontouren van 45 en 47 dB L_{den}) aan de krappe kant.[29] Met name aan de ongunstigste zijde van een lijnopstelling (middelste turbines) zal de minimaal benodigde afstand om aan geluidseisen te voldoen bij een gemiddelde windturbine van de onderzochte vermogens[30] naar verwachting groter zijn.[31]
De Commissie stelt daarom voor om afstanden tot woningen van bijvoorbeeld respectievelijk ca 700 en 500 meter aan te houden, waarmee wordt uitgegaan van een akoestisch 'gemiddelde windturbine' in de vermogensklasse van 4-7 MW. Met deze afstanden resteert later ook nog enige afwegingsruimte (keuze type turbine, exacte locaties) voor de realisatie van windprojecten. Via mitigatie kan – indien nodig – in een later stadium dan nog extra opstellingsruimte worden gecreëerd.

Ook de mogelijke invulling van een zoekgebied met turbines is relevant. Geef in het MER globaal aan op welke wijze zoekgebieden fictief met turbines kunnen worden ingevuld; dit in verband met de afstanden tussen woningen en de windturbines (bijvoorbeeld vanaf de grens van het zoekgebied of ten opzichte van een logische voorbeeldopstelling).

---

26 Vergelijk bijvoorbeeld de kaarten met geluid- en slagschaduwcontouren die gemaakt worden bij windturbines.

27 In de regio zijn al ±18 zonnevelden in de planfase of aangelegd.

28 Een grootschalig open landschap heeft een ruimere zichtcontour dan een kleinschaliger landschap met veel landschapselementen.

29 GMR geeft aan dat voor deze contouren is uitgegaan van een relatief stille windturbine waarbij al maximaal geluidreducerende maatregelen (emissie) zijn getroffen. Daarbij bestaat het risico dat bij uiteindelijke projectrealisatie onvoldoende keus in te plaatsen windturbines resteert en de zoekgebieden (dus) minder ruimte bieden dan verwacht op grond van het MER-onderzoek.

30 Zie bijvoorbeeld: Onderzoek effecten verschillende afstandsnormen op gezondheid en leefkwaliteit van omwonenden van windturbines (Motie Erkens/Leijten, Arcadis, 10 dec 2021).

31 GMR en de aangesloten gemeenten hebben nog geen geluidseisen vastgesteld voor windturbines.

Het NRD stelt voor om voor eventuele molenaarswoningen de geluid- en slagschaduwcontour te laten vervallen en alleen het criterium veiligheid te hanteren. Dat lijkt de Commissie een goede keuze. Geef per zoekgebied duidelijk aan welke extra opstellingsruimte voor windturbines dit kan opleveren.

5.4 Geothermie en bodembeweging

De NRD noemt in tabel 6.1 (beoordelingskader geothermie) bodembeweging (aardbevingen) nog niet. De kans op aardbevingen bij het geothermie lijkt klein, maar is niet uit te sluiten.[32] Gevolgen hangen mede samen met locatiekeuze en bovengronds landgebruik.
De Commissie adviseert daarom in het MER een beoordeling hiervan op hoofdlijnen op te nemen.

5.5 Energieopbrengst (klimaatmitigatie)

De NRD gaat niet in op de energieopbrengst. Aangezien dit het meest relevante (positieve) milieuaspect is, adviseert de Commissie daar wel aandacht aan te schenken. Dat is ook van belang om de verschillende alternatieven (stap 3, zie figuur 2) met elkaar te (kunnen) vergelijken. Deze zullen immers niet dezelfde energieopbrengsten genereren.

Geef in de tussenstap (zie paragraaf 3.2 van dit advies) ook per zoekgebied aan welke energieopbrengst – in een bandbreedte – verwacht kan worden (voor wind en zon afzonderlijk). Houd daarbij ook rekening met opbrengstdervingen bij wind en zon wanneer een gebied alleen via maatregelen of aanpassing van de inrichting kansrijk(er) gemaakt kan worden.

6 Overig

Vorm en presentatie
Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven samengesteld uit combinaties van zoekgebieden. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg ervoor dat:

- het MER (hoofddocument) zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda.

[32] Zie bijvoorbeeld publicaties zoals:Reviewstudie seismiciteit TNO - EBN en GNL-Factsheet-Aardwarmte-en-seismiciteit.pdf (geothermie.nl) en Veroorzaakte fracking voor geothermie aardbeving Zuid-Korea? | De Ingenieur, het plan-MER Strong en de Sodm.

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de alternatieven (die samengesteld zijn uit combinaties van zoekgebieden), de onzekerheden en leemtes in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER
De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep
Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
ir. Peter van der Boom MA
ir. Annemie Burger (voorzitter)
dr. Theo Fens
ir. Arjen Goutbeek
drs. Sjoerd Harkema (secretaris)
ing. Caspar Slijpen

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld
Regionale Energiestrategie (RES) 2.0

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?
Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke activiteiten het gaat.

Voor deze procedure gaat het in ieder geval om kaderstelling vanuit de RES 2.0 voor de categorieën C22.2/D22.2 (De oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark), C24/D42.1/D24.2 (De aanleg, wijziging of uitbreiding van een bovengrondse of ondergrondse hoogspanningsleiding), D8.4 (De aanleg, wijziging of uitbreiding van een buisleiding voor transport van warm water of stoom), D9 (Een landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan), D17.2 (Geothermie, diepboringen dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan) en vanwege mogelijke effecten op Natura2000-gebieden (Passende beoordeling). Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

De minister van Economische zaken en Klimaat heeft begin 2022 verduidelijkt dat voor de RES 2.0 een plan-m.e.r. verplicht is als de RES: *'…een uitwerking van beleid of een set aan maatregelen bevatten om doelstellingen voor de leefomgeving te bereiken,…als het een kader vormt voor toekomstige vergunningen…'*.[1] Ook het Nationaal programma-RES heeft een advies laten uitbrengen over de RES 2.0 en plan-m.e.r.[2]. Deze geeft meer achtergronden en legt de plan-m.e.r.-plicht voor zonnevelden uit.

Bevoegd gezag besluit
Gemeenteraden en Provinciale Staten binnen de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

Initiatiefnemer besluit
Samenwerkende overheden in de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

---

1 Zie hier de kamerbrief van de minister van Economische Zaken en Klimaat.
2 Zie hier voor deze NP-RES publicatie.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?
Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?
U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer 3679 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

RES Arnhem-Nijmegen

Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

21 september 2022

Project	RES Arnhem-Nijmegen
Opdrachtgever	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Document	Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Status	Definitief 02
Datum	21 september 2022
Referentie	130735/22-013.480
Projectcode	130735
Projectleider	K.A. Haans MSc
Projectdirecteur	Ir. A.H.J. van Kuijk
Auteur(s)	F.D. Kesmer MSc, R. de Jong MSc
Gecontroleerd door	M.M.K. Vanderschuren MSc, K.A. Haans MSc
Goedgekeurd door	K.A. Haans MSc
Paraaf	

Adres

Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	**INLEIDING**	**5**
1.1	Aanleiding en achtergrond	5
1.2	Plangebied	6
1.3	De noodzaak van een planMER	7
1.4	Doel van de NRD	8
1.5	Scope van het planMER	9
1.6	Bevoegd gezag en initiatiefnemers	9
1.7	Leeswijzer	10
2	**KADERS VANUIT WETGEVING, BELEID EN RICHTLIJNEN**	**11**
2.1	Europees	11
2.2	Nationaal	11
2.3	Provinciaal	12
2.4	Regionaal beleid	15
2.5	Gemeentelijk beleid	18
2.6	Wetgeving en beleid voor wind- en zonne-energie	20
3	**ONDERZOEKSAANPAK**	**21**
3.1	Doel en diepgang van het planMER	21
3.2	Vier stappen	21
3.3	Stap 0: startpunt en uitgangspunten onderzoeken planMER	22
3.4	Stap 1: kansen- en belemmeringenkaarten	22
3.5	Stap 2: ontwikkeling reële alternatieven	28
3.6	Stap 3: effectenonderzoeken alternatieven	28
4	**VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN**	**30**
4.1	Het voornemen	30
4.2	Stap 1: Kansen- en belemmeringenkaarten	32
4.3	Stap 2: ontwikkeling reële alternatieven	38

4.4 Stap 3: effectenonderzoek alternatieven 44

5 REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU EFFECTENONDERZOEK ENERGIETECHNIEKEN 45

5.1 Plan- en studiegebied 45
5.2 Referentiesituatie 45
5.3 Ingreep-effectrelaties energietechnieken 45
5.4 Beoordelingsschaal 47

6 REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU EFFECTENONDERZOEK WARMTE 52

6.1 Onderzoeksaanpak warmtebronnen 52
6.1.1 Ingreep-effectrelaties warmtebronnen 54
6.1.2 Aanpak effectanalyse warmtebronnen 56
6.2 Onderzoeksaanpak warmteopslag 57
6.2.1 Ingreep-effectrelaties warmteopslag 58
6.2.2 Aanpak effectanalyse warmteopslag 59
6.3 Onderzoeksaanpak warmtedistributie 59
6.3.1 Ingreep-effectrelaties warmtedistributie 59
6.3.2 Aanpak effectanalyse warmtedistributie 60
6.4 Kennisleemten, monitoring en evaluatie 62

7 PROCES EN PARTICIPATIE 63

7.1 M.e.r.-procedure 63
7.2 Inspraak en advies 64
7.2.1 Participatie 64
7.2.2 Advies Commissie voor de m.e.r. 64

Laatste pagina 65

Bijlage(n) Aantal pagina's

I Autonome ontwikkelingen 4
II Sturende criteria natuur quickscan 10
III Lijst met regionaal georganiseerde stakeholders 2
IV Begrippenlijst 3

1

INLEIDING

Voor u ligt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Deze NRD is onderdeel van het proces om de Regionale Energie Strategie 2.0 (RES 2.0) op te stellen voor de Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen. De GMR heeft het Rijk in de RES 1.0 een bod gedaan om in 2030 1,62 TWh duurzame energie op te wekken door windturbines, zonnevelden en zon op dak. Daarnaast onderzoekt de GMR de mogelijkheden voor het gebruik van diverse warmtebronnen in de regio.

Deze NRD is de eerste stap in de milieueffectrapportage-procedure (m.e.r.-procedure). De m.e.r.-procedure wordt doorlopen ter onderbouwing van de milieueffecten van windturbines, zonnevelden en het gebruik van warmtebronnen. In deze NRD beschrijven we wat we gaan onderzoeken en hoe we dit gaat doen. De NRD kan daarom worden gelezen als een plan van aanpak voor de milieueffectrapportage. Deze NRD gaat in op de achtergronden van de diverse plannen in de regio, beschrijft de te doorlopen processtappen en de te onderzoeken alternatieven. Daarnaast geven we aan welk beoordelingskader de basis vormt voor de milieuonderzoeken voor het op te stellen planmilieueffectrapport (planMER). Het planMER biedt de bevoegde gezagen vanuit de milieuaspecten beslisinformatie voor het bepalen van de zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden in de RES 2.0. Daarnaast neemt de provincie Gelderland de zoekgebieden voor windturbines op in de nieuwe windvisie.

Definities m.e.r., MER, RES en planMER
Binnen de procedure van milieueffectrapportage worden de afkortingen m.e.r. en het MER gebruikt. De m.e.r. duidt de procedure van milieueffectrapportage aan, zoals het onderzoek, de inspraak en alle bijkomende adviezen. De afkorting MER staat voor het eindproduct, het milieueffectrapport.

Dit rapport betreft een NRD en wordt opgesteld voor de Regionale Energiestrategie 2.0 (RES 2.0). De RES 2.0 is een kaderstellend plan waaruit toekomstige besluiten volgen voor de ontwikkeling van energie- en warmteprojecten in de RES-regio Arnhem Nijmegen. Het planMER toetst de milieueffecten van (zoek)gebieden, om op deze manier milieu een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het planMER is een instrument dat geschikt is voor de planstudiefase met milieubeoordeling op strategisch en relatief abstract niveau.

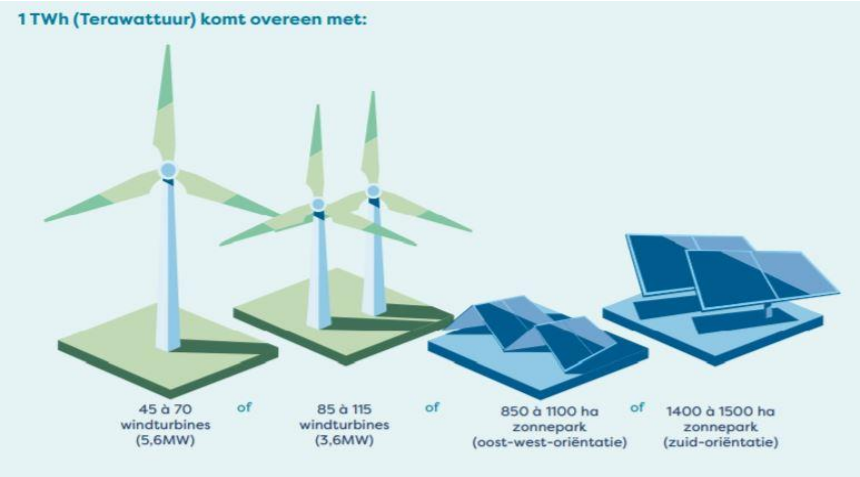
1.1 Aanleiding en achtergrond

Energieopwekking met behulp van fossiele brandstoffen leidt tot uitstoot van broeikasgassen zoals CO_2. Met name door menselijk handelen is de hoeveelheid CO_2 in de atmosfeer toegenomen. Dit veroorzaakt klimaatverandering in de vorm van opwarming van de aarde. Met het Klimaatakkoord van Parijs (2015) hebben 192 landen afgesproken de opwarming te beperken tot maximaal 2 °C. Deze internationale afspraken zijn in de afgelopen jaren vertaald naar afspraken en doelstellingen op nationaal niveau, die onder andere betrekking hebben op energiebesparing en de opwek van duurzame, fossielvrije energie. De afspraken zijn vervolgens vertaald in nationaal, provinciaal en regionaal beleid, zoals het landelijk Klimaatakkoord uit 2019, het Gelders Energieakkoord en de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) Regio Arnhem-Nijmegen (zie hoofdstuk 2).

De GMR Arnhem-Nijmegen (hierna: de regio) heeft een bod gedaan om 1,62 TWh duurzame elektriciteit grootschalig op te wekken in 2030. Dit is de bijdrage van de regio aan de nationale opgave van 35 TWh duurzame elektriciteit op land[1]. Dit bod is vastgelegd in de RES 1.0. De regio wil deze doelstelling onder andere realiseren door de ontwikkeling van zonnevelden, grootschalig zon op dak en windturbines. In het bod is uitgegaan van een verhouding van 89 % opgesteld vermogen aan zonnevelden en zon op dak, en 11 % opgesteld vermogen aan windturbines. Deze opwektechnieken verschillen in ruimtebeslag per hoeveelheid op te wekken elektriciteit. Afbeelding 1.1 illustreert het verschil in ruimtebeslag tussen windturbines en zonnevelden.

De huidige verhouding tussen zon en wind is in het bod uit de RES 1.0 niet evenwichtig. De capaciteit van het elektriciteitsnet wordt namelijk niet optimaal benut. Daarnaast zorgt de verhouding uit de RES 1.0 tussen zon en wind voor hogere kosten, omdat elektriciteitsnetten uitgebreid en verzwaard moeten worden, enkel voor de inpassing van zonne-energie. In de RES 1.0 hebben de deelnemers afgesproken om te werken aan een betere verhouding tussen zon en wind. Daarom verkent de regio extra gebieden boven op de zoekgebieden voor wind om tot een meer evenwichtige verhouding te komen tussen wind en zon. Daarnaast is het gebruik van warmtebronnen onderdeel van de RES 1.0. In de RES 1.0 is een eerste basis gelegd met betrekking tot warmte. Er is echter geen specifieke doelstelling aan het gebruik van warmtebronnen gekoppeld.

Afbeelding 1.1 Verschil in ruimtebeslag windturbines en zonnevelden (bron: Nationaal Programma Regionale Energiestrategie)

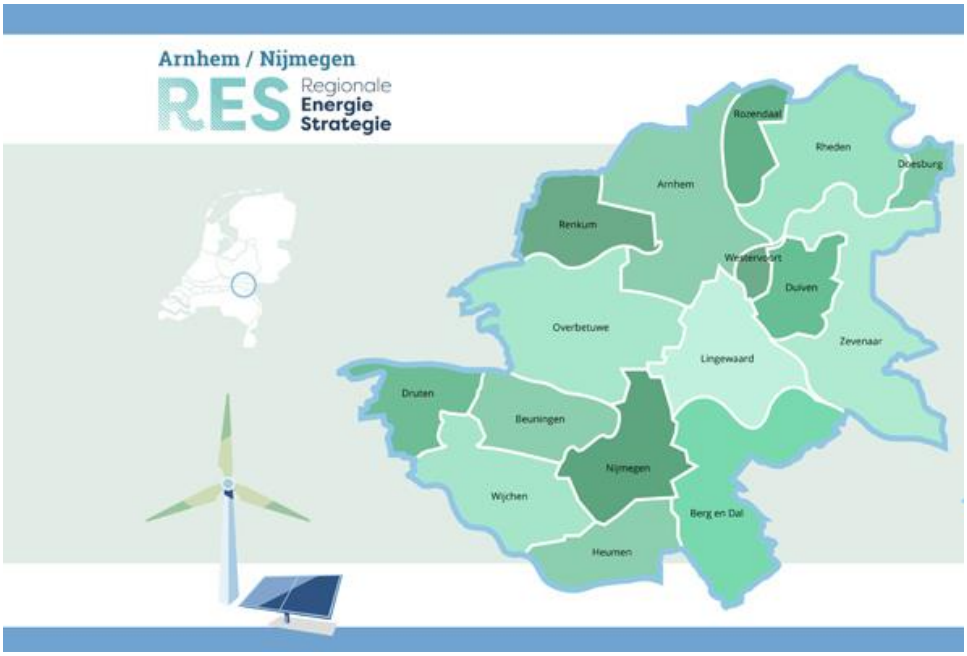

1.2 Plangebied

Het plangebied is het gebied waarbinnen gezocht wordt naar een geschikte invulling voor de realisatie van het voornemen. Afbeelding 1.2 laat het plangebied en de 16 deelnemende gemeenten zien.

[1] In het licht van de verhoogde doelstelling van 55% CO2-reductie in 2030 en de mogelijke stijgende elektriciteitsvraag zullen het Rijk en de medeoverheden bespreken of de doelstelling van 35 TWh herijkt dient te worden. Dit zal worden bezien in samenhang met het Nationaal Plan Energiesysteem (2050) en de vraagontwikkeling (op basis van de input van de werkgroep 'extra opgave'). Het Rijk en de medeoverheden streven ernaar om in het najaar van 2022 meer duidelijkheid te hebben over de herijking van de doelstelling met aandacht voor het scheppen van de juiste randvoorwaarden.

Afbeelding 1.2 Plangebied Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

1.3 De noodzaak van een planMER

Europese en nationale wetgeving schrijven voor dat voor activiteiten met potentieel significante milieueffecten een m.e.r.-procedure wordt doorlopen. Dit hangt mede af van de aard en omvang van de activiteit. Het doel van deze m.e.r.-procedure is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over de invulling van de RES 2.0. Het opstellen van een planMER helpt om alle (ruimtelijke) belangen en claims zichtbaar te maken en onderling af te wegen. De gevolgen voor onder meer het landschap, de natuur en de leefomgeving worden op een navolgbare- en toetsbare wijze in beeld gebracht.

Het vaststellen van de RES 2.0 zal leiden tot een serie besluiten om de energietransitie te realiseren in de regio. De afspraken in de RES 2.0 moeten uiteindelijk, per deelnemende gemeente en door de provincie worden vastgelegd in een ruimtelijk besluit, zoals bijvoorbeeld een Omgevingsvisie en/of Omgevingsplan.

De voorgenomen ontwikkelingen hebben betrekking op een plan dat is opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening (artikel 3.1, eerste lid, en 3.6, eerste lid, onderdelen a en b) en daarmee in kolom 3 in categorie D22.2 van het Besluit m.e.r. (zie tabel 1.1). Onder de Omgevingswet (inwerkingtreding 1 januari 2023) wordt dit een Omgevingsplan. Hiermee ontstaat met de RES 2.0 een ruimtelijk plan dat de oprichting van grootschalige duurzame energie mogelijk maakt. In artikel 2, lid 3 van het Besluit m.e.r. is bepaald dat een dergelijk plan direct plan-m.e.r.-plichtig is, omdat deze een activiteit mogelijk maakt die voldoet aan de drempelwaarden zoals opgenomen in kolom 2. Daarmee geldt voor de voorgenomen ontwikkelingen, en dus voor de RES 2.0, een plan-m.e.r.-plicht. Voorgaande blijkt ook uit onderzoek van de werkgroep 'RES en plan-m.e.r.'[1]. Voor de zonnevelden die mogelijk worden gemaakt via de RES 2.0 bestaat geen m.e.r.-plicht. Recent is een procedure doorlopen bij de Raad van State. Hierin heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State geconcludeerd dat een zonneveld niet valt in categorie D22.1 (installatie voor de productie van elektriciteit, stoom en warm water) van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage (ABRvS 14 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2770). Aangezien er wel sprake is van een kaderstellend plan, waarbij er een samenhang bestaat tussen windturbines en zonnevelden, heeft het nog op te stellen planMER ook betrekking op de zonnevelden.

[1] https://www.commissiemer.nl/actueel/nieuws/resen-zijn-meestal-plan-mer-plichtig.

Tabel 1.1 Categorie uit het Besluit m.e.r. van toepassing op de ontwikkeling

	Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3	Kolom 4
	Activiteiten	**Gevallen**	**Plannen**	**Besluiten**
D 22.2	de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark	in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1 een gezamenlijk vermogen van 15 megawatt (elektrisch) of meer; of 2 10 windturbines of meer	de structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening, en de plannen, bedoeld in de artikelen 3.1, eerste lid, 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van die wet	het besluit bedoeld in artikel 6.5, onderdeel c, van de Waterwet, het besluit, bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet windenergie op zee of de besluiten waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en een of meer artikelen van afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn dan wel waarop titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is

De m.e.r.-procedure waar deze NRD onderdeel van uitmaakt, heeft tot doel om de besluitvorming over de RES 2.0 te ondersteunen. Het planMER draagt hieraan bij door voorkeuren en risico's voor de uitvoerbaarheid vanuit het milieu inzichtelijk te maken. Daarnaast brengt het planMER de milieueffecten in beeld tussen de nog te bepalen zoeklocaties. Het planMER is een instrument dat geschikt is voor de planstudiefase met milieubeoordeling op strategisch en relatief abstract niveau, ter ondersteuning van bijvoorbeeld de verdeling tussen wind- en zonne-energie in de regio en de daarbij behorende zoekgebieden. Bij de nadere uitwerking op projectniveau wordt een zogenaamd projectMER ingezet. Dit omvat gedetailleerder onderzoek naar de gevolgen van het desbetreffend project op het milieu. Deze NRD is het startpunt van een planMER.

1.4 Doel van de NRD

Deze NRD heeft tot doel om betrokkenen en belanghebbenden te informeren over de inhoud en diepgang van het op te stellen planMER en hen te raadplegen over hun zienswijzen. De reacties betrekken we in de verdere uitvoering van het onderzoek. Daarnaast worden in deze NRD de kaders voor de milieuonderzoeken bepaald. Hiermee is de NRD een belangrijke stap in de procedures richting de RES 2.0.

De NRD leggen we apart voor advies voor aan de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.). De binnengekomen reacties (zienswijzen) en adviezen verwerken we in een reactienota. De bevoegde bestuursorganen stellen de NRD en de reactienota gezamenlijk vast. De NRD en de reactienota vormen hiermee het uitgangspunt voor het opstellen van het planMER. Participatie is een belangrijk onderdeel van deze NRD (zie hoofdstuk 7). De inhoud van de thema's, de bijbehorende onderzoeken en de te onderzoeken alternatieven, worden mede opgehaald in een participatief proces en zijn beschreven in deze NRD.

1.5 Scope van het planMER

Het planMER dat aansluitend aan deze NRD wordt opgesteld geeft antwoord op de volgende vraag:

Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten **geschikt**, **geschikt te maken**, *of* **ongeschikt** *voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh*[1][2] *duurzame elektriciteitsambitie, regionale warmtebronnen en de benodigde energie-infrastructuur binnen de Groene Metropoolregio, en hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van vier thematische alternatieven?*

Het planMER biedt feitelijke beslisinformatie aan de bevoegde bestuursorganen over welke gebieden in de regio geschikt zijn (geen milieubelemmeringen), geschikt te maken zijn (zachte milieubelemmeringen) en niet geschikt (harde milieubelemmeringen) zijn voor grootschalige energieopwek in 2030 op basis van milieueffecten. Het doel is vergunningverlening voor de energieprojecten uiterlijk op 1 januari 2025 om realisatie voor 2030 mogelijk te maken. De provincie Gelderland stelt gelijktijdig een windvisie op. De resultaten van het planMER van de regio worden opgenomen in de windvisie van de provincie.

Naast de zonnevelden en windturbines brengen we de milieueffecten van warmtebronnen op hoofdlijnen in beeld. Waterkracht is geen onderdeel van het planMER. Hoewel bij de ontwikkeling van waterkracht milieueffecten worden verwacht, zijn de mogelijkheden voor waterkracht in de regio beperkt. Hierdoor is een vergelijking van locaties binnen de regio niet goed mogelijk. Bij concrete waterkrachtprojecten, kunnen de milieueffecten in beeld worden gebracht via bijvoorbeeld een projectMER.

In het planMER onderzoeken we nadrukkelijk geen specifieke locaties. Ook volgt er uit het planMER geen rangschikking van locaties of een voorkeursalternatief. De bevoegde bestuursorganen zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor de keuze van zoekgebieden voor de opwek van wind- en zonne-energie. Hierover vindt afstemming plaats op regioniveau. De zoekgebieden die de bevoegde bestuursorganen vastleggen, worden opgenomen in de RES 2.0. De RES 2.0 kan vervolgens worden doorgevoerd in het provinciaal en gemeentelijk beleid.

1.6 Bevoegd gezag en initiatiefnemers

Bij een m.e.r. is sprake van 3 formele rollen: een bevoegd gezag, een initiatiefnemer en adviseurs. Het bevoegd gezag is de instantie die het m.e.r.-plichtige besluit vaststelt (de RES 2.0). Hiervoor zijn de gemeenteraden van de 16 regiogemeenten en de Gelderse Provinciale Staten bevoegd gezag. De Provinciale Staten stellen daarnaast het provinciale windbeleid vast.

De initiatiefnemer is degene die het plan opstelt. In dit geval zijn dat voor de RES 2.0 de colleges van B&W van de 16 gemeenten in de GMR Arnhem-Nijmegen en het college van Gedeputeerde Staten (GS). De dagelijkse besturen (DB) van de 3 waterschappen die deelnemen aan de RES GMR nemen kennis van het plan.

Daarnaast zijn er diverse adviseurs, die adviseren over de inhoud van het planMER. Belangrijk daarbij is de Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.), maar ook andere overheden en insprekers.

---

[1] Het aandeel zon-op-dak van 0,49 TWh wordt in het planMER niet getoetst op milieueffecten.

[2] In het licht van de verhoogde doelstelling van 55 % CO_2-reductie in 2030 en de mogelijk stijgende elektriciteitsvraag zullen het Rijk en de medeoverheden bespreken of de doelstelling van 35 TWh herijkt dient te worden. Dit zal worden bezien in samenhang met het Nationaal Plan Energiesysteem (2050) en de vraagontwikkeling (op basis van de input van de werkgroep 'extra opgave'). Het Rijk en de medeoverheden streven ernaar om in het najaar van 2022 meer duidelijkheid te hebben over de herijking van de doelstelling met aandacht voor het scheppen van de juiste randvoorwaarden.

1.7 Leeswijzer

Voorliggende NRD beslaat 7 hoofdstukken. Hoofdstuk 2 presenteert het beleidskader, met een toelichting op de relevante beleidsstukken, wetten en regelgeving. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in de onderzoeksaanpak, hoofdstuk 4 licht de activiteit, de locatieonderbouwing van het plangebied en de alternatieven toe. In hoofdstuk 5 worden de beoordelingskaders voor de beschrijving van de milieueffecten van de energietechnieken toegelicht, met het daarbij behorend overzicht van de beoordelingscriteria. Hoofdstuk 6 behandelt de reikwijdte en detailniveau voor de warmtebronnen. Ten slotte geeft hoofdstuk 7 een toelichting op het te doorlopen proces en het participatie- en communicatieproces.

2

KADERS VANUIT WETGEVING, BELEID EN RICHTLIJNEN

Wet- en regelgeving en beleid stellen randvoorwaarden aan en bevatten ambities voor de ontwikkeling van de RES 2.0. In dit hoofdstuk beschrijven we de algemeen geldende kaders vanuit wetgeving, beleid en richtlijnen. Naast deze algemene kaders, zijn voor elk thema specifieke kaders van toepassing. Deze lichten we toe in hoofdstuk 5 en 6.

2.1 Europees

Europese Green Deal
De Green Deal heeft als doel om de Europese Unie (EU) klimaatneutraal te maken tegen 2050. Het realiseren van deze transitie is een prioriteit voor de Commissie Von der Leyen. Deze doelstelling ligt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs om de klimaatopwarming te houden op een maximale stijging van 2 °C. Tegelijkertijd streeft men ernaar om de klimaatopwarming binnen de 1,5 °C houden.

Om deze doelstellingen te bereiken wil de EU tegen 2030 de uitstoot van broeikasgassen met 55 % laten dalen. Om die reden introduceert de EU wetgevende voorstellen die vallen onder het 'Fit-for-55'-pakket. De opwarming van de aarde is nauw verbonden met verschillende beleidsdomeinen zoals energie, vervoer, milieu, staatssteun en aanbesteden. De EU streeft naar de integratie van duurzaamheid binnen deze beleidsdomeinen. Veel van het voorgestelde beleid zal uiteindelijk op lokaal en regionaal niveau moeten worden uitgevoerd.

2.2 Nationaal

Klimaatakkoord
De Nederlandse CO_2-reductieopgave voor 2050 komt voort uit het internationale Verenigde Naties Klimaatakkoord van Parijs (Parijs, 2015). In 2017 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het internationale Klimaatakkoord, waardoor de opgave voor 2050 wettelijk is vastgelegd. De huidige doelstellingen voor de energietransitie komen voort uit de Europese Klimaatwet (Fit-for-55, 2021):
1 emissies van broeikasgassen liggen in 2030 55 % lager dan in 1990;
2 klimaatneutraliteit in 2050.

In het nationale Klimaatakkoord (2019)[1] is uitgewerkt hoe Nederland de doelstellingen wil bereiken. Het nationale Klimaatakkoord vormt het kader voor de Regionale Energiestrategie (RES). In de RES wordt op regionaal niveau (in 30 regio's) de strategie vastgelegd voor de omschakeling van een maatschappij die draait op voornamelijk fossiele energie naar een fossielvrije energievoorziening. De RES (zie paragraaf 2.3) moet bijdragen aan het realiseren van de doelstelling om 35 TWh (terawattuur)[2] aan elektriciteit op land op te wekken per 2030, of eerder indien mogelijk. Met de RES worden decentrale overheden in staat gesteld een goed plan met maatschappelijke acceptatie op te stellen. Hierbij verkennen provincies, gemeenten,

[1] Zie: https://www.klimaatakkoord.nl/.

[2] Een Terawattuur staat gelijk aan 1 miljard Kilowattuur (kWh). Ter referentie: een Nederlands huishouden verbruikt jaarlijks circa 3.500 kWh aan elektrische energie. Bron: https://www.klimaatakkoord.nl/elektriciteit/vraag-en-antwoord/eenheden-van-energie-en-vermogen.

waterschappen, netbeheerders en - in de meeste gevallen - burgers gezamenlijk de (on)mogelijkheden voor duurzame elektriciteit, meestal in de vorm van wind- of zonne-energie.

Verhoging doelstellingen

In het licht van de verhoogde doelstelling van 55 % CO_2-reductie in 2030 en de mogelijk stijgende elektriciteitsvraag zullen het Rijk en de medeoverheden bespreken of de doelstelling van 35 TWh herijkt dient te worden. Dit zal worden bezien in samenhang met het Nationaal Plan Energiesysteem (2050) en de vraagontwikkeling (op basis van de input van de werkgroep 'extra opgave'). Het Rijk en de medeoverheden streven ernaar om in het najaar van 2022 meer duidelijkheid te hebben over de herijking van de doelstelling met aandacht voor het scheppen van de juiste randvoorwaarden.

In een kamerbrief van 2 juni 2022 (kenmerk: DGKE-K / 22219034) heeft de Minister voor Klimaat en Energie aangegeven dat zowel in het licht van het Urgenda-vonnis als de realisatie van de 55 % reductie in 2030, een versnelling van de emissiereductie noodzakelijk. Om met voldoende zekerheid het aangescherpte doel van 55 % reductie in 2030 te realiseren, wil het kabinet zich bij de uitwerking van het klimaatbeleid richten op 60 % emissiereductie, zodat ook bij tegenvallers de 55 % reductie niet in het geding is. De besluitvorming over de aanscherping van het beleidsprogramma vindt plaats in het voorjaar van 2023.

Nationale Omgevingsvisie

De Rijksoverheid kiest in de Nationale Omgevingsvisie[1] voor het realiseren van de opgave van duurzame energie voor de kwaliteit van de omgeving en het combineren van functies. Grootschalige clustering van de productie van duurzame energie (door windturbines, eventueel in combinatie met zonnevelden) heeft de voorkeur. Daarbij moet wel rekening gehouden worden met andere waarden, zoals landschappelijke kenmerken, nationale veiligheid, natuur, cultureel erfgoed, water en bodem, én maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak. Daarnaast is de voorwaarde dat bewoners betrokken zijn, invloed hebben en meeprofiteren in de opbrengsten.

Omgevingswet

Op 1 januari 2023 treedt Omgevingswet in werking. De Omgevingswet betreft een wet die een verregaande vereenvoudiging van het stelsel van wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving (omgevingsrecht) beoogt, door tientallen op dit moment vigerende wetten en honderden regels te bundelen in één nieuwe wet. De wet betekent een aanzienlijke inhoudelijke reductie van regels op het terrein van water, lucht, bodem, natuur, infrastructuur, gebouwen en cultureel erfgoed.

Wanneer de RES 2.0 wordt vastgelegd in een programma geldt een plan-m.e.r.-plicht zodra het programma 'kaderstellend' is voor m.e.r.-plichtige besluiten (zie paragraaf 1.3). Het begrip 'kaderstellend' moet ruim worden uitgelegd. Een programma is al kaderstellend als het 'de toon zet voor' vervolgbesluitvorming. Voor een RES is het hierbij van belang of het document (indicatieve) criteria of voorstellen bevat voor ruimtelijke keuzes, omvang of wijze van uitvoering van energieprojecten. In dit geval worden er zoekgebieden vastgelegd in de RES 2.0, waarmee de RES 2.0 een kaderstellend plan is.

2.3 Provinciaal

Omgevingsvisie Gaaf Gelderland

Op 19 december 2018 hebben de Provinciale Staten van Gelderland de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland vastgesteld. De provincie Gelderland wil in 2050 volledig klimaatneutraal zijn. In 2030 wil de provincie een broeikasgasreductie van 55 % in Gelderland. Dit bereikt de provincie door grootschalige besparing en opwekking uit verschillende duurzame bronnen van energie, zoals wind, zon, waterkracht, biomassa en bodemenergie. De provincie stimuleert innovatie en het uitrollen van bewezen technieken. De provincie streeft naar een versnelde energietransitie, gericht op forse vergroting van het aandeel duurzame energie en passend bij de Gelderse kwaliteiten. Voor het opwekken, opslaan en transporteren van duurzame energie is ruimte nodig; veel ruimte. Windturbines, zonnevelden, warmtecentrales, (mest-)vergisters,

[1] Zie: https://www.denationaleomgevingsvisie.nl/.

waterkrachtcentrales moeten een plek krijgen in het Gelderse landschap, wil de provincie haar ambitie halen. Dit raakt de leefomgeving van alle Gelderlanders en kan conflicteren met andere Gelderse kwaliteiten – zoals de natuur, het rivierenlandschap met de uiterwaarden en het erfgoed.

Afbeelding 2.1 Visieschets voor het gesprek over energietransitie (bron: omgevingsvisie Gaaf Gelderland)

Beleidslijn windenergie

Als bijlage bij de Omgevingsvisie is de beleidslijn windenergie opgenomen. Deze is vastgesteld door de Gedeputeerde Staten van Gelderland op 26 februari 2019. Deze beleidslijn verduidelijkt de bedoeling van de provincie met de Visieschets (afbeelding 2.1) voor het gesprek over Energietransitie. De beleidslijn beschrijft hoe en waar de provincie windturbines gerealiseerd wil zien. Dit beleid verwoordt de hiervoor geldende provinciale benadering.

Omgevingsverordening

De Omgevingsverordening Gelderland (geconsolideerd op 1 februari 2022) beschrijft de regels behorende bij de Omgevingsvisie. Er wordt op hoofdlijnen onderscheid gemaakt tussen de opwek van grootschalige windenergie en zonne-energie.

Windenergie

In paragraaf 2.7.1 zijn de 'Instructieregels windturbines' opgenomen. Artikel 2.62 stelt dat een bestemmingsplan dat de oprichting van een windturbine of windturbinepark mogelijk maakt, aandacht besteedt aan:

1 de ruimtelijke kenmerken van het landschap;
2 de maat, schaal en inrichting in het landschap;
3 de visuele interferentie met een nabijgelegen windturbine of windturbines;
4 de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap;
5 de beleving van de windturbine of het windturbinepark in het landschap.

Daarnaast stelt artikel 2.63 dat windturbines niet geplaatst mogen worden in rustgebieden voor winterganzen, de weidevogelgebieden en delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Met betrekking tot windturbines in Gelders natuurnetwerk (GNN) volgt uit artikel 2.39 dat dit alleen is toegestaan als er geen nadelige gevolgen zijn voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het GNN. Nieuwe activiteiten binnen Groene ontwikkelingszones (GO) (artikel 2.52) zijn alleen toegestaan als de kernkwaliteiten of ontwikkelingsdoelen, genoemd in de bijlage 'Kernkwaliteiten Gelders natuurnetwerk en Groene

ontwikkelingszone', per saldo en naar rato van de ingreep worden versterkt en de samenhang niet verloren gaat.

In artikel 1a.3 zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot afwijkruimte van de instructieregels. Voor weidevogelgebieden geldt op basis van artikel 2.51a dat een nieuw bestemmingsplan in ieder geval windturbines niet toe staat. Hier kan middels de bepalingen in artikel 1a.2 niet van worden afgeweken.

De bepalingen in artikel 1a.3 ten aanzien van afwijkruimte van de instructieregels voor windturbines in rustgebieden voor winterganzen, delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, GO en GNN zijn de volgende:

a er is sprake van een groot openbaar belang;
b er zijn geen reële alternatieve locaties beschikbaar;
c er worden tijdig effectieve compenserende maatregelen getroffen met het oog op de betrokken provinciale belangen.

Als groot openbaar belang wordt onder andere de duurzame opwekking van energie beschouwd, voor zover dit een significante bijdrage levert aan de regionale, provinciale of landelijke energiedoelstelling. Wel geldt dat er compensatie plaats dient te vinden van hetgeen bepaald is in afdeling 2.6 (natuur en landschap) van de Omgevingsverordening. De overblijvende effecten dienen gelijkwaardig te worden gecompenseerd in overeenstemming met paragraaf 2.6.2. Voor de instructieregels ter bescherming van het GNN (onder andere artikel 2.39) geldt dat alleen afgeweken kan worden als er geen reële alternatieven zijn. Dit wijkt af van de bepaling met betrekking tot alternatieve locaties, waarbij gekeken dient te worden naar alternatieve locaties.

Artikel 2.42 biedt de volgende afwijkingsruimte specifiek voor windturbines:

1 voor een locatie binnen het gebied dat is aangeduid als Gelders natuurnetwerk, zijn windturbines onder voorwaarden mogelijk als de compensatie voor windturbines en omliggende verharding bestaat uit maatregelen waarbij:
   a de nadelige gevolgen voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het Gelders natuurnetwerk zoveel mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd in overeenstemming met bijlage 'Gelijkwaardige natuurbeheertypen';
   b de oppervlakte aan natuur die verloren gaat voor 200 % wordt gecompenseerd;
2 de initiatiefnemer legt de wijze van compensatie van de kernkwaliteiten en de wijze waarop aandacht aan voorkomende soorten wordt besteed vast in een natuurversterkingsplan dat onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan.

Zonnevelden

Voor zonnevelden zijn de hierboven genoemde voorwaarden eveneens van toepassing (met uitzondering van artikel 2.42 en 2.62). In aanvulling hierop zijn in paragraaf 2.7.4 de 'Instructieregels zonnevelden in het buitengebied' opgenomen. Artikel 2.65a (gebieden of locaties voor zonnevelden) stelt het volgende:

- als een bestemmingsplan zonnevelden in het buitengebied mogelijk maakt, wordt met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik rekening gehouden met:
   a de bijdrage van zonne-energie aan de lokale energiebehoefte;
   b de mogelijkheden om binnen het stedelijk gebied en op daken van gebouwen in die behoefte te voorzien;
   c de gevolgen voor de ruimtelijke kwaliteit van gebieden of locaties waar zonnevelden mogelijk zijn en de wijze waarop deze kwaliteit behouden of blijvend versterkt kan worden;
   d de samenhang met het omringende landschap;
   e de consequenties voor het elektriciteitsnet; en
   f het huidige grondgebruik;
- het bestemmingsplan verzekert een gebruikstermijn van maximaal 30 jaar en dat na beëindiging van het gebruik het zonneveld wordt verwijderd;
- het bestemmingsplan bepaalt in welke mate de bij aanleg en gebruik van een zonneveld gerealiseerde versterking van de ruimtelijke kwaliteit na verwijdering van het zonneveld in stand wordt gehouden.

Hierbij dient rekening gehouden te worden met in ieder geval de bepalingen uit artikel 2.39 en 2.51a. Geconcludeerd kan worden dat er mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van windturbines en

zonnevelden binnen enkele aangewezen natuurgebieden en landschappen (niet van toepassing voor weidevogelgebieden). Hiervoor dient voldaan te worden aan de voorwaarden zoals gesteld in artikel 1a.3.

Gelders Klimaatplan 2021 - 2030

Het Gelders Klimaatplan 2021 - 2030[1] staat voor een broeikasgasreductie van 55 % ten opzichte van 1990 in 2030. In Gelderland werken 6 regio's aan een RES. Doorgerekend naar rato van potentie lijkt een Gelderse bijdrage van 3,4 TWh aan de landelijke doelstelling realistisch, zoals blijkt uit het Gelders Klimaatplan. Een optelling van de biedingen uit de 6 RES'en leidt tot 6,5 TWh. In RES 2.0 en verder zal de realiteitswaarde van de biedingen blijken, omdat de plannen dan concreter worden uitgewerkt. Als in de praktijk blijkt dat niet alle locaties daadwerkelijk ontwikkeld kunnen worden, verwacht de provincie dat alternatieven nodig zijn. Dit kan door op zoek te gaan naar nieuwe locaties, ofwel door te zoeken naar extra CO_2-reductie binnen andere domeinen om de doelen voor 2030 te halen.

2.4 Regionaal beleid

Regionale Energiestrategie (RES 1.0) Regio Arnhem-Nijmegen

De RES 1.0 voor de GMR Arnhem-Nijmegen is in 2021 vastgesteld door de bevoegde gezagen. In de RES 1.0 heeft de regio samen met maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners de mogelijkheden onderzocht voor het opwekken van duurzame elektriciteit op land en het gebruik van warmtebronnen. De RES 1.0 gaat over de opwekking van duurzame elektriciteit via windturbines, zonnevelden en zon op grote daken (>15 kWP), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de benodigde opslag en energie infrastructuur. Voor de keuzes die gemaakt zijn in de RES is een afwegingskader opgesteld (afbeelding 2.2). De criteria binnen dit afwegingskader zijn de ruimtelijke kwaliteit in relatie tot de opgave, het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak, de energieopbrengst en kostenefficiëntie (systeemefficiëntie) van de maatregelen. Er is ook gekeken naar kansen om de energieopgave te combineren met andere geplande of gewenste ingrepen in het landschap, de zogenaamde integraliteit (koppelkansen). Tot slot is de kansrijkheid van grootschalige opwekking van zon- en windenergie getoetst aan belemmerend beleid rond bijvoorbeeld natuur, defensie, veiligheid, landschap en cultuurhistorie.

Afbeelding 2.2 Afwegingskader RES 1.0

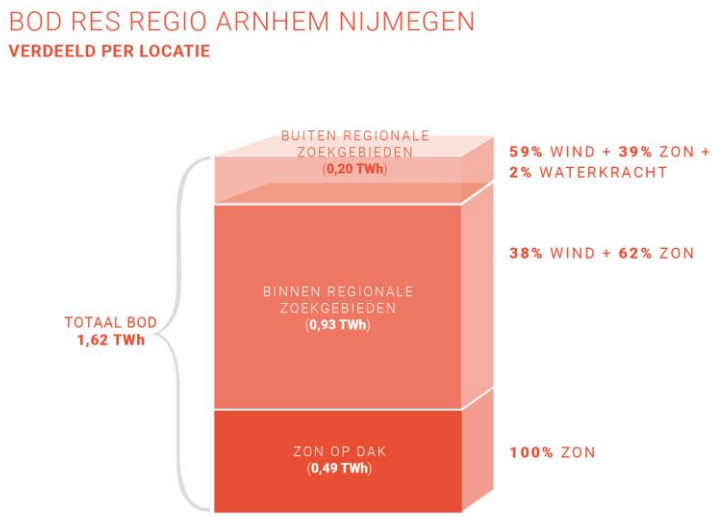

De regio draagt met 1,62 TWh bij aan de landelijke ambitie van 35 TWh opwekking via onder andere zonnevelden, grootschalig zon op dak en windturbines. De basis is de inzet op de mogelijkheden van zonnepanelen op grote daken. Daar is 0,49 TWh aan opgesteld vermogen voorzien. Binnen de regionale

[1] Geraadpleegd via website provincie Gelderland 'Een klimaatneutraal Gelderland'.

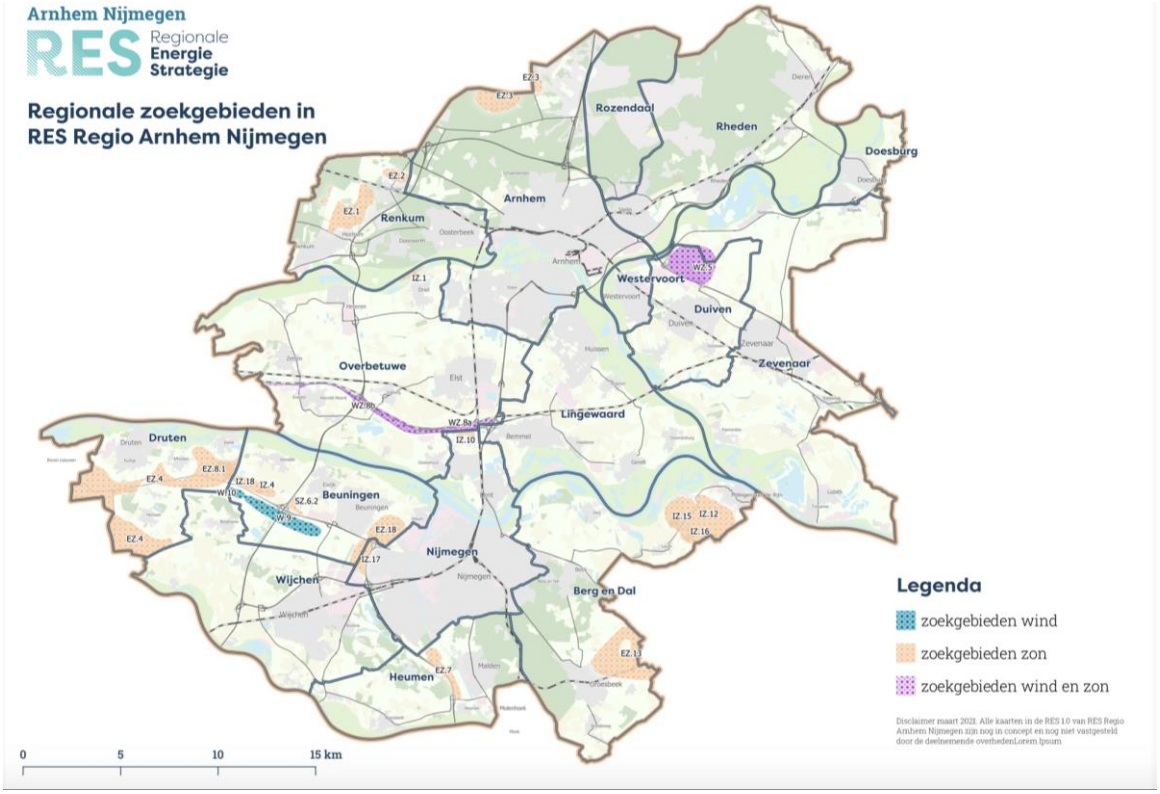
zoekgebieden gaat het om 0,92 TWh aan vermogen door zonnevelden en windturbines en buiten regionale zoekgebieden nog eens 0,20 TWh (afbeelding 2.3).

Afbeelding 2.3 Bod RES 1.0 verdeeld per locatie

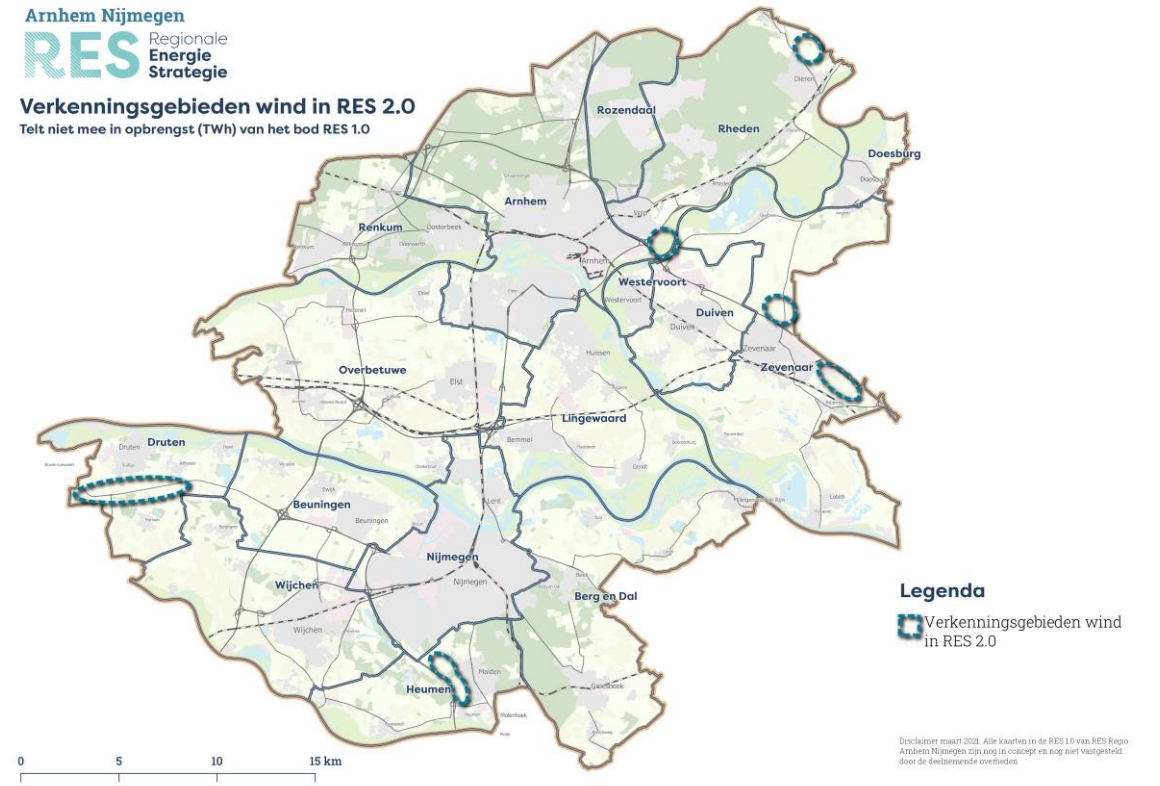

Op het niveau van de RES 1.0 is ook gekeken naar de gebieden in de regio waar de ontwikkeling van grote warmtenetten kansrijk is. Rond deze bovenlokale (of soms zelfs bovenregionale) warmtebronnen zal de komende jaren een structureel gesprek plaatsvinden met alle betrokken partijen, om af te stemmen op welke wijze deze bronnen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet om de warmtetransitie te doen slagen. Uiteindelijk is de RES 1.0 vastgesteld met daarin de zoekgebieden voor de realisatie van windturbines en zonnevelden (afbeelding 2.4). Daarnaast zijn er nog enkele aanvullende verkenningsgebieden voor windturbines vastgelegd, om zo meer mogelijkheden voor windenergie in beeld te brengen (afbeelding 2.5). Deze gebieden tellen niet mee in het bod van 1,62 TWh van de RES 1.0, maar wil de regio in het RES 2.0 proces nader onderzoeken.

Afbeelding 2.4 Bod RES 1.0 regionale zoekgebieden

Afbeelding 2.5 Verkenningsgebieden wind in RES 2.0

2.5 Gemeentelijk beleid

Omgevingsvisies

De Omgevingsvisies van de gemeenten in de regio zijn kaderstellend voor de ontwikkelingen binnen de regio. De Omgevingsvisie is 1 van de instrumenten uit de Omgevingswet. Deze nieuwe wet gaat in op 1 januari 2023. Er is daarom alleen gekeken naar de omgevingsvisies binnen de gemeenten en niet naar bijvoorbeeld (veelal verouderde) structuurvisies. Tabel 2.1 toont een beknopt overzicht van de Omgevingsvisies binnen de regio Arnhem-Nijmegen. Elke gemeente moest voor eind 2021 ook een Transitievisie Warmte hebben vastgesteld. Gemeenten maken het tijdspad inzichtelijk: wanneer kunnen welke wijken of buurten van het aardgas worden afgekoppeld?

Tabel 2.1 Overzicht van de omgevingsvisies van de gemeenten binnen de GMR

Gemeente	Omgevingsvisie	Beschrijving	Voortgang
Arnhem	Omgevingsvisie Arnhem 2040	de Omgevingsvisie gaat over de toekomst van de leefomgeving van Arnhem. Het geeft een beeld van Arnhem in 2040 als een groene, vitale stad met ruimte voor meer inwoners en bedrijvigheid. In de Omgevingsvisie zijn de opweklocaties voor wind en zon en het zoekgebied zon uit de RES 1.0 opgenomen	opstellen Omgevingseffect Rapport (OER) voor concept
Berg en Dal	Omgevingsvisie Berg en Dal	de gemeente Berg en Dal is op dit moment een koersdocument aan het opstellen om oplossingen voor de vraagstukken te zoeken en de visie op hoofdlijnen te bepalen. Het huidige beleid is opgenomen in het Actieplan Duurzaamheid	voorbereiding
Beuningen	Omgevingsvisie Beuningen 2040	de Omgevingsvisie richt zich op 5 ambities, waaronder een energieneutraal en klimaatbestendig Beuningen. De gemeente faciliteert de energietransitie: verduurzaming van de energiebronnen en bijbehorende infrastructuur (duurzame opwekking van energie: windenergie, zonne-energie et cetera)	vastgesteld in december 2021
Doesburg	nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen
Druten	Omgevingsvisie Druten 2035	in de omgevingsvisie legt de gemeente vast hoe de gemeente ook in 2035 een fijne plek is om te wonen, werken, leven en genieten	voorbereiding opstellen concept
Duiven	Omgevingsvisie Duiven	in de Omgevingsvisie benoemt de gemeente dat het in 2050 energieneutraal wil zijn. De realisatie van grootschalige opwek van hernieuwbare energie (zon en wind) is hiervoor nodig. Het uitgangspunt is dat de gemeente Duiven een bijdrage levert aan de versnelling van de energietransitie, passend bij de maat en ruimtelijke kwaliteiten van de gemeente. In de Omgevingsvisie zijn expliciet de zoekgebieden wind en zon aangewezen die in de gemeente Duiven vallen binnen het zoekgebied WZ5 van de RES 1.0 regio Arnhem Nijmegen	vastgesteld in februari 2022

Gemeente	Omgevingsvisie	Beschrijving	Voortgang
Heumen	Omgevingsvisie Heumen	de Omgevingsvisie verwoordt de doelstellingen en ambities van de gemeente Heumen ten aanzien van de fysieke leefomgeving voor de komende 10 jaar	opstellen koersdocument
Lingewaard	Omgevingsvisie Lingewaard	de gemeente werkt aan het opstellen van een concept Omgevingsvisie. Hierin staat onder andere benoemd dat de gemeente een positieve houding heeft ten opzichte van initiatieven voor windmolens. De A15-zone is een kans voor de ontwikkeling van duurzame opwek van energie	opstellen concept Omgevingsvisie
Nijmegen	Omgevingsvisie 2020 - 2040	in de Omgevingsvisie staan uitgangspunten voor het gebruik van de ruimte in Nijmegen. Het doel is om uiterlijk in 2045 energieneutraal en aardgasvrij te zijn. In de Omgevingsvisie is een kaart opgenomen waarbij gebieden voor potentiële windturbines en zonnevelden zijn aangewezen	vastgesteld in oktober 2020
Overbetuwe	Omgevingsvisie Overbetuwe 2040	de omgevingsvisie is een integrale en toekomstbestendige koers voor de leefomgeving in Overbetuwe. Er wordt benoemd dat de gemeente inzet op clustering van grootschalige opwek in de zone rondom de A15 en de Betuweroute en dat hier ruim 500 TJ aan duurzame stroom gaat worden opgewekt	vastgesteld in oktober 2019
Rheden	Omgevingsvisie Rheden	de Omgevingsvisie Rheden wordt op dit moment opgesteld. Naar verwachting wordt deze vastgesteld medio 2023	voorbereiding
Renkum	Omgevingsvisie Renkum 2040	in de Omgevingsvisie Renkum 2040 is de RES 1.0 verwerkt. De gemeente zet in op zon op dak en zonnevelden. Windenergie is hierbij tot 2030 niet in beeld	vastgesteld in januari 2022
Rozendaal	Omgevingsvisie Rozendaal	inhoud nog niet bekend	voorbereiding
Westervoort	Omgevingsvisie Westervoort	Westervoort wil in de toekomst een duurzaam thuis, een gezonde, sociale en veilige omgeving, een vitale economie en een goede bereikbaarheid voor haar inwoners realiseren. De gemeente wil bijdragen aan de RES. De gemeente Westervoort werkt mee aan alle RES-opgaven. Noch in de RES 1.0, noch in de Omgevingsvisie Westervoort zijn er mogelijkheden opgenomen voor zoekgebieden voor de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie	vastgesteld in september 2021
Wijchen	Omgevingsvisie Druten	de gemeente zit in de voorbereidende fase voor de Omgevingsvisie. De centrale hierbij zal zijn: hoe zet de gemeente Wijchen eruit in 2035?	voorbereiding
Zevenaar	Omgevingsvisie Zevenaar	de omgevingsvisie voor Zevenaar is de strategische, integrale lange termijnvisie (2040) voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie zit in de voorbereidende fase	voorbereiding

2.6 Wetgeving en beleid voor wind- en zonne-energie

Bovenstaande paragrafen beschrijven op hoofdlijnen de wettelijke kaders en beleidskaders die van toepassing zijn voor de ontwikkeling. Daarnaast is ook milieuwetgeving van toepassing op de voorgenomen ontwikkelingen. Bij het planMER wordt per milieuthema de relevante wetgeving en beleid beschreven en toegelicht. Zodra er duidelijkheid is over nieuwe nationale en provinciale kaders, bijvoorbeeld het Activiteitenbesluit en de provinciale Omgevingsverordening, worden die, indien redelijkerwijs mogelijk, meegenomen in het planMER.

3

ONDERZOEKSAANPAK

In dit hoofdstuk lichten wij de toegepaste onderzoeksaanpak toe.

3.1 Doel en diepgang van het planMER

Het planMER heeft tot doel om de besluitvorming voor de RES 2.0 te ondersteunen. Het planMER draagt hieraan bij door mogelijkheden en risico's voor de uitvoerbaarheid vanuit milieuperspectief inzichtelijk te maken. Daarnaast brengen we met het planMER de effecten in beeld die verschillen tussen locaties en/of tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Het gaat daarbij om onderscheidende milieueffecten met een effectduur die langer is dan de aanlegfase, zie onderstaand kader.

Tijdelijke effecten in het planMER
Tijdelijke effecten die na de aanlegfase voorbij zijn (zoals een tijdelijke invloed op het landschap of op ruimtegebruik door aanlegwerkzaamheden), beschouwen we in het planMER niet, tenzij deze een risico vormen voor de uitvoerbaarheid. Tijdelijke effecten zijn over het algemeen niet bepalend voor de keuze van gebieden of een keuze tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Effecten die weliswaar optreden tijdens de aanlegfase, maar een langere doorwerking hebben (zoals stikstofdepositie), worden eveneens niet beschouwd in het planMER. Dit kan, evenals overige tijdelijke effecten, worden beschouwd in een projectMER voor concrete projecten. In het planMER wordt nader toegelicht welke effecten niet worden beschouwd en waarom.

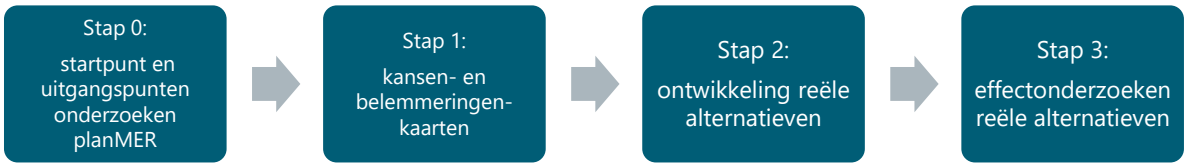
De diepgang van de effectanalyses in het planMER heeft een detailniveau dat aansluit bij het detailniveau van de keuzes die voorliggen in de RES 2.0. Het gaat daarbij om de keuze voor zoekgebieden, de keuze voor een techniek en de mate waarin een mix tussen de technieken wordt ingezet. Op dit moment is het enkel mogelijk om generieke analyses uit te voeren die vanuit milieuaspecten mede richting geven aan de keuze voor zoekgebieden en/of technieken.

3.2 Vier stappen

Het plan-m.e.r.-proces doorloopt verschillende stappen. De RES 1.0 is het startpunt voor het planMER en geeft richting aan de scope van de onderzoeken. Zo heeft de RES 1.0 de doelstelling voor energieopwek en de kansrijke energie- en warmtetechnieken vastgelegd, zie paragraaf 2.4. In het planMER onderzoeken we in hoeverre deze technieken ook vanuit milieuperspectief geschikt zijn.

Op hoofdlijnen bestaat het m.e.r.-proces voor RES Arnhem-Nijmegen uit de volgende stappen (zie afbeelding 3.1).

Afbeelding 3.1 Stappenplan plan-m.e.r.-proces

Stappen 0, 1 en 2 leiden tot de reële alternatieven en zijn beschreven in deze NRD. Stap 3 behoort tot het planMER.

3.3 Stap 0: startpunt en uitgangspunten onderzoeken planMER

Doel, proces en resultaat

Het doel van stap 0 is om het voornemen en de uitgangspunten voor de onderzoeken vast te stellen als basis van het planMER. Hierbij staat de volgende vraag centraal: welke doelen en technieken gaan wij in het planMER onderzoeken en worden vervolgens in de RES overwogen? In stap 0 wordt de doelstelling voor duurzame opwekking van elektriciteit bepaald. Het bod van de RES 1.0 wordt geanalyseerd vanuit de huidige situatie, zodat het planMER uitgaat van de meest recente informatie (peildatum: 1 januari 2022). Er zijn namelijk al plannen ontwikkeld of in ontwikkeling, die bijdragen aan het bestaande bod. Daarnaast beschrijven we de onderdelen van de RES (energietechnieken en warmtetechnieken) die in het planMER worden beoordeeld vanuit milieuoogpunt. Hierbij worden de kenmerken van de windturbines (onder andere ashoogte, vermogen), zon op land (onder andere oriëntatie en omvang in hectares), warmtebronnen en warmte-infrastructuur bepaald. De technieken die de regio heeft vastgesteld in RES 1.0 zijn leidend.

3.4 Stap 1: kansen- en belemmeringenkaarten

Doel, proces en resultaat

Het doel van de eerste stap is om binnen de regio gebieden uit te sluiten waar de opwek van wind- en/of zonne-energie en/of duurzame warmteproductie vanuit (milieu-)wetgeving niet is toegestaan. Om de milieueffecten van de energie- en warmtetechnieken en bijbehorende infrastructuur te kunnen onderzoeken en beoordelen, worden eerst de referentiesituatie, de wettelijke en regelgevende kaders en beleidskaders in beeld gebracht. Deze wettelijke- en regelgevende kaders en beleidskaders geven een beeld van de (on)mogelijkheden voor de ontwikkeling van duurzame energie in de regio en worden vertaald in kansen- en belemmeringenkaarten. Voor warmte stellen we geen specifieke kansen- en belemmeringenkaarten op (zie hoofdstuk 6 voor een nadere toelichting).

In deze stap worden alle harde belemmeringen[1] (ook wel uitsluitende criteria genoemd) in een GIS-database opgenomen. Resultaat hiervan zijn kaarten voor windturbines en zonnevelden, waarop de uit te sluiten gebieden zijn weergegeven. Deze kaart geeft daarmee een beeld van de maximale zoekruimte binnen de RES-regio en vormt de basis voor stap 2.

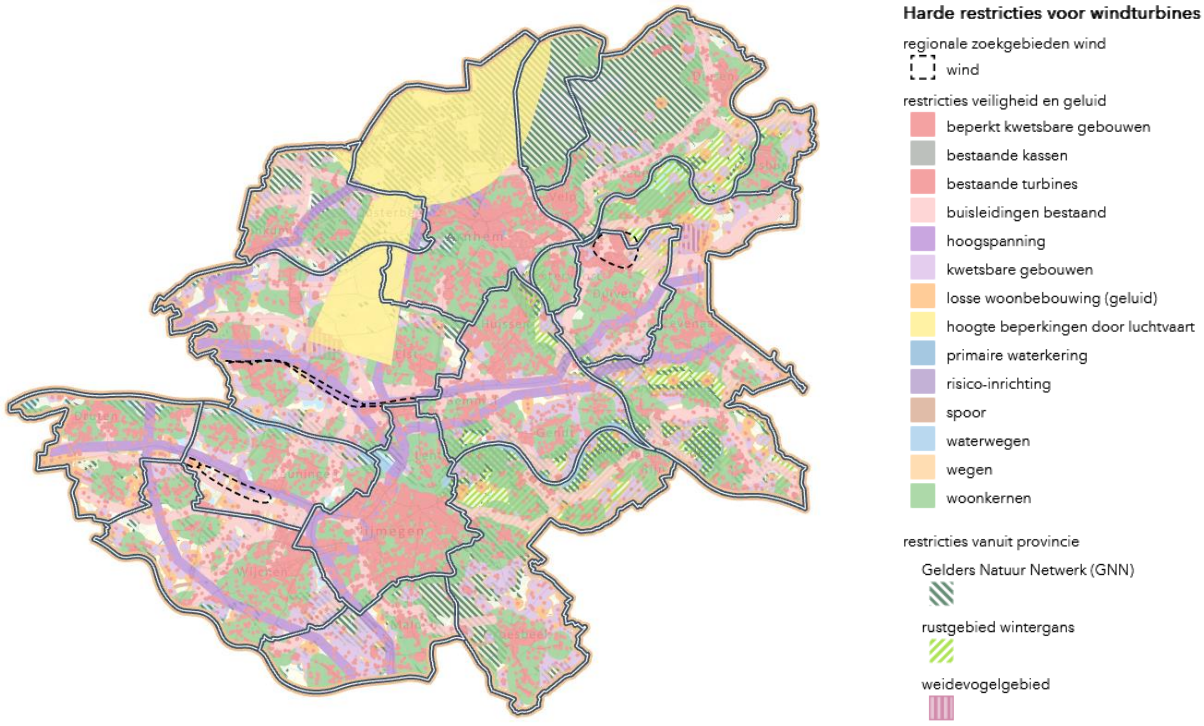
De harde belemmeringen uit RES 1.0 vormen de basis voor deze stap, zie afbeelding 3.2. Vervolgens worden deze harde restricties gevalideerd en waar nodig geactualiseerd of aangevuld. Daarmee geeft deze stap invulling aan het advies van de Commissie m.e.r.[2] (zie toelichtend kader).

[1] Een harde belemmering is een fysieke belemmering of een belemmering met een no go aanduiding vanuit wet- en regelgeving.

[2] Advies Commissie m.e.r.: https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p35/p3589/3589_advies_milieu-informatie.pdf.

Navolgbaarheid zoekgebieden RES 1.0 - Advies Commissie m.e.r. op RES 1.0
'Het is op basis van de beschikbare informatie voor de Commissie niet duidelijk op basis van welke (milieu)afwegingen de zoekgebieden tot stand zijn gekomen. De RES 1.0 geeft namelijk goede belemmeringenkaarten én een duidelijk eindbeeld/kaart, maar het is onvoldoende navolgbaar hoe dit eindbeeld zijn vorm heeft gekregen'.

Afbeelding 3.2 Harde belemmeringen uit RES 1.0

Harde belemmeringen

Harde belemmeringen zijn fysieke beperkingen, of beperkingen vanuit wet- en regelgeving, die de ontwikkeling van wind- en/of zonne-energie en bijbehorende infrastructuur op een bepaalde locatie onmogelijk maakt.

Het planMER maakt onderscheid tussen 2 type harde belemmeringen:
1 fysieke objecten: dit zijn bijvoorbeeld gebouwen en infrastructuur (wegen, spoorwegen, buisleidingen, bestaande windturbines). Het is hier fysiek niet mogelijk om een zonneveld, windturbines, warmtebron of energie-infrastructuur te realiseren;
2 beperkingen vanuit wet- en regelgeving: dit legt beperkingen op vanuit onder andere geluid, veiligheid, waterkwaliteit en waterveiligheid. Deze beperkingen worden hieronder nader toegelicht.

Beperkingen vanuit wet- en regelgeving

Wettelijke beperkingen gelden onder andere voor:
1 **geluid:** in het Activiteitenbesluit is vastgelegd hoeveel geluid een windturbine maximaal mag veroorzaken op de gevel van gevoelige bestemmingen zoals een woning of ziekenhuis;
2 **slagschaduw:** in het Activiteitenbesluit is de maximale slagschaduwduur op de gevel van gevoelige bestemmingen vastgelegd;

3 **veiligheid:** in het Handboek Risicozonering Windturbines 2020[1] is vastgelegd welke afstanden minimaal moeten worden aangehouden tot kwetsbare objecten zoals woningen, beperkt kwetsbare objecten zoals bedrijven en woningen in het buitengebied, BZRO en inrichtingen;
4 **infrastructuur:** veiligheidsafstanden rijkswegen, hoofdwaterwegen en spoorwegen.

Status van het Activiteitenbesluit
De geluid-, slagschaduw- en veiligheidsnormen die gelden voor windparken zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit. Op 30 juni 2021 oordeelde de Raad van State in een uitspraak over het Windpark Delfzijl, dat deze normen vanuit milieuperspectief moeten worden onderbouwd met een planMER. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat laat hiervoor momenteel een planMER opstellen. In paragraaf 5.5 wordt nader toegelicht hoe hier in de m.e.r.-procedure mee omgegaan wordt.

Zachte belemmeringen (nee, tenzij en ja, mits)
Naast wettelijke beperkingen vanuit hinder en veiligheid, gelden ook vanuit beleid belemmeringen. Onder zachte belemmeringen vallen richtafstanden, adviesafstanden die voortkomen uit beleid en regelgeving die afwijkingen mogelijk maken. Een voorbeeld van een zachte belemmering is de veiligheidscontour rond snelwegen. De veiligheidscontour is opgenomen in de Handreiking Risicozonering Windturbines, maar in de praktijk zijn er mogelijkheden om hiervan af te wijken.

Ontwikkelingen in of nabij Natura 2000-gebieden
Ontwikkelingen in of nabij Natura 2000-gebieden kunnen leiden tot significante effecten op de instandhouding van beschermde soorten en Habitats. Projecten zijn enkel vergunbaar als significante effecten kunnen worden uitgesloten. Als dit op m.e.r.-niveau niet mogelijk is, is een aanvullende toetsing nodig: een Passende Beoordeling (PB). De PB is een nader onderzoek naar mogelijk significante effecten, daarbij worden ook mitigerende maatregelen uitgewerkt (zie ook afbeelding 3.3). Vervolgens wordt getoetst of significante effecten met deze maatregelen zijn uit te sluiten. Als dit nog steeds niet mogelijk is, dient een ADC-toets doorlopen te worden waarin het volgende wordt aangetoond:
1 A: er zijn geen alternatieven beschikbaar;
2 D: er is sprake van een dwingende reden van groot openbaar belang;
3 C: er worden compenserende maatregelen getroffen om de algehele samenhang van Natura 2000 te waarborgen.

Als bovenstaande punten in de ADC-toets niet voldoende kunnen worden aangetoond, is het project vanuit de Wet natuurbescherming niet vergunbaar.

Afbeelding 3.3 Onderzoekstraject bij projecten waarvoor significante effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten

Mortaliteitsnorm wespendief
Uit eerdere effectenonderzoeken voor windparken nabij Natura 2000-gebied de Veluwe, bleek de Wespendief de meest beperkende soort (belangrijkste aandachtsoort) voor het plaatsen van windturbines nabij dit natuurgebied[2]. De Veluwe vormt binnen Nederland het kerngebied van de Wespendief en de kwaliteit van het gebied is bepalend voor de dichtheden van deze soort. Het uitgangspunt bij het plaatsen van windturbines is dat de populatie Wespendieven op de Veluwe (specifiek gezegd: het instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied) niet achteruit mag gaan als gevolg van aanvaringen met windturbines. Volgens de Natura 2000-doelstellingen zouden er minimaal 100 broedparen aanwezig moeten zijn. Dat zijn er nu naar schatting 94.

[1] Handreiking Risicozonering Windturbines (HRW2020), versie 1.1, 20 mei 2020.
[2] Onderzoek Altenburg & Wymenga: https://www.sovon.nl/sites/default/files/doc/rapportage_windenergie_op_en_rond_veluwe_ps2021-104.pdf.

Het ecologisch onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga heeft in 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de effecten van windturbines binnen de Veluwe op de instandhoudingsdoelstellingen van aangewezen soorten met als beperkende soort de wespendief. Als wordt uitgegaan van een 1 %-mortaliteitsnorm[1] van 0,26 Wespendiefslachtoffers per jaar, leiden windturbines op de Veluwe in alle scenario's tot een overschrijding van de 1 %-norm. Hieruit blijkt dat binnen een zone van 1 km rond de Veluwe, geen windturbines ontwikkeld kunnen worden (in ieder geval in de periode tot 2030).

Rekening houdend met bestaande initiatieven, is binnen een zone van 1 tot 8 km rondom de Veluwe, ruimte voor de ontwikkeling van 4 tot 11 nieuwe windturbines. Met toepassing van een stilstandsvoorziening neemt de ruimte toe tot maximaal 9 tot 22 windturbines binnen de zone van 1 tot 8 km tot de Veluwe. Daarmee is natuur ook in een zone van 8 km rondom de Veluwe een beperkend criterium. Er wordt op dit moment nog onderzoek gedaan onder welke randvoorwaarden activiteiten wel mogelijk zijn in de zone van 1 tot 8 km. De provincie heeft nog geen formeel besluit genomen over deze zone in haar provinciale verordening. Een formeel besluit wordt wel ruim voor 1 januari 2025 verwacht en dus is in het planMER rekening gehouden met de zones van 1 km (harde belemmering vanwege de 1 %-norm) en 1 tot 8 km (zachte belemmering) rondom de Veluwe.

Belemmeringen windturbines

In tabel 3.1 en 3.2 staan de gehanteerde afstanden voor de verschillende aspecten met de bijbehorende status. Voor de kansen en belemmeringenkaarten (zie paragraaf 4.2) is onderscheid gemaakt tussen:

1 fysieke belemmeringen voor fundering (nee);
2 afstanden uit besluiten, regelgeving en wetgeving (nee en nee, tenzij);
3 adviesafstanden uit beleid en handboeken (nee, tenzij en ja, mits).

Molenaarswoningen

Bij windparkontwikkelingen zijn veelal omwonenden ook initiatiefnemer en mede-eigenaar van het windpark. Windturbines komen dan dichter bij de woningen te staan, waardoor de geluidnormen worden overschreden. Om dit op te lossen wordt onderscheidt gemaakt naar de status van deze specifieke woningen als een zogenaamde 'molenaarswoning' of een 'woning in de sfeer van de inrichting'. Daarmee gelden de wettelijke normen niet meer en mag de geluidbelasting hoger zijn dan de wettelijke normen. Hiervoor moet er in juridisch opzicht wel sprake zijn van een binding met het windpark, bijvoorbeeld organisatorisch, functioneel of technisch.

Door de zogenaamde molenaarswoningen worden de beschikbare gebieden in met name het buitengebied groter. In deze NRD zijn de molenaarsgebieden nog niet meegenomen, in de planMER-fase zullen we onderzoeken hoe dit op regionale schaal toch meegenomen kan worden in de effectonderzoeken. Gedacht kan worden aan het waarborgen van de veiligheidscontour van ½ rotordiameter voor beperkt kwetsbare objecten en vervolgens het 'negeren' van de geluidscontouren rond deze objecten. Hierbij moet worden voorkomen dat overlappende geluidscontouren worden genegeerd, omdat het aantal molenaarswoningen in verhouding moet staan tot het aantal windturbines.

[1] De '1 %-norm voor additionele sterfte' houdt in: voor een soort wordt eerst bepaald wat de gemiddelde jaarlijkse natuurlijke sterfte is in het te beschouwen gebied (dat kan een land zijn, een regio of een Natura 2000-gebied). Vervolgens wordt berekend of, als gevolg van de te beoordelen activiteit (hier: windpark), de extra jaarlijkse sterfte gemiddeld meer dan 1 % bedraagt van de natuurlijke sterfte. Deze 1 %-norm wordt gehanteerd als uitgangspunt om te bepalen of concrete gevallen de te verwachten aantallen aanvaringslachtoffers door windturbines de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied aantasten of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten voor de instandhouding waarvoor het gebied is aangewezen.

Tabel 3.1 Harde belemmeringen wind (nee)

Nummer	Aspect	Afstand	Status
1	kwetsbare objecten	PR10-6	artikel 3.15a, lid 1, van het Activiteitenbesluit
2	beperkt kwetsbare objecten (PR10-5)	½ rotordiameter	artikel 3.15a, lid 2, van het Activiteitenbesluit
3	rijkswegen en provinciale wegen	object + 15 m	fysieke belemmering voor fundering
4	hoofdwaterwegen	½ rotordiameter	Waterwet
5	spoorwegen	object + 15 m	fysieke belemmering voor fundering
6	bovengrondse hoogspanningslijn	½ rotordiameter	fysieke belemmering voor windturbinebladen
7	ondergrondse hoogspanningslijn	object + 15 m	fysieke belemmering voor fundering
8	buisleidingen	object + 15 m	fysieke belemmering voor fundering
9	Rijksmonumenten	begrenzing object op kaart	erfgoedwet
10	geluidsgevoelige objecten	geluidscontour op basis van 47 dB met mitigerende maatregelen[1]	wet geluidhinder
11	weidevogelgebieden	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland, Artikel 2.51a, en artikel 1a.2
12	wespendief	Veluwe + 1 km	zorgplicht vanuit Wro

Tabel 3.2 Zachte belemmeringen wind (nee, tenzij en ja, mits)

Nummer	Aspect	Afstand	Status
1	rijkswegen	½ rotordiameter	vergunning op basis van Wet beheer Rijkswaterstaatwerken (Wbr) (nee, tenzij)
2	spoorwegen	½ rotordiameter + 7,85 m	spoorwegenwet (nee, tenzij)
3	molenbiotopen	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
4	waterkeringen	begrenzing object op kaart	Waterwet (nee, tenzij)
5	buisleidingen	PR 10-6 contour	advies door leidingbeheerder (Gasunie, vanuit handboek) (ja, mits)
6	BRZO en inrichtingen	PR10-6	Activiteitenbesluit (ja, mits)
7	stiltegebieden	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
8	ganzenrustgebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
9	Gelders Natuurnetwerk	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
10	Natura 2000	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
11	grondwater-beschermingsgebied	begrenzing op kaart	afdeling 3.2 Omgevingsverordening Gelderland (Nee, tenzij)

[1] In paragraaf 5.5 staat beschreven hoe in het planMER omgegaan wordt met de uitspraak van Raad van State ten aanzien van het Activiteitenbesluit.

Nummer	Aspect	Afstand	Status
12	waterwingebieden	begrenzing op kaart	afdeling 3.2 Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
13	waardevol open gebied	begrenzing op kaart	artikel 2.55 Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
14	Nationaal Landschap	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
15	Nieuwe Hollandse Waterlinie	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
16	Romeinse Limes	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening- Gelderland (ja, mits)
17	Wespendief	1 - 8 km rond Veluwe	1 %- mortaliteitsnorm (ja, mits)
18	groene ontwikkelingszones	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening- Gelderland (ja, mits)

Belemmeringen zonnevelden

In tabel 3.3 en 3.4 staan de gehanteerde afstanden voor de verschillende aspecten met de bijbehorende status. Voor de kansen en belemmeringenkaarten is onderscheid gemaakt tussen:

1 fysieke belemmeringen (nee);
2 afstanden uit besluiten en wetgeving (nee en nee, tenzij);
3 adviesafstanden uit beleid en handboeken (nee, tenzij en ja, mits).

Tabel 3.3 Harde belemmeringen zon (nee)

Nr.	Aspect	Afstand	Status
1	panden	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
2	hoogspanning	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
3	rijkswegen	13 m	fysieke belemmering
4	provinciale wegen	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
5	rijksmonumenten	begrenzing op kaart	Erfgoedwet
6	spoorlijn	5 m	fysieke belemmering
7	woningen	40 m	kwetsbaar object
8	buisleidingen	5 m	fysieke belemmering
9	hoofdvaarwegen	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
10	weidevogelgebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland

Tabel 3.4 Zachte belemmeringen zon (nee, tenzij, of ja, mits)

Nr.	Aspect	Afstand	Status
1	waterwingebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
2	groene ontwikkelingszones	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
3	stiltegebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
4	molenbiotopen	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)

Nr.	Aspect	Afstand	Status
5	historische buitenplaatsen	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
6	Romeinse Limes	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
7	Nieuwe Hollandse Waterlinie	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
8	waardevol open gebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
9	Nationale landschappen	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
10	Gelders natuurnetwerk	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
11	Natura 2000	begrenzing op kaart	Wet natuurbescherming
12	ganzenrustgebieden	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)

3.5 Stap 2: ontwikkeling reële alternatieven

Doel, proces en resultaat

Stap 2 bestaat uit het ontwikkelen van reële alternatieven. Met alternatieven laten wij zien op welke verschillende manieren de opgave voor grootschalige opwek kan worden ingevuld en brengen we de milieueffecten in beeld. Op deze manier onderzoeken we of er alternatieven zijn die mogelijk minder nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Stap 2 heeft tot doel om positief en negatief sturende criteria te definiëren en op basis daarvan de reële alternatieven te ontwikkelen. In het planMER onderzoeken en beoordelen we de milieueffecten van deze reële alternatieven. Hierbij geldt dat alleen voor de energietechnieken (wind- en zonne-energie) alternatieven worden ontwikkeld. Voor warmtebronnen geldt vanwege de lokale milieueffecten een meer generieke beoordeling (zie hoofdstuk 6).

Sturende criteria

Op basis van de effectanalyses die in stap 2 zijn uitgevoerd en het participatieproces, worden sturende criteria in beeld gebracht. Dit zijn criteria die voorkeuren aangeven (positief sturende criteria) of gebieden juist minder wenselijk maken (negatief sturende criteria). De sturende criteria volgen uit de RES 1.0, het participatieproces met bestuurders, ambtenaren en regionale stakeholders, maar ook uit een quickscan natuur die in het kader van deze NRD is uitgevoerd.

Ontwikkeling van reële alternatieven

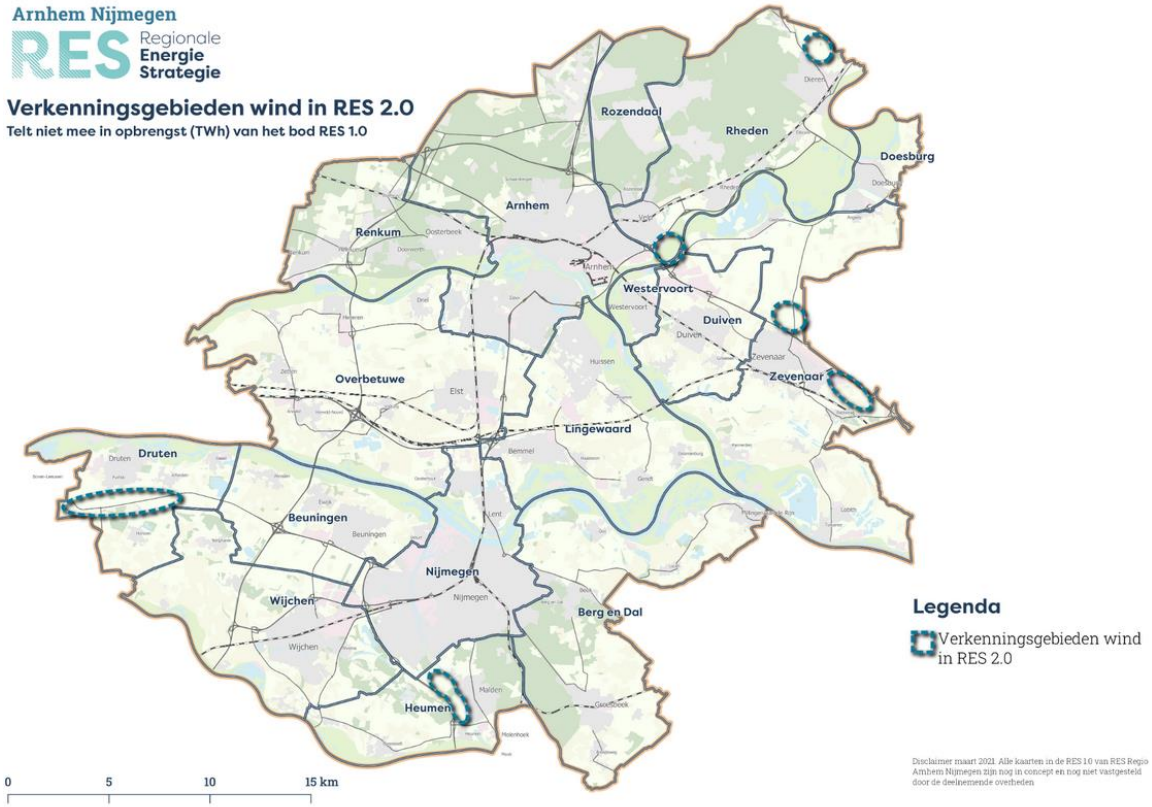
De uitgangspunten in de RES 1.0 en de resultaten van het participatieproces en quickscan natuur geven inzicht in de positief en negatief sturende criteria op basis waarvan reële alternatieven ontwikkeld kunnen worden. Elk alternatief is daarbij gebaseerd op een leidend (ontwerp)principe.

3.6 Stap 3: effectenonderzoeken alternatieven

Doel, proces en resultaat

In deze stap onderzoeken en beoordelen we de milieueffecten van de alternatieven. Doel is om op basis daarvan de voor- en nadelen van de verschillende alternatieven in beeld te brengen. Het planMER ondersteunt daarmee vanuit de milieuaspecten overleggen en discussies binnen de regio over de (on)wenselijkheid van bepaalde keuzes. Daarnaast wordt in deze stap een expliciete koppeling gemaakt tussen de resultaten van het planMER en de RES 1.0 kaart (inclusief de aanvullende verkenningsgebieden wind, zie afbeelding 3.4). In deze stap zullen vanuit milieuperspectief de zoek- en verkenningsgebieden gebieden uit de RES 1.0 mogelijk worden herbevestigd, of worden randvoorwaarden of aandachtspunten voor deze gebieden meegegeven. Daarnaast brengt deze stap in beeld of er andere gebieden geschikt zijn voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie.

Afbeelding 3.4 Aanvullende verkenningsgebieden wind. Als ook deze verkenningsgebieden met windturbines worden ingevuld, is het potentieel mogelijk om een verhouding van 18 % wind en 82 % zon te realiseren

Effectanalyses alternatieven

De alternatieven worden beoordeeld aan de hand van een beoordelingskader. De wijze van beoordeling is beschreven in hoofdstuk 4 van de voorliggende NRD. Hierbij wordt, indien van toepassing, rekening gehouden met bestaande (milieu-)onderzoeken.

Gevoeligheidsanalyses

De gevoeligheidsanalyses hebben als doel om de zoekgebieden voor wind en zon die voortkomen uit het planMER in perspectief te plaatsen van de RES 1.0 en het energiesysteem van de regio.

De volgende gevoeligheidsanalyses zijn in het planMER voorzien:

1 validatie zoekgebieden uit de RES 1.0 en aanvullende verkenningsgebieden wind: in deze analyse wordt beschouwd in hoeverre de zoekgebieden en de verkenningsgebieden uit de RES 1.0 vanuit milieuperspectief uitvoerbaar zijn en of daarbij maatregelen en/of randvoorwaarden gelden om deze gebieden geschikt te maken;
2 analyse netcongestie (input van regio en netbeheerder Liander): in deze analyse worden aandachtspunten vanuit netcongestie toegelicht. Hieruit kunnen voorkeuren volgen voor de verhouding tussen wind- en zonne-energie. De milieueffecten van de benodigde energie infrastructuur worden niet onderzocht, omdat deze voor de aansluiting van energieprojecten enkel tijdelijk van aard zijn.

Randvoorwaarden

Met name voor windenergie gelden vanuit milieu vaak randvoorwaarden waaraan het voornemen moet voldoen. Randvoorwaarden hebben bijvoorbeeld betrekking op de landschappelijke inpassing van een project.

4

VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

In dit hoofdstuk zijn de kansen- en belemmeringenkaarten te vinden en worden de alternatieven uitgewerkt voor wind- en zonne-energie.

4.1 Het voornemen

Het planMER helpt om de milieueffecten van de mogelijke invullingen van het bod van 1,62 TWh uit RES 1.0 inzichtelijk te maken. Zo brengt het planMER de gevolgen voor onder meer het landschap, de natuur en de leefomgeving in beeld. Door een planMER op te stellen, krijgt de regio inzicht in de keuzemogelijkheden voor de RES 2.0 en kunnen verschillende belangen tegen elkaar worden afgewogen. Alle overheden in de regio kunnen die milieu-informatie later hergebruiken bij haar eigen planprocedures.

Het planMER gaat alleen in op de onderdelen warmte en duurzame elektriciteit uit de RES 1.0. Dit zijn de onderdelen die de grootste ruimtelijke impact hebben. De milieueffecten door bijvoorbeeld besparing of de verduurzaming van mobiliteit zijn klein of hebben zelfs louter positieve effecten op het milieu. Voor duurzame elektriciteit en warmte beschrijft het planMER de milieueffecten die van invloed zijn op de locatiekeuze en/of op de keuze voor een bepaalde energie- of warmtetechniek.

De volgende technieken voor de opwek van duurzame elektriciteit vallen binnen de scope van het planMER:
- wind op land;
- zon op land.

In hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op de mogelijkheden voor de ontwikkeling van verschillende typen warmtebronnen.

Waterkracht is geen onderdeel van het planMER. Hoewel bij de ontwikkeling van waterkracht milieueffecten worden verwacht, zijn de mogelijkheden voor waterkracht in de regio beperkt. Hierdoor is een vergelijking van locaties binnen de regio niet goed mogelijk.

Zon op dak buiten scope van het planMER

De effecten van zon op dak worden in het planMER niet nader onderzocht. Voor deze ontwikkelingen worden bestaande daken gebruikt, waardoor de milieueffecten en ruimtelijk gebruik beperkt zijn. Milieueffecten zijn daarom naar verwachting niet doorslaggevend voor de haalbaarheid van zon op dak. De mate waarin zon op dak wordt toegepast, is wel van invloed op het benodigde oppervlak wind en zon op land. In het planMER wordt daarom uitgegaan van een opwek van 0,49 TWh door zon op dak, zoals benoemd in de RES 1.0.

Criteria windturbines en zonnevelden

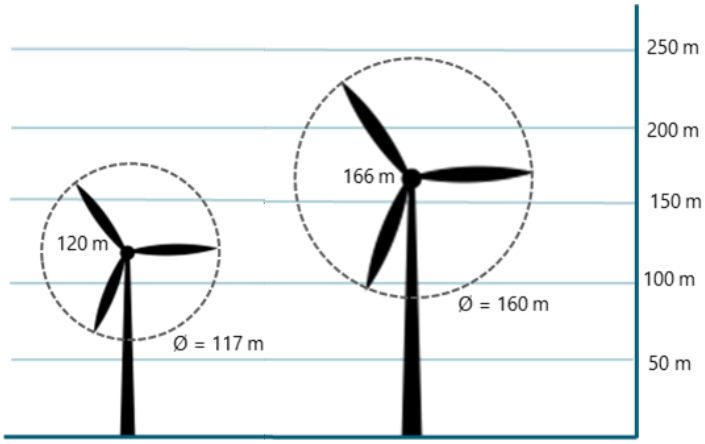
Voor de vertaling van de kansen- en belemmeringenkaarten naar de kaarten met alternatieven, gelden een aantal randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden bepalen de technische ruimte van het speelveld in het planMER. De toegepaste criteria borgen een goede ruimtelijke ordening en voorkomen dat windturbines en zonnevelden als confetti over de regio worden verspreid. Dit sluit aan bij de ruimtelijke afspraken in de RES 1.0.

Referentieturbines

Voor windenergie worden 2 turbinetypen onderzocht (zie afbeelding 4.1):

1 operationele windturbines (circa 3,6 MW) met een ashoogte van 120 m en een rotordiameter van 117 m;
2 innovatieve windturbines (circa 7,0 MW) met een ashoogte van 166 m en een rotordiameter van 160 m.

Afbeelding 4.1 Referentieturbines

De referentieturbines geven samen een realistische bandbreedte aan mogelijke windturbines weer. Anno 2022 is enerzijds een windturbine op land kleiner dan 120 m ashoogte en een turbinevermogen van minder dan circa 3,6 MW niet realistisch. Dit komt onder andere vanwege het vervallen van de SDE-subsidie. Anderzijds is een windturbine op land met een ashoogte hoger dan 166 m en een tiphoogte van meer dan 246 m richting 2030 de bovengrens. Grotere windturbines (in omvang en vermogen) worden momenteel enkel gerealiseerd op zee, mede vanuit toenemende omgevingseffecten (geluid, slagschaduw, visuele verstoring) naarmate de windturbine in hoogte toeneemt.

Definitie windpark

In het planMER passen wij de volgende criteria toe voor het ontwikkelen van alternatieven voor windenergie:

- een nieuw windpark bestaat uit minstens:
  - 2 windturbines bij een lijnstelling;
  - 3 windturbines voor een geclusterde opstelling;
- nieuwe losstaande (solitaire) windturbines worden alleen onderzocht als deze aansluiten bij een bestaand windpark;
- uitbreiding van bestaande windparken gebeurt alleen met windturbines met dezelfde hoogte om een rommelig beeld (beeldinterferentie) te voorkomen.

Definitie zonnevelden

In het planMER passen wij de volgende criteria toe voor het ontwikkelen van alternatieven voor zonnevelden:

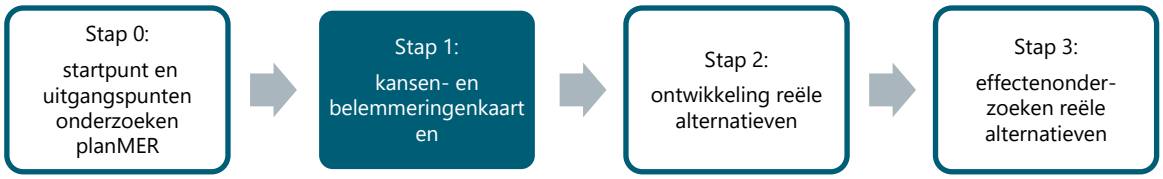
- een zonneveld heeft een vermogen van meer dan 2 MW. Dit ligt in lijn met de afspraken in de RES 1.0;
- er wordt, tenzij anders vermeld, uitgegaan van zonnevelden met een zuidoriëntatie, vanwege een groter ruimtebeslag voor dezelfde hoeveelheid energie-opwek in vergelijking met een oost-west oriëntatie (zie afbeelding 1.1). Op die manier berekenen we de benodigde ruimte op een 'veilige' manier, op projectniveau kan het ruimtebeslag dan minder zijn;
- er wordt uitgegaan van multifunctionele zonnevelden (zonneveld gecombineerd met andere functies) vanwege het uitgangspunt van koppelkansen en dubbel ruimtegebruik in de RES 1.0, en de zonnebrief van minister Jetten[1];

[1] Kamerbrief over rol zonne-energie in energietransitie, d.d. 20 mei 2022.

- voor ieder een opgesteld vermogen van 1 MW wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen 1,0 hectare en 1,5 hectare benodigd oppervlakte. Met de 1,0 hectare per 1 MW sluiten we aan bij huidige zonprojecten, door ook 1,5 hectare per 1 MW te onderzoeken, bieden we meer ruimte voor combinaties van functies. Het minimum opgesteld vermogen van 2 MW blijft onverminderd het uitgangspunt.

4.2 Stap 1: Kansen- en belemmeringenkaarten

Afbeelding 4.2 Stappenplan, stap 1

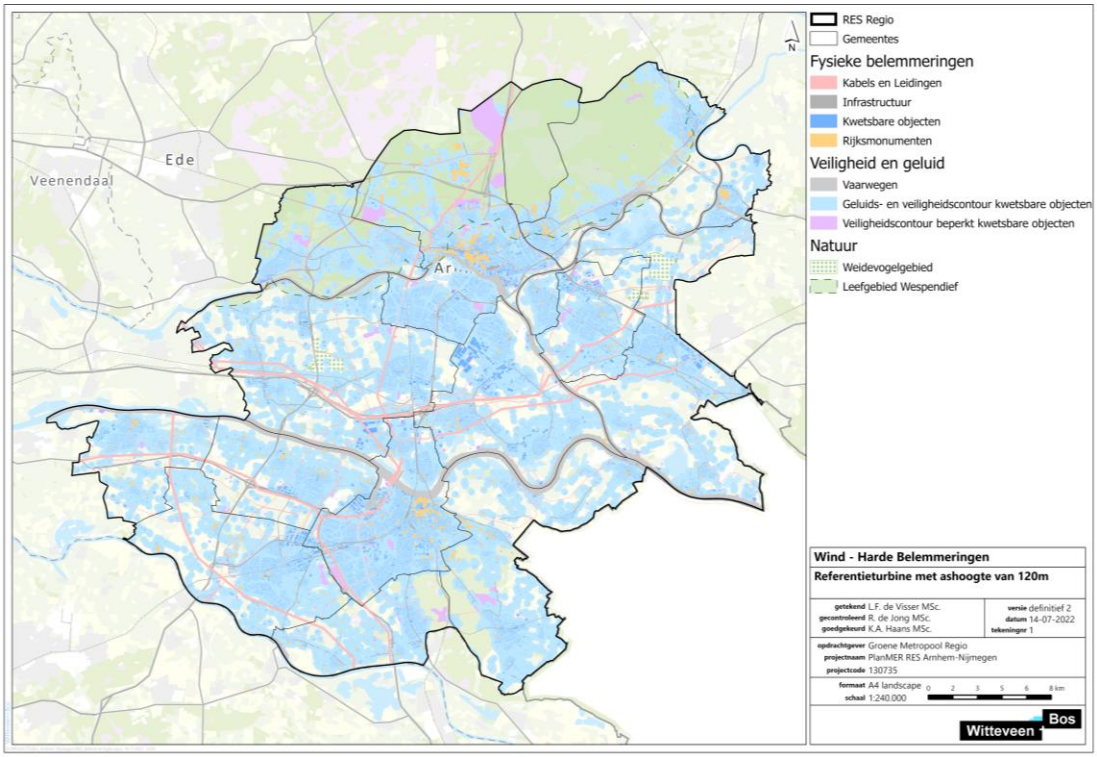

Kansen en belemmeringenkaart windturbine operationeel

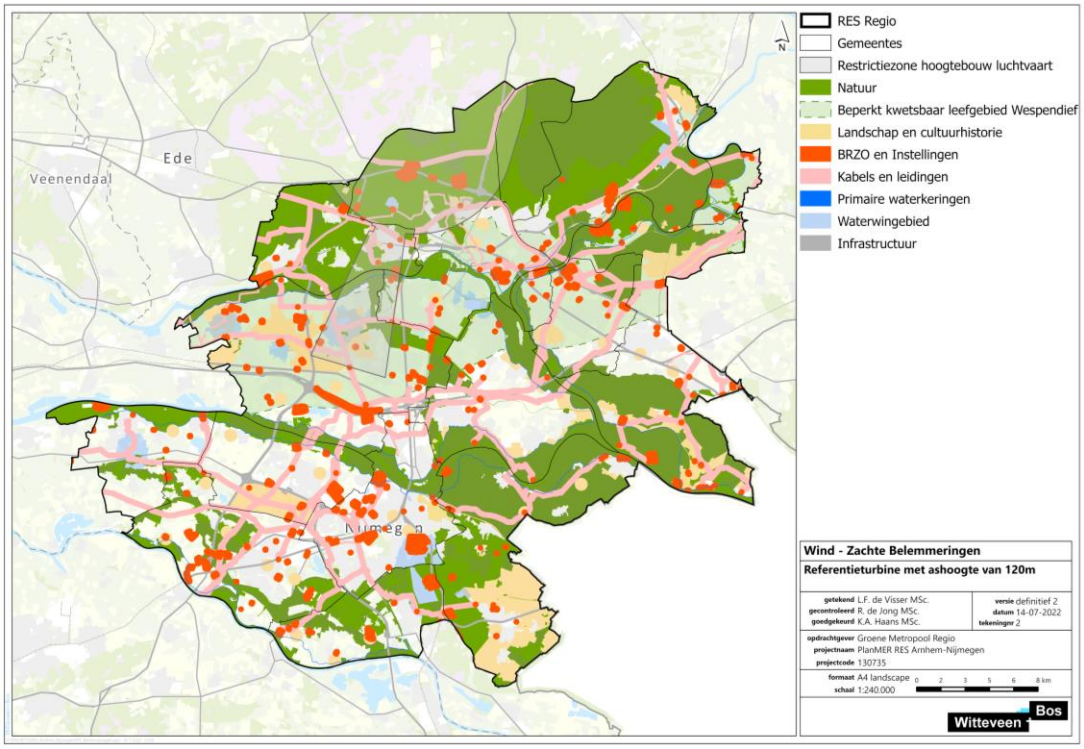
Afbeelding 4.3 toont de harde belemmeringen voor een operationele windturbine (120 m ashoogte). De toegepaste harde belemmeringen zijn toegelicht in tabel 3.1 in paragraaf 3.4. Op afbeelding 4.4 zijn de zachte belemmeringen, zoals benoemd in tabel 3.2 in paragraaf 3.4 opgenomen.

Afbeelding 4.5 is een kansen- en belemmeringenkaart voor een operationele windturbine (120 m). Deze kaart toont de gebieden die geschikt, mogelijk geschikt zijn en niet geschikt zijn voor de ontwikkeling van windturbines met een ashoogte van 120 m. Hierbij worden gebieden die samenvallen met harde belemmeringen beschouwd als niet geschikt. De gebieden waar zachte belemmeringen van toepassing zijn, zijn aangemerkt als mogelijk geschikt. De resterende gebieden zijn geclassificeerd als geschikt.

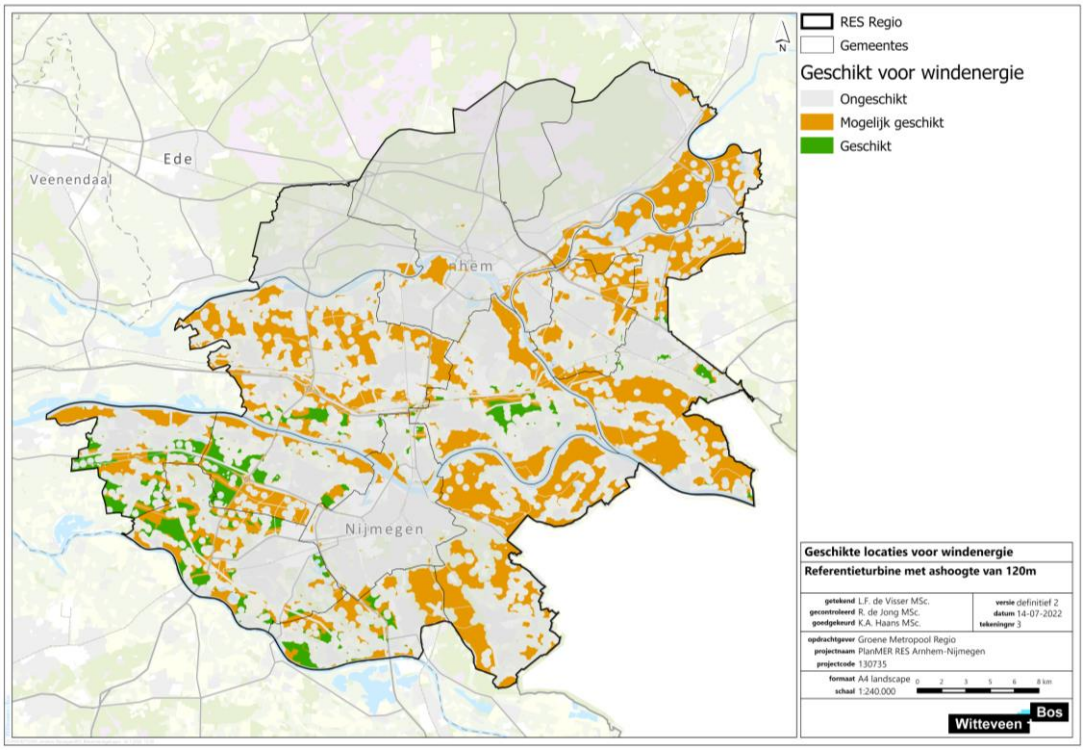
Afbeelding 4.3 Operationele windturbine (120 m) met harde belemmeringen

Afbeelding 4.4 Operationele windturbine (120 m) met zachte belemmeringen

Afbeelding 4.5 Kansen- en belemmeringenkaart operationele windturbine (120 m)

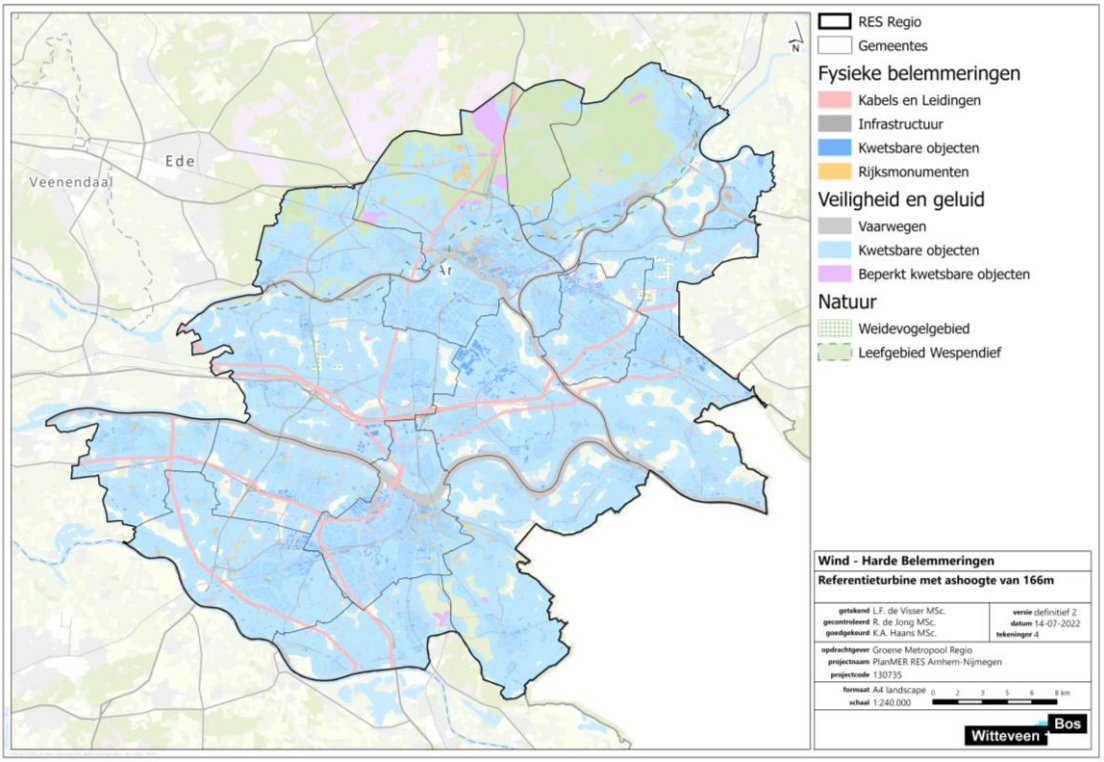

Kansen en belemmeringenkaart windturbine innovatief

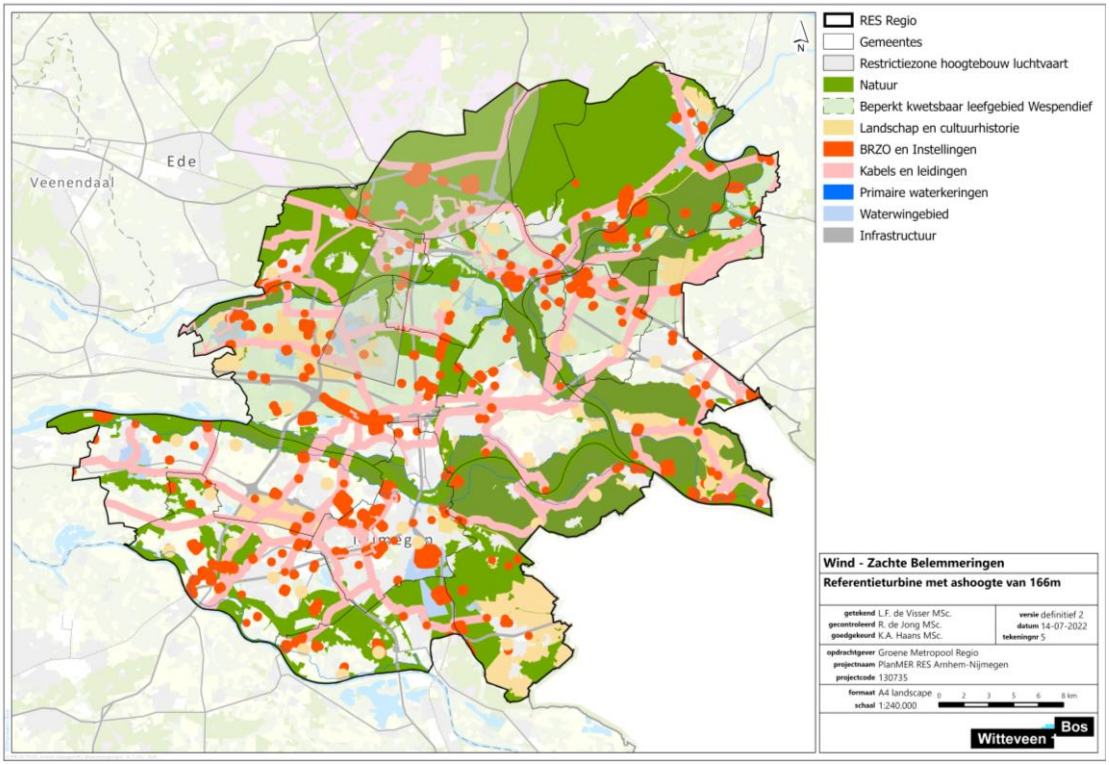
Afbeelding 4.6 toont de harde belemmeringen voor een innovatieve windturbine (166 m ashoogte). De toegepaste harde belemmeringen zijn toegelicht in tabel 3.1 in paragraaf 3.4. Op afbeelding 4.7 zijn de zachte belemmeringen, zoals benoemd in tabel 3.2 in paragraaf 3.4 opgenomen.

Afbeelding 4.8 is een kansen- en belemmeringenkaart voor een innovatieve windturbine (166 m). Deze kaart toont de gebieden die geschikt, mogelijk geschikt zijn en niet geschikt zijn voor de ontwikkeling van windturbines met een ashoogte van 166 m. Hierbij worden gebieden die samenvallen met harde belemmeringen beschouwd als niet geschikt. De gebieden waar zachte belemmeringen van toepassing zijn, zijn aangemerkt als mogelijk geschikt. De resterende gebieden zijn geclassificeerd als geschikt.

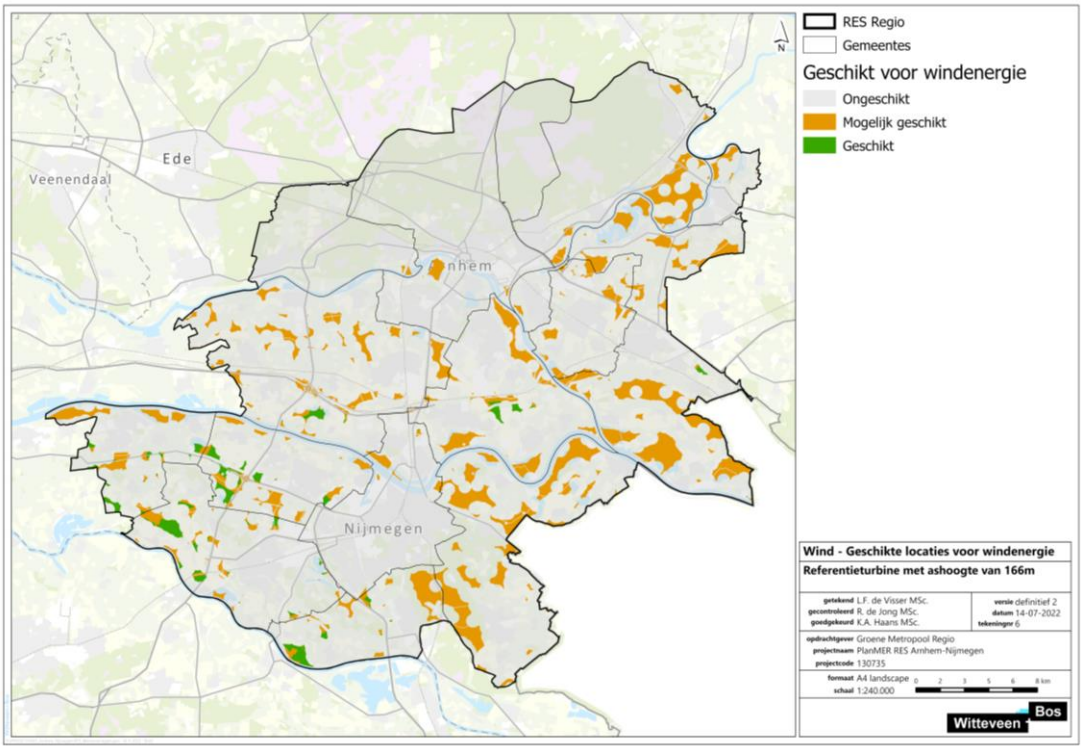
Afbeelding 4.6 Innovatieve windturbine (166 m) met harde belemmeringen

Afbeelding 4.7 Innovatieve windturbine (166 m) met zachte belemmeringen

Afbeelding 4.8 Kansen- en belemmeringenkaart innovatieve windturbine

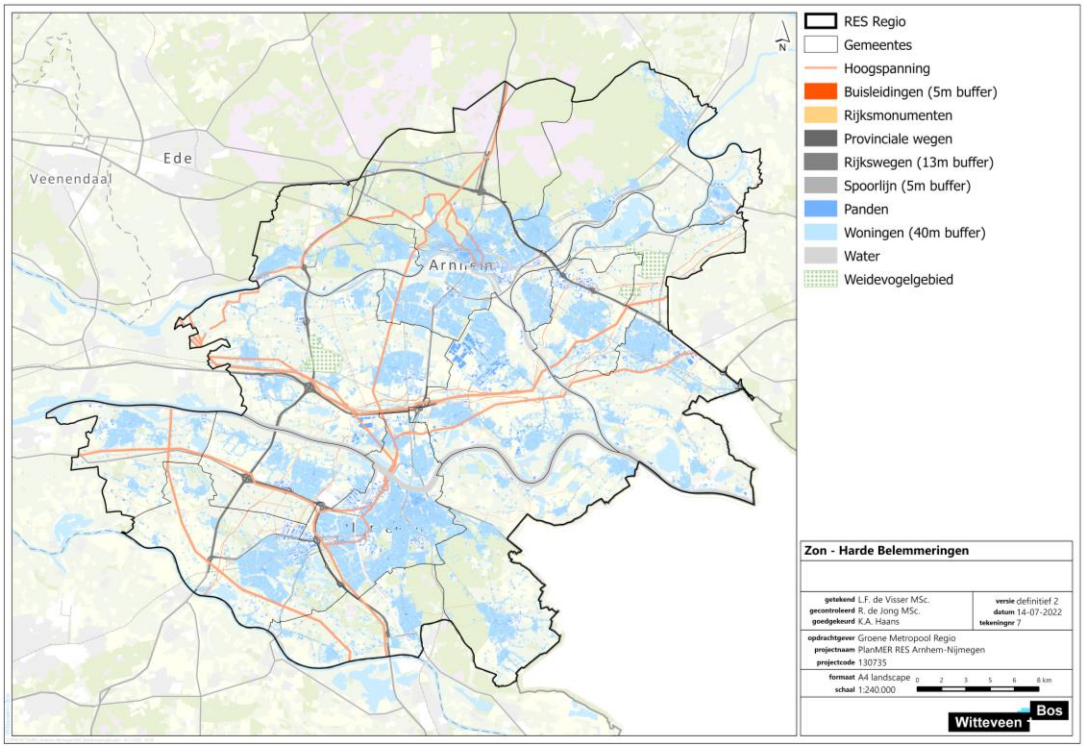

Kansen en belemmeringenkaart zon op land

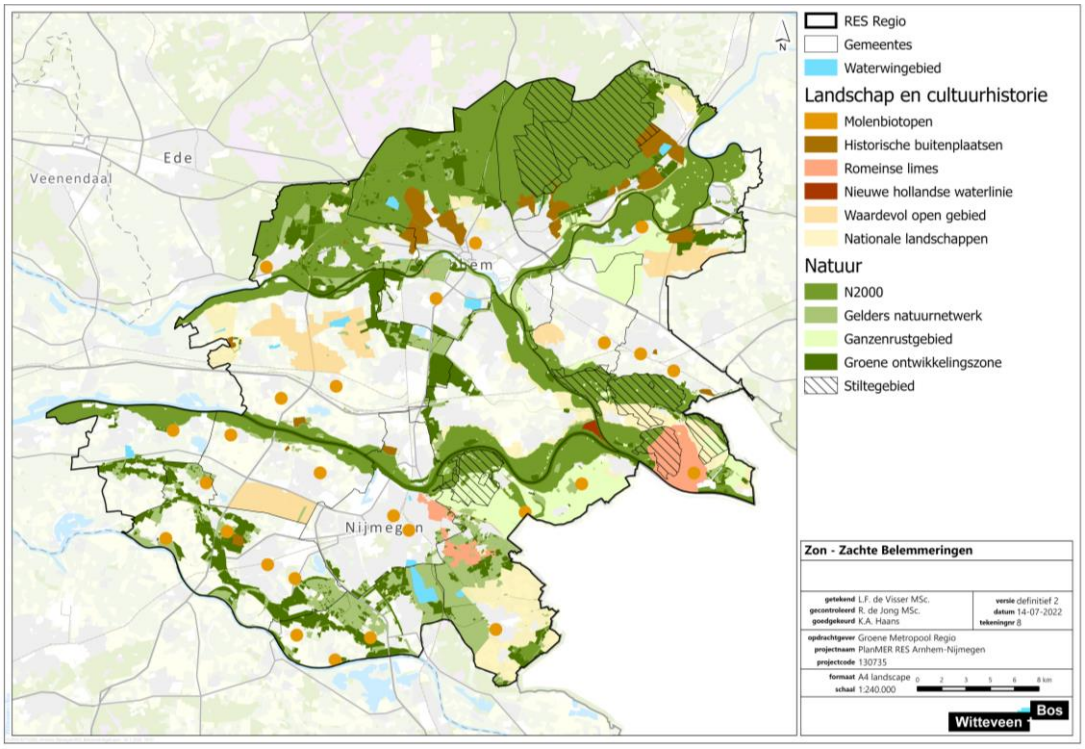
Afbeelding 4.9 toont de harde belemmeringen voor zonnevelden, zoals toegelicht in paragraaf 3.4 (tabel 3.3). Op afbeelding 4.10 zijn de zachte belemmeringen voor zonnevelden weergegeven (zie tabel 3.4, paragraaf 3.4).

Afbeelding 4.10 is een kansen- en belemmeringenkaart voor zonnevelden. Deze kaart toont welke gebieden op basis van harde en zachte belemmeringen geschikt, mogelijk geschikt zijn en niet geschikt zijn voor de ontwikkeling van zonnevelden. Hierbij worden gebieden die samenvallen met harde belemmeringen beschouwd als niet geschikt. De gebieden waar zachte belemmeringen van toepassing zijn, zijn aangemerkt als mogelijk geschikt. De resterende gebieden zijn geclassificeerd als geschikt.

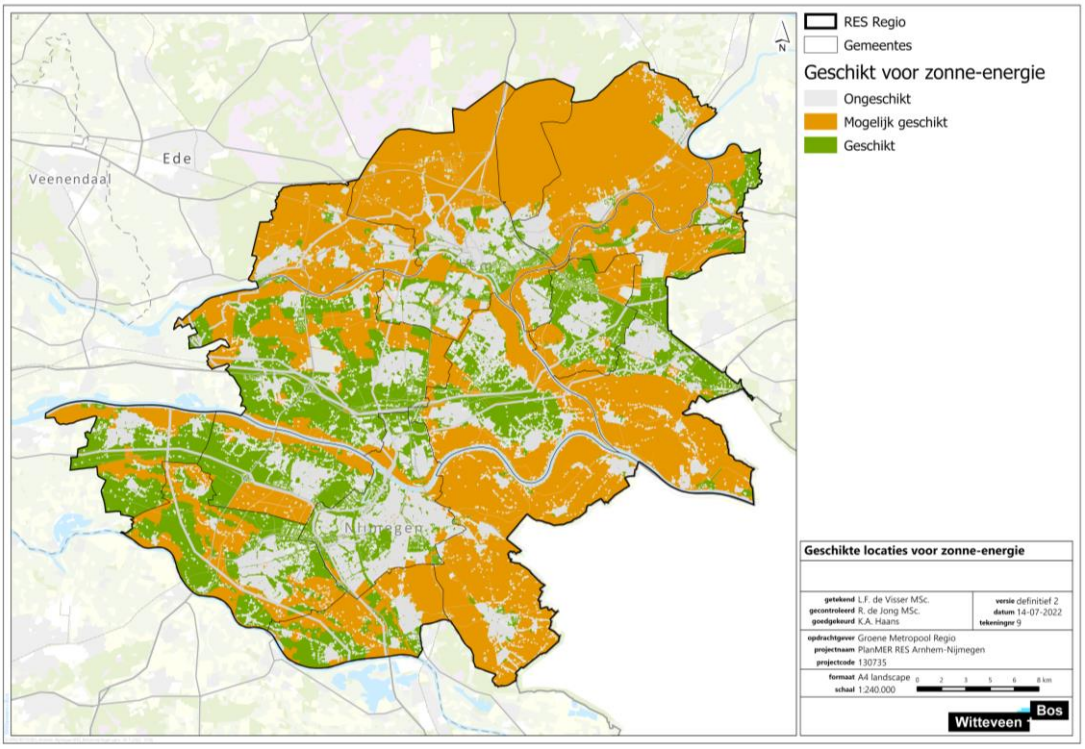
Afbeelding 4.9 Zon met harde belemmeringen

Afbeelding 4.10 Zon met zachte belemmeringen

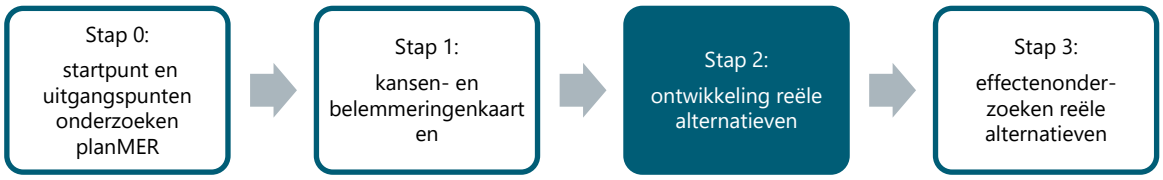

Afbeelding 4.11 Kansen- en belemmeringenkaart zon

4.3 Stap 2: ontwikkeling reële alternatieven

Afbeelding 4.12 Stappenplan, stap 2

Sturende criteria voortkomend uit werksessies en quickscan natuur

Op basis van de effectanalyses die in stap 2 zijn uitgevoerd, worden sturende criteria in beeld gebracht. Dit zijn criteria die voorkeuren aangeven (positief sturende criteria) of gebieden juist minder wenselijk maken (negatief sturende criteria). De sturende criteria volgen uit het participatieproces met bestuurders, ambtenaren en regionale stakeholders en een quickscan natuur.

Ontwikkeling van reële alternatieven

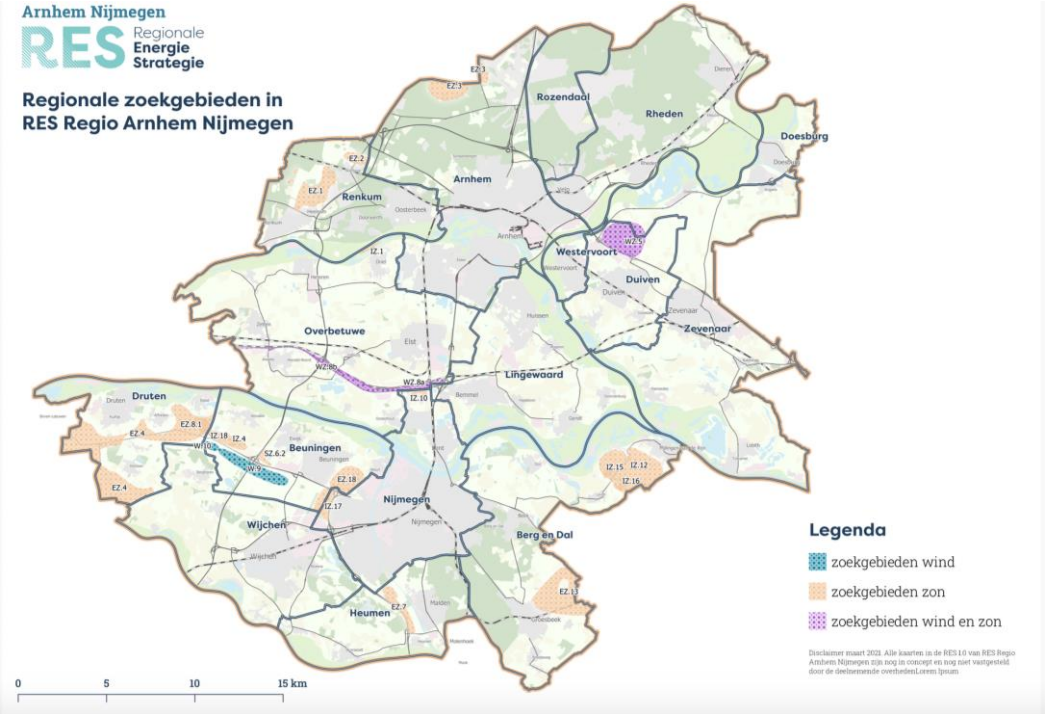
De resultaten van het participatieproces en de quickscan natuur geven inzicht in de positief en negatief sturende criteria op basis waarvan reële alternatieven ontwikkeld kunnen worden. Elk alternatief is daarbij gebaseerd op een leidend (ontwerp)principe:

- **alternatief RES 1.0**: een alternatief dat uitgaat van de zoekgebieden uit de RES 1.0;
- **alternatief Leefomgeving**: een alternatief met zo min mogelijk effecten op de leefomgeving;
- **alternatief Landschap**: een alternatief met zo min mogelijk landschappelijke impact;
- **alternatief Natuur**: een alternatief met zo min mogelijk ecologische impact;
- **alternatief Energiesysteem**: een alternatief met een zo evenwichtig mogelijke verdeling (50/50 %) tussen wind- en zonne-energie (vanuit netcongestie en de stabiliteit van het energieaanbod).

Alternatief RES 1.0

Het alternatief RES 1.0 onderzoekt de milieueffecten van de zoekgebieden voor wind en/of zon die in de RES 1.0 zijn aangewezen (afbeelding 4.16). De in de RES 1.0 benoemde uitgangspunten gelden als de uitgangspunten voor het alternatief. Door de RES 1.0 als basisalternatief op te nemen kunnen de milieueffecten van de andere vier alternatieven goed worden vergeleken met de zoekgebieden uit de RES 1.0.

Afbeelding 4.16 Zoekgebieden uit RES 1.0

Alternatief Leefomgeving

Het alternatief Leefomgeving heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die zoveel mogelijk rekening houden met de leefomgeving. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, vermijdt dit alternatief gebieden die vanuit geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid potentieel zorgen voor hinder voor bewoners en gebruikers in het gebied.

Gebieden die worden vermeden in dit alternatief, naast de harde belemmeringen voor wind en zon, zijn de volgende:

- externe veiligheid: rijkswegen, spoorwegen hoofdwaterwegen, waterkeringen, buisleidingen, BRZO-bedrijven en inrichtingen; de gebruikers van de infrastructuur en bedrijven worden hiermee extra beschermd;
- geluidhinder: de 45 dB L_{den} contour[1] rond alle woningen en de contouren van de bestaande geluidbelasting boven de 63 dB L_{den}[2] vanuit het cumulatieve geluidniveau (data toegepast van Atlas voor Leefomgeving);
- stiltegebieden.

Sturende criteria Leefomgeving

De volgende principes zijn leidend voor het alternatief Leefomgeving:

- windturbines worden zo ver weg mogelijk van woningen gerealiseerd;
- rekening houden met bestaande geluidbelasting om extra geluidhinder te beperken;
- er wordt maximaal rekening gehouden met de veiligheidscontouren;
- er wordt rekening gehouden met windturbines met een ashoogte van 166 m, deze brengen de grootste hindercontouren in beeld.

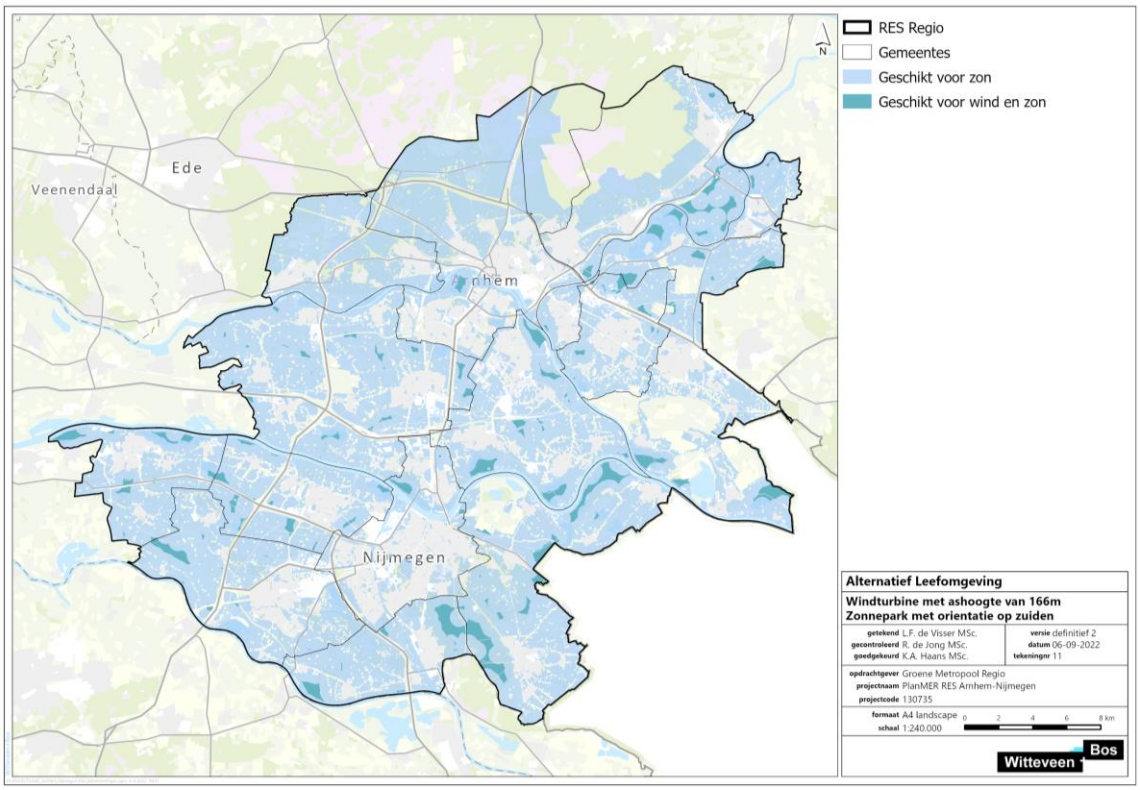
---

[1] Deze 45 dB L_{den} contour (in dit geval 530 m afstand in plaats van 385 m afstand bij 47 dB L_{den}) hangt samen met de uitspraak Raad van State met betrekking tot de geluidsnormen uit het Activiteitenbesluit. De 45 dB Lden is een advieswaarde van de WHO (Wereldgezondheidsorganisatie). Paragraaf 5.5 bevat een toelichting over hoe wij hiermee omgaan in het planMER.

[2] De 63 dB L_{den} volgt uit het Actieplan Geluid 2018-2022 van de provincie Gelderland en wordt gezien als plandrempel. Bij deze waarde is vanuit gezondheidskundig oogpunt de kwalificatie 'onvoldoende' van toepassing volgens de methodiek 'Gezondheidseffectscreening'.

Afbeelding 4.13 toont de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Leefomgeving.

Afbeelding 4.13 Alternatief Leefomgeving

Alternatief Landschap

Het alternatief Landschap heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die zoveel mogelijk rekening houden met de landschappelijke waarden. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, wordt in dit alternatief aangesloten bij de bouwstenen die zijn vastgelegd in voorliggende landschapsanalyses.

Voor het Gelders landschap en de RES 1.0 zijn diverse landschapsanalyses uitgevoerd. In het alternatief Landschap worden deze analyse optimaal benut door de landschappelijke bouwstenen te vertalen naar principes voor zoekgebieden voor wind en zon.

Het alternatief Landschap baseert zich op:

- **de landschapsanalyse voor Regionale Energiestrategie 1.0 (H+N+S):** in het kader van de RES 1.0 zijn ruimteateliers georganiseerd. Het resultaat van de ruimteateliers zijn kaarten (modellen) met geschikte potentiële zoekgebieden voor zon en wind met een landschappelijke inpassing. Hiervoor heeft H+N+S per landschapstype bouwstenen ontwikkeld voor de inpassing van wind en zon;
- **Gelderse Streekgidsen:** samen met Gelderse gemeenten heeft de provincie Gelderland voor elke streek in Gelderland een streekgids landschap ontwikkeld. In deze 11 gidsen staan de kwaliteiten van het landschap per streek. In het alternatief Landschap is het doel om rekening te houden met deze kwaliteiten bij het verkennen van zoekgebieden voor wind en zon;
- **ZonneWIJzer, Gelderse gebiedsgids voor zonnevelden (Gelders Energieakkoord, 2019[1]):** de ZonneWIJzer is een handreiking met aanbevelingen om tot een goed ontwerp van een grond- of watergebonden zonneveld te komen. De ZonneWIJzer geeft handvatten voor een goede ruimtelijke inpassing, rekening houdend met landschappelijke karakteristieken. Ook maakt de ZonneWIJzer

[1] https://www.geldersenergieakkoord.nl/downloads/KC-001-1_GelderseZonneWijzer_v15.pdf.

mogelijke functiecombinaties inzichtelijk, zoals gecombineerde functies met agrarisch grondgebruik, waterberging en/of recreatie.

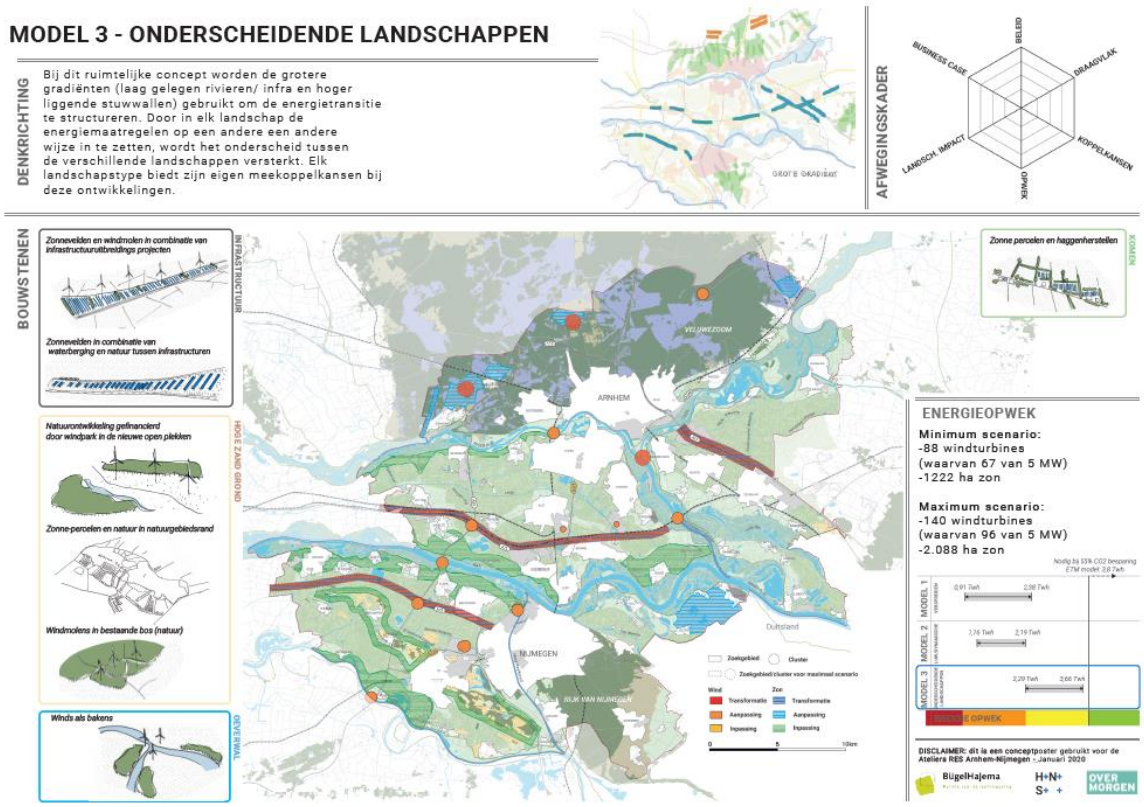
Sturende criteria landschap

Model 3 uit de landschapsanalyse voor de RES 1.0 (door H+N+S) is een resultaat van de ruimteateliers waarin de verschillende landschapstypen in de regio gebruikt zijn om de energietransitie te structureren. Het alternatief Landschap wordt ontwikkeld op basis van leidende principes die zijn toegepast in dit model. Afbeelding 4.13 toont Model 3. Dit model zal in het planMER verder worden uitgewerkt op basis van een landschapsanalyse, waarbij de bovengenoemde 3 onderzoeken worden gecombineerd tot een alternatief Landschap voor de RES-regio Arnhem Nijmegen.

De volgende principes zijn leidend voor het alternatief Landschap en zullen nader worden uitgewerkt in het planMER:

- windturbines en zonnevelden langs bestaande infrastructuur;
- zonnevelden rondom de bestaande gebouwde omgeving;
- zonnevelden in combinatie met waterberging en natuur;
- windturbines in nieuwe open plekken van natuur;
- zonnevelden in natuurgebiedsranden.

Afbeelding 4.13 Model 3 - Onderscheidende landschappen - indicatie alternatief landschap (H+N+S)

Alternatief Natuur

Het alternatief Natuur heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de meest waardevolle gebieden vanuit het thema natuur. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, worden in het alternatief de volgende gebieden vermeden:

- alle Natura 2000-gebieden;

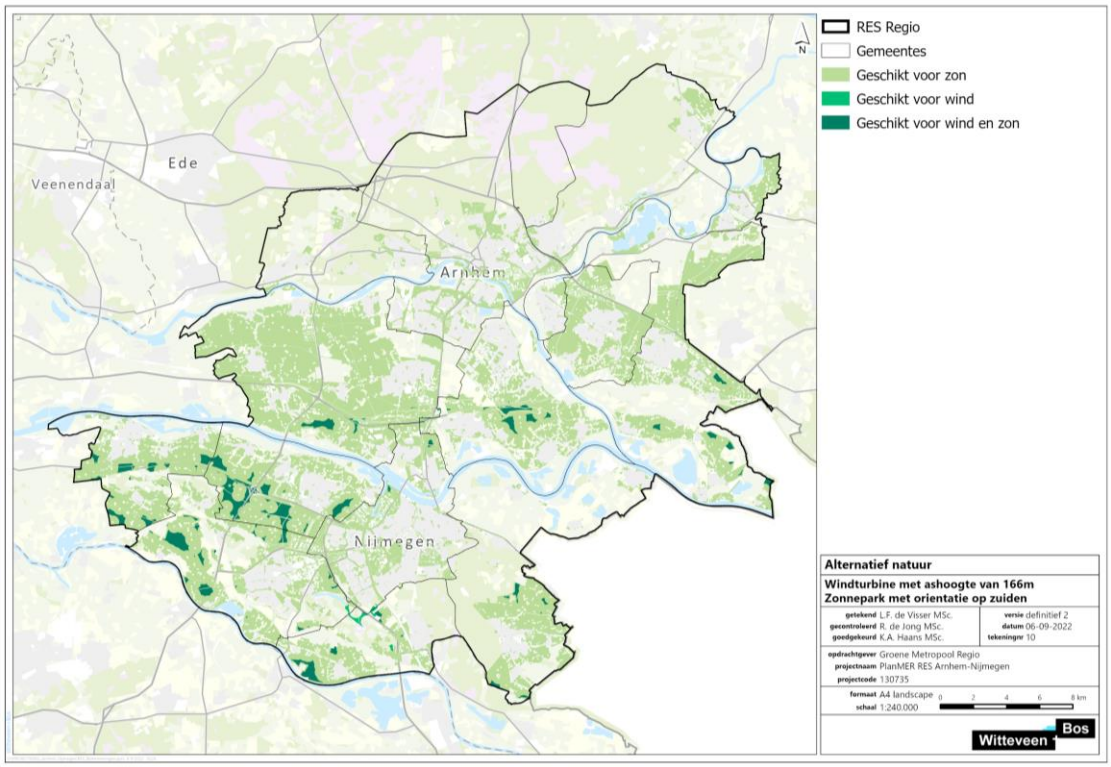
- alle GNN-gebieden (voor windenergie geldt een uitzondering voor de gebieden die in de provinciale Omgevingsverordening zijn opgenomen als 'Gelders natuurnetwerk windturbines onder voorwaarden mogelijk');
- een zone van 8 km rondom Natura 2000-gebied de Veluwe om verstoring van het leefgebied van de wespendief tegen te gaan (alleen wind);
- weidevogelgebieden;
- Groene ontwikkelingszones;
- verstoringszones rondom Natura 2000-gebieden en GNN-gebieden (alleen voor wind);
- ganzenrustgebieden.

Voor de natuurgebieden geldt ten aanzien van windenergie dat rekening is gehouden met het voorkomen van overdraai. Hiervoor is ½ rotordiameter afstand aangehouden.

Gebieden met beschermde soorten niet uitgesloten in alternatief natuur - nader onderzoek vereist
De grenzen van de gebieden met een hoge concentratie van beschermde soorten is onzeker waardoor de concentraties van beschermde soorten niet is uitgesloten in het alternatief Natuur. In het planMER onderzoeken wij op basis van openbare data of deze beschermde soorten wel daadwerkelijk in die gebieden voorkomen en wat de mogelijke milieueffecten zijn van wind- en zonnevelden op de beschermde soorten.

Afbeelding 4.14 toont de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Natuur.

Afbeelding 4.14 Alternatief Natuur

Alternatief Energiesysteem

Het alternatief Energiesysteem heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de beschikbare netcapaciteit en de samenhangende maatschappelijke kosten. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, worden in het alternatief de volgende gebieden vermeden:

- gebieden op meer dan 10 km afstand van de onderstations Arnhem, Elst, Kattenberg, Nijmegen, Renkum en de tot 2030 te realiseren onderstations Oosterhout, nabij Zevenaar/Duiven en nabij Nijmegen-Oost/Berg en Dal[1] (er is uitgegaan van een zoekgebied en geen specifieke locatie);
- gebieden die niet geschikt zijn voor zowel wind- als zonne-energie. Het alternatief gaat vanuit de principes netefficiëntie en optimale inpasbaarheid op het stroomnet, uit van gecombineerde wind- en zongebieden.

Sturende criteria alternatief Energiesysteem

Voor een zo efficiënt mogelijk gebruik van de beschikbare ruimte op het elektriciteitsnet en de laagste maatschappelijke kosten voor verzwaring van het elektriciteitsnet, zijn de volgende sturende criteria toegepast:

- windturbines en zonnevelden worden altijd gecombineerd vanuit de principes netefficiëntie en optimale inpasbaarheid op het stroomnet. Ook maakt dit een gecombineerde aansluiting op dezelfde elektriciteitskabel mogelijk;
- een grotere afstand tot onderstations leidt tot langere elektriciteitskabels en zorgt voor hogere kosten;
- alleen onderstations met beschikbare netcapaciteit tot 2030 worden meegenomen in het alternatief, hierbij is rekening gehouden met geplande onderstations (zie voetnoot 17);
- gebieden op meer dan 10 km afstand van een onderstation met capaciteit worden niet beschouwd in het alternatief[2];
- zonnevelden met oost-west opstelling zijn beter voor de netcapaciteit, omdat deze een consistentie in opbrengst kennen verspreid over de dag;
- windturbines met ashoogte van 120 m worden hier beschouwd, omdat dit zorgt voor grotere zoekgebieden, hierdoor worden gebieden die mogelijk geschikt zijn voor windenergie niet op voorhand uitgesloten.

Voor de beoordeling van de mate van geschiktheid in het kader van het energiesysteem is onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:

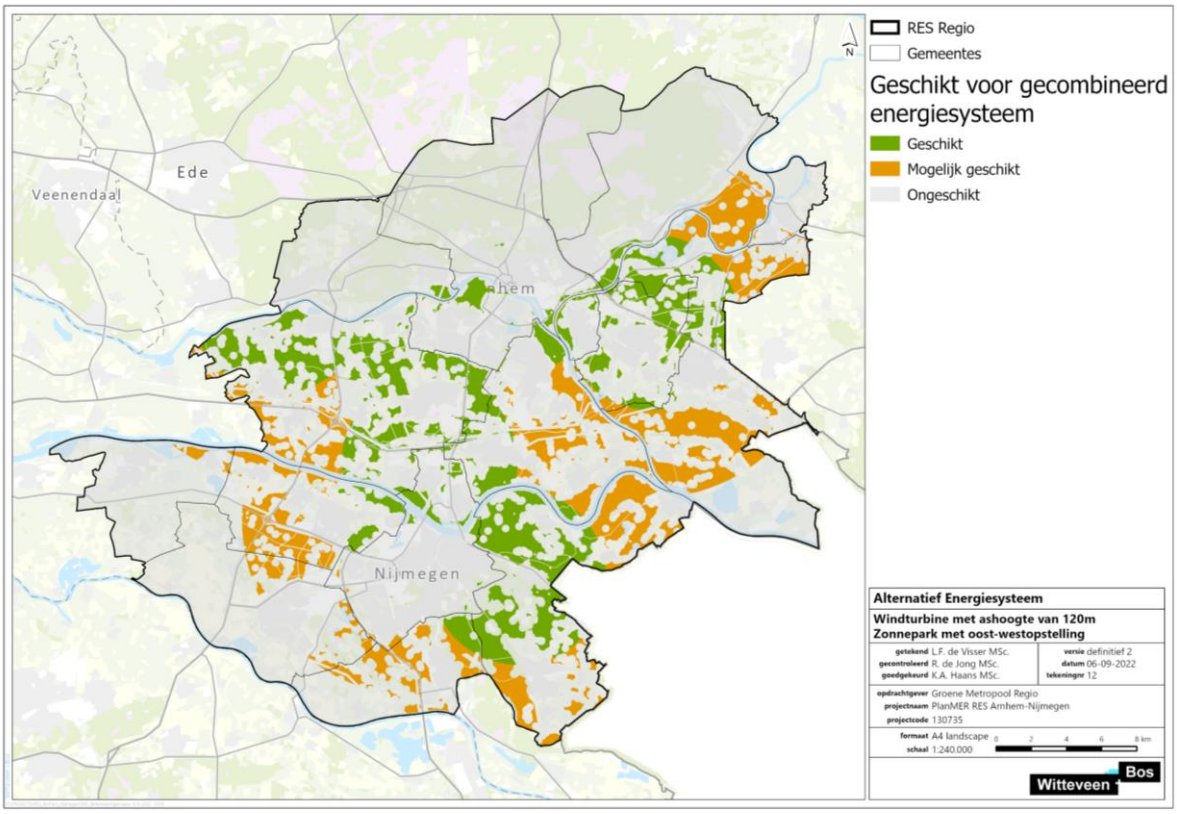
- **ongeschikt**: gebieden waar realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld juridisch niet haalbaar wordt geacht in het kader van de wet- en regelgeving (harde belemmeringen) en/of waar een afstand van meer dan 10 km geldt tot de genoemde onderstations;
- **mogelijk geschikt**: gebieden waar de realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld op een afstand van 5 tot 10 km rond de hierboven genoemde onderstations mogelijk is;
- **geschikt**: gebieden waar de realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld binnen 5 km rond de hierboven benoemde onderstations mogelijk is.

Afbeelding 4.15 toont de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden en de sturende criteria worden toegepast. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Energiesysteem.

[1] Op de genoemde stations is op basis van de rapportage: https://www.regioan.nl/media/netimpact-rapportage_AN_1_0_Verzonden2.pdf, geraadpleegd op 14-07-22, ruimte beschikbaar of komt ruimte beschikbaar in de periode tot 2025. Gebieden op meer dan 10 kilometer afstand van de onderstations zorgen voor hoge kosten voor de benodigde netinfrastructuur.

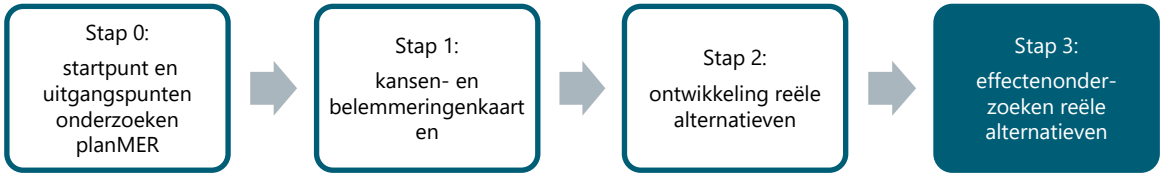
[2] Het minimaliseren van transport van energie is een van de ontwerpprincipes van netbeheerder Liander om optimaal gebruik te maken van het energiesysteem. De toegepaste afstanden van 0 - 5 km en 5 - 10 km passen bij de systematiek van Liander..

Afbeelding 4.15 Alternatief Energiesysteem

4.4 Stap 3: effectenonderzoek alternatieven

Afbeelding 4.17 Stappenplan, stap 3

De in de voorgaande stap benoemde alternatieven worden in het planMER onderzocht op de effecten. Dit gebeurt aan de hand van de beoordelingsschaal en het beoordelingskader zoals toegelicht in hoofdstuk 5.

5

REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU EFFECTENONDERZOEK ENERGIETECHNIEKEN

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op het beoordelingskader en effectbeoordeling voor energietechnieken (wind- en zonne-energie) voor het op te stellen planMER. De effectbeoordeling voor warmtetechnieken wordt vervolgens in hoofdstuk 6 toegelicht.

5.1 Plan- en studiegebied

In deze NRD en het op te stellen planMER worden de termen plangebied en studiegebied gehanteerd. Het plangebied is het gebied waarbinnen gezocht wordt naar een geschikte invulling van de voorgenomen activiteit. Het plangebied is gepresenteerd in afbeelding 1.2. Hierbinnen wordt gezocht naar kansrijke zoekgebieden voor wind en zon. Het studiegebied is het gebied waarbinnen de milieueffecten worden onderzocht. De omvang van het studiegebied verschilt per milieuaspect en is afhankelijk van de verwachte omvang en reikwijdte van de effecten. In sommige gevallen is het studiegebied daarmee van een andere omvang dan het plangebied, waarbij de regionale grenzen kunnen worden overschreden.

5.2 Referentiesituatie

De alternatieven worden in het planMER beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie omvat de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkelingen binnen het studiegebied. In het planMER wordt daarom onderscheid gemaakt tussen de huidige situatie en de referentiesituatie:

- huidige situatie: de feitelijke staat van de leefomgeving en de gerealiseerde projecten per 1 januari 2022;
- referentiesituatie: de situatie die tot en met 2030 zou ontstaan als gevolg van de zogeheten autonome ontwikkelingen, dat wil zeggen de situatie die in de toekomst zal ontstaan als het voornemen niet wordt gerealiseerd. Autonome ontwikkelingen zijn op zichzelf staande ontwikkelingen waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden of waarover besluitvorming in voorbereiding is, die zonder de voorgenomen activiteiten ook zouden plaatsvinden.

In het planMER worden zowel de huidige situatie (per milieuaspect) als de autonome ontwikkelingen uitgebreid beschreven.

Autonome ontwikkelingen

In bijlage I is een overzicht opgenomen van de relevante autonome ontwikkelingen. Het betreft hierbij ontwikkelingen die zorgen voor een ruimtebeslag in aanvulling op het bestaande bebouwde gebied. Deze kunnen mogelijk een beperking opleggen ten aanzien van de ontwikkeling van grootschalige opwek middels wind- en zonne-energie. Ontwikkelingen binnen de bestaande stedelijke contouren zijn niet opgenomen in bijlage I, omdat deze beperkt ruimtebeslag opleggen voor de ontwikkeling van grootschalige wind- en zonne-energie.

5.3 Ingreep-effectrelaties energietechnieken

De realisatie van wind op land en zon op land heeft effecten op verschillende milieuaspecten. Een ingreep-effectrelatie beschrijft welke effecten op hoofdlijnen te verwachten zijn door de realisatie van wind op land

of zon op land. Tabel 5.1 laat de maatgevende ingreep-effectrelaties voor windenergie en zonne-energie zien.

Tabel 5.1 Ingreep-effectrelaties wind- en zonne-energie

Techniek	Milieuaspect	Effect	Criterium
windenergie	natuur	verstoring of vernietiging beschermde gebieden en soorten	- effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebieden - effecten op beschermde soorten Wnb - effecten op overige natuurgebieden
	landschap	aantasting van landschappelijke waarden en structuren	- invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken - invloed op landschapstype en landschapsstructuur
	cultuurhistorie	aantasting van cultuurhistorische waarden	- invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)
	archeologie	verstoring of vernietiging van archeologische waarden	- invloed op bekende archeologische waarden - invloed op verwachte archeologische waarden
	geluid	geluidhinder op omliggende woningen	- invloed op geluidgevoelige bestemmingen binnen geluidscontouren
	slagschaduw	slagschaduw op omliggende woningen	- invloed op kwetsbare objecten
	veiligheid	risico op een ongeval door omvallen of bladbreuk van een windturbine	- invloed op kwetsbare objecten
		risico op aanvaring met vliegverkeer	- invloed op luchtvaartveiligheid
	grondwater	kans op doorboring scheidende kleilagen met fundering windturbines en risico op omhoog trekken van zout grondwater door bemaling	- risico op verzilting
zonne-energie	natuur	verstoring of vernietiging beschermde gebieden en soorten	- effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebieden - effecten op beschermde soorten Wnb - effecten op overige natuurgebieden
	landschap	aantasting van landschappelijke waarden en structuren	- invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken - invloed op landschapstype en -structuur
	cultuurhistorie	aantasting van cultuurhistorische waarden	- invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)
	archeologie	verstoring of vernietiging van archeologische waarden	- invloed op bekende archeologische waarden - invloed op verwachte archeologische waarden
	ruimtegebruik	oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties	invloed op ruimtegebruik

5.4 Beoordelingsschaal

Effecten op het milieu en de omgeving als gevolg van de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden zijn te verdelen in effecten tijdens de aanlegfase, de gebruiksfase (gebruik, onderhoud, reparaties) en de verwijderingsfase. De tijdelijke effecten worden in het planMER niet onderzocht. Om de effecten van de windturbines en zonnevelden per aspect te kunnen vergelijken worden deze op basis van een plus- en min-schaal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Hiervoor wordt de beoordelingsschaal gehanteerd zoals weergegeven in tabel 5.2. Deze beoordelingsschaal wordt in het planMER voor elk criterium nader gespecificeerd.

Tabel 5.2 Beoordelingsschaal

Score	Toelichting
--	sterk negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
-	negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
0	geen effect ten opzichte van de referentiesituatie
+	positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
++	sterk positief effect ten opzichte van de referentiesituatie

5.5 Beoordelingskader energietechnieken

Deze paragraaf toont het beoordelingskader voor elektriciteit. De ingreep-effectrelaties (zie paragraaf 5.3) vormen de basis voor de invulling van het beoordelingskader. Uitgangspunt voor dit planMER is dat de effectanalyses en -beoordelingen bijdragen aan de besluitvorming over:
- toe te passen opwektechnieken (zon of wind);
- de zoekgebieden voor grootschalige opwek.

Niet alle criteria uit de ingreep-effectrelaties sluiten aan bij dit uitgangspunt. Daarom maakt het beoordelingskader onderscheid tussen:
- criteria die worden beschreven en beoordeeld, omdat deze inzicht geven in onderscheidende effecten die bijdragen aan de locatiekeuze of keuze voor wind of zon. Dit zijn de maatgevende criteria die bijdragen aan de besluitvorming over locaties en techniek op regionaal niveau;
- criteria die enkel worden beschreven, omdat deze criteria voornamelijk inzicht geven in locatie specifieke aandachtspunten die relevant zijn voor de nadere uitwerking van projecten. De criteria zijn in deze fase van de RES minder sterk van invloed op de keuze voor een bepaalde energietechniek of locatie (niet-maatgevend).

Bij het opstellen van het beoordelingskader zijn verder de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- in dit planMER worden alleen langdurige effecten onderzocht. Dit zijn effecten met een langere doorwerking dan de tijdelijke effecten die door de aanlegwerkzaamheden worden veroorzaakt;
- bij de alternatievenontwikkeling is een aantal gebieden bij voorbaat uitgesloten (de zogenaamde harde belemmeringen). Deze onderdelen komen daarom niet terug in het beoordelingskader:
  - overlap met bebouwing;
  - overlap met infrastructuur (weg, spoorweg, vaarweg), inclusief veiligheidsafstanden;
  - overlap met (bekende) bestaande kabels en leidingen, inclusief veiligheidsafstanden.

Sommige criteria zijn enkel van toepassing op of windenergie ofwel zonne-energie. Dit is tussen haakjes aangegeven bij het aspect of het criterium.

Tabel 5.3 laat het beoordelingskader voor energietechnieken zien. Aansluitend is voor enkele criteria een nadere toelichting opgenomen.

Tabel 5.3 Beoordelingskader energietechnieken

Aspect	Criterium	Methode	(Niet-) maatgevend?
Bodem en Water (relevant voor wind en zon)			
bodemkwaliteit	invloed op de bodemkwaliteit	GIS-analyse op basis van overzicht spoedlocaties bodemverontreinigingen Arnhem-Nijmegen	niet-maatgevend
	risico op zettingen	kwalitatieve analyse op basis van bodemtypen	niet-maatgevend
grondwater	risico op verzilting	kwalitatieve quickscan	niet-maatgevend
	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Natuur (relevant voor wind en zon)[1]			
beschermde soorten en habitattypen Natura 2000-gebied	effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebied	kwalitatieve quickscan	maatgevend
overige beschermde soorten	effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming	kwalitatieve quickscan	maatgevend
GNN-gebieden	effecten op kernkwaliteiten GNN-gebieden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
overige beschermde gebieden	weidevogelgebieden, ganzenrustgebied, stiltegebieden en groene ontwikkelingszones	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Landschap, cultuurhistorie en archeologie (relevant voor wind en zon)			
landschap	invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken	kwalitatieve quickscan	maatgevend
	invloed op landschapstype en -structuur	kwalitatieve quickscan	maatgevend
cultuurhistorie	invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)	kwalitatieve quickscan	maatgevend
archeologie	aantasting van bekende archeologische waarden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
	aantasting van verwachte archeologische waarden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Veiligheid (relevant voor wind)			
externe veiligheid	invloed op (beperkt) kwetsbare objecten	analyse indicatief bereik PR10-5 en PR10-6. Voor windenergie op basis van Handboek risicozonering windturbines	maatgevend
	invloed op andere risicobronnen	analyse aanwezige risicobronnen en daaruit volgende beperkingen	maatgevend
luchtvaartveiligheid	invloed op luchtvaartveiligheid	analyse hoogtebeperkingen op basis van Viewer Hoogtebeperkingen Luchtvaart en Defensieradar	maatgevend
Leefomgeving (relevant voor wind en zon)			

[1] Bijlage II bevat een uitgebreide onderbouwing van de natuurgebieden die wel of niet vermeden dienen te worden. Deze onderbouwing vormt de basis voor de effectonderzoeken ten aanzien van het thema natuur.

Aspect	Criterium	Methode	(Niet-) maatgevend?
geluid (relevant voor wind en zon)	overschrijding geluidsnorm op geluidgevoelige objecten (gebruiksfase)	kwantitatieve- en GIS-analyse geluidcontouren	maatgevend
	geluidbelasting onder de norm (gebruiksfase)	kwantitatieve- en GIS-analyse geluidcontouren	niet-maatgevend
slagschaduw (relevant voor wind)	invloed op kwetsbare objecten door slagschaduw	kwalitatieve analyse o.b.v. contouren slagschaduw	niet-maatgevend
Gebruiksfuncties (relevant voor zon)			
ruimtegebruik	invloed op ruimtegebruik	GIS-analyse naar oppervlakteverlies	maatgevend

Toelichting op enkele criteria beoordelingskader

Uitspraak Raad van State, herbeoordeling algemene normen geluid, slagschaduw en veiligheid door uitspraak Raad van State

Op 30 juni 2021 heeft de Raad van State uitgesproken dat de algemene normen voor geluid, slagschaduw en veiligheid uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling formeel moeten worden onderzocht. Op grond van het Europees recht moeten deze in Nederland gehanteerde normen met een milieubeoordeling opnieuw worden bepaald dan wel herzien. Tot afronding van deze milieubeoordeling, mogen in Nederland geen besluiten worden genomen over windturbineparken waarbij de geluids-, slagschaduw- en veiligheidsonderzoeken zonder verdere onderbouwing zijn gebaseerd op de normen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling.

Tijdelijke overbruggingsregeling en planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving

Op 16 mei 2022 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat de Tweede Kamer geïnformeerd over de wijzigings-AmvB met tijdelijke overbruggingsregeling bestaande windturbineparken. In de AmvB is een tijdelijke overbruggingsregeling opgenomen met algemene milieuregels voor reeds bestaande, vergunde windturbineparken. De overbruggingsregeling is bedoeld voor de periode totdat nieuwe algemene milieuregels voor windturbines zijn vastgesteld op basis van een zorgvuldig proces waar het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving deel van uitmaakt. Het opstellen van het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving is gestart (NRD en reactienota zijn gepubliceerd[1]). De overbruggingsregeling geldt alleen voor windturbineparken waarvoor op 30 juni 2021 al definitieve toestemmingen in het ruimtelijke spoor en het milieuspoor waren verleend.

Voor nieuwe windparken gelden de Rijksregels voor windturbines in het Activiteitenbesluit door de uitspraak niet meer. Dit is nu juridisch vastgelegd in de overbruggingsregeling, die ook de vergelijkbare regels in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) buiten werking stelt. De nieuwe, nog op te stellen regels voor windturbineparken treden volgens de voorlopige planning in werking nadat de Omgevingswet inwerking is getreden. Tot die tijd moet het bevoegd gezag voor nieuwe windparken voorschriften opnemen in de omgevingsvergunning of een maatwerkbesluit.

Uit de reactienota behorende bij de NRD voor het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving blijkt dat het planMER naast de 45 dB en 47 dB L_{den} normen, ook de 37, 40, 43 en 50 dB L_{den} normen onderzoekt. Daarnaast wordt er verwezen naar het onderzoek dat in gaat op afstandsnormen voor windturbines[2]. In het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving worden de resultaten van dit onderzoek meegenomen. Omdat het op dit moment onduidelijk is wat de nieuwe normen worden, is gekozen om in het planMER uit te gaan van de 'bestaande' geluidsnormen uit het Activiteitenbesluit, met daarbij de kanttekening dat in het alternatief Leefomgeving (zie paragraaf 4.3) uitgegaan wordt van de 45 dB L_{den} contour rond geluidgevoelige objecten, welke de Wereldgezondheidsorganisatie als advieswaarde geeft. Dit is passend bij het detailniveau

[1] https://www.platformparticipatie.nl/windturbinebepalingen/voornemen+windturbinebepalingen/default.aspx.

[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/04/21/onderzoek-afstandsnormen-windturbines.

van het planMER en de omvang van het plangebied. Hierbij geldt de kanttekening dat, mochten de resultaten uit het planMER Windturbinebepaling Leefomgeving van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat tijdig bekend zijn, wij zo ver als redelijkerwijs mogelijk de resultaten verwerken in het planMER voor de RES 2.0. In de verdere uitwerking van de zoekgebieden in de RES 2.0, middels bijvoorbeeld een projectMER zal in ieder geval nadere invulling worden gegeven aan de normen die op dat moment gelden. Indien nodig kan een lokale afweging gemaakt worden.

Laagfrequent geluid

Laagfrequent geluid is geluid dat zich in het grensgebied tussen normaal hoorbaar en onhoorbaar geluid bevindt en vaak mechanisch geproduceerd wordt, onder andere door windturbines. In de discussie rondom windturbines en gezondheid wordt vaak de vraag gesteld of laagfrequent geluid van windturbines effecten kan hebben op de menselijke gezondheid. Uit de 'Factsheet Laagfrequent Geluid' uit 2020 van het RIVM over laagfrequent geluid blijkt dat hier geen eenduidig antwoord op te geven is en dat de ene persoon meer effecten ondervindt dan de ander. Er is geen Nederlandse wettelijke norm voor specifiek laagfrequent geluid van windturbines, omdat laagfrequent geluid wordt meegewogen in de norm van 47 dB L_{den}. Het RIVM heeft eveneens geconcludeerd dat geen aparte beoordeling nodig is boven op de huidige geluidsnorm.

Veiligheid

In het planMER wordt getoetst aan de ligging van objecten binnen de $PR10^{-5}$ en $PR10^{-6}$. De PR-contour is de plaatsgebonden risicocontour. De $PR10^{-6}$ is de contour waarbij de kans 1 op een miljoen is dat iemand overlijdt ten gevolge van een ontwikkeling, de $PR10^{-5}$ betreft de contour waarbij de kans 1 op 100.000 is. In het planMER wordt, conform de nieuwe methodiek onder de Omgevingswet, getoetst aan ligging van zeer kwetsbare objecten (gebouwen, zoals basisscholen, ziekenhuizen en verpleeghuizen), kwetsbare objecten (gebouwen en locaties, zoals woonfuncties en evenementlocaties >5.000 personen) en beperkt kwetsbare objecten (gebouwen en locaties, zoals kleine kantoorgebouwen (<1.500 m^2) en restaurants). Het onderscheid in kwetsbaarheid komt voort uit de verschillen in het aantal personen dat aanwezig is, de duur dat personen aanwezig zijn en in hoeverre personen zichzelf in veiligheid kunnen brengen bij een incident.

De veiligheidsanalyse toetst ook aan het groepsrisico. Het groepsrisico is de kans op het overlijden van een groep van 10, 100 of 1.000 personen als rechtstreeks gevolg van een calamiteit veroorzaakt door een activiteit. Het groepsrisico is geen onderdeel van Activiteitenbesluit en het Handboek Risicozonering Windturbines. Daarmee is de analyse voor het groepsrisico geen onderdeel van de wettelijke besluitvorming. Omdat inzicht in het groepsrisico echter wel relevant is voor een goede ruimtelijk ordening, wordt dit afgewogen in het planMER. Indien relevant wordt een groepsrisicoberekening gemaakt conform de nieuwe aanpak onder de Omgevingswet. Hierbij wordt getoetst aan aandachtsgebieden met omliggende beschermingsschillen tegen gevolgen van ongevallen met gevaarlijke stoffen.

Landschap

De effecten op landschap kunnen als volgt worden geordend:
- effecten op de karakteristieke kernkwaliteiten van het landschap;
- visuele effecten (die representatief voor aantal en grootte windturbines, verlichting, draaisnelheid et cetera).

Kwaliteit van de ingreep (die de effecten verzachten, compenseren of zelfs tot een beter landschap kunnen leiden):
- aansluiting van de opstelling bij de structuurbepalende landschapselementen;
- kwaliteit van de opstelling (eventuele leesbare geometrie, interferentie tussen opstellingen et cetera).

Hierbij sluiten we aan bij de resultaten van de reeds uitgevoerde landschapsanalyses, zoals benoemd in paragraaf 4.3 onder het alternatief Landschap.

Toelichting niet-beschouwde onderwerpen

Gezondheid

Rond de ontwikkeling van windturbines bestaan zorgen met betrekking tot gezondheid. Windturbines veroorzaken geluid (inclusief laagfrequent geluid) en slagschaduw, dit is niet alleen hinderlijk, maar kan ook gevolgen hebben voor de gezondheid. Met name voor geluidhinder is een verband aangetoond met gezondheidsklachten (onderzoek 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' van het RIVM uit 2020). Omdat de effecten op gezondheid met name raken aan geluid, wordt het aspect 'gezondheid' niet als apart criterium behandeld in het planMER. Tijdens de verdere uitwerking van de zoekgebieden, middels bijvoorbeeld een projectMER, kan gezondheid als milieuthema beschouwd worden.

6

REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU EFFECTENONDERZOEK WARMTE

6.1 Onderzoeksaanpak warmtebronnen

Geen kansen- en belemmeringenkaart warmte

Voor warmtetechnieken bestaan nog veel leemten in kennis. Ook wetgeving en beleid omtrent warmte zijn minder duidelijk dan de regels voor energietechnieken zoals wind- en zonne-energie. Bovendien variëren warmtetechnieken sterk in omvang en toepassing, waarmee niet op voorhand een algemene belemmeringenkaart is te maken. Ter illustratie: een woonwijk is ongeschikt voor realisatie van geothermie, maar biedt kansen voor een (kleinschalige) collectieve bodemlus in combinatie met een warmtepomp. Dit betekent dat de kansen en belemmeringen dusdanig samenhangen met de warmtetechniek, dat dit hoofdstuk geen algemene kansen- en belemmeringenkaart voor warmte laat zien. In het planMER worden de kansen en belemmeringen per warmtetechniek op hoofdlijnen beschouwd en in beeld gebracht.

Warmtekaart als basis voor alle warmtebronnen

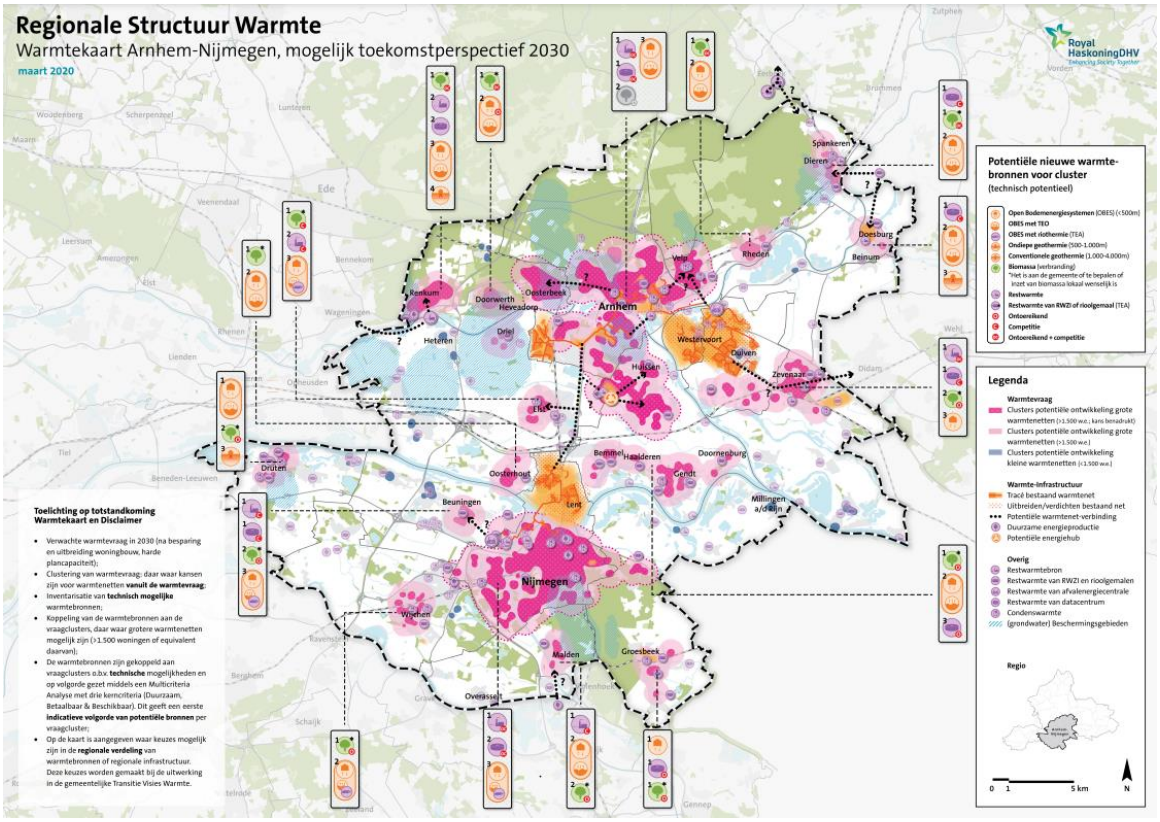
De regio heeft voor de RES 1.0 een de warmtestructuurkaart opgesteld (afbeelding 6.1). Voor elk cluster zijn 3 tot 5 mogelijke warmtebronnen benoemd. Hier zijn alleen de belangrijkste bronnen genoemd. Het kan zijn dat meer of meerdere warmtebronnen interessant zijn voor een specifieke warmte vraagcluster, zoals wijken, dorpen of bedrijventerreinen.

De resultaten zijn verwerkt tot een eerste, indicatieve warmtestructuurkaart voor de regio. Deze kaart geeft een indicatie van:

- waar in de regio de meeste vraag is naar warmte;
- welke duurzame warmtebronnen daar het meest geschikt zijn als vervanging van aardgas.

De warmtestructuurkaart biedt een basis voor het gesprek over de verdeling van de warmte die in onze regio beschikbaar is. Belangrijk is te vermelden dat deze kaart een momentopname is, gebaseerd op beschikbare data uit 2019. Het zegt niet of een alternatief warmtesysteem ook te realiseren is. De gegevens waarop de conceptkaart is gebaseerd, blijft de regio in de toekomst actualiseren. Ook zullen inzichten uit voorgaand onderzoek, onder meer op gebied van aquathermie en geothermie, tot aanpassingen leiden.

Afbeelding 6.1 Warmtekaart (RES 1.0, maart 2020)

De RES 1.0 benoemt in totaal acht warmtebronnen. Dit betreft, geprioriteerd in volgorde van benoeming, de volgende bronnen:

1 biomassa:
   - houtachtige biomassa: verbranden;
   - natte biomassa: vergisten;
2 restwarmte:
   - industrie;
   - condensatiewarmte;
   - datacenters;
   - TEA: RWZI, AWZI en rioolgemalen;
3 omgevingswarmte:
   - open WKO's;
   - ondiepe geothermie;
   - conventionele geothermie;
   - aquathermie TEO: oppervlaktewater, gemalen, stuwen;
   - aquathermie TEA: riothermie.

Voor alle warmtebronnen geldt dat de toepassing en effecten van individuele of collectieve warmtepompen ter ondersteuning van de warmteopwaardering van de warmtebron niet worden beschouwd. Deze leiden tot (zeer) lokale effecten die niet passen bij het detailniveau van het planMER. Bovendien veroorzaken deze warmtepompen geen onderscheidende milieueffecten die bijdragen aan de keuze voor een locatie of techniek. De mogelijke milieueffecten kunnen daarmee in per project nader worden onderzocht.

Voorliggende paragraaf presenteert de ingreep-effectrelaties (6.1.1) en onderzoeksaanpak (6.1.2) voor de effectanalyse op hoofdlijnen voor warmtebronnen.

6.1.1 Ingreep-effectrelaties warmtebronnen

Ingreep-effectrelaties geothermie
Tabel 6.1 laat de ingreep-effectrelaties zien voor geothermie.

Tabel 6.1 Ingreep-effectrelaties geothermie

Ingreep	Effect	Criterium
uitvoeren boring geothermieputten (> 500 m diepte) (aanlegfase)	aantasting opbouw en stabiliteit ondergrond	risico op (acute) diepe bodemdaling en ondiepe zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag op natuur	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	veiligheidsrisico's met gevolgen op mensen	invloed op externe veiligheid
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
gebruiksfase geothermie-installatie	ruimtebeslag in Natura 2000- en NNN-gebieden	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden
	ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken	effecten op ruimtelijk-visuele kenmerken

Ingreep-effectrelaties aquathermie
Aquathermie is warmtewinning uit water. Aquathermie kan worden toegepast op verschillende waterbronnen, namelijk:
- winning van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO);
- winning van thermische energie uit afvalwater (TEA);
- winning van thermische energie uit drinkwater (TED).

TEA is de winning van thermische energie uit de waterketen, zoals warm douche- en (af)waswater vanuit woningen. Dit warme water komt uit in de waterketen en verliest daar haar warmte. Met TEA wordt deze warmte gewonnen en ingezet om woningen te verwarmen. Hetzelfde geldt voor TED, waarbij thermische energie wordt gewonnen uit drinkwater. Bij beide vormen van aquathermie zijn individuele of collectieve warmtepompen nodig en wordt, in de meeste gevallen, gebruik gemaakt van een WKO-systeem. Daarmee zijn de ingrepen benodigd voor TEA en TED beperkt tot ingrepen op een klein schaalniveau. Deze ingrepen, en de daaruit volgende milieueffecten, passen niet bij het detailniveau van het planMER en worden daarom niet nader beschouwd.

Het planMER beschouwt alleen de effecten van TEO (thermische energie uit oppervlaktewater) in combinatie met een WKO-systeem op hoofdlijnen. TEO is ook mogelijk zonder WKO-systeem, maar dit is enkel relevant bij kleinschalige toepassing. Deze kleinschalige toepassingen passen niet bij het detailniveau van het planMER. Daarom dient voor TEO zonder WKO-systeem per projectonderzoek plaats te vinden en beschouwt dit planMER enkel TEO in combinatie met een WKO-systeem. Tabel 6.2 laat de ingreep-effectrelatie van TEO zien die in het planMER wordt beschouwd.

Tabel 6.2 Ingreep-effectrelaties aquathermie

Ingreep	Effect	Criterium
warm- en koudwaterlozing na winning van koude en warmte uit oppervlaktewater	verandering samenstelling, temperatuur en stroming oppervlaktewater	effect op de oppervlaktewaterkwaliteit

Voor de ingreep-effectrelaties die volgen uit toepassing van een open WKO-systeem wordt verwezen naar de ingreep-effectrelaties onder 'open WKO's'. Voor de ingreep-effectrelaties met betrekking tot ruimtebeslag in natuurgebieden (Natura 2000, NNN en overige gebieden) en aantasting van cultuurhistorische en archeologische waarden wordt verwezen naar de ingreep-effectrelaties van geothermie, zie tabel 6.3. Echter is de benodigde installatie voor TEO van dusdanig kleine omvang - vergelijkbaar met een transformatorhuisje in stedelijk gebied[1] - dat de verwachte effecten beperkter zijn dan bij geothermie.

Ingreep-effectrelaties open WKO's

De ingreep-effectrelaties van open WKO's komen op hoofdlijnen overeen met de ingreep-effectrelaties van geothermie. Daarom wordt hiervoor verwezen naar tabel 6.1. De ingreep verschilt in de diepte van de boring: de boring voor open WKO's vindt plaats op een diepte minder dan 500 m. Daarnaast is de benodigde (bovengrondse) installatie voor een WKO-systeem van dusdanig kleine omvang, dat de ingreep-effectrelaties gerelateerd aan ruimtebeslag en aantasting van belevingswaarden in aanmerkelijk mindere mate optreden dan bij geothermie. Bij open WKO's is sprake van onttrekking en lozing van grondwater. Deze ingreep-effectrelatie is uitgelicht in tabel 6.3.

Tabel 6.3 Ingreep-effectrelaties open WKO's

Ingreep	Effect	Criterium
aanleg en gebruik (onderhoud) van de WKO-putten	onttrekking en lozing van grondwater uit de reservoirs in het watervoerend pakket	invloed op de grondwaterkwaliteit, de oppervlaktewaterkwaliteit en de oppervlaktewaterkwantiteit

Voor externe veiligheid is geen representatief vergelijkbaar onderzoek gevonden wat een indicatie geeft voor een minimaal aan te houden afstand tot kwetsbare objecten. De afstand van 100 m is daarom niet van toepassing op WKO-systemen. Externe veiligheid dient daarom per project te worden afgewogen.

Ingreep-effectrelaties biomassa

Tabel 6.4 laat de ingreep-effectrelaties voor biomassa zien. De uitstoot van CO_2 wordt hierbij buiten beschouwing gelaten omdat dit niet aansluit bij het detailniveau van het planMER[2].

[1] Met een omvang van circa 3-4 m (l), bij 2 m (b) bij 2,5 m (h).

[2] Over de uitstoot van CO_2 door verbranding van biomassa is landelijk veel discussie. De EU heeft het verbranden van biomassa als CO_2-neutraal bestempeld. Dit omdat de vrijgekomen CO_2 uit de lucht is gehaald tijdens het groeiproces van de planten. Omdat planten tijdens de groei CO_2 opnemen, die bij de verbranding of vergisting weer vrijkomt, wordt gesproken over een kort cyclisch proces.

Tabel 6.4 Ingreep-effectrelaties biomassa

Ingreep	Effect	Criterium
verbranding, vergisting en vergassing biomassa om biogas te produceren. Dit wordt opgewaardeerd tot groen gas	stikstofemissie	stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden
verbranding biomassa om water te verwarmen.	emissie van geur, geluid en stof	invloed op geurhinder, geluidhinder en luchtverontreiniging (stof)
	veiligheidsrisico's met gevolgen op mensen	invloed op externe veiligheid

Voor de ingreep-effectrelaties met betrekking tot ruimtebeslag in natuurgebieden (Natura 2000, NNN en overige gebieden) en aantasting van cultuurhistorische en archeologische waarden wordt verwezen naar de ingreep-effectrelaties van geothermie, zie tabel 6.1.

6.1.2 Aanpak effectanalyse warmtebronnen

Effectbeoordeling warmtebronnen
De effectanalyse voor warmtebronnen omvat een analyse op hoofdlijnen. Dit maakt dat de effecten niet worden beoordeeld zoals de effecten van energietechnieken worden beoordeeld. Zo worden voor de warmtebronnen geen kansrijke (groen) en kansrijk te maken (geel) gebieden aangeduid op kaart. Op dit moment is onvoldoende informatie beschikbaar om een betrouwbaar onderscheid te kunnen maken tussen kansrijke gebieden en kansrijk te maken gebieden.

Interpretatie effectbeoordelingen warmte
De effectbeoordelingen van warmte dienen anders geïnterpreteerd te worden dan die van energietechnieken. Waar bij energietechnieken de effectbeoordelingen worden toegekend op basis van gegronde onderzoeken naar bekende milieueffecten van windturbines en zonnevelden, worden de milieueffecten van warmtetechnieken beperkt onderzocht. De effectbeoordelingen voor warmtetechnieken betreffen daarom een eerste inschatting van de aard van de milieueffecten. Een sterk negatieve beoordeling (--) betekent voor warmte dat op basis van de kenmerken van het gebied mogelijk sprake is van grote effecten die een risico vormen voor de uitvoerbaarheid van de onderzochte warmtetechnieken.

Wel wordt per warmtebron weergegeven welke gebieden vanuit milieuperspectief bij voorkeur vermeden worden (oranje) en op welke locaties de milieueffecten een risico voor de uitvoerbaarheid kunnen vormen (doorzichtig). Onderstaande kleurcodering (tabel 6.5) sluit aan bij de milieubelemmeringenkaarten voor de verschillende energietechnieken. Onderstaande tabel laat de toelichting voor deze beoordelingen zien. De effecten die niet onder een van deze beoordelingen vallen, worden samengevat in een tabel met aandachtspunten voor de vervolgfases.

Het planMER maakt een eerste schifting in voorkeurslocaties uit de warmtestructuurkaart door de milieuaspecten uit het planMER te projecteren op deze voorkeurslocatie. Hiermee is de potentie voor alle benoemde warmtebronnen afgezet tegen de effectbeoordeling van milieueffecten.

Tabel 6.5 Algemene maatlat beoordeling warmtebronnen

	Beoordeling	Toelichting algemeen
0	neutraal	effecten leiden niet tot een verslechtering van milieukwaliteiten ten opzichte van de referentiesituatie. Vanuit milieuperspectief hebben deze gebieden de voorkeur
-	negatief	effecten leiden tot een verslechtering van milieukwaliteiten ten opzichte van de referentiesituatie en/of zijn strijdig met vigerend beleid. Vanuit milieuperspectief hebben deze gebieden niet de voorkeur
--	sterk negatief	effect is vanwege de aard en omvang, of vanwege strijdigheid met milieu- en/of veiligheidswetgeving beperkt acceptabel. Daarbij zijn de mogelijkheden om effecten te mitigeren naar verwachting beperkt. Hierdoor vormen de effecten een risico voor de uitvoerbaarheid

Onderzoeksaanpak geothermie

Naast de warmtestructuurkaart is relatief veel onderzoek uitgevoerd naar de kansen voor geothermie in Nederland en de milieueffecten van geothermie. De provincie Gelderland heeft recent een potentieonderzoek uitgevoerd naar geothermie in Gelderland[1]. Hierdoor is voldoende relevante en regio-specifieke informatie beschikbaar over geothermie in algemene zin, de milieueffecten van geothermie en de mogelijkheden voor geothermie in de regio. De effecten die volgen uit de ingreep-effectrelaties worden op hoofdlijnen beschreven. Hierbij wordt ter onderbouwing gebruik gemaakt van bronmateriaal. Voor de milieuthema's laat de effectanalyse een beknopte uiteenzetting zien van de mogelijke verbodsbepalingen vanuit wetgeving, de te verwachte effecten en de aan te raden vervolgstappen. Tot slot worden de effecten beoordeeld conform de beoordelingsmethodiek uit tabel 6.1 en worden de aandachtspunten voor vervolgfases uiteengezet.

Onderzoeksaanpak aquathermie en open WKO's

Voor aquathermie en open WKO's worden de effecten beschouwd die op basis van de ingreep-effectrelaties de grootste milieueffecten lijken te veroorzaken. De effecten van open WKO-systemen komen op veel vlakken overeen met de milieueffecten van geothermie. Voor de vergelijkbare effecten wordt daarom verwezen naar geothermie. De overige milieueffecten voor aquathermie en open WKO-systemen worden beschouwd aan de hand van bronmateriaal en vigerende wettelijke- en beleidskaders. Voor beide bronnen bestaat de effectanalyse uit een beknopte beschrijving van deze effecten, gevolgd door een conclusie en effectbeoordeling en uiteenzetting van aandachtspunten voor de vervolgfase.

Onderzoeksaanpak biomassa

De warmtebronnen biomassa hebben betrekking op het verbranden of vergisten van biomassa. Hiervoor is een centrale benodigd waar biomassa zoals mest, slib, GFT, reststromen of overige biomassa wordt verbrand of vergist. Voor dergelijke centrales zijn richtafstanden bepaald om hinder op woningen te beperken. Deze richtafstanden zijn middels zoneringen vastgelegd in de Handreiking bedrijven van milieuzonering van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze handreiking bevat een lijst met een integrale benadering op aan te houden afstanden tussen het bedrijf en woningen voor de aspecten geluid, geur, stof en externe veiligheid. Deze richtafstanden vormen de basis voor de effectanalyse voor biomassa. Omdat deze richtafstanden op beide bronnen van toepassing zijn, worden de effecten van groen gas en biomassa samen beschouwd. Tot slot bevat de effectanalyse een effectbeoordeling en aandachtspunten voor vervolgfases.

6.2 Onderzoeksaanpak warmteopslag

Warmteopslag kan ondergronds (hoge temperatuuropslag (HTO) of thermische putten) en bovengronds (bovengrondse tankopslag). Diepe ondergrondse warmteopslag is opslag in bodemlagen op een diepte van meer dan 50 m. Ondiepe ondergrondse warmteopslag is opslag in constructies die minder diep zijn dan

[1]https://www.witteveenbos.com/fileadmin/Downloads/Div._documenten/Publieksrapportage_Potentieonderzoek_Geothermie_Gelderland.pdf.

50 m. De omvang van opslaginstallaties varieert en hangt af van de aangesloten warmtebronnen, de benodigde opslagcapaciteit en de (variabiliteit van de) warmtevraag. De milieueffecten van ondergrondse warmteopslag verschillen van bovengrondse warmteopslag. Daarom zijn zowel de ingreep-effectrelaties als de effectanalyse opgesplitst in een deel voor ondergrondse warmteopslag en een deel voor bovengrondse warmteopslag.

Collectieve ondergrondse warmteopslag is nog niet breed toegepast in Nederland en de rest van de wereld. Bovendien vormen juridische-, financiële en milieutechnische belemmeringen van HTO en thermische putten een risico voor de haalbaarheid van dergelijke projecten. Omdat weinig referentieprojecten voorhanden zijn, beperkt de effectanalyse voor warmteopslag zich tot een analyse op hoofdlijnen.

6.2.1 Ingreep-effectrelaties warmteopslag

Ingreep-effectrelaties ondergrondse warmteopslag

Tabel 6.9 presenteert de ingreep-effectrelaties voor ondiepe (<50 m) ondergrondse warmteopslag. De ingreep-effectrelaties voor diepe ondergrondse opslag (>50 m) zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de ingreep-effectrelaties van geothermie. HTO vindt plaats op dieptes die vergelijkbaar zijn aan- of minder diep zijn dan geothermieprojecten en dieper dan open WKO-projecten.

De diepte van de thermische put hangt af van de benodigde omvang en de oppervlakte. Hoe groter de oppervlakte, hoe minder diep de put hoeft te zijn. Beide variabelen hebben eigen voor- en nadelen, zoals ruimtebeslag, effecten op de bodem en effecten op grondwater.

Tabel 6.6 Ingreep-effectrelaties ondiepe ondergrondse warmteopslag (thermische putten)

Ingreep	Effect	Criterium
graafwerkzaamheden voor aanleg van de thermische put	aantasting opbouw en stabiliteit ondiepe ondergrond	risico op zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag in Natura 2000- en NNN-gebieden	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden
	tijdelijk ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
bemalingswerkzaamheden voor aanleg van de thermische put	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit
gebruiksfase van de thermische put	ruimtebeslag in Natura 2000- en NNN-gebieden	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden
	ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken	effecten op ruimtelijk-visuele kenmerken

Ingreep-effectrelaties bovengrondse warmteopslag

De ingreep-effectrelaties van bovengrondse warmteopslag hebben betrekking op de bovengrondse tankopslag. De ingreep-effectrelaties zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de ingreep-effectrelaties van ondergrondse warmteopslag. Daarom wordt hiervoor verwezen naar tabel 6.6. De verschillen zitten in:

1 voor bovengrondse warmteopslag leidt bemaling door de beperkte omvang niet tot onderscheidende effecten, waardoor dit geen onderdeel uitmaakt van de effectanalyse;
2 de effecten op de bodem, het grondwater en het ruimtebeslag treden in mindere mate op dan bij ondergrondse warmteopslag, doordat ingrepen in de bodem beperkter zijn in omvang en diepte;
3 de landschappelijke effecten van een bovengrondse opslagtank zijn groter dan de landschappelijke effecten van HTO. Een thermische put is over het algemeen lager dan een opslagtank, waarmee ook deze naar verwachting minder landschappelijke effecten veroorzaakt.

6.2.2 Aanpak effectanalyse warmteopslag

De warmtebronnen restwarmte, geothermie, biomassa, zonthermie en warmtepompen kunnen gebruik maken van ondergrondse- of bovengrondse warmteopslag. De effectanalyse voor warmteopslag is daarom relevant voor deze warmtebronnen.

Effectbeoordeling warmteopslag

De uitgangspunten voor de beoordeling van milieueffecten van warmteopslag zijn gelijk aan de uitgangspunten voor warmtebronnen. Ook hier worden neutrale, negatieve en sterk negatieve beoordelingen toegekend en weergegeven op kaart.

Onderzoeksaanpak ondergrondse warmteopslag

De effectanalyse voor ondergrondse warmteopslag focust zich op de effecten van HTO en thermische putten. Voor beide opslagtechnieken worden de milieueffecten in beeld gebracht, waarbij in veel gevallen een verwijzing is opgenomen naar de effectanalyses onder warmtebronnen. HTO lijkt immers in veel aspecten op een open WKO-systeem en geothermie, waardoor ook de milieueffecten vergelijkbaar zijn. Voor beide technieken ligt de focus op de onderscheidende milieueffecten ten opzichte van elkaar en ten opzichte van warmtebronnen. Zo wordt voor thermische putten meer aandacht besteed aan de effecten door ruimtebeslag en de effecten op de ruimtelijk visuele kenmerken. Bij de effectanalyse worden daarom de onderscheidende effecten apart beschreven en worden de overige milieueffecten -die vergelijkbaar zijn met warmtebronnen- enkel samengevat. Tot slot worden de milieueffecten beoordeeld en op kaart weergegeven en worden de aandachtspunten voor de vervolgfases uiteengezet.

Onderzoeksaanpak bovengrondse warmteopslag

De effectanalyse voor bovengrondse warmteopslag focust zich op de effecten van bovengrondse tankopslag. Net als voor ondergrondse warmteopslag, wordt ook hier zoveel mogelijk verwezen naar de effectanalyse van warmtebronnen. De bovengrondse warmteopslag onderscheidt zich van de ondergrondse bronnen door de effecten bovengronds, zoals ruimtebeslag en effecten op ruimtelijk visuele kenmerken. Ook hier worden enkel deze onderscheidende effecten apart beschreven en worden de overige milieueffecten samengevat.

6.3 Onderzoeksaanpak warmtedistributie

6.3.1 Ingreep-effectrelaties warmtedistributie

De realisatie van een warmtedistributienetwerk heeft effecten op verschillende milieuaspecten. Tabel 6.7 beschrijft welke ingreep-effectrelatie op hoofdlijnen te verwachten zijn voor het ondergrondse warmtenet.

Tabel 6.7 Ingreep-effectrelaties warmtedistributie

Ingreep	Effect	Criterium
werkzaamheden aanleg warmtenet (graafwerkzaamheden, bemaling en boringen)	aantasting opbouw en stabiliteit ondergrond	risico op (acute) diepe bodemdaling en ondiepe zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag in Natura 2000- en NNN-gebieden	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden
	tijdelijk ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
	kruisingen wegen, spoorwegen, vaarwegen en kabels en leidingen	kruisingen met bestaande infrastructuur
	belemmering toekomstig ruimtegebruik	effecten op toekomstig ruimtegebruik

Het milieuaspect externe veiligheid wordt niet beschouwd. Dit omdat voor het transport van warmte door buisleidingen op het gebied van externe veiligheid geen wettelijke eisen gelden met betrekking tot het plaatsgebonden risico en groepsrisico.

6.3.2 Aanpak effectanalyse warmtedistributie

Effectbeoordeling warmtedistributie

De milieueffecten als gevolg van de aanleg van het warmtenet worden niet beoordeeld. Dit omdat de effecten van de aanleg van het warmtenet in mindere mate spelen op regio- of gebiedsniveau, maar meer op specifieke locaties. Daarnaast zijn de effecten sterk afhankelijk van de ingreep ter plaatse en kan een deel van de effecten worden weggenomen door toepassing van maatregelen zoals een HDD-boring. Zo kan

aantasting van een archeologisch monument worden vermeden door een kleine tracéwijziging of kan onder het monument doorgeboord worden. Ook kan (mits minder dan circa 1 km) onder een natuurgebied worden doorgeboord. Daarnaast kan een warmteleiding in een natuurgebied worden aangelegd als voldaan wordt aan (strenge) voorwaarden. Het rood of oranje aanduiden van gebieden of locaties op kaart leidt daarmee tot een overschatting van effecten en dus tot een vertekend beeld van de mogelijkheden voor aanleg van het warmtedistributienetwerk. De effectanalyse beperkt zich daarmee tot een beschrijving van wat (niet) haalbaar is op grond van wetgeving en beleid.

Onderzoeksaanpak warmtedistributie

De effectanalyse voor warmtedistributie beperkt zich tot de effecten van de aanleg en het gebruik van het ondergrondse warmtenet.

Voor deze onderdelen betreft de effectanalyse een beschrijving van de milieueffecten op hoofdlijnen. De kansen voor realisatie, de beoogde tracés, de technische kenmerken en de hoeveelheid en locatie van benodigde bovengrondse installaties zijn namelijk onbekend. Deze hangen alle direct samen met de locaties en technische kenmerken van de warmtebronnen. Realisatie van een hoge- of middentemperatuur geothermiebron vraagt om een ander type warmtenet en bijbehorende bovengrondse installaties dan realisatie van een lagetemperatuur aquathermiebron. Daar komt bij dat de locatie van de warmtebron bepalend is voor de ligging van het warmtenet en daarmee ook van de milieueffecten van het warmtenet.

Dit maakt dat de effectanalyse een beschrijving op principeniveau betreft. Hierbij wordt niet altijd specifiek ingegaan op gebiedseigenschappen van de regio. Zo worden bijvoorbeeld de gebiedseigenschappen van natuurgebieden (bijvoorbeeld leefgebieden specifieke soorten) en gebiedsspecifieke landschappelijke waarden buiten beschouwing gelaten. Of, waar en hoe een warmtenet in of nabij de natuurgebieden in de regio komt te liggen is namelijk onbekend. Hetzelfde geldt voor het doorkruisen van landschappelijk waardevolle gebieden. Ook beschrijft deze effectanalyse geen effecten op het detailniveau van een wijk, buurt of woning. Deze effecten zijn dusdanig afhankelijk van de eigenschappen van de wijk, buurt of woning (dichtheid, aanwezige leidingen, woningeigenschappen) dat deze niet passen bij het detailniveau van het planMER.

Wel bevat het planMER voor het ondergrondse warmtenet en de bovengrondse installaties per milieuthema een effectbeschrijving op hoofdlijnen. Hierbij wordt per milieuthema (bodem, water, natuur, landschap, et cetera) beschreven wat de te verwachten effecten zijn op deze thema's. De thema's waarvoor de effecten op hoofdlijnen worden beschreven, volgen uit de ingreep-effectrelaties. Per milieuthema wordt naast de effectbeschrijving op hoofdlijnen aangegeven of, en zo ja, welke gebieden vanuit dat milieuthema bij voorkeur vermeden worden.

Voor het ondergrondse warmtenet beperkt de effectbeschrijving zich tot effecten gedurende de aanlegfase. Dit omdat tijdens de gebruiksfase in principe geen effecten optreden. Er geldt ook voor de warmtedistributie dat niet elk effect een risico vormt voor de uitvoerbaarheid van het project. De omvang van de effectbeschrijvingen loopt hierdoor uiteen. Daarnaast worden de effecten van aanleg van het warmtenet naar verwachting op hoofdlijnen vergelijkbaar met de aanleg van hoogspanningskabels. Daarom wordt bij sommige thema's verwezen naar de effectbeschrijving bij elektriciteit. Ook zijn de daar beschreven wettelijke- en beleidskaders in veel gevallen ook van toepassing op de warmtedistributie.

Uitgangspunten effectanalyse warmtedistributie

Warmtedistributie bestaat uit het ondergronds warmtenet en bovengrondse installaties. Veel beide onderdelen zijn nog veel factoren onbekend. Daarom zijn uitgangspunten gedefinieerd die achtergrondinformatie bieden voor de effectanalyse. Onder onbekende factoren worden onder andere de factoren verstaan:

- de aansluiting op het type warmtebron;
- de aansluiting op het type afnemer, zoals kassen of woningen;
- de omvang van het warmtenet (regionaal, sub regionaal, lokaal);
- de omvang van de buisleidingen;
- de omvang en de hoeveelheid benodigde bovengrondse installaties. Varieert ten minste per warmtebron, omvang van het warmtenet en het type afnemer.

Bovenstaande ontbrekende factoren maken dat de effectanalyse warmte zich beperkt tot een analyse op hoofdlijnen. Om een beeld te geven van de aard en omvang van het warmtedistributienet, worden de onderstaande uitgangspunten gehanteerd. Deze uitgangspunten worden gebruikt voor het bepalen van de effecten op hoofdlijnen. Daarnaast geven deze uitgangspunten een beeld van de te verwachten bandbreedte van mogelijke effecten van de warmtedistributie.

Diameter en lengte warmtetransportleidingen

De diameter van een warmtetransportleiding varieert met de omvang van het warmtenet. Een regionaal warmtenet, heeft baat bij een grotere buisleiding dan een lokaal warmtenet. Hoe groter de diameter, hoe meer warm water door de buis gevoerd kan worden. De diameter van de verschillende warmtenetten betreft:

1 een regionaal warmtenet: binnendiameter van 500 mm en een buitendiameter van 700-900 mm. Van toepassing op de aanvoer- en retourleiding. Inzet voor warmtebronnen met grote warmtepotentie, zoals restwarmte of grote geothermiebronnen;
2 een subretinaal warmtenet: binnendiameter tussen de 200 en 500 mm (aanvoer- en retourleiding). Inzet voor warmtebronnen met midden- tot hoge warmtepotentie, zoals kleinere restwarmtebronnen of geothermiebronnen;
3 een lokaal warmtenet: binnendiameter van circa 200 mm (aanvoer- en retourleiding). Inzet voor warmtebronnen met beperkte warmtepotentie, zoals aquathermie.

De lengte van de warmtetransportleiding varieert. Met name voor warmtebronnen als geothermie en aquathermie is een warmteleiding van circa 1,5 km het maximum. Dit omdat de warmteverliezen toenemen bij grotere transportafstanden. Voor een regionaal warmtenet kan de lengte oplopen tot tientallen kilometers. Hiervoor zijn persleidingen benodigd die de warmte onder druk van de restwarmtebron naar een (buffer)locatie pompen. Vanuit daar wordt de warmte opgewaardeerd of juist gecascadeerd (trapsgewijs proces) en ingevoerd op sub-regionale of lokale warmtenetten.

Aanlegmethode en diepte

Een warmtetransportleiding kan, net als een hoogspanningskabel, worden aangelegd in open ontgraving of met een gestuurde boring. De aanlegdiepte bij open ontgraving is circa 2 m. Bij aanleg met een boring kan de diepte oplopen tot 35 m. Dit kan nodig zijn voor kruising van een kanaal, snelweg of brede spoorweg. Voor beide aanlegtechnieken kan bemaling nodig zijn om de leidingen in den droge aan te kunnen leggen. Dit is afhankelijk van de grondwaterstand ter plaatse.

Isolatie

Warmtetransportleidingen zijn goed geïsoleerd. Warmte-uitstraling naar de bodem treedt hierdoor niet tot nauwelijks op. Er kan sprake zijn van minimale effecten op de bodem, het grondwater of ecologie. Dit zijn effecten die erg lokaal optreden. Deze maken daarom geen onderdeel uit van het planMER.

6.4 Kennisleemten, monitoring en evaluatie

In het planMER wordt aangegeven welke kennisleemten er bestaan en wat hun betekenis voor de besluitvorming is. Dit geldt voor zowel de energietechnieken wind en zon, als het onderdeel warmte. Bij het optreden van kennisleemten wordt de mate van betekenis beoordeeld en wordt zo nodig een monitoringsprogramma opgesteld. Met een monitoringsprogramma kan worden bepaald of de gemeten effecten overeenkomen met de voorspelde effecten en of andere of aanvullende maatregelen nodig zijn om de effecten te beperken. Deze gegevens kunnen tevens worden gebruikt voor de evaluatie van de besluitvorming tijdens of na afloop van de activiteiten ten behoeve van het ontwikkelen van grootschalige opwek in de regio.

7

PROCES EN PARTICIPATIE

7.1 M.e.r.-procedure

Het te doorlopen m.e.r.-proces bestaat op hoofdlijnen uit 2 fasen:
1 de NRD-fase;
2 de planMER-fase.

Voorliggende NRD en het op te stellen planMER maken deel uit van een m.e.r.-procedure om beslisinformatie te bieden voor een besluit over de RES 2.0 en de windvisie van de provincie Gelderland. De gemeenteraden, Provinciale Staten en Algemene Besturen van de waterschappen stellen de RES 2.0 vast. De Provinciale Staten stellen de windvisie vast.

De gemeenten zijn vervolgens verantwoordelijk voor de uitwerking van de RES 2.0 in beleid. Voor de uitvoering van projecten is aanvullend mogelijk een project-m.e.r.-procedure van toepassing. Er loopt nog een onderzoek in samenwerking met het Nationaal Programma RES welk detailniveau nodig is om de indirecte werking van de RES 2.0 te vergroten: als juridische basis voor een vergunningsaanvraag 'bouwwerk in strijd met de planologische voorschriften' en om vergunningverlening zo gemakkelijker te maken (zie ook paragraaf 1.4).

NRD-fase

De NRD markeert de start van de plan-m.e.r.-procedure. In dit NRD is uiteengezet welke alternatieven worden onderzocht in het planMER. Ook laat de NRD het beoordelingskader zien waaruit blijkt op welke milieuaspecten de alternatieven worden onderzocht en op welke wijze de milieueffecten worden beoordeeld. Het milieuonderzoek zoals gepresenteerd in dit NRD wordt uitgevoerd in het planMER.

PlanMER-fase

Het planMER maakt de geschikte en geschikt te maken zoekgebieden voor wind- en zonne-energie binnen de regio inzichtelijk. Het planMER biedt daarmee handvatten aan de regio om haar ambitie voor grootschalige opwek een stap verder te brengen. Het planMER biedt een transparante en integrale milieuafweging in het maken van de locatiekeuze(s) op hoofdlijnen.

Het planMER bevat en/of beschrijft in ieder geval de volgende onderdelen:
1 het doel van het voornemen;
2 een beschrijving van het voornemen en de ‘redelijkerwijs in beschouwing te nemen’ alternatieven, zowel (bijvoorbeeld) qua ligging als qua uitvoeringswijze;
3 welke plannen er eerder voor deze activiteit zijn vastgesteld en welke alternatieven daarin waren opgenomen;
4 voor welke besluit(en) het m.e.r. wordt gemaakt en welke besluiten met betrekking tot het voornemen al aan het planMER vooraf zijn gegaan;
5 een beschrijving van de ‘huidige situatie en de autonome ontwikkeling’ in het plangebied;
6 welke gevolgen het voornemen en de alternatieven hebben voor het milieu en een motivering van de manier waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven en een vergelijking van die gevolgen met de ‘autonome ontwikkeling’;
7 effectbeperkende c.q. mitigerende maatregelen;

8 leemten in kennis;
9 een publiekssamenvatting.

7.2 Inspraak en advies

7.2.1 Participatie

De RES GMR streeft naar nieuwe energie van, voor en door de regio. Daarom worden belanghebbenden vroegtijdig betrokken bij dit onderzoek. De gedachte achter participatie en de ervaring hiermee is dat intensieve samenwerking met de omgeving leidt tot betere projecten. Onder andere door ruimtelijke inpassing van het project die beter aansluit op de omgeving, doordat belanghebbenden meedenken, gebiedskennis en ideeën aandragen en doordat begrip voor elkaars belangen en standpunten toeneemt door samenwerking.

In de regio wordt samengewerkt, maar wordt ook gekeken naar wie waarvoor aan de lat staat. Zo past de regio het uitgangspunt uit de RES 1.0 'Lokale autonomie waar dat kan en benutten van de kracht van de regio waar dat moet' toe. Zo ook op gebied van participatie. Het planMER is een onderzoek op regionaal niveau, daarom zijn regionale stakeholders uitgenodigd om deel te nemen in de dialogen om de NRD te vormen.

Regionaal georganiseerde partijen die met hun belang verbonden zijn aan de RES worden beschouwd als regionale stakeholders. Zij zijn actief in de GMR en vertegenwoordigen lokale of landelijke achterban in de regio. De regionale stakeholders hebben meegedacht in 3 omgevingsdialogen over welke milieueffecten worden onderzocht en hoe gedetailleerd (zie bijlage III voor de lijst met regionale stakeholders).

In het najaar van 2022 wordt deze NRD gepubliceerd. Dan kan eenieder een reactie geven op deze NRD. Dit wordt een zienswijze genoemd. Aanvullend wordt in november 2022 voor iedereen die geïnteresseerd is een online informatieavond georganiseerd. We beantwoorden de zienswijzen in een reactienota en deze geven mogelijk aanleiding tot aanpassingen in de onderzoeksaanpak voor het planMER.

7.2.2 Advies Commissie voor de m.e.r.

De Cie-m.e.r. is een onafhankelijke commissie van deskundigen die adviseert in het kader van de m.e.r.-procedure. De inzet van de Cie-m.e.r. is deels verplicht en deels vrijwillig. Het is vrijwillig om de Cie-m.e.r. een advies te vragen in het voortraject, waar de NRD onderdeel van uitmaakt. Voor het planMER geldt een verplichting de Cie-m.e.r. om advies te vragen. Tijdens de NRD-fase geeft de Cie-m.e.r. een advies over het NRD dat ter inzage wordt gelegd. Hiervoor brengt de Cie-m.e.r. mogelijk ook een bezoek aan het plangebied. Op basis van de ontvangen adviezen van de Cie-m.e.r. en de inspraakreacties en adviezen, wordt de NRD met een reactienota vastgesteld. De Cie-m.e.r. geeft eveneens een advies op de inhoud van het planMER (een toetsingsadvies). Eventueel geven de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. aanleiding tot het maken van een aanvulling op het planMER, bijvoorbeeld om een aantal zaken wat verder uit te diepen of nadere accenten te leggen.

Bijlage(n)

BIJLAGE: AUTONOME ONTWIKKELINGEN

Tabel I.1 Autonome ontwikkelingen

Thema	Project/plan	Omvang/type	Status
Arnhem			
woningbouw	Stadsblokken-Meinerswijk	bouw circa 400 woningen, transformatie steenfabriek terrein en ontwikkelen evenemententerrein. Ontwikkeling natuurgebied Meinerswijk	Raad van State
Berg en Dal			
woningbouw	Reomie-terrein Ooij	woningbouw, aantal nader te bepalen	nader te bepalen
bedrijventerrein	Uitbreiding bedrijventerrein Groesbeek	uitbreiding van het bestaande bedrijventerrein van Groesbeek richting het oosten. Plan in verkennende fase	verkenning
energie-infrastructuur	Transformatorstation Beek	realisatie nieuw transformatorstation nabij Beek	voorbereiding vergunningen
zonnevelden	diverse zonneparken	er worden zes zonneparken verkend of deze zijn in voorbereiding van een vergunningsaanvraag. Twee liggen in het zoekgebied tussen Leuth en Millingen aan de Rijn, twee in het zoekgebied ten noordoosten van Groesbeek, één bij de RWZI bij Kekerdom/Millingen aan de Rijn en één op vuilstort “De Dukenburg”, nabij de Bruuk.	in voorbereiding
zandwinning	zandwinning Ooijse Graaf	zandwinningslocatie Ooijse Graaf, m.e.r.-procedure wordt gestart	in voorbereiding
Beuningen			
windturbines	Ontwikkeling Windpark Beuningen	5 windturbines met maximale tiphoogte van 245 m ten zuiden van de A73 en ten westen en oosten van de A50	Raad van State
zonnevelden	Ontwikkeling zonnevelden	4 zonnevelden ten zuiden van de A73 en ten oosten van de A50 met gezamenlijk oppervlakte van circa 40 hectare	onherroepelijke vergunning
grondbank	Grondbank	de grondbank bevindt zich in de noordoostoksel van knooppunt Ewijk. Hier vindt ontwikkeling plaats van de verondieping van een voormalige zandwinplas. Tevens wordt er een geluidswal ontwikkeld	nader te bepalen
zandwinning en recreatie	Beuningse plas	ten zuidoosten (tussen de ARN en de A73) van het dorp Beuningen wordt er een zandwinproject opgestart. Hierdoor zal er	project in uitvoering,

Thema	Project/plan	Omvang/type	Status
		in de toekomst een recreatieve waterplas: De Beuningse Plas ontstaan. De komende jaren wordt deze plas uitgegraven en zal de omgeving worden ingericht. Het idee is dat het project in 2035 is afgerond	zandwinning gestart
zandwinning	Geertjesgolf	Geertjesgolf betreft een zandwinproject in ontwikkeling gelegen in het Winssensche Veld ten zuiden van Winssen en in de uiterwaarden van de Waal bij Deest. Gedurende 15 jaar zal in dit gebied zand (beton- en metselzand en ophoogzand) en grind worden gewonnen voor de bouwgrondstoffenvoorziening. De binnendijks in de polder gelegen plassen die door de winning zullen ontstaan worden ingericht als natuur- en recreatiegebied. Tevens zullen er natuurwaarden aan de randen van het gebied worden gerealiseerd	eindsituatie bereikt, zandwinning gestart
Doesburg			
niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Druten			
zonneveld	zonneveld Larendeel	zonneveld met oppervlakte van 26 hectare ten zuiden van de N322, nabij Molenhoek	vergund
zonneveld	zonneveld Zevent	zonneveld met oppervlakte van circa 28 hectare ten zuiden van de N322 en Puiflijk	vergund
zonneveld	zonneveld Uivermeertjes	drijvend zonneveld op de voormalige zandwinning van de Uivermeertjes ter hoogte van de Laarstraat te Deest, netto 17 hectare	vergund
zonneveld	zonneveld Hooge Bobbert	zonneveld ten zuidwesten van Puiflijk, netto 6,6 hectare	vergund
zonneveld	zonneveld Groenendael	zonneveld aan de Ulandsestraat te Druten	in ontwikkeling
Duiven			
infrastructuur	doortrekken A15	de A15 wordt vanaf knooppunt Ressen als autosnelweg met 2x2 rijstroken doorgetrokken naar de A12 tussen Duiven en Zevenaar. Tussen Duiven en Zevenaar komt een nieuw knooppunt. De verwachting is dat de doortrekking eind 2025 gereed is	Raad van State
zonneveld	zonneveld nabij InnoFase	ontwikkeling zonneveld van circa 45 hectare in gebied naast InnoFase binnen zoeklocatie WZ5 van de RES 1.0	in ontwikkeling
bedrijventerrein	drie zoekgebieden bedrijventerreinen	aangewezen zoekgebieden in Omgevingsvisie voor uitbreiding bedrijventerreinen (aansluitend op bestaand bebouwd gebied)	in ontwikkeling
woningbouw	twee uitbreidingslocaties wonen en één reserve woningbouwlocatie	aangewezen uitbreidingslocatie wonen (Ploen-Noord en Plakse Weide) en reserve woningbouwlocaties (Biezenkampen), aangrenzend aan bestaand bebouwd gebied	in ontwikkeling

Thema	Project/plan	Omvang/type	Status
Heumen			
woningbouw	woningbouw Kanaalzone	plan voor realisatie circa 700 woningen in Kanaalzone aan westzijde Malden, op locatie huidige sportvelden	nader te bepalen
woningbouw	plan Zilverberg	bouw van 70 tot 100 woningen tussen Zilverbergweg en Kruisbergsestraat in Overasselt	in ontwikkeling
zonneveld	zonneveld Teersche Sluispolder	zonneveld met zo'n 42.000 zonnepanelen in het Energielandschap A73, nabij Heumen	in ontwikkeling (voorontwerp-bestemmings-plan)
Lingewaard			
infrastructuur	doortrekken A15	de A15 wordt vanaf knooppunt Ressen als autosnelweg met 2x2 rijstroken doorgetrokken naar de A12 tussen Duiven en Zevenaar. De snelweg kruist het Pannerdensch Kanaal met een brug. De verwachting is dat de doortrekking eind 2026 gereed is	Raad van State
Nijmegen			
bedrijventerrein	bedrijventerrein De Grift	uitbreiding bedrijventerrein De Grift in noorden Nijmegen uitbreiden tussen De Griftdijk, A15 en de A325	voorbereiding bestemmings-plan
Overbetuwe			
nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen
Rheden			
woningbouw	woningbouw ziekenhuislocatie Velp 'Masterplan IJsseldistrict'	ontwikkeling circa 800 woningen	uitwerking masterplan
zandwinning	zandwinning Havikerwaard	zandwinning en aanleg water en natuur deels in	deels in uitvoering, MIRT-traject een tweede fase
Renkum			
nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen
Rozendaal			
geen relevante ontwikkelingen voorzien			
Westervoort			
woningbouw	Westervoort-Noord	uitbreidingslocatie wonen ten noorden van stedelijk gebied Westervoort	in ontwikkeling
Wijchen			
woningbouw	nieuwbouw Wijchen-West	circa 1.300 woningen aan westzijde van Wijchen. Het gebied wordt aan de westelijke zijde begrensd door de provinciale weg N845, aan de noordzijde door de Hernenseweg, aan de oostzijde door de Randweg Noord/Westerdreef en aan de zuidzijde door de Ravensteinseweg	voorbereiding uitvoering

Thema	Project/plan	Omvang/type	Status
woningbouw	nieuwbouw Huurlingsedam	woningbouw aan zuidoostzijde van Wijchen, tussen Oosterweg, N324 en Huurlingsedam	voorbereiding uitvoering
bedrijventerrein	uitbreiding Bijsterhuizen	uitbreiding bedrijventerrein Bijsterhuizen met circa 40 hectare tussen A325m Schoenaker, Nieuwe Wetering en Wilhelminalaan	nader te bepalen
zonneveld	zonneveld Kampbroek	zonneveld aan de Kambroek 5 te Hernen. Netto 11 hectare	vergund
zonneveld	zonneveld Bankhoef	zonneveld aan de Bankhoeve en het Papenstraatje te Leur	in ontwikkeling
Zevenaar			
infrastructuur	doortrekken A15	de A15 wordt vanaf knooppunt Ressen als autosnelweg met 2x2 rijstroken doorgetrokken naar de A12 tussen Duiven en Zevenaar. Tussen Duiven en Zevenaar komt een nieuw knooppunt. De verwachting is dat de doortrekking eind 2025 gereed is	Raad van State

II

BIJLAGE: STURENDE CRITERIA NATUUR MIDDELS EEN QUICKSCAN

Voor het beoordelen van het thema natuur is een quickscan uitgevoerd om inzicht te krijgen in mogelijke risico's en voorkeuren voor wat betreft wind- en zonne-energie locaties ten aanzien van waardevolle en/of beschermde natuurgebieden en beschermde soorten. Deze bijlage bevat de basis voor de beoordeling van de effecten op natuur. In deze quickscan[1] is onderscheid gemaakt tussen het scenario voor de realisatie van een windpark en dat voor de realisatie van een zonneveld. Wind- en zonnevelden verschillen immers sterk van elkaar wat betreft het effect op beschermde natuurwaarden (gebieden en soorten). Bij zonnevelden wordt een relatief groot gebied bedekt met zonnepanelen. In de gebruiksfase zijn de effecten gering en voornamelijk beperkt tot ruimtebeslag. Bij windparken is het directe ruimtebeslag relatief beperkt. Effecten treden met name op tijdens de gebruiksfase doordat de draaiende rotorbladen aanvaringsslachtoffers veroorzaken onder vogels en vleermuizen en een verstorende werking kunnen hebben op vogels.

Voor de beoordeling van de mate van geschiktheid in het kader van natuurwetgeving- en beleid, is in de quickscan onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:

- **ongeschikt**:
  - gebieden waar realisatie van wind- dan wel zonneveld *juridisch niet haalbaar* wordt geacht in het kader van natuurwetgeving- en beleid;
  - gebieden waar realisatie van wind- dan wel zonneveld in theorie onder voorwaarden mogelijk is, doch waarvan de *kans op goedkeuring vanuit natuurwetgeving- en beleid zeer laag* wordt ingeschat;
- **mogelijk geschikt**: gebieden waar de realisatie van wind- dan wel zonneveld *onder voorwaarden mogelijk* is, waarvan de kans op goedkeuring vanuit natuurwetgeving- en beleid als matig-hoog wordt ingeschat;
- **geschikt**: gebieden waar de realisatie van wind- dan wel zonneveld zonder strenge voorwaarden (mits eventueel beperkte mitigerende maatregelen ten aanzien van beschermde soorten) juridisch *haalbaar* wordt geacht in het kader van natuurwetgeving- en beleid.

Tabel II.1 Sturende criteria natuur - wind en zon

Sturende criteria	Mate van geschiktheid	Onderbouwing
weidevogelgebied	ongeschikt voor wind en zon	voor weidevogelgebieden geldt op basis van artikel 2.51a in de Omgevingsverordening Gelderland (geconsolideerd op 1 februari 2022) dat een nieuw bestemmingsplan in ieder geval een nieuwe windturbine of nieuw zonneveld niet toe staat. Hier kan middels de bepalingen in artikel 1a.2 niet van worden afgeweken. Bij de realisatie van een wind- of zonneveld moet er dus rekening mee worden gehouden dat deze buiten de contouren van de genoemde weidevogelgebieden worden gerealiseerd

[1] In de quickscan natuur is enkel getoetst op de effecten in de gebruiksfase van het te realiseren wind- of zonneveld. Tijdelijke effecten die na de aanlegfase voorbij zijn (zoals een tijdelijke invloed op het landschap of op ruimtegebruik door aanlegwerkzaamheden), worden in het planMER immers niet beschouwd, tenzij deze een risico kunnen vormen voor de uitvoerbaarheid. Tijdelijke effecten zijn over het algemeen niet bepalend voor de keuze voor zoekgebieden of een keuze tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Effecten die optreden tijdens de aanlegfase, maar een langere doorwerking hebben (zoals stikstofdepositie), worden eveneens niet beschouwd in het planMER. Dit kan, evenals overige tijdelijke effecten worden beschouwd in een projectMER voor concrete energieprojecten.

Sturende criteria	Mate van geschiktheid	Onderbouwing
impact op Natura-2000 gebieden	ongeschikt voor wind en zon	gezien voor de aangewezen habitattypen van beide Natura 2000-gebieden telkens een behoud- dan wel een uitbreidingsdoelstelling geldt, is bij ruimtebeslag binnen deze habitattypes sowieso sprake van een negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling(en) (IHD). Dit effect is tevens niet te mitigeren. Het realiseren van een windpark binnen de contouren van aangewezen habitattypen wordt dan ook juridisch niet haalbaar geacht. Het is van belang dat bij realisatie van een wind- of zonneveld, het ruimtebeslag in ieder geval buiten de contouren van deze habitattypen plaatsvindt
impact op GNN gebieden	ongeschikt voor wind	hoewel het GNN door de provincie Gelderland wordt aangemerkt als 'niet kansrijk' voor de ontwikkeling van windenergie, wordt in de beleidslijn Windenergie van de provincie ook gesteld dat deze gebieden niet geheel op voorhand worden uitgesloten. Zie regel “binnen deelgebieden van GNN gereserveerd voor windenergie” voor de mogelijk geschikte gebieden voor wind binnen GNN.
impact op GNN gebieden	mogelijk geschikt zon	volgens de provinciale omgevingsverordening is binnen het GNN een andere bestemming dan natuur (zoals wind- of zonne-energie) alleen mogelijk indien (i) er sprake is van groot openbaar belang, (ii) er geen reële alternatieven aanwezig zijn en (iii) de negatieve effecten op de kernkwaliteiten en het oppervlak van het gebied en de ecologische samenhang binnen het gebied zoveel mogelijk worden beperkt, en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd
binnen deelgebieden van GNN gereserveerd voor windenergie	mogelijk geschikt voor wind	voor windturbines geldt dat deze onder voorwaarden zijn toegestaan in de hiervoor voorziene verkenningsgebieden, waar de effecten op de kernkwaliteiten op voorhand als beperkt worden ingeschat. Deze delen van het GNN liggen in zones langs Rijkswegen. Oprichting van windturbines is in deze delen van het GNN mogelijk als samen met de realisatie van de windturbines maatregelen worden getroffen die per saldo aantasting van de kernkwaliteiten van het GNN voorkomen. In dat saldo zijn vergroting van de oppervlakte natuur en versterking van de ecologische samenhang belangrijke randvoorwaarden. Voor het plaatsen van windturbines in het verkenningsgebied voor windenergie in het GNN dient het oppervlak van natuur dat verloren gaat voor 200 % gecompenseerd te worden. De versterking wordt vastgelegd in een natuurversterkingsplan
ganzenrustgebied[1]	mogelijk geschikt wind en zon	in ganzenrustgebieden geldt een 'ja, mits'-beleid van de provincie Gelderland. Windparken en zonnevelden zijn hier weliswaar enkel toegestaan indien (artikel 2.51b): - uit onderzoek blijkt dat deze activiteit of ontwikkeling wordt uitgevoerd op een locatie waar de nadelige gevolgen voor de functie als rustgebied voor overwinterende ganzen zoveel mogelijk worden beperkt; en - na uitvoering minimaal 500 hectare in het betreffende ganzenrustgebied overblijft
groene ontwikkelingszo-nes	mogelijk geschikt voor wind en zon	de GO bestaat uit gebieden rond het GNN, waaronder weidevogelgebieden en ganzenrustgebieden, en vormt een ecologische verbinding tussen delen van het GNN. In de GO is er sprake van terughoudend beleid van de provincie Gelderland ten aanzien van de ontwikkeling van wind- of zonne-energie. Nieuwe kleinschalige ontwikkelingen zijn onder voorwaarden wel mogelijk
waardevol open gebied	mogelijk geschikt voor wind en zon	voor waardevolle open gebieden is de grootschalige openheid de belangrijkste kernkwaliteit. Daarom geldt als uitgangspunt dat ruimtelijke ingrepen die de openheid aantasten niet zijn toegestaan. Open gebieden zijn soms ook kansrijke plekken voor het opwekken van windenergie. Met het oog op de maatschappelijke opgave voor duurzame energie, is het daarom onder voorwaarden mogelijk om een windturbinepark met meer dan 3 windturbines op te richten in open gebieden. De voorwaarden (Omgevingsverordening artikel 2.62) zijn dat bij het bestemmingsplan aandacht wordt besteed aan de volgende punten: a. de ruimtelijke kenmerken van het landschap; b. de maat, schaal en inrichting in het landschap; c. de visuele interferentie met een nabij gelegen windturbine of windturbines; d. de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap; e. de beleving

[1] Het ganzenrustgebied overlapt volledig het stiltegebied.

Sturende criteria	Mate van geschiktheid	Onderbouwing
		van de windturbine of het windturbinepark in het landschap. Bij realisatie van een wind- of zonneveld binnen de grenzen van het waardevol open gebied dient de initiatiefnemer de wijze van compensatie van de kernkwaliteiten en de wijze waarop aandacht aan voorkomende soorten wordt besteed vast te leggen in een natuurversterkingsplan dat onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan
zone van 1- 8 km rondom Natura 2000-gebied Veluwe	mogelijk geschikt voor wind	in het onderzoek van Altenburg & Wymenga[1] is bepaald dat de wespendief de meest beperkende soort is (belangrijkste aandachtsoort) voor het plaatsen van windturbines bij dit natuurgebied; de Veluwe vormt binnen Nederland het kerngebied van de wespendief. Op basis van dit onderzoek is geconcludeerd dat de realisatie van een windpark buiten de Veluwe onder voorwaarden mogelijk is. De meest relevante criteria daarbij zijn het aantal beoogde turbines en de afstand van de Veluwerand waarop deze worden geplaatst. Op basis van dit onderzoek is vastgesteld dat de plaatsing van (in totaal) 10 turbines op alle afstanden tussen 1–8 km van de Veluwerand mogelijk is zonder dat dit significant negatieve effecten heeft op de wespendiefpopulatie. Bij 25 turbines is dit pas mogelijk op een afstand van minimaal 5 km. Grote aantallen turbines, zoals 75 of 100, zijn zonder effectieve mitigerende maatregelen niet mogelijk binnen een afstand van 8 km van de Veluwe. Met toepassing van mitigerende maatregelen zoals een stilstandsvoorziening neemt de ruimte voor windturbines nabij de Veluwe wel toe. Er wordt op dit moment nog onderzoek gedaan onder welke randvoorwaarden (met welke maatregelen) realisaties van windprojecten nabij de Veluwe mogelijk zijn
zone van 1 - 8 km rondom Natura 2000-gebied Veluwe	geschikt voor zon	op voorhand worden geen belangrijke knelpunten vanuit natuurwet- en beleid verwacht
zone van 10 km rondom Natura 2000-gebied Rijntakken	mogelijk geschikt voor wind	het Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen voor broedvogels, waarvan de verspreiding tijdens het broedseizoen beperkt blijft tot de leefgebieden binnen het Natura 2000-gebied zelf, of hooguit tot een halve kilometer daarbuiten in geval van de roerdomp. Een aantal van de aangewezen niet-broedvogels kan echter op grotere afstand van het Natura 2000-gebied foerageren. Ganzen bijvoorbeeld kunnen tot maximaal 30 kilometer afstand van de slaapplaats foerageren[2]. Binnen 10 kilometer van slaapplaatsen in de directe omgeving (grootste slaapplaats[3] in de Rhederlaag, kleinere slaapplaatsen in de Hondsbroeksche Pleij, Meinerswijk en Immerlooplas) liggen veel geschikte foerageergebieden. Het is daarom aannemelijk dat het overgrote deel van de aangewezen ganzen van Rijntakken binnen 10 kilometer afstand van deze slaapplaatsen foerageert. Naar verwachting is de realisatie van een windpark in deze zone enkel onder voorwaarden (gepaste mitigerende maatregelen) mogelijk
zone van 10 km rondom Natura 2000-gebied Rijntakken	geschikt voor zon	op voorhand worden geen belangrijke knelpunten vanuit natuurwet- en beleid verwacht

1 E. Klop, J. Stahl, H. Sierdsema, P. Alefs, J. Latour 2020. Windenergie op en rondom de Veluwe. Effecten op Wespendief en andere soorten. A&W rapport 20-140, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwalden.

2 Nolet, B.A., J.M. Baveco & H. Kuipers, 2009. Evaluatie opvangbeleid 2005 - 2008 overwinterende ganzen en smienten. Deelrapport.

3 Een modelberekening van de capaciteit van opvanggebieden voor overwinterende ganzen en smienten. Alterra, Wageningen.

Beschermde soorten

Gezien de grootte van de regio, is het niet mogelijk om op niveau van individuele soorten een beoordeling te doen van het potentieel voorkomen. Wel is hieronder voor zowel wind- als zonnevelden een overzicht gegeven van waar risicosoorten voornamelijk worden verwacht en waar het risico op overtredingen met betrekking tot beschermde soorten groot is. Het betreft een analyse op hoofdlijnen op basis van een deskundigenoordeel.

Risico voor beschermde soorten bij realisatie windpark

Bij de realisatie van een windpark, zijn vogels en vleermuizen[1] de belangrijkste risicosoorten. Effecten treden met name op tijdens de gebruiksfase doordat de draaiende rotorbladen aanvaringsslachtoffers veroorzaken onder vogels en vleermuizen en een verstorende werking kunnen hebben op vogels (door o.a. geluid en slagschaduw).

Effecten op andere diersoorten dan vogels en vleermuizen zijn zeer beperkt tot afwezig. Voor deze soorten (bv. kleine ongewervelde dieren) gelden naar verwachting enkel zeer lokale directe effecten door het fysiek verdwijnen of ongeschikt worden van habitat ter plaatse van de mast met fundering.

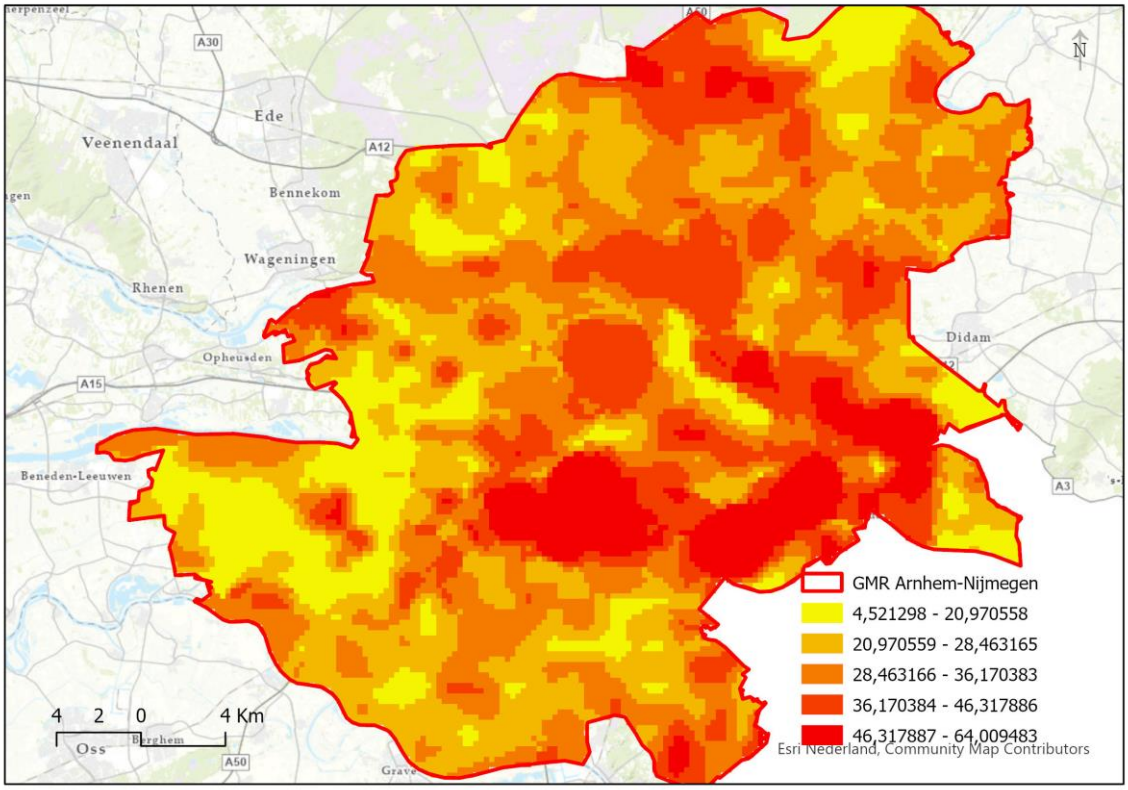
Windturbines kunnen negatieve gevolgen hebben voor vogels. Er is kans op directe sterfte door aanvaring met de rotorbladen of de mast. Daarnaast kunnen de turbines de leefgebieden van vogels verstoren. Hiermee wordt rekening gehouden bij de planning van een windturbinepark. Sovon heeft in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit onderzocht waar veel vogelsoorten voorkomen die kwetsbaar zijn voor windparken. Met gegevens over de verspreiding, aantallen en vliegbewegingen van deze vogelsoorten zijn kaarten (zie afbeelding II.1) gemaakt met gebieden waar naar verwachting de risico's van windturbines op kwetsbare soorten het grootst zijn[2].

Op basis van deze kaart is te zien dat de hoogste risicozones binnen de regio zich in het oosten van de regio bevinden, in de zone langs de Waal en de Nederrijn.

[1] Vleermuissoorten die relatief vaak als slachtoffer worden aangetroffen zijn 'aerial hawkers'. Het betreft met name soorten die in open omgeving op grotere hoogte jagen. In Nederland lopen vooral gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, bosvleermuis, laatvlieger en tweekleurige vleermuis risico.

[2] Sierdsema H., Foppen R., van Els P., Kampichler C. & Stahl J. 2021. Achtergronddocument windenergie gevoeligheidskaart vogels. Sovon-rapport 2021/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Afbeelding II.1 Risicokaart[1] broedvogels en niet-broedvogels i.r.t. windturbines; deelkaart regio Arnhem Nijmegen; Het kaartbeeld geeft in kleuren het relatieve verschil weer tussen gebieden van de kans dat windturbines een negatief effect zullen hebben op zowel broed- als niet-broedvogelpopulaties. In roodtinten de gebieden met de hoogste kans, in oranje en geel de gebieden met de laagste kans. Voor nadere uitleg van de interpretatie en de beperkingen van deze kaartbeelden[2] zie Sovon-rapport 2021/09

Ten aanzien van de wet natuurbescherming soortenbescherming een aantal aandachtspunten met betrekking tot de locatiekeuze voor een windpark. Zo is het, om risico's voor vogels en vleermuizen -en dus voor overtreding van de wet natuurbescherming- te beperken, van belang dat het windpark bij voorkeur wordt gerealiseerd:

- buiten de hoge risicozone voor vleermuizen, zoals weergeven in afbeelding II.1;
- op een minimumafstand van 200 m van voor vleermuizen relevante landschapselementen (bomenrij, haag, bos(rand), waterloop en oever, kuststrook)[3].

Omdat aanvaringslachtoffers (vogels en vleermuizen) nooit geheel zijn te voorkomen, is voor de realisatie van een windpark altijd een ontheffing Wnb (inclusief mitigatie- en compensatieplan) nodig.

Risico voor beschermde soorten bij realisatie zonneveld

Bij de realisatie van zonnevelden zijn de grootste effecten te verwachten voor vogels; dit is dan ook de belangrijkste risicogroep voor dit type projecten. Aanleg van zonnevelden of het plaatsen van zonnepanelen kan de betreffende locatie geheel of gedeeltelijk ongeschikt maken als leefgebied voor vogels. Het gaat om

---

1 Deze kaart laat niet de daadwerkelijke aanwezigheid van vogels zien. En ook niet de sterfte, of verstoring als er een windturbine in het gebied zou komen te staan. Het is een verwachting van een risico bij plaatsing van windturbines op een bepaalde plek. Deze verwachting is berekend op basis van wat men weet over de aanwezigheid van soorten en de kennis van hun leefgebiedseisen. En de kaart geeft een beeld van alleen de voor windturbines kwetsbare vogelsoorten.

2 Sierdsema H., Foppen R., van Els P., Kampichler C. & Stahl J. 2021. Achtergronddocument windenergie gevoeligheidskaart vogels. Sovon-rapport 2021/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
Sovon (2021). Gevoeligheidskaart vogels, https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/18101, geraadpleegd op 04-07-2022.

3 https://www.eurobats.org/sites/default/files/documents/pdf/Advisory_Committee/AC10_Doc_9_Report_IWG_WindTurbines.pdf.

verlies en aantasting van foerageer-, broed-, rust- en slaapplaatsen op land en water. Het afvangen van licht door de panelen kan ook een negatieve invloed hebben op het onderwaterleven en bodemleven en dat kan weer negatieve effecten hebben op de voedselbeschikbaarheid voor vogels[1].

Ten aanzien van de wet natuurbescherming soortenbescherming een aantal aandachtspunten met betrekking tot de locatiekeuze voor een zonneveld. Zo is het, om risico's voor vogels - en zo ook een overtreding van de Wnb - zoveel mogelijk te voorkomen, van belang dat de zonnevelden niet worden geplaatst in belangrijke vogelgebieden (N2000, GNN/GO, ganzenrustgebied, weidevogelgebied, waardevol open gebied). Voor de keuze van een geschikte zonneveldlocatie wordt een voorkeursvolgorde gehanteerd: (1) eerst op daken en gevels van gebouwen, (2) dan onbenutte terreinen zonder natuurwaarden in bebouwd gebied, (3) infrastructurele werken en gronden in bebouwd gebied, en (4) tot slot in het landelijk gebied op gronden met geen of zeer weinig belang voor vogels en andere natuurwaarden.

Zodra de locatie van een zonneveld bekend is moet nader onderzoek worden gedaan naar de aanwezige beschermde soorten - met name vogelsoorten (belangrijkste risicogroep) - en de functie van het terrein voor deze soorten, zodat een schatting kan worden gemaakt van de impact van de locatiekeuze.

Tabel II.2 Overzicht IHD typen/soorten en globale inschatting van risico op significant negatieve effecten IHD bij realisatie van wind- of zonneveld in het betreffende Natura 2000-gebid

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
Habitattype	H2310, H2320, H2330, H3130, H3160, H3260A, H4010A. H4030, H5130, H6230, H6410, H7110B, H7140A, H7150, H7230, H9120, H9190, H91D0, H91E0C	n.v.t.	hoog, negatief effect bij ruimtebeslag binnen habitattype (oppervlakteverlieshabitat)	hoog, negatief effect bij ruimtebeslag binnen habitattype (oppervlakteverlies habitat
Habitatsoort	gevlekte witsnuitlibel	?/? (Svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in vennen van Natura 2000 (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in vennen van Natura 2000 (verlies leefgebied)
	vliegend hert	?/? (Svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in oud eikenbos en beuken-eikenbos met hulst binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in oud eikenbos en beuken-eikenbos met hulst binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)
	rivierdonderpad	?/? (Svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)
	beekprik	?/? (Svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)

[1] Vogelbescherming Nederland, https://www.vogelbescherming.nl/over-ons/standpunten/standpunt-zonne-energie, geraadpleegd op 4 juli 2022.

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
	drijvende waterweegbree	?/? (svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)
	kamsalamander	?/? (svl gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in landbouwenclaves/bos-randen binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in landbouwenclaves/bosranden binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)
	meervleermuis	?/? (svl gunstig)	matig, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag nabij bunkers (aantasting winterverblijf) en waterrijke gebieden (aantasting/verlies foerageergebied) én mogelijk negatief effect bij onderbreking landschap structuren (obstructie vliegroute) en bij in werking treden turbines (verstoring & beperkt aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag nabij bunkers (aantasting winterverblijf) en waterrijke gebieden (aantasting/verlies foerageergebied)
broedvogel	wespendief	nee/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen bos (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen bos (verlies leefgebied)
	nachtzwaluw	ja/+	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	ijsvogel	ja/?/	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	draaihals	ja/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	zwarte specht	nee/=	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	boomleeuwerik	nee/=	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
			treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	
	duinpieper	nee/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	roodborsttapuit	ja/+	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	tapuit	nee/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	grauwe klauwier	ja/=	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
Rijntakken				
Habitattype	H3150, H3260B, H6120, H6430A, H6430B, H6430C, H6510A, H6510B, H9120, H91E0A, H91E0B, H91E0C, H91F0	n.v.t.	hoog, negatief effect bij ruimtebeslag binnen habitattype (oppervlakteverlieshabitat)	hoog, negatief effect bij ruimtebeslag binnen habitattype (oppervlakteverlies habitat
Habitatrichtlijnsoort	zeeprik, rivierprik, elft, zalm, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, rivierdonderpad, bever, otter	?/?	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in waterpartijen binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in waterpartijen binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)
	kamsalamander	?/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	meervleermuis	?/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
broedvogel	dodaars	ja/+	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	aalscholver	nee/+	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	roerdomp, eoudaap, grote karekiet, porseleinhoen, kwartelkoning, watersnip, zwarte stern, ijsvogel	nee/?	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	oeverzwaluw	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	blauwborst	ja/=	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
niet-broedvogel	fuut, aalscholver nonnetje	nee/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	tafeleend, kuifeend	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	wintertaling, wilde eend, pijlstaart, slobeend, bergeend, krakeend	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	kleine zwaan, wilde zwaan	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
	toendrarietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans, smient	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	scholekster, goudplevier, kievit, kemphaan, grutto, tureluur, wulp	?/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)

* Trend is positief (+), stabiel (=), negatief (-) of onbekend (?).

III

BIJLAGE: LIJST MET REGIONAAL GEORGANISEERDE STAKEHOLDERS

Tabel III.1 Lijst met regionaal georganiseerde stakeholders

Type organisatie	Uitnodiging ontvangen	Deelgenomen aan dialogen
Agrarisch		
Agrarische Collectieven (Agrarisch Natuur Beheer ANB)	x	
(N)LTO	x	x
(Z)LTO	x	
Greenport Gelderland	x	
Organisatie arg. bedrijven en platteland	x	
NEXTgarden Glastuinbouw	x	x
Cultuurlandschap		
Gelders genootschap	x	
Gelders Landschap en kastelen	x	x
Het Geldersch Landschap	x	x
Stichting Landschapsbeheer Gelderland	x	
Vereniging Nederlandse cultuurlandschappen	x	x
Natuur		
Faunabeheereenheid	x	
Natuur en Milieu Gelderland	x	x
Hall van Larenstein (voormalig: Kennis Centrum Natuur en Leefomgeving)	x	x
Natuurmonumenten	x	x
SBNL/Natuurlijk Platteland Oost	x	
Sovon	x	
Staatsbosbeheer	x	
ARK Natuurontwikkeling	x	
Bosgroep	x	
Grondeigenaar		
Gelders particulier grondbezit	x	x
Nationaal Park de Hoge Veluwe	x	
Ontwikkeling		
Vertegenwoording van energiecoöperaties	x	x
Innofase	x	

Type organisatie	Uitnodiging ontvangen	Deelgenomen aan dialogen
Vertegenwoordiging van ontwikkelaars zon	x	
Vertegenwoordiging van ontwikkelaars van wind-zon (NWEA)	x	x
Belangenvereniging voor omwonenden windturbines	x	x
ProRail	x	
Rijkswaterstaat	x	
Overig		
Gelderse vereniging dorpshuizen en kleine kernen	x	
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN)	x	
Leisure lands (recreatie)	x	
ODRN (omgevingsdienst)	x	
VNO-NCW	x	
VGGM (gezondheid)	x	x
GGD zuid	x	x
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	x	x
TenneT	x	
Vitens (drinkwater)	x	
Liander	x	
JongRES	x	x
Tegenwind	x	
Leefbaarheidsalliantie Gelderland	x	
Gelders Energie Akkoord	x	x

IV

BIJLAGE: BEGRIPPENLIJST

In de begrippenlijst zijn begrippen opgesomd die mogelijk uitleg behoeven. Ieder begrip is voorzien van een definitie.

Tabel IV.1 Begrippenlijst

Term	Toelichting
alternatief	mogelijkheden om redelijkerwijs de doelstelling(en) te realiseren. De Wet milieubeheer schrijft voor dat in een MER alleen alternatieven moeten worden beschouwd die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen
aquathermie in combinatie met Warmte Koude Opslag	maakt gebruik van warmte en koude (thermische energie) uit oppervlaktewater (TEO), afvalwater (TEA) of drinkwater (TED). Zowel de warmte als de koude kan worden gebruikt om gebouwen te verwarmen dan wel te koelen. Bij thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) wordt een WKO gebruikt om in de zomer gewonnen warmte op te slaan en te gebruiken in de winter. Andersom wordt de in de winter gewonnen koude hier opgeslagen om in de zomer te gebruiken
ashoogte	de hoogte van de rotor-as, waaraan de rotorbladen van de windturbine zijn bevestigd, ten opzichte van het maaiveld
autonome ontwikkeling	de toekomstige ontwikkeling van het milieu of de omgeving, zonder dat de voorgenomen activiteit of 1 van de alternatieven wordt gerealiseerd
bevoegd gezag	de overheidsinstantie die bevoegd is het m.e.r.-plichtige besluit te nemen en die de m.e.r.-procedure organiseert
biomassa	biologisch materiaal dat wordt verbrand om warmte te winnen voor collectieve verwarming voor invoer op een groot of klein warmtenet. De biomassa kan bestaan uit onder andere houtsnippers, houtpellets, afvalhout of biologische bronnen (mest, gft, agrarische reststromen)
BRZO	BRZO staat voor Besluit Risico Zware Ongevallen. Bedrijven waar grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen aanwezig zijn bóven een bepaalde drempelwaarde, vallen onder de werking van het Besluit risico's zware ongevallen
colleges van B&W	de wethouders en de burgemeester besturen de gemeente. Ze zijn samen het college van burgemeester en wethouders
Commissie voor de m.e.r.	commissie van onafhankelijke deskundigen die het bevoegd gezag adviseert over de gewenste inhoud van het milieueffectrapport en in een latere fase over de kwaliteit van het milieueffectrapport
contour	een lijn getrokken door een aantal punten van gelijke (geluid)belasting. Door contouren te berekenen, is het mogelijk het gebied vast te stellen dat een bepaalde (geluid)belasting ondervindt
criterium	onderdeel van een milieuaspect aan de hand waarvan de effectbeoordeling plaatsvindt
cumulatieve effecten	verschillende vormen van verontreiniging en aantasting van het milieu, waarbij de gevolgen van elke vorm afzonderlijk niet ernstig behoeven te zijn, maar van de verschillende vormen samen wel
DB	Dagelijks Bestuur (in dit geval van de waterschappen)
dB(A)	maat voor het geluiddrukniveau waarbij een frequentieafhankelijke correctie wordt toegepast voor de gevoeligheid van het menselijke oor

Term	Toelichting
elektrische warmtepomp	waardeert de warmte van een bron (buitenlucht, bodem, water) op naar een bruikbare temperatuur
energietechniek	zonnevelden (zonnepanelen) en windturbines
expert judgement	een wetenschappelijk onderbouwde argumentatie ten aanzien van een onderwerp, vraag, of discussie, die is verwoord door een erkend specialist op dat vakgebied. In de planMER zal worden aangegeven wiens expert judgement is ingezet
fauna	de gezamenlijke diersoorten van een bepaald land of een bepaald geologisch tijdperk
flora	de vegetatie van een bepaalde streek of periode
geluidhinder	gevaar, schade of hinder als gevolg van geluid
geothermie	benutten van warmte-uitstraling uit het binnenste van de aarde. Geothermie is aardwarmte die dieper dan 500 meter gewonnen wordt
gevoelig object	gevoelige objecten zijn gebouwen of terreinen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als geluidsgevoelig. Woningen zijn bijvoorbeeld een geluidgevoelig object
GMR	Groene Metropoolregio: samenwerkingsverband tussen 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen (Montferland en Mook en Middelaar zijn geen onderdeel van de RES GMR)
groen gas	gas uit biologische bronnen (zoals mest, gft, agrarische reststromen) dat wordt opgewerkt tot aardgaskwaliteit
GS	Gedeputeerde Staten
heatmap	een heatmap geeft aan waar de grootste concentratie van waarnemingen zich bevinden
Initiatiefnemer	een natuurlijk persoon, dan wel privaat- of publiekrechtelijk rechtspersoon (een particulier, bedrijf, instelling of overheidsorgaan) die een bepaalde activiteit wil (doen) ondernemen en daarover een besluit vraagt
L_{den}	de L_{den} (Engels: Level day-evening-night) is een maat om de geluidsbelasting door omgevingslawaai uit te drukken
m.e.r.	de procedure van milieueffectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van de activiteit waarvoor een milieueffectrapport is opgesteld
m.e.r.-plicht	de verplichting tot het opstellen van een milieueffectrapport voor een bepaald besluit over een bepaalde activiteit
MER	milieueffectrapport. Een openbaar document waarin van een voorgenomen activiteit van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven de te verwachten gevolgen voor het milieu in hun onderlinge samenhang op systematische en zo objectief mogelijke wijze worden beschreven
mitigerende maatregel	maatregel om de nadelige gevolgen van de voorgenomen activiteit voor het milieu te voorkomen of te beperken
MW	MegaWatt = 1.000 kiloWatt = 1.000 kW. kW is een eenheid van vermogen
MWh	Megawattuur = 1.000 kilowattuur (kWh). kWh is een eenheid van energie
Natura 2000	ecologisch netwerk van speciale beschermingszones die zijn aangewezen ingevolge de Habitatrichtlijn of de Vogelrichtlijn
Natuur Netwerk Nederland (NNN)	het door de overheid nagestreefde en in beleidsnota's vastgelegde landelijke netwerk van natuurgebieden en verbindingszones daartussen
netinfrastructuur	transporteert elektriciteit vanuit elektriciteitscentrales, duurzame opweklocaties of het buitenland via bovengrondse lijnen en ondergrondse kabels naar de energie-afnemers
notitie reikwijdte en detailniveau (NRD)	de NRD geeft aan met welke reikwijdte en met welke diepgang (detailniveau) de alternatieven onderzocht en beschreven worden in het milieueffectrapport (MER)
onderstation	een onderstation is een elektrische installatie in het hoogspanningsnet. Het maakt een verbinding tussen 2 of meer hoogspanningsnetten of vormt een aansluitingspunt op het hoogspanningsnet

Term	Toelichting
Open Warmte Koude Opslag (WKO)	een open WKO is een bodemenergiesysteem dat gebruikmaakt van de warmte of koude die aanwezig is in de bodem en in het grondwater
plaatsgevonden risico	kans op overlijden op een bepaalde vierkante meter voor een persoon waarbij uitgegaan wordt van continue aanwezigheid van een persoon op 1 vierkante meter
plangebied	dat gebied, waarbinnen de voorgenomen activiteit of een der alternatieven kan worden gerealiseerd. Vergelijk: studiegebied
planMER	rapport dat is vereist voor plannen waarin de locatie voor een activiteit met potentieel aanzienlijke milieueffecten, zoals een windpark, wordt aangewezen, of als voor dit plan een zogenaamde Passende Beoordeling dient te worden opgesteld, waarin de effecten op een Natura 2000-gebied in beeld worden gebracht
projectMER	rapport dat betrekking heeft op de milieueffecten van de concrete uitwerking van het plan. Voor een windpark betreft een concrete uitwerking het bepalen van de posities van de windturbines. De effecten van een dergelijke opstelling worden door middel van onderzoek in detail bepaald en afgezet tegen de geldende milieueisen, waarbij beoordeeld wordt of aan deze eisen kan worden voldaan
PS	Provinciale Staten
quickscan	met een quickscan worden knelpunten en eventueel ontbrekende informatie geïnventariseerd. Vervolgens wordt de noodzaak en omvang van nader onderzoek vastgesteld
referentiesituatie	bij deze situatie wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van de alternatieven in de planMER
RES	Regionale Energiestrategie. In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft de energieregio zijn eigen keuzes voor de opwek van duurzame energie en het gebruik van o.a. warmtebronnen
restwarmte	warmte die vrijkomt bij (industriële) processen die niet in hetzelfde proces gebruikt wordt, maar ingezet kan worden om gebouwen en andere voorzieningen te verwarmen
rotordiameter	diameter van de denkbeeldige cirkel die door de rotorbladen (wieken) van de windturbine worden bestreken
studiegebied	dat gebied, waarbinnen de milieugevolgen dienen te worden beschouwd. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Vergelijk: plangebied
Terawattuur (TWh)	eenheid die wordt gebruikt om het elektriciteitsgebruik van heel Nederland uit te drukken
tiphoogte	maat die voor windturbines wordt gebruikt om de maximale hoogte vanaf de grond aan te geven wanneer een rotorblad verticaal staat. De tiphoogte is gelijk aan de ashoogte plus de halve rotordiameter
verordening	instrument van de provincie om de ruimtelijke doelen uit de structuurvisie (wettelijk) te realiseren
warmtenet	collectief transportsysteem om gebouwen te verwarmen. Het warmtenet is onderdeel van een energiesysteem, bestaande uit een warmtebron (restwarmte, geothermie, biomassa, etc.), warmteopslag, distributie (warmtenet) en afnemers
warmteopslag	tijdelijk opslaan van warmte voor gebruik op een later moment op de dag of in het jaar
warmtetechniek	verschillende warmtebronnen, onder andere restwarmte, geothermie en aquathermie
zonthermie	zonthermie is een techniek waarbij warmte uit zonlicht wordt opgevangen door zonnecollectoren

Nota Beantwoording zienswijzen NRD PlanMER RES GMR

Gemeente	Indiener	Zienswijze	Antwoord
Arnhem	Gemeente Arnhem	De Groene Metropoolregio coördineert het proces Milieueffectrapportage voor de Regionale Energiestrategie, waarvoor de 16 deelnemende gemeenten én de provincie bevoegd gezag zijn. De eerste stap in het proces is het vaststellen van een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau door alle colleges. U heeft ons gevraagd hierover onze zienswijze kenbaar te maken uiterlijk 23 december 2022. Met deze brief voldoen wij aan dit verzoek. Op 23 november jl. heeft onze gemeenteraad ingestemd met onderstaande zienswijze.	Dank voor uw zienswijze.
Arnhem	Gemeente Arnhem	We willen ook in Arnhem bijdragen aan het tegengaan van de opwarming van de aarde en concreet invulling geven aan de doelstellingen uit het Akkoord van Parijs. Dat vraagt om keuzes, maatregelen en investeringen. Die keuzes zijn tegelijk kansen; de energietransitie kan een vliegwiel zijn voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid en extra werkgelegenheid. Door het verminderen van C02 dragen we niet alleen bij aan de aanpak van klimaatverandering, maar neemt ook de luchtkwaliteit, de gezondheid en de kwaliteit van het wonen van de Arnhemmers toe. Ons doel is dat Arnhem klimaatneutraal en duurzaam is, uiterlijk in 2050. We willen dan niet meer direct of indirect afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en reststoffen. Daarnaast hebben we hoge ambities voor het verbeteren van de biodiversiteit, het klimaatadaptief maken en vergroenen van onze stad, een circulaire economie en het toevoegen van duurzame woningbouw. Al deze ambities leggen beslag op de schaarse ruimte. We zijn een gemeente met een stedelijk karakter en een beperkte beschikbare ruimte in het buitengebied. Als we kijken naar de hoeveelheid energie die nodig is om zelfvoorzienend te zijn in 2050 en de ruimte die hiervoor nodig is, dan kunnen we met de huidige technieken binnen onze gemeentegrenzen niet alles realiseren. Dit betekent dat Arnhem de regio nodig heeft voor een deel van de duurzame energieopwekking en de daarmee samenhangende beoogde C02-reductie. Het plan-MER traject van de Regionale energiestrategie, waarvan nu het resultaat van de eerste stap voorligt - de concept NRD - is daarom voor ons een belangrijk proces. Dit zal ons en de regio helpen om objectieve informatie te verkrijgen over de effecten van energieopwekking op de leefomgeving, de natuur, het landschap en het energiesysteem. Die informatie geeft ons de mogelijkheid om alle belangen op een goede manier af te wegen en op basis daarvan keuzes te maken die in de Regionale energiestrategie 2.0. zullen worden vastgelegd en in de regionale Verstedelijkingsstrategie worden afgewogen. Wij onderschrijven de noodzaak, het doel, de scope, de kaders, de onderzoeksaanpak, de uitgangspunten, het detailniveau, de te onderzoeken alternatieven, het beoordelingskader en de participatie-aanpak die in de NRD zijn beschreven. Wij vertrouwen erop met deze zienswijze bij te dragen aan een zorgvuldig MER-proces.	Dank voor uw uiteenzetting en uw bijdrage.
Berg en Dal	Gemeente Berg en Dal	In de Circulaire Regio is bestuurlijk besloten om de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) vrij te geven voor publicatie. Dat betekent dat de inzageperiode is gestart en het belanghebbenden vrij staat om een zienswijze in te dienen. In deze brief vindt u de zienswijze van de gemeente Berg en Dal. Wij onderschrijven dat de stap voor het uitvoeren van een planMER alle gemeenten kan helpen als het gaat om besluitvorming op lokaal niveau, omdat het feitelijke en objectieve informatie biedt. Dit is essentieel voor de uitvoering van RES 2.0. Zo kunnen we constructief verder met het regionale bod om 1,62 TWh duurzaam op te wekken. We geven u daarnaast de volgende punten mee voor het vervolgproces. Dit doen wij in de vorm van 14 vragen waarop wij graag aanpassingen zien, dan wel nadere onderbouwing verwachten. Daarnaast geven wij u ook een aandachtspunt mee over het thema Warmte.	Dank voor uw zienswijze.
Berg en Dal	Gemeente Berg en Dal	Vragen n.a.v. de omgang met cultuurhistorie: Over de ‘‘90% versie’’ van het stuk hebben wij vragen gesteld over de keuze voor het bepalen van harde en zachte regelgeving en uw motivering om de Romeinse Limes onder “zacht” beleid te scharen. Wij hebben uw reactie vervolgens besproken met de Nederlandse Limes Samenwerking, het samenwerkingsverband tussen de provincies Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland voor de inschrijving van de Neder-Germaanse Limes op de UNESCOwerelderfgoedlijst. Zoals ongetwijfeld bij u bekend is, heeft het Rijk in titel 2.13 van het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening instructies gegeven ten aanzien van het werelderfgoed en het behoud van de universele waarden daarvan. In de provinciale verordening delegeert de provincie één-op-één deze beperking door aan gemeenten. De gebiedskwaliteiten van de binnen de Neder-Germaanse Limes beschermde delen zijn opgenomen in bijlage 8 van het BARRO. Onze vragen zijn: 1). Is er op basis van het bovenstaande geen sprake van hard beleid? Er is immers geen sprake van een afwijkingsmogelijkheid die de kernkwaliteiten van het werelderfgoed aantast. 2). Indien u op basis hiervan van mening bent dat er sprake is van hard beleid, hoe gaat u dit verwerken? 3). Indien u van mening bent dat er geen sprake is van hard beleid, kunt u ons dan uitleggen waarom daar geen sprake van is?	Het klopt dat er in eerder overleg is toegelicht dat de Romeinse Limes onder 'zacht' zijn geschaard. Wij zijn bekend met titel 2.13. Hierin wordt benoemd dat er wordt gedelegeerd naar de provinciale verordening. De doelgroep die in de verordening is opgenomen verwijst naar de gemeente. Ons inziens is geen sprake van een beperking die wordt gedelegeerd aan de gemeente. Artikel 2.59 uit de verordening stelt: "De kernkwaliteiten van de Romeinse Limes zijn forten (castella), burgerlijke nederzettingen, kampdorpen (vici) grafvelden, de militaire infrastructuur, bestaande uit wegen, waterwerken en wachttorens en scheepswrakken." Deze mogen niet worden aangetast. Op voorhand kan niet gesteld worden dat de opwek van duurzame elektriciteit of warmte zorgt voor een aantasting van de kernkwaliteiten. Daarnaast gelden de bepalingen uit artikel 1a.3 van de verordening. Er is daarmee sprake van afwijkruimte en zodoende van een zachte belemmering. Wij delen uw mening dat dit beter onderbouwd kan worden. Dit zal worden opgenomen in het milieueffectonderzoek. Daarnaast zijn we van mening dat de Romeinse Limes belangrijke landschapselementen bevat. We stellen daarom voor om binnen het alternatief 'landschap' de Romeinse Limes op te nemen als uitsluitingsgrond.
Berg en Dal	Gemeente Berg en Dal	Vragen n.a.v. de concept-NRD. Ten aanzien van het Alternatief Leefomgeving: Natuur en natuurgebieden maken onlosmakelijk onderdeel uit van de leefomgeving. Desalniettemin worden ze niet als sturend principe meegenomen in het Alternatief Leefomgeving. Gezien het belang van natuur en natuurgebieden voor de leefomgeving zou dit wel moeten. Gebeurt dit niet dan is de benaming “Alternatief Woonomgeving” veel beter op zijn plaats. 4). Welke actie gaat u hierop ondernemen?	De namen 'woonomgeving' en ook 'gebouwde omgeving' zijn voor dit alternatief overwogen. Echter vallen stiltegebieden bijvoorbeeld ook onder dit alternatief. Na overleg met de regiogemeenten en de provincie stellen we daarom voor om de naam Leefomgeving te handhaven en in het PlanMER te beschrijven wat binnen dit alternatief wordt bedoeld.
Berg en Dal	Gemeente Berg en Dal	Ten aanzien van het Alternatief Natuur: Op een eerder moment heeft u ons gevraagd om te reageren op de “90%-versie”. Wij hebben toentertijd aangegeven dat het voor ons onbegrijpelijk is dat bij het alternatief natuur zonneparken mogelijk zijn op plaatsen waar nu bos staat. U geeft in de beantwoording aan “Dit hangt samen met tabel 3.4, gekozen als zachte belemmering. Wordt heroverwogen”. In de concept-NRD is niets terug te vinden van uw heroverweging. Daarmee gaat de huidige concept-NRD er nog steeds vanuit dat het volgens het alternatief natuur beter is om bestaande bosgebieden die niet vallen onder de “harde restricties” te kappen en daarvoor in de plaats zonnepanelen te leggen. 5). Wat is de heroverweging geweest? En; 6). Wat zijn de resultaten van die heroverweging? En; 7). Gaat u dit alsnog aanpassen richting de definitieve NRD? En; 8). Indien zo niet, waarom niet?	Voor de NRD is een quickscan natuur opgesteld. Op basis hiervan zijn de beschermde gebieden t.a.v. natuur in beeld gebracht en is bepaald welke gebieden vanuit natuur-oogpunt ongeschikt zijn voor wind- en zonne-energie. Bestaande bosgebieden zijn hier, net als concentratiegebieden niet in beeld gebracht, tenzij deze vallen onder een beschermd gebiedsbeschermingsregime. Het is dus niet in beeld gebracht als harde- en/of zachte belemmering omdat bossen op regionale schaal niet op voorhand beschermd zijn. Zo zijn er voorbeelden van energieopwekprojecten in bossen of een bosrijke omgeving. Wel stellen we voor om bosgebied in het alternatief natuur uit te sluiten. We delen de mening dat bosgebied belangrijke natuurlijk waarden kent.
Berg en Dal	Gemeente Berg en Dal	Ten aanzien van het Alternatief Landschap: Bij de “90%-versie” hebben wij ook gevraagd hoe wordt omgegaan met agrarische natuur. Dit is een gebied met beschermde landschapselementen afgewisseld met landbouwgronden. De waarde zit in de combinatie van die twee. Dat maakt dat dit soort landschappen uniek en waardevol zijn. Maar in alle lagen wordt over dergelijke combinaties heen gestapt omdat één van beide er niet onder valt. Waarom worden dit soort landschappen niet meegenomen in de alternatieven? Uw antwoord daarop was: “Dit heeft vanuit wet- en regelgeving geen status waar we op regionaal planMER niveau rekening mee (kunnen) houden.” 9). Wat zijn de consequenties voor het agrarisch landschap? En; 10). Is dit voor wat betreft de planMER vogelvrij? En; 11). Waarom dan wel of niet?	In het milieueffectonderzoek worden de effecten beschouwd op alle genoemde thema's. Uit het milieueffectonderzoek zal duidelijk worden welke waarde dergelijke gebieden landschappelijk en ecologisch hebben op regio-niveau. Het is echter niet passend bij het regioniveau om dit per gemeente, laat staan op perceelsniveau, te beschouwen. Het uitgangspunt is daarom geweest om gebieden op landelijk, provinciaal en regionaal niveau te beschouwen en uit te sluiten of op te nemen als zachte belemmering. In het milieueffectonderzoek wordt dit nader beschouwd. Uiteindelijk is de keuze aan het bevoegd gezag, het milieueeffectonderzoek beschouwt en onderzoekt enkel.

Berg en Dal	Gemeente Berg en Dal	Wij vragen ons af of het leidende principe 'zonnevelden in natuurgebiedsranden' voor het alternatief Landschap (p41) de juiste is. Vooral omdat juist in die overgangen vaak de mooiste landschappelijke vergezichten te vinden zijn. 12). Waarom is er voor dit leidende principe gekozen? En; 13). Hoe neemt u dan de waarde van deze vergezichten mee in de alternatieven? En; 14). Waarom is hiervoor gekozen? Gezien onze opmerkingen op het Alternatief Natuur en het Alternatief Landschap komen wij tot de conclusie dat deze alternatieven, niet goed het belang van natuur en landschap in beeld brengen, terwijl ze wel daarvoor bedoeld zijn.	De leidende principes komen voort uit de eerdere landschapsateliers die gehouden zijn voor de RES 1.0 (H+N+S) en is het resultaat van een regionaal proces. In het milieueffectonderzoek wordt het alternatief 'landschap' nader uitgewerkt in lijn met de overige alternatieven.
Berg en Dal	Gemeente Berg en Dal	Aandachtspunt voor het deel Warmte: Het is goed dat ook warmte een onderdeel vormt van het concept-NRD en de planMER. Zoals het concept-NRD ook beschrijft bestaat er nog veel leemte op dit onderdeel. Het onderzoek in de planMER kan helpen die leemte te dichten en moet ingezet worden om de RES 2.0 op dit onderdeel verder te brengen. De afspraak zoals deze is gemaakt in de RES 1.0 om in samenspraak tot een juiste verdeling te komen is belangrijk maar moet niet leiden tot vertraging van (lokale) processen die al lopen.	Het onderdeel warmte beschouwt de effecten op hoofdlijnen. Juist hier is het lokale proces erg belangrijk om de warmtetransitie vorm te geven. De gemeenten in de regio kunnen de resultaten van het milieueffectonderzoek onderdeel warmte benutten op lokaal niveau.
Berg en Dal	Gemeente Berg en Dal	Tot slot: We waarderen de voortgang die is geboekt en begrijpen de waarde en het belang voor het opstellen van de planMER. We zijn ook zeer benieuwd naar de resultaten die de planMER oplevert	Dank voor uw zienswijze.
Beuningen	Gemeente Beuningen	In de Circulaire Regio is bestuurlijk besloten om de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) vrij te geven voor publicatie. Dat betekent dat inzageperiode start en het belanghebbenden vrij staat om een zienswijze in te dienen. In deze brief vindt u de zienswijze namens de gemeente Beuningen.	Dank voor uw zienswijze.
Beuningen	Gemeente Beuningen	Belangenafweging: De stap voor het uitvoeren van een planMER kan alle gemeenten helpen als het gaat om besluitvorming op lokaal niveau. De milieuonderzoeken die volgen voor het planMER biedt feitelijke en objectieve informatie die goed meegewogen kan worden in besluitvormingsproces. Die is essentieel om deze opgave goed in de leefomgeving te passen en vraagt om een goede en juiste afweging. Daarbij geldt een brede belangenafweging waarbij het milieubelang er één van is. Op die manier kunnen we constructief verder om de regionale ambitie van 1,62 TWh duurzaam op te wekken. We geven u daarnaast de volgende aandachtspunten mee voor de concept-NRD en het vervolgproces.	Dank voor uw uiteenzetting.
Beuningen	Gemeente Beuningen	Aandachtspunten Bestaand milieuonderzoek: Als Beuningen hebben we onze eigen plannen voor wind en zon opgenomen in de RES 1.0. Voor het windpark is in onze gemeente al een plan- en projectMER doorlopen. Die documenten bieden goed en uitgebreid inzicht op lokaal niveau. Documenten die wat ons betreft direct meegenomen kunnen worden in de regionale planMER. In de concept-NRD is te lezen dat rekening wordt gehouden met bestaande milieuonderzoeken. We gaan er dan ook vanuit dat, in het kader van nut en efficiëntie, onze bestaande informatie uit plan- en projectMER opgenomen gaat worden in het regionale planMER.	In het NRD is inderdaad benoemd dat rekening wordt gehouden met bestaande milieuonderzoeken. Hierbij geldt dat dit milieueffectonderzoek wordt opgesteld op regionaal niveau en dit regionale niveau integraal wil benaderen. Waar mogelijk en zinvol zal uit bestaande studies worden geput, met name als dit kritische informatie biedt over gebieden.
Beuningen	Gemeente Beuningen	Geschikt, ongeschikt en geschikt te maken: In het NRD worden verschillende alternatieven beschreven die allen inzicht geven op hun eigen thema. Deze geven allen per thema op hun manier inzicht in de milieueffecten. Voor alle alternatieven is uiteen gezet wat geschikt, ongeschikt of mogelijk geschikt is in hoofdstuk 4. Voor het alternatief Landschap is dat echter niet eenduidig. Er worden principes gebruikt maar onduidelijk is hoe zich dat vertaald naar geschikt, ongeschikt of mogelijk geschikt.	We onderschrijven dat het alternatief landschap binnen dit NRD nog erg basaal en op hoofdlijnen staat beschreven. We nemen uw advies ter harte en stellen voor om dit alternatief in het milieueffectonderzoek verder uit te werken tot een niveau vergelijkbaar met de overige alternatieven.
Beuningen	Gemeente Beuningen	Verhouding zon en wind: Als reactie op het concept-Bod gaven we u aan dat de verhouding zon-wind meer aandacht verdient. In de RES 1.0 is deze zorg benoemd en erkent dat deze verhouding minder scheef moet worden. Niet alleen vanwege de enorme maatschappelijke kosten maar zeker ook vanwege het netwerk. Wat ons betreft is het daarom zeer goed om als alternatief het Energiesysteem te gebruiken met als uitgangspunt de kosten en de netwerkcapaciteit.	Het verbeteren van de verhouding tussen de opwekking van zonne- en windenergie is een van de aanleidingen om dit milieueffectonderzoek uit te voeren. Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Beuningen	Gemeente Beuningen	Warmte: Het is goed dat ook warmte een onderdeel vormt van het concept-NRD en het planMER. Zoals het concept-NRD ook beschrijft bestaat er nog veel leemte op dit onderdeel. Het onderzoek in het planMER hiervoor kan helpen die leemte te dichten en moet ingezet worden om de RES 2.0 op dit onderdeel verder te brengen. De afspraak zoals deze is gemaakt in de RES 1.0 om in samenspraak tot een juiste verdeling te komen is belangrijk maar moet niet leiden tot vertraging van (lokale) processen die al lopen.	Dank voor uw uiteenzetting.
Beuningen	Gemeente Beuningen	Inbreng Beuningen: Vanuit Beuningen hebben we onze lokale plannen voor zon en wind ingebracht in de RES 1.0. We leveren hiermee een mooie en substantiële bijdrage aan de RES en wat ons betreft blijft het hierbij. Zoals we eerder hebben aangegeven op het concept Bod, verwachten wij dat andere gemeenten nu ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Een evenredige verdeling van de opgave en ruimtelijke druk vinden wij belangrijk en een extra opgave voor Beuningen is niet aan de orde. Ook als gebieden bijvoorbeeld door wetgeving zoals de Wespendief uitgesloten worden.	Dank voor het uiteenzetten van uw positie.
Beuningen	Gemeente Beuningen	Urgentie is hoog: De inzageperiode voor de concept-NRD is een belangrijke stap om te komen tot verdere planvorming. De urgentie om deze plannen te realiseren is groot in het licht van het klimaat en zeker ook vanwege de oorlog in Oekraïne. We roepen daarom ook op om het planMER geen vertragend effect te laten hebben op lopende of opstartende projecten. Als nieuwe projecten zich aandienen moet daar wat ons betreft het gesprek over aangegaan worden. Als dat nodig is, ook in regioverband.	Dank voor uw betoog. We onderschrijven dat het milieueffectonderzoek geen vertragend effect hoeft te hebben op lopende of opstartende projecten.
Beuningen	Gemeente Beuningen	Tot slot: We waarderen de voortgang die is geboekt en begrijpen de waarde en het belang voor het opstellen van het planMER. We zijn ook zeer benieuwd naar de resultaten die het planMER oplevert. Met de uitkomsten daarvan gaan we ervan uit dat ook andere gemeenten de handschoen gaan oppakken om duurzame opwek te realiseren. We hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid en alleen dan kan de ambitie die in de RES 1.0 is afgesproken gehaald worden.	Dank voor het uiteenzetten van uw positie.
Doesburg			
Duiven	Gemeente Duiven	In verband met de actualisatie van de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Groene Metropoolregio (GMR) in een RES 2.0 wordt eerst een milieueffectrapportage (MER) gemaakt. Hiervoor wordt de wettelijk voorgeschreven procedure gevolgd. De raad van de gemeente Duiven heeft kennis genomen van de gepubliceerde concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). De raad heeft op 6 december 2022 besloten hierop een zienswijze in te dienen. Deze luidt: 'houdt rekening met het gevoerde intensieve participatieproces voorafgaande de RES 1.0 en de onderzoeken die daarvoor bijvoorbeeld al zijn uitgevoerd op lokaal niveau in Westervoort en Duiven'. Graag zien wij in de definitieve NRD terug hoe u met onze zienswijze rekening zal houden. Voor nadere toelichting kunt u zich wenden tot de genoemde contactpersoon, de heer <naam medewerker>.	Dank voor uw zienswijze. Van uw participatieproces voorafgaand aan de RES 1.0 en de documenten die dat heeft opgeleverd is kennis genomen. Het leidt niet tot wijzigingen in het voorgenomen milieueffectonderzoek, maar is waarde in het vervolgproces richting herijking van de RES.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	Graag willen wij onze zienswijze indienen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NDR) Fase 1.	Dank voor uw zienswijze.

Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	In de notitie lezen wij het volgende: Zonnevelden Voor zonnevelden zijn voorwaarden van toepassing (met uitzondering van artikel 2.42 en 2.62). In aanvulling hierop zijn in paragraaf 2.7.4 de 'Instructieregels zonnevelden in het buitengebied' opgenomen. Artikel 2.65a (gebieden of locaties voor zonnevelden) stelt het volgende: c. de gevolgen voor de ruimtelijke kwaliteit van gebieden of locaties waar zonnevelden mogelijk zijn en de wijze waarop deze kwaliteit behouden of blijvend versterkt kan worden; d. de samenhang met het omringende landschap; Voor het opwekken, opslaan en transporteren van duurzame energie is ruimte nodig; veel ruimte. Windturbines, zonnevelden, warmtecentrales, mest - vergisters, waterkrachtcentrales moeten een plek krijgen in het Gelderse landschap, wil de provincie haar ambitie halen. Dit raakt de leefomgeving van alle Gelderlanders en kan conflicteren met andere Gelderse kwaliteiten – zoals de natuur, het rivierenlandschap met de uiterwaarden en het erfgoed. In paragraaf 2.7.1 zijn de 'Instructieregels windturbines' opgenomen. Artikel 2.62 stelt dat een bestemmingsplan dat de oprichting van een windturbine of windturbinepark mogelijk maakt, aandacht besteedt aan: 1 de ruimtelijke kenmerken van het landschap; 2 de maat, schaal en inrichting in het landschap; 3 de visuele interferentie met een nabijgelegen windturbine of windturbines; 4 de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap; 5 de beleving van de windturbine of het windturbinepark in het landschap. Daarnaast stelt artikel 2.63 dat windturbines niet geplaatst mogen worden in rustgebieden voor winterganzen, de weidevogelgebieden en delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Voor weidevogelgebieden geldt op basis van artikel 2.51a dat een nieuw bestemmingsplan in ieder geval windturbines niet toe staat. Het bestemmingsplan bepaalt in welke mate de bij aanleg en gebruik van een zonneveld gerealiseerde versterking van de ruimtelijke kwaliteit na verwijdering van het zonneveld in stand wordt gehouden. Het planMER maakt onderscheid tussen 2 type harde belemmeringen: 1 fysieke objecten: dit zijn bijvoorbeeld gebouwen en infrastructuur (wegen, spoorwegen, buisleidingen, bestaande windturbines). Het is hier fysiek niet mogelijk om een zonneveld, windturbines, warmtebron of energie-infrastructuur te realiseren; 2 beperkingen vanuit wet- en regelgeving: dit legt beperkingen op vanuit onder andere geluid, veiligheid, waterkwaliteit en waterveiligheid. Voor de beoordeling van de mate van geschiktheid in het kader van het energiesysteem is onderscheid gemaakt in de volgende categorieën: - ongeschikt: gebieden waar realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld juridisch niet haalbaar wordt geacht in het kader van de wet- en regelgeving (harde belemmeringen) en/of waar een afstand van meer dan 10 km geldt tot de genoemde onderstations; - mogelijk geschikt: gebieden waar de realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld op een afstand van 5 tot 10 km rond de hierboven genoemde onderstations mogelijk is; - geschikt: gebieden waar de realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld binnen 5 km rond de hierboven benoemde onderstations mogelijk is.	Dank voor uw uiteenzetting.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	Zienswijze van de St. Milieuvrienden Duiven: 1. De instructieregels voor windturbines (artikel 2.62 en 2,63) moeten ook gelden voor zonnevelden of een combinatie met windturbines.	In de Omgevingsverordening zijn dit de instructieregels voor windenergie. Ze gelden niet voor zonnevelden.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	2. Wij vragen u rekening te houden met de afspraken die zijn gemaakt tussen Rijk, Provincie, de Nederlandse WindEnergie Associatie (NMEA), TenneT en Vogelbescherming Nederland, Zoogdiervereniging en de Natuur en Milieufederaties. Zij hebben dit vastgelegd in NIEWHOL. Natuurinclusieve Energietransitie voor wind en hoogspanning op land.	In het onderzoek wordt rekening gehouden met ecologische effecten. In het vervolgprocesvoor herijking van de RES zal expliciet rekening met NIEWHOL worden gehouden. Voor dit milieueffectonderzoek leidt dit niet tot wijzigingen in de onderzoeksaanpak.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	3. Meenemen wat de gevolgen zijn voor de bodem en het grondwater ter hoogte van de te plaatsen zonnevelden.	De effecten worden op regionaal niveau (algemene ingreep-effect relatie) beschouwd. Dit is niet onderscheidend voor een locatiekeuze, want een effect treedt overal in min of meer gelijke mate op.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	4. Meenemen wat de gevolgen zijn voor de bodem en het grondwater in de naaste omgeving van de te plaatsen zonnevelden.	De effecten worden op regionaal niveau (algemene ingreep-effect relatie) beschouwd. Dit is niet onderscheidend voor een locatiekeuze, want een effect treedt overal in min of meer gelijke mate op.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	5. Meenemen wat de gevolgen zijn voor de vegetatie ter hoogte van een zonneveld.	De effecten worden op regionaal niveau (algemene ingreep-effect relatie) beschouwd. Dit is niet onderscheidend voor een locatiekeuze, want een effect treedt overal in min of meer gelijke mate op.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	6. Meenemen wat de gevolgen zijn voor de fauna in een weidevogelgebied op en rond een zonneveld.	In het milieueffectonderzoek worden de ecologische effecten beschouwd. Hierbij wordt rekening gehouden met weidevogelgebieden die zijn vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	7. Meenemen wat de toegevoegde waarde is bij het omgrenzen van een zonneveld met een haag of een singel.	In het milieueffectonderzoek wordt niet ingegaan op de specifieke effecten. Wel worden algemene aanbevelingen t.a.v. inpassing gedaan.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	8. Meenemen wat de gevolgen zijn als gevolg van ingrepen in bodem- en grondwaterhuishouding in de nabij gelegen omgeving zoals ontzandingen, plaggen, grondwaterwinning, aanleg van watergangen.	De effecten worden op regionaal niveau (algemene ingreep-effect relatie) beschouwd. Dit is niet onderscheidend voor een locatiekeuze, want een effect treedt overal in min of meer gelijke mate op.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	9. Meenemen wat de ruimtelijke kwaliteit van het gebied is na verwijdering van een zonneveld.	Dit wordt niet meegenomen in het milieueffectonderzoek. Het milieueffectonderzoek geeft antwoord op de vraag welke gebieden mogelijk geschikt zijn voor zonnevelden.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	10. Op de kaartjes 4.8; 4.11; en 4.15 lijkt het erop dat Duiven ongeschikt is voor wind en/of zon en een gecombineerd systeem zon en wind. De kaartjes in het digitale rapport zijn niet goed te interpreteren en de vraag is of dit de juiste conclusie is.	Op basis van de harde en zachte belemmeringen zijn de kaarten vormgegeven. Dit milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied en heeft als doel om geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden te identificeren voor de opwek van tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwek en warmte. De kaarten en de resolutie van de kaarten lenen zich voor dat doel. Het identificeren van specifieke locaties is in dit onderzoek niet aan de orde. Wel wordt bekeken of in het PlanMER hogere resolutie kaartmateriaal kan worden opgenomen om aan uw wens tegemoet te komen.
Duiven	Stichting Milieuvrienden Duiven	Wij zouden graag van de gelegenheid gebruik willen maken om op een later tijdstip verdere aanvullingen door te geven en onze standpunten mondeling toe te lichten.	Dank voor uw zienswijze. U kunt deze aanvullen tot twee weken na de deadline voor zienswijzen van 23 december, dus tot 6 januari. Voor een mondelinge toelichting kunt u contact opnemen met uw gemeente. In dit geval de gemeente Duiven.

Duiven	Eneco	Bij Eneco zijn we intrinsiek gemotiveerd om in 2035 klimaatneutraal te zijn, samen met onze klanten. Deze ambities hebben we omschreven in ons One Planet Plan1. Dit plan bevat meetbare doelstellingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit, circulariteit en de maatschappij. Allereerst complimenteren we de provincie Gelderland, betrokken instanties en inwoners voor de energie en passie die zij in regionale energiestrategieën (RES) hebben gestoken. Met belangstelling hebben wij kennis genomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau ten behoeve van de planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Niettemin maken we ons zorgen of met het voorgestelde omgevingsbeleid de RES-doelstellingen van 2030 behaald. Graag maakt Eneco Wind B.V. gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. Wij willen in uw gemeente graag een duurzaam energieproject ontwikkelen. Eneco ontwikkelt Energiepark A12 samen met de grondeigenaren. 1 Klimaat (eneco.nl)	Dank voor uw zienswijze en uiteenzetting.
Duiven	Eneco	Verzoek: Als initiatiefnemers willen we u vragen een extra verkenningsgebied mee te nemen in de planMER om zodanig een goede regionale afweging te kunnen maken om de (regionale) ambities om het vlak van duurzaamheid te behalen.	Het milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied, het gebied dat u aangeeft is daarmee al opgenomen in de scope van het onderzoek.
Duiven	Eneco	Energiepark A12 Het initiatief “Energiepark A12” is een lokaal initiatief. Het is gestart toen in 2016 een lokaal rentmeesters kantoor Eneco benaderde. Uit de door Eneco uitgevoerde planologische QuickScan kwam naar voren dat het gebied zich leent voor de realisatie van 3-5 windturbines en zonne-energie. In 2017 zijn de groep grondeigenaren en Eneco een samenwerking aangegaan. In figuur 1 is het plangebied van Energiepark A12 weergegeven. <Figuur 1 - Plangebied> Waarom locatie Energiepark A12 geschikt is als aanvullend verkenningsgebied - kent aansluiting met de A12 en doortrekking van de A15 - ligt in het verlengde van bedrijventerrein Innofase - de combinatie van wind en zon is mogelijk - te samen met de huidig vergunde windturbines en het potentieel zonne-energie maakt een energielandschap mogelijk - benut de schaarse ruimte voor Wind in regio Arnhem-Nijmegen In de huidige Omgevingsvisie van de Provincie is een deel van de locatie uitgesloten. De oorzaak hiervan is dat het gebied is aangewezen als “rustgebied voor winterganzen” in onderling overleg met de grondeigenaren en gebruikers is hier echter van af te wijken. Onze verwachting is dat binnen het plangebied hierover afspraken zijn te maken. Coalitie akkoord In het huidige coalitie akkoord worden drie belangrijke opgaven aangehaald, waaronder duurzaamheid. Als de te nemen acties verwoord het college o.a. het volgende; - Blijven (ook regionaal) inzetten op clustering van energieopwekking door zon en wind in het zoekgebied Innofase/Centerpoort-Noord. Energiepark A12 kan een goede bijdrage leveren aan de pijler Duurzaamheid, daarnaast ligt de locatie direct aan het cluster van Innofase. De opgewekte energie biedt daarnaast mogelijkheden om het bedrijfsleven in dit gebied (verder) te verduurzamen. RES In RES 1.0 zijn de zoekgebieden voor de realisatie van windturbines en zonnevelden vastgesteld. In de NRD zijn aanvullende verkenningsgebieden voor windturbines vastgelegd, om zo meer mogelijkheden voor windenergie in beeld te brengen. Deze gebieden tellen niet mee in het bod van 1,62 TWh van de RES 1.0. Deze wil de regio in het RES 2.0-proces nader onderzoeken. Bij dezen willen we u verzoeken ook de locatie Energiepark A12 als verkenningsgebied voor RES 2.0 mee te nemen. De locatie was eerder wel opgenomen als mogelijk alternatief, zie hieronder in figuur 2, zoekgebied D. <Figuur 2 Concept RES 1.0>	Dank voor uw zienswijze en uiteenzetting. In het NRD wordt voorgesteld om rustgebieden voor winterganzen als zachte belemmering op te nemen. Dat lijkt in lijn te zijn met uw voorstel. Het is niet zo dat de NRD aanvullende verkenningsgebieden voor windturbines vaststelt. De NRD (en ook het milieueffectonderzoek zelf) zijn geen beleidsdocumenten, maar enkel onderzoeksdocumenten. Er wordt dus niets vastgesteld, er wordt enkel antwoord gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek. Het gebied dat u noemt is reeds onderdeel van de scope van het onderzoek.
Duiven	Eneco	We hopen met dit verzoek een bijdrage te kunnen leveren aan de opwek van duurzame energie in de regio. Zodat u uiteindelijk uw RES-doelstellingen voor 2030 kunt behalen. Mocht u naar aanleiding van bovenstaande nog vragen hebben kunt u contact opnemen met <contactgegevens werknemer>. Hartelijk dank voor het meenemen van onze overwegingen.	Dank voor uw zienswijze.
Druten	Gemeente Druten	De Groene Metropoolregio coordineert het proces Milieueffectrapportage voor de Regionate Energiestrategie; waarvoor de 16 deelnemende gemeenten én de provincie bevoegd gezag zijn. De eerste stap in het proces is het vaststellen van een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau door alle colleges. U heeft ons gevraagd hierover onze zienswijze kenbaar te maken uiterlijk 23 december 2022. Met deze brief voldoen wij aan dit verzoek. Op 15 december heeft onze gemeenteraad ingestemd met onderstaande zienswijze.	Dank voor uw zienswijze.
Druten	Gemeente Druten	ZIENSWIJZE CONCEPT NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU PLAN-MER RES Ons klimaat verandert drastisch en ook in Druten moeten we nu ingrijpen. Niet pas in 2040 willen we dat onze gemeente energieneutraal is, maar zoveel eerder als dat kan. Daarom zetten we vol in op het opwekken van zonne-energie, maar niet op windmolens de komende vier jaar. Als Druten hebben we een bijdrage gedaan in het bod RES 1.0 van 50 ha zonneparken. Bij een nieuwe RES pakt Druten in gezamenlijkheid met de 15 gemeenten in de regio daar haar aandeel in. Het plan-MER traject van de Regionale energiestrategie, waarvan nu het resultaat van de eerste stap voorligt - de concept NRD - is voor ons een belangrijk proces. Dit zal ons en de regio helpen om objectieve informatie te verkrijgen over de effecten van energieopwekking op de leefomgeving, de natuur, het landschap en het energiesysteem. Die informatie geeft ons de mogelijkheid om alle belangen op een goede manier af te wegen en op basis daarvan keuzes te maken die in de Regionale energiestrategie 2.0. zullen worden vastgelegd en in de regionale Verstedelijkingsstrategie worden afgewogen. Wij onderschrijven de noodzaak, het doel, de scope, de kaders, de onderzoeksaanpak, de uitgangspunten, het detailniveau, de te onderzoeken alternatieven, het beoordelingskader en de participatie-aanpak die in de concept-NRD zijn beschreven. We geven u daarnaast de volgende aandachtspunten mee voor de concept-NRD en het vervolgproces.	Dank voor uw uiteenzetting.

Druten	Gemeente Druten	Aandachtspunten Geen zoekgebied rond N322 Zoals al eerder vermeld zet Druten vol in op zonne-energie en niet op windmolens. We zien nadrukkelijk geen verkenningsgebied voor windenergie langs de N322 op grondgebied van de gemeente Druten. Geschikt, ongeschikt en geschikt te maken In het concept-NRD worden verschillende alternatieven beschreven die inzicht geven op hun eigen thema in de milieueffecten. Voor alle alternatieven is uiteen gezet wat geschikt, ongeschikt of mogelijk geschikt is in hoofdstuk 4. Voor het alternatief Landschap is dat echter niet eenduidig. Er worden principes gebruikt maar onduidelijk is hoe zich dat vertaald naar geschikt, ongeschikt of mogelijk geschikt. Warmte Wij stellen het op prijs dat warmte een onderdeel vormt van het concept-NRD en het planMER. Zoals het concept-NRD beschrijft bestaat er nog veel leemte op dit onderdeel. Het onderzoek hiernaar in het planMER kan helpen die leemte te dichten en moet ingezet worden om de RES 2.0 op dit onderdeel verder te brengen. De afspraak zoals deze is gemaakt in de RES 1.0 om in samenspraak tot een juiste verdeling te komen is belangrijk maar moet niet leiden tot vertraging van (lokale) processen die al lopen.	In de RES 1.0 zijn zoekgebieden vastgesteld. Daarnaast zijn in de RES 1.0 verkenningsgebieden voor wind ingetekend. Deze verkenningsgebieden zijn niet door alle gemeenten vastgesteld. Dit milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied. De keuze voor additionele zoekgebieden voor wind (of zon) vindt in het vervolgproces plaats. Afbeelding 4.13 Model 3 geeft een eerste indicatie van het alternatief landschap. Dit alternatief wordt nader uitgewerkt in het milieueffectonderzoek, in lijn met de overige alternatieven. Dank voor uw uiteenzetting op het thema warmte. Het milieueffectonderzoek is ondersteunend aan lopende processen. Voor de uitvoering van de RES 1.0 afspraken en lokale warmtetransitievisies hoeft niet op het milieueffectonderzoek te worden gewacht. Het milieueffectonderzoek werkt daardoor niet vertragend.
Druten	Gemeente Druten	Wij vertrouwen erop met deze zienswijze bij te dragen aan een zorgvuldig MER-proces.	Dank voor uw zienswijze.
Heumen	Eneco	Bij Eneco zijn we intrinsiek gemotiveerd om in 2035 klimaatneutraal te zijn, samen met onze klanten. Deze ambities hebben we omschreven in ons One Planet Plan1. Dit plan bevat meetbare doelstellingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit, circulariteit en de maatschappij. Allereerst complimenteren we de provincie Gelderland, betrokken instanties en inwoners voor de energie en passie die zij in regionale energiestrategieën (RES) hebben gestoken. Met belangstelling hebben wij kennis genomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau ten behoeve van de planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Niettemin maken we ons zorgen of met het voorgestelde omgevingsbeleid de RES-doelstellingen van 2030 behaald. Graag maakt Eneco Wind B.V. gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. Wij willen in uw gemeente graag een duurzaam energieproject ontwikkelen. 1 Klimaat (eneco.nl)	Dank voor uw zienswijze.
Heumen	Eneco	Verzoek: Als initiatiefnemers willen we u vragen een extra verkenningsgebied mee te nemen in de planMER om zodanig een goede regionale afweging te kunnen maken om d	Het milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied, het gebied dat u aangeeft is daarmee al opgenomen in de scope van het onderzoek.
Heumen	Eneco	Windpark Heumen Het initiatief is tot stand gekomen in samenspraak met een aantal lokale agrariërs in het gebied langs de Maas. Onder deze agrariërs bestaat de wens om hun bedrijven te verduurzamen en een bijdrage te leveren aan de duurzame energieambities van provincie en gemeente. Na de uitgevoerde planologische QuickScan kwam naar voren dat het gebied zich leent voor de realisatie van 3-5 windturbines en ruimte biedt voor de realisatie van zonne-energie. Vervolgens is overleg gevoerd met de overige grondeigenaren en sinds 2016 heeft Eneco een samenwerking met een groep grondeigenaren. Coalitie akkoord uitzoeken RES In RES 1.0 zijn de zoekgebieden voor de realisatie van windturbines en zonnevelden vastgesteld. In de NRD zijn er nog enkele aanvullende verkenningsgebieden voor windturbines vastgelegd, om zo meer mogelijkheden voor windenergie in beeld te brengen. Deze gebieden tellen niet mee in het bod van 1,62 TWh van de RES 1.0, maar wil de regio in het RES 2.0 proces nader onderzoeken. Bij dezen willen we u verzoeken ook onderhavige locatie (figuur 1) als verkenningsgebied voor RES 2.0 mee te nemen. De locatie is eerder besproken als mogelijk alternatief binnen gemeentelijk beleid, zie hieronder in figuur 2. <Figuur 1 Zoekgebied Heumen> <Figuur 2verzamelingskaart inbreng dialoogsessies> In de Ruimtelijke Visie Duurzame Energie (17-4-2019) is de locatie in de uiterwaarden tussen Nederasselt en Overasselt afgevallen. Er waren zowel voor- als tegenstanders van deze locatie voor windenergie. Volgens de visie vraagt het beleid van Rijkswaterstaat echter wel om een motivering dat windmolens in de uiterwaarden geen belemmering vormen voor de doorstroming, of dat dit wordt gecompenseerd. Verder is gesteld dat daardoor op voorhand onduidelijk of windenergie hier realistisch is. Daarnaast is het Kroonwerk Coehoorn in dit gebied gelegen. De cultuurhistorische waarde hiervan wordt door de gemeente onderschreven. Op voorhand is onduidelijk of deze kwaliteit in overeenstemming is te brengen met de ontwikkeling van windturbines. Als initiatiefnemers zijn wij bereid om te onderzoeken wat de mogelijke impact is op de doorstroming en op welke wijze die kan worden gecompenseerd. Wij zien hier zeker kansen liggen. Ook zijn wij ons bewust van de aanwezigheid van het Kroonwerk Coehoorn en zijn bereid om te onderzoeken op welke wijze een windpark landschappelijk zodanig kan worden ingepast dat de cultuurhistorische waarde niet wordt beperkt. Om die reden zou een verdere verkenning binnen RES 2.0 dan ook een goede basis kunnen vormen. Juist in de regio Arnhem-Nijmegen waar de planologische ruimte voor Windenergie schaars is lijkt het ons meer dan nodig om de beschikbare ruimte nader te onderzoeken.	Dank voor uw uiteenzetting. De NRD (en ook het milieueffectonderzoek zelf) zijn geen beleidsdocumenten, maar enkel onderzoeksdocumenten. Er wordt dus niets vastgesteld, er wordt enkel antwoord gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek. Het gebied dat u noemt is reeds onderdeel van de scope van het onderzoek.
Heumen	Eneco	Mocht u naar aanleiding van bovenstaande nog vragen hebben kunt u contact opnemen met <contactgegevens werknemer>. Hartelijk dank voor het meenemen van onze overwegingen.	Dank voor uw zienswijze
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	Inleiding: Wij danken u voor de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op het document “Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen”. Wij zullen hier in het vervolg naar verwijzen a ls rapport of document. Als bewoners van het plangebied zijn wij een belangrijke belanghebben de in de plannen die opgesteld zijn door de RES Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen. Wij moeten erop kunnen vertrouwen dat de overheden in de RES hun menskracht en expertise in zetten om ook onze belangen te behartigen en tot een evenwichtige en navolgb arre (uitlegbare) afweging te komen van alle belangen. In dat kader hebben wij in onze zienswijze vooral aandacht besteed of in onze ogen alle aspecten voldoende meegenomen zijn en of de criteria die gehanteerd worden vold oende navolgbaar zijn in de gepresenteerde resultaten. Dit resulteert in een aantal zienswijzen ten aanzien van “gezondheid”, “overige aspecten” en “navolgbaarheid“.	Dank voor uw zienswijze.

Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	Gezondheid: Op pagina 51 van het document wordt uitgelegd waarom gezondheid niet beschouwd is als onderwerp. Hierin wordt onder andere gesteld “Met name voor geluidhinder is een verband aangetoond met gezondheidsklachten (onderzoek ‘Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update’ van het RIVM uit 2020). Omdat de effecten op gezondheid m et name raken aan geluid, wordt h et aspect ‘gezondheid’ niet als apart criterium behandeld in het planMER” Ons inziens is het feit dat gezondheidseffecten met geluid samen hangen een constatering en geen afdoende m otivatie om gezondheid uit te sluiten van het onderzoek. Het is ju ist een belangrijk punt dat niet onbesproken mag blijven voor een transparante afweging van belangen. Er treden volgens het RIVM aantoonbare negatieve gezondheidseffecten op bij omwonenden ten gevolge van geluidshind er van windturbines . Ook of juist al s aan de ge luidsnorm wordt vold aan die in dit rapport gehanteerd wordt . Afhankelijk van het gebied (aantal omwonenden dat aan een bepaald geluidsniveau blootgesteld wordt) zullen de gezondheids effecten variëren . Deze gezondheidseffecten dienen vermeden te worden (zie zienswijze (1) verder) of genormeerd en gemodelleerd te worden (zie zienswijze (2) verder). In het aangehaalde RIVM document (https://www.rivm.nl/windenergie/windturbines-gezondheid/vragen-en-antwoorden-gezondheidseffecten-windturbines) wordt benoemd dat er een aantoonbaar verband is tussen ernstige hinder en gel uid van windturbines. Daarnaast wordt uitgelegd dat hinder een erkend schadelijk gezondheidseffect is: “Er is een duidelijk verband tussen het geluid van windturbines en hinder. In lijn met de WHO (World Health Organization) definitie van gezondheid beschouwen we hinder ook als een schadelijk gezondheidseffect.” Daarnaast wordt uitgelegd dat er bij de in dit rapport (vooral) gehanteerde norm van 47 dB Lden een significant percentage omwonenden ***ernstige*** hinder ervaart: “Op basis van de blootstelling-respons relatie uit 2008 (Janssen et. al., 2008) weten we dat bij een etmaal norm van 47 dB (decibel)Lden (Level day-evening-night) ongeveer 8 á 9% van de bewoners in huis ernstige hinder ondervinden, buitenhuis is dit percentage hoger.“ In de RIVM factsheet windturbines (https://www.rivm.nl/sites/default/files/2021-08/Factsheet-windturbines.pdf) wordt benoemd dat hinder o p lange termijn tot (andere) gezondheidsklachten kan leiden: “Chronische hinder kan ook omschreven worden als stressor, die op lange termijn tot gezondheidsklachten kan leiden. We spreken dan van een indirect gezondheidseffect, omdat er geen direct verband is met het geluidniveau.” In dat document wordt ook een verband gelegd tussen het geluidsniveau Lden en de ervaren ernstige hinder: <grafiek 'Ernstige hinder door geluid van windturbines'> Een andere bron is onderzoek van Zembla https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/geluidsoverlast door windmolens dit is wat zembla erover ontdekte waarin een onderzoeksr apport van de inspectie VROM wordt aangehaald en een uitspraak van Jan de Laat (Leids Universitair Medisch Centrum) in de 2e kamer. De inspectie schrijft dat de 47dB Lden norm de burger onvoldoende beschermt en dat de norm niet handhaafbaar is: “De inspecteurs van VR OM schrijven dat de regeling burgers 'onvoldoende' beschermt tegen 'geluidsoverlast' en waarschuwen voor ‘slaapverstoring door piekbelasting’. 'Overtredingen' op de geluidsnormen kunnen v olgens de inspecteurs 'straffeloos' worden begaan. Volgens het rapport is de geluidsnorm in de praktijk niet handhaafbaar. Dit is omdat pas aan het eind van het jaar duidelijk is of de molens gemiddeld te veel lawaai hebben gemaakt.“ Jan de Laat pleit in de 2e kamer voor een limiet van 35dB Lden: “Wat is er bekend over de gezondheidsschade die overlast door windmolenlawaai kan veroorzaken? Een gezaghebbende wetenschapper in Nederland op dit gebied is Jan de Laat, verbonden aan het Leids Universitair Medis ch Centrum (LUMC). Eerder dit jaar trad hij op als expert in de Tweede Kamer, daar zei De Laat er het volgende over: “De gezondheidsklachten betreffen vooral slaapstoornissen, maar ook duizeligheid, misselijkheid en hoofdpijn. “Vervolgens komen ook andere zaken aan de orde, zoals concentratieverlies, ten gevolge van die slaapstoornissen, maar ook hoge bloeddruk, hartslag, problemen, bronchitis, rusteloosheid, angst en soms ook depressie.” De Laat pleit voor een geluidslimiet van windmolens van maximaal 35 decibel. Dat is fors lager dan de huidige norm van 47 decibel.” Uit het eerder aangehaalde verband tussen geluid en ernstige hinder is ook duidelijk dat er bij 35dB Lden veel minder ernstige hinder optreedt. Op basis van bovenstaande hebben wij de volgende bezwaren tegen de gehanteerde normen in het rapport: – bij de gehanteerde normen van 47 dB Lden en 45 dB Lden treden vrijwel zeker gezondheidsklachten op bij omwonenden. Dit is een belangrijk aspect dat benoemd moet worden zodat gezondheidseffecten door de plaatsing van windturbines meegenomen kunnen worden door de beleidsmakers die dit rapport gebruiken voor verdere stappen. – Bij de gevonden zoekgebieden wordt het gezondheidseffect niet gekwantificeerd; er zullen gebieden zijn waarbij relatief weinig huiz en aan de maximale norm worden blootgesteld en er dus relatief weinig ernstige hinder zal optreden als daar windturbines geplaatst worden. Daarnaast zullen er ook gebieden zijn waar veel hui zen worden blootgesteld aan geluid boven 35dB Lden en er dus erg veel ernstige hinder zal optreden als daar windturbines geplaatst worden . Het is belangrijk dat bij de evaluatie van de zoekgebieden in dit rapport onderscheid wordt gemaakt ten aanzien van te verwachten e rnstige hinder bij plaatsing van wind turbines in die gebieden. – er is zeer grote twijfel over de handhaafbaarheid van de gehanteerde norm.	Dank voor uw uitgebreide uiteenzetting. We stellen vast dat er veel vragen leven over de gezondheidseffecten van windturbines en windturbinegeluid. Op dit moment loopt er vanuit Rijkswege een onderzoek naar windturbinenormen. Dat betekent ook dat de windturbinenormen zoals die zijn beschreven in de Actviteitenregeling en het Activiteitenbesluit momenteel buiten werking zijn. Voor windprojecten geldt dan ook dat op lokaal niveau eigen normen dienen te worden onderzocht en onderbouwd. Dit milieueffectonderzoek onderzoekt de geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden voor de ontwikkeling van duurzame elektriciteit en warmte op regioniveau. Als samenwerking van lokale- en regionale overheden vinden we het niet onze taak om nieuwe normen te introduceren waarvoor een wettelijke basis ontbreekt. Een grondig onderzoek naar passende windturbinenormen vindt bovendien plaats op nationaal niveau. We wijzen er graag op dat dit NRD en deze onderzoeksaanpak mede tot stand is gekomen via een drietal omgevingsdialogen, waarbij ook de GGD Zuid en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) aanwezig waren. Een passende beoordeling op projectniveau volgt voor windprojecten bovendien in een passende m.e.r-beoordeling of ProjectMER. Wel hebben we de vraag hoe om te gaan met windturbinenormen in dit onderzoek expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r.. Op basis daarvan stellen we bij wijze van gevoeligheidsanalyse voor om in het alternatief Leefomgeving op een strengere contour van 700 meter te toetsen.

Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	Dit leidt tot de volgende zienswijzen: (1) Wij zijn van mening dat in dit rapport een geluidsnorm moet worden gehanteerd van 35 dB Lden omdat bij deze norm de kans op gezondheidsklachten voldoende klein is. De handhaafbaarheid van de 35dB norm speelt dan minder een rol. Op basis van de huidige inzichten is het met deze norm ook redelijk dat gezondheid niet beschouwd wordt in dit rapport (2) Als u zienswijze (1) verwerpt en bij de op dit moment gehanteerde geluidsnormen blijft dan zijn wij van mening a) Dat gezondheidsaspecten gemodelleerd en gekwantificeerd moeten worden in het rapport. Voor bijvoorbeeld de wespendief wordt in het rapport inzichtelijk aangegeven welke mortaliteit ten gevolge van windmolens acceptabel is. Wij vragen u om op eenzelfde manier te kwantificeren en te normeren wat acceptabel is ten aanzien van ernstige hinder ten gevolge van de plaatsing van wind turbine parken, dus wat is een maximaal acceptabel aantal mensen per zoekgebied en voor het hele RES gebied dat ernstige hinder mag ondervinden ten gevolge van de plaatsing van windturbines . Wij vragen u dit toe te passen op de zoekgebieden zodat voor elk gebied dat in de huidige versie wordt benoemd als “geschikt voor wind (evt in combinatie met zon)” duidelijk wordt hoeveel ernstige hinder zal optreden bij omwonenden. Uiteraard kan dit ertoe leiden dat de huidige zoekgebieden meer gedifferentieerd worden, met andere woorden bepaalde delen van een huidig gebied zullen meer geschikt zijn wat gezondheid betreft dan ande re delen van een bestaand zoekgebied . Daarnaast moeten gebieden die de gestelde normen wat betreft gezondheid overschrijden uitgesloten worden. b) Dat er een maximale geluidsnorm wordt gehanteerd die niet overschreden mag worden en daarmee handhaafbaar is op het moment dat overlast optreedt. Ons voorstel is hier voor de normen over te neme n die gelden voor geluid dat een warmtepomp mag maken op de erfgrens met de buren (45dB overdag, 4 0 dB s nachts)nachts).	We stellen vast dat er veel vragen leven over de gezondheidseffecten van windturbines en windturbinegeluid. Op dit moment loopt er vanuit Rijkswege een onderzoek naar windturbinenormen. Dat betekent ook dat de windturbinenormen zoals die zijn beschreven in de Actviteitenregeling en het Activiteitenbesluit momenteel buiten werking zijn. Voor windprojecten geldt dan ook dat op lokaal niveau eigen normen dienen te worden onderzocht en onderbouwd. Dit milieueffectonderzoek onderzoekt de geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden voor de ontwikkeling van duurzame elektriciteit en warmte op regioniveau. Als samenwerking van lokale- en regionale overheden vinden we het niet onze taak om nieuwe normen te introduceren waarvoor een wettelijke basis ontbreekt. Een grondig onderzoek naar passende windturbinenormen vindt bovendien plaats op nationaal niveau. We wijzen er graag op dat dit NRD en deze onderzoeksaanpak mede tot stand is gekomen via een drietal omgevingsdialogen, waarbij ook de GGD Zuid en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) aanwezig waren. Een passende beoordeling op projectniveau volgt voor windprojecten bovendien in een passende m.e.r.-beoordeling of ProjectMER. Wel hebben we de vraag hoe om te gaan met windturbinenormen in dit onderzoek expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r.. Op basis daarvan stellen we bij wijze van gevoeligheidsanalyse voor om in het alternatief Leefomgeving op een strengere contour van 700 meter te toetsen.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	Overige aspecten: Ten aanzien van overige aspecten dienen wij de volgende zienswijzen in: (1) Waterkracht is ten onrechte geen onderdeel van de planMer. Een waterkracht centrale in de Maas is vergelijkbaar is met een windturbine park en dat krijgt nu onvoldoende aandacht en levert daarmee geen evenwichtige aanpak van de lokale energieopwekking.	In de RES 1.0 is 0,04 TWh uit waterkracht voorzien. De ontwikkeling van waterkracht kent aanzienlijke milieueffecten. Tegelijkertijd zijn die milieueffecten zeer projectgebonden. Het detailniveau van het planMER leent zich niet voor een milieuanalyse van waterkracht. Deze milieuanalyse vindt plaats als zich een project voor waterkracht aandient (in een projectMER).
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(2) Er wordt voorbij gegaan aan de mogelijkheden die elke regio biedt. De Maas of Maas/Waal kanaal wordt niet genoemd als mogelijke bron voor grootschalige warmtenet oplossingen. Toch zijn hier hele wijken mee te verwarmen in het hele stroomgebied. Wij stellen voor dit mee te nemen als mogelijkheid om de RES doelen te halen.	U refereert hier aan de warmtetransitie. De RES doelen hebben enkel betrekking op de opwek van duurzame elektriciteit. De regie voor de warmtetransitie is belegd bij gemeenten. Wel is in het kader van de RES 1.0 een regionale structuur warmte opgesteld en op provinciaal niveau is per warmtebron de potentie in beeld gebracht via de Gelderse Warmteatlas: https://rhk.maps.arcgis.com/apps/MinimalGallery/index.html?appid=65f26148fc784f12b37ddc3e8fa0ad5a# Een grootschalige aquathermie-oplossing zoals u voorstelt zal binnen uw gemeente en ook binnen de regio en provincie met enthousiasme worden ontvangen.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(3) Er wordt te veel gedacht vanuit een centrale en daarmee kwetsbare energievoorziening. Indien energie plaatselijk gebruikt en gebufferd wordt is er geen noodzaak deze energie heen en weer te slepen in dikke kabels.	Dit onderwerp raakt aan de problemen rond netcongestie bij landelijke en regionale netbeheerders. Voorstel is om een gevoeligheidsanalyse op het energiesysteem in het planMER op te nemen, om de alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(4) De kaders welke opwekking waar plaats vindt komt op verkeerde gronden tot stand. De kosten en baten van een locatie worden niet afgewogen. Er wordt geen rekening gehouden met netaansluiting, het samenvoegen van technieken, de aanleg van leidingen, transportkosten etc . Dit levert een inefficiënte opwekking op.	Dit milieueffectonderzoek is een onderzoek naar milieuaspecten en milieueffecten. In de besluitvorming zullen ook andere aspecten worden meegewogen, zoals netinpassing en lokaal eigendom. Op projectniveau valt te verwachten dat een initiatiefnemer zal sturen op een efficient gebruik van grondstoffen, het samenvoegen van technieken en een gedegen kosten-baten analyse, waar dat het project zal helpen.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(5) Uiterwaarde n in het RES gebied dienen uitgesloten te worden als zoekgebied voor windturbine parken en / of zonneparken De kaartjes van de zoekgebieden dienen hierop aangepast te worden. Wij baseren ons voor het laatste punt op de recente kamerbrief (25 november 2022) van de minister en staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat. Link naar de brief: https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-infrastructuur-en-waterstaat/documenten/kamerstukken/2022/11/25/water-en-bodem-sturend De volgende citaten uit de brief ondersteunen onze zienswijze: “We st aan in de uiterwaarden (die vallen onder de Beleidslijn grote rivieren) geen nieuwe bebouwing meer toe. Daarmee maken we onze rivieren klimaatrobuuster en voorkomen we toenemende schade. Partijen houden hier vanaf heden rekening mee. Er wordt onderzocht hoe de Beleidslijn grote rivieren (Bgr) wordt aangescherpt. Dit is niet van toepassing op ontwikkellocaties, waar met het Rijk reeds bestuurlijke beleids)afspraken over zijn gemaakt.” en “Geen nieuwe bebouwing in het rivierbed De koers wordt om geen nieuwe bebouwing in de uiterwaarden meer toe te staan. Hiermee wordt voorkomen dat nieuwe activiteiten of objecten in het rivierbed de plannen voor toekomstbestendigere rivieren duurder of onmogelijk maken. Ook wordt verdere schade voorkomen bij hoge waterstan den of overstromingen. De Beleidslijn Grote Rivieren (BGR) wordt hiervoor in 2023 geëvalueerd en aangescherpt” Het laatste citaat maakt duidelijk dat dit over bebouwing en objecten gaat, en wij zien de overheden die samenwerken in de RES als partij en die hier vanaf heden rekening mee dient te houden.	Deze nieuwe informatie is inderdaad bekend geworden tijdens de zienswijzeperiode van deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). De uitgangspunten in dit NRD zijn gebaseerd op de geldende wet- en regelgeving, kaders en beleid. De beleidslijn grote rivieren (Bgr) zit op dit moment nog in de beslissingsprocedure. Zo is het nog onduidelijk wat verstaan wordt onder bebouwing en of windturbines en zonnevelden hieronder vallen. Hier is de brief niet helder over. Op het moment dat de Bgr tijdig wordt aangepast, dan wordt de nieuwe informatie meegenomen in dit onderzoek. In een ander geval kan de nieuwe informatie een plek krijgen in passende m.e.r. procedus en ProjectMER'en op het moment dat zich een energieproject aandient.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	Navolgbaarheid: Wij zijn van mening dat er vele aspecten zijn waarop dit rapport onnavolgbaar is. Het is vaak niet duidelijk op basis van welke aspecten een gebied geselecteerd wordt en hoe de grenzen ervan bepaald zijn. Wij zijn bekend met het feit dat er software beschikbaar is om zoekgebieden te evalueren en gaan ervan uit dat die gebruikt is. Voor ons oordeel is het belangrijk dat ook voor ons als inwoners van het gebied navolgbaar is hoe selectie plaatsvindt. Dat zal leiden tot een beter begrip en meer duidelijkheid over de gemaakte afwegingen. Ons inziens is dit essentieel om het vertrouwen tussen burger en overheid in dit proces te bewaren. Onderstaande zijn wat dit betreft belangrijke suggesties voor verbetering die we hier als zienswijze presenteren: (1) Referentie molens - goed dat deze referentie molens in het rapport staan. Vul dit aan met een geluidscontour van de referentie molens en een slagschaduw contour van de betreffende molens (van bovenaf gezien) zodat voor lezers duidelijk is wat de verwachte contouren zijn. Met name voor geluid is het ons duidelijk dat dit af kan hangen van de windrichting en sterkte maar dat laat nog steeds de mogelijkheid een gemiddelde” contour te tonen (ZW windkracht 4) en aan te geven hoe dit kan variëren	Voor geluid nemen we een dergelijke toelichting op in de milieueffectrapportage. Voor slagschaduw geldt dat dit niet wordt beoordeeld in het in dit milieueffectonderzoek. Op projectniveau is dat uiteraard wel het geval. Op regioniveau zijn de geluidscontouren echter maatgevend.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(2) Slagschaduw - benoem de norm in plaats van te verwijzen naar het activiteiten besluit. Het RIVM noemt “De norm voor slagschaduw: De slagschaduw van een turbine mag niet meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag optreden.” als norm uit het activiteitenbesluit	Voor slagschaduw geldt dat dit niet wordt beoordeeld in het in dit milieueffectonderzoek. Op projectniveau is dat uiteraard wel het geval. Op regioniveau zijn de geluidscontouren echter maatgevend.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(3) Geluid - geef een verduidelijking van een typisch jaarprofiel van een gehanteerde Lden norm, dus hoeveel piekgeluid past binnen deze norm. Ons is duidelijk dat er vele profielen zijn die in de norm passen, het is belangrijk dat belanghebbenden bij dit rapport en beleidsmakers weten wat een norm in de praktijk inhoudt	In het milieueffectonderzoek wordt toegelicht hoe de geluidscontouren worden berekend en welke aannames hierbij gelden. Het is belangrijk te benadrukken dat hierbij uitgegaan wordt van een jaargemiddelde norm, zoals deze in het Activiteitenbesluit van toepassing was. Het doel van het milieueffectonderzoek is om geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden in beeld te brengen voor de opwek van duurzame elektriciteit en warmte. Op projectniveau zal dit verder onderzocht moeten worden.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(4) Zonnevelden - geef ook aan wat de maximale hoogte is van zonnevelden die verondersteld wordt. Typische velden die gerealiseerd zijn zijn vaak een meter of maximaal 4-5 hoog en daarmee minder van belang voor horizon vervuiling.	Over de veronderstelde hoogte van zonnevelden wordt een toelichting opgenomen in het milieueffectonderzoek.

Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(5) Onleesbare plaatjes - bijvoorbeeld afbeelding 4.13 (model 3 landschap) is zelfs bij maximale vergroting nauwelijks leesbaar (legenda “aanpassing”?, “inpassing”?), de dikke rode strepen lijken bestaande snelwegen?	Afbeelding 4.13 Model 3 geeft een eerste indicatie van het alternatief landschap. Dit alternatief wordt nader uitgewerkt in het milieueffectonderzoek, in lijn met de overige alternatieven.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(6) Er worden gebieden ingekleurd, doch het aantal inwoners die in dit gebied buiten de norm en vallen wordt daarbij niet aangegeven.	Deze opmerking kunnen we moeilijk duiden. We verwachten dat deze betrekking heeft op de belemmeringenkaarten voor wind- en zonneenergie. Die belemmeringenkaarten zijn tot stand gekomen op basis van wet- en regelgeving.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(7) Er wordt in de overzichtskaartjes geen relatie gelegd tussen de capaciteit energievoorziening, kabels, zonnevelden en windturbines, dit is wel voor de warmtevraag gebeurd in het rapport. Daar is vraag en aanbod in kaart gebracht. Bij elektriciteitsopwekking is niet inzichtelijk waar clustering noodzakelijk is en waar nieuwe leidingen moeten worden aangelegd. Dus vul dit ook in voor elektriciteit.	Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	(8) Er wordt binnen de grenzen van het RES gebied gekeken naar zoekgebieden . Hierbij is het onduidelijk of kansen en bedreigingen aan de andere kant van de RES grenzen zijn meegenomen. Veel van deze suggesties kunnen verwerkt worden in een Appendix, of een algemeen uitleg document voor de vele MER documenten die voor alle RES r egio’s gemaakt zullen worden	Er wordt beschouwd wat de effecten op de omliggende gebieden (buiten begrenzing RES) is. Hierbij wordt zoveel als redelijkerwijs mogelijk rekening gehouden met ontwikkelingen uit andere RES-regio's. Hierbij geldt echter wel dat de keuzes die er in andere regio's gemaakt zijn en/of worden gemaakt nog niet altijd eenduidig zijn.
Heumen	Dorpsraad Nederasselt Windkracht Heumen	Conclusie: Op basis van bovenstaande zijn wij van mening dat het rapport slecht navolgbaar is. Daarnaast vinden wij het essentieel dat gezondheidsaspecten in vervolg documenten worden meegenomen. We hebben ook een aantal beperkingen benoemd voor de zoekgebieden die niet in de huidige versie van het document meegenomen zijn. Wij vragen u dit op te nemen in volgende versies van dit document en vervolgdocumenten in dit proces.	Dank voor uw uiteenzetting.
Heumen	Baywa-r.e.	Molenaarswoning (p.25): “In deze NRD zijn de molenaarsgebieden nog niet meegenomen, in de planMER-fase zullen we onderzoeken hoe dit op regionale schaal toch meegenomen kan worden in de effectonderzoeken.” Graag opnemen dat er een inventarisatie wordt gedaan van reeds gesloten molenaarsovereenkomsten, dit gaat om woningen behorende tot de sfeer van inrichting zijnde het windpark (Art. 1.1 lid 4 Wet Milieubeheer). Ontwikkelaars kunnen de molenaarsovereenkomsten aan de opsteller van het plan-mer verstrekken zodat deze meegenomen kunnen worden. Het verwerken van deze gegevens is cruciaal voor het goed beoordelen van de mogelijkheden van locaties. Wij verzoeken tot inventariseren en opnemen van molenaarswoningen in het onderzoek.	In het milieueffectonderzoek stellen we voor om een gevoeligheidsanalyse te doen van de mogelijkheden voor molenaarswoningen. Dit brengt in beeld welke ruimte eventueel beschikbaar komt. Hierin wordt op regionale schaal onderzoek gedaan. Wij zijn niet voornemens individuele overeenkomsten mee te nemen in deze analyse, juist omdat het onderzoek zich op het regionale schaalniveau richt.
Heumen	Baywa-r.e.	Geluidshinder (P33 en P 34): Bij het beoordelen van de mogelijkheden voor windenergie wordt onderscheid gemaakt tussen grote en kleine referentieturbines, genaamd ‘operationele windturbines’ en ‘innovatieve windturbines’. Daarbij wordt er in de belemmeringenkaarten windenergie in het NRD rekening gehouden met grotere afstanden voor de innovatieve turbines. De veronderstelling dat grotere turbines voor meer geluidsoverlast zorgen volgen wij niet. Uit onderstaande tabel van Bosch en van Rijn blijkt dat er een grote spreiding van bronsterktes en rotordiameters is. Ook is te zien dat bijvoorbeeld de Vestas V162 en de V126 gelijk scoren qua bronvermogen. Ons voorstel is om voor de ‘innovatieve windturbines’ dezelfde afstand tot woningen te hanteren dan voor de ‘operationele windturbines’. <Figuur 1: Verhouding formaat rotor en brongeluid van beschikbare windturbinetypes, op ashoogte van 120m. Bron: Bosch & van Rijn, 2022.> Naast het gegeven dat er geen direct verband bestaat tussen het formaat en de bronsterkte van een windturbine, zijn van het type ‘operationele windturbines’ significant meer windmolens nodig om dezelfde opwek per windpark te genereren. Een windpark met ‘operationele windturbines’ kan daardoor een grotere geluidsemissie hebben dan een windpark met een kleiner aantal ‘innovatieve windturbines’. Op projectniveau biedt een ProjectMER de mogelijkheid verschillende opstellingsvarianten te beoordelen en geluidscontouren in kaart te brengen. Wij adviseren dat op voorhand geen verschil in afstand tot gevoelige objecten gehanteerd dient te worden voor operationele of innovatieve windturbines, dit dient in een later stadium in een projectMER op projectniveau te worden uitgewerkt.	In het milieueffectrapport wordt toegelicht welke uitgangspunten worden gehanteerd. Het gaat daarbij om het onderzoeken van een realistische bandbreedte qua mogelijkheden voor windenergie. Wij zijn van mening dat we hierin voldoende de 'grenzen' in de regio qua mogelijkheden verkennen. Een meer exacte invulling en berekeningen per type windturbine kunnen vervolgens op projectniveau worden onderzocht en uitgevoerd.
Heumen	Baywa-r.e.	Nieuwe zoekgebieden windenergie koppelen waar nodig aan zoekgebieden zon in RES 1.0 Het is zinvol om de nieuwe aanvullende zoeklocaties voor windenergie zoveel mogelijk rond bestaande zoeklocaties voor zon (RES 1.0) te zoeken. Zodoende kan hier cable pooling worden gefaciliteerd om zo optimaal mogelijk gebruik te maken van de aanwezige netcapaciteit. Per locatie kan inzichtelijk worden gemaakt of cable pooling (technisch, juridisch en economisch) mogelijk is. Daarnaast ontstaat er een energielandschap wat geconcentreerd is en andere gebieden open kunnen blijven. In bijvoorbeeld het verkenningsgebied nabij Heumen, zijn alle voorbereidingen voor de optie tot cable pooling getroffen op de aansluiting van het in voorbereiding zijnde Zonnepark Teersche Sluispolder te Heumen. Wij adviseren tot inventariseren van beschikbaarheid aangevraagde en gerealiseerde netaansluitingen voor cable pooling met windenergie, en dit als criterium mee te wegen in de beoordeling van locaties.	Voorstel is om een gevoeligheidsanalyse te doen voor het energiesysteem, om de drie alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Heumen	Baywa-r.e.	Landschappelijke bundeling met meerdere elementen beter beoordelen Kijk bij het beoordelen naar herkenbare landschapselementen, zou een zwaarder gewicht kunnen worden toegekend indien er een binding bestaat met meer dan één element. Zoals een locatie die binding heeft met zowel bestaande kanalen als rijkswegen of hoogspanningstracés. Of bijvoorbeeld een binding met andere bronnen van duurzame energieproductie, zoals een zonnepark. Wij adviseren meervoudige binding met landschappelijke elementen een zwaarder (positieve) beoordeling te geven in vergelijk met locaties welke een enkelvoudige binding hebben.	We onderschrijven dat het alternatief landschap binnen dit NRD nog erg basaal en op hoofdlijnen staat beschreven. We stellen voor om dit alternatief in het milieueffectonderzoek verder uit te werken tot een niveau vergelijkbaar met de overige alternatieven.
Heumen	Baywa-r.e.	500 voetszone volkel? Zachte beperking, maar door windklimaat niet mogelijk Naast de in tabel 5.3 op pagina 48 opgenomen aspecten voor invloed op luchtvaartveiligheid, dient nadrukkelijk de ligging van 300- en 500-voetszones meegenomen te worden. Deze 500-voetzones vormen voor nieuwe windparken een harde belemmering, zeker voor de innovatieve windturbines. De Viewer Hoogtebeperkingen geeft géén inzicht in de ligging van deze specifieke zones, wel kunnen deze worden opgevraagd bij TNO, verantwoordelijk voor radaronderzoek. Wij adviseren naast de Viewer Hoogtebeperking expliciet ook de ligging van 300- en 500-voetszones op te nemen als harde belemmering.	In het milieueffectonderzoek wordt dit beschouwd. Het is echter zo dat voor het gehele plangebied een hoogtebeperking geldt ten aanzien van radarverstoring. Voor concrete projecten kan dit verder worden onderzocht door middel van een radartoets. Het advies om de zone rond Volkel op te nemen als harde belemmering, wat maatwerk vraagt, wordt daarom niet op voorhand overgenomen.
Heumen	Gemeente Heumen	In de Circulaire Regio is bestuurlijk besloten om de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) vrij te geven voor publicatie. Dit betekent dat de inzageperiode start en het belanghebbenden vrij staat om uiterlijk 23 december 2022 een zienswijze in te dienen. In deze brief vindt u de zienswijze namens de raad van de gemeente Heumen in vergadering bijeen op 15 december 2022.	Dank voor uw zienswijze.

Heumen	Gemeente Heumen	Zoekgebieden en verkenningsgebieden in RES 1.0 De planMER heeft als uitgangspunt bod RES 1.0. De RES 1.0 is vastgesteld met daarin de zoekgebieden voor de realisatie van windturbines en zonnevelden. Daarnaast zijn er nog enkele aanvullende verkenningsgebieden voor windturbines vastgelegd, om zo meer mogelijkheden voor windenergie in beeld te brengen. Dat is onder andere het A73-gebied in gemeente Heumen. Deze verkenningsgebieden tellen niet mee in het bod van 1,62 TWh van de RES 1.0, maar wil de regio in het RES 2.0 proces nader onderzoeken. Zowel zoekgebieden als verkenningsgebieden worden meegenomen in de planMER. De milieueffectrapportage is daarbij van toepassing op het gehele grondgebied van de gemeente Heumen.	Dank voor uw uiteenzetting.
Heumen	Gemeente Heumen	Milieu-effecten warmtebronnen, met name geothermie In de NRD zal per type warmtebron een milieu-analyse op hoofdlijnen worden uitgevoerd. Er wordt daarbij ervan uitgegaan dat milieu-effecten vooral lokaal zullen zijn, op projectniveau, omdat warmteprojecten gekoppeld zijn aan specifieke locaties/bronnen. Uit de praktijk blijkt inmiddels dat de effecten van geothermie veel groter kunnen zijn dan lokaal. Wij vragen daarom extra aandacht voor de milieu-effecten van geothermie.	Wij begrijpen de wenselijkheid om de effecten van geothermie extra te beschouwen. Er is echter relatief weinig informatie bekend over de effecten. De analyse wordt daarom alleen op hoofdlijnen uitgevoerd. Dit past bij het detailniveau van het milieueffectonderzoek. De milieuinformatie t.a.v. warmte kan door de gemeenten worden gebruikt bij de uitwerking van projecten.
Heumen	Gemeente Heumen	Geluidsnormen windturbines Op 30 juni 2021 heeft de Raad van State naar aanleiding van het Nevele arrest uitgesproken dat de algemene normen voor geluid, slagschaduw en veiligheid uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling formeel moeten worden onderzocht. We bevinden ons daarom tijdens het planMER traject in een overbruggingsperiode voor de normen van geluid, slagschaduw en veiligheid voor de ontwikkeling van windprojecten, totdat het formele onderzoek aangeeft hoe de normen zouden moeten zijn. Ambtelijk is voorgesteld om in de planMER locaties voor windenergie te onderzoeken binnen een grotere bandbreedte van geluid, maar bestuurlijk wil men vasthouden aan de normen uit het Activiteitenbesluit. Er wordt daarom voorgesteld om in de NRD bij de normen van het Activiteitenbesluit te blijven, maar in de planMER in het te onderzoeken alternatief 'Leefomgeving' een striktere norm te hanteren, namelijk de 45 dB Lden norm die de WHO adviseert. Gemeente Heumen wil ervoor pleiten om deze striktere norm ook te hanteren in de NRD.	De windturbinenormen in Nederland staan beschreven in het 'Activiteitenbesluit', maar zijn op dit moment buiten werking. Voor die windturbinenormen wordt door het Rijk op dit moment een milieubeoordeling gemaakt waar u aan refereert. Die milieubeoordeling volgt waarschijnlijk in 2023. We stellen in dit NRD voor om tot dat moment te werken met de bekende windturbinenormen, ook al zijn deze buiten werking. Er is namelijk nog geen zicht op deze nieuwe normen en ook geen wettelijke basis om nieuwe of andere normen te introduceren. We wijzen er graag op dat dit NRD en deze onderzoeksaanpak mede tot stand is gekomen via een drietal omgevingsdialogen, waarbij ook de GGD Zuid en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) aanwezig waren. Een passende beoordeling op projectniveau volgt voor windprojecten bovendien in een passende m.e.r.-beoordeling of ProjectMER. Wel hebben we de vraag hoe om te gaan met windturbinenormen in dit onderzoek expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r.. Op basis daarvan stellen we bij wijze van gevoeligheidsanalyse voor om in het alternatief Leefomgeving op een strengere contour van 700 meter te toetsen.
Heumen	Gemeente Heumen	Tot slot De inzageperiode voor de concept-NRD is een belangrijke stap om te komen tot verdere planvorming. De urgentie om deze plannen te realiseren is groot in het licht van het klimaat en zeker ook vanwege de oorlog in Oekraine. We roepen daarom ook op om het planMER geen vertragend effect te laten hebben op lopende of opstartende projecten. Als nieuwe projecten zich aandienen moet daar wat ons betreft het gesprek over aangegaan worden. Voor gemeente Heumen geldt dit uitdrukkelijk voor waterkrachtprojecten in onze gemeente waar wij potentie in zien. We waarderen de voortgang die is geboekt en begrijpen de waarde en het belang voor het opstellen van het planMER. We zijn ook zeer benieuwd naar de resultaten die het planMER oplevert. Vanzelfsprekend heeft de raad bij de vertaling daarvan naar concrete projecten het laatste woord.	Dank voor uw zienswijze.
Lingewaard	Gemeente Lingewaard	We hebben als regio de ambitie om in 2030 55% en rn 2050 95% minder CO2 uit te stoten. Lokaal opgewekte, duurzame energie is nodig om deze ambitie te halen. Het inpassen van grootschalige duurzame energie vraagt om een goede afweging tussen verschillende belangen in de schaarse ruimte. We zien de planMER daarbij als een belangrijk instrument om tot een gedragen en goed onderbouwde RES 2.0 te komen. Dit helpt ons om het goede gesprek te voeren en beslissingen te nemen over de transitie van fossiele naar duurzame energie. De NRD geeft aan welke keuzes er op voorhand worden gemaakt voor de plan-MER en welke alternatieven er worden onderzocht We kunnen ons op hoofdlijnen vinden in de keuzes die zijn gemaakt. Als onderdeel van de regio werken we vanuit de gemeente Lingewaard samen met onze inwoners, ondernemers en organisaties uiteraard ook hard aan de transitie naar een duurzame gemeente. Duurzame opwek, energiebesparing en warmtetransitie zijn daarbij de drie pijlers waar wij ons in het bijzonder op richten. Een goede ruimtelijke inpassing vraagt duidelijkheid over de effecten van maatregelen op natuur en milieu, gezondheid en landschap. De PlanMER is bij het verkrijgen van deze duidelijkheid een belangrijke stap. Juist daarom hebben we een aantal opmerkingen en suggesties.	Dank voor uw zienswijze en uiteenzetting.
Lingewaard	Gemeente Lingewaard	Belemmeringen of kansen? Wij maken ons zorgen om de gevoelde urgentie en vooral het meer denken vanuit belemmeringen dan vanuit kansen. In haar meest recente rapport stelt het IPCC dat, gerekend vanuit de huidige ontwikkelingen, temperatuurstijgingen van 3,5 of zelfs 4 graden denkbaar zijn. De effecten daarvan zijn niet te overzien en raken, voor sommige gebieden, de existentiële voorwaarden van bestaan. Desondanks zien we in het NRD voor zowel wind als zon nog relatief veel harde belemmeringen. Denk bijvoorbeeld aan in de Provinciale Omgevingsverordening vastgelegde weidevogelgebieden. Zou het daarom niet te meer een afweging behoren te zijn, ook gezien de urgentie van het vraagstuk, belemmeringen vanuit Wnb niet op voorhand als harde belemmering beschouwen, maar te bezien of in het kader van belangenafweging mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden? Is het niet wenselijk in beeld te brengen, vergelijkbaar met de 1-8 km contour rondom de Veluwe in relatie tot de wespendief, onder welke condities er wel mogelijkheden zijn voor grootschalige opwek?	De urgentie wordt gedeeld binnen de regio. Voor weidevogelgebieden heeft de provincie een zorgplicht i.h.k.v. de wet natuurbescherming. Er zijn in dat opzicht geen mogelijkheden om windturbines en/of zonnevelden te ontwikkelen in weidevogelgebieden. Derhalve zijn weidevogelgebieden opgenome als harde belemmering. Ten aanzien van de harde belemmeringen uit de Wnb geldt dat niet alle natuugebieden op voorhand worden uitgesloten.
Lingewaard	Gemeente Lingewaard	Ruimtelijke gevolgen Door de aankondiging van de provincie de resultaten te verwerken in de omgevingsverordening heeft de PlanMER, anders dan de RES, planologische consequenties. Daarom zou het goed zijn als we in de regio, zeker met het oog op de windopgave en de belemmeringen vanwege de wespendief, met elkaar een manier vinden om gemeenten waar kansrijke locaties voor wind liggen en die daarmee aan de slag willen, te ondersteunen bij de kosten die dat met zich mee brengt. We weten vanuit de recent vergunde turbines bij steenfabriek Caprice hoe complex en tijdrovend dergelijke processen zijn, juist ook voor de gemeentelijke organisatie.	U benoemt hier een punt dat geadresseerd kan worden in het vervolgproces richting herijking van de RES. Het gaat echter niet om milieueffecten en valt zodoende buiten de scope van het milieueffectonderzoek.
Lingewaard	Gemeente Lingewaard	Warmtetransitie In het warmtespoor zijn we benieuwd naar de resultaten van de PlanMER. Er lijkt te worden geconstateerd dat het nog te vroeg is om echt te komen tot kaarten voor kansen en belemmeringen. Klopt die conclusie? Dat is wellicht te begrijpen vanwege de stand van zaken in de warmtetransitie, maar tegelijk wel jammer. Denk bijvoorbeeld aan de complexiteit van een Hoog Temperatuur Opslag (HTO). Dat is een noodzakelijke voorwaarde voor een warmtenet gevoed door duurzame bronnen, maar tegelijkertijd ingewikkeld vanwege bijvoorbeeld de mogelijke effecten op het zoete grondwater vanuit een opslag in een brakke waterlaag. Uit een onderzoek van TNO en IF Technologie is echter gebleken dat er juist goede opslagmogelijkheden zijn gelegen op een diepte in het brakke gedeelte. Vanuit Lingewaard zouden we graag bijdragen aan het vermeerderen van kennis op dit punt door, onder stringente voowaarden en met steun van de regio en provincie, een pilot te starten. Nu lijkt dat het effect op het zoete grondwater een harde beperking is, maar komt dat niet juist ook voort uit een gebrek aan inzicht in de effecten? En zou een in omvang en reikwijdte beperkt pilotproject daar niet behulpzaam kunnen zijn? Wellicht zijn dat vragen die in of parallel aan de PlanMER van een antwoord voorzien kunnen worden.	Het detailniveau van het milieueffectonderzoek leent zich voor inzichten in de milieueffecten op hoofdlijnen. Hoewel er meerwaarde wordt gezien in diepgaander onderzoek, past dit niet binnen de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectonderzoek om te komen tot gebieden die geschikt, ongeschikt en/of geschikt te maken zijn voor wind, zon en bepaalde warmtebronnen.
Lingewaard	Gemeente Lingewaard	Caprice We missen we in de bijlage autonome ontwikkelingen voor Lingewaard de windturbines nabij Caprice. Deze zijn in een uitgebreide procedure inmiddels vergund na verlenen van een verklaring van geen bedenkingen door de gemeenteraad. Kunnen deze worden toegevoegd?	Autonome ontwikkelingen zijn opgevraagd bij de individuele gemeenten. De lijst kan aangevuld worden met projecten waarover een ruimtelijk besluit is genomen. Caprice wordt opgenomen in de lijst met autonome ontwikkelingen in het milieueffectrapport

Lingewaard	Gemeente Lingewaard	Ten slotte We willen benadrukken dat we het belang zien van een regionale PlanMER om te komen tot een goed onderbouwde en gedragen energiestrategie voor onze regio. We vertrouwen erop dat onze aandachtspunten op adequate wijze worden verwerkt in de definitieve NRD die ter vaststelling aan de colleges wordt voorgelegd. We zien uit naar de resultaten van ondezoek en gaan ervan uit dat deze ons helpen bij het formuleren van een ambitieuze tweede versie van onze Regionale Energie Strategie passend bij de urgente uitdaging waarvoor we ons met elkaar gesteld zien.	Dank voor uw zienswijze.
Lingewaard	Windpark A15-Lingewaard	Windpark A15-Lingewaard Windpark A15-Lingewaard is een windpark in ontwikkeling. Het windpark heeft als doelstelling om de inwoners van de gemeente Lingewaard van duurzame, eerlijke en groene stroom te voorzien. Al 10 jaar willen wij dit bereiken door een lijnopstelling van tenminste drie windturbines in gemeente Lingewaard te realiseren langs de nog door te trekken A15, de Betuweroute en tussen de twee bestaande hoogspanningsleidingen. Windpark A15-Lingewaard heeft op 15 december 2017 een principeverzoek tot planologische medewerking bij gemeente Lingewaard ingediend. Hierop zijn gemeente Lingewaard, Provincie Gelderland en Windpark A15-Lingewaard met elkaar in overleg getreden. Dit overleg heeft onder andere geleid tot een concept overeenkomst met waarin de bereidheid tot planologische medewerking wordt gegeven mits het initiatief binnen de grenzen van een goede ruimtelijke ordening blijft.	Dank voor uw uiteenzetting.
Lingewaard	Windpark A15-Lingewaard	Status onderzoeken Windpark A15-Lingewaard Het ecologisch onderzoek voor Windpark A15-Lingewaard is nagenoeg afgerond. De ontheffing voor de Wet Natuurbescherming wordt begin 2023 aangevraagd. Overige onderzoeken lieten eerder al positieve resultaten zien en worden nu geactualiseerd aan de hand van de meest recente windturbinespecificaties en de gemeentelijke normen. In 2018 is in opdracht van Windpark A15-Lingewaard door Pondera een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau projectMER opgesteld. Deze concept notitie is besproken en aangepast na overleg met gemeente Lingewaard en Provincie Gelderland. Deze concept notitie is nog niet gepubliceerd, omdat Windpark A15-Lingewaard vooraf eerst meer duidelijkheid wilde verkrijgen over het onderdeel externe veiligheid en in het bijzonder de aanwezigheid van enkele gasleidingen van de Gasunie. Ondertussen heeft de Gasunie aan de hand van haar eigen berekeningen vastgesteld dat er voor wat betreft externe veiligheid geen bezwaar bestaat voor de realisatie van Windpark A15-Lingewaard. Hiermee is voor het windpark de weg vrijgemaakt om deze onderzoeken af te ronden en naar publicatie van de NRD voor de projectMER te werken. Het plangebied dat voor de voornoemde onderzoeken is vastgesteld, is als bijlage 1 bijgevoegd. Windpark A15-Lingewaard valt overigens buiten de beschermingszone voor de Wespendief 1 tot 8 kilometer rondom de Veluwe.	Dank voor uw uiteenzetting.
Lingewaard	Windpark A15-Lingewaard	Concept NRD planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen Met belangstelling hebben wij kennis genomen van de concept NRD planMER. Uit deze concept NRD planMER volgen geen belemmeringen voor het plangebied van Windpark A15-Lingewaard. Verder staat over het plangebied van Windpark A15-Lingewaard het volgende vermeld op pagina 19 van de concept NRD planMER. <Tabel 1: Overzicht van de omgevingsvisie van gemeente Lingewaard (tabel 2.1 uit de concept NRD planMER, pagina 19)> Onze vraag hierbij is om de 'A15-zone' te specificeren. Door een zone van bijvoorbeeld maximaal 500 meter van de geplande A15 te benoemen als de 'A15-zone', ontstaat hierover duidelijkheid bij de omwonenden, overheden, het initiatief en andere betrokkenen. We horen graag van u of deze verduidelijking in de definitieve NRD ten behoeve van de planMER ambtshalve kunt verwerken.	In de Omgevingsvisie wordt hierover geen duidelijkheid verschaft. Derhalve wordt de grens niet opgenomen in het milieueffectonderzoek. Uit het onderzoek zal volgen welk gebied rond de toekomstige A15 geschikt zijn voor wind- en/of zonne-energie.
Lingewaard	Windpark A15-Lingewaard	Mochten er vragen zijn over de ontwikkeling van Windpark A15-Lingewaard, dan bent u (uiteraard) van harte welkom om contact op te nemen via onderstaande gegevens. Dank voor uw aandacht en met hartelijke groet!	Dank voor uw zienswijze.
Lingewaard	Windpark A15-Lingewaard	BIJLAGE 1: Plangebied Windpark A15-Lingewaard <Kaart met plangebied WP A15-Lingewaard>	Dank voor uw uiteenzetting.
Nijmegen	Gemeente Nijmegen	De Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen is voornemens om een plan-MER uit te voeren voor de Regionale Energiestrategie (RES), In de RES 1.0 hebben we afgesproken om in 2030 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken binnen de regio. Het doel van de plan-MER is om milieueffecten volwaardig mee te laten wegen in de besluitvorming. Op 18 oktober is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau vrijgegeven voor zienswijzen. Met deze brief geven wij onze zienswijzen op de NRD voor de plan-MER RES Arnhem Nijmegen.	Dank voor uw zienswijze.
Nijmegen	Gemeente Nijmegen	We hebben als regio de ambitie om in 2050 95% minder CO2 uit te stoten dan in 1990 en in 2030 55%. Lokaal opgewekte, duurzame energie is nodig om deze ambities te halen. Het inpassen van grootschalige duurzame energie vraagt om een goede afweging tussen verschillende belangen in de schaarse ruimte. De plan-MER geeft handvatten om deze afweging te maken. We zien de plan-MER als een instrument om tot een gedragen en goed onderbouwde RES te komen en ondersteunen het besluit van de regio om de plan-MER op regionaal niveau uit te voeren. Dit helpt ons om het goede gesprek te voeren over de transitie van fossiele naar duurzame energie. De NRD geeft aan welke keuzes er op voorhand worden gemaakt voor de plan-MER en welke alternatieven er worden onderzocht. We kunnen ons op hoofdlijnen vinden in de keuzes die in de NRD zijn gemaakt. Op een aantal onderdelen hebben we nog een inhoudelijke opmerking.	Dank voor uw uiteenzetting en uw bijdrage.
Nijmegen	Gemeente Nijmegen	Ambitie: De laatste rapporten van het VN Klimaatpanel IPCC zijn zeer alarmerend. Het IPCC stelt dat klimaatverandering en het steeds vaker voorkomen van extreem weer al veel sneller veel ernstiger gevolgen voor mens en natuur hebben dan eerder werd gedacht en dat het van levensbelang is de CO2-uitstoot versneld te verminderen. De uitkomsten van de laatste IPCC-rapporten zijn niet meegenomen in de doetstellingen van de RES en van het Nederlandse Klimaatakkoord, In de NRD zien we dat de plan-MER zich niet beperkt tot de bestaande doelstetling van 1,62 TWh, maar ook inzicht geeft in de milieueffecten bij een aanscherping van de doelstelling. We ondersteunen de keuze om in de plan-MER breder te kijken dan de huidige doelstelling van 1,62 TWh.	We gebruiken het planMER inderdaad om breder te kijken dan de huidige RES doelstelling van 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwekking in 2030.
Nijmegen	Gemeente Nijmegen	Natuur en biodiversiteit: Het is urgent om energie op veel grotere schaal duurzaam te gaan opwekken. Tegelijkertijd mag dat niet ten koste gaan van de natuur, die toch al onder druk staat in omvang en kwaliteit. We vinden het daarom van belang om zonnevelden dusdanig te plaatsen dat ze niet de natuur verstoren of verdringen en de aanwezige natuurgebieden (blijvend) te ontzien bij de aan te wijzen locaties voor windturbines. Daarnaast zien we in de RES een kans om natuur te versterken. Met zorgvuldig geplaatste zonnepanelen kunnen natuurwaarden worden teruggebracht, bijvoorbeeld op locaties waar de bodemkwaliteit door intensieve landbouw is verslechterd. Dit wordt al op verschillende locaties in de regio toegepast, zoals bij zonnepark de Grift en zonnepark A73. We zien graag dat, naast het ontzien van bestaande natuurgebieden, ook kansen voor het versterken van natuur worden meegenomen in het onderzoek voor de plan-MER.	In de NRD stellen we voor om alle alternatieven te beoordelen op natuur(impact). De ontwikkeling van energieprojecten in natuurgebieden krijgt op dit thema zo een slechte beoordeling. Dit betreft uw punt van het ontzien van bestaande natuurgebieden. Daarnaast onderzoeken we in het alternatief 'Natuur' de mogelijkheden om energieprojecten natuurinclusief te ontwikkelen en koppelkansen met natuurbehoud en-ontwikkeling te benutten. We verwachten daarmee gehoor te geven aan uw oproep.
Nijmegen	Gemeente Nijmegen	Zon / Windverhouding: in de RES 1.0 hebben we geconstateerd dat de verhouding van zon- en windenergie in het bod grote maatschappelijke kosten met zich meebrengt. We hebben daarom afgesproken om in de RES 2.0 de mogelijkheden te onderzoeken voor een evenwichtiger verdeling van zon en windenergie en dat we daarvoor op zoek gaan naar aanvullende locaties voor windenergie. We zien de plan-MER als een uitgelezen kans om inzichtelijk te maken hoe een betere zon / windverhouding in onze regio kan worden ingepast om daarmee het gesprek daarover in de regio te ondersteunen.	We gebruiken het planMER inderdaad om de ruimtelijke kansen voor een evenwichtiger verdeling van zon en windenergie inzichtelijk te maken.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	De energieproblematiek is momenteel nog duidelijker in beeld. We zien elke dag in het Journaal onze afhankelijkheid van energie voor ons leven. Energie helpt onze samenleving verder. Maar ons energieverbruik ruïneert echter ook dezelfde samenleving voor de toekomst. Fossiele energie moet zoveel mogelijk beperkt worden. Groene schone energie heeft sterk de voorkeur. Daarvoor is er het RES-traject in het leven geroepen. De RES is een van de wegen om het Klimaatakkoord van Parijs en het daarop volgende nationale Klimaatakkoord te realiseren. Het is opvallend dat er ook nu weer gekozen wordt voor een digitale sessie. Ook nu er geen noodzaak is vanwege Covid-maatregelen. Het moge helder zijn dat dit niet mijn keuze zou zijn geweest. Juist de ontmoeting is belangrijk. Bent u bereid om op de beide bovenstaande reflectie-elementen in te gaan?	De RES is inderdaad een van de wegen om het Klimaatakkoord te realiseren. Voor de informatiebijeenkomst van 3 november jl. is bewust gekozen voor een digitale sessie. Het doel was om de informatie in de NRD voor een breed publiek op laagdrempelige wijze voor het voetlicht te brengen. Een digitale sessie sluit daar het best op aan.

Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Kunt u de tijdpaden van de RESGMR en de Windvisie Gelderland naast elkaar zetten?	Het concept tijdpad van de RES is opgenomen in de presentatie van 3 november. Doel is om eind 2023 een ambtelijk concept voor herijking van de RES op te leveren. De actualisatie van de Beleidslijn Windenergie Gelderland gebeurt in twee keer. Naar verwachting in Q1/2 van 2023 worden een aantal zaken die nu al duidelijk zijn gewijzigd (onder meer actualisatie van de doelstelling voor wind: dat wordt de doelstelling voor wind uit de Gelderse RES'en 1.0; evenals meer informatie over hoe de provincie met participatie wil omgaan). Ook op basis van de provinciale planMER worden een aantal zaken in de Beleidslijn Windenergie Gelderland gewijzigd. Dit is naar verwachting in Q1 2024 omdat deze actualisatie ook gekoppeld is aan de herijking van de RES 1.0 in RES 2.0.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Is ons regionale bod van 1,62 TWh afdoende om het landelijk doel van 35 TWh te behalen?	De biedingen van de Nederlandse RES'en bij elkaar opgeteld kwam aanzienlijk hoger uit dan de 35 TWh. Ons regionale bod is daar een belangrijk onderdeel van.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Hoe is de RES-Regio tot stand gekomen? Waarom zijn de gemeente Mook en Middelaar en de gemeente Montferland niet opgenomen in onze RES-Regio? Van Mook en Middelaar heb ik vernomen dat zij niet tot deze RES-Regio mochten behoren. Klopt dat?	Bij het opstellen van de RES regio's stond het gemeenten vrij om hun eigen regioindeling te maken en te kiezen. Voor de Groene Metropoolregio geldt dat twee gemeenten de afweging hebben gemaakt om zich aan te sluiten bij een andere RES regio. De gemeente Montferland is aangesloten bij de RES regio Achterhoek. De gemeente Mook en Middelaar is - gezien haar ligging in Limburg - aangesloten bij de RES regio Noord-Limburg.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Er is geen MER-rapport opgesteld voor het eerste RES-traject. Ook is er geen algemeen zienswijzetraject geweest. Deelt u mijn opvatting achteraf dat het beter was geweest als dit beide wel was gedaan?	Het proces richting RES 1.0 was een gezamenlijke maatschappelijke zoektocht. De focus lag vooral op gezamenlijk ontwerpen en op basis inrichtingsprincipes. Uiteraard was het mooi geweest om al meer te kunnen doen, zoals het opstellen van een MER-rapport. Tegelijkertijd lijkt de tijd daar nu ook rijp voor. We zien een planMER proces nu in aanzienlijk meer RES regio's terugkomen.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Ten tijde van de RES 1.0. was er in de RES-Regio een Participatietafel. Deze is recent opgeheven door de RES-werkorganisatie. Hoe staat u tegenover het idee om een Participatietafel 2.0 in te stellen voor de RESGMR 2.0..? Dit zou een tafel moeten zijn waar iedereen deel van mag uitmaken.	In het traject richting RES 1.0 heeft participatietafel op verschillende manieren meegedacht over participatie in de RES. In het najaar van 2021 hebben we gezamenlijk een aanzet gedaan in hoe de participatietafel haar rol kan vervullen. Hierna hebben we elkaar echter niet meer ontmoet in dit verband. We merken dat de samenwerking en participatie in de RES verandert. Op lokaal niveau zijn gemeenten bezig met het uitwerken van zoekgebieden en zijn zij verantwoordelijk voor de participatie rondom eigen beleid en concrete projecten. Op regionaal niveau merken we dat participatie nog meer vervlochten raakt in de inhoud van de RES. Daarin merken we dat de participatietafel niet meer voldoet aan de behoefte van het overgrote deel van de leden en dat de samenwerking met veel van de partijen aan de participatietafel op een andere manier vorm krijgt. Graag benutten we de energie om bij te dragen aan de RES op een manier die aansluit aan de behoefte die er is. We zien het daarom niet als onze taak om daarnaast een participatietafel 2.0 op te stellen.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Bent u bereid om in het RESGMR een standpunt over kernenergie op te nemen?	Als regionaal samenwerkingsverband geven we sturing en uitvoering aan de regionale energiestrategie. Kernenergie is daar op dit moment geen onderdeel van. Als RESGMR nemen we dan ook geen standpunt in over kernenergie. Wel volgen we met belangstelling het nationale debat over kernenergie.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Bij de Rijksdocumenten ontbreken de Landsdelige Omgevingsagenda Oost, de Woondeal, de NOVEX, het Milieubeleidskader en de aankomende NMP. Waarom?	Dit milieueffectonderzoek is een thematisch document dat zich op de milieueffecten van energieprojecten richt. De genoemde documenten zijn visies. In het milieueffectonderzoek nemen we concrete ontwikkelingen mee die zorgen voor fysiek ruimtebeslag. Een integrale afweging van functies in de ruimte vindt plaats buiten het milieueffectonderzoek. Als RES organisatie nemen we wel kennis van beleidsdocumenten op andere ruimtelijke thema's.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Ook het traject van de Verstedelijkingstrategie ANF ontbreekt in de beleidsopsomming. Waarom?	Dit milieueffectonderzoek is een thematisch document dat zich op de milieueffecten van energieprojecten richt. Vanuit het oogpunt van autonome ontwikkelingen kunnen deze genoemde documenten interessante informatie bieden, maar een integrale afweging van functies in de ruimte vindt plaats buiten het milieueffectonderzoek. Als RES organisatie nemen we wel kennis van beleidsdocumenten op andere ruimtelijke thema's.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	De GMR kent een Visie en een Agenda. Deze beide stukken ontbreken in de tekst. Waarom?	Dit milieueffectonderzoek is een thematisch document dat zich op de milieueffecten van energieprojecten richt. Vanuit het oogpunt van autonome ontwikkelingen kunnen deze genoemde documenten interessante informatie bieden, maar een integrale afweging van functies in de ruimte vindt plaats buiten het milieueffectonderzoek. Als RES organisatie nemen we wel kennis van beleidsdocumenten op andere ruimtelijke thema's.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Waarom zijn de huidige Structuurvisies ter zijde geschoven? Dit is geldend lokaal beleid.	De huidige structuurvisies zijn niet terzijde geschoven. In het milieueffectonderzoek richten we ons op de regionale opgave. Hierin stellen we het regionale perspectief vanuit milieueaspecten centraal. Beleid is daarin op voorhand niet leidend, omdat deze kan worden aangepast indien wenselijk of nodig.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Bent u bereid om periodiek een overzicht met de stand van zaken rondom de Omgevingsvisies te publiceren? Is het mogelijk om dit met linkjes te doen?	Het opstellen of aanpassen van Omgevingsvisies is belegd bij gemeenten en bij de provincie. Als RES organisatie zien we het niet als onze taak om hier periodiek een overzicht met stand van zaken over te publiceren.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Heeft iedere gemeente een Transitievisie Warmte vastgesteld?	Met uitzondering van de gemeente Wijchen heeft iedere gemeente binnen de GMR een Transitievisie Warmte vastgesteld.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Waarom wordt niet het 0-alternatief doorgerekend? D.w.z. het niks doen en de gemeenten zelfstandig plannen uit te laten voeren.	Alle 16 gemeenten hebben de RES 1.0 aangenomen. De RES 1.0 is daarom gekozen als basisalternatief of 0-alternatief.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Ook het zogeheten MMA mist. Waarom?	Binnen het milieueffectonderzoek worden verschillende alternatieven onderzocht als 'hoeken van het speelveld'. De milieuinformatie die dit oplevert vormt een belangrijke basis richting herijking van de RES. Het is niet zo dat de regio kiest voor een van de alternatieven. Daarbij is het milieueffectonderzoek niet de enige basis. Zo zijn ook zaken als lokaal eigendom, netcapaciteit, maatschappelijk draagvlak en een ruimtelijke afweging ten opzichte van andere functies belangrijk. Een MMA benoemt 'het beste' alternatief enkel vanuit milieuoogpunt, in de regio kijken we graag nog breder dan dat.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Hoe is de lijst met regionale maatschappelijke organisaties samengesteld? Wat zijn de criteria geweest voor het ontvangen van een uitnodiging?	De regionale maatschappelijke organisaties, ofwel regionale belanghebbenden zijn regionaal georganiseerde partijen die met hun belang verbonden zijn aan de RES. Zij zijn actief in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en vertegenwoordigen hun lokale, regionale of landelijke achterban in de regio.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	In de regio Arnhem-Nijmegen was tot de opheffing van de Stadsregio Arnhem Nijmegen het Regionaal Plan 2005-2020 vigerend als Regionale Structuurvisie. Ik heb dit document voorzien van reflectie en evaluatie achteraf. Bent u bereid om dat rapport te betrekken bij dit proces?	Dit milieueffectonderzoek is een thematisch document dat zich op de milieueffecten van energieprojecten richt. Vanuit het oogpunt van autonome ontwikkelingen kunnen deze genoemde documenten interessante informatie bieden, maar een integrale afweging van functies in de ruimte vindt plaats buiten het milieueffectonderzoek. Als RES organisatie nemen we wel kennis van beleidsdocumenten op andere ruimtelijke thema's.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Bent u bereid om ook de Regio Food Valley, de Regio Achterhoek, de Regio Fruit Delta en de Clean Tech Regio, alsmede de Regio Noord-Oost Brabant en de Regio Noord-Limburg te kennen in de thans lopende procedure? Een goede buur is beter dan een verre vriend.	Deze regio's zijn actief geinformeerd over het feit dat de Notitie Reikwijdte en Detailniveau op dit moment ter inzage ligt. Naast de genoemde regio's zijn daarnaast het Kreis Kleve en de Duitse regio Nordrhein-Westfalen op de hoogte gesteld.
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Wordt er een verslag opgesteld van de informatiebijeenkomst van 3 november 2022?	De uitzending zelf geldt hier als verslag. Deze uitzending is terug te kijken via https://www.groenemetropoolregio.nl/res/plan-mer-res-groene-metropoolregio-arnhem-nijmegen/
Overbetuwe	Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen	Is de RES-organisatie bereid om blijvend met mij nader in gesprek te gaan over de RESGMR?	De RES-organisatie acteert op regioniveau. Er zijn meer dan 40 regionale belanghebbende partijen aangeschreven om dit NRD mee op te stellen. Een volledig overzicht van organisaties die hebben geholpen bij de totstandkoming van dit NRD is terug te vinden in bijlage 3 van de NRD. De RES gemeenten acteren op lokaal niveau en voeren het gesprek met bewoners en lokale maatschappelijke organisaties. U kunt in dat kader altijd contact opnemen met uw gemeente.

Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Wij schrijven deze zienswijze als inwoners van de gemeente Overbetuwe. Onze vereniging vertegenwoordigt inwoners van de gemeente Overbetuwe en inwoners van de gemeente Neder-Betuwe. Wij begrijpen, dat u voor de opstelling van het Concept RES 2.0 diverse stakeholders heeft benaderd voor inbreng. Wij constateren, dat ons niet gevraagd is inbreng te leveren. Ook niet via onze landelijke organisatie NLVOW. Desondanks stellen wij het op prijs onze zienswijze te mogen presenteren. Met daarbij natuur lijk de hoop, dat deze keer onze inbreng serieus genomen wordt.	Waar u aan refereert zijn de omgevingsdialogen die zijn gevoerd met regionaal georaniseerde belanghebbenden voor het opstellen van Notitie Reikwijdte en Detailniveau. De RES-organisatie acteert op regioniveau. Er zijn meer dan 40 regionale belanghebbende partijen aangeschreven om dit NRD mee op te stellen. Zo heeft uw landelijke organisatie NLVOW bijgedragen aan de totstandkoming van dit NRD. De wijze waarop NLVOW haar leden intern betrekt, consulteert en informeert ligt uiteraard buiten onze invloedssfeer. Desalnietemin danken we Vereniging Malle Molens Midden Betuwe voor haar zienswijze.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	De landelijk Notitie Reikwijdte en Detailniveau wijkt qua systematiek sterk af van de door u gekozen aanpak. Wordt er landelijk gekeken naar onderwerp, die bepalend zijn voor de te kiezen locaties als gevolg van de beperkende normen als geluid/afstand/hinder. U kiest in deze NRD voor het gebruiken van de huidige normen uit het activiteiten besluit. Wij begrijpen waarom u dit doet. U wilt snelheid maken en de nieuwe landelijke normen pas toepassen als die bekend zijn. Dat levert in de toekomst een probleem. Bijvoorbeeld: de keuze van een gebied op grond van de geluidsnorm uit het activiteitenbesluit zal in de toekomst met de nieuwe normen zeker afwijken van de door u aanbevolen locatie. Zelfs als de norm voor geluid gelijk zou blijven, zal het zeker zo zijn, dat aanvullende alternatief t.a.v. hinder in de landelijke norm reden zijn om de locaties voor windturbines aan te passen. Het is u natuurlijk bekend, dat ons hoogste democratisch orgaan, de Tweede Kamer, de opdracht heeft gegeven een afstandsnorm voor woningen te ontwikkelen. U geeft daar geen gehoor aan.	De windturbinenormen in Nederland staan beschreven in het ‘Activiteitenbesluit’, maar zijn op dit moment buiten werking. Voor die windturbinenormen wordt door het Rijk op dit moment een milieubeoordeling gemaakt waar u aan refereert. Die milieubeoordeling volgt waarschijnlijk in 2023. We stellen in dit NRD voor om tot dat moment te werken met de bekende windturbinenormen, ook al zijn deze buiten werking. Er is namelijk nog geen zicht op deze nieuwe normen en ook geen wettelijke basis om nieuwe of andere normen te introduceren. We wijzen er graag op dat dit NRD en deze onderzoeksaanpak mede tot stand is gekomen via een drietal omgevingsdialogen, waarbij ook de GGD Zuid en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) aanwezig waren. Een passende beoordeling op projectniveau volgt voor windprojecten bovendien in een passende m.e.r.-beoordeling of ProjectMER. Wel hebben we de vraag hoe om te gaan met windturbinenormen in dit onderzoek expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r.. Op basis daarvan stellen we bij wijze van gevoeligheidsanalyse voor om in het alternatief Leefomgeving op een strengere contour van 700 meter te toetsen.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Zoals gesteld is uw voorlopige uitgangspunt de normen uit het activiteitenbesluit. Daarmee maakt u gebruik van een beperkte set normen. In feite alleen van de norm voor geluidsdruk (Lnight en Lden). U kijkt niet naar ultrasoon geluid en niet hoorbare trillingen. U kijkt niet naar normen met betrekking tot erosie van de wieken. U kijkt niet naar de gevolgen van een windpark voor de waarde van onroerend goed. U kijkt niet naar de afstand van woningen t.o.v. de windturbines. Gevolg hiervan is, dat bij het bekend worden van de nieuwe landelijke norm uw werk deels overbodig zal zijn en deels gecorrigeerd zal worden. U moet zich daarom afvragen of de gewenste snelheid wel gerealiseerd zal worden door deze aanpak.	Op dit moment laat de Rijksoverheid onderzoek doen naar de windturbine normeringen. Op dit moment zijn er geen normen die landelijk gelden voor geluid. Omdat dit planMER op hoofdlijnen onderzoekt welke gebieden geschikt zijn of geschikt te maken zijn is toepassing van de normen die in het Activiteitenbesluit zijn opgenomen in onze ogen voldoende voor het doel van het planMER. In deze normen zit Laagfrequent Geluid verdisconteert. Omdat het onderzoek zich beperkt tot de hoofdlijnen wordt inderdaad niet gekeken naar erosie van wieken en invloed op waarde onroerend goed. Afstand tot woningen is gegarandeerd in de normen voor geluid. Als er zich concrete projecten aandienen, dan zal een projectMER of m.e.r.-beoordeling worden opgesteld. Hierin kunnen de genoemde punten voor zover relevant worden onderzocht. De gewenste snelheid richt zich in dit geval op de onderbouwing van gebieden en niet op specifieke locaties.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Zoals gezegd zijn burgers en omwonenden nauwelijks betrokken bij het opstallen van uw concept NRD/planMER. Nog de lokale belanghebbende particulieren, lokale belangengroep nog belangrijke landelijke organisatie zijn ingeschakeld om hun mening te geven. Ik wijs u op het bestaan van de Nederlandse vereniging voor omwonenden van windturbines (NLVOW) en de oprichters en beheerders van WindWiki. Ook een organisatie als Nederwind is niet gehoord. Het zal u bekend zijn, dat lokale belangengroepen in onze gemeente uitermate teleurgesteld zijn over de gang van zaken tot nu toe. De zogenaamde inbreng van belangengroepen in lokale projecten is ervaren als window dressing en heeft ertoe geleid, dat projecten zijn opgehouden. Belangrijkste oorzaak: er was geen sprake van gewaardeerde inbreng. Omwonenden en belanggroepen voelden zich geschoffeerd. Als gevolg daarvan zijn projecten opgeschort. Uw wijze van benadering heeft hetzelfde effect. Het is volstrekt onvoldoende om de inbreng van lokale belangengroepen gerealiseerd te krijgen door middel van een moeilijk leesbaar stuk in de lokale krant en gedurende een sessie van 1 uur via teams op internet. Ook de presentatie van de concept NRD laat te wensen over. Het kost veel tijd om voor leken te doorgronden wat bedoeld wordt. Het zo belangrijke kaartmateriaal is slecht te lezen en inzoomen op detailniveau is slechts beperkt mogelijk. Er wordt ook geen faciliteit geboden om bijvoorbeeld per gemeente duidelijke detailkaarten in te zien of te downloaden. Samen met de keuze voor de normen uit het activiteitenbesluit leidt uw benadering ertoe, dat het lokaal gevestigde wantrouwen eerder versterkt dan weggenomen wordt.	Dit misverstand willen we graag rechtzetten. Er zijn meer dan 40 regionale belanghebbende partijen aangeschreven om dit NRD mee op te stellen. Daaronder bevindt zich ook de NLVOW die u noemt, net als partijen zoals Tegenwind en de Gelderse leefbaarheidsalliantie. Hoe NLVOW haar leden consulteert en informeert ligt uiteraard buiten onze invloedssfeer. Een volledig overzicht van organisaties die hebben geholpen bij de totstandkoming van dit NRD is terug te vinden in bijlage 3 van de NRD. Met deze organisaties zijn drie avonden georganiseerd binnen de regio: drie omgevingsdialogen. We herkennen ons niet in het beeld dat het gaat om 'window dressing'. Sterker nog, de betrokken partijen hebben voor een belangrijk deel bijgedragen aan de inhoud van dit NRD. We beseffen ons dat het hier gaat om een lastig leesbaar stuk, dat ligt helaas ook in de aard van het stuk. Het betreft nu eenmaal veel beleidsinformatie en juridische taal. Om dit toegankelijker te maken is in samenwerking met het nationaal programma RES een infographic bijgevoegd op de website van de regio en zijn de belangrijkste elementen in de NRD besproken in een webinar die via de website van de regio is terug te kijken. Daarbij gaat het om een planMER: een milieueffectonderzoek op regioniveau. De onderzoeken en het kaartmateriaal sluiten daarbij aan. Voor specifieke energieprojecten, met name windprojecten is ook een projectMER verplicht. In een projectMER worden locaties op hoog detailniveau onderzocht met hoog detail kaartmateriaal. Wel wordt bekeken of in het PlanMER hogere resolutie kaartmateriaal kan worden opgenomen om aan uw wens tegemoet te komen.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Hiervoor is al ingegaan op de betrokkenheid van omwonenden en andere stakeholders bij de opstelling van het concept NRD/planMER. In dit concept wordt echter geen aandacht besteed aan andere vormen van participatie bij de lokale plannen voor windparken. De politiek heeft de mond vol van meeprofiteren, meebeslissen, mee investeren. Wij begrijpen, dat deze onderwerpen niet in de scope van uw onderzoek vallen. Het is natuurlijk wel wrang, dat de belangrijkste beslissingen (waar is ruimte voor een windpark onder welke voorwaarden) in feite in dit concept reeds genomen zijn en dan zonder voldoende inbreng van belanghebbenden.	De RES-organisatie acteert op regioniveau. Er zijn meer dan 40 regionale belanghebbende partijen aangeschreven om dit NRD mee op te stellen. Een volledig overzicht van organisaties die hebben geholpen bij de totstandkoming van dit NRD is terug te vinden in bijlage 3 van de NRD. De RES gemeenten acteren op lokaal niveau en voeren het gesprek met bewoners en lokale maatschappelijke organisaties. U kunt in dat kader altijd contact opnemen met uw gemeente.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	U bent ongetwijfeld bekend met de inhoud van het TNO rapport over de waardedaling van onroerend goed (met name woningen) door de aanwezigheid van windturbines. Enkele feiten uit dat rapport worden nog een bevestigd door de vereniging Eigen Huis. De waardedaling van woningen wordt met name bepaald door de afstand van de woning tot de windturbines. U heeft er niet voor gekozen om de waardedaling van woningen mee te nemen als belangrijk selectiecriterium. Er is ook geen kaart te vinden waarin grenzen van de totale waardedaling ten opzichte van geschikte turbine locaties wordt weergegeven. Wij achten dit een omissie. Immers, compensatie van de waardedaling zal leiden tot aanspraak van miljoenen euro’s. Te vergoeden door de turbines exploitant of de vergunningverlener. Een kleine exercitie voor de waardedaling van de woningen in het dorp Zetten door de geplande turbines in het zoekgebied langs de A15 geeft al enkele miljoenen. Als de waardedaling gecompenseerd moet worden, zal dat het rendement van de turbines negatief beïnvloeden en zelfs leiden tot een negatief rendement. Windmolens hier zijn dus financieel niet haalbaar (als er tenminste eerlijk wordt omgegaan met het compenseren van de bewoners en eigenaren).	Het betreft hier een onderzoek naar de milieueffecten van energieprojecten in de regio. De economische of financiele haalbaarheid van energieprojecten valt buiten de scope van dit onderzoek.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	In het concept NRD worden een aantal technieken niet meegenomen: zon op dak van particulieren, kernenergie, waterkracht. Dat terwijl deze technieken wel degelijk kunnen bijdragen tot het realiseren van de benodigde opwekking. Onzes inziens een omissie.	Zon-op-dak wordt in het algemeen niet onderzocht omdat hier geen milieueffecten door optreden. Waterkracht wordt in het onderzoek wel benoemd en kent ook aanzienlijke milieueffecten. Tegelijkertijd zijn die milieueffecten te locatiegebonden om te adresseren in een regioinaal milieueffectonderzoek. Dit kan evenwel plaatsvinden in een milieueffectonderzoek op projectniveau. Binnen de regio zijn een aantal waterkrachtprojecten geidentificeerd die kunnen bijdragen aan het realiseren van de benodigde opwekking. De ontwikkeling van kernenergie is een discussie die plaatsvind op nationaal niveau en geen onderdeel is van de RES.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Het zal u bekend zijn, dat de omgevingsdiensten geen brood zien in het handhaven van het criterium Lden. Met name omdat het een jaargemiddelde betreft en men teveel afhankelijk is van de data van de producent. Dit pleit voor een eenvoudiger te handhaven criterium. Een afstandsnorm is daarvoor het aangewezen criterium. Het is jammer, dat u in het opstellen van de NRD geen poging heeft gedaan om de geluidsnorm te vertalen in een afstandsnorm.	De discussie over afstandsnormen voor geluid van windturbines vind op nationaal niveau plaats. We stellen in dit NRD voor om tot dat moment te werken met de bekende windturbinenormen, ook al zijn deze buiten werking. Er is namelijk nog geen zicht op deze nieuwe normen en ook geen wettelijke basis om nieuwe of andere normen te introduceren. We wijzen er graag op dat dit NRD en deze onderzoeksaanpak mede tot stand is gekomen via een drietal omgevingsdialogen, waarbij ook de GGD Zuid en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) aanwezig waren. Een passende beoordeling op projectniveau volgt voor windprojecten bovendien in een passende m.e.r.-beoordeling of ProjectMER. Wel hebben we de vraag hoe om te gaan met windturbinenormen in dit onderzoek expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r.. Op basis daarvan stellen we bij wijze van gevoeligheidsanalyse voor om in het alternatief Leefomgeving op een strengere contour van 700 meter te toetsen.

Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Op basis van ecologisch onderzoek is komen vast te staan, dat de wespendief tot 8 km buiten de Veluwe foerageert. En in bepaalde maanden. Wij hebben een WOO verzoek aan de provincie Gelderland gedaan. Dit WOO verzoek heeft betrekking op documenten en uitspraken met betrekking tot de beweerde afstand en de beweerde periode. Wij kunnen ons niet voorstellen dat een vogel zich aan een papieren besluit houdt. Het voorgenomen besluit heeft nog een ander facet. Door het stilleggen van de turbines in de 8 km zone zal de te grenswaarde voor Lden in werkelijkheid overschreden worden. Lden is immers een gemiddelde. Dat gemiddelde wordt beïnvloed door het stilleggen van de turbines en daarmee zal de actuele geluidsdruk in de periode dat de turbines wel draaien kunnen toenemen.	Op basis van het SOVON onderzoek naar het leefgebied van de Wespendief stellen we in de NRD voor om de 1 kilometer afstandscontour vanuit de Veluwe op te nemen als een harde milieubelemmering voor windenergie. Voor de 1 tot 8 kilometer afstandscontour stellen we voor om dit gebied op te nemen als zachte milieubelemmering. Onder voorwaarden kan het in dit gebied namelijk mogelijk worden om voor 2030 windprojecten te organiseren.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Het is bekend dat windturbines een negatief effect kunnen hebben op de gezondheid van mensen. Effecten van windturbines op mensen kunt u lezen in Windwiki. Het zou op zijn minst getuigen van besef van dit effect van windturbines op mensen door in uw NRD deze effecten te benoemen en te onderzoeken wanneer deze effecten optreden. Het rapport maakt zich er nogal gemakkelijk vanaf. Of u kunt zich conformeren aan de artsen van Windwiki. Juist de landelijke NRD geeft veel aandacht aan gezondheidseffecten.	Dit milieueffectonderzoek onderzoekt de effecten op hoofdlijnen. Gezondheidseffecten hangen veelal samen met geluid. In de NRD wordt benoemd hoe dit wordt onderzocht. bij de ontwikkeling van een concreet initiatief kan in een projectMER of m.e.r.-beoordeling aandacht gegeven worden aan gezondheidseffecten. Dit past niet bij het doel waarvoor het milieueffectonderzoek wordt opgesteld, namelijk het verkennen van milieueffecten voor gebieden op regioniveau en geen specifieke locaties.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Geluid kent vele verschijningen. Voor het menselijk oor te horen geluid wordt de geluidsdruk uitgedrukt in DbA. Hoe de geluidsdruk voor infrasoon geluid gemeten moet worden is mij niet bekend. De normen in het activiteitenbesluit worden uitgedrukt in DbA: Lden. De gemiddelde geluidsbelasting over een heel jaar. Laat het duidelijk zijn, dat de in het verleden door het RIVM aanbevolen geluidsdruk ver onder Lden 45 DbA was. Uiteindelijk is gekozen voor die 45 DbA omdat er bij een lagere norm geen plaats meer zou zijn voor windturbines. Probleem met Lden is, dat het voor leken nauwelijks uit te leggen is. Er is dus geen besef bij de gemiddelde lezer, dat de geluidsdruk op enig moment hoger kan zijn dan de genoemde grensnorm van 45 DbA. Het is aan te bevelen om in uw NRD een aantal alternatieven te presenteren waarin de maximum geluidsdruk zichtbaar gemaakt wordt. Tweede probleem is de geluidsdruk van verschillende bronnen. Bijvoorbeeld snelweg en windturbines. Het is uit uw concept rapport niet duidelijk hoe u hier mee omgaat. De geluidsnormen, die nu nog gelden waren het resultaat van een compromis tussen te verwachten schade aan de omwonenden en de mogelijkheden om nog windturbines te plaatsen. De eerste geluidsnormen zijn dan ook verlaten, omdat bleek dat met die normen er in Nederland op land slechts enkele turbines geplaatst zouden kunnen worden. Het is te verwachten, dat met het invoeren van de nieuwe normen een nieuwe afweging gemaakt zal moeten worden. Het is dan ook aan te bevelen om hierover duidelijkheid te bieden en tevoren de afwegingscriteria en hun weging vast te leggen. Met andere woorden: eerst moet duidelijk (en wetenschappelijk bewezen) worden wanneer geen schadelijke effecten op de gezondheid optreden en pas daarna worden geconcludeerd wat dat betekent voor de mogelijkheid om überhaupt nog turbines te plaatsen in Nederland.	In de NRD stellen we voor om uit te gaan van de normen uit het Activiteitenbesluit. We zijn ons ervan bewust dat de normen uit het Activiteitenbesluit momenten buiten werking zijn. Desondanks zijn we van mening dat voor het doel van het milieueffectonderzoek de toepassing van deze normen passend is. Specifiek onderzoek zal in een later stadium bij concrete projecten worden uitgevoerd als ook het nationale onderzoek naar windturbinenormen is afgerond. We wijzen er graag op dat dit NRD en deze onderzoeksaanpak mede tot stand is gekomen via een drietal omgevingsdialogen, waarbij ook de GGD Zuid en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) aanwezig waren. Een passende beoordeling op projectniveau volgt voor windprojecten bovendien in een passende m.e.r.-beoordeling of ProjectMER. Wel hebben we de vraag hoe om te gaan met windturbinenormen in dit onderzoek expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r.. Op basis daarvan stellen we bij wijze van gevoeligheidsanalyse voor om in het alternatief Leefomgeving op een strengere contour van 700 meter te toetsen. In het milieueffectonderzoek lichten we toe wat Lden betekent, zodat dit voor de lezer meer duidelijkheid verschaft. Daarnaast zullen we toelichten waarom we welke normen toepassen en hoe zich dit verhoudt tot het Activiteitenbesluit en het onderzoek dat hier op nationaal niveau naar loopt. Het doel van het planMER is de milieueffecten op gebiedsniveau te onderzoeken. Voor dat doel achten wij het niet noodzakelijk nader onderzoek te doen naar gezondheidseffecten en cumulatieve geluidseffecten. Bij concrete initiatieven kan dit wel worden gedaan.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Windturbines leveren hinder. Hinder te definiëren als “ervaren negatieve gevoelens omtrent de omgeving” Hinder is niet objectief te definiëren, maar wordt wel degelijk ervaren. Het wel duidelijk, dat hinder afneemt met de afstand tot de bron van hinder. Dit is een van de redenen waarom de de landelijk NRD word overwogen om naast de geluidsdruk ook een afstandsnorm in te voeren.	In dit NRD stellen we voor om hinder te beschouwen op basis van de normen uit het Activiteitenbesluit.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	Slagschaduw is een erkend probleem. Echter ontbreekt onderzoek hoeveel slagschaduw een mens kan verdragen. Nader onderzoek is noodzakelijk. Het zou mooi zijn, als u het slagschaduwgebied in u kaarten kunt verwerken.	In het milieueffectonderzoek wordt geen onderzoek gedaan naar slagschaduw. Dit omdat we geen specifieke locaties onderzoeken, terwijl de effecten erg locatiespecifiek zijn. Daarnaast is slagschaduw te mitigeren.
Overbetuwe	Vereniging Malle Molens Midden Betuwe	In uw NRD wordt geen gewag gemaakt van compensatie. Althans niet van compensatie voor mensen (wel voor natuur). Een reeks negatieve aspecten van windturbines speelt hier een rol: - Verlies een landschappelijke kwaliteit - Belasting met hoorbaar geluid - Belasting met laagfrequent en onhoorbaar geluid - Ontbreken van rust in het landschap - Verlies aan waarden van onroerend goed - Verlies aan recreatierust - Verlies aan wooncomfort, - Etc. Er wordt in uw NRD op geen enkele wijze duidelijk gemaakt hoe de wetgever en vergunningverlener hier mee om moet gaan.	In het milieueffectonderzoek worden de effecten beoordeeld. Deze kunnen zowel positief als negatief zijn. Dit leidt tot een overzicht welke gebieden geschikt, niet geschikt of geschikt te maken zijn voor de ontwikkeling van windenergie en zonne-energie, maar ook voor warmte. In dit NRD stellen we voor om algemene aandachtspunten en uitgangspunten te formuleren die van belang zijn om mee te wegen in het proces richting de RES 2.0 en die als basis kunnen dienen voor een projectMER en/of m.e.r.-beoordeling op projectniveau en locatieniveau.
Overbetuwe	Gemeente Overbetuwe	In Overbetuwe werken we samen met inwoners, ondernemers en organisaties hard aan de transitie naar een duurzame gemeente. Grootschalige duurzame opwek van elektriciteit is daar één van de pijlers in. We voorzien ruim 600 TJ aan duurzame energie in zon en wind in de zoekgebieden in het energielandschap rond de A15, conform RES 1.0 en ‘Omgevingsvisie Overbetuwe 2040’. Een groot deel is daarvan al vergund in zonneweides. Om helderheid te creëren voor windinitiatieven in de zoekgebieden, vinden we het belangrijk een beter zicht te krijgen op de effecten voor natuur, milieu en gezondheid. Een planMER helpt daarbij. Aan de hand van het concept ‘Notitie Reikwijdte en Detailniveau’, geven wij graag twee aandachtspunten mee.	Dank voor uw uiteenzetting.
Overbetuwe	Gemeente Overbetuwe	RELATIE MET ‘NATIONALE WINDTURBINE-BEPALINGEN LEEFOMGEVING’: Wij zijn blij met het voorstel om in het planMER te toetsen op normen die breder zijn dan de normen in het Activiteitenbesluit. Door in het alternatief ‘Leefomgeving’ (conform advies WHO) een striktere norm van 45 dB Lden te hanteren geeft dit inzicht in de gevolgen op de haalbaarheid van windinitiatieven in de regio. Daarmee is een eerste stap gezet naar mogelijke aansluiting op toekomstige normen in de ‘Nationale windturbinebepalingen leefomgeving’, als vervanger van het Activiteitenbesluit. Wij vragen hier in de regionale planMER nog meer stappen in te zetten zodat met een meer verbrede scope beter aangesloten wordt op het landelijke traject. Uit de reactienota bij de NRD voor de planMER ‘Nationale windturbinebepalingen leefomgeving’ blijkt dat er gekozen is voor een belangrijke verbreding van onderzoek naar milieuaspecten vanwege windparken. Landelijk kiest men voor een bredere onderzoeksrange voor geluidnormering, visuele hinder, afstandsnormering en slagschaduw. Ons verzoek is om ook in (de NRD voor) de regionale planMER de onderzoeksrange naar milieuaspecten in heroverweging te nemen en - in lijn met het landelijke traject - uit te breiden met onderzoek naar differentiatie van geluid (normering geluidsniveau en afstand), slagschaduw en visuele hinder. Zou u deze verbrede scope ook mee willen nemen in de vragen die u gaat stellen aan de Commissie m.e.r.? Zowel qua proces als inhoudelijk? Wij willen graag voorkomen dat processen een jaar stil komen te liggen totdat eind 2023 de definitieve landelijke normen in werking treden. Hoe kunnen we de regionale en landelijke processen goed op elkaar afstemmen, dingen eerder in beweging krijgen en zo meer duidelijkheid creëren voor betrokkenen?	Het nationale milieueffectonderzoek waar u aan refereert richt zich specifiek is op de windturbine-bepalingen voor de leefomgeving. Deze windturbine-bepalingen vormen haar studieobject, haar hoofdvraag. Dit in tegenstelling tot deze regionale planMER, waar de hoofdvraag zich richt op gebieden die geschikt zijn, geschikt te maken zijn, of ongeschikt zijn voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh aan duurzame elektriciteitsopwek en warmte. Het gaat daarom om wezenlijk andere milieueffectonderzoeken. Waar mogelijk sluiten we uiteraard aan bij de (tussentijdse) uitkomsten van dit landelijke onderzoek. Tegelijkertijd stellen we voor om te voorkomen dat we in onze regio dubbelwerk doen ten opzichte van het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinenormen. We wijzen er graag op dat dit NRD en deze onderzoeksaanpak mede tot stand is gekomen via een drietal omgevingsdialogen, waarbij ook de GGD Zuid en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) aanwezig waren. Een passende beoordeling op projectniveau volgt voor windprojecten bovendien in een passende m.e.r.-beoordeling of ProjectMER. Wel hebben we de vraag hoe om te gaan met windturbinenormen in dit onderzoek expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r.. Op basis daarvan stellen we bij wijze van gevoeligheidsanalyse voor om in het alternatief Leefomgeving op een strengere contour van 700 meter te toetsen. Tenslotte willen we u graag meegeven dat er absoluut geen processen stil hoeven te liggen door dit regionale milieueffectonderzoek, noch door het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinebepalingen. Op projectniveau kunnen passende milieueffectnormen voor windturbines worden bepaald. Het windinitiatief in de gemeente Beuningen is daar een goed voorbeeld van binnen onze regio.

Overbetuwe	Gemeente Overbetuwe	INBEDDING IN INTEGRAAL OMGEVINGSBELEID: Een planMER is één van de bouwstenen voor de RES 2.0 (en actualisatie van de provinciale windvisie). Om deze brede integrale afweging straks goed te kunnen maken, vragen wij u vroegtijdig inzicht te geven in de manier waarop conform het afgesproken afwegingskader een herijking plaats kan vinden. Ons verzoek is dan ook om dit uiterlijk beschikbaar te hebben op het moment dat de resultaten van de planMER duidelijk zijn. Realisatie van de RES 2.0 (en geactualiseerde provinciale windvisie) vraagt ook doorwerking in provinciaal en lokaal Omgevingsbeleid. Dit kan alleen als provincie en 16 gemeenten onderling afgestemd het planMER allemaal koppelen aan hun ruimtelijke besluiten. Alhoewel in december 2021 al voorzien in de werkwijze, herhalen wij graag dat dit voor ons een belangrijke randvoorwaarde is.	Uw oproep is helder. Op het moment dat dit milieueffectonderzoek gereed is in het voorjaar van 2023, komen we bij u terug met een procesvoorstel voor de herijking van de regionale energiestrategie. Het is in het belang van alle overheden binnen deze regio om energieprojecten uiterlijk in 2025 te vergunnen om de afgesproken RES doelen van 2030 te halen.
Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Introductie: Stichting Behoud Betuws Landschap (KvK nummer 09168483) is een stichting met als doelstelling: ‘Het bevorderen van het behoud van de leefomgeving van de bewoners in de omgeving van het verkeersknooppunt Valburg en de Waalbrug bij A15/A5O en alles wat daarmee in de ruimste zin verband houdt’. Onze stichting heeft een duidelijk mandaat namens ca. 40 direct betrokken omwonenden die rondom het verkeersknooppunt Valburg en de A15 zone wonen. In de concept NRD ‘Groene Metropoolregio’ (1) worden de kaders voor de milieuonderzoeken bepaald. In dat kader maken wij, Stichting Behoud Betuws Landschap, graag van de gelegenheid gebruik om onze zienswijze hierop in te dienen. Deze treft u navolgend aan.	Dank voor uw zienswijze.
Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Algemeen: Op 30 juni 2021 deed de Raad van State een uitspraak die gevolgen heeft voor windparken in Nederland. Tot 30 juni 2021 konden in Nederland landelijk vastgestelde milieuregels voor windturbines en windparken worden gehanteerd bij de besluitvorming. Die landelijke regels waren opgenomen in het Activiteitenbesluit. Deze algemene milieuregels zijn met de uitspraak van 30 juni 2021 buiten werking gesteld. De onzorgvuldige totstandkoming van voormelde milieuregels en de daaruit voortvloeiende gezondheidsschade is door Zembla in haar aflevering van 8 december jl. op NPO2 uitgebreid belicht(2). In deze concept NRD lijkt u desondanks nog steeds uit te gaan van milieuregels van het Activiteitenbesluit hetgeen direct tot uiting komt in de, naar onze mening, te ruime keuze van zoekgebieden (kansen en belemmeringenkaarten) voor windenergie. U lijkt er voorts bewust voor te kiezen het voorzorgsprincipe en -beginsel te negeren. Wellicht ten overvloede wijzen we u er op dat dit onzorgvuldig is, leidt tot onomkeerbare schade en daarmee onbehoorlijk bestuur en bestuurdersaansprakelijkheid. En onjuiste begrenzing van de kansen- en belemmeringenkaarten leidt vervolgens weer tot een onjuiste weging van de alternatieven in de PlanMER. Het niet hanteren van het voorzorgsprincipe brengt dus grote risico’s met zich mee voor de PlanMER en vervolgprocedures. Uit het rapport Onderzoek afstandsnormen windturbines van 19 april 2022 dat is opgesteld door Arcadis in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken (3) blijkt dat meerdere Europese landen uitgaan van een afstandsnorm van 10 maal de tiphoogte van een windturbines. In de voormelde Zembla aflevering wordt door de deskundigen (o.a. in Tweede Kamer briefings) gesproken over een afstandsnorm van tenminste 1200 meter. Omdat er geen wetenschappelijke consensus is over een kortere afstandsnorm verzoeken wij u, met het oog op het voorzorgsprincipe, voor de zoekgebieden (kansen en belemmeringenkaarten) voor windenergie in de NRO, uit te gaan van een minimale afstandsnorm van tenminste 1200 m. Dit tenzij het principe van 10 maal de tiphoogte een langere afstandsnorm vereist en daar de kansen- en belemmeringenkaarten in de NRO op aan te passen. Overheden dienen bescherming te bieden aan de burger; het voorzorgsprincipe’ en voorzorgsbeginsel’ zijn daar immers op gebaseerd. U bent als overheden en initiatiefnemers voor de NRD en planMER hiervoor verantwoordelijk. Wij verzoeken u daarom deze als algemeen uitgangspunt op te nemen in de NRD en planMER. Het voorzorgsprincipe is een moreel en politiek principe dat stelt dat als een ingreep ernstige of onomkeerbare schade kan veroorzaken aan de samenleving of het milieu, de bewijslast ligt bij de voorstanders van de ingreep als er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de toekomstige schade. Het voorzorgsprincipe is vooral van toepassing in de gezondheidszorg en het milieu. Er dient bij onzekerheden uit te worden gegaan van zo veilig als mogelijke kaders. Als er kans is op serieuze af onomkeerbare schade, dan mag het gebrek aan volledige wetenschappelijke zekerheid niet gebruikt worden als reden om (voorzorgs)maatregelen uit te stellen.	We begrijpen de zorgen die bestaan over gezondheid. Zoals u aangeeft zijn de windturbinenormen zoals beschreven in het Activiteitenbesluit op dit moment buiten werking. Tegelijkertijd bestaat er geen wettelijke basis voor andere normen en zien we het als regio niet als onze rol om hierop nieuwe normen te introduceren. De gezondheidseffecten van windenergie worden op dit moment uitvoerig onderzocht in het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinenormen. Op het moment dat de resultaten daarvan bekend zijn, kunnen eventuele nieuwe normen worden getoetst in een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER wanneer een windenergieproject zich aandient. Voor de volledigheid hebben we de vraag 'hoe om te gaan met windturbinenormen, nu de nationaal geldende windturbinenormen buiten werking zijn' expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r. Een aanvullend advies vanuit de commissie zullen we hierin opvolgen. We stellen daarnaast voor om hier in het milieueffectrapport een paragraaf aan te wijden.
Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Onze zienswijze t.a.v. zonering windturbines i.r.t de Wespendief: Uit eerdere effectenonderzoeken voor windparken nabij Natura 2000-gebied de Veluwe, bleek de Wespendief de meest beperkende soort (belangrijkste aandachtsoort) voor het plaatsen van windturbines nabij dit natuurgebied. De Veluwe vormt binnen Nederland het kerngebied van de Wespendief en de kwaliteit van het gebied is bepalend voor de dichtheden van deze beschermde inheemse diersoort. Het uitgangspunt bij het plaatsen van windturbines is dat de populatie Wespendieven op de Veluwe (specifiek gezegd: het instandhoudingsdoel voor het Natura 2000- gebied) niet achteruit mag gaan als gevolg van aanvaringen met windturbines. Volgens de Natura 2000-doelstellingen zouden er minimaal 100 broedparen aanwezig moeten zijn. Daarmee is natuur in een zone van 8 km rondom de Veluwe een beperkend criterium voor de ontwikkeling van windturbines. Op blz. 25 in de NRD is vermeld dat er op dit moment nog onderzoek wordt gedaan onder welke randvoorwaarden windturbine-activiteiten mogelijk zijn in de zone van 1 tot 8 km rondom de Veluwe en dat formele besluitvorming nog moet plaats vinden. Echter er wordt in de NRD, als kader voor de milieuonderzoeken, een voorschot genomen op de resultaten van voormeld onderzoek en besluitvorming. In onze zienswijze is dit voorschot nemen bijzonder onzorgvuldig en kan leiden tot onomkeerbare schade. Deze zienswijze is mede ingegeven door een recent onderzoek van de WUR Wageningen dat stelt dat de gevolgen van extra sterfte op vogelpopulaties onder de huidige normen voor windmolenparken worden onderschat (4). Er is dus op dit moment geen wetenschappelijke consensus. Dat betekent dat ook hier het voorzorgsprincipe van toepassing zou moeten zijn hetgeen in onze zienswijze betekent dat ook de zone van 1 tot 8 km van de Veluwe een harde belemmering voor windturbines is. Daarmee is die zone ongeschikt als zoekgebied voor windturbines. Wij verzoeken u de NRD n.a.v. deze zienswijze aan te passen. D.w.z. als harde belemmering in relatie tot de wespendief de Veluwe + 8 km op te nemen in tabel 3.2.	Inmiddels zijn de uitkomsten van dit Wespendiefonderzoek bekend. In de 1 km zone rond de Veluwe blijven windmolens praktisch onmogelijk. We stellen dan ook voor om deze zone in het milieueffectonderzoek te behouden als harde belemmering. In de 1 tot 8 km zone zijn windmolens voorlopig ook verboden, op een tweetal initieven na die doorgang vinden. Er lopen verschillende onderzoeken naar het verminderen van aanvaringen van Wespendieven met windmolens. Daarbij kan het herstel van de Wespendiefpopulatie op de Veluwe er in komende jaren toe leiden dat initiatieven in de 1 tot 8 km zone weer mogelijk worden. Met andere woorden: tijdelijkheid is een belangrijk element in het verbod in de 1 tot 8 km zone. Dit milieueffectonderzoek kijkt verder dan sec dit moment, op die manier kan het ook van nut zijn voor de faseringsvraag van de ontwikkeling van elektriciteitsprojecten en warmte. We stellen daarom voor om de 1 tot 8 km zone als zachte belemmering te handhaven in het milieueffectonderzoek.
Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Onze zienswijze t.a.v. het ontbreken van drinkwaterwingebieden: Recent zijn door de provincie reserveringsgebieden voor drinkwaterwinning aangewezen, onder andere in het gebied aan de Herveld-Zuid zijde van het verkeersknooppunt Valburg. Op de in de NRD opgenomen afbeeldingen 4.4 en 4.5 is hier geen rekening mee gehouden. Daarbij wordt ook niet omschreven hoe er met stapeling van dergelijke zachte belemmeringen in verhouding tot de in de NRD opgenomen conclusies rondom geschikt, mogelijk geschikt of ongeschikte locaties wordt omgegaan. Wij vragen u dit in de NRD expliciet te verduidelijken.	De reserveringsgebieden voor drinkwaterwinning worden in het milieueffectonderzoek opgenomen. In het onderzoek wordt duidelijk gemaakt hoe wordt omgegaan met de zachte belemmeringen. Het bevoegd gezag zal vervolgens kiezen welke belemmeringen in de 'geschikt te maken' gebieden zwaarder wegen t.o.v. andere zachte belemmeringen.
Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Onze zienswijze t.a.v. de molenaarswoningen c.q. mogelijk hoger toegestane geluidsbelasting: In uw definitie rondom molenaarswoningen doet u de aanname dat omwonenden veelal ook initiatiefnemer c.q, mede-eigenaar (participant) zijn van een windpark. U geeft daarbij tevens aan dat mogelijke molenaarsgebieden nog niet betrokken zijn in de huidige NRD, maar mogelijk betrokken zullen worden in de planMER-fase. Deze stichting is tot op heden door nog geen enkele initiatiefnemer als gesprekspartner betrokken bij mogelijke plannen rondom het knooppunt Valburg. Uit een bespreking van het bestuur van onze stichting met de Wethouder van de gemeente Overbetuwe op dinsdag 1 november jl. is duidelijk geworden dat er tot op heden geen duidelijkheid bestaat over de definitie van participatie in lokale energieopwek-initiatieven waaronder windparken. We verzoeken u in deze NRD bij de begrenzing van de zoekgebieden uit te gaan van de situatie dat er geen molenaarswoningen aanwezig zijn.	De analyse t.a.v. molenaarswoningen is een extra gevoeligheidsanalyse om de mogelijkheden in beeld te brengen. Hierbij baseren we ons niet op individuele bewoners, maar brengen we alleen de mogelijkheden in beeld. Met betrekking tot de ontwikkelingen rond Valburg: deze zijn niet opgenomen als autonome ontwikkeling en zijn als zodanig niet opgenomen als vaststaande ontwikkeling. Uit het milieueffectrapport zal blijken of de locatie geschikt is vanuit milieuaspecten voor duurzame energie-ontwikkeling. De keuze is uiteindelijk aan de bevoegde gezagen.

Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Onze zienswijze t.a.v. gezondheidsperspectief omwonenden: In deze concept NRD missen we een visie ten aanzien van het gezondheidsperspectief voor mensen! Het ontbreekt in deze NRD aan kaders en onderzoeksmethoden die invulling geven aan de gevolgen voor mensen (gezondheidseffecten). Wanneer daar in het webinar van november jl een vraag over wordt gesteld en geantwoord wordt dat gezondheid meegewogen is in de geluidsnorm, lijkt ons dit niet afdoende. Er is juist géén wetenschappelijke consensus over de geluidsnorm. U noemt verder dat de Wereldgezondheidsorganisatie een geluidsnorm van 45 dB Lden contour adviseert rond geluidgevoelige objecten. Graag maken wij u erop attent dat juist de WHO (5) ook stelt in dezelfde rapportage dat Lden géén geschikte maat is voor windturbinegeluid vanwege het onregelmatige karakter en het verhullende effect door de uitmiddeling in de tijd. Op blz. 2 van onze zienswijze hebben we in dit kader al gewezen op een minimale afstandsnorm van 1200 meter tussen windturbines en woningen. Wij verzoeken u de NRD hierop aan te passen als harde grens voor de zoekgebieden. Onze zienswijze is dat het effect op mensen te relevant is om niet als apart criterium te behandelen. Graag verwijzen wij u naar de zienswijze die eerder dit jaar is gepubliceerd (6), maar ook de bovengenoemde recente uitzending van Zembla (2). Meer specifiek vragen wij u mee te nemen in de pldnMER de gevolgen voor zowel de gezondheid van zowel kinderen als volwassenen. Bovendien dient ook de cumulatie van hinder en geluid meegewogen te worden, waar duidelijk ook sprake van is rondom het Knooppunt Valburg, waar twee snelwegen elkaar kruisen (A15 en A50), maar ook de Betuweroute kruist. Deze stapeling van geluidseffecten vindt plaats op de toch al maximaal geluid belaste woningen van de bewoners rondom knooppunt Valburg en de A15-zone. Wij verzoeken u daarom te verduidelijken wat het effect is van deze stapeling van geluidsbronnen en wat dit betekent voor de grenzen van zachte of harde belemmeringen van de zoekgebieden voor windenergie uitgaande van het voorzorgsprincipe. Verder maken wij u er, wellicht ten overvloede, op attent dat er aanwijzingen zijn dat erosie van molenmateriaal, microplastics, waaronder BPA (Bisphenol A), in de omgeving brengen waarvan bekend is dat deze de hormoonhuishouding en vruchtbaarheid van mensen en andere organismen kan aantasten, maar bovendien onderzocht wordt wat de rol is van BPA bij de ontwikkeling van kanker (7,8). Het ontbreekt in de concept NRD aan ingreep-effectrelaties met betrekking tot de in eerdere rapportage (6) vermelde verwering/erosie van de wieken van windturbines op bodem- en grondwaterkwaliteit en gezondheid van de mens. Wij verzoeken u deze toe te voegen aan de NRD. Uit het eerder genoemde overzicht van Windwiki (6) blijkt dat de gezondheidseffecten van windturbines op volwassenen en kinderen aanzienlijk is. Er is geen wetenschappelijke consensus dat de gezondheidseffecten van windturbines te verwaarlozen zijn, integendeel. Derhalve dient u naar onze zienswijze het voorzorgsprincipe te hanteren, d.w.z. de door de wetenschappers van Windwiki voorgestelde onderzoeksmethoden te hanteren voor ingreep-effect relaties.	De gezondheidseffecten van windenergie worden op dit moment uitvoerig onderzocht in het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinenormen. Op het moment dat de resultaten daarvan bekend zijn, kunnen eventuele nieuwe normen worden getoetst in een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER wanneer een windenergieproject zich aandient. Voor de volledigheid hebben we de vraag 'hoe om te gaan met windturbinenormen, nu de nationaal geldende windturbinenormen buiten werking zijn' expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r. Een aanvullend advies vanuit de commissie zullen we hierin opvolgen. We stellen daarnaast voor om hier in het milieueffectrapport een paragraaf aan te wijden. De beoordeling van cumulatieve effecten gaan boven het detailniveau van dit milieueffectonderzoek, het gaat om maatwerk dat op regioniveau leidt tot schijnzekerheden. Het milieueffectonderzoek gaat daarom uit van vaste afstanden. Deze zijn ingestoken om een bandbreedte van mogelijkheden in de regio in beeld te brengen. Dit geldt eveneens ten aanzien van de opmerking ten aanzien van erosie, materiaalgebruik et cetera. Op projectniveau kunnen dergelijke locatiespecifieke onderzoeken worden uitgevoerd.
Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Onze zienswijze t.a.v. het beoordelingskader energietechnieken: Opvallend is dat veel methodieken in het beoordelingskader gestoeld zijn op een kwalitatieve quick scan. Dat is naar onze zienswijze strikt onvoldoende en zou er ten minste een kwantitatieve onderzoeksmethode van toepassing moeten zijn. Immers ook hier is het voorzorgsprincipe van toepassing. Na vaststelling van een MER-plichtig plan of het nemen van een MER-plichtig besluit moet het betreffende bevoegd gezag de daadwerkelijke milieugevolgen van de uitvoering van de voorgenomen activiteit onderzoeken (art. 7.39 lid 1). Dit noemen we de monitoring en evaluatie verplichting. Bij het plan of besluit zijn de termijn of de termijnen waarop met het onderzoek zal worden begonnen en de wijze (in deze NRD!) waarop dat onderzoek zal worden verricht, al bepaald. Specifiek vragen we in dit kader aandacht voor effecten op habitattypen en soorten Natura 2000 gebied en de thans ontbrekende gezondheidseffecten. Dit is des te belangrijker vanwege de doorwerking van de planMER naar één of meerdere projectMER. Om vanuit de monitoring en evaluatie verplichting te kunnen vaststellen in welke mate de effecten optreden/of evt. mitigerende maatregelen voldoende effect sorteren, is een kwantitatieve methode voorschrijven noodzakelijk. Als monitoring (en handhaving) niet mogelijk is, betekent dit immers dat er een onzorgvuldig besluit is genomen. Derhalve verzoeken wij u de NRD aan te passen in lijn van deze zienswijze door het op nemen van kwantitatieve onderzoeksmethoden waarover wetenschappelijke consensus bestaat en het toevoegen van kwantitatief onderzoek naar gezondheidseffecten. Voorts verzoeken wij u in het beoordelingskader de waardedaling van woningen mee te onderzoeken en te wegen. In uw beoordelingskader ontbreken de effecten van windturbines en grootschalige zonneparken op het lokale weer. Bekend is inmiddels dat windparken, door de turbulentie die ze veroorzaken in de lucht, het weer beïnvloeden. Voorts is in Duitsland onderkend dat door de ontstane thermiek boven zonnepanelen parken lokaal de wolken breken en desbetreffende gebieden veel minder neerslag ontvangen hetgeen natuurlijk negatieve effecten heeft voor de teelt in de Betuwe waar zoekgebieden zijn aangegeven. Wij verzoeken u ook hier het voorzorgsprincipe toe te passen, deze effecten in de NRD te beschrijven en de onderzoeken naar deze effecten in het beoordelingskader op te nemen en tot uiting te laten komen in de begrenzing van de zoekgebieden voor wind- en zonne- energie. Tot slot wijzen wij er op dat u als initiatiefnemers circulariteit doelstellingen nastreeft. Bekend is dat de wieken van windturbines in feite chemisch afval zijn na de gebruiksfase waarvoor geen oplossingen zijn. Wij verzoeken u derhalve de mate van circulariteit van de verschillende energietechnieken in het beoordelingskader op te nemen, deze kwantitatief te onderzoeken en de alternatieven in de planMER daar op te wegen.	De onderzoeksmethodiek 'kwalitatief' is hier eveneens gebaseerd op data, namelijk de beoordeling van experts. Ten aanzien van Natura 2000-gebieden geldt dat dit, zoals ook benoemd in de NRD, onderdeel is van het milieueffectonderzoek. Het milieueffectonderzoek heeft tot doel gebieden in beeld te brengen die geschikt zijn of geschikt te maken zijn voor ontwikkeling van duurzame energie. Het detailniveau dat u voorstelt is passend bij een uitwerking op projectniveau. Hierop zal het onderzoek dan ook niet worden aangevuld. Ten aanzien van thermiek boven zonnevelden is niet duidelijk naar welk onderzoek wordt verwezen. De zienswijze is hierin niet expliciet waardoor op dit punt niet inhoudelijk kan worden ingegaan.
Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Onze zienswijze ten aanzien van de kansen- en belemmeringenkaarten: Bovenstaande zienswijzen hebben gevolgen voor de kansen en belemmeringenkaarten zoals gepresenteerd in de concept NRD. Wij verzoeken u deze kaarten te herzien op basis van bovenstaande zienswijzen. Tevens verzoeken we u om de kaarten beter zichtbaar te laten zijn in de NRD, er is namelijk sprake van te weinig specificiteit van de gepresenteerde kaarten om op het juiste detailniveau kennis te nemen van de inhoud.	Dank voor uw zienswijze. Dit milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied en heeft als doel om geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden te identificeren voor de opwek van tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwek en warmte. De kaarten en de resolutie van de kaarten lenen zich voor dat doel. Het identificeren van specifieke locaties is in dit onderzoek niet aan de orde. Wel wordt bekeken of in het PlanMER hogere resolutie kaartmateriaal kan worden opgenomen om aan uw wens tegemoet te komen.
Overbetuwe	Stichting Behoud Betuws Landschap	Bijlage 1. Bronnenlijst 1. Haans K, en anderen, i.o. Croene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. 21 september 2022. RES Arnhem Nijmegen, Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER. Link: notitie- reikwijdte-en-detailniveau-planmer-res.pdf (groenemetropoolregio.nl) 2. Zembla — Windmolenlawaai. 8 december 2022. Link: Zembla - Windmolenlawaai - Zembla - BNNVARA. 3. Koppen E, en anderen, i.o. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. 19 april 2022. Onderzoek afstandsnormen windturbines. Link: onderzoek-afstandsnormen-windturbines. pdf {overheid,nl). 4. Schippers P, Buij R, Schotman A, Verboom J, Van der Jeugd H, Jongejans E. 4 juni 2020. Mortality limits used in wind energy impact assessment underestimate impacts of wind farms on bird populations. Ecology and Evolution 10: 6274-6287. Link: https://doi.org/10.1002/ece3.6360. 5. World Health Organization. 30 januari 2019. Environmental noise guidelines for the European union. Link: https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289053563. 6. Taubert E, Meliest R, Brands S, Van Manen S, Maal T. Februari 2022. Zienswijze van windwiki op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving. Link: https://www.windwiki.nl/wg-content/uploads/2022/08/20220216- Zienswii e-Windwiki-op-de-NRD.pdf. 7. Business & Human Rights Resource Center. 22 maart 2021. Norway: NGO raises concerns over environmental impact of chemicals used in wind turbine blades. Link: Norway: NGO raises concerns over environmental impact of chemicals used in in wind turbine blades - Business & Human Rights Resource Centre (business-humanrights.org) 8. Cao H, Yang B, Li N, Feng L, Shi X, Zhao W, Liu S. 9 januari 2015. Bisphenol A and hormone- associated cancers: current progress and perspectives. Medicine 94: e211. Link: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4602822/	Dank voor uw bronvermelding.

Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Aanleiding: Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe is een stichting met een aantal doelstellingen, waaronder: “het beperken van de schade die plaatsing van windturbines zou veroorzaken aan de natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden, de flora en fauna, de kwaliteit van het milieu, waaronder de lucht, de bodem en het water, en de verkeersveiligheid, veiligheid in het algemeen van het waardevolle komgebied het Zettensche Veld en aan de gezondheid en welzijn van mensen in dit gebied”. Onze stichting treedt op namens een achterban van ruim 350 betrokken omwonenden die rondom het gebied van het beoogde windpark Midden-Betuwe wonen. De inhoud van het concept NRD “Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen”, waar kaders worden bepaald voor de milieuonderzoeken is voor ons de aanleiding om deze zienswijze in te dienen.	Dank voor uw zienswijze.
Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Inleiding: De Raad van State heeft op 30 juni 2021 in een tussen-uitspraak geoordeeld dat, samengevat, de momenteel gebruikte algemene normen in het Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling niet zonder meer gebruikt mogen worden omdat de daarin aangegeven normering niet afdoende wetenschappelijk getoetst is, hierbij uitgaande van het gestelde in de Strategische Milieu Beoordelingsrichtlijn (SMB) De Afdeling verwijst hier naar het zogenaamde “Nevele-arrest” waar het Europese Hof van Justitie te Luxemburg oordeelde dat het Europese recht dwingt tot het maken van een milieubeoordeling voor windturbinenormen. Daarnaast vereist het Europees recht dat de Strategische Milieu Beoordelingsrichtlijn (2001/42/EG) gevolgd dient te worden. De onzorgvuldige totstandkoming van voornoemde milieuregels en de gezondheidsschade die hierdoor veroorzaakt worden voor omwonenden werd tijdens een uitzending van het BNN/VARA programma Zembla op 8 december 2022 nadrukkelijk duidelijk. (Zembla - Windmolenlawaai - Zembla - BNNVARA)	Dank voor uw uiteenzetting.
Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Kansen- en belemmeringskaarten: Dit concept NRD lijkt uit te gaan van de normeringen zoals omschreven in voornoemde Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling. Dit wordt ook letterlijk verwoord op bladzijde 22 van dit concept NRD (Stap 1: kansen- en belemmeringskaarten) “Het doel van de eerste stap is om binnen de regio gebieden uit te sluiten waar de opwek van wind- en/of zonne-energie en/of duurzame warmteproductie vanuit (milieu-)wetgeving niet is toegestaan.” Hoe kunt u deze stappen nemen, terwijl u op dit moment niet beschikt over wettelijke kaders/normeringen? De afwezigheid van wettelijke kaders/normeringen werken in de hand dat een onjuiste begrenzing van de kansen- en belemmeringskaarten worden aangenomen die vervolgens doorwerken richting het opstellen van alternatieven in de planMER. Welke waarde hebben deze kansen- en belemmeringskaarten derhalve? Het enige juiste beleid zou moeten zijn, gezien voornoemde uitspraak van de Raad van State, alsmede mogelijk onjuist aangegeven begrenzingen in de kansen- en belemmeringskaarten, om uit te gaan van het voorzorgsprincipe en -beginsel. Er is geen rechtvaardiging om dit voorzorgsprincipe en -beginsel niet te hanteren.	Zoals u aangeeft zijn de windturbinenormen zoals beschreven in het Activiteitenbesluit op dit moment buiten werking. Tegelijkertijd bestaat er geen wettelijke basis voor andere normen en zien we het als regio niet als onze rol om hierop nieuwe normen te introduceren. De gezondheidseffecten van windenergie worden op dit moment uitvoerig onderzocht in het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinenormen. Op het moment dat de resultaten daarvan bekend zijn, kunnen eventuele nieuwe normen worden getoetst in een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER wanneer een windenergieproject zich aandient. Voor de volledigheid hebben we de vraag 'hoe om te gaan met windturbinenormen, nu de nationaal geldende windturbinenormen buiten werking zijn' expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r. Een aanvullend advies vanuit de commissie zullen we hierin volgen. We stellen daarnaast voor om hier in het milieueffectrapport een paragraaf aan te wijden.
Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Aanvullende opmerking Kansen- en belemmeringskaarten: De in dit concept NRD gebruikte afbeeldingen van diverse (overzicht)kaarten zouden moeten dienen om de lezer te verduidelijken welke gebieden exact bedoeld worden. De gebruikte kaarten bieden echter geen verduidelijking. Ze zijn dermate globaal en onduidelijk dat ze voor de lezer (burger) nagenoeg geen meerwaarde hebben en slechts meer vragen oproepen dan ze beantwoorden. Waarom wordt er geen gebruik gemaakt van gedetailleerde leesbare kaartmateriaal, waarin begrenzingen wel duidelijk worden weergegeven?	Dit milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied. Het doel is om gebieden te identificeren die geschikt, geschikt te maken of ongeschikt zijn voor de ontwikkeling van 1,62 TWh aan duurzame elektriciteitsopwek en warmtebronnen. Het gaat om gebieden en niet om specifieke locaties. Het kaartmateriaal ligt in lijn met dat doel. Wel wordt bekeken of in het PlanMER hogere resolutie kaartmateriaal kan worden opgenomen om aan uw wens tegemoet te komen.
Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Afstandsnormen: In het rapport Onderzoek afstandsnormen windturbines van 19 april 2022, opgesteld door Arcadis, in opdracht van het Ministerie van Economische zaken (onderzoek-afstandsnormen-windturbines.pdf (overheid.nl)) wordt aangegeven dat meerdere Europese landen uitgaan van een afstandsnorm van 10 x tiphoogte windturbine. In enkele gevallen gecombineerd met een maximum norm voor laagfrequent geluid. In voornoemde uitzending van Zembla wordt door deskundigen gesproken over een afstandsnorm van tenminste 1200 meter tot een windturbine. Feit is dat er (nog steeds) geen gedegen wetenschappelijke onderzoeken zijn afgerond die helder maken wat nu echt een veilige afstandsnorm is voor windturbines, er is althans geen consensus over. Wel duidelijk is dat de enorme aantallen gezondheidsklachten van omwonenden evident zijn en in causaal verband kunnen worden gebracht met de aanwezigheid van windturbines in de woon/leef omgeving van burgers en dus serieus genomen dienen te worden. Arcadis geeft in voornoemd onderzoek ook aan dat: • Nederland ten opzichte van andere Europese landen de meest ruime regeling kent voor de ontwikkeling van windprojecten. • Het RIVM geluidshinder van windmolens vanaf circa 40 dB onderschrijft. • De Commissie m.e.r. in maart van dit jaar aan het Rijk adviseerde om ruimer te kijken dan de normen in het Activiteitenbesluit. Derhalve dient ook op het gebied van afstandsnormen de nodige voorzorg gehanteerd te worden en dient ook hier het voorzorgsprincipe toegepast te worden. Het hanteren van een afstandsnorm van 10x tiphoogte in combinatie met geluidsbeperkende maatregelen (< 40 dB) zou een goede start zijn. De kaarten van de zoekgebieden voor windenergie in dit concept NRD dienen dan ook hierop aangepast te worden.	Zoals u eerder aangaf zijn de windturbinenormen zoals beschreven in het Activiteitenbesluit op dit moment buiten werking. Tegelijkertijd bestaat er geen wettelijke basis voor andere normen en zien we het als regio niet als onze rol om hierop nieuwe normen te introduceren. De afstandsnormen voor windenergie worden op dit moment uitvoerig onderzocht in het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinenormen. Op het moment dat de resultaten daarvan bekend zijn, kunnen eventuele nieuwe normen worden getoetst in een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER wanneer een windenergieproject zich aandient. Voor de volledigheid hebben we de vraag 'hoe om te gaan met windturbinenormen, nu de nationaal geldende windturbinenormen buiten werking zijn' expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r. Een aanvullend advies vanuit de commissie zullen we hierin volgen. We stellen daarnaast voor om hier in het milieueffectrapport een paragraaf aan te wijden.
Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Waterwingebieden: Vitens en de provincie hebben een aantal gebieden aangewezen als mogelijke locaties voor waterwinning. Deze gebieden moeten nog definitief vastgesteld worden. Dit betreffen elf potentiële nieuwe locaties, waarvan ook zoekgebied van beoogd windpark Midden-Betuwe deel uit maakt. In het gebied Betuwe Maas en Waal (zie kaart) mist een stevige kleilaag en daar zijn meer maatregelen bovengronds nodig. Zo mag je hier niet boren voor geothermiesystemen. Wel is toegestaan het gebruik van bestrijdingsmiddelen en uitrijden koeienmest. Voor andere zaken moet vaker een vergunning worden aangevraagd. (bron : De Gelderlander, editie Rivierenland dd 25-05-2022) Onduidelijk is in dit concept NRD in welke mate de potentiële waterwingebieden meegenomen zijn als zijnde harde/zachte belemmeringen (afbeelding 4.4 en 4.5) Duidelijk is echter dat ook waterwinning en windturbines op gespannen voet met elkaar staan. Bekend is dat voor de vervaardiging van de wieken van windturbines nog vaak gebruik wordt gemaakt van Bisfenol A, een stof die volgens het Europees Agentschap voor chemische stoffen (EFSA) als een zorgwekkende stof moet worden gezien omdat het mogelijk een hormoonontregelaar is en dus ernstige gevolgen kan hebben voor mensen. Ook is bekend dat door erosie van de wieken van windturbines dit Bisfenol A in combinatie met microplastics neerslaan in de omgeving. Daarnaast bestaan de funderingen voor windturbines uit grote hoeveelheden beton. Voor potentiële waterwingebieden zijn beiden bijzonder ongewenst. Ook hier geldt dat het voorzorgprincipe toegepast dient te worden.	De reserveringsgebieden voor drinkwaterwinning worden in het milieueffectonderzoek opgenomen. In het onderzoek wordt duidelijk gemaakt hoe wordt omgegaan met de zachte belemmeringen. Het bevoegd gezag zal vervolgens kiezen welke belemmeringen in de 'geschikt te maken' gebieden zwaarder wegen t.o.v. andere zachte belemmeringen. Voor erosie, materiaalgebruik et cetera. geldt dat dit per windturbine en techniek sterk kan verschillen. Dat detailniveau past niet bij de regionale scope van dit onderzoek. Op projectniveau kunnen dergelijke locatiespecifieke onderzoeken worden uitgevoerdin een passende m.e.r - behoordeling of ProjectMER.

Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Wespendief: In de brief Verkenning “Windenergie op en rondom de Veluwe” van 5 februari 2021 (2020-003057) wordt melding gemaakt van de impact van de wespendief voor windenergie op en rondom de Veluwe. Het doel om 100 broedparen in stand te houden wordt niet gehaald en derhalve blijkt de ruimte voor windenergie beperkter dan is gedacht in de RES’sen. Het betreft de gehele Veluwe aangevuld met 8 km extra rondom. (Statenbrief (commissiemer.nl)) In de brief “Handelingsperspectief windenergie rond de Veluwe” van de Gedeputeerde Staten van Gelderland van 14-03-22 (2021-015285) wordt aangegeven dat windparken op de Veluwe problematisch zijn vanwege de wespendief en er worden dan ook een aantal voorstellen gedaan zoals onder andere: • Het uitsluiten van windenergie op de Veluwe en de 1 km daaromheen; • Onderzoeken naar stilstandvoorzieningen (60 dagen) windparken in de 1-8 km zone rondom de Veluwe. In dit concept NRD wordt er vanuit gegaan dat binnen een zone van 1 tot 8 km rondom de Veluwe ruimte is voor de ontwikkeling van 4 tot 11 nieuwe windturbines. Met toepassing van een stilstandsvoorziening zelfs tot maximaal 22 windturbines. Zoals we reeds eerder hebben gesteld dat het, volgens ons, voorbarig is om in dit concept NRD uit te gaan van bestaande normeringen uit onder andere het Activiteitenbesluit/Activiteitenregeling in plaats van af te wachten op nieuwe landelijke normeringen, blijkt ook hier dat er voorbarige conclusies worden getrokken met betrekking tot de ruimte voor ontwikkeling van windparken in de zone van 1 tot 8 km rondom de Veluwe. In een persbericht van de provincie Gelderland dd 20-12-2022 “Geen windparken in Natura2000 gebied Veluwe en beperkt in zone van 1-8 km eromheen” (https://www.gelderland.nl/persberichten/geen-windparken-in-natura2000-gebied-veluwe-en-beperkt-in-zone-van-1-8-km-eromheen) wordt aangegeven dat, vanwege de beschermde status van de wespendief, er een permanente verbod voor nieuwe windturbines geldt op de Veluwe en in het gebied van 1km rond de Veluwe. In de ruimere zone daaromheen tot 8 km zijn voorlopig ook beperkingen ten aanzien van de ontwikkeling van windparken. De uitspraken van de provincie staan niet op zichzelf en zijn gevoed door een onderzoek van de WUR Wageningen dat stelt dat de gevolgen van extra sterfte op vogelpopulaties onder de huidige normen voor windparken worden onderschat en er momenteel ook geen wetenschappelijk consensus hierover is. (Mortality limits used in wind energy impact assessment underestimate impacts of wind farms on bird populations - Schippers - 2020 - Ecology and Evolution - Wiley Online Library) Met andere woorden: Het gestelde met betrekking tot de wespendief in dit concept NRD is achterhaald en dient aangepast te worden.	Qua regelgeving rondom de wespendief stellen we voor om aan te sluiten bij het recente besluit van de provincie (20 december). In de 1 km zone rond de Veluwe blijven windmolens praktisch onmogelijk. We stellen dan ook voor om deze zone in het milieueffectonderzoek te behouden als harde belemmering. In de 1 tot 8 km zone zijn windmolens voorlopig ook verboden, op een tweetal initieven na die doorgang vinden. Er lopen verschillende onderzoeken naar het verminderen van aanvaringen van Wespendieven met windmolens. Daarbij kan het herstel van de Wespendiefpopulatie op de Veluwe er in komende jaren toe leiden dat initiatieven in de 1 tot 8 km zone weer mogelijk worden. Met andere woorden: tijdelijkheid is een belangrijk element in het verbod in de 1 tot 8 km zone. Dit milieueffectonderzoek kijkt verder dan sec dit moment, op die manier kan het ook van nut zijn voor de faseringsvraag van de ontwikkeling van elektriciteitsprojecten en warmte. We stellen daarom voor om de 1 tot 8 km zone als zachte belemmering te handhaven in het milieueffectonderzoek.
Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Windturbines en gezondheid: Wat naar onze mening volstrekt mist in uw concept NRD is een visie hoe de gezondheid van omwonenden wordt gewaarborgd. Welke onderzoeksmethodes en binnen welke kaders gaan onderzoeken plaats vinden naar de gezondheidsaspecten die de realisatie van windturbines met zich meebrengen. Welke aspecten gaan onderzocht worden? We hebben het hier over meer dan uitsluitend een geluidsnorm, maar denken ook bijvoorbeeld aan het neerslaan van (giftige) microplastics rondom windturbines. Qua geluidsnorm is duidelijk dat er totaal geen wetenschappelijk consensus is over wat wel of niet veilig is. De WHO, die u in dit concept NRD aanhaalt, geeft een norm van 45 dB Lden aan maar tegelijkertijd erkennen ze ook dat die Lden (jaargemiddelde) geen geschikte norm is. Het geluid meten op basis van een jaargemiddelde doet immers geen recht aan de piekhinder en het schept de mogelijkheid om ongestraft over een langere periode zeer hoge geluidsoverlast voor omwonenden te veroorzaken. Door gebruik te maken van gemiddelden kunnen schadelijke effecten worden weggepoetst. Wij gaan er van uit dat u bij deze NRD de bevolking de verzekering geeft niet uit te gaan van die gemiddelden en dat niet het berekenen, maar het meten van geluid de standaard is. Er kleven meer nadelen aan, handhaving is niet mogelijk gebleken! Infrasoon/Laagfrequent geluid (ILFG) is voor het gemak maar helemaal niet meegenomen. Ook het RIVM erkend dat geluidshinder van windturbines vanaf circa 40 dB zeer waarschijnlijk is. Dit concept NRD doet derhalve geen recht aan burgers daar waar het gaat om de plicht van een overheid om te waken voor gezondheidsschade die burgers op kunnen lopen bij de realisatie van projecten als windparken. De overheid heeft in deze een onderzoeksplicht en we verwijzen hierbij graag nogmaals naar voornoemde uitzending van Zembla. Ook een collectief van zeer bezorgde medici (www.windwiki.nl) die zich hebben verdiept in de veiligheid van windturbines voor mens en milieu onderzoeken de gezondheidseffecten van windturbines op mensen en zien dat dit effect aanzienlijk is. Er is echter geen wetenschappelijk consensus en meer onderzoek is dan ook nodig. Dit onderzoek zal dan ook afgewacht dienen te worden. In het bijzonder geldt dit voor kinderen beneden de 18 jaar, omdat deze gewoonlijk worden geëxcludeerd uit het onderzoek naar de gevolgen van windturbine geluid, hoewel juist zij een kwetsbare groep zijn. Wanneer men kijkt naar wetenschappelijke studies van verkeerslawaai in al zijn verschijningsvormen (vliegtuig-, trein-, en autolawaai) is er inmiddels ruim voldoende bewijs voor de nadelige gezondheidseffecten van omgevingslawaai op de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. Gesteld kan dan ook worden dat ook hier het voorzorgsprincipe toegepast dient te worden.	Wij begrijpen de zorgen die bestaan over gezondheid. De gezondheidseffecten van windenergie worden op dit moment uitvoerig onderzocht in het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinenormen. Op het moment dat de resultaten daarvan bekend zijn, kunnen eventuele nieuwe normen worden getoetst in een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER wanneer een windenergieproject zich aandient. Voor de volledigheid hebben we de vraag 'hoe om te gaan met windturbinenormen, nu de nationaal geldende windturbinenormen buiten werking zijn' expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r. Een aanvullend advies vanuit de commissie zullen we hierin opvolgen. We stellen daarnaast voor om hier in het milieueffectrapport een paragraaf aan te wijden.
Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Molenaarswoningen: U stelt dat bij windparkontwikkelingen veelal omwonenden ook initiatiefnemer en mede-eigenaar van een windpark zijn en dat windturbines dan dichter bij de woningen staan, waardoor de geluidsnormen worden overschreden. U wilt dit probleem oplossen door woningen als zogenaamde molenaarswoningen te benoemen. Voorwaarde is echter dat er dan wel sprake moet zijn van een binding met het windpark, bijvoorbeeld organisatorisch, functioneel of technisch. Dit is echter heel algemeen gesteld en wekt de indruk dat woningen vrij eenvoudig “molenaarswoningen” kunnen worden. De Raad van State heeft aan de motiveringsplicht om woningen als molenaarswoningen te willen definiëren hogere eisen gesteld, de staat is immers verplicht om ook het welzijn en gezondheid van de burgers te beschermen, ook al denken ze daar, uit financieel gewin, zelf anders over. Mogelijke molenaarswoningen/gebieden zijn in dit concept NRD nog niet uitgewerkt, maar zullen mogelijk wel meegenomen worden in de planMER-fase en derhalve dient u in deze NRD bij de begrenzing van de zoekgebieden uit te gaan van de situatie alsof er geen molenaarswoningen aanwezig zijn. In dit concept NRD dient ook beter en meer gedetailleerd beschreven te worden wanneer, onder welke exacte voorwaarden en welke locaties men aan molenaarswoningen denkt. Overigens is uw stelling in dit concept NRD dat omwonenden veelal ook initiatiefnemer en mede-eigenaar is een volstrekte onjuiste stelling. Het zijn juist de omwonenden die géén initiatiefnemers en mede-eigenaar zijn. Zij ondervinden slechts de lasten van een windpark (gezondheidsschade, geluidsoverlast, planschade, horizonvervuiling) terwijl anderen, die deze overlast niet ervaren de “lusten” van een windpark te gelde proberen te maken.	De analyse t.a.v. molenaarswoningen is een extra gevoeligheidsanalyse om de mogelijkheden in beeld te brengen. Hierbij baseren we ons niet op individuele bewoners, maar brengen we alleen de mogelijkheden in beeld. Met betrekking tot de ontwikkelingen rond Valburg: deze zijn niet opgenomen als autonome ontwikkeling en zijn als zodanig niet opgenomen als vaststaande ontwikkeling. Uit het milieueffectrapport zal blijken of de locatie geschikt is vanuit milieuaspecten voor duurzame energie-ontwikkeling. De keuze is uiteindelijk aan de bevoegde gezagen.

Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	Beoordelingskader energietechnieken: Opvallend is dat veel methodieken in het beoordelingskader gestoeld zijn op een kwalitatieve quick scan. Dat is naar onze zienswijze strikt onvoldoende en zou er ten minste een kwantitatieve onderzoeksmethode van toepassing moeten zijn. Immers ook hier is het voorzorgsprincipe van toepassing. Na vaststelling van een MER-plichtig plan of het nemen van een MER-plichtig besluit moet het betreffende bevoegd gezag de daadwerkelijke milieugevolgen van de uitvoering van de voorgenomen activiteit onderzoeken (art. 7.39 lid 1). Dit noemen we de monitoring en evaluatie verplichting. Bij het plan of besluit zijn de termijn of de termijnen waarop met het onderzoek zal worden begonnen en de wijze (in deze NRD!) waarop dat onderzoek zal worden verricht, al bepaald. Specifiek vragen we in dit kader aandacht voor effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebied en de thans ontbrekende gezondheidseffecten. Dit is des te belangrijker vanwege de doorwerking van de planMER naar één of meerdere projectMER. Om vanuit de monitoring en evaluatie verplichting te kunnen vaststellen in welke mate de effecten optreden/of evt. mitigerende maatregelen voldoende effect sorteren, is een kwantitatieve methode voorschrijven noodzakelijk. Als monitoring (en handhaving) niet mogelijk is, betekent dit immers dat er een onzorgvuldig besluit is genomen. Derhalve verzoeken wij u de NRD aan te passen in lijn van deze zienswijze door het op nemen van kwantitatieve onderzoeksmethoden waarover wetenschappelijke consensus bestaat en het toevoegen van kwantitatief onderzoek naar gezondheidseffecten. Voorts verzoeken wij u in het beoordelingskader de waardedaling van woningen mee te onderzoeken en te wegen.	De onderzoeksmethodiek 'kwalitatief' is hier eveneens gebaseerd op data, namelijk de beoordeling van experts. Ten aanzien van Natura 2000-gebieden geldt dat dit, zoals ook benoemd in de NRD, onderdeel is van het milieueffectonderzoek. Het milieueffectonderzoek heeft tot doel gebieden in beeld te brengen die geschikt zijn of geschikt te maken zijn voor ontwikkeling van duurzame energie. Het detailniveau dat u voorstelt is passend bij een uitwerking op projectniveau. Hierop zal het onderzoek dan ook niet worden aangevuld.
Overbetuwe	Stichting Bewonersplatform Windpark Midden-Betuwe	In uw beoordelingskader ontbreken de effecten van windturbines en grootschalige zonneparken op het lokale weer. Bekend is inmiddels dat windparken, door de turbulentie die ze veroorzaken in de lucht, het weer beïnvloeden. Voorts is in Duitsland onderkend dat door de ontstane thermiek boven zonnepanelen parken lokaal de wolken breken en desbetreffende gebieden veel minder neerslag ontvangen hetgeen natuurlijk negatieve effecten heeft voor de teelt in de Betuwe waar zoekgebieden zijn aangegeven. Wij verzoeken u ook hier het voorzorgsprincipe toe te passen, deze effecten in de NRD te beschrijven en de onderzoeken naar deze effecten in het beoordelingskader op te nemen en tot uiting te laten komen in de begrenzing van de zoekgebieden voor wind- en zonne-energie. Tot slot wijzen wij er op dat u als initiatiefnemers circulariteit doelstellingen nastreeft. Bekend is dat de wieken van windturbines in feite chemisch afval zijn na de gebruiksfase waarvoor geen oplossingen zijn. Wij verzoeken u derhalve de mate van circulariteit van de verschillende energietechnieken in het beoordelingskader op te nemen, deze kwantitatief te onderzoeken en de alternatieven in de planMER daar op te wegen.	Ten aanzien van weerseffecten is niet duidelijk naar welk onderzoek wordt verwezen. De zienswijze is hierin niet expliciet waardoor op dit punt niet inhoudelijk kan worden ingegaan.
Overbetuwe	Stichting Dorpsbelangen Herveld-Andelst	De Stichting Dorpsbelangen Herveld-Andelst bevordert, blijkens de Statuten van de Stichting, de leefbaarheid van de inwoners van Andelst, Herveld-Noord en Herveld-Zuid, binnen de gemeente Overbetuwe. Onder leefbaarheid wordt onder meer duurzaamheid verstaan. In dat kader dient de Stichting aan de hand van het concept 'Notitie Reikwijde en Detailniveau' (NDR) haar zienswijze bij u in.	Dank voor uw zienswijze.
Overbetuwe	Stichting Dorpsbelangen Herveld-Andelst	Leefbaarheid in het algemeen is een belangrijk goed. Voor de inwoners van Herveld en Andelst speelt daarbij dat die leefbaarheid in de afgelopen jaren geregeld onder druk is komen te staan. Het landschap rond de dorpen is periodiek - en niet altijd ten goedeveranderd door de verbreding van de A50, de aanleg van de Tacitusbrug in deze Rijksweg, de aanleg en aanpassingen in de dorpen van de Betuwelijn en door de uitbreiding van het bedrijventerrein in Andelst. Het is zeker niet uit te sluiten dat door al deze veranderingen er een negatief effect is (ontstaan) op de gezondheid van de inwoners van onze dorpen. Daarom pleiten wij ervoor in de definitieve NDR te kiezen voor een brede onderzoeksopzet voor geluidsnormering, visuele hinder, afstandsnormering en slagschaduw, conform het landelijk ingezette traject dienaangaande, om aldus zeker te stellen dat de toekomstige plannen geen schadelijk effect zullen hebben op de gezondheid van de inwoners van Andelst, Herveld-Noord en Herveld-Zuid en uiteraard de buitengebieden rondom deze dorpen.	De gezondheidseffecten van windenergie worden op dit moment uitvoerig onderzocht in het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinenormen. Op het moment dat de resultaten daarvan bekend zijn, kunnen eventuele nieuwe normen worden getoetst in een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER wanneer een windenergieproject zich aandient. Voor de volledigheid hebben we de vraag 'hoe om te gaan met windturbinenormen, nu de nationaal geldende windturbinenormen buiten werking zijn' expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r. Een aanvullend advies vanuit de commissie zullen we hierin opvolgen. We stellen daarnaast voor om hier in het milieueffectrapport een paragraaf aan te wijden.
Overbetuwe	Stichting Dorpsbelangen Herveld-Andelst	Een tweede opmerking die de Stichting in het kader van haar zienswijze aan u meegeeft is dat bij het bepalen van toekomstige zoekgebieden rekening wordt gehouden met toekomstige woningbouwontwikkelingen binnen de drie dorpen" Er zijn plannen om in de gemeente Overbetuwe meer woningen te bouwen, naar wij verwachten ook in Herveld en Andelst. Er moet een goede en adequate afstemming zijn tussen die woningbouwplannen en het vinden van geschikte plaatsen voor het te ontwikkelen energielandschap. Kortom: het energielandschap moet zo optimaal en zonder verdere hinder worden ingepast in de huidige landschappelijke omgeving.	In dit milieueffectonderzoek wordt rekening gehouden met autonome ontwikkelingen zoals woningbouwplannen. Die informatie wordt door individuele gemeenten aangeleverd en wordt voor de gemeente Overbetuwe in het milieueffectonderzoek aangevuld ten opzichte van dit NRD.
Overbetuwe	Stichting Dorpsbelangen Herveld-Andelst	Indien gewenst lichten wij deze zienswijze graag toe. We hopen dat onze aandachtspunten niet alleen worden meegenomen en verwerkt in de definitieve NDR maar ook te zijner tijd daadwerkelijk worden uitgevoerd.	Dank voor uw zienswijze.
Rheden	Gemeente Rheden	In de raadsvergadering van 20 december 2022 is de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) d.d. 21 september 2022 voor de milieueffectrapportage (planMER) RES Groene Metropoolregio besproken. De gemeenteraad van Rheden maakt graag van de gelegenheid gebruik om een zienswijze te geven op de concept NRD. In deze brief lichten wij onze zienswijze toe.	Dank voor uw zienswijze.
Rheden	Gemeente Rheden	Allereerst onze complimenten voor de heldere toelichting van de inhoud, diepgang en proces om te komen tot een planMER. Onzes inziens een mooie basis om verdere stappen te ondernemen. Wat betreft de inhoud van de notitie hebben wij nog één opmerking over de paragraaf 2.5 Gemeentelijk beleid (zie hieronder). *“De Omgevingsvisie is 1 van de instrumenten uit de Omgevingswet. Deze nieuwe wet gaat in op 1 januari 2023. Er is daarom alleen gekeken naar de omgevingsvisies binnen de gemeenten en niet naar bijvoorbeeld (veelal verouderde) structuurvisies.”* In tabel 2.1 (pag. 19) staat vermeld dat de omgevingsvisie van Rheden in ontwikkeling is. Wij vinden deze toelichting te summier en zien graag een verwijzing naar vigerend (ruimtelijk) beleid. Voor onze gemeente zijn dit o.a. de Omgevingsvisie Buitengebied Rheden (2019), het beleidskader Energie en Landschap (2021) en de Transitievisie Warmte (2021).	In het milieueffectonderzoek houden we alleen rekening met de Omgevingsvisies vanuit de bedoeling van de Omgevingswet. Op regionaal niveau heeft het geen toegevoegde waarde, en kan het zelfs belemmerend werken als rekening wordt gehouden met alle lokale beleidskaders, visies en handreikingen. Derhalve is de keuze gemaakt het milieueffectonderzoek volledig op regionaal niveau te richten en geen expliciete rekening te houden met gemeentelijke voorkeuren uit beleid.
Rheden	Gemeente Rheden	Wij bedanken u voor de gelegenheid om onze zienswijze uit te brengen en zien uw reactie graag tegemoet.	Dank voor uw zienswijze.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Hierbij maken wij van de gelegenheid gebruik een zienswijze in te dienen op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen van 21 september 2022.(NRD) De opmerkingen richten zich met name op de voorgestelde beperkte onderzoeken naar de leefbaarheid, gezondheid en hinder voor mensen in aaneengesloten woongebieden. Daarnaast maken wij ons ernstige zorgen over lage waardering die toegekend wordt aan natuur en landschap. Wij hebben eerder, in het proces voor vaststelling van RES 1.0, aangegeven dat de aanvullende zoeklocatie voor zowel zon als wind in de uiterwaarden bij Velp een onevenredig grote impact heeft op inwoners van Velp zuidoost. De leefbaarheid en gezondheid van veel bewoners komt in het gedrang. Daarnaast maken wij ons ernstig zorgen over de gevolgen voor natuur en landschap. Beide laatsten zijn zeer belangrijk voor de inwoners van Velp, voor de gemeente Rheden, maar zelfs op landelijk en op Europees niveau is het landschap van onze gemeente van belang. Een eerlijk, evenwichtig en grondig onderzoek vinden wij daarom van groot belang. Dat is een eerste vereiste om tot een goede PlanMER te komen.	Dank voor uw zienswijze en uiteenzetting.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	In de NDR worden de effecten voor aangesloten woongebied niet aangegeven. Dit vinden wij een groot gemis. Er wordt uitsluitend gerept over individuele objecten. Wij vinden het noodzakelijk dat het aantal getroffenen en de zwaarte van het negatieve effect voor woongebieden goed zichtbaar wordt gemaakt. Bij de beoordeling van de alternatieven moet dit meegewogen worden. Wij verzoeken daarom inzichtelijk te maken hoe met de som; “effect x aantal getroffenen”, wordt omgegaan.	In het milieueffectonderzoek wordt aan iedere woning een gelijke bescherming toegekend. Achteraf wordt een gevoeligheidsanalyse op molenaarswoningen uitgevoerd. Hiermee brengen we de ruimte in beeld die ontstaat als bij verspreid liggende woningen indien een woningeigenaar zijn/haar woning tot molenaarswoning maakt. Dit wil niet zeggen dat hier niet hoeft te worden voldaan aan de wet- en regelgeving en individuele bescherming van de bewoners. Het effect x aantal getroffenen is bij uitstek een keuze die gemaakt kan worden door besturuders in het proces richting RES 2.0. In het milieueffectonderzoek wordt het negatieve effect voor woongebieden niet apart beoordeeld.

Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	De geluidsbelasting op de woningen in Velp zuidoost is vanwege de A12 en de A348 al verschrikkelijk hoog (vaak > 65 dB). Dat is bij U, de gemeente en bij de provincie bekend. Door het plaatsen van windturbines zal een cumulatie van geluid van verschillende bronnen (snelweg/windmolens) plaatsvinden. Dit zal grote invloed hebben op de gezondheid van bewoners. Wij vinden het noodzakelijk dat in de PlanMER inzicht wordt gegeven in de totale geluidbelasting bij woongebieden. Nu ontbreekt daarvoor enige actie in de NRD.	In het milieueffectonderzoek wordt binnen het alternatief leefomgeving rekening gehouden met de huidige geluidbelasting. Hierbij is 63 dB aangehouden als grenswaarde, overeenkomstig het Gelders actieplan geluidbelasting. Het milieueffectonderzoek brengt de effecten op hoofdlijnen in beeld. Mocht er te veel geluidbelasting zijn, dan zullen gebieden aangemerkt worden als ongeschikt en/of als gebieden waar mitigerende maatregelen nodig zijn. De keuze voor locaties volgt niet uit dit milieueffectonderzoek. Dit valt in het vervolgproces richting de RES 2.0 . Hierna volgt uitwerking van de gebieden en kan voor projecten locatiespecifiek onderzoek worden gedaan.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	In de NRD wordt (voorlopig) vastgehouden aan de minimalistische - en sterk verouderde normen. Zij zijn gebaseerd op kleine windmolens met een capaciteit van 2 MW en een max tiphoogte van 150 meter. De implicaties van de voorgestelde windturbines met een hoogte van 245 m worden door het gebruik van oude normen en uitgangspunten sterk onderschat. Dit geldt voor geluid en ook voor de zichtbaarheid vanuit woonkernen op de zeer grote windturbines. Aandacht voor de negatieve landschappelijk effecten van de windturbines, gezien vanuit woonkernen , dient danook opgenomen te worden in de NRD.	De gebruikte uitgangspunten zijn gebaseerd op onderzoeken die elders in Nederland zijn uitgevoerd. De bewering dat de normen verouderd zijn wordt niet onderbouwd, hierop kunnen wij daarom inhoudelijk niet ingaan. Er wordt in het planMER aandacht gegeven aan de landschappelijke effecten. Op projectniveau kan dit locatiespecifiek onderzocht worden, evenals de normen voor o.a. geluid.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Gelet op de nieuwe inzichten ten aanzien van geluidshinder zou uitgegaan moeten worden van het hanteren van het voorzorgprincipe. Dit betekent bepaling van effecten binnen een afstand tot de woonomgeving van 10 x de tiphoogte (2450 m). Wij verzoeken u in de PlanMER de hinder binnen de cirkel van 10 x tiphoogte voor de omgeving inzichtelijk te maken en mee te wegen bij de opstelling van alternatieven.	Dit planMER onderzoekt de effecten op regionale schaal op hoofdlijnen en gebiedskarakteristieken in plaats van locatiespecifieke kenmerken. Het is niet zinvol om de effecten op locatieniveau te beoordelen, omdat dit in dit stadium weinig bijdraagt aan keuzes op gebiedsniveau. Dit kan in een verdere uitwerking van een project wel plaatsvinden.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Ter illustratie vindt u hieronder een beeld van de grote impact van twee windturbines in de Velperwaarden op de stedelijke omgeving. Binnen dit gebied worden binnen enkele jaren nog 800 woningen toegevoegd. De leefkwaliteit in het gebied van de blauwe cirkel wordt aangetast. Wij vinden dat dergelijke ingrijpende effecten nu niet in de PlanMER zichtbaar worden gemaakt en dus niet worden meegewogen. Daarom verzoeken wij hiervoor extra inspanning te doen via de NRD. <Illustratie slagschaduw en belanghebbenden>	In het planMER worden geen keuzes gemaakt voor locaties. In de NRD en straks in het planMER wordt uiteengezet waarom slagschaduwonderzoek geen onderdeel uitmaakt van het milieueffectonderzoek. Kort samengevat is dit aspect vanwege te treffen mitigerende maatregelen niet onderscheidend in een keuze voor zoekgebieden voor windturbines.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Wij maken ons ernstige zorgen over de waardering van de kernkwaliteiten van het landschap. Ook de waardering van de natuur en de samenhang in Natura 2000 gebied en de ecologische verbindingszone's komt onvoldoende in beeld en wordt daardoor onvoldoende gewaardeerd bij de weergave van de alternatieven. Veel wordt gewaardeerd op basis van quick-scans. Ons inziens worden de quick-scans te veel ingezet. Wij pleiten voor gedegen onderzoek en daarmee ook voor transparantie. De quick-scans worden niet toegelicht en ook de methoden worden niet aangegeven.	In het planMER wordt de onderzoeksmethodiek verder uitgewerkt en toegelicht. Daarbij begrijpen wij dat de benaming quickscan verwarring geeft. Het betreft een analyse op hoofdlijnen uitgevoerd door experts, die vaker dergelijke onderzoeken uitvoeren. De onderzoeken dragen bij aan het in beeld brengen van de effecten van wind en zon voor de regio. Op projectniveau is in veel gevallen aanvullend onderzoek nodig.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Wij vrezen dat via de quick-scans toegewerkt wordt naar het doel om zoveel mogelijk windturbines te plaatsen. Het oprekken van de restricties is een heilloze weg, waarbij landschap en natuur, en in het bijzonder de samenhang in de ecologische verbindingszone`s, wordt opgeofferd voor het energiedoel.	Het planMER brengt in beeld welke gebieden geschikt, ongeschikt en/of ongeschikt te maken zijn voor wind- en zonne-energie (en warmte). Het planMER onderzoekt de effecten. Het planMER gaat uit van de doelstelling uit de RES 1.0 om 1,62 TWh duurzame energie op te wekken. In de RES 2.0 kunnen keuzes voor aanvullende zoekgebieden worden gemaakt.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Wij missen bij de bepaling van effecten in de uiterwaarden ook de gevolgen voor bouwen in uiterwaarden voor de bescherming tegen hoogwater. Ook voor de toekomst dient de ruimte voor het doorlaten bij hoogwater nog verruimd te worden en niet verminderd.	Dit wordt in het planMER op hoofdlijnen beschouwd onder het thema water en veiligheid.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Wij begrijpen de wens vanuit het RES en de netbeheerder om een technisch betere balans tussen wind en zon na te streven. Dit mag echter niet onevenredig ten koste gaan de leefbaarheid van inwoners , van natuur en van landschapskwaliteiten. Wij zien in de NRD geen ingangen om de negatieve effecten van de leefbaarheid, landschap en natuur inzichtelijk te maken bij het technisch alternatief. Graag daarom in de NRD hiervoor aandacht.	Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Tenslotte vinden wij het ontoelaatbaar dat in de Plan-MER volgens de NRD geen rekening wordt gehouden met de negatieve effecten bij de aanleg van wind- en zonneparken. Met name in uiterwaarden, Natura 2000 gebied, GNN-gebied zullen de effecten erg verstorend zijn voor flora en fauna. Naar onze mening zullen dit geen tijdelijke effecten zijn. De ingreep zal veelal grote onomkeerbare schade veroorzaken. Deze onomkeerbare effecten dienen in de PlanMER te worden meegewogen.	De effecten worden indien relevant onderzocht. Echter we zien veelal dat de effecten in de aanlegfase slechts tijdelijk impact hebben en dat de effecten tijdens de gebruiksfase significanter zijn. De gebruiksfase is in dit geval de situatie dat de windturbines er daadwerkelijk staan en de zonnevelden er liggen. Het planMER neemt de effecten dus al mee, indien relevant voor de regionale keuzes die voorliggen richting herijking van de RES.
Rheden	Belangengroep Velp Zuidoost	Wij vertrouwen erop dat U bovenstaande wensen verwerkt in de definitieve NRD.	Dank voor uw zienswijze.
Renkum	Inwoner	Er zijn veel ontwikkelingen rondom warmtenetten. Die zie je terug in de z.g. Vijfde-generatie-warmtenetten: https://expertisecentrumwarmte.nl/themas/technische+oplossingen/techniekfactsheets+energiebronnen/5e+generatie+warmte-+en+koudenetten/default.aspx Met deze techniek is het mogelijk om als groeimodel kleinschalige warmtenetsystemen aan te leggen (ordegrootte vanaf enkele tientallen woningen). Dat wordt gerealiseerd met bijv. de toepassing van diverse warmte-opslagsystemen (bijv. thermische bassins onder grasveldjes), netten voor zeer lage temperatuurniveaus (12-15 graden C), collectieve warmte-opwek en de inpassing van verschillende soorten warmtebronnen door verschillende partijen. Deze ontwikkeling zal ook in de vergunningensfeer impact hebben, en daarom zou deze ontwikkeling ook in de NRD benoemd kunnen worden. Ik kan mij echter voorstellen, dat dit impliciet is meegenomen in de tekst over warmtenetten, en dan vervalt dit verzoek natuurlijk.	We zien dit inderdaad als belangrijke innovaties in de warmtetransitie. 5e generatie warmtenetten vallen binnen het milieueffectonderzoek onder warmtenetten in het algemeen, er wordt dus geen expliciete uitsplitsing gemaakt. Wel kijken we of het mogelijk is om (lokale) warmteopslag mee te nemen in het milieueffectonderzoek en op welke wijze we dit op het generieke regioniveau kunnen onderzoeken.
Rozendaal	Gemeente Rozendaal	In de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen werken zestien gemeenten, de provincie Gelderland, drie waterschappen en netbeheerder Liander samen aan duurzame energie met een Regionale Energie Strategie (RES). In de RES staat hoe we in onze regio van fossiele energie overschakelen op duurzame elektriciteit en duurzame warmte. De afspraken uit de RES 1.0 moeten worden vertaald naar omgevingsbeleid. Hiervoor is verder onderzoek nodig: een Milieueffectrapportage (planMER). Om te bepalen welke milieueffecten hiervoor onderzocht gaan worden en op welke wijze dit gaat gebeuren is een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld. De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau ligt ter inzage tot en met vrijdag 23 december 2022, met de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. Graag maken wij gebruik van deze gelegenheid. Binnen de gemeentegrenzen van de Rozendaal is geen zoekgebied opgenomen voor grootschalige opwek van energie via wind of zon, hierdoor zal de impact van de RES 2.0, en de daarvoor uitgevoerde Milieueffectrapportage, voor Rozendaal ook gering zijn. Met deze zienswijze willen wij waardering uitspreken voor de nu voorliggende concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau, waarin helder is verwoord op welke wijze en met welke diepgang het milieueffectenonderzoek wordt uitgevoerd om zo het milieubelang volwaardig af te wegen. De gemeenteraad wenst de Groene Metropoolregio succes met de verdere uitwerking van een breed gedragen Milieueffectrapportage voor de RES 2.0.	Dank voor uw zienswijze.
Westervoort	Gemeente Westervoort	In verband met de actualisatie van de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Groene Metropoolregio (GMR) in een RES 2.0 wordt eerst een milieueffectrapportage (MER) gemaakt. Hiervoor wordt de wettelijk voorgeschreven procedure gevolgd. De raad van de gemeente Westervoort heeft kennis genomen van de gepubliceerde concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). De raad heeft op 19 december 2022 besloten hierop een zienswijze in te dienen. Deze luidt: 'houdt rekening met het gevoerde intensieve participatieproces voorafgaande de RES 1.0 en de onderzoeken die daarvoor bijvoorbeeld al zijn uitgevoerd op lokaal niveau in Westervoort '. Graag zien wij in de definitieve NRD terug hoe u met onze zienswijze rekening zal houden. Voor nadere toelichting kunt u zich wenden tot de genoemde contactpersoon, de <naam werknemer>.	Dank voor uw zienswijze. Van uw participatieproces voorafgaande de RES 1.0 en de documenten die dat heeft opgeleverd is kennis genomen. Het leidt niet tot wijzigingen in het voorgenomen milieueffectonderzoek, maar is waarde in het vervolgproces richting herijking van de RES.

Wijchen	Inwoner	Hierbij zend ik u mijn zienswijze met betrekking tot de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De kaarten zijn erg onduidelijk en onoverzichtelijk. Het is maar gissen waar locaties zich bevinden.	Dank voor uw zienswijze. Dit milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied en heeft als doel om geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden te identificeren voor de opwek van tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwek en warmte. De kaarten en de resolutie van de kaarten lenen zich voor dat doel. Het identificeren van specifieke locaties is in dit onderzoek niet aan de orde. Wel wordt bekeken of in het PlanMER hogere resolutie kaartmateriaal kan worden opgenomen om aan uw wens tegemoet te komen.
Wijchen	Inwoner	Gemeentelijk beleid. "Gedragscode Windenergie Wijchen" ontbreekt in het lokaal beleid en dient wel meegenomen te worden in het totale proces.	In dit milieueffectonderzoek wordt gemeentelijk beleid, waaronder de genoemde gedragscode, niet meegenomen. Voor de ontwikkeling van windenergie is de provincie bevoegd gezag. Nadere regels, zoals een gedragscode, mogen dan ook alleen worden opgelegd door de provincie. Dat gezegd hebbenden, hechten alle overheden in de regio aan een passende betrokkenheid van omwonenden bij planvorming en -realisatie. Op regionaal niveau worden de milieueffecten voor wind- en zonne-energie onderzocht. Het resultaat is een onafhankelijk milieuonderzoek, waarbij duidelijk wordt wat de milieueffecten zijn op gebiedsniveau. Het is vervolgens aan de regio om dit te vertalen naar mogelijke nieuwe zoekgebieden en de RES 2.0.
Wijchen	Inwoner	In de quickscan wordt geen rekening gehouden met de gevolgen bij aanleg. De kwetsbare infrastructuur van de Maasbandijk met zijn landelijke toegangswegen waar tijdens de aanleg van zo'n megaproject geen rekening mee gehouden hoeft te worden, lijkt mij niet verkoopbaar. Hoe denkt Rijkswaterstaat hierover?	Dit milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied. Tijdelijke milieueffecten, zoals de gevolgen bij aanleg zijn zeer locatiespecifiek. Daardoor zijn ze in een regionaal milieueffectonderzoek niet of nauwelijks in beeld te brengen. Op het moment dat een concreet project zich aandient, wordt - met name voor windprojecten - een passende m.e.r.-beoordeling of projectMER opgesteld. Hierin kunnen tijdelijke effecten en gevolgen bij aanleg worden onderzocht.
Wijchen	Inwoner	Er wordt, mijns inziens, met de toegepaste criteria onvoldoende rekening gehouden met het belang van de natuur in de directe omgeving van dicht bevolkte kernen. Door in buitengebieden aansluitend aan de kernen windparken te plaatsen, zijn deze bewoners genoodzaakt om elders hun rust en ontspanning te gaan zoeken. Meer kilometers vervoer en ophoping van mensenmassa's op andere natuurgebieden zoals de problematiek bij de Veluwe al duidelijk maakt.	Dit milieueffectonderzoek heeft de gehele regio als onderzoeksgebied en heeft als doel om geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden te identificeren voor de opwek van tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwek. Zowel 'natuur' als 'leefomgeving' zijn daarin twee alternatieven om dit doel te bereiken. Vanuit beide oogpunten wordt de ontwikkeling van duurzame elektriciteit dus expliciet onderzocht.
Wijchen	Inwoner	Daarnaast is het gebruik van warmtebronnen onderdeel van de RES 1.0. In de RES 1.0 is een eerste basis gelegd met betrekking tot warmte. Er is echter geen specifieke doelstelling aan het gebruik van warmtebronnen gekoppeld. Gemiste kans met de hedendaagse ontwikkelingen en technieken. Zou wel aan de orde moeten zijn.	De reden hiervoor is terug te voeren op het nationale Klimaatakkoord. Daarin is de RES regio's gevraagd om een doelstelling te formuleren voor de opwek van duurzame elektriciteit en is tegelijkertijd de regie voor de warmtetransitie bij de individuele gemeenten gelegd.
Wijchen	Inwoner	Het opstellen van een planMER helpt om alle (ruimtelijke) belangen en claims zichtbaar te maken en onderling af te wegen. De gevolgen voor onder meer het landschap, de natuur en de leefomgeving worden op een navolgbare- en toetsbare wijze in beeld gebracht. De provincie Gelderland stelt gelijktijdig een windvisie op. De resultaten van het planMER van de regio worden opgenomen in de windvisie van de provincie. De nadruk ligt van begin af aan op wind, in het voor ons althans op één na slechtste gebied qua opbrengst. Worden onderzoekkeuzes gemaakt aan de hand van wenselijke verwachtingen of zijn de onderzoekkeuzes volledig onafhankelijk?	In het RES 1.0 bod is 89% zonne-energie voorzien en 11% wind. Vanuit het stroomnet bezien is een 50%-50% verdeling op elektriciteitsstationsniveau wenselijk. De disbalans in het RES-bod is één van de redenen om dit milieueffectonderzoek uit te voeren. Om zo - vanuit milieuaspecten - zicht te krijgen op geschikte, geschikt te maken, en ongeschikte gebieden voor de ontwikkeling van extra windenergie. De wijze waarop dat wordt onderzocht is volledig onafhankelijk en via het opgenomen beoordelingskader in de NRD ook voor iedereen volledig transparant en navolgbaar. Daarnaast beoordeelt de landelijke commissie m.e.r. zowel deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), als het het opvolgende milieueeffectonderzoek op al haar facetten.
Wijchen	Inwoner	De bevoegde bestuursorganen zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor de keuze van zoekgebieden voor de opwek van wind- en zonne-energie. Zijn zij verantwoordelijk voor de keuze van zoekgebieden. Wordt daarmee aangegeven dat menselijke invloed bepaalt of een gebied wel of niet meegenomen wordt in het zoeken naar de meest geschikte locaties? Of lees ik het verkeerd en is het gehele gebied onafhankelijk onderzocht en is het de verantwoording van de bevoegde bestuursorganen of zij wel of niet kiezen voor een bepaald gebied om verdere ontwikkelingen uit te werken?	Het gaat inderdaad om uw tweede interpretatie. De hele regio wordt - vanuit milieuaspecten - onafhankelijk onderzocht op geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden voor de opwekking van tenminste 1,62 TWh aan duurzame elektriciteit en warmte. Het is vervolgens aan de bevoegde bestuursorganen of zij wel of niet kiezen voor een bepaald gebied om verdere ontwikkelingen uit te werken.
Wijchen	Inwoner	In paragraaf 2.7.1 zijn de 'Instructieregels windturbines' opgenomen. Artikel 2.62 stelt dat een bestemmingsplan dat de oprichting van een windturbine of windturbinepark mogelijk maakt, aandacht besteedt aan: 1 de ruimtelijke kenmerken van het landschap; 2 de maat, schaal en inrichting in het landschap; 3 de visuele interferentie met een nabijgelegen windturbine of windturbines; 4 de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap; 5 de beleving van de windturbine of het windturbinepark in het landschap. Ook de beleving voor de direct omwonenden? Hoe gaan we dat terugzien. Waaruit blijkt dat er daadwerkelijk naar ons geluisterd gaat worden?	In het artikel wordt verwezen naar een bestemmingsplan. Dit is de ruimtelijke borging van een gebied op gemeentelijk niveau en is daarmee in dit regionale milieuonderzoek niet aan de orde. Op het moment dat een initiatief voor een windproject zich aandient wordt op projectniveau een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER opgesteld . Op dat moment worden de milieueffecten op lokaal niveau onderzocht en wordt gekeken naar de lokale inpassing, draagvlak en beleving.
Wijchen	Inwoner	Tijdelijke effecten in het planMER: Tijdelijke effecten die na de aanlegfase voorbij zijn (zoals een tijdelijke invloed op het landschap of op ruimtegebruik door aanlegwerkzaamheden), beschouwen we in het planMER niet, tenzij deze een risico vormen voor de uitvoerbaarheid. Tijdelijke effecten zijn over het algemeen niet bepalend voor de keuze van gebieden of een keuze tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Effecten die weliswaar optreden tijdens de aanlegfase, maar een langere doorwerking hebben (zoals stikstofdepositie), worden eveneens niet beschouwd in het planMER. Dit kan, evenals overige tijdelijke effecten, worden beschouwd in een projectMER voor concrete projecten. In het planMER wordt nader toegelicht welke effecten niet worden beschouwd en waarom. Jammerlijk mankement aan planMER omdat ook deze effecten van belang zijn.	Aan het belang van deze effecten wordt niet getwijfeld. Ze zijn echter - op regioniveau - niet bepalend voor de keuze van gebieden of een keuze tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Daar komt bij dat tijdelijke effecten veelal sterk locatiegebonden zijn. Iets waar in een regionaal milieueffectonderzoek weinig over te beschijven valt in algemene zin. Op het moment dat zich een concreet energieproject aandient zal in veel gevallen een m.e.r. beoordeling of projectMER worden uitgevoerd. Daarin kunnen de tijdelijke effecten worden onderzocht.
Wijchen	Inwoner	Navolgbaarheid zoekgebieden RES 1.0 - Advies Commissie m.e.r. op RES 1.0: 'Het is op basis van de beschikbare informatie voor de Commissie niet duidelijk op basis van welke (milieu)afwegingen de zoekgebieden tot stand zijn gekomen. De RES 1.0 geeft namelijk goede belemmeringenkaarten én een duidelijk eindbeeld/kaart, maar het is onvoldoende navolgbaar hoe dit eindbeeld zijn vorm heeft gekregen'. Mag ik hieruit concluderen dat dit onderzoek naar de juiste zoekgebieden, gebaseerd op en uitgaande van RES 1.0, voortborduurt op een niet goed gedocumenteerde basis? Kan, mag en wilt u op deze onduidelijke basis verder beleid maken met alle gevolgen voor mens en dier? En zijn er onderzoeken die al reeds uitgevoerd zijn door andere partijen zoals initiatiefnemers meegenomen in deze opstelling NDR? In hoeverre zijn deze onafhankelijk opgesteld? Is de RES 1.0. dan wel het juiste uitgangspunt? Zie ook onderdeel uit onderstaand artikel	Door middel van dit miliueueffectonderzoek wordt gehoor gegeven aan het advies van de Commissie m.e.r. Namelijk enerzijds door in het basisalternatief de milieueffecten voor de zoekgebieden van de RES 1.0 te onderzoeken. En anderszijds door juist breder te kijken dan de RES 1.0 en in de gehele regio vanuit de alternatieven 'natuur', 'leefomgeving' en 'landschap' te zoeken naar geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden voor de ontwikkeling van tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteit en warmte. Daarmee repareren we zogezegd de onduidelijke basis waaraan u refereert. Bestaande en lopende milieueffectrapportages nemen we mee als onderzoeksbasis. Milieueffectrapportages zijn per definitie onafhankelijk opgesteld en worden ook gecontroleerd/beadviseerd door de Commissie m.e.r.
Wijchen	Inwoner	Sturende criteria: Op basis van de effectanalyses die in stap 2 zijn uitgevoerd en het participatieproces, worden sturende criteria in beeld gebracht. Dit zijn criteria die voorkeuren aangeven (positief sturende criteria) of gebieden juist minder wenselijk maken (negatief sturende criteria). De sturende criteria volgen uit de RES 1.0, het participatieproces met bestuurders, ambtenaren en regionale stakeholders, maar ook uit een quickscan natuur die in het kader van deze NRD is uitgevoerd. Zijn er daadwerkelijk nieuwe quickscans uitgevoerd of zijn het nog de oude. Data uitvoering wordt nl. niet vermeld.	Het gaat om een nieuwe quickscan. De quickscan is terug te vinden in bijlage II van dit NRD.

Wijchen	Inwoner	Bandbreedte turbines wordt bepaald door vervallen van de SDE-subsidie? Is dat een criteria betreffende een milieueffect. Lijkt mij niet.	De bandbreedte van te onderzoeken turbines (referentieturbines) is een onderzoekskeuze. In dit NRD wordt voorgesteld om enerzijds de mogelijkheden voor een referentieturbine van 3,6 MW te onderzoeken en anderzijds de mogelijkheden voor een referentieturbine van 7,0 MW. 3,6 MW turbines vormen op dit moment - vanwege de verstrekking van SDE subsidies - een logische ondergrens van turbines die nog gerealiseerd worden. 7,0 MW turbines vormen op dit moment - vanwege milieueffecten - een logische bovengrens van turbines die gerealiseerd worden. Voor deze referentieturbines zijn kansen- en belemmeringenkaarten opgesteld op basis van wetgeving: de uitsluitende criteria in tabellen 3.1 en 3.2. Vanuit deze kansen- en belemmeringenkaarten wordt in de NRD voorgesteld om een viertal thematische alternatieven te onderzoeken. Deze alternatieven komen tot stand op basis van sturende criteria, terug te vinden in paragraag 4.3. Een overzicht van de belangrijkste onderzoekskeuzes is opgenomen in de infographic behorend bij de NRD en terug te vinden op https://www.groenemetropoolregio.nl/res/plan-mer-res-groene-metropoolregio-arnhem-nijmegen/
Wijchen	Inwoner	Grotere windturbines (in omvang en vermogen) zorgen voor toenemende omgevingseffecten (geluid, slagschaduw, visuele verstoring). Dat geldt dus ook al voor de turbines van 166 meter ashoogte t.o.v. 120 meter ashoogte. Wordt dit aspect voldoende meegenomen in de beoordeling geschikt of ongeschikt, mede omdat cijfers over overlast slagschaduw, geluid, invloed, langdurige uitwerking op mens en dier nog bij lange na niet bekend zijn.	Het feit dat grotere windturbines zorgen voor toenemende omgevingseffecten is terug te zien in de kansen- en belemmeringenkaarten: afbeelding 4.5 voor de referentieturbines van 3,6 MW en afbeelding 4.8 voor de referentieturbines van 7,0 MW. In de NRD wordt voorgesteld om te toetsen op basis van de windturbinenormen uit het Activiteitenbesluit. Voor het alternatief leefomgeving wordt getoetst op een strengere geluidsnorm. Een nadere uitleg is terg te vinden in paragraag 5.5 van de NRD.
Wijchen	Inwoner	Onderstaande kaart is totaal niet leesbaar: Afbeelding 4.13 Model 3 - Onderscheidende landschappen - indicatie alternatief landschap (H+N+S)	Afbeelding 4.13 Model 3 geeft een eerste indicatie van het alternatief landschap. Dit alternatief wordt nader uitgewerkt in het milieueffectonderzoek, in lijn met de overige alternatieven.
Wijchen	Inwoner	Deze eveneens: Afbeelding 6.1 Warmtekaart (RES 1.0, maart 2020)	Afbeelding 6.1 is overgenomen uit de RES 1.0 en is in de RES 1.0 in hogere resolutie beschikbaar. Terug te vinden op https://www.regioan.nl/media/A0-RSW-ArnhemNijmegen.pdf
Wijchen	Inwoner	Participatie is een belangrijk onderdeel van deze NRD (zie hoofdstuk 7). De RES GMR streeft naar nieuwe energie van, voor en door de regio. Daarom worden belanghebbenden vroegtijdig betrokken bij dit onderzoek. Dit zal nog moeten blijken, ervaring leert anders. Wiens taak wordt dit? Hoe wordt aan die vroegtijdige betrokkenheid gehoor gegeven en hoe wordt dat gecontroleerd?	Er zijn meer dan 40 regionale belanghebbende partijen aangeschreven om dit NRD mee op te stellen. Een volledig overzicht van organisaties die hebben geholpen bij de totstandkoming van dit NRD is terug te vinden in bijlage 3 van de NRD. Met deze organisaties zijn drie avonden georganiseerd binnen de regio: drie omgevingsdialogen. De betrokken partijen hebben zo voor een belangrijk deel bijgedragen aan de inhoud van dit NRD. De RES-organisatie acteert op regioniveau. De RES gemeenten acteren op lokaal niveau en voeren het gesprek met bewoners en lokale maatschappelijke organisaties. U kunt in dat kader altijd contact opnemen met uw gemeente.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Namens Windpark Wijchen-A50 maken wij graag gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (hierna: de NRD). Allereerst willen we onze waardering uitspreken voor de concept NRD en de gevolgde opzet. Wij hechten belang aan heldere, goed onderbouwde normen om zo maatschappelijk verantwoord te kunnen ondernemen. Daarnaast zijn wij ook van mening dat de ontwikkeling van duurzame energie (zon en wind) nodig is voor het klimaat en dat de milieueffecten meegenomen/overwogen moeten worden. We onderschrijven de aanleiding (p6) dat er in het bod van de RES een betere verhouding moet komen tussen zon en wind, en dat daarom de regio extra gebieden verkent boven op de huidige zoekgebieden voor wind. We zijn van mening dat de concept NRD hiervoor een goede basis vormt. Wel denken we dat deze aanleiding onvoldoende terug komt in de formulering van de scope van de planMER (p9). Op onderdelen hebben we een aantal vragen en opmerkingen, welke we graag met u delen. Deze zijn hieronder gerangschikt per paragraaf.	Dank voor uw zienswijze.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Paragraaf 1.4 Doel van de NRD: Er wordt genoemd dat de bevoegde bestuursorganen de NRD en de reactienota gezamenlijk vaststellen. Het is niet duidelijk wie de bevoegde bestuursorganen zijn. Kan specifieker opgenomen worden per fase van concept NRD en planMER welke bestuursorganen bevoegd zijn om (tussen-)documenten vast te stellen en op grond waarvan zij die bevoegdheid hebben?	In paragraaf 1.6 wordt hier nader op ingegaan. Voor het vaststellen van de NRD en reactienota zijn dat de colleges van B&W en GS. Het PlanMER zelf is geen beslisdocument en wordt niet vastgesteld. Het PlanMER vormt een bouwsteen voor de RES 2.0 en de herijking van het provinciale Windbeleid. De RES 2.0 geldt als programma onder de Omgevingswet. Formeel dient een dergelijk programma ook te worden vastgesteld door colleges van B&W en GS, plus de DB's van de betrokken waterschappen. Het RES 2.0 proces wordt op dit moment nog opgesteld. Gezien de impact van de RES 2.0, kan er ook voor worden gekozen op deze vast te laten stellen door gemeenteraden, PS en de AB's van de betrokken waterschappen.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Paragraaf 1.5 Scope van het planMER: In deze paragraaf wordt gesproken over welke gebieden vanuit milieueffecten geschikt zijn voor de ontwikkeling van ten minste 1.62 TWh duurzame elektriciteitsambitie. Hierin mist dat er hierbij ook rekening gehouden moet worden met de balans tussen ontwikkeling van wind en zon.	In het RES 1.0 bod is 89% zonne-energie voorzien en 11% wind. Vanuit het stroomnet bezien is een 50%-50% verdeling op elektriciteitsstationsniveau wenselijk. De disbalans in het RES-bod is één van de redenen om dit milieueffectonderzoek uit te voeren. Om zo - vanuit milieuaspecten - zicht te krijgen op geschikte, geschikt te maken, en ongeschikte gebieden voor de ontwikkeling van extra windenergie. De scope van het milieueffectonderzoek (paragraaf 1.5) sluit daar naar ons idee goed op aan. We wijzen er graag op dat dit een onderzoek betreft. De uiteindelijke keuze voor het aldanniet toevoegen van nieuwe zoekgebieden, voor ofwel wind, ofwel zon, ligt bij de bevoegd gezaggen.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Paragraaf 2.3 provinciale kaders: Gelders Klimaatplan We missen in deze uiteenzetting dat de ambitie van het Gelders Energie Akkoord 8,3 TWh is. Dit is in onze ogen de doelstelling van de provincie, en niet de geciteerde 3,4 TWh voor deze regio (zoals wordt gesuggereerd op basis van het Klimaatplan).	Er wordt gerefereerd aan een realistische 3,4 TWh. Dit is afkomstig uit het Klimaatplan. Het afgesproken doel binnen de RES is 1.62 TWh.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Paragraaf 3.4 Stap 1: kansen en belemmeringskaarten: Harde belemmering slagschaduw: In deze paragraaf (p23) is slagschaduw opgenomen als een harde belemmering die geldt vanuit het Activiteitenbesluit. Echter, uit tabel 3.1 (p26) en tabel 5.3 (p48) blijkt dat slagschaduw niet maatgevend is in het beoordelingskader. Omdat slagschaduw eenvoudig te mitigeren is, vinden wij het terecht dat slagschaduw niet maatgevend moet zijn. Derhalve kan punt 2 slagschaduw op pagina 23 uit de tekst verwijderd worden.	Een harde belemmering hoeft niet altijd maatgevend te zijn, zoals in het geval van slagschaduw. Dat neemt niet weg dat slagschaduw een wettelijke beperking is. Echter, deze is wel te mitigeren, dus niet-maatgevend.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Paragraaf 3.6: Gevoeligheidsanalyse: Op pagina 29, bij punt 2 wordt gesproken over aanvullende verkenningsgebieden wind. Is onze aanname terecht dat dit gaat over aanvullende verkenningsgebieden bovenop de RES 1.0 zoekgebieden (zoals ook benoemd als aanleiding voor deze concept NRD)?	Op pagina 29 wordt alleen bij punt 1 gesproken over aanvullende verkenningsgebieden wind. In de RES 1.0 zijn enkel de zoekgebieden vastgesteld, niet de aanvullende verkenningsgebieden wind. Wat dat betreft klopt uw aanname.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Paragraaf 4.1 Het voornemen: Er wordt aangegeven dat de planMER helpt om de milieueffecten van de mogelijke invullingen van het bod van 1,62 TWh uit RES 1.0 inzichtelijk te maken. Hierin mist het voornemen om ook de milieueffecten inzichtelijk te maken van de aanvullende zoekgebieden voor wind.	In de RES 1.0 zijn zoekgebieden voor de ontwikkeling van wind en zon opgesteld, met als doel om 1,62 TWh aan duurzame elektriciteit op te wekken in 2030. Dit PlanMER toetst in eerste instantie of dit doel haalbaar is binnen de aangewezen zoekgebieden. Daarnaast kunnen de gemeenten en provincie ervoor kiezen om extra zoekgebieden aan te wijzen voor zon of wind. Ófwel omdat de 1,62 TWh niet haalbaar blijkt te zijn binnen de bestaande zoekgebieden van de RES 1.0, ófwel om de balans wind-zon op onderstationniveau te verbeteren. Om dat mogelijk te maken reikt de scope van dit milieueffectonderzoek verder dan sec de zoekgebieden en wordt de gehele regio beschouwd. Dat voornemen staat in de huidige tekst beschreven.

Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Paragraaf 4.3 Stap 2: ontwikkelingen reële alternatieven: Sturende criteria alternatief Landschap: wat wordt bedoeld met 'windturbines in nieuwe open plekken van natuur'? Wat zijn nieuwe open plekken en waarom zijn deze sturend voor de positie van windturbines vanuit het aspect Landschap? Alternatief Landschap: Er zijn geen sturende criteria opgenomen bij het alternatief Landschap. Wel staan er gebieden die vermeden worden. Zijn dat de sturende criteria?	We onderschrijven dat het alternatief landschap binnen dit NRD nog erg basaal en op hoofdlijnen staat beschreven. We stellen voor om dit alternatief in het milieueffectonderzoek verder uit te werken tot een niveau vergelijkbaar met de overige alternatieven.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Sturende criteria alternatief Energiesysteem: Dit alternatief heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de beschikbare netcapaciteit en de samenhangende maatschappelijke kosten. Dit laatste doel (maatschappelijke kosten beperken) ondersteunen we. Echter, in de vertaling van dit doel naar sturende criteria is een afstandscriterium van 10 km van een onderstation met netcapaciteit opgenomen ter onderbouwing voor uit te sluiten gebieden. Dit is niet correct: immers deze kosten voor aansluiting zijn voor rekening van de initiatiefnemer en dus géén maatschappelijke kosten. Daarnaast wordt met een dergelijk uitsluitingscriterium voorbij gegaan aan het feit dat het toekomstig energiesysteem zich anders gaat ontwikkelen. Er zijn namelijk tal van andere mogelijkheden om de opgewekte stroom af te zetten, waarbij er geen of beperkte capaciteit gevraagd wordt van het openbare net. Ten eerste is het mogelijk dat een project gaat cable poolen met een nabij gelegen zonne- of windpark, waarbij er gebruik gemaakt wordt van bestaande kabels. Ten tweede is er geen of beperkte netinpassing nodig als de stroom direct lokaal wordt afgezet bij een lokale afnemer, waarbij vraag en aanbod efficiënt worden afgestemd. Hierdoor kan er door een project ook bijgedragen worden aan andere ambities, zoals verduurzamen van bedrijventerreinen, bijdragen aan de warmtetransitie en stabiele en betaalbare onderlinge afspraken maken voor de stroomprijs. Door het stimuleren van het "delen" van kabels en het lokaal afzetten van energie wordt er juist gestuurd op efficiënt netgebruik, of in de meest gewenste situatie tot geen netgebruik doordat er een volledig zelfvoorzienende energiehub gecreëerd wordt met opwekkers en afnemers in één consortium. Het niet als alternatief beschouwen als het project op meer dan 10 km afstand ligt van een onderstation is daarom onterecht.	We zijn niet van mening dat de afstand tot het onderstation niet samenhangt met maatschappelijke kosten. Immers, de kosten die gemaakt moeten worden om aan te sluiten op een onderstation verlagen de haalbaarheid van het project en de omvang van de bedragen terugvloeien naar de omgeving. Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	5.5 Beoordelingskader Landschap, cultuurhistorie en archeologie: Zoals ook ingebracht in de stakeholdersbijeenkomsten, hebben met name de criteria landschap en cultuurhistorie een hoge mate van subjectiviteit (smaak en mening) in zich. Daarnaast is de landschappelijk impact pas echt inzichtelijk te maken op projectplan niveau op basis van een nadere studie. Om deze twee redenen vinden wij het niet verdedigbaar dat beide criteria als maatgevend zijn opgenomen.	In het planMER wordt op regionaal niveau een landschappelijke analyse uitgevoerd en worden cultuurhistorische aspecten uiteengezet. Het is juist dat dit op projectniveau verder uitgewerkt dient te worden, echter op hoofdlijnen kan deze analyse wel een bijdrage leveren om zoekgebieden in beeld te brengen die geschikt, niet geschikt en geschikt te maken zijn.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Gezondheid Terecht wordt hier onderbouwd waarom gezondheid niet meegenomen wordt als apart criterium in het planMER. Er wordt de suggestie gedaan om gezondheid als apart criterium te behandelen in een projectMER, maar om diezelfde reden als dat het niet opgenomen is in deze planMER, hoeft gezondheid ook niet meegenomen te moeten worden als apart criterium in een projectMER.	De GMR Arnhem-Nijmegen vindt gezondheid een zeer belangrijk thema. Echter vindt op dit moment op landelijk niveau al een uitgebreid onderzoek plaats naar gezondheidseffecten van windturbines. Indien nodig of gewenst, kan op projectniveau specifieker onderzoek worden uitgevoerd. Deze conclusie blijft onverminderd van toepassing in het planMER.
Wijchen	Windpark Wijchen-A50	Tot slot: Hartelijk dank voor het meenemen van onze overwegingen. Indien u vragen heeft, kunt u contact opnemen met <naam indiener>. Zie daarvoor bovenstaande contactgegevens.	Dank voor uw zienswijze.
Wijchen	Inwoner	Pg 12: in de alinea over de Nationale omgevingsvisie wordt in de laatste zin gesproken over betrokken zijn, invloed hebben en meeprofiteren in de opbrengsten. Dit komt in de verdere uitwerking van de NRD niet meer terug en dat is een gemiste kans. Het gaat volgens klimaatakkoord om 50% lokaal eigendom, en dat is meer dan alleen financieel bijdragen en profiteren van dividend! Zie het advies NPRES hierover. Ik stel het op prijs als in de NRD de basis wordt gelegd voor ontwikkelingen in opwek van duurzame energie waarbij lokaal eigendom wordt vertaald naar energie gemeenschappen. Dit is in lijn met voorstellen van de EU en versterkt het bewustzijn over duurzaam energiegebruik en kosten voor de infrastructuur. Indien u dat wenst vertel ik u graag meer over mijn eigen ervaring in het project WindenergieA16 (Noord-Brabant) waarbij 25% lokaal eigendom is gerealiseerd voor de lokale gemeenschap, in samenwerking met 9 ontwikkelaars, in een gebied van 33 km lengte en 2,5km breed. Dit is ook in Gelderland mogelijk, mits de aanpak goed is voorbereid.	Lokaal eigendom en lokaal draagvlak zijn belangrijke thema's binnen de regio en de regionale energiestrategie. Dit wordt door alle 16 gemeenten en de provincie onderschreven. Zo zijn de regionale energiecooperaties als belanghebbende betrokken bij het PlanMER proces en wordt in het milieueffectonderzoek gerefereerd aan het belang van lokaal eigendom. Tegelijkertijd gaat het hier om een onderzoek naar milieueffecten en is het gesprek over lokaal eigendom vooral onderdeel van het proces richting de herijking van de regionale energiestrategie dat daarop volgt.
Wijchen	Inwoner	Pg. 29: geprojecteerde zoekgebieden wind liggen o.a. aan de rand van het RES-gebied. Daarmee is het beoogde effect mogelijk ook grensoverschrijdend. Hoe wordt dat in beeld gebracht?	Enkel zoekgebied WZ.8b voor wind ligt aan de grens van het RES-gebied, namelijk langs de A15 in de gemeente Overbetuwe. In de algemeenheid geldt dat de risicocontouren (met name de geluidscontour geldt hier als beperkend) ook in acht worden genomen vanuit bebouwing buiten het RES gebied. Met andere woorden: voor bebouwing buiten het RES gebied worden dezelfde standaarden gehanteerd als voor bebouwing binnen het RES gebied. Op de kansen- en bepelemmeringenkaarten geven we uiteraard enkel het RES gebied weer.
Wijchen	Inwoner	Worden van de omliggende RES-gebieden, dus ook in NO-Brabant, de effecten van zoekgebieden op Gelderland ook in beeld gebracht?	Contact met de overige Gelderse RES'en vindt via een provinciaal platform plaats, contact met de RES'en in omringende provincies vindt plaats op het niveau van de procesregisseur en via het Nationaal Programma RES (NPRES). De Groene Metropoolregio is een van de eerste Nederlandse regio's die een milieueffectonderzoek uitvoeren. De overige Gelderse RES'en zijn hier inmiddels ook mee gestart. De wijze waarop de RES regio Noord-Oost Brabant de milieueffecten onderzoekt is op dit moment nog niet bekend. Alle omliggende RES'en (plus het Kreis Kleve en de Duitse regio Nordrhein-Westfalen) zijn actief geinformeerd over het feit dat de Notitie Reikwijdte en Detailniveau ter inzage is gelegd. Hieruit zijn geen ontwikkelingen gekomen die leiden tot ruimtelijke beperkingen.
Wijchen	Inwoner	Hoe worden burgers uit aangrenzende RES-gebieden betrokken bij de NRD en planMER?	Voor burgers buiten de RES regio geldt dezelfde mogelijkheid voor het indienen van zienswijzen als voor burgers binnen de RES regio. Het geven van een zienswijze op ruimtelijke plannen is mogelijk voor 'eenieder'.
Wijchen	Inwoner	Pg 31: Er wordt verwezen naar een referentie windturbine met 120m ashoogte. Dit is niet meer reëel omdat een dergelijk type niet meer gangbaar / leverbaar is, anders dan tegen extreem hoge kosten. De planMER zou een ander referentietype moeten gebruiken. Eens dat de 166m hoge windturbine ook wel de bovengrens vertegenwoordigd, vooral ook door radar en vliegbewegingen. De toepassing van referentie turbines in het onderzoek zou verduidelijkt moeten worden.	Het gebruik van referentieturbines is bedoeld om de bandbreedte weer te geven van de milieukansen en -belemmeringen voor de ontwikkeling van windenergie. Daarbij zijn bewust de onder- en bovengrenzen opgezocht. Dit staat los van de turbines waar initiatiefnemers op projectniveau voor kiezen. Op projectniveau worden de milieueffecten van windenergie op termijn onderzocht in een projectMER.
Wijchen	Inwoner	Pg. 31: Dat de 166m hoge turbine als innovatieve wordt aangeduid is m.i. misleidend. Dat heeft niet met hoogte van de turbine te maken maar met de technologie die wordt ingezet. De innovatieve toepassing heeft invloed op o.a. geluid, stilstandvoorziening ivm slagschaduw en radardetectie voor vogels, lichtsignalering. Een verheldering van het begrip zou op zijn plaats zijn.	De termen 'regulier' en 'innovatief' zijn inderdaad wat ongelukkig gekozen in de NRD. We stellen voor om ze in het planMER te benoemen als '120 meter' en '166 meter' turbines.
Wijchen	Inwoner	Pg 31 Een opstelling van 2 windturbines wind ik wel een hele beperkte opvatting. Om reden van energie efficiëntie en optimale energie infrastructuur zou ik, net als bij een cluster, uitgaan van een minimum van 3 turbines in een lijn.	We zien dat er in de regio een aantal windprojecten zijn en worden ontwikkeld van twee turbines. We willen daarom graag de mogelijkheden in beeld brengen voor windprojecten van twee turbines of meer. In de RES 1.0 is afgesproken om een 'confetti' van windturbines in het landschap te voorkomen. Clustering van meerdere turbines blijft binnen de regio dan ook het uitgangspunt.
Wijchen	Inwoner	Pg. 36 e.v.: deze gaan in op zon op land. Ik mis de relatie van wind én zon. Juist bij de opstelling van wind zou je om reden van systeem efficiëntie moeten kiezen voor de combinatie met zon. In de beoordeling zou dat ook beter mogen scoren dan een gescheiden oplossing / opstelling. Overigens komt op pg. 39 in de kaart de combi wind en zon wel terug, hetgeen een goede zaak.	In het milieueffectonderzoek onderzoeken we beiden onafhankelijk van elkaar om zo van beide energievormen vanuit milieuaspecten de mogelijkheden goed in beeld te krijgen. Tegelijkertijd vinden we uw suggestie een erg nuttige. Het combineren van wind- en zonprojecten heeft vanuit het elektriciteitsnet en efficientie namelijk inderdaad de voorkeur. Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Wijchen	Inwoner	Verder mis ik bij zon op land de aandacht om dat te combineren met geluidswerende schermen langs snelwegen of kunstmatige taluds. Er zijn voorbeelden beschikbaar die laten zien dat er veel meer mogelijk is dan opstelling in het platte vlak.	Het uitganspunt voor zonprojecten is multifunctionaliteit, dus de combinatie met andere functies. In het milieueffectonderzoek onderzoekenwe de mogelijkheden vanuit milieuaspecten. Op projectniveau dient de keuze te worden gemaakt met welke andere functie of functies het zonproject gecombineerd wordt. Dat kan bijvoorbeeld gaan om geluidswerende schermen of kunstmatige taluds.

Wijchen	Inwoner	PG 38 ev.: In de beschreven alternatieven voor het energiesysteem op pg 38 en 43 mis ik een belangrijk alternatief. Wat mij betreft heeft het lokaal matchen van vraag en aanbod van energie de voorkeur. Dit verdient ook een bijbehorend model en infrastructuur. Een alternatief zou moeten worden toegevoegd waarin dat tot uiting komt.	Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Wijchen	Inwoner	Pg 39: ik mis het criterium dat windturbines niets mogen toevoegen aan het bestaande geluidsniveau in een gebied (bijv. langs snelwegen en provinciale wegen). We noemen dit cumulatie. Ik acht het van belang het huidige geluidsniveau als bovengrens te hanteren.	In het alternatief Leefomgeving wordt rekening gehouden met de bestaande geluidbelasting. Bij concrete projecten kan de cumulatieve geluidbelasting worden onderzocht en dient te worden bepaald of dit binnen de wettelijke normen blijft. Dank voor uw voorstel het huidige geluidsniveau als bovengrens te hanteren. Wij maken in dit planMER hierin echter geen keuze, het kan wel ter tafel komen in het vervolgproces richting herijking van de RES.
Wijchen	Inwoner	Pg 53: deze kaart is helaas niet goed leesbaar. Zeker voor Wijchen ben ik geïnteresseerd in TEA en koppeling met restwarmte uit industrieterrein Loonse Waard. Het gaat mij om de potentiële combinatie van die twee bronnen en dus ook een leidingsysteem vanaf Loonse Waard naar Wijchen-Zuid.	Deze kaart komt uit de RES 1.0 en is in dat document in hoge resolutie beschikbaar. De basis voor deze kaart is de Gelderse Warmteatlas die openbaar online beschikbaar is.
Wijchen	Inwoner	Pg 57: een driepunts beoordelingsschaal voor warmtebronnen vind ik niet geschikt. Mijn voorkeur gaat uit naar een vijfpuntsschaal.	Er is gekozen voor deze beoordeling omdat de effecten van warmtebronnen (zoals ook benoemd in de NRD) nog niet geheel bekend zijn. De verwachting is daarnaast (op basis van eerder soortgelijk onderzoek) dat er geen positieve effecten te verwachten zijn. Derhalve stellen we voorm om de driepuntsschaal aan te houden.
Wijchen	Inwoner	Bijlage autonome ontwikkeling: verwezen wordt naar nieuwe woningbouw Wijchen-West, die is interessant ivm potentiële warmtenetten. Bij de opsomming ontbreekt het verbreden van de A50.	Verbreding van de A50 nemen we in het milieueffectonderzoek op als autonome ontwikkeling.
Wijchen	Inwoner	Ik wil graag aanvullen dat qua autonome ontwikkeling die van het toekomstig hoogspanningsstation Wijchen ontbreekt. TenneT heeft in haar plannen voor het stroomnet ingrijpende wijzigingen voorzien rondom Wijchen. Daar moet - als ik het goed heb begrepen een HS station komen ter ondersteuning van de de regio Brabant Noord-oost.	De realisatie van het 150/380 kV station van Tennet in Wijchen wordt opgenomen als autonome ontwikkeling. Kanttekening daarbij is dat dit station alleen dient voor de ontlasting van de Enexis netwerken in Noord-Brabant en Limburg, ook al ligt de fysieke locatie in Gelderland.
Wijchen	Inwoner	Ik stel het op prijs als er een mogelijkheid komt om met elkaar in gesprek te gaan over de uitkomsten en onderzoeken van de planMER alvorens deze voor te leggen voor bestuurlijke besluitvorming. Zo kunnen inwoners nog inbreng leveren en kan dit worden meegenomen in de besluitvorming.	Over het milieueffectonderzoek zelf vindt geen bestuurlijke besluitvorming plaats. Het milieueffectonderzoek biedt immers enkel objectieve informatie over milieueffecten. Het onderzoek is daarmee een van de onderleggers voor het herijken van de RES. Het vervolgproces wordt op dit moment nog vormgegeven, dus wanneer en waar inbreng leveren mogelijk is, is nu nog niet duidelijk. Onder de Omgevingswet geldt de RES 2.0 als ruimtelijk programma, vast te stellen door het college van B&W. Bestuurders kunnen ervoor kiezen om de RES 2.0 vast te laten stellen door de gemeenteraden in de regio. In dat geval kan via zienswijzen een reactie worden gegeven op de RES 2.0.
Wijchen	Gemeente Wijchen	De Groene Metropoolregio coördineert het proces Milieueffectrapportage voor de Regionale Energiestrategie, waarvoor de 16 deelnemende gemeenten én de provincie bevoegd gezag zijn. De eerste stap in het proces is het vaststellen van een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau door alle colleges. U heeft ons gevraagd hierover onze zienswijze kenbaar te maken uiterlijk 23 december 2022. Met deze brief voldoen wij aan dit verzoek.	Dank voor uw zienswijze.
Wijchen	Gemeente Wijchen	Wijchen pakt haar verantwoordelijkheid en zet stevige stappen op het gebied van klimaat, energie en duurzaamheid. Dat blijven we de komende jaren doen met realistische doelen volgens het landelijke tempo. Samen met onze inwoners en de regio werken we aan onze klimaatplannen en zoeken we kansen in de energietransitie. Wijchen neemt ook haar verantwoordelijkheid in een regionale opgave, vastgelegd in de Regionale Energie Strategie (RES). Als Wijchen hebben we een bijdrage gedaan in het bod RES 1.0 van 30 ha zonneparken en 3 windmolens bij Bijsterhuizen. Bij een nieuwe RES pakt Wijchen in gezamenlijkheid met de 15 gemeenten in de regio daar haar aandeel in. Het plan-MER traject van de Regionale energiestrategie, waarvan nu het resultaat van de eerste stap voorligt - de concept NRD - is voor ons een belangrijk proces. Dit zal ons en de regio helpen om objectieve informatie te verkrijgen over de effecten van energieopwekking op de leefomgeving, de natuur, het landschap en het energiesysteem. Die informatie geeft ons de mogelijkheid om alle belangen op een goede manier af te wegen en op basis daarvan keuzes te maken die in de Regionale energiestrategie 2.0. zullen worden vastgelegd en in de regionale Verstedelijkingsstrategie worden afgewogen. Wij onderschrijven de noodzaak, het doel, de scope, de kaders, de onderzoeksaanpak, de uitgangspunten, het detailniveau, de te onderzoeken alternatieven, het beoordelingskader en de participatie-aanpak die in de concept-NRD zijn beschreven. We geven u daarnaast de volgende aandachtspunten mee voor de concept-NRD en het vervolgproces.	Dank voor uw uiteenzetting.
Wijchen	Gemeente Wijchen	Aandachts-en verbeterpunten Geschikt, ongeschikt en geschikt te maken onduidelijk voor Landschap In het concept-NRD worden verschillende alternatieven beschreven die inzicht geven op hun eigen thema in de milieueffecten. Voor alle alternatieven is uiteen gezet wat geschikt, ongeschikt of mogelijk geschikt is in hoofdstuk 4. Voor het alternatief Landschap is dat echter niet eenduidig. Er worden principes gebruikt maar onduidelijk is hoe zich dat vertaald naar geschikt, ongeschikt of mogelijk geschikt.	We onderschrijven dat het alternatief landschap binnen dit NRD nog erg basaal en op hoofdlijnen staat beschreven. We nemen uw advies ter harte en stellen voor om dit alternatief in het milieueffectonderzoek verder uit te werken tot een niveau vergelijkbaar met de overige alternatieven.
Wijchen	Gemeente Wijchen	Warmte Wij stellen het op prijs dat warmte een onderdeel vormt van het concept-NRD en het planMER. Zoals het concept-NRD beschrijft bestaat er nog veel leemte op dit onderdeel. Het onderzoek hiernaar in het planMER kan helpen die leemte te dichten en moet ingezet worden om de RES 2.0 op dit onderdeel verder te brengen. De afspraak zoals deze is gemaakt in de RES 1.0 om in samenspraak tot een juiste verdeling te komen is belangrijk maar moet niet leiden tot vertraging van (lokale) processen die al lopen.	Dank voor uw uiteenzetting. Het milieueffectonderzoek is ondersteunend aan lopende processen. Voor de uitvoering van de RES 1.0 afspraken en lokale warmtetransitievisies hoeft niet op het milieueffectonderzoek te worden gewacht. Het milieueffectonderzoek werkt daardoor niet vertragend.
Wijchen	Gemeente Wijchen	Omgevingsvisie Druten aanpassen naar Wijchen In paragraaf 2.5 van de concept NRD staat in tabel 2.1 op pagina 19 bij de gemeente Wijchen de Omgevingsvisie Druten opgenomen. Wij verzoeken u dit aan te passen naar Omgevingsvisie Wijchen.	Dank voor uw oplettendheid. Dit wordt aangepast.
Wijchen	Gemeente Wijchen	Windpark Bijsterhuizen opnemen bij autonome ontwikkelingen In bijlage I Autonome ontwikkelingen van de concept NRD ontbreekt op pagina 70 bij de opsomming van de autonome ontwikkelingen in de gemeente Wijchen het Windpark Bijsterhuizen. Wij verzoeken u dit toe te voegen in de opsomming. Daarbij gaan wij ervan uit dat Windpark Bijsterhuizen al wel is meegenomen in de ruimtelijke afwegingen die in de concept NRD zijn gemaakt om te bepalen waar nog geschikte ruimte over is voor zon, wind en warmte ontwikkelingen. Indien dit niet het geval is dan verzoeken wij u alsnog Windpark Bijsterhuizen mee te nemen in deze ruimtelijke afwegingen.	Dank voor uw oplettendheid. Dit wordt aangepast.

Wijchen	Gemeente Wijchen	Zone rondom de Veluwe vanwege Wespendief op kaartmateriaal niet aanmerken als ‘ongeschikt voor wind’ maar als ‘mogelijk geschikt voor wind’ Op pagina 25 is te lezen dat vanwege de aanwezigheid van de roofvogel Wespendief nog onderzoek wordt gedaan onder welke randvoorwaarden activiteiten, zoals windmolens, in een zone van 1 tot 8km rondom de Veluwe wel mogelijk zijn. Daarbij wordt vooralsnog in het PlanMER uitgegaan van zachte belemmeringen in deze zone. Dit uitgangspunt zien wij echter niet terug op het kaartmateriaal op pagina 33 en 35 (afbeelding 4.5 en 4.8). Op deze kaartjes valt af te lezen dat de Veluwe en een zone van 8km eromheen ongeschikt is voor windenergie. Door de aanwezigheid van de Wespendief aan de noordzijde van onze RES-regio zou zodoende een groot gebied afvallen waar windenergie opgewekt kan worden. Daardoor zou de ruimtelijke druk op andere gemeenten in onze RES-regio toenemen. Vandaar dat wij u verzoeken om, conform het uitgangspunt op pagina 25, deze zone rondom de Veluwe in de afbeeldingen 4.5 en 4.8 aan te passen van ‘ongeschikt voor windenergie’ naar ‘mogelijk geschikt voor windenergie’.	In afbeeldingen 4.5 en 4.8 op pagina 33 en 35 van de NRD is de 1 tot 8 km zone reeds opgenomen als zachte belemmering en niet als harde belemmering. Deze zone is dus reeds aangemerkt als 'mogelijk geschikt voor windenergie'. Dit sluit aan bij het recente besluit van de provincie m.b.t. de wespendief en de Veluwe (20 december jl.). In de 1 km zone rond de Veluwe blijven windmolens praktisch onmogelijk. We stellen dan ook voor om deze zone in het milieueffectonderzoek te behouden als harde belemmering. In de 1 tot 8 km zone zijn windmolens voorlopig ook verboden, op een tweetal initieven na die doorgang vinden. Er lopen verschillende onderzoeken naar het verminderen van aanvaringen van Wespendieven met windmolens. Daarbij kan het herstel van de Wespendiefpopulatie op de Veluwe er in komende jaren toe leiden dat initiatieven in de 1 tot 8 km zone weer mogelijk worden. Met andere woorden: tijdelijkheid is een belangrijk element in het verbod in de 1 tot 8 km zone. Dit milieueffectonderzoek kijkt verder dan sec dit moment, op die manier kan het ook van nut zijn voor de faseringsvraag van de ontwikkeling van elektriciteitsprojecten en warmte. We stellen daarom voor om de 1 tot 8 km zone als zachte belemmering te handhaven in het milieueffectonderzoek. Dat ligt in lijn met uw zienswijze op dit punt.
Wijchen	Gemeente Wijchen	Afstemming met aangrenzende RES-regio’s opnemen In de concept Notitie Reikwijdte en Detail wordt niet duidelijk op welke wijze onze RES-regio contact heeft over ontwikkelingen in aangrenzende RES-regio’s. Ontwikkelingen in aangrenzende regio’s kunnen wellicht leiden tot ruimtelijke beperkingen in ons RES-gebied en vice versa. Wij zouden daarom onder meer graag in de Notitie Reikwijdte en Detail opgenomen willen zien op welke wijze onze RES-regio contact onderhoudt over ontwikkelingen aan de overzijde van de Maas in Noord-Brabant met de RES-regio Noordoost Brabant. Ook zien we graag terug hoe deze ontwikkelingen worden meegenomen in de vervolgonderzoeken van het PlanMER.	Contact met de overige Gelderse RES'en vindt via een provinciaal platform plaats, contact met de RES'en in omringende provincies vindt plaats op het niveau van de procesregisseur en via het Nationaal Programma RES (NPRES). De Groene Metropoolregio is een van de eerste Nederlandse regio's die een milieueffectonderzoek uitvoeren. De overige Gelderse RES'en zijn hier inmiddels ook mee gestart. De wijze waarop de RES regio Noord-Oost Brabant de milieueffecten onderzoekt is op dit moment nog niet bekend. Alle omliggende RES'en (plus het Kreis Kleve en de Duitse regio Nordrhein-Westfalen) zijn actief geinformeerd over het feit dat de Notitie Reikwijdte en Detailniveau ter inzage is gelegd. Hieruit zijn geen ontwikkelingen gekomen die leiden tot ruimtelijke beperkingen.
Wijchen	Gemeente Wijchen	Wij vertrouwen erop met deze zienswijze bij te dragen aan een zorgvuldig MER-proces.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	PSP '92	In hoeverre is er inspraak en participatie mogelijk op de Gelderse Windvisie?	De actualisatie van de Beleidslijn Windenergie Gelderland gebeurt in twee keer. Inspraak en participatie hangt mede af van de hardheid van zaken die worden aangepast. Inspraak op de verordening is gebruikelijk, inspraak op beleid niet of in mindere mate. Hoe de provincie omgaat met participatie en inspraak op de beleidslijn wordt nog bepaald. Momenteel doorloopt de provincie een milieueffectonderzoek ter voorbereiding op een actualisatie van de Beleidslijn Windenergie Gelderland. In januari gaat de NRD voor de provinciale plan MER ter inzage, hierop kan iedereen een zienswijze indienen.
Provincie	PSP '92	Wij zijn voorstander van de doortrekking van de A15, maar tegenstander van de Railterminal in Overbetuwe en van de Woningbouw in Stadsblokken/Meinerswijk in Arnhem. In de lopende trajecten hebben wij dit onderbouwd. Graag verzoeken wij u met deze standpunten rekening te houden.	In het milieueffectonderzoek nemen we deze ontwikkelingen op als autonome ontwikkelingen. Dit past bij de definitie van een autonome ontwikkeling, namelijk "op zichzelf staande ontwikkelingen waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden of waarover besluitvorming in voorbereiding is, die zonder de voorgenomen activiteiten ook zouden plaatsvinden." De railterminal zal als autonome ontwikkeling binnen de gemeente Overbetuwe worden opgenomen in de lijst. Het standpunt van de provincie is hierin niet leidend.
Provincie	PSP '92	Rondom het Nationaal Milieubeleidspian (NMP) hebben wij een notitie over Milieu en Milieuhygiëne opgesteld. Bent u bereid om deze notitie en reflectie te betrekken bij dit traject?	De notitie is ons onbekend en is via de provincie Gelderland bij u opgevraagd. Indien relevant en kaderstellend, zullen wij deze betrekken bij dit traject.
Provincie	PSP '92	Hoe worden de Regionale Energie Strategieën verankerd in de Nieuwe Gelderse Kaart waar gedeputeerde Peter Kerris aan puzzelt?	De RES’en 1.0 zijn voor het thema energietransitie een bouwsteen in deze kaart. De verdere uitwerking van de RES (RES 2.0 en verder) zal in die samenhang verder vormgeven en uitgewerkt worden, rekening houdend met andere bouwstenen in de ruimtelijke puzzel.
Provincie	PSP '92	Kunt u ons informeren of en wanneer de andere Regionale Energie Strategieën voorzien worden van een Notitie voor Reikwijdte en Detailniveau? Is er een planning bekend?	Momenteel doorloopt de provincie een planMER ter voorbereiding op een actualisatie van de Beleidslijn Windenergie Gelderland. Dit planMER dient tevens als basis voor de andere Regionale Energie Strategieen. In januari gaat de NRD voor de provinciale planMER ter inzage, hierop kan iedereen een zienswijze indienen.
Provincie	Rijksvastgoedbedrijf | Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Ik heb het concept NRD van de Plan MER RES Groene Metropool Arnhem-Nijmegen ontvangen en doorgenomen. De defensiebelangen zijn hierin als maatgevend aangegeven, ik mis echter het RVB/Defensie in de lijst van stakeholders. Het lijkt mij in dit kader goed om het RVB (namens Defensie) als stakeholder op te nemen, met name in het kader van de relatie windturbines met radarverstoring en de aanwezigheid van een militair vliegveld. Mijn gegevens kunnen als contactgegevens worden opgenomen.	Dank voor uw zienswijze. We zijn dit met u eens en zien het Rijksvastgoedbedrijf / Defensie als regionaal belanghebbende. We stellen voor om u als vertegenwoordiger van het Rijksvastgoedbedrijf / Defensie uit te nodigen voor aankomende omgevingsdialogen.
Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijck (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	Deze zienswijze wordt ingediend namens bovengenoemde energiecoöperaties, actief in de regio Arnhem-Nijmegen. Ze is geschreven vanuit het oogpunt dat een snelle en doortastende energietransitie een belangrijk onderdeel vormt van het beheersbaar houden van de opwarming van de aarde. Dat lokaal eigendom van de nieuwe, klimaatvriendelijke, energieproductie een voorwaarde is voor maatschappelijke inbedding en acceptatie. En dat het op een goede manier, lokaal organiseren van de energietransitie ook veel kansen biedt voor een democratische, betaalbare energievoorziening die bijdraagt aan de lokale economie. Het is mogelijk dat een of meer coöperaties ook nog een aparte, aanvullende zienswijze indienen. Wij pleiten voor een planMER als eerste stap naar een RES 2.0. die de nieuwe landelijke ambitie van 60% reductie van broeikasgassen tegen 2030 steunt. Vanuit die ambitie stellen wij de volgende vragen.	Dank voor uw zienswijze
Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijck (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	1. Centrale vraag voor de planMER In hoofdstuk 1.5. van de NRD wordt als doelstelling geformuleerd om “tenminste 1,62 TWh” (inclusief 0,49 TWh zon-op-dak) te realiseren in onze regio. In hoofdstuk 2 over de kaders waarmee rekening gehouden moet worden wordt ook uitgebreid ingegaan op het provinciale kader, waarin centraal staat een 55% broeikasgasreductie in 2030. Echter, er wordt niet vermeld dat RES 1.0. zelf die 55% doelstelling al noemt als streven voor het opstellen van RES 2.0. Evenmin wordt vermeld dat in die RES 1.0. (pag. 25) wordt getoond dat voor het halen van die doelstelling (pag. 25) tegen 2030 3,5 TWh aan zon- en windproductie gehaald zal moet worden. Onze eerste vraag is daarom waarom de in RES 1.0. genoemde doelstelling van 3,5 TWh niet terugkomt in de NRD. Onze tweede vraag is om dit alsnog erin op te nemen.	In de RES 1.0 zijn afspraken gemaakt over het realiseren van 1,62 TWh aan duurzame elektriciteitsopwek binnen de regio. Die afspraak is het uitgangspunt van dit milieueffectonderzoek. Het getal van 3,5 TWh aan duurzame elektriciteitsopwek staat weliswaar genoemd in de RES 1.0, maar over deze hoeveelheid elektriciteitsopwek zijn geen afspraken gemaakt binnen de regio. Om die reden wordt dit getal niet opgenomen in de NRD.

Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijk (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	2. De uitdaging om balans te brengen tussen zon- en wind door méér wind De NRD verwijst terecht naar de onbalans in RES 1.0. in de streefcijfers voor vermogen in 2030 tussen wind (11%) en zon (89%). Maar een concreet streven om dit recht te trekken ontbreekt. Bovendien, in haar brief van 19 oktober 2022 over “Tussenbalans Regionale Energiestrategieën” schrijft Gedeputeerde Staten Gelderland aan Provinciale Staten: “Wat nu nog op papier staat als ambitie om te realiseren in de Regionale Energie Strategieën moet zo snel mogelijk uitgevoerd worden. Daarnaast moeten er meer windturbines worden gebouwd voor een efficiënt gebruik van de energie netinfrastructuur en het beperken van maatschappelijke kosten.” Onze derde vraag is daarom waarom er geen expliciete doelstelling in de NRD staat om te streven naar een efficiënte balans tussen zonnevelden en windturbines van 50%-50% opgesteld vermogen, bij voorkeur naast elkaar en in een intern grid (cable pooling). Een combinatie die curtailment mogelijk maakt. Onze vierde vraag is om dit alsnog te doen, actief te zoeken naar extra windlocaties om dit doel te realiseren en daarbij ook aandacht te besteden aan voorzieningen zoals opslag-ter-plaatse en directe kabelverbindingen tussen opwek-locatie en gebruikers van elektriciteit om ook daarmee de efficiency van de opwekking en het net te verbeteren.	Het streven naar een betere belans tussen wind en zon staat beschreven als aanleiding voor dit milieueffectonderzoek. De onderzoeksvraag ligt daarmee in lijn en omdat het milieueffectonderzoek de gehele regio beschouwt, komen kansrijke locaties voor de ontwikkeling van duurzame elektriciteit en warmte naar voren. Een 50%-50% doelstelling is een beleidsdoelstelling en zowel dit NRD als het milieueffectonderzoek zijn geen beleidsdocumenten, maar onderzoeksdocumenten. Aandacht voor opslag-ter-plaatse en directe kabelverbindingen tussen opwek en gebruik vragen een detailniveau dat niet past bij een milieueffectonderzoek op regioniveau. Op projectniveau kan hier via een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER onderzoek naar worden gedaan.
Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijk (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	3. RES 1.0. en alternatieven Onze vijfde vraag is wat er precies bedoeld wordt met “alternatieven”? Zijn die alleen relevant als blijkt dat de huidige zoek- en verkenningsgebieden vastgelegd in RES 1.0. te weinig ruimte bieden voor “tenminste 1.62 TWh”? Aangezien 1,62 TWh de ondergrens is en, zoals hierboven beargumenteerd, we naar minimaal verdubbeling moeten streven, is het belangrijk om ook in de alternatieve scenario’s zo ver als mogelijk te gaan in het vaststellen welke gebieden die niet in RES 1.0. voorkomen geschikt te maken zijn, zodat het potentieel in onze regio boven dit minimum kan uitgaan. We verwijzen met name naar pag. 28 onder 3.5, waar te lezen staat dat alternatieven worden onderzocht die “mogelijk minder nadelige gevolgen hebben voor het milieu”. We nemen aan dat bedoeld wordt dit te vergelijken met RES 1.0. gebieden: echter, we hebben in totaal méér gebieden nodig als we de regio willen voorbereiden op 2030. Onze zesde vraag is daarom niet zozeer alternatieve scenario’s te ontwikkelen maar te streven naar het aanwijzen van zoveel mogelijk extra zoekgebieden buiten die reeds in RES 1.0. zijn aangewezen.	De alternatieven zijn om drie redenen relevant. Ten eerste inderdaad om te onderzoeken welke gebieden in aanmerking komen voor het behalen van de 1,62 TWh aan duurzame elektriciteitsopwek, op het moment dat dit niet mogelijk blijkt binnen de zoekgebieden van de RES 1.0. Ten tweede om te onderzoeken of en gebieden zijn met minder nadelige gevolgen voor het milieu, in vergelijking met de RES 1.0 zoekgebieden en ten derde om zicht te krijgen op mogelijke gebieden voor de opwek van windenergie, omdat in de RES 1.0 sprake is van een onbalans tussen zon en wind. Het aanwijzen van zoekgebieden is een beleidsvraagstuk. Dit milieueffectonderzoek is geen beleidsdocument, maar enkel een onderzoeksdocument. Op basis van het onderzoek kunnen milieuoverwegingen een volwaardige plek krijgen in de afwegingen die gemeenten en provincie maken ten aanzien van zoekgebieden voor wind en zon, maar ook warmtebronnen.
Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijk (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	4. Energiesysteem centraal In de NRD wordt er uitgegaan van 4 alternatieven: energiesysteem, landschap, natuur en leefomgeving. Deze alternatieven worden daarbij behandeld als gelijkwaardige entiteiten. Dat zijn ze echter niet. Het beschrijven en aanwijzen van een energiesysteem kan veelal objectief gebeuren. De waardering van een landschap is daarentegen in hoge mate subjectief. De aandacht is in de publieke discussie vooral gericht op de subjectieve aspecten. De NRD dient hier richting in te geven en man en paard te noemen. Uitgaande van de urgentie, de klimaatverandering, zou de inpassing in het net zo snel mogelijk en vanuit de netbeheerder bekeken zo optimaal mogelijk moeten worden opgepakt. Niets doen verandert het landschap permanent in negatieve zin, Het plaatsen van windmolens en zonneparken verandert het landschap maar tijdelijk (25 of 30 jaar). Onze zevende vraag is daarom om het energiesysteem centraal te stellen en dat niet te beperken tot het beschrijven van de huidige stand van zaken. En om met name in de planMER inzicht te geven hoe het huidige net aangevuld kan worden met de meest gewenste en op korte termijn haalbare aanpassingen gericht op een realisatie zo snel mogelijk. En daarbij specifiek aandacht te besteden aan de perspectieven van wind- en zonnevelden locaties gecombineerd met opslagcapaciteiten en/of geïntegreerde en/of nabijgelegen afname van de opgewekte stroom.	De alternatieven zijn een denkrichting en geven ieder een 'hoek van het speelveld' weer. Vanuit de omgeving is er veel aandacht gevraagd voor natuur, landschap en leefomgeving. Deze onderdelen zijn gelijkwaardige entiteiten, juist omdat het denkrichtingen zijn. Het is niet het doel om één alternatief te kiezen, maar vanuit de alternatieven te komen tot gebieden die geschikt zijn. In het vervolgproces richting herijking van de RES kan vervolgens een afweging worden gemaakt tussen de gebieden. Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijk (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	5. Koppelkansen – een integrale aanpak De RESsen zijn uiteindelijk bedoeld om een afdoende antwoord te hebben op de dreiging van onbeheersbare en schadelijke klimaatverandering. Schadelijk niet alleen voor de mens maar ook voor al het leven op aarde. Om voldoende te kunnen opschalen moet niet alleen gekeken worden naar locaties voor zon of wind (en opslag), maar ook naar optimale combinaties daarvan en integratie met zowel onvermijdelijke als gewenste ontwikkelingen mbt. wonen, werken, recreëren en natuurbehoud. Door de gekozen methodiek van het werken met vier alternatieven kunnen positieve koppelkansen onderbelicht raken. Bijvoorbeeld: geïntegreerde wind/zon complexen, inclusief batterijen, geplaatst in de nabijheid van de gebruikers of knooppunten van het energiesysteem, onder bepaalde voorwaarden, positieve effecten hebben mbt. net-ontlasting, terwijl ze ook een bijdrage kunnen leveren aan biodiversiteit en geïntegreerde landschappen van de economie van de toekomst. Onze achtste vraag is daarom om voor het vinden van dergelijke koppelkansen combinaties voor een procedure op te nemen in de NRD.	Dit zijn relevante vragen richting de RES 2.0, maar het zijn geen milieuvraagstukken. We stellen daarom voor om deze vragen en afwegingen mee te nemen in het vervolgproces, maar ze geen onderdeel te maken van de NRD of het milieueffectonderzoek.
Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijk (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	6. Geschikt te maken – daar moet de focus op liggen Het identificeren van ongeschikte en geschikte gebieden lijkt het makkelijkste, hoewel ook daar zorgvuldig naar gekeken moet worden. Daar zijn objectieve criteria voor. De essentie van een succesvolle energietransitie ligt echter in het “geschikt maken”. Wij vinden de NRD hierin onduidelijk. Er worden zachte belemmeringen opgesomd, maar het wordt niet duidelijk wat de planMER gaat betekenen in het mitigeren van die belemmeringen. Onze negende vraag is daarom dit aspect meer uit te werken en het te concretiseren. En daarbij met name ook te kijken naar de werkelijke situatie in de gebieden die in de (inmiddels gedateerde?) kaartjes in de NRD als met zachte belemmeringen worden aangeduid.	In het planMER worden de 'zachte' belemmeringen nader toegelicht. Het zijn aandachtspunten waarover keuzes gemaakt moeten worden of waarvoor aan wettelijke voorwaarden moet worden voldaan. Het planMER maakt geen keuzes over wat moet worden gemitigeerd, maar geeft wel de mogelijkheden aan die bestaan als bepaalde maatregelen zouden worden genomen.
Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijk (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	7. Uitleg nodig over grote verschillen geschikt (te maken) gebieden windmolens. De kansen- en belemmeringenkaarten voor windturbines (afbeeldingen 4.5. en 4.8) verschillen aanzienlijk. Ze laten zien dat voor “innovatieve” turbines veel minder ruimte zou zijn dan voor “operationele” turbines. Onze tiende vraag is daarom dit grote verschil te verklaren, met name ook omdat onder de in tabellen 3.1. en 3.2. genoemde harde en zachte belemmeringen er maar weinig zijn die gerelateerd zijn aan de rotordiameter.	In het planMER wordt onderbouwd welke afstanden zijn gehanteerd. Voor 166 meter windturbines is bijvoorbeeld een grotere afstand tot woningen aangehouden dan voor de 120 meter windturbines.
Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijk (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	8. Vergelijking tussen de alternatieven moeilijker door verschillend uitgangspunt Voor de alternatieven leefomgeving en natuur wordt blijkbaar uitgegaan van innovatieve turbines (ashoogte 166 meter, zie afbeeldingen 4.13 en 4.14), voor het alternatief energiesystemen wordt daarentegen uitgegaan van operationele windturbines (ashoogte 120 meter, zie afbeelding 4.15), en voor het alternatief landschappen zijn blijkbaar turbines met diverse capaciteiten meegenomen. Dat maakt het niet makkelijk deze alternatieven te vergelijken. Onze elfde vraag is uit te leggen waarom die verschillende uitgangspunten gekozen zijn, en onze twaalfde vraag is vervolgens om voor alle invalshoeken varianten uit te werken zowel met operationele als met innovatieve turbines.	We begrijpen dat dit voor onduidelijkheid zorgt. In het planMER worden de alternatieven apart inzichtelijk gemaakt en per turbinetype (en zonneveld) onderzocht. Dit is een wijziging ten opzichte van het NRD.

Provincie	Coöperatie Lingewaard Energie Coöperatie ValleiEnergie Energiecoöperatie Energierijck (gemeente Berg en Dal) Energiecoöperatie EnergieVoorVier (Beuningen) Energiecoöperatie Heumen Energiecoöperatie Leur Energiecoöperatie WPN (Nijmegen) Rijn en IJssel Energiecoöperatie Windcoöperatie Wijchen	9. Kleine zonnevelden en solitaire molens In principe steunen wij de focus op grootschalige clustering zoals geciteerd uit de Nationale Omgevingsvisie (pag 12). Echter, wij lezen in de definitie van zonnevelden op pag. 31 alsof de planMER velden kleiner dan 2 MW zou uitsluiten. Onze dertiende vraag is daarom hierover geen misverstanden te laten bestaan, en te specificeren dat hoewel dergelijke kleine velden geen onderwerp van onderzoek zijn, ze daarmee niet uitgesloten worden, maar dat ze door middel van projectMER's individueel beoordeeld moeten worden. En onze veertiende vraag is om een dergelijke verklaring op te nemen bij de definitie van een windpark, ook op pag. 31.	Het betreft hier een uitgangspunt komt uit de RES 1.0. Kleinere of andere zonnevelden worden niet uitgesloten, maar worden niet onderzocht in het milieueffectonderzoek.
Provincie	Leefbaarheidsgroep Hernen Leur Leefbaarheidsgroep Batenburg Leefbaarheidsgroep Niftrik Buurtvereniging Buurtschap Lienden Duurzaam Batenburg Stichting Tegenwind Buitengebied Wijchen Stichting Het Batenburgs Erfgoed	Als bezorgde bewoners van het Wijchense Buitengebied, georganiseerd in verschillende belangengroepen, zijn we onlangs bij elkaar geweest met onze wethouder en zijn programmamanager duurzaamheid, omdat op provinciaal niveau ons woongebied kennelijk weer als zoekgebied voor windturbines op de kaart is gezet. We zijn ons terdege bewust van de urgentie van de energietransitie en daarover al jarenlang in goed overleg met de gemeente. Gezamenlijk hebben we ons de afgelopen tijd ingespannen om wind- en zonne-energieprojecten in een democratisch proces zo goed mogelijk in te passen in onze lokale situatie. Al in 2015 tijdens de ontwikkeling van de Wijchense Gedragscode voor windenergie en in 2020 bij het opstellen van een bod in het kader van de RES 1.0. De gemeente heeft mede op basis van dit overleg uiteindelijk met instemming van de gemeenteraad een bod kunnen doen, dat zelfs hoger ligt dan de opdracht van de RES: drie windturbines op Bijsterhuizen, twee zonneakkers ten noorden en ten zuiden van Hernen langs de A50, aangevuld met veel lokale initiatieven bij bedrijven en particulieren. Dit zien wij als het resultaat van de "gezamenlijke aanpak", die in het provinciale rapport Gaaf Gelderland (H. 4,1) wordt aanbevolen om de energietransitie te realiseren. Tijdens de vele discussies, die in Wijchen over de invulling van die transitie zijn gevoerd, kwam steeds naar voren, dat de Provinciale- en Rijksoverheid aandacht mist voor landschappelijke kwaliteiten, terwijl deze volgens het CPB juist zo'n belangrijk rol spelen in het leven en de identiteit van de bewoners. Het ontbreekt zowel aan visie als aan regie. (NOVI) Een van de ondertekenaars van deze brief, <naam ondertekenaar>, heeft een notitie geschreven over wat het plaatsen van een groep 250 meter hoge industriële windturbines in een kleinschalig landelijk buitengebied betekent. Te downloaden op www.hetbatenburgserfgoed.nl/activiteiten/landschap/ Titel is: "Wat Statenleden moeten weten: het landschap, windturbines en het belang van overheidsregie". Hierin wordt ook ingegaan op hoe rampzalige beleidsbeslissingen hierover kunnen worden voorkómen. Zo'n grote definitieve ingreep vraagt van overheden om een duidelijke langetermijnvisie op de ruimtelijke ordening, waarin ook de landschappelijke en historische waarden van dat buitengebied worden meegewogen. Daarmee kan worden voorkomen, dat elke plek waar geen wettelijke restricties zijn, in gebruik kan worden genomen door wind- of zonneparken, alléén omdat de ruimte er is. En zeker, als het gemeentelijke beleid er jarenlang op gericht is geweest om juist deze ruimte als buitengebied kleinschalig, landelijk, open en stil te houden. Mede op grond van de landschappelijke en historische waarden van ons gebied is in Wijchen op 20 mei 2021 een particulier initiatief Windpark A50, na een intensief democratisch proces, door de voltallige gemeenteraad afgewezen. De turbines waren gepland op de drempel van de historische stad Ravenstein, middenin een eeuwenoude ring van kerkdorpen ten zuidwesten van Wijchen (Neerlangel, Demen, Niftrik, Batenburg, Bergharen, Hernen en Leur) en pal naast de buurtschap Lienden. Een slechtere plek voor windturbines is moeilijk denkbaar. Het dreigt nu echter van bovenaf weer als zoekgebied voor te plaatsen windturbines te worden aangewezen. Zonder overleg met de gemeente of de omwonenden. We weten al uit vele rapporten: het van bovenaf droppen van plannen die veel mensen in hun leven negatief raken gaat niet werken. Daar komt veel stress van, boosheid en bitterheid. Met als gevolg lange gerechtelijke procedures. Het ondermijnt bovendien ernstig het vertrouwen in de overheid. Maar het gaat niet alleen om vertrouwen in de overheid. Het gaat ook om vertrouwen op de kleine schaal, vertrouwen in de buurt, je veilig voelen in je woonomgeving. Vele omwonenden hebben zich vanaf de eerste kennismaking met de initiatiefnemers van Windpark A50 door hen geschoffeerd en niet serieus genomen gevoeld. Een aantal grondeigenaren werd geïntimideerd met het verhaal, dat de windturbines er sowieso zouden komen. Komen ze niet op hun grond, dan op die van de buren waardoor ze jaarlijks grote vergoedingen mislopen. Het heeft geleid tot onrust in de gemeenschappen. We beseffen, dat de windturbines tot grote, onoverbrugbare tegenstellingen kunnen leiden. Het werkt ontregelend. Waar wij in 2015 al voor waarschuwden is nu daadwerkelijk aan het gebeuren: zorgvuldig opgebouwde burenverbanden in onze gemeenschappen gaan verloren. Beste Statenleden, wij houden u graag aan uw toezegging. Om uw rapport "Gaaf Gelderland" te citeren: "er is meer nodig: een gezamenlijke regionale aanpak. Samen met onze partners moeten we bepalen waar we de noodzakelijke extra meters (voor de energietransitie) kunnen maken en waar initiatieven zich niet en waar wel kunnen ontwikkelen en onder welke voorwaarden, bijvoorbeeld langs wegen of op vrijgekomen landbouwgronden. Niet zomaar en overal, maar met oog voor de kwaliteiten die Gelderland uniek maken." (Gaaf Gelderland: H. 4,1) Graag nemen we die uitnodiging aan. Wij vragen u dringend om in het buitengebied van Wijchen geen zoekplaatsen voor windenergie te creëren of plaatsing van windturbines te faciliteren, totdat in goed overleg tussen gemeente en burgers in Wijchen is gebleken op welke locaties er draagvlak is voor plaatsing van turbines en zonne-energievelden; totdat er een tenminste provinciaal (bij voorkeur landelijk) beleid ten aanzien van een landschapsinclusieve ruimtelijke ordening is vastgesteld. In de verwachting, dat u onze bijdrage kunt zien als een bijdrage aan een Gaaf Gelderland, dat ons zeer ter harte gaat, wensen wij u veel wijsheid toe bij uw besluit. En we nodigen u van harte uit om bij ons te komen kijken en van gedachten te wisselen.	Lokaal draagvlak en ook lokaal eigendom zijn belangrijke thema's binnen de regio en de regionale energiestrategie. Dit wordt door alle 16 gemeenten en de provincie onderschreven. Zo is het concept NRD tot stand gekomen met medewerking van meer dan 40 regionale belangenorganisaties en wordt in het milieueffectonderzoek o.a. gerefereerd aan het belang van regionaal eigendom. We geven via deze weg graag aan dat dit milieueffectonderzoek zich mede baseert op de omgevingsvisie Gaaf Gelderland. Ook wordt het thema landschap als een van de vier alternatieven meegenomen in het milieueffectonderzoek. Hierbij gelden landelijke en provinciale belemmeringen t.a.v. landschap als uitgangspunt. Op basis van uw zienswijze nemen we kennis van de landschapsnotitie van uw ondertekenaar, maar dit document is niet kaderstellend in het milieueffectonderzoek. Kaderstellend zijn: wetgeving, autonome ontwikkelingen en beleid zonder afwijkmogelijkheid. Via een projectMER of m.e.r.-beoordeling kunnen landschapselementen nader beschouwd op lokaal niveau. De drie windturbines op Bijsterhuizen staan in de NRD nog niet genoemd als autonome ontwikkeling. Deze nemen we mee.
Provincie	ProRail	De Notitie Reikwijdte en Detailniveau PlanMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (NRD), welke met ingang van week 43 tot en met 23 december 2022 ter inzage ligt, geeft ProRail aanleiding om de volgende zienswijze in te brengen. Verder verzoekt ProRail uw gemeente om haar - vooruitlopend op de Omgevingswet - actief te betrekken bij het verder ontwikkelen van bouwplannen in de directe nabijheid van de spoorbaan, teneinde in gezamenlijk overleg tot overeenstemming te komen c.q. afspraken te maken alvorens tot uitvoering zal worden overgegaan.	Dank voor uw zienswijze. Net als tijdens de NRD-fase, zullen we Prorail als regionale betrokken partij blijven uitnodigen voor de omgevingsdialogen van het milieueffectonderzoek en het vervolgproces. We stellen tegelijkertijd helaas vast dat Prorail tot dusverre niet op deze uitnodigingen is ingegaan.
Provincie	ProRail	Zonnevelden: Uit een risicoanalyse moet blijken dat het toekomstige zonneveld c.a. geen negatief effect heeft op de hoofdspoorweginfrastructuur. Dat moet onder meer uit de vereiste EMC (elektromagnetische comptabiliteit) berekening blijken. En dan met name de weerstandsbeïnvloeding (geen aardingen/aansluitpunten in buurt van het spoor conform bijgevoegde RLN00398) en diverse aspecten met betrekking tot aansluiting op het hoogspanningsnet. Ook voor de weerkaatsing van licht van zonnepanelen dient aangetoond te worden dat aanwezige seinen niet "overstraald" kunnen worden door lichtweerkaatsing door de zonnepanelen. ProRail adviseert u om deze risico's te laten berekenen en voordat gestart wordt met de realisatie van het zonneveld ProRail te voorzien van de uitkomsten.	Het doel van het milieueffectonderzoek is om inzichtelijk te maken welke gebieden geschikt, geschikt te maken en ongeschikt zijn voor wind- en zonne-energie. In het milieueffectonderzoek wordt voor zonnevelden een afstand aangehouden van 5 meter tot spoorinfrastructuur. Wij begrijpen uw zorgen met betrekking tot negatieve effecten en de wens voor berekeningen. Voor het milieueffectonderzoek wordt dit niet uitgevoerd. Op projectniveau geldt uiteraard dat ze voor een vergunning moeten voldoen aan de gestelde eisen. Om die reden stellen we voor om de genoemde punten (EMC-berekening, weerkaatsing van licht) opnemen als leemte in kennis.
Provincie	ProRail	Verder wil ProRail u nog wijzen op de beperkingengebieden. De beperkingengebieden staan vermeld in artikel 21 van het Besluit hoofdspoorweginfrastructuur https://wetten.overheid.nl/BWBR0017626/2017-01-01 en in de Regeling omgevingsregime hoofdspoorwegen https://wetten_overheid.nl/BWBR0038197/2016.-10-01. Binnen deze beperkingengebieden is voor te verrichten activiteiten op grond van artikel 19 van de Spoorwegwet een vergunning van ProRail vereist.	Dank voor het wijzen op deze beperkingengebieden en de vergunningseis die daarvoor geldt.
Provincie	ProRail	Spoorwegwetgeving: Voor het uitvoeren van werkzaamheden in de nabijheid van de spoorbaan dient rekening gehouden te worden met het bepaalde in artikel 19 van de Spoorwegwet, waarnaar ProRail u kortheidshalve verwijst. Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met ProRail via het emailadres vergunningaanvraag@prorail.nl.	Dank voor het wijzen op deze informatie.

Provincie	ProRail	ProRail merkt in dit kader nu reeds op dat onder de Omgevingswet - voor initiatieven binnen het beperkingengebied hoofdspoor - uw gemeente het bevoegde gezag is voor meervoudige aanvragen, waarbij vergunning alleen verleend kan worden nadat ProRail haar gemandateerde advies met instemming heeft gegeven. Bij enkelvoudige aanvragen blijft de minister bevoegd gezag en zal ProRail namens de minister vergunning verlenen.	Dank voor het wijzen op deze informatie.
Provincie	ProRail	Percelen ProRail: In de NRD zijn percelen opgenomen die in eigendom zijn van Railinfratrust B.V./ProRail B.V. (verder te noemen "ProRail"). ProRail merkt in dit kader op dat deze percelen - zonder nadrukkelijke schriftelijke toestemming van ProRail - niet mogen worden gebruikt. Deze percelen zijn door ProRail benodigd ten behoeve van de uitvoering van haar wettelijke taken en voor eventuele toekomstige (uitbreidings)plannen. De percelen van ProRail, alsmede de spoorbaan, dienen door ProRail, haar aannemers of hulpdiensten te allen tijde onbelemmerd toegankelijk te zijn en te blijven met het materieel dat ook momenteel wordt gebruikt voor het uitvoeren van werkzaamheden en in het geval van calamiteiten. Dit geldt ook voor over-/onderbouwingen en/of overkragingen van deze gronden. ProRail verzoekt u tevens alle percelen van ProRail te voorzien van de bestemming VerkeerRailverkeer.	Dank voor het wijzen op deze informatie. Het voorgenomen milieueffectonderzoek leidt tot een onderzoeksrapport. Het gaat enkel om een onderzoek en geen beleidsdocument. In dat kader zullen geen bestemmingen worden toegewezen of veranderd.
Provincie	ProRail	Overwegen: Overwegen vormen een gevaarpunt tussen weg- en spoorverkeer. ProRail verzoekt uw gemeente daarom contact op te nemen met ProRail indien de door uw gemeente voorgestelde visie en alle in de toekomst daarop gebaseerde ruimtelijke plannen effect kunnen hebben op de bestaande overwegen in uw gemeente. U kunt hierbij bijvoorbeeld denken aan gewijzigd gebruik door het realiseren van een ontsluitingsroute voor een nieuwe woonwijk of bedrijventerrein. Ook verwijst ProRail uw gemeente graag naar de Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020 -2025 waarin het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (hierna: IenW) haar visie op overwegveiligheid heeft beschreven. Het streven van IenW is om samen met ProRail, decentrale overheden, recreatieve belangenorganisaties en burgers te zorgen voor nul dodelijke slachtoffers en nul verstoringen op en rondom overwegen om een veilige, vlotte en duurzame mobiliteit (trein- en wegverkeer) te kunnen garanderen. Meer informatie hierover vindt u hier: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/02/05/beleidsagenda-spoorveiligheid-2020-2025.	Dank voor het wijzen op deze informatie.
Provincie	ProRail	Waterpeil/Stabiliteit: In verband met het borgen van de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen mag het waterpeil niet wijzigen. Tevens dient uw gemeente te borgen dat werkzaamheden geen invloed hebben op de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen, alsmede op het ongehinderd gebruik van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen.	Dank voor het wijzen op deze informatie.
Provincie	ProRail	Spoorwegdoeleinden: ProRail verzoekt u zorg te dragen dat gronden welke momenteel voorzien zijn van de bestemming Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, deze bestemming ook in de toekomst zullen behouden. Ook verzoekt ProRail uw gemeente om geen dubbelbestemmingen mogelijk te maken.	Dank voor het wijzen op deze informatie. Het voorgenomen milieueffectonderzoek leidt tot een onderzoeksrapport. Het gaat enkel om een onderzoek en geen beleidsdocument. In dat kader zullen geen bestemmingen worden toegewezen of veranderd.
Provincie	ProRail	Onderstations: De binnen het plangebied aanwezige onderstations mogen niet komen te vervallen. Deze onderstations zijn cruciaal voor de elektriciteitsvoorziening van de hoofdspoorweginfrastructuur en daarmee voor de berijdbaarheid van het spoor. Tevens verzoekt ProRail u ervoor zorg tedragen dat de onderstations - net als in de huidige situatie - te allen tijde bereikbaar zullen zijn voor onderhouds- en hulpdiensten.	Dank voor het wijzen op deze informatie. Het voorgenomen milieueffectonderzoek leidt tot een onderzoeksrapport. Het gaat enkel om een onderzoek en geen beleidsdocument. In dat kader zullen geen bestemmingen worden toegewezen of veranderd.
Provincie	ProRail	ProRail neemt aan u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd en behoudt zich het recht voor in de verdere procedure aanvullende c.q. nieuwe zienswijzen kenbaar te maken.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	Renewable Factory Services	Met interesse hebben wij kennis genomen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Deze NRD is onderdeel van het proces om de Regionale Energie Strategie 2.0 (RES 2.0) op te stellen voor de Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem Nijmegen. De GMR heeft het Rijk in de RES 1.0 een bod gedaan om in 2030 1,62 TWh duurzame energie op te wekken door windturbines, zonnevelden en zon op dak. Daarnaast onderzoekt de GMR de mogelijkheden voor het gebruik van diverse warmtebronnen in de regio. Als ontwikkelaar van duurzame energieprojecten zijn we erg tevreden met de brede scope en de gedegen aanpak van de notitie. Wij ontwikkelen een zonne-energieproject (reeds vergund) en een windenergieproject in Druten en willen middels deze zienswijze eraan bijdragen dat de potentie van deze projecten volwaardig worden meegenomen in de m.e.r.-procedure. Vanwege de brede scope en het grote plangebied is het voor de lezer niet altijd evident dat een locatie volwaardig zal worden meegenomen in het MER. Middels deze zienswijze willen we – wellicht ten overvloede – aantonen dat de locatie thuis hoort in de verschillende opstellingsalternatieven. Daarnaast hebben we enkele opmerkingen waar we denken dat de notitie iets gewijzigd kan worden. Onze concrete opmerkingen / voorgestelde wijzigingen staan beknopt in BLAUW beschreven.	Dank voor uw zienswijze en uiteenzetting.
Provincie	Renewable Factory Services	Het zonne-energieproject Op 28 september 2021 is door de gemeente Druten de omgevingsvergunning verleent voor de plaatsing van Zonnepark Zevent. Het projectgebied van Zonnepark Zevent heeft een oppervlakte van ca. 25 hectare waarvan ca. 20 hectare ingepast wordt met zonnepanelen. Dit zal goed zijn voor de productie van hernieuwbare energie van ca. 35 MWp en voor ca. 8.000 huishoudens. Het beoogde zonnepark bestaat uit twee delen: oost en west. Het zonnepark zal door middel van dubbel ruimtegebruik met onder andere windenergie, ecologische meerwaarde, het behoud van de agrarische functies door middel van schapen en een nieuwe recreatieve functie een uitstekende bijdragen leveren aan de energiedoelstellingen. Het project is terecht genoemd als autonome ontwikkeling in bijlage 1 van de Notitie reikwijdte en detailniveau. <Figuur 1 Overzichtskaart zonnepark Zevent (vergund op 28 sep 2021)>	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Renewable Factory Services	Het windenergieproject In de directe nabijheid van het geplande zonneproject ontwikkelen wij ook een windenergieproject welke gebruik zal maken van dezelfde netaansluiting als het zonneproject. Deze locatie is reeds in de RES 1.0 genoemd als onderzoeksgebied voor de RES 2.0: <Figuur 2 Onderzoeksgebied windenergie in RES 2.0.> Wij onderschrijven het belang van het meenemen van dit verkenningsgebied in de m.e.r. t.b.v. RES 2.0 vanwege de ruimte voor windenergie, de reeds aanwezige netaansluiting en de goed mogelijke landschappelijke inpassing. Wij zien op deze locatie mogelijkheden voor een breed gedragen windpark met ruim voldoende afstand tot woningen van derden en woonkernen. Zie onderstaande gele lijn waar een lijn van windturbines mogelijk is. De grondposities en molenaarswoningen zijn reeds afgestemd.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Renewable Factory Services	1. Kansrijk windgebied dreigt niet volwaardig meegenomen te worden vanwege 'dikke' begrenzing van RES-gebied. Het windenergie-initiatief zoals gegeven in bovenstaand figuur bevindt zich exact op de grens van het RES-gebied. Door de lijndikte welke gehanteerd is in de figuren in de NRD t.a.v. van het RES-gebied valt dit gebied regelmatig weg. We willen er voor waken dat hierdoor een potentiële locatie - een reëel MER-alternatief – verloren gaat. Zie onderstaand voorbeeld: Afbeelding 4.8 uit de NRD (pag. 36/64) Op de kansen en belemmeringenkaart voor innovatieve windturbines valt de locatie van ons initiatief visueel bijna weg, terwijl er wel degelijk ruimte is. Het zwarte kader ontneemt nu het zich op dit vlak. PS: de ruimte voor (innovatieve) windturbines is nog ruimer vanwege de aanwezigheid van molenaarswoningen. Het wordt vanuit de beschrijving van de NRD niet duidelijk op welke manier de locatie wordt meengenomen. Wij zijn van mening dat de locatie in elke reëel alternatief thuis hoort, de overwegingen zijn hieronder gegeven.	In het planMER wordt explicieter toegelicht welke harde en zachte belemmeringen zijn meegenomen, welke data hiervoor is gebruikt en welke afstanden zijn gehanteerd. De analyse t.a.v. molenaarswoningen betreft een gevoeligheidsanalyse achteraf. Hierin willen we benadrukken dat dit enkel is bedoeld om een beeld te scheppen van de theoretische mogelijkheden die daarmee ontstaan. Op projectniveau en per locatie kan aanvullend en in hoger detailniveau beoordeeld worden hoe de in beeld gebrachte mogelijkheden kunnen worden benut.
Provincie	Renewable Factory Services	2. Windlocatie Druten dient onderdeel uit te maken van 'Alternatief RES 1.0' In de RES 1.0 is reeds aangegeven dat het verkenningsgebied in Druten verder onderzocht moet worden t.b.v. RES 2.0. Het is daarmee vanzelfsprekend dat de locatie onderdeel uitmaakt van dit alternatief.	In de RES 1.0 zijn enkel de zoekgebieden vastgesteld. Daarnaast zijn er een aantal additionele verkenningsgebieden benoemd, waaronder de locatie waar u op doelt. Deze zijn echter niet door alle gemeenteraden vastgesteld en geen formeel onderdeel van de RES 1.0. Dat neemt niet weg dat het milieueffectonderzoek de gehele regio als onderzoeksgebied heeft en daarmee ook dit gebied wordt onderzocht.
Provincie	Renewable Factory Services	3. Windlocatie Druten dient onderdeel uit te maken van 'Alternatief Leefomgeving' Uit de belemmeringenkaart (figuur 4.1.3 uit de NRD) blijkt dat de locatie voldoet aan de gehanteerde uitgangspunten (zowel voor de grote als kleine windturbineklassen): <Figuur 3 Alternatief Leefomgeving.>	In het planMER worden geen keuzes gemaakt. Er wordt enkel in beeld gebracht welke gebieden geschikt, geschikt te maken en ongeschikt zijn. Windpark Druten is niet opgenomen als autonome ontwikkeling en als zodanig niet beschouwd als bekende ontwikkeling die expliciet benoemd wordt in één van de alternatieven.

Provincie	Renewable Factory Services	a. Hecht speciale waarde aan woonkernen t.o.v. verspreid liggende woningen. In de beschreven aanpak zijn cirkels rond woningen getrokken waarmee deze gebieden worden uitgesloten. Een verspreid liggende woning is hierin gelijk behandeld als een woning in een woonkern. Wij zouden in het 'alternatief Leefomgeving' meer waarde toegekend willen zien worden aan het aantal gehinderden waarmee een woonkern zwaarder zal moeten worden meegewogen dan een verspreid liggen woning. Denk bijvoorbeeld aan een aparte score op basis van afstand tot woonkern, of een score op basis van een ligging binnen 750 meter tot een woonkern.	Er wordt in het milieueffectonderzoek geen onderscheid gemaakt tussen afstanden voor woningen in bebouwd gebied en buitengebied. Iedere kwetsbaar object verdient immers hetzelfde beschermingsniveau. In de gevoeligheidsanalyse t.a.v. molenaarswoningen worden de theoretische mogelijkheden in beeld gebracht van een minder grote afstand tot individuele woningen.
Provincie	Renewable Factory Services	b. Hanteer verspreid liggende woningen niet als harde belemmering. Zoals op pagina 25 van de NRD beschreven dient er speciale aandacht uit te gaan naar de Molenaarswoning. Echter, met de huidige aanpak (eerst gebieden uitsluiten) kunnen er locaties reeds worden uitgesloten vóórdat er gekeken wordt naar ruimte die ontstaat vanwege de aanwezigheid van een molenaarswoning. In ons plangebied zie wij bijvoorbeeld veel meer ruimte voor windenergie dan nu verbeeld op bovenstaand figuur aangezien de grondeigenaren van ons initiatief ook als molenaarswoning zullen gaan fungeren. De huidige aanpak heeft het risico dat gebieden worden uitgesloten waar verregaande kansen zijn vanwege woningeigenaren die zich reeds gecommitteerd hebben aan een windproject.	De gevoeligheidsanalyse op molenaarswoningen wordt achteraf uitgevoerd. Op die manier worden de theoretische aanvullende mogelijkheden in beeld gebracht voor verspreid liggende woningen. Het past niet om dit op voorhand te doen, aangezien de beslissing om een woning aan te merken als molenaarswoning altijd ligt bij de woningeigenaar.
Provincie	Renewable Factory Services	4. Windlocatie Druten dient onderdeel uit te maken van 'Alternatief Landschap' Windlocatie Druten is gekoppeld aan de ligging van de provinciale weg N322. Vanwege de afwezigheid van vaar-, spoor- en snelwegen in dit deel van het RES-gebied vormt de provinciale weg (i.c.m. hoogspanningslijnen) de voornaamste 'lijn' in het landschap. <Figuur 4 N322 vormt de belangrijkste lijn in het landschap in Druten.>	In het planMER wordt explicieter toegelicht welke harde en zachte belemmeringen zijn meegenomen, welke data hiervoor is gebruikt en welke afstanden zijn gehanteerd. Op projectniveau en per locatie kan aanvullend en in hoger detailniveau beoordeeld worden hoe de in beeld gebrachte mogelijkheden kunnen worden benut. Daarbij geven we graag aan dat de alternatieven denkrichtingen vormen, 'hoeken van het speelveld'. Ze vormen daarmee een opmaat voor het gesprek over herijking van de RES, maar er kunnen geen rechten aan worden ontleend.
Provincie	Renewable Factory Services	5. Windlocatie Druten dient onderdeel uit te maken van 'Alternatief Natuur' Figuur 4.1.4 uit de NRD toont duidelijk dat de windlocatie Druten goed past in het alternatief Natuur.	In het planMER worden de uitgangspunten die zijn gehanteerd explicieter toegelicht. De voor het alternatief Natuur gehanteerde principes worden hierbij eveneens toegelicht. In het planMER worden geen keuzes gemaakt. Er wordt enkel in beeld gebracht welke gebieden geschikt, geschikt te maken en ongeschikt zijn. Windpark Druten is niet opgenomen als autonome ontwikkeling en als zodanig niet beschouwd als bekende ontwikkeling die expliciet benoemd wordt in één van de alternatieven. Daarbij geven we graag aan dat de alternatieven denkrichtingen vormen, 'hoeken van het speelveld'. Ze vormen daarmee een opmaat voor het gesprek over herijking van de RES, maar er kunnen geen rechten aan worden ontleend.
Provincie	Renewable Factory Services	6. Windlocatie Druten dient onderdeel uit te maken van 'Alternatief Natuur' Windpark Druten kan aangesloten worden op de reeds gecontracteerde netaansluiting van zonnepark Zevent. Hiermee sluit dit initiatief naadloos aan op de uitgangspunten van dit alternatief. Echter, in de NRD lijkt de locatie niet tot dit alternatief te behoren vanwege een fout in de uitgangspunten; het gebied is uitgesloten omdat er geen aansluitcapaciteit zou zijn binnen 10 km. Echter, het initiatief beschikt al over een gecontracteerde aansluiting vanwege het vergunde zonnepark.	Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Provincie	Renewable Factory Services	a. Sluit gebieden rondom reeds gecontracteerde aansluitingen niet uit. Gebieden op meer dan 10 km afstand van een onderstation met capaciteit worden niet beschouwd. Hiermee wordt windgebied Druten ook uitgesloten. Echter, dit initiatief kan aangesloten worden op de netaansluiting van het zonnepark. Hiermee is dit initiatief bij uitstek passend in dit alternatief.	Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Provincie	Renewable Factory Services	b. Score gebieden waar gegarandeerd dubbel gebruik kan worden gemaakt van gecontracteerde aansluitingen juist positief. Met de huidige aanpak valt het windgebied Druten ten onrechte buiten dit alternatief. Echter, de aanwezigheid van een vergund zonnepark met netaansluiting zou juist moeten resulteren in een specifieke positieve score. Immers, het zonnepark is reeds vergund, de netaansluiting is reeds gecontracteerd en de eigenaar van de aansluiting heeft een windenergie-initiatief. Hiermee zijn dit juist de locaties die relatief snel gerealiseerd kunnen worden.	Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Provincie	Renewable Factory Services	Wij vernemen graag per alternatief op welke manier ons initiatief wordt meegenomen in het MER. Aangezien we al langere tijd aan de ontwikkeling van het windpark werken zijn er veel uitgewerkte details die de beoordeling van de locatie sterk kunnen beïnvloeden. Zo is de netaansluiting reeds gecontracteerd en zijn er molenaarswoningen aangewezen. We zouden graag het initiatief toelichten in een gesprek zodat deze locatie op een juiste en realistische wijze wordt beoordeeld in het MER. We denken graag mee en zijn bereid om de zienswijze mondeling toe te lichten.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	GGD Gelderland-Zuid GGD Gelderland-Midden / VGGM	GGD Gelderland-Zuid en GGD Gelderland-Midden/VGGM hebben de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) die voorafgaat aan het milieueffectonderzoek van de Regionale Energiestrategie (RES) vanuit een gezondheidsperspectief beschouwd en geven graag het volgende advies mee. De brandweer van onze twee regio's dienen zelfstandig hun zienswijze in.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	GGD Gelderland-Zuid GGD Gelderland-Midden / VGGM	Algemeen: Van de vier alternatieven zien wij het alternatief Leefomgeving, met maximaal aandacht voor de leefomgeving, als een worst-case uitwerking op gezondheid. In het licht van de RES zijn brede gezondheidsopgaven als het verminderen van de milieu gerelateerde ziektelast (gezondheidsbescherming)[1] en het vergroten van het gezondheidspotentieel van kwetsbare groepen (gezondheidsachterstanden en kansengelijkheid) belangrijk. Waar de energietransitie per saldo positief is voor gezondheid (schonere lucht, afname geluidbelasting als gevolg van de elektrificatie) zijn er op lokale schaal negatieve gezondheidseffecten te verwachten door hinder van geluid en slagschaduw. Vanwege de zorgen die hierover zijn en het (gezondheids)belang om potentiële omwonenden vroeg te betrekken vinden wij dat de hierboven genoemde gezondheidsopgaven onder de noemer van gezondheid (een aparte gezondheidsparagraaf) ook een uitwerking moeten krijgen in het planMER. Het is onvoldoende te verwijzen naar een latere uitwerking van de zoekgebieden. GGD-gezondheidsinformatie en -criteria met betrekking tot windturbines staan hier beschreven: Windmolens en gezondheid · GGD Leefomgeving. Naast hinder zijn er geen bewijzen voor een directe relatie tussen andere gezondheidseffecten en de blootstelling aan geluid van windturbines. Wij adviseren om het aantal mensen dat (ernstige) hinder ervaart door windturbines zoveel mogelijk te beperken. Bedenk dat bij de 45dB Lden contour die als criterium wordt toegepast altijd nog ongeveer 10% van de omwonenden ernstige geluidshinder ervaart buitenshuis. En dat er hierbij sprake is van een jaargemiddelde, omwonenden melden ook last te hebben van piekbelasting. De harde belemmering voor geluidgevoelige objecten zoals woningen op basis van 47 dB Lden (pagina 26) vinden wij dan ook geen juiste keuze. De contouren van de bestaande geluidbelasting boven de 63 dB Lden vanuit het cumulatieve geluidniveau (plandrempel volgend uit het Actieplan Geluid 2018-2022 van de provincie Gelderland) vinden wij vanuit gezondheidsperspectief ook een onjuiste keuze. De methodiek 'Gezondheidseffectscreening' waarnaar verwezen wordt in dit verband is enige tijd terug door GGD GHOR Nederland teruggetrokken. Voor het cumulatieve geluid verwijzen wij naar de GGD-richtlijn medische milieukunde: omgevingsgeluid en gezondheid | RIVM (2019) waarin wordt geadviseerd te streven naar een werkelijke cumulatieve geluidbelasting op de gevels van woningen die lager is dan 50 dB Lden en 40 dB Lnight. Dit zal in de praktijk niet altijd haalbaar zijn maar het zijn wel belangrijke gezondheidscriteria om in beeld te brengen. In alles geldt dat bewoners/bestuurders voor gezondheid inzicht krijgen in wat er gebeurt. Hiervoor is het ook gewenst dat de alternatieven niet alleen naast de referentiesituatie worden gelegd maar ook naast de huidige actuele situatie (dus exclusief autonome ontwikkelingen).	We wijzen er graag op dat dit NRD en deze onderzoeksaanpak mede tot stand is gekomen via een drietal omgevingsdialogen, waarbij ook de GGD Zuid en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) aanwezig waren. De gezondheidseffecten van windenergie worden op dit moment uitvoerig onderzocht in het nationale milieueffectonderzoek naar windturbinenormen. Op het moment dat de resultaten daarvan bekend zijn, kunnen eventuele nieuwe normen worden getoetst in een passende m.e.r. beoordeling of ProjectMER wanneer een windenergieproject zich aandient. Wel hebben we de vraag hoe om te gaan met windturbinenormen in dit onderzoek expliciet voorgelegd bij de commissie m.e.r.. Op basis daarvan stellen we bij wijze van gevoeligheidsanalyse voor om in het alternatief Leefomgeving op een strengere contour van 700 meter te toetsen. We stellen daarnaast voor om hier in het milieueffectrapport een paragraaf aan te wijden.
Provincie	GGD Gelderland-Zuid GGD Gelderland-Midden / VGGM	Vragen en opmerkingen: Voor zogenaamde molenaarswoningen of woningen in de sfeer van de inrichting (pagina 25) mag de geluidbelasting hoger zijn dan de wettelijke normen. Hiermee bescherm je de gezondheid van (huidige en toekomstige bewoners) niet. Graag zien wij dan ook een antwoord op de vraag of dit ook geldt voor omliggende woningen die niet deelnemen en meeprofiteren, en wat er gebeurt als een woning wordt verkocht.	Voor omliggende woningen van molenaarswoningen geldt het algemene onderzochte beschermingsniveau. Indien een molenaarswoning wordt verkocht, zal de bestaande situatie op het moment van verkoop de geldende situatie zijn. Met andere woorden: de keuze van een vastgoedeigenaar om zijn of haar woning beschikbaar te stellen als molenaarswoningen kan gevolgen hebben voor de waarde en verkoopbaarheid van de woning. De afweging of dat opweegt ligt bij de vastgoedeigenaar.
Provincie	GGD Gelderland-Zuid GGD Gelderland-Midden / VGGM	Beoordelingskader, tabel 5.3. (pagina 49): De methoden waarmee geluid en slagschaduw voor gezondheid in beeld wordt gebracht (kwantitatieve- en GIS-analyse geluidcontouren respectievelijk kwalitatieve analyse o.b.v. contouren slagschaduw) is ons niet duidelijk. Hierop ontvangen wij graag een nadere toelichting zodat we hier nog op kunnen adviseren. Ook is ons niet duidelijk hoe dit doorwerkt in de keuzes voor de zoekgebieden en de hogere ambities die genoemd staan in het Gelderse Energieakkoord.	In het milieueffectrapport worden de methoden voor geluid toegelicht. Slagschaduw is (op regioniveau) niet maatgevend en dient op projectniveau onderzocht te worden. Dit omdat er op dit projectniveau vaak mitigerende maatregelen mogelijk zijn. Dit milieueffectonderzoek brengt de geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden voor de opwekking van duurzame elektriciteit en warmte vanuit milieuperspectief in beeld. De keuze voor zoekgebieden of het aansluiten bij hogere ambities ligt uiteindelijk bij het bevoegd gezag.

Provincie	Liander	Via het bestuurlijk platform en ambtelijk platform hebben wij de eerste versie van het NRD ontvangen. Wij zijn blij met de gestructureerde aanpak door de regio en in het bijzonder de aandacht voor het thema efficiëntie in dit stadium van het proces.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	Liander	Systeemefficiëntie in de NRD: We zien dat er aandacht is voor netcongestie, netcongestie kan deels worden gezien als een gebrek aan systeemefficiëntie. De congestie van nu wordt niet direct gekoppeld aan de mogelijkheden voor de RES, dit is terecht omdat het perspectief van de RES betrekking heeft op de middellange termijn in de richting van 2030 en niet op de korte termijn. Er wordt gerekend met standaard vermogens voor zon en wind (Blz 30/31) Dit is begrijpelijk en terecht ook al is het goed te beseffen dat er door het inpassen van slimme oplossingen ook andere kentallen kunnen ontstaan. Ten opzichte van de RES 1.0 komen steeds meer varianten op het reguliere aansluiten beschikbaar, hier wordt in de NRD nog geen aandacht aan besteed. Wel is er aandacht voor de verhouding tussen vermogen en oppervlakte van de zonneparken. Ook wordt er verwezen naar het combineren van de functies zoals bij cablepooling het geval is. Het is goed om hierbij te letten op de eerder genoemde kentallen en ook op de afbakening tussen zon op gebouw en zonneweides in het nieuwe begrippenkader voor de RES.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Liander	Alternatief Energiesysteem: De belangrijkste paragraaf vanuit netbeheerderspecpectief is het alternatief energiesysteem, voor de volledigheid hier nogmaals herhaald: “Het alternatief Energiesysteem heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de beschikbare netcapaciteit en de samenhangende maatschappelijke kosten. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, worden in het alternatief de volgende gebieden vermeden: gebieden op meer dan 10 km afstand van de onderstations Arnhem, Elst, Kattenberg, Nijmegen, Renkum en de tot 2030 te realiseren onderstations Oosterhout, nabij Zevenaar/Duiven en nabij Nijmegen-Oost/Berg en Dal1 (er is uitgegaan van een zoekgebied en geen specifieke locatie); gebieden die niet geschikt zijn voor zowel wind- als zonne-energie. Het alternatief gaat vanuit de principes netefficiëntie en optimale inpasbaarheid op het stroomnet, uit van gecombineerde wind- en zongebieden. Sturende criteria alternatief Energiesysteem Voor een zo efficiënt mogelijk gebruik van de beschikbare ruimte op het elektriciteitsnet en de laagste maatschappelijke kosten voor verzwaring van het elektriciteitsnet, zijn de volgende sturende criteria toegepast: windturbines en zonnevelden worden altijd gecombineerd vanuit de principes netefficiëntie en optimale inpasbaarheid op het stroomnet. Ook maakt dit een gecombineerde aansluiting op dezelfde elektriciteitskabel mogelijk; een grotere afstand tot onderstations leidt tot langere elektriciteitskabels en zorgt voor hogere kosten; alleen onderstations met beschikbare netcapaciteit tot 2030 worden meegenomen in het alternatief, hierbij is rekening gehouden met geplande onderstations (zie voetnoot 17); gebieden op meer dan 10 km afstand van een onderstation met capaciteit worden niet beschouwd in het alternatief2; zonnevelden met oost-west opstelling zijn beter voor de netcapaciteit, omdat deze een consistentie in opbrengst kennen verspreid over de dag; windturbines met ashoogte van 120 m worden hier beschouwd, omdat dit zorgt voor grotere zoekgebieden, hierdoor worden gebieden die mogelijk geschikt zijn voor windenergie niet op voorhand uitgesloten. Voor de beoordeling van de mate van geschiktheid in het kader van het energiesysteem is onderscheid gemaakt in de volgende categorieën: ongeschikt: gebieden waar realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld juridisch niet haalbaar wordt geacht in het kader van de wet- en regelgeving (harde belemmeringen) en/of waar een afstand van meer dan 10 km geldt tot de genoemde onderstations; mogelijk geschikt: gebieden waar de realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld op een afstand van 5 tot 10 km rond de hierboven genoemde onderstations mogelijk is; geschikt: gebieden waar de realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld binnen 5 km rond de hierboven benoemde onderstations mogelijk is. Afbeelding 4.15 toont de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden en de sturende criteria worden toegepast. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Energiesysteem. ” Het minimaliseren van transport van energie is een van de ontwerpprincipes van netbeheerder Liander om optimaal gebruik te maken van het energiesysteem. De toegepaste afstanden van 0 - 5 km en 5 - 10 km passen bij de systematiek van Liander. Ogenschijnlijk lijken veel gebieden buitengesloten die nu in de praktijk wel succesvol zijn aangesloten. Dit is deels te verklaren door de gehanteerde aannames. In het volgende deel doen wij een aantal verbetervoorstellen voor dit onderdeel.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Liander	Verbetervoorstellen NRD: In de genoemde net impact bepalings rapportage (NIBR) is sprake van meerdere criteria om te komen tot systeemefficiëntie, wij stellen voor om deze integraal te hanteren en niet selectief: <afbeelding> red: belangrijkste informatie in de afbeelding: 1. Beter benutten van de restcapaciteit op het bestaande energienet 2. Energievraag en -aanbod combineren: minimaliseren van transport van energie 3. Evenwichtiger verdelen van opgesteld vermogen wind en zon 4. Clusteren van duurzame opwekprojecten 5. Overige oplossingen: aansluiten wind en zon op één aansluiting (cable pooling), aftoppen van piek productie en benutten reservecapaciteit	Dank voor uw aandachtspunten. Na afstemming met uw organisatie blijkt het niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.

Provincie	Liander	Hoe zien wij het graag? De adviezen zoals deze ook zijn genoemd in de reactie op de RES 1.0 zijn in principe nog steeds van toepassing. Deze inzichten zijn ook nader te verwerken in het integraal programmeren en prioriteren dat de komende ook de RES planologie gaat beïnvloeden. Beter benutten van de restcapaciteit Niet alle 150 kV stations zijn verwerkt in de oorspronkelijke variant: Er is gekozen voor een deelselectie van 150 kV stations op basis van netruimte na inpassing van de RES 1.0 plannen. Het uitsluiten van stations op basis van de RES doorrekening doet geen recht aan de mogelijkheid om opwek te combineren de potentie om plannen slimmer aan te sluiten en het energienet slimmer te benutten In de variant zijn alleen de 150 kV Stations besproken. Grote plannen zijn echter ook aan te sluiten op 50 kV stations. Indien er een afstandscriterium gehanteerd wordt dan is het verstandig om ook naar deze stations te kijken. . <afbeelding 'Ruimteverdeling voor opwek per HS station in 2030'> Energievraag en -aanbod combineren: minimaliseren van transport van energie Grote projecten (zoals in de RES) sluiten aan op de grote stations. Grote stations zijn in het algemeen gebaseerd op grote energievraag. Het is daarom aan te bevelen om de plannen niet alleen af te wegen op de afstand tot het station maar ook naar de omvang van het station (idealiter restcapaciteit maar deze data is nog in ontwikkeling) Verhouding zon/wind Voor de verhouding zon wind is aandacht in de NRD, zoals wij het lezen worden vooral zoekgebieden op geschiktheid gecombineerd. Het is echter ook goed om rekening te houden met het aansluiten op bestaande ontwikkelingen. Clusteren van duurzame opwek Indien de ruimte voor opwek niet in de nabijheid van onderstations gelegen is dan verdient het aanbeveling om de opwek te clusteren en gezamenlijk aan te sluiten (Cable-pooling)	Dank voor uw aandachtspunten. Na afstemming met uw organisatie blijkt het niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Provincie	Liander	Wat zijn de aanbevelingen? 1. Beging met het vaststellen van de aansluitingen voor bestaande opwek als een vaststaand gegeven. 2. Kijk naar de nabijheid van alle beschikbare stations en beperk niet tot stations met rest capaciteit op basis van de doorgerekende RES 1.0 plannen 3. Kijk niet alleen naar 150 kV stations maar kijk ook naar 50 kV stations 4. Benut bestaande en nieuwe aansluitingen maximaal, bijvoorbeeld door gebruik te maken van piekshaving etc. 5. Ontwikkel zon bij wind-en wind bij zon indien mogelijk op dezelfde aansluiting door te streven naar gelijke verhouding zon en wind op dezelfde aansluiting (“50/50 ”) 6. Ontwikkel nieuwe gebieden zoveel mogelijk nabij Onderstations (50 kV) en in combinatie zon wind En wellicht ten overvloede: Betrek altijd de netbeheerder bij het ontwerpen van visies op het netwerk om op deze manier integrale afwegingen te maken op het toekomstvast energienet. Niet alleen op duurzame opwek maar op de gehele integrale opgave dus ook woningbouw, bedrijventerreinen, duurzame mobiliteit, warmtetransitie, etc.	Dank voor uw aandachtspunten. Na afstemming met uw organisatie blijkt het niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Provincie	Natuur en Milieu Federatie Gelderland	De regio Arnhem Nijmegen gaat een planMER uitvoeren voor de Regionale Energiestrategie (RES). In de RES 1.0 is afgesproken om in 2030 tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken binnen de regio. Het doel van de planMER is om milieueffecten volwaardig mee te laten wegen in de besluitvorming. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) wordt beschreven wat onderzocht gaat worden, en hoe. Daarbij wordt voorgesteld om in de planMER ook de milieueffecten van het gebruik van warmtebronnen te onderzoeken. We zien voordelen van het uitvoeren van een planMER. Dit helpt ons om het goede gesprek te voeren over de transitie van fossiele naar duurzame energie. Het is een goed instrument om met een meer regionale blik tot een gedragen, goed onderbouwde en uitvoerbare RES 2.0 te komen. Waarbij we wel de urgentie in de gaten moeten houden: we hebben geen tijd te verliezen. Onze voorstellen voor de NRD hebben we al in het voortraject ingebracht. Enkele daarvan zijn overgenomen. In deze zienswijze vragen we aandacht voor een beperkt aantal belangrijke onderwerpen. Daarbij sorteren we voor op het proces richting de RES 2.0 en de concrete uitvoering van de plannen. Over het geheel vinden we dat de NRD logisch in elkaar zit en een goed beeld geeft van de te onderzoeken aspecten, ook per alternatief.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Natuur en Milieu Federatie Gelderland	Welke alternatieven: De NRD benoemt als centrale vraag voor de planMER: “Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten geschikt, geschikt te maken, of ongeschikt voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsambitie, regionale warmtebronnen en de benodigde energie-infrastructuur binnen de regio, en hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van vier thematische alternatieven?” Tijdens de Omgevingsdialoog, die werd georganiseerd in het traject naar de opstelling van de NRD, hebben wij aangegeven niet enthousiast te zijn over de onderzoeksopzet met déze voorgestelde vier alternatieven naast de RES 1.0. In een brief, mede namens de samenwerkende energiecoöperaties, Natuurmonumenten, LTO Noord en ZLTO, hebben we voorgesteld een ‘regionaal optimale variant’ in de planMER op te nemen. Dit is niet overgenomen, en wij begrijpen waarom. Het RES 1.0-bod is democratisch gelegitimeerd via de vaststelling door gemeenteraden, waterschapsbesturen en provinciale staten. Het is dan niet opportuun om al vóórdat de planMER is uitgevoerd een van de RES 1.0 afwijkend alternatief te schetsen. Het werk naar uitvoering is gelukkig al begonnen, met de trajecten voor onderzoek en zo mogelijk realisatie van wind- en zonneparken in reeds benoemde zoekgebieden.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Natuur en Milieu Federatie Gelderland	Input voor een RES 2.0: De gegevens die de planMER op tafel zal leggen, kunnen wél de grondslag zijn voor een gesprek met alle stakeholders om tot een meer regionaal optimale RES 2.0 te komen. Dat is zéker nodig. De regio Arnhem-Nijmegen heeft in de RES 1.0 een bod gedaan dat in opgesteld vermogen bestaat uit 89% zon en 11% wind. Deze verhouding is erg onevenwichtig; er is daarom bij de vaststelling afgesproken om te werken aan een betere verhouding tussen zon en wind. De planMER kan de informatie aanleveren die nodig is, met name voor de opwekking van windenergie in extra gebieden. Daarbij kunnen andere relevante aspecten die het onderzoek van de verschillende varianten aan het licht zal brengen, worden benut om die extra gebieden met zorg te kiezen. Een belangrijke uitdaging is om de ruimtelijke puzzel van de energietransitie te combineren met de opgaves voor woningbouw, bedrijvigheid, klimaatadaptatie, waterbeheer, natuur, landbouwtransitie, recreatie, landschapsherstel etc. Door de gekozen methodiek van het werken met vier themagerichte alternatieven worden positieve koppelkansen, zo vrezen wij, onderbelicht in de planMER. Des te belangrijker is het om dergelijke kansen in het vervolgproces wél op te pakken.	Dank voor uw uiteenzetting. De regiogemeenten en provincie delen de wens om positieve koppelkansen in het vervolgproces te identificeren en te benutten.

Provincie	Natuur en Milieu Federatie Gelderland	Hogere doelstelling nodig?: In het licht van de landelijk verhoogde doelstelling van 55% CO2-reductie in 2030 en de mogelijk stijgende elektriciteitsvraag hebben verkenningen plaatsgevonden hoe dit gehaald kan worden. Voor wind en zon op land was de doelstelling uit het Klimaatakkoord 35 TWh. De boden van de 30 RES-regio's, inmiddels overal bestuurlijk en politiek vastgesteld, tellen bij elkaar op tot 55 TWh. In haar eindadvies Bouwen aan de brug, terwijl we er overheen lopen (15 december 2022) schrijft Greetje Bos dat een formele verhoging van de doelstelling naar bijv. deze 55 TWh tot onnodige discussie en vertraging zal leiden. Die tijd hebben we juist hard nodig om ons gezamenlijk volledig op de uitvoering van de plannen te richten. Dit betekent voor de regio Arnhem-Nijmegen dat we alles op alles moeten zetten om de 1,62 TWh in 2030 gerealiseerd te krijgen. Dat kan alleen maar lukken als in het RES 2.0 méér zoekgebieden worden aangewezen1. Dit is nodig omdat de ervaring leert dat niet op alle beoogde locaties daadwerkelijk projecten gerealiseerd zullen (of kunnen) worden, en er vertraging zal optreden. Het is daarom belangrijk - en als we het goed lezen voorziet de NRD daarin - dat de planMER zicht geeft op álle locaties waar wind- en/of zonne-energie ontwikkeld kunnen worden (waaronder de Verkenningsgebieden uit de RES 1.0). 1 Om de angst voor 'te veel' projecten te beteugelen, zou dit in het uitvoeringsprogramma eventueel gepaard kunnen gaan met een tijdsvolgorde voor ontwikkeling, gerelateerd aan de versterking van het net. Anderzijds, 2030 nadert al rap, dus eigenlijk moeten alle zoeklocaties die de RES 2.0 benoemt zo snel mogelijk groen licht krijgen. Vergunningverlening uiterlijk op 1 januari 2025 is officieel nog steeds het doel.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Natuur en Milieu Federatie Gelderland	Vragen bij de alternatieven: Vraag 1: in het planMER-onderzoek (in elk geval in het alternatief 'energiesysteem') zien wij graag meegenomen: a) de mogelijkheid van optimalisatie door voorzieningen voor opslag (batterijen of omzetting in waterstof) b) benutting ter plaatse (directe kabelverbinding tussen opweklocatie en gebruiker(s) en flexibele benutting meelopend met aanbod). Vraag 2: graag zien we in beeld gebracht of er wellicht een of meer locaties zijn te identificeren, op méér dan 10 kilometer van een bestaand of gepland onderstation, waar een grootschalige combinatie van wind plus zon mogelijk is. Dit zou een extra te realiseren onderstation kunnen rechtvaardigen. Vraag 3: in het alternatief 'natuur' vragen we ons af hoe wordt omgegaan met kánsen voor de natuur bij zonnevelden. We vinden het van belang om zonnevelden niet te plaatsen ten koste van de natuur, maar met zorgvuldig geplaatste zonnepanelen kunnen natuurwaarden worden teruggebracht, bijvoorbeeld op locaties waar de bodemkwaliteit momenteel slecht is. Op locaties waar de landbouw te maken krijgt met bijvoorbeeld bufferzones vanwege stikstof en water, kan een combinatie van zonnepanelen en natuur wellicht een nieuw verdienmodel zijn. In het proces richting RES 2.0 zullen wij aandacht vragen voor wat wij 'natuurinclusieve energietransitie' noemen. Het Loket Energie & Natuur van de Natuur en Milieufederaties, dé kennisplek en ideeënmotor voor biodiversiteit in zonne- en windparken op land, is vanaf nu geopend. Lokale overheden, energiecoöperaties en maatschappelijke organisaties kunnen bij het Loket terecht voor kennis, ervaring en ideeën over de natuurinclusieve energietransitie.	1 en 2. Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem. 3. We gaan uit van zonneparken met ruimte voor inpassing, op welke manier dan ook. Op regionaal niveau is het niet passend om dermate specifiek in te zoomen. Wij zien wel de meerwaarde in de voorgestelde maatregelen en in het vervolgproces kunnen deze in overweging worden genomen.
Provincie	Natuur en Milieu Federatie Gelderland	Onderzoek warmte: We zijn blij dat een oriënterend onderzoek naar de milieueffecten van het gebruik van warmtebronnen in de planMER wordt meegenomen, en zien uit naar de resultaten daarvan.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Natuur en Milieu Federatie Gelderland	Communicatie: Eén van onze voorstellen in het voortraject, níet overgenomen in de NRD, is het in de planMER positief benoemen van een aantal kansen. Denk daarbij aan participatief ontwerpen, lokaal eigendom, meeprofiteren door direct omwonenden, lokale werkgelegenheid en inzetten van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Wij stellen voor om in de communicatie rondom de planMER en het proces naar RES 2.0 veel aandacht aan deze mogelijkheden te besteden. Gemeenten, en ook de RES-regio Arnhem-Nijmegen, kunnen via hun beleid op deze aspecten sturen. Dit is belangrijk om een antwoord te bieden op de maatschappelijke weerstand tegen windenergie en grote zonnevelden, en te sturen op draagvlak en acceptatie en actieve deelname van inwoners en bedrijven.	Dank voor uw uiteenzetting. We stellen voor om uw suggesties als overwegingen mee te nemen in het vervolgproces.
Provincie	Natuur en Milieu Federatie Gelderland	Tot slot: We kijken uit naar de resultaten van de planMER en wensen u veel succes met het verwerken van de zienswijzen.	Dank voor uw zienswijze
Provincie	Pure Energie	Hierbij ontvangt u hierbij de zienswijze van Pure Energie Wind B.V., Postbus 3141, 7500 DC Enschede (hierna Pure Energie) op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de Regionale Energiestrategie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (hierna: NRD).	Dank voor uw zienswijze
Provincie	Pure Energie	Achtergrond: Pure Energie is een duurzaam energiebedrijf uit Enschede dat elke dag hard werkt aan de verduurzaming van Nederland. Pure Energie denkt dan ook graag mee met de totstandkoming van beleid en regels op het gebied van duurzame energie. Dit geldt ook voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, waar wij windprojecten hebben gerealiseerd en in voorbereiding hebben.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Pure Energie	Inleiding: De NRD heeft tot doel om betrokkenen en belanghebbenden te informeren over de inhoud en diepgang van het op te stellen planMER en hen te raadplegen over hun zienswijzen. De reacties worden betrokken bij de verdere uitvoering van het onderzoek. Daarnaast worden in deze NRD de kaders voor de milieuonderzoek bepaald en is de NRD daarmee een belangrijke stap in de procedure richting de RES 2.0. De bevoegde bestuursorganen stellen de NRD en de reactienota gezamenlijk vast. Ze vormen hiermee de uitgangspunten voor het opstellen van het planMER. Wij leveren met deze zienswijze graag onze bijdrage aan het formuleren van deze uitgangspunten.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	Pure Energie	Op pagina 31 van de NRD wordt aangegeven dat "Grotere windturbines (in omvang en vermogen) worden momenteel enkel gerealiseerd op zee, mede vanuit toenemende omgevingseffecten (geluid, slagschaduw, visuele verstoring) naarmate de windturbine in hoogte toeneemt." Reactie Pure Energie Het verband dat hier gelegd wordt tussen omvang en vermogen van een windturbine enerzijds en toenemende omgevingseffecten anderzijds is onjuist. Alle windturbines moeten ongeacht hun omvang en vermogen voldoen aan dezelfde regelgeving omtrent geluid en slagschaduw. Het is dus onjuist te stellen dat grotere windturbines in omvang en vermogen leiden tot toenemende omgevingseffecten. Het tegendeel is vaak zelfs waar. Door het kunnen toepassen van innovatieve technieken bij moderne (en daarmee vaak grotere windturbines) kunnen de omgevingseffecten bij grotere windturbines vaak verkleind worden. Bovendien is het zo dat door de (veel) grotere energieopbrengst van grote windturbines er (veel) minder van nodig zijn om een gegeven energieopgave in te vullen. Dat maakt dat het invullen van een energieopgave met grote windturbines leidt tot (veel) minder omgevingseffecten dan met kleiner windturbines. Het onjuiste verband wordt ten onrechte versterkt door het verschil tussen de afbeeldingen 4.3 en 4.6. Het beeld wordt hier geschetst dat een windturbine van 120 meter minder harde belemmeringen kent dan een windturbine van 166 meter. Ons voorstel is om in het definitieve NRD dit onjuiste beeld aan te passen.	Het uitgangspunt is een realistische bandbreedte te onderzoeken. De twee turbinetypen (120 en 166m) bieden deze bandbreedte. In het planMER wordt toegelicht waarop de omgevingseffecten zijn gebaseerd. In de NRD is benoemd welke belemmeringen als hard zijn beschouwd. Tussen de twee typen windturbines is geen onderscheid gemaakt in het aantal belemmeringen. Er is dus geen sprake van een onjuist verband, zoals wordt verondersteld. Wel is er een verschil in afstanden. In het planMER wordt dit verschil nader toegelicht.
Provincie	Pure Energie	Op pagina 31 wordt gesteld dat de genoemde referentieturbines een realistische bandbreedte van mogelijke windturbines weergeven. Een windturbine op land met een ashoogte van 120 meter, een rotordiameter van 117 meter en een vermogen van 3,6 MW zou daarbij de ondergrens zijn. Een windturbine op land met een ashoogte van 166 meter, een rotordiameter van 166 meter en een vermogen van 7,0 MW zou daarbij de bovengrens zijn (zie ook afbeelding 4.1) Boven de afbeelding wordt de term "innovatieve" voor het woord windturbines geplaatst. Reactie Pure Energie Wij denken dat deze weergave niet realistisch is en ons voorstel is om aansluiting te zoeken bij de bandbreedte welke wordt gehanteerd voor de landelijke planMER windturbine bepalingen. In dit planMER worden windturbines op land met een ashoogte van 150-180 meter, een rotordiameter van 170-200 meter en een vermogen van 5-8 MW onderzocht. Tevens stellen wij voor het woord innovatieve te verwijderen, dan wel in het definitieve NRD uit te leggen wat hieronder wordt verstaan.	De zienswijze geeft geen aanleiding het planMER aan te passen. Met de gekozen turbinetypen wordt een bandbreedte onderzocht om te beoordelen welke gebieden geschikt, ongeschikt en geschikt te maken zijn voor de ontwikkeling van windparken. In het planMER wordt de term 'innovatief' vervangen door '166 meter' windturbines.
Provincie	Pure Energie	Wij verzoeken u om onze voorstellen in deze zienswijze te verwerken in de definitieve NRD voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Uiteraard zijn wij graag bereid om onze zienswijze nader toe te lichten. Hiervoor kunt u contact opnemen met <naam medewerker>. Hij is bereikbaar via <emailadres>.	Dank voor uw zienswijze.

Provincie	Statkraft Pure Energy	Met interesse hebben wij kennis genomen van bovengenoemde NRD. Ziet eruit als een gedegen stuk werk met een logische aanpak. We willen er graag het volgende over opmerken met betrekking tot de opgesomde harde belemmeringen (o.a. hoofdstuk 3.4). Het is logisch om gebieden met harde belemmeringen uit te sluiten, maar de vraag is of met name opgenomen 'harde belemmeringen' die met natuur te maken hebben wel zo hard zijn. We zouden willen oproepen om met name de belemmering 'Wespendief' anders te kwalificeren. Dat past ook bij het recente besluit van de provincie mbt de wespendief en de Veluwe (20 december), waar duidelijk gewezen wordt op de tijdelijkheid van dit besluit. Er is veel in ontwikkeling om vogelslachtoffers door windturbines te voorkomen. Zo zijn er diverse mitigatiemaatregelen in ontwikkeling die veelbelovend zijn. Met name op het gebied van cameradetectie verwachten wij in de nabije toekomst tot mitigatiemaatregelen te komen die instandhoudingsdoelen niet in gevaar brengen. Ons verzoek is dan ook om in de PlanMER meer ruimte in te bouwen voor een 'ja,mits' benadering waar het gaat om natuurbelemmeringen die weggenomen kunnen worden door mitigatiemaatregelen. We zullen alle ruimte die we kunnen vinden voor windprojecten in de regio hard nodig hebben om de klimaat- en energiecrisis te bestrijden!	We sluiten inderdaad graag aan bij het recente besluit van de provincie mbt de wespendief en de Veluwe (20 december). In de 1 km zone rond de Veluwe blijven windmolens praktisch onmogelijk. We stellen dan ook voor om deze zone in het milieueffectonderzoek te behouden als harde belemmering. In de 1 tot 8 km zone zijn windmolens voorlopig ook verboden, op een tweetal initieven na die doorgang vinden. Er lopen verschillende onderzoeken naar het verminderen van aanvaringen van Wespendieven met windmolens. Daarbij kan het herstel van de Wespendiefpopulatie op de Veluwe er in komende jaren toe leiden dat initiatieven in de 1 tot 8 km zone weer mogelijk worden. Met andere woorden: tijdelijkheid is een belangrijk element in het verbod in de 1 tot 8 km zone. Dit milieueffectonderzoek kijkt verder dan sec dit moment, op die manier kan het ook van nut zijn voor de faseringsvraag van de ontwikkeling van elektriciteitsprojecten en warmte. We stellen daarom voor om de 1 tot 8 km zone als zachte belemmering te handhaven in het milieueffectonderzoek.
Provincie	Edelweiss Renewables	Hierbij dienen wij een zienswijze in op het document Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de Regionale Energiestrategie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen d.d. 21 september 2022, zoals opgesteld door Witteveen + Bos Raadgevende ingenieurs B.V. Wij zijn als ontwikkelaar betrokken bij de hieronder genoemde windparken in diverse gemeenten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, t.w.: - Gemeente Duiven (Windparken Innofase en De Liemers [deels]); - Gemeente Overbetuwe (Windparken Elst en Heteren); en - Gemeente Zevenaar (Windparken De Liemers [deels] en Zevenpoort). Wij verzoeken u vertrouwelijk om te gaan met onze project-specifieke informatie naar derden toe.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	Edelweiss Renewables	Verruiming doelstelling voor wind Alle kleinschalige zon-PV-systemen (< 15 kWp) tellen niet mee voor de bepaling van de RES-doelstellingen, ongeacht of dit grondgebonden, zon op dak of zon op water projecten zijn. De RES-doelstelling van 0,49 TWh aan zonne-energie > 15 kWp is niet haalbaar, gelet op de grootte van te gebruiken kostbare grond (vereist meer dan 500-600 hectare aan zon). Hiernaast is de businesscase van grootschalige zon (> 15 kWp), gebaseerd op de SDE++, niet rendabel. Wij verwijzen hierbij naar het hoge percentage (ca. 50%) van zonneprojecten (dak, water en grondgebonden) met een SDE-beschikking aangevraagd bij RVO voor 2021 en 2022, welke nu al niet meer rendabel zijn en dus niet meer gebouwd worden. Hiernaast is de verhouding van 82% zon en 18% wind, zoals benoemd in afbeelding 3.4, ook nog altijd suboptimaal ten aanzien van een efficiënte benutting van het elektriciteitsnetwerk. Dit gezien de verhouding voor bezetting van het netwerk voor eenzelfde vermogen met zon 3-4 zo groot is als voor wind. Conclusie: de opgave voor wind dient groter te zijn en hierop aangepast te worden.	Dank voor uw uiteenzetting. Het milieueffectonderzoek richt zich op geschikte, geschikt te maken en ongeschikte gebieden voor de ontwikkeling van minimaal 1,62 TWh aan duurzame elektriciteit en warmtebronnen. Haalbaarheid van businesscases en subsidies vormen geen milieuaspect en worden niet onderzocht. De onbalans in het RES 1.0 bod tussen wind en zon is een van de aanleidingen voor dit milieueffectonderzoek. Om zo inzicht te krijgen in kansrijke gebieden voor additionele zoekgebieden voor windenergie.
Provincie	Edelweiss Renewables	Wespendief De huidige situatie van de beperking van het aantal windturbines binnen de 1-8 km zone rondom de Veluwe, zoals aangekondigd op 20 december jl., betreft een tijdelijke maatregel en hiernaast worden er voorwaarden gesteld, waardoor plaatsing van windturbines binnen deze zone mogelijk blijft. Wij zijn reeds met de Provincie Gelderland in contact en blijven in contact over de bepaling van de randvoorwaarden, om deze toe te passen op onze projecten. Het effect van de wespendief op onze projecten: deze bevinden zich alle buiten de 1 km zone, waarbij drie windparken zich bevinden binnen de 8 km zone, zijnde Windpark Innofase (ca. 6 km op een klein gedeelte van het randgebied van de Veluwe), Windpark Elst (gedeeltelijk, ca. 7,3-7,8 km) en Windpark Heteren (ca. 3,5-6 km). Conclusie: gezien genoemde projecten zich buiten de 1 km zone bevinden, wij (voor zover mogelijk en uitvoerbaar) invulling zullen geven aan de mitigerende maatregelen/ randvoorwaarden binnen de 8 km zone en met inachtneming van de conclusies in het rapport van Altenburg & Wymenga, concluderen wij, dat deze projecten niet uitgesloten kunnen worden voor een zoekgebied en/of opname in de RES 2.0 vanwege het aspect wespendief.	We sluiten inderdaad graag aan bij het recente besluit van de provincie mbt de wespendief en de Veluwe (20 december). In de 1 km zone rond de Veluwe blijven windmolens praktisch onmogelijk. We stellen dan ook voor om deze zone in het milieueffectonderzoek te behouden als harde belemmering. In de 1 tot 8 km zone zijn windmolens voorlopig ook verboden, op een tweetal initieven na die doorgang vinden. Er lopen verschillende onderzoeken naar het verminderen van aanvaringen van Wespendieven met windmolens. Daarbij kan het herstel van de Wespendiefpopulatie op de Veluwe er in komende jaren toe leiden dat initiatieven in de 1 tot 8 km zone weer mogelijk worden. Met andere woorden: tijdelijkheid is een belangrijk element in het verbod in de 1 tot 8 km zone. Dit milieueffectonderzoek kijkt verder dan sec dit moment, op die manier kan het ook van nut zijn voor de faseringsvraag van de ontwikkeling van elektriciteitsprojecten en warmte. We stellen daarom voor om de 1 tot 8 km zone als zachte belemmering te handhaven in het milieueffectonderzoek.
Provincie	Edelweiss Renewables	Belemmeringen Waarom worden de huidige geluidscontouren voor kwetsbare objecten niet gehanteerd (o.a. in afbeelding 4.6)? Waarom worden de in de markt gangbare afstanden tot woningen (250-300 meter) op basis van de huidige geluidscontouren niet gehanteerd? Graag de huidige geluidscontouren (47 dB Lden en 41 dB Lnight) en afstanden toepassen. Conclusie: de geluidscontouren en afstanden zijn geen belemmering in onze projecten. Voor sommige locaties, voor zover relevant, zullen wij enkele woningen als molenaarswoning gaan toepassen. Hierbij concluderen wij, dat deze projecten niet uitgesloten kunnen worden voor een zoekgebied en/of opname in de RES 2.0 vanwege het aspect geluid en afstand.	Het is niet duidelijk welke 'huidige' geluidcontouren hier worden bedoeld. Rond kwetsbare objecten is een minimale contour bepaald; De afstand die is gehanteerd is 385 meter. Dit geldt voor alle kwetsbare objecten. De uitgangspunten hiervoor worden in het planMER nader toegelicht; In het planMER wordt een gevoeligheidsanalyse voor molenaarswoningen uitgevoerd. Het gaat om de theoretisch mogelijkheden in een toest achteraf, omdat op voorhand voor ieder kwetsbaar object hetzelfde beschermingsniveau geldt. De molenaarsanalyse laat de potentiële mogelijkheden zien in het bepalen van geschikte gebieden. Dit is een vervolgstap en vormt niet de basis voor het onderzoeken van de effecten.
Provincie	Edelweiss Renewables	Welke veiligheidscontouren voor kwetsbare objecten zijn aangehouden in afbeelding 4.6? De afbeelding 4.7 geeft o.a. buisleidingen weer. Voor onze projecten betreffende buisleidingen hebben wij specifieke afspraken gemaakt met de Gasunie. Conclusie: de veiligheidscontouren zijn geen belemmering in onze projecten en waar nodig zijn specifieke afspraken gemaakt. Hierbij concluderen wij, dat deze projecten niet uitgesloten kunnen worden voor een zoekgebied en/of opname in de RES 2.0 vanwege het aspect veiligheid.	In het planMER wordt dit nader toegelicht. Daarbij gaan we uit van algemene principes, waarbij geen locatiespecifieke uitzonderingen worden gemaakt. De genoemde projecten zijn daarmee geen voorwaardelijk principe in de effectenbepaling.
Provincie	Edelweiss Renewables	Welke weidevogelgebieden zijn aangehouden in afbeelding 4.6? Graag ontvangen wij hiervoor een meer specifieke kaart. Betreffende de mogelijke weidevogelgebieden, die bij onze projecten van toepassing zijn, zullen de grondeigenaren mogelijk niet overgaan tot verlenging van de overeenkomsten dienaangaande met de betrokken (weidevogel)verenigingen, dan wel is men in overleg om windturbines en weidevogelgebied te combineren, aangezien er de eerste 90-100 meter alleen een mast aanwezig is en geen rotor. Hoe gaan wij om met gronden die worden ingetekend als weidevogelgebied tijdens de ontwikkeling van windparken, zoals bij ons project Windpark Heteren? Conclusie: op grond van het voorgaande zien wij weidevogelgebieden niet als harde belemmering voor onze projecten.	Weidevogelgebieden komen voort uit de provinciale verordening en zijn via de provincie op te vragen. Vogelweidegebieden vormen een harde belemmering voor de ontwikkeling van zowel wind als zonne-energie. De wet schrijft hier een zorgplicht voor die ontwikkelingen verbiedt, zonder mogelijkheid om hier van af te wijken.
Provincie	Edelweiss Renewables	Afbeelding 4.8 geeft de kansen en belemmeringen weer. Voor onze projecten zoals hierboven weergegeven zien wij voor onze projecten geen belemmeringen. Conclusie: gezien er geen belemmeringen zijn in onze projecten, verzoeken wij de kaarten met harde en zachte belemmeringen hierop aan te passen en concluderen wij, dat deze projecten niet uitgesloten worden voor een zoekgebied en/of opname in de RES 2.0.	De kansen en belemmeringenkaarten zijn gebasseerd op de tabellen in hoofdstuk 3 van de NRD. U geeft aan voor uw projecten geen belemmeringen te zien in relatie tot afbeelding 4.8. We concluderen dat er dan ook niets aan te passen valt.

Provincie	Edelweiss Renewables	Alternatief Energiesysteem Waarop is de afstand van 10 km tot netaansluitingen gebaseerd? Aangezien de projecteigenaren de kosten voor netaansluitingen dragen en dit daarmee geen maatschappelijke kosten zijn, ligt de keuze voor het al dan niet investeren in een mogelijk langere netaansluiting bij het project. Conclusie: wij zijn hier niet mee akkoord, aangezien soms langere afstanden noodzakelijk zijn en/of worden opgelegd door de netbeheerder.	Via een zienswijze heeft Liander kenbaar gemaakt niet achter de data en uitgangspunten van het alternatief Energiesysteem te staan. Het blijkt echter niet mogelijk om samen tijdig de juiste data en uitgangspunten te definiëren. Voorstel is daarom om dit alternatief te vervangen door een gevoeligheidsanalyse achteraf, om de drie overige alternatieven te toetsen op effecten op het energiesysteem.
Provincie	Edelweiss Renewables	Referentiewindturbines Betreffende de stelling in 4.1, dat windturbines met een ashoogte hoger dan 166 m en een tiphoogte van meer dan 246 m richting 2030 de bovengrens zijn, zijn wij niet akkoord en kan dit niet zomaar gesteld worden. Hetzelfde geldt ten aanzien van de stelling, dat grotere windturbines (in omvang en vermogen) momenteel enkel gerealiseerd worden op zee. Dergelijke windturbines zijn vanwege de huidige SDE++ ook op land noodzakelijk om een levensvatbare business case te krijgen en worden als zodanig ook al sinds langere tijd toegepast voor projecten. Tenslotte verzoeken wij, aangezien met inachtneming van het door ons boven gestelde de geschikte gebieden een stuk groter zullen zijn, hierbij ook de kaart voor Alternatief Energiesysteem voor windturbines met een ashoogte van +166-190 m en een rotordiameter van +160-190 m op te nemen. Conclusie: deze configuratie van windturbines is noodzakelijk voor een haalbare businesscase. Hiernaast hebben bovengenoemde windturbines kleinere geluidscontouren en zijn deze uiteindelijk minder van impact op de omgeving.	Haalbaarheid van businesscases en subsidies vormen geen milieuaspect en worden niet onderzocht. Het hanteren van deze referentieturbines is getoetst bij de Vereniging van energiecooperaties en de Vertegenwoordiging van ontwikkelaars van wind-zon (NWEA).
Provincie	Edelweiss Renewables	Zoals reeds hierboven gemeld, kijken wij nu met weidevogel- en natuurverenigingen naar het effect van windturbines op natuur in het algemeen en meer specifiek op vogels, vleermuizen, etc., omdat deze effecten sterk verminderen doordat het rotorblad van een windturbine pas begint op 90-100 m hoogte vanaf maaiveld.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Edelweiss Renewables	Tenslotte ontvangen wij graag de digitale kaarten zoals opgenomen in de concept NRD, aangezien deze nu niet alle even goed leesbaar (bij inzoomen) en herkenbaar zijn. Wij vernemen graag indien project specifieke informatie over onze projecten gewenst is, zoals o.a. kaartmateriaal.	Dit milieueffectonderzoek kent de gehele regio als onderzoeksgebied en beschouwt daarbij gebieden en geen specifieke locaties. Het kaartmateriaal sluit daarop aan en past bij dit doel. Wel wordt bekeken of in het PlanMER hogere resolutie kaartmateriaal kan worden opgenomen om aan uw wens tegemoet te komen.
Provincie	Edelweiss Renewables	Wij vertrouwen erop u hiermede voldoende geïnformeerd te hebben.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	Voorwoord Via deze zienswijze wil het Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald / Tegenwind in het Reichswald e.V. (verder BI genoemd) haar visie geven op het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van de RES Arnhem-Nijmegen. Het BI gaat slechts voor een beperkt deel in op de inhoud van het concept. Het grootste gedeelte bestaat uit het beschrijven van de situatie t.a.v. de energietransitie in Duitsland. Daarmee wordt o.i. een realistisch beeld geschetst van de nabije toekomst van Nederland, en daarmee ook van de RES Arnhem-Nijmegen. Het beeld dat daaruit oprijst met de daaraan gekoppelde aanbevelingen en waarschuwingen zouden naar onze mening een weg moeten vinden in het uiteindelijke plan van aanpak v.w.b. de energietransitie van deze regio.	Dank voor uw zienswijze.
Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	1.Huidig Duitsland is de nabije toekomst van Nederland De onderbouwing van deze zienswijze zal voor een belangrijk deel gebruikmaken van, vergelijken met en verwijzen naar de Duitse energietransitie. Dit omdat het gegevens uit de praktijk oplevert waardoor er een realistisch(er) beeld ontstaat van hoe een land ervoor staat na een jarenlange inzet op het opwekken van duurzame energie. 1.1 Korte terugblik Duitsland ging na de ramp in Fukushima (2011) over tot de zgn. “Energiewende”. Net als momenteel in Nederland werd er destijds besloten in te zetten op het terugschroeven van het gebruik van fossiele brandstoffen en het realiseren van biomassacentrales en windturbine- en zonneparken. Dit alles met als belangrijkste doelstellingen: het terugdringen van de broeikasgassen, sluiten van kerncentrales, onafhankelijk worden van buitenlandse energie en het doorgeven van ‘n schone(re), duurzame(re) wereld aan de volgende generatie. In figuur 1 staat het energieverbruik in Duitsland in 2021, uitgesplitst naar de energiebronnen waarbij het aandeel “Erneuerbare” (duurzame energie) verder is onderverdeeld. Om de verdeling goed te interpreteren is het noodzakelijk te weten dat er in 2021 ca. 32.000 windturbines1 en 2 miljoen zgn. “Photovolaikanlagen”2 actief waren. Een Photovoltaikanlage is een installatie van zonnepanelen. Zo’n installatie kan bestaan uit enkele zonnepanelen (bv. op daken) tot honderden of zelfs duizenden zonnepanelen (bv. zonnevelden). Het exacte totale aantal zonnepanelen in Duitsland in 2021 is niet bekend maar dat het meerdere tientallen miljoenen waren, lijkt een realistische inschatting. 1 www.wind-energie.de/themen/zahlen-und-fakten/ 2 www.eon.de <Figuur 1. Verdeling van het energieverbruik in Duitsland 2021. Bron: Bundesministerium für Wirtschaft und Klima> De cijfers en gevolgtrekkingen: • Windenergie leverde in 2021 3,5% voor het totale energieverbruik • Fotovoltaïsche cellen (zonnepanelen) leverden in 2021 1,6% voor het totale energieverbruik • Ca. driekwart van de energie werd (en wordt) uit fossiele brandstoffen betrokken • Ongeveer de helft van de geproduceerde duurzame energie werd verkregen uit biomassa. Omdat hierin niet de uitstoot van CO2 wordt verdisconteerd, is dit een hoogst discutabele vorm van groene energie. Ook in Nederland wordt nog altijd vastgehouden aan de stelregel dat in ovens verbrand materiaal (o.a. hout) CO2-neutraal is. Dit zeer tegen de zin in van deskundigen. Het verbranden van biomassa belast het klimaat meer dan steenkool en zelfs twee tot driemaal zoveel als aardgas3. Wordt het aandeel biomassa-energie (daarom) niet meegerekend, dan bedroeg het aandeel duurzame energie na een decennium investeren 8,8 procent van het totale energieverbruik. • Het aandeel wind- en zonne-energie was in 2015: 2,3% windenergie, 1% zonne-energie; en in 2017: 2,8% windenergie, 1,1% zonne-energie4. M.a.w.: van een substantiële uitbouw van duurzame energie uit zon en wind gedurende de laatste jaren is geen sprake. • Duitsland heeft bij aanvang van de ‘Energiewende’ zich een aandeel van 30% windenergie op de totale energie rond 2030 als doel gesteld5. Met de huidige opbrengst betekent dat dus meer dan een verachtvoudiging van het huidige aantal turbines voor de komende zeven jaar. 3 www.volkskrant.nl/columns-opinie/aanpak-klimaatbeleid-kan-bij-het-brandhout~badbe709/ 4 www.bmwi.de 5 www.wind-energie.de/themen/zahlen-und-fakten/	Dank voor uw uiteenzetting.

Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	1.2 Nadelige effecten van windenergie Het aandeel windenergie in 2021 bedroeg dus 3,5%. En hoewel het beoogde aandeel van 30% in 2030 praktisch gezien onhaalbaar lijkt, blijft de overheidsstrategie onverminderd om in zo kort mogelijke tijd zoveel mogelijk windturbines te realiseren. Dat werpt de vraag op: is een (onbeperkte) uitbouw van windenergie mogelijk zonder schadelijke effecten? Voor het antwoord op die vraag zouden we eigenlijk in de toekomst moeten kijken. Dat gaat niet. Wat we wel kunnen is een inventarisatie maken van het afgelopen decennium. Welke gevolgen heeft de Duitse grootschalige inzet van windenergie op de natuur, het landschap, het welbevinden en op de maatschappij? Hierbij beperkt het BI zich tot windturbines op land. Flora & fauna 1. Naast slachtoffers onder roof- en trekvogels vallen er ook veel doden te betreuren onder vleermuizen. Jaarlijks sterven er in Duitsland 250.000. Dit aantal ligt (veel) hoger omdat veel vleermuizen sterven door inwendige bloedingen als gevolg van drukgolven van de rotorbladen. Hierdoor kunnen ze nog even doorvliegen om uiteindelijk kilometers verder te sterven. Deze worden niet rondom een turbine gevonden en worden dus ook niet in de tellingen opgenomen. Dit fenomeen doet zich vooral voor onder migrerende vleermuizen 6. 2. Verdichting van de bodem. Niet alleen het betonnen fundament zorgt voor een verdichting van de bodem, ook een oppervlakte ter grootte van twee voetbalvelden wordt met puin en stenen afgedekt. Hierdoor komt de dynamiek van het bodemleven, zoals (micro-)organismen en capillaire werking, nagenoeg tot stilstand. Ondanks de verplichting om de grond na afbouw weer in oorspronkelijke staat terug te brengen, gebeurt dit in de praktijk niet of nauwelijks. 3. Geluidsoverlast, slagschaduw en duisternisvervuiling. 4. Behalve de kap van bomen en/of vernietiging van andere natuur ten behoeve van de standplaats voor een windturbine, ontstaat er ook vaak extra schade door nieuw aan te leggen infrastructuur. Denk hierbij aan het graven van kabelgoten en nieuwe wegen voor het transport van de turbineonderdelen. 5. De bouw en werking van een turbine heeft een grote negatieve impact op de natuurlijke omgeving waarin hij staat. Deze omgeving, biotoop, raakt verstoort. Dit heeft op zijn beurt weer een negatief effect op de aangrenzende biotopen en de onderlinge ecologische afhankelijkheid die tussen deze biotopen bestaat. 6. Veel windturbines worden in bossen gebouwd. De gerooide “eilanden” die daardoor ontstaan zijn extra gevoelig voor weersextremen: korte, felle buien spoelen de bodem weg; stormen hebben meer vat op de bosranden; hitte en droogte hebben door een gebrek aan schaduw meer impact. 7. Realisering van windturbines (en zonneparken) in bossen en natuurgebieden leidt tot fragmentatie. Dit gaat ten koste van de weerbaarheid en gezondheid van het bos/natuurgebied als geheel. 8. Optreden van het zgn. ‘Wake-effect’. Dit fenomeen treedt op verschillend wijzen op. Ten eerste bij turbines die in een lijn achter elkaar staan opgesteld. De voorste turbine neemt de wind, en dus het rendement, weg van de turbine die erachter staat. De turbine die daar weer achter staat, heeft een nog lager rendement, enzovoort. Het tweede aspect treedt op bij turbines die in lijn naast elkaar staan. Uit onderzoek blijkt dat de lucht achter zo’n opstelling droger en warmer wordt. Er is dus minder neerslag en hogere temperaturen waarneembaar, met een reikwijdte van wel > 100 km. 9. Milieuproblemen bij de afbouw van windturbines. Nu in Duitsland de eerste generatie turbines vervangen worden door nieuwe modellen, ziet men zich geconfronteerd met nauwelijks te verwijderen fundamenten en het vrijkomen van zeer schadelijke kunststofdeeltjes bij het kleinzagen van de rotorbladen. 10. Windturbines en m.n. zonnevelden hebben in verhouding tot hun rendementen veel grond nodig. Een kerncentrale met een vermogen van 1 Gigawatt neemt een oppervlakte van 3 hectare in beslag. Een zonneveld met hetzelfde vermogen heeft 1000 hectare nodig. Dit is grond dat in toenemende mate ten koste gaat van bossen, landbouwgrond en natuurgebieden. 6 www.izw-berlin.de/pressemitteilung/gefaehrlicher-flug-in-den-windpark.html Welzijn, landschap, maatschappij en economie Windturbines nemen in Duitsland niet alleen in aantallen toe maar ook in grootte. En hoe groter de turbine, des te groter het effect en bereik van de ontstane trillingen. Dat hoorbaar geluid een negatief effect heeft is evident. Onderzoek wijst echter steeds meer op de schadelijke effecten van ook onhoorbare trillingen, het zgn. infrageluid. Naar het zich nu laat aanzien bestaat er een direct verband tussen een continue blootstelling aan infrageluid enerzijds en fysieke en psychische problemen anderzijds7. Naast alle fysieke gevolgen heeft windenergie ook een impact het op maatschappelijk-economische vlak. Denk hierbij aan een ingrijpende verandering van de (leef)omgeving, waardedaling van persoonlijk bezit en een daling in toerisme-inkomsten. Verder treedt er door de standplaatsen van wind- en zonneparken een (verdere) polarisatie op tussen stad en platteland. Elke strategie die kansrijk wordt geacht in de energietransitie behoeft ondersteuning. Echter, de tientallen miljarden aan subsidies die het afgelopen decennium in m.n. de windenergie zijn gestoken werpen vooralsnog niet hun vruchten af. Ondanks beloftes over het aanbieden van goedkope stroom, behoort de stroomprijs in Duitsland nog altijd tot de hoogste van Europa. Het grote geld is voornamelijk verdiend door een selecte groep van projectontwikkelaars, energiereuzen en grootgrondbezitters. De nadelen en schade komen op rekening van de natuur en omwonenden. Dit werkt een verdere verwijdering tussen burger en overheid in de hand. 7 www.zdf.de/dokumentation/planet-e/planet-e-infraschall---unerhoerter-laerm-100.html	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	1.3 Waarom blijven de opbrengsten achter bij de verwachtingen en doelstellingen? Vanzelfsprekend zijn ze in Duitsland bij de energietransitie niet over een nacht ijs gegaan. Alvorens de eerste spa de grond in ging zijn er stapels rapporten opgesteld waar de doelstellingen uit zijn gedistilleerd. Ondanks deze voorbereiding blijven de cijfers achter bij de verwachtingen. Daar zijn vijf hoofdoorzaken voor aan te wijzen: 1. Tijdens transport van stroom gaat een aanzienlijk deel verloren. Naarmate de afgelegde weg van het stroomtransport langer wordt, neemt het verlies toe. Ook het aantal distributienetwerken waar de stroom wordt langs gevoerd heeft een negatieve invloed. Dit is vooral van toepassing op windenergie vanaf zee. 2. Opslag van stroom is nu (nog) nauwelijks mogelijk. Dit zorgt er mede voor dat bij piekmomenten het stroomnet overbelast wordt. Stroomopslag in de vorm van accu’s is kostbaar en heeft een grote CO2-voetafdruk. Bovendien zijn de accu’s beperkt houdbaar en leveren ze bij ontmanteling milieuproblemen op. Waterstof is veelbelovend maar is vooralsnog kruimelwerk. 3. Technische storingen bv. als gevolg van blikseminslag, kortsluiting en vervuiling (m.n. bij zonnepanelen) 4. Grilligheid van het weer 5. Te optimistische cijfers van producenten van windturbines en zonnepanelen. E.e.a. hangt samen met punt 4. Rendementen die worden gebruikt door producenten van windturbines en zonnepanelen en (dus) beleidsmakers en projectontwikkelaars van wind- en zonneparken gaan meestentijds uit van ideale omstandigheden. Wanneer een zonnepaneel of turbine onder ideale omstandigheden (precies genoeg wind, precies genoeg zonlicht met ideale invalshoek) haar maximaal vermogen levert dan is er sprake van een ‘vollastuur’. Zonnepanelen leveren momenteel in zo’n 11 procent van de tijd een maximaal rendement en windenergie rond de 22 procent. Dit laatste percentage is van windenergie op zee en op land bij elkaar opgeteld. Turbines enkel op land hebben een aanmerkelijk lager rendement. Ter vergelijking: geothermie en kernenergie hebben een vollastpercentage van resp. 95 en 88 procent. Bovendien zijn deze regelbaar, i.t.t. zonne- en windenergie. Punt 5 is belangrijk omdat het de discrepantie aangeeft tussen de theorie en de praktijk. In theorie zouden de 32.000 windturbines in 2021 in ca. 10% van het totaalenergieverbruik moeten voorzien. Maar uit figuur 1 blijkt dat dit in de praktijk slechts 3,5% was. Dit verschil tussen praktijk en theorie komt bij de vertaalslag naar Nederland verder aan bod.	Dank voor uw uiteenzetting.

Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	2. (Geen) terugdringing broeikasgasemissies Momenteel staat het rapport van de Club van Rome weer volop in de belangstelling. De Club van Rome concludeerde al in 1972 dat de grenzen aan de groei zijn bereikt. De negatieve gevolgen van ons handelen vallen grofweg uiteen in drie categorieën: 1. Klimaatverandering. Door de uitstoot van broeikasgassen warmt de aarde en de atmosfeer (in een steeds sneller tempo) op. 2. Verlies van en schade aan natuur en milieu. De mens heeft een onstilbare honger naar fossiele brandstoffen, ertsen, mineralen en andere grondstoffen. Voorts is hij continu op zoek naar ruimtes voor de uitbouw van landbouw, woningbouw, wegen en industrie. Om in deze behoeftes te voorzien, worden natuurlandschappen gecultiveerd. Daarbij treedt niet alleen vaak verlies aan natuur op maar ook vervuiling van bodem, lucht en water. Hierdoor dreigt de samenhang tussen de biotische systemen verloren te gaan met een mogelijke fatale disbalans van het mondiale ecologisch evenwicht tot gevolg. 3. Biodiversiteitsverlies. Als gevolg van het vernietigen, fragmenteren en vervuilen van de levensruimtes voor flora en fauna neemt de biodiversiteit af. Zo is volgens het Wereldnatuurfonds het aantal dieren sinds 1970 met 68 procent afgenomen en staan 1 miljoen soorten (flora en fauna) op het punt van uitsterven. Inmiddels is in Nederland en Duitsland 75 procent van de totale populatie insecten verdwenen. Insecten vormen een cruciale schakel binnen de voedselketen, en dus ook voor de biodiversiteit. Elke van deze drie ontwikkelingen afzonderlijk heeft op termijn grote gevolgen voor het aanzien van de planeet zoals we die kennen. Een combinatie van ontwikkelingen zal de gevolgen versterken. Het is daarom van cruciaal belang activiteiten te ontplooien die een verandering in gang zetten zodat de drie bovenstaande ontwikkelingen worden afgeremd en op termijn worden teruggedraaid. Het meest ideale zou zijn om een plan van aanpak te bedenken die de drie ontwikkelingen min of meer gelijktijdig bestrijdt; dit reduceert ook de negatieve invloed die ze op elkaar hebben. Helaas gebeurt dat vooralsnog te weinig. Beleidsmakers beperken zich voornamelijk tot punt 1, de klimaatverandering. En zelfs binnen dit thema wordt de discussie – en dus ook de aanpak – vernauwd en versimpeld tot de energietransitie. Er wordt een beeld gecreëerd dat wanneer er maar genoeg zonnepanelen, windturbines en biomassacentrales worden gerealiseerd, we dan van al onze problemen verlost zijn. Maar is deze (eenzijdige) strategie gerechtvaardigd? Kan met deze aanpak daadwerkelijk een halt worden toegebracht aan de gevolgen van de klimaatverandering, en bij voorkeur ook de andere twee categorieën? Een deel van de antwoorden daarop vinden we in het voorafgaande: (kort door de bocht) zonne- en windenergie leveren nauwelijks iets op en hebben veel nadelige gevolgen. De bijdrage aan het terugdringen van het biodiversiteitsverlies en verlies aan natuur en milieu is sowieso nagenoeg nihil. Een ander deel van het antwoord kunnen we terugvinden in de uitstoot van broeikasgassen. In onderstaande diagram staat de uitstoot van de Duitse broeikasgassen in de periode 1990-2020. De trend is een dalende lijn. Eenzelfde trend zien we ook in Nederland en in vrijwel alle andere West-Europese landen. Dit komt door o.a. spaarzamere apparaten en betere isolatie. Echte scherpe dalingen zien we bij de bankencrisis (2008-2009) en de coronacrisis (2020). Dit bewijst dat een significante daling in de uitstoot vooralsnog niet behaald wordt door duurzame energie, maar veeleer door een (drastische) stagnering in economische activiteiten, kortom, door een vermindering van energie(verbruik). Overigens is de uitstoot in 2021 en 2022 t.o.v. 2020 weer gestegen. <Figuur 2. Uitstoot van broeikasgassen in Duitsland 1990-2020. Bron: Umweltbundesambt>	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	2.1 EROEI EROEI staat voor Energy Returned on Energy Invested. Het getal geeft aan hoeveel energie je terugkrijgt voor de energie die je erin stopt. Als het getal bv. gelijk is aan 10, dan is er 1 kWh nodig om 10 kWh op te wekken. Hoe lager het EROEI-getal, hoe moeilijker het is om de energie op te wekken. Als het getal gelijk is aan 1, dan wordt alle energie verbruikt door de winningsmethode. In onderstaand overzicht staan verschillende vormen van energieopwekking met hun EROEI-getal. <Tabel met EROEI data> Het lage EROEI-getal van zonne- en windenergie komt voor een belangrijk deel door winning en transport van de grondstoffen, in combinatie met de geringe opbrengsten. Daar komt bij dat wanneer deze energie wordt opgeslagen, het EROEI-getal aanzienlijk daalt. Dit verklaart ook dat, ondanks de wereldwijde, intensieve uitbouw van deze alternatieve energiebronnen, zonne- en windenergie mondiaal gezien nog altijd maar in 3,6% van de energiebehoefte voorziet. Ongetwijfeld gaat dit percentage de komende jaren stijgen. Maar hoe graag we ook zouden willen, het is een illusie om te denken dat ze de fossiele brandstoffen volledig zullen vervangen. Het tegendeel lijkt vooralsnog eerder het geval: kijkend naar het EROEI-getal, de impact op natuur en milieu, het areaalgebruik en de niet-aflatende (mondiale) toename van broeikasgassen, vervangen we niet het ene energiesysteem voor de ander, maar voegen we er een systeem aan toe.	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	3. Duitsland anno 2022/2023 Na bijna twaalf jaar Energiewende is het de hoogste tijd voor reflectie. Dat heeft de nieuwe Duitse regering dan ook gedaan. Het heeft zich daarbij niets aangetrokken van de marginale rendementen in combinatie met de broeikasgasemissies en de negatieve effecten op natuur, milieu, landschap en welbevinden, maar heeft het zijn oor vooral laten hangen naar de lobbyisten van zonne- en (m.n.) windenergie. Dat zit als volgt. De laatste jaren zijn er nog nauwelijks windturbines bijgebouwd, grotendeels vanwege conflicten met natuur en milieu. Om de uitbouw een doorstart met minder obstakels te geven, zijn – mede door invloed van de windlobby – voorstellen om wetten ter bescherming van natuur, milieu en landschap uit te kleden in het regeerakkoord neergedaald. Door de oorlog in Oekraïne is de drang tot een grootschalige uitbouw van zonne- en windenergie alleen maar toegenomen. Dit om niet langer afhankelijk te willen zijn van Russisch gas. Bij het presenteren van het ‘Osterpaket’ (april 2022) sprak de minister van ‘Wirtschaft & Klimaschutz’ Robert Habeck van een zaak van nationaal belang en zelfs van nationale veiligheid. Door het naar dit niveau te tillen, beoogt de regering de uitbouw van duurzame energie zonder noemenswaardige weerstand te laten verlopen. Zelf beschouwen ze hun plan volledig verenigbaar met de natuur (“naturverträglich”) maar natuurorganisaties vrezen dat hierdoor de wetten ter bescherming van natuur en milieu en biodiversiteit nóg verder ondergeschikt worden gemaakt aan de uitbreiding van duurzame energie. Naast de inperking van natuurwetgeving is ook het recht op inspraak drastisch beknot en zijn procedures voor de ontwikkeling van zonne- en windenergie verkort en vereenvoudigd. Met dit laatste is de zorgvuldigheid die juist vereist is bij dergelijk gecompliceerde ondernemingen, overboord gekieperd. Onlangs is het hele pakket aan nieuwe wetgeving aangenomen en de verwachting is dat deze in het voorjaar 2023 van kracht wordt. De nieuwe Duitse regering streeft naar een verdubbeling, sommigen spreken over een verdrievoudiging, van het huidige aantal windturbines. Met een oppervlakte van 357.000 km² wordt het nog een heel karwei om daar 65.000 – 100.000 turbines in te plaatsen. Nog los van de vraag hoe het land er dan komt uit te zien, windenergie zal dan nog altijd maar voor 7 – 11% in het energieverbruik voorzien.	Dank voor uw uiteenzetting.

Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	4. Vertaalslag naar Nederland, en dus ook naar RES Arnhem-Nijmegen De energieverdeling en het energieverbruik per hoofd van de bevolking zijn in Nederland en in Duitsland goed met elkaar te vergelijken. Zo is in beide landen het aandeel elektriciteit ca. 17 procent van de energiehuishouding; warmte neemt ca. 42 procent voor haar rekening. In beide landen voorzien fossiele brandstoffen voor 75-85% in de energiebehoefte (zie o.a. figuur 1). Omdat beide landen goed te vergelijken zijn, valt er dus ook een realistische inschatting te maken over de benodigde hoeveelheid windturbines in Nederland; het is immers dezelfde wind die (niet) waait. Maken we v.w.b. windenergie een vertaalslag naar Nederland (inwoners gedeeld door turbines), dan zijn er voor een vergelijkbaar aandeel van 3,5% windenergie bijna 7.000 windturbines nodig. Met een aantal van 350 komt dit neer op gemiddeld 20 turbines per gemeente. In het geval van de RES Arnhem-Nijmegen betekent dit: 16 (gemeentes) x 20 = ca. 320 windturbines. Maar ook op het vlak van de energietransitie is Nederland goed te vergelijken met de oosterburen. Met een (hoofdzakelijke) inzet op zon, wind en biomassa kiest het immers voor een vrijwel identieke strategie. Dit betekent dat de effecten zoals we die in de afgelopen 12 jaar in Duitsland hebben gezien – uiteengezet in de voorafgaande pagina's – ook in Nederland (en dus ook in de regio Arnhem-Nijmegen) zullen optreden. Sterker, enkele van de ontwikkelingen waar Duitsland (in het begin) mee te maken kreeg, en in sommige gevallen nog steeds mee te maken heeft, komen nu al aan de oppervlakte in Nederland: - Onduidelijkheid over de geluidsnormen en afstandsregeling8. E.e.a. heeft te maken met (verouderde) wetgeving die achter de nieuwste ontwikkelingen aanhobbelt. - Het plaatsen van turbines nabij en zelfs in (beschermde) natuurgebieden. Inmiddels zijn dat er vier op de tien9. - Discussie over infrageluid. Dit sleept zich in Duitsland al meer dan tien jaar voort. In het concept NRD wordt in dit verband verwezen naar publicaties van het RIVM, die geen bezwaren onderkent. Echter, experts dringen steeds vaker en steeds nadrukkelijker aan op nader onderzoek. Dit geldt ook (voor het menselijk oor) hoorbaar geluid. - Weerstand vanuit omwonenden (bv. door de komst van datacenters die alle duurzaam geproduceerde energie opeisen). - Weerstand vanuit de buitengebieden, omdat daar de bulk van de beoogde duurzame energie vandaan moet komen. Dit speelt al in Groningen en Drenthe. - Discussie over natuurbehoud versus technologische aanpak. Hoewel in onze optiek de strijd voor natuurbehoud en de aanpak van de klimaatverandering niet uit elkaar dient te worden getrokken, lijkt het er steeds meer op dat louter voor technologische opties wordt gekozen (d.i. uitbouw van zonne- en windenergie, CO2-afvang/opslag, biomassacentrales etc.), waarbij de natuur steeds vaker het onderspit delft. - Een sterke groei aan duurzame energie in het begin van de energietransitie (in Duitsland waren dat m.n. de eerste 4 jaar) - Een ontoereikend stroomnet voor de toevloed aan aangeboden elektriciteit Kijken we naar het vervolg van de effecten en ontwikkelingen, dan ligt het in de lijn der verwachting dat Nederland – en dus ook de regio Arnhem-Nijmegen – de komende jaren te maken krijgt met (in willekeurige volgorde): - Na een aanvankelijk snelle, optimistisch stemmende groei van geproduceerde duurzame energie, komt er betrekkelijk snel de klad in. Voor een belangrijk deel komt dat vanwege de fysieke beperkingen en juridische procedures. - Tegenvallende rendementen - De verre van schone energie uit biomassa gaat de boeken in als producent van bijna de helft van de totale hoeveelheid duurzame energie - Er treedt geen sterke daling op van de broeikasgasemissies - Ook in Nederland valt te vrezen dat bij het uitblijven van een significant aandeel duurzame energie, wetten dusdanig worden aangepast gaan worden waarbij de natuur, milieu en omwonenden de dupe worden. Overigens lijkt het erop dat in navolging van de veranderingen in de wet- en regelgeving in Duitsland ook op Europees niveau vergelijkbare aanpassingen gaan worden doorgevoerd. Mochten die er daadwerkelijk komen, dan zal dat verstrekkende gevolgen hebben voor het aanzien van het Nederlandse landschap, de Nederlandse natuur en het welzijn van mens en dier10. - Een (niet aflatende) hoge stroomprijs - In het concept NRD wordt gestreefd naar clustering van windturbines. Ook dit was in Duitsland lang het streven. Vanwege de tegenvallende resultaten in rendement en beperking van de uitstoot van broeikasgassen is deze ambitie echter losgelaten. Het gevolg is dat er nu in een hoog tempo individuele turbines gebouwd worden. 8 www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/geluidsoverlast-door-windmolens-dit-is-wat-zembla-erover-ontdekte 9 www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/vier-op-de-tien-nieuwe-windmolens-worden-in-of-naast-beschermd-natuurgebied-gebouwd~b08da111/ 10 www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/energiecrisis-noopt-europa-tot-versnelling-bouw-zonnevelden-en-windmolens-hoe-werkt-de-aangekondigde-noodwet~bb5614fb/	Dank voor uw uiteenzetting.
Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	5. Suggesties en aanbevelingen Uit het voorafgaande destilleert het BI de volgende suggesties en aanbevelingen: • Reken uzelf niet rijk in zowel de rendementen uit zonne- en windenergie alsmede een reductie in broeikasgasemissies. De praktijk blijkt weerbarstiger dan de tekentafel. • Richt de blik naar het oosten. Trek lering uit de (verkeerde) keuzes die in Duitsland zijn gemaakt. Maak niet dezelfde fouten. • Houd rekening met de buren. Vaak liggen beoogde locaties voor duurzame energie aan de randen. Ook op de kaartjes in het concept NRD zijn de aangrenzende provincies en RESsen en Duitsland een soort terra incognita. Neem de input en wensen van de buren mee in de besluitvorming. Dit kan leiden tot een vruchtbare samenwerking en voorkomt scheve gezichten of onvoorziene stagnatie in de ontwikkeling. • Steek aandacht, geld en energie in strategieën die, i.t.t. de welhaast obsessieve fixatie voor de totale elektrificatie van de maatschappij, wél tot een daling leiden in de uitstoot van broeikasgassen. Enkele suggesties: - energiebesparende maatregelen. Denk hierbij bv. aan het terugdringen van de voedselverspilling. De totale productielijn van voedsel is voor ca. 35% verantwoordelijk voor uitstoot van broeikasgassen. In Nederland wordt een derde van al het voedsel weggegooid. Met het voorkomen van deze overproductie ligt een substantiële daling in emissies binnen handbereik. - de natuur zelf als wapen inzetten. Bossen en natte bodems (m.n. veen- en turfgronden) slaan grote hoeveelheden CO2 op. Daarmee bestrijdt de natuur zowel de oorzaken als de gevolgen van de klimaatverandering en draagt het bij aan de vermindering van het biodiversiteitsverlies en verlies aan biotopen en ecosystemen. Bovendien kan het rekenen op een breed draagvlak. - opgewekte energie ter plekke of lokaal gebruiken. Dit voorkomt energieverlies en onnodige opslag - grootschalige uitbouw van alle vormen van geothermie Het BI is zich ervan bewust dat deze suggesties veelal buiten het concept NRD vallen. Toch willen we ze hier benoemen omdat we ermee willen benadrukken dat we alleen door samen te werken uit de crisis kunnen komen. Juist vanwege de brede complexiteit van de problematiek is een bundeling van expertise cruciaal.	Dank voor uw uiteenzetting.

Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	6. Inhoudelijke aanmerking t.a.v. het concept NRD In tabel II.2 van bijlage II in het concept NRD missen wij de volgende (beschermde) vogels die een verhoogd risico lopen bij windturbines: - Zwarte ooievaar - Boomvalk - Slechtvalk - Torenvalk - Rode Wouw - Zwarte Wouw - Visarend - Zeearend - Buizerd - Oehoe - Havik - Bruine Kiekendief - Smelleken - Sperwer Wij verzoeken u deze vogels in de onderzoeken mee te nemen (zowel als trekvogel, gast en broedvogel). Tevens dringen wij erop aan om de gegevens van de treklijnen van migrerende vleermuizen in de onderzoeken te betrekken. Zoals aangegeven bij 1.2 zijn deze vleermuizen vaak slachtoffer van windturbines.	Dank voor uw aanvulling. Zoals benoemd in de bijlage gaat het hier om soorten die vallen onder de instandhoudingsdoelstellingen van de genoemde Natura 2000-gebieden. De genoemde soorten zijn niet in de genoemde Natura 2000-gebieden aanwezig of beschermd. In het planMER wordt wel een bredere analyse uitgevoerd waarbij, indien relevant, de soorten worden beschouwd. Ten aanzien van treklijnen zullen we hier indien data beschikbaar is op ingaan. Hierbij merken we op dat bij een specifiek project nader onderzoek nodig kan zijn.
Provincie	Bürgerinitiative Gegenwind im Reichswald/ Tegenwind in het Reichswald e.V.	Voor eventuele aanvullingen, uitleg en beantwoording van vragen staan wij u graag ter woord.	Dank voor uw zienswijze

Nota wijzigingen op het Concept-NRD

De concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) die voorafgaat aan het milieueffectonderzoek (PlanMER) voor de Regionale Energiestrategie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft voor zienswijzen ter inzage gelegen van begin november tot 23 december 2022. Hierop zijn 43 zienswijzen ingediend, met in totaal 311 vragen, suggesties of opmerkingen. Die zijn allen behandeld en beantwoord in de bijgevoegde Nota van beantwoording. Twee zienswijzen, namens de gemeente Zevenaar en het Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen (KAN), zijn buiten de zienswijzeperiode binnengekomen. Hiervan is kennis genomen, maar deze vallen buiten de beantwoording.

In deze nota vindt u de wijzigingen die naar aanleiding van de zienswijzen worden doorgevoerd ten opzichte van de concept-NRD. Ook zijn de wijzigingen benoemd die naar aanleiding van het advies van de Commissie m.e.r. zijn doorgevoerd. De Nota wijzigingen vormt samen met de concept-NRD, de Nota van beantwoording en het advies van de Commissie m.e.r. de definitieve NRD, ter vaststelling door de gemeentelijke colleges en Gedeputeerde Staten.

1. *Wespendief*

Een flink aantal zienswijzen richt zich op de omgang met de wespendief in relatie tot de harde en zachte belemmeringen voor windturbines die zijn beschreven in de concept-NRD. In de concept-NRD wordt de 1 kilometer zone rond de Veluwe aangemerkt als harde belemmering, omdat de ontwikkeling van windenergie hier vanwege de wespendief de komende jaren praktisch onmogelijk is. De 1 tot 8 kilometer zone rond de Veluwe is in de concept-NRD aangemerkt als zachte belemmering, omdat de ontwikkeling van windenergie hier ondanks de wespendief onder voorwaarden in de komende jaren mogelijk kan worden.

Gedurende de zienswijzeperiode, op 20 december 2022, heeft de provincie Gelderland besloten om de ontwikkeling van windenergie in de 1 kilometer zone rond de Veluwe te verbieden. De ontwikkeling van windenergie in de 1 tot 8 kilometer zone rond de Veluwe is in datzelfde besluit óók verboden. Echter wordt voor de 1 tot 8 kilometer zone opgemerkt (1) dat een tweetal windprojecten hier de komende tijd doorgang vinden, inclusief een stilstandsvoorziening in de zomermaanden en (2) dat tijdelijkheid een belangrijk gegeven is in deze zone. In deze zone worden mitigerende maatregelen onderzocht, waardoor de ontwikkeling van windprojecten in de 1 tot 8 kilometerzone rond de Veluwe in de komende jaren weer mogelijk kan worden.

In een aantal zienswijzen wordt voorgesteld om de 1 tot 8 kilometer zone als harde belemmering op te nemen, aangezien de ontwikkeling van windenergie hier op dit moment verboden is. Daartegenover wordt in een aantal zienswijzen voorgesteld om de 1 tot 8 kilometer zone als zachte belemmering te behouden, aangezien de ontwikkeling van windenergie hier via mitigerende maatregelen op korte termijn weer mogelijk kan worden.

Dit milieueffectonderzoek kijkt verder dan de mogelijkheden op dit moment, namelijk naar de periode tot 2030. Op die manier kan het onder andere van nut zijn voor de faseringsvraag ten aanzien van de ontwikkeling van windprojecten. Gezien het besluit van de provincie van 20 december 2022 en het belang dat daarin – met goede argumenten – wordt gehecht aan de tijdelijkheid van het verbod op windprojecten in de 1 tot 8 kilometerzone, stellen we voor om de 1 tot 8 kilometer zone als zachte belemmering te handhaven in het planMER.

Wijzigingen ten opzichte van de concept-NRD:
- Geen

2. Gezondheidseffecten van windturbines

De mogelijke gezondheidseffecten van windturbines vormen veruit de grootste zorg in de samenleving, afgaande op het aantal zienswijzen dat zich hierop richt. Veelal wordt benoemd dat de windturbinenormen in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling buiten werking zijn en wordt verwezen naar een recente uitzending van Zembla en een aantal actuele onderzoeken over de gezondheidseffecten van windturbines. We begrijpen deze zorgen en dienen hier als gemeenten en provincie met zorg over te beslissen in een herijking van de RES.

Een veelgehoorde vraag is om de gezondheidseffecten van windturbines grondig te onderzoeken binnen het PlanMER. Op dit moment worden de gezondheidseffecten van windturbines echter al grondig onderzocht in een specifiek milieueffectonderzoek naar windturbinenormen op landelijk niveau. De verwachting is dat de resultaten van dit onderzoek, en eventuele nieuw windturbinenormen, bekend worden na afronding van ons regionale milieueffectonderzoek. De Commissie m.e.r. adviseert niet zozeer om de gezondheidseffecten van windturbines op regioniveau te onderzoeken, dat zou vooral dubbelwerk betekenen ten opzichte van het landelijke onderzoek. De Commissie m.e.r. adviseert wel om de herijking van de RES, wat te zijner tijd kan worden beschouwd als het voorkeursalternatief, te toetsen op de resultaten van het landelijke milieueffectonderzoek naar windturbinenormen en eventuele nieuwe windturbinenormen.

De gezondheidseffecten van windturbines hebben daarnaast een belangrijke relatie met de afstandsnorm die in het milieueffectonderzoek wordt gehanteerd voor windturbines tot nabijgelegen woningen en andere (beperkt) kwetsbare objecten. De norm voor geluid is hierin maatgevend. In de concept-NRD stellen we daarom voor om aan te sluiten bij de normen in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling. Deze zijn formeel buiten werking, maar tegelijkertijd ontbreekt vooralsnog een juridische basis voor andere normen. Het gaat om de L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB normen voor referentieturbines van 3,6 MW en 7,0 MW. Daarnaast stellen we in de concept-NRD voor om voor het alternatief Leefomgeving een strengere norm te hanteren, namelijk de WHO-norm. Deze gaat uit van L_{den} 45 dB. De Commissie m.e.r. is expliciet gevraagd om hierop te adviseren. Zij adviseren om – naast de normen van het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling – als gevoeligheidsanalyse in het alternatief Leefomgeving te werken met richtafstanden van 500 tot 700 meter. Dit advies volgen we op.

Wijzigingen ten opzichte van de concept-NRD:
- In het alternatief Leefomgeving wordt de WHO norm van L_{den} 45 dB losgelaten. In plaats daarvan wordt als gevoeligheidsanalyse getoetst op grotere afstandsnormen voor windturbines, namelijk 700 meter ten opzichte van een (beperkt) kwetsbaar object zoals een woning.
- Gezien het aantal zienswijzen over de gezondheidseffecten van windturbines wordt in het milieueffectonderzoek een paragraaf met nadere uitleg toegevoegd. Met daarin een toelichting op de gekozen afstandsnormen voor windturbines en hoe deze tot stand zijn gekomen, een uitleg van de termen L_{den} en L_{night}, een toelichting op slagschaduw en een visueel weergegeven geluidscontour per referentieturbine.

3. Alternatieven

De alternatieven Natuur en Leefomgeving waren in de concept-NRD al relatief ver uitgewerkt. De alternatieven Energiesysteem en Landschap waren dit nog niet. Een aantal zienswijzen gingen hierop in.

Wijzigingen ten opzichte van de concept-NRD:

- In het NRD staan verschillende windturbinetypen beschreven per alternatievenkaart. Dat maakt het lastig vergelijken tussen alternatieven. In het milieueffectrapport worden de alternatieven voor zowel 120 meter referentieturbines, als 166 meter referentieturbines inzichtelijk gemaakt.
- Aan de inpassing van zonne-energie zijn weinig harde belemmeringen verbonden, daardoor zijn de belemmeringenkaarten voor zonneparken weinig sturend. De Commissie m.e.r. raadt in haar advies een meer sturende benadering aan voor zonnevelden. We stellen voor om dit te doen door voor zonne-energie een aantal additionele belemmeringen op te nemen in de alternatieven. Daarmee worden de alternatieven meer sturend voor de inpassing van zonnevelden.
- Het alternatief *Landschap* wordt nader uitgewerkt tot een niveau dat vergelijkbaar is met de alternatieven *Natuur* en *Leefomgeving*. Dat geldt ook voor het kaartmateriaal. Hierin wordt voorgesteld om de volgende gebieden te mijden: waardevolle open gebieden, Nationaal Landschap, Nieuwe Hollandse Waterlinie, Romeinse Limes en historische buitenplaatsen.
- In het alternatief *Natuur* wordt bosgebied opgenomen als uitsluitingscriterium voor zowel zonnevelden als windenergie.
- Zoals reeds benoemd wordt in het alternatief *Leefomgeving* de WHO norm van L_{den} 45 dB losgelaten. In plaats daarvan wordt – op advies van de Commissie m.e.r. – als gevoeligheidsanalyse getoetst op strengere afstandsnormen voor windturbines, namelijk 700 meter ten opzichte van een (beperkt) kwetsbaar object zoals een woning.
- In de NRD is een vierde thematisch alternatief gepresenteerd: het alternatief *Energiesysteem*. Dit alternatief had als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de beschikbare en toekomstige netcapaciteit en de samenhangende maatschappelijke kosten. Een eerste versie van het alternatief is in de NRD op kaart weergegeven. Tijdens de terinzagelegging is een zienswijze ingediend door de netbeheerder, Liander. Hieruit blijkt dat de netbeheerder niet achter de toegepaste data en uitgangspunten staat, die de basis vormen van het alternatief. Het is niet mogelijk gebleken gezamenlijk de benodigde data en uitgangspunten tijdig te definiëren, om het alternatief Energiesysteem voldoende sturend en betrouwbaar te onderzoeken. Dit planMER bevat daarom geen alternatief Energiesysteem.
- Op dit moment wordt met Liander gekeken hoe het energiesysteem toch een plek kan krijgen in het planMER. Gedacht wordt aan een gevoeligheidsanalyse achteraf om integraal de alternatieven te toetsen op effecten energiesysteem.

4. Kaderstellende documenten

In een aanzienlijk aantal zienswijzen wordt gewezen op beleidsdocumenten die van invloed kunnen zijn op het voorgenomen milieueffectonderzoek. Het gaat onder andere om gemeentelijke gedragscodes voor windenergie, visiedocumenten of inhoudelijke notities. We nemen kennis van deze documenten, maar ze zijn niet kaderstellend voor het voorgenomen milieueffectonderzoek.

Kaderstellend zijn: wetgeving, autonome ontwikkelingen en beleid zonder afwijkmogelijkheid. Voor het document Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) dat in een zienswijze wordt aangedragen, wordt dit nog uitgezocht.

Wijzigingen ten opzichte van de concept-NRD:

- Geen

5. Molenaarswoningen

In de concept-NRD wordt een analyse voorgesteld op molenaarswoningen. In verschillende zienswijzen worden hiervoor suggesties gedaan. De analyse op molenaarswoningen vindt niet plaats in het stadium voor de totstandkoming van de belemmeringenkaarten en ook binnen de alternatieven worden ze niet meegenomen. De analyse op molenaarswoningen wordt een technische gevoeligheidsanalyse buiten de alternatieven om.

Wijzigingen ten opzichte van de concept-NRD:

- Nadere duiding van de analyse op molenaarswoningen: het gaat om een gevoeligheidsanalyse die achteraf plaatsvindt, na het opstellen van de belemmeringenkaarten en alternatievenontwikkeling. De molenaarsanalyse geeft een beeld van de ruimte die extra zou ontstaan als tot solitaire woningen in de regio minder afstand wordt aangehouden voor windturbines.

6. Autonome ontwikkelingen

Bij de ontwikkeling van de concept-NRD is aan gemeenten en provincie gevraagd om ruimtelijke autonome ontwikkelingen aan te leveren. Het gaat om ontwikkelingen die op dit moment nog niet zijn gerealiseerd, maar waar al wel (ruimtelijke) besluitvormen over plaats heeft gevonden. Naar aanleiding van de binnengekomen zienswijzen wordt deze lijst aangevuld.

Wijzigingen ten opzichte van de concept-NRD:

- Windproject Caprice in gemeente Lingewaard wordt opgenomen als autonome ontwikkeling.
- De ontwikkeling van drie windturbines op industrieterrein Bijsterhuizen in Wijchen wordt opgenomen als autonome ontwikkeling.
- Het 380 kV station van TenneT in Wijchen wordt opgenomen als autonome ontwikkeling.
- Railterminal Gelderland en verbreding A15 tussen knooppunten Valburg en Ressen in Overbetuwe worden opgenomen als autonome ontwikkeling.
- Woonwijk De Pas Elst en Landschapspark De Danenberg in Overbetuwe
- Verbreding van de A50 wordt opgenomen als autonome ontwikkeling.

7. Overige wijzigingen

Tenslotte worden een aantal overige wijzigingen doorgevoerd op basis van de ontvangen zienswijzen en aanvullingen vanuit ambtelijke organisaties.

Wijzigingen ten opzichte van de concept-NRD:

- De termen 'reguliere' en 'innovatieve' windturbines worden vervangen door de termen '120 meter' en '166 meter' windturbines.
- In tabel 2.1 staat bij de gemeente Wijchen foutief de omgevingsvisie van de gemeente Druten genoemd. Dit wordt aangepast.
- De Commissie m.e.r. stelt in haar advies voor om een overzicht op te stellen van milieu-aandachtspunten van de RES 1.0 zoekgebieden. Dit advies wordt overgenomen in het PlanMER.
- In een aanzienlijk aantal zienswijzen wordt de wens uitgesproken voor kaartmateriaal met een hogere resolutie. De huidige kaarten dienen weliswaar het doel van het PlanMER, namelijk een analyse op gebiedsniveau, maar om aan deze wens tegemoet te komen worden in het PlanMER hogere resolutie kaarten opgenomen. Waarschijnlijk in de bijlagen.
- EMC-berekening en weerkaatsing licht en effecten op spoorinfrastructuur worden in het planMER opgenomen als leemte in kennis in het milieueffectonderzoek.
- Een toelichting wordt opgenomen over de veronderstelde hoogte van zonnevelden.
- De Commissie m.e.r. stelt in haar advies voor om de herijking van de RES te zijner tijd als voorkeursalternatief (VKA) te zien en dit te toetsen op de resultaten van het landelijke milieueffectonderzoek naar windturbinenormen en eventuele nieuwe windturbinenormen wanneer deze bekend zijn. Dit advies wordt meegenomen als overweging.

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	uw brief/kenmerk
11 april 2023	gemeenteraad	-
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
-	-	4

onderwerp
Vaststelling definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor planMER RES Groene Metropoolregio

Geachte raad,

Op 20 december 2022 heeft de gemeenteraad kennis genomen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor planMER RES Groene Metropoolregio en besloten tot een zienswijze. In deze brief informeren wij u graag over het vaststellen door het college van de definitieve Notitie op 11 april jl. en het vervolgproces.

Wat is de definitieve notitie?

De vastgestelde Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) gaat vooraf aan de milieueffect-rapportage (planMER) RES Groene Metropoolregio. De definitieve NRD bestaat uit een viertal documenten, namelijk de concept-NRD die in het najaar van 2022 ter inzage heeft gelegen (bijlage 1a), de Nota van beantwoording zienswijzen(bijlage 1b) Het advies van de Commissie m.e.r. op de concept-NRD (bijlage 1c) en de Nota wijzigingen ten opzichte van het concept-NRD (bijlage 1d).

Wat is de aanleiding?

In de Regionale Energie Strategie 1.0 (RES 1.0) hebben we afgesproken om in 2030 tenminste 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken. De RES 1.0 is op 9 juni 2021 vastgesteld door de raad.

De volgende stap is het realiseren van de afspraken uit de RES 1.0 en het vertalen van de RES naar omgevingsbeleid. Hiervoor is verder onderzoek nodig: een Milieueffectrapportage (planMER). Dit onderzoek laat zien welke positieve en/of nadelige milieueffecten plaatsvinden wanneer de beoogde duurzame opwek uit het RES 1.0 wordt gerealiseerd. Zo kan zorgvuldig beargumenteerd worden waarom locaties voor duurzame energie opwek geschikt, geschikt te maken of ongeschikt zijn. Het startpunt van dit onderzoek is de RES 1.0.

Het resultaat van het onderzoek komt in een rapport, de planMER. Dit rapport is geen beleidsvoorstel of besluit. Het geeft objectief milieu-effecten weer. Het is aan de bestuurders, van colleges en gemeenteraden, om af te wegen wat zij met de uitkomsten van dit onderzoek gaan doen in de besluiten die zij nemen. Met de uitkomsten van het onderzoek kunnen zij de RES 1.0 aanscherpen en verrijken.

Wat zijn de risico's door het proces?

- **Samenwerking:** De provincie krijgt vanuit initiatiefnemers voor wind- en zonprojecten in de Groene Metropoolregio vragen over de kansrijkheid en doorgang van energieprojecten. Echter kan de provincie pas met onderbouwde antwoorden komen na afronding van het planMER. Door de langere doorlooptijd van het planMER wachten provincie en initiatiefnemers langer op deze antwoorden. Indien het tijdspad te veel opgerekt wordt, ontstaan er ongewenste dilemma's bij de provincie.

- **Juridisch:** In het Plan van aanpak van de planMER is onterecht aangegeven dat een zienswijze mogelijk is op het concept-planMER. Het planMER is een onderzoeksresultaat, daarom is een zienswijze daarop niet logisch en zinvol.

Wat is het draagvlak voor de Notitie?

Als uitgangspunt is bij de RES 1.0 afgesproken: 'Lokale autonomie waar dat kan en benutten van de kracht van de regio waar dat moet'. Zo ook op gebied van participatie. Het planMER is een onderzoek op regionaal niveau. In lijn met het plan van aanpak planMER RES zijn regionale stakeholders uitgenodigd om deel te nemen in de dialogen om de concept-NRD te vormen.

Zienswijze concept NRD van gemeente Rheden

De zienswijze van gemeenteraad Rheden is behandeld in de Nota van beantwoording (bijlage 1b). Deze zienswijze betreft onder meer het wijzen op beleidsdocumenten die van invloed kunnen zijn op het voorgenomen milieueffectonderzoek. Het gaat om gemeentelijke gedragscodes voor windenergie, visiedocumenten of inhoudelijke notities. GMR RES en het uitvoerend bureau van de NRD en planMER hebben kennis genomen van deze documenten, maar ze zijn niet kaderstellend voor het voorgenomen milieueffectonderzoek.

Wel kaderstellend zijn wetgeving, autonome ontwikkelingen en beleid zonder afwijkmogelijkheid. Voor het document Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) dat in een zienswijze wordt aangedragen, wordt dit nog uitgezocht. In de Nota van wijzigingen (bijlage 1d) is deze toelichting uiteengezet.

Wat is het vervolg van de planMER?

Het uiteindelijke planMER zal na gereedkoming ter informatie aan college en raad worden gestuurd. Het planMER vormt geen besluit op zich, maar wordt onderdeel van de RES 2.0 en de herijking van de Windvisie van de provincie. Bij oplevering van de onderzoeksresultaten planMER volgt een separaat voorstel over hoe we het gesprek over de RES 2.0 willen voeren.

Eerdere college en raadsbesluiten

- RES 1.0
- Plan van aanpak PlanMER
- Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), vrijgegeven voor zienswijzen

Op dit moment handelt het college conform de beleidskaders die de raad eerder heeft vastgesteld. Ook blijven we bij de toezegging om geen initiatieven voor duurzame opwek (groter dan 2 ha) in behandeling te nemen voordat we de RES 2.0 vaststellen. De motie 'Gedegen afweging en kader' voeren we uit. Hiervoor komen we bij het vaststellen van het definitieve planMER bij u terug met een voorstel hoe we u als raad betrekken bij de RES 2.0.

Planning NRD en planMER

De RES 2.0 is na het in werking treden van de Omgevingswet planMER-plichtig. Daarnaast is deze een uitwerking van beleid, waardoor de RES 2.0 een programma vormt op grond van de Omgevingswet. Dit heeft gevolgen voor de inrichting (en planning) van het RES-proces. Waar op landelijk niveau juli 2023 gold als streefdatum voor de RES 2.0, is de voorlopige planning nu als volgt:

- Maart 2023: vaststelling NRD
- April 2023: ambtelijke oplevering planMER
- Mei 2023: bestuurlijke oplevering planMER
- Q4 2023: concept RES 2.0 met planMER als onderdeel (bestuurlijk platform)

Wat zijn de financiële consequenties?
Dit besluit heeft geen financiële consequenties. Voor de regionale activiteiten van de RES ontvangen we een bijdrage van het Rijk. Daarnaast heeft uw raad op 12 juli 2022 besloten over aanpassing van de begroting voor de opgave Circulaire Regio (RES) voor 2022. Uit deze middelen worden de regionale uren en uitvoering van het planMER gedekt, inclusief alle bijbehorende proceskosten tot 31 december van dit jaar. De financieringsafspraken voor de RES in 2023 verlopen middels de budgetbesprekingen voor de Groene Metropoolregio onder de opgave Circulaire regio.

Wij hopen u met deze informatie een goede indruk te hebben gegeven over het gevolgde proces en de vervolgstappen. Mochten er naar aanleiding van deze brief nog vragen zijn dan vernemen wij deze graag.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

Bijlagen
Definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau, bestaande uit:

Bijlage 1a Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) d.d. 21 september 2022
Bijlage 1b Nota van beantwoording zienswijzen
Bijlage 1c Het advies van de Commissie m.e.r. op de concept-NRD
Bijlage 1d Nota wijzigingen ten opzichte van het concept-NRD.